

İÇİNDEKİLER

1. Suç Önleme Nedir?	—
2. Suç Önleme Teknikleri	—
3. Sosyal Gelişim Yöntemi ile Suçun Önlenmesi	—
4. Toplum Temelli Yaklaşımlarla Suçun Önlenmesi	—
5. Suç Önleme İçin Pratik Öneriler	—
6. Suçu, Suç Çeşitlerini, Yerini, Zamanını ve Suçu İşleyebilecek Kişileri Tahmin Etme	—
7. Çevresel Tasarım Yolu ile Suçun Önlenmesi	—
8. Caydırıcılık ve Suç Önleme	—
9. Bilgi Teknolojileri ve Suç Önlemede Kullanımı	—
10. Suç Veri Analizi	—
11. Suç Türlerine Göre Suç Önleme	—
12. Görev Yapılan Yerlere Göre Suç Önleme	—
13. Devriye Hizmetleri ile Suçun Önlenmesi	—
14. Özel Güvenlik Görevlisinin Kendisinin Suç Önlemedeki Rolü	—

SUÇ ÖNLEME NEDİR?

İÇİNDEKİLER

- Suç Önleme Nedir?
- Suç Önleme İlkeleri
- Suç Kavramına İlişkin Teorik Yaklaşımlar
 - Kırık Camlar Teorisi
 - Rasyonel Tercih Teorisi
 - Rutin Aktiviteler Teorisi
 - Konum Temelli (Durumsal) Suç Önleme Teorisi

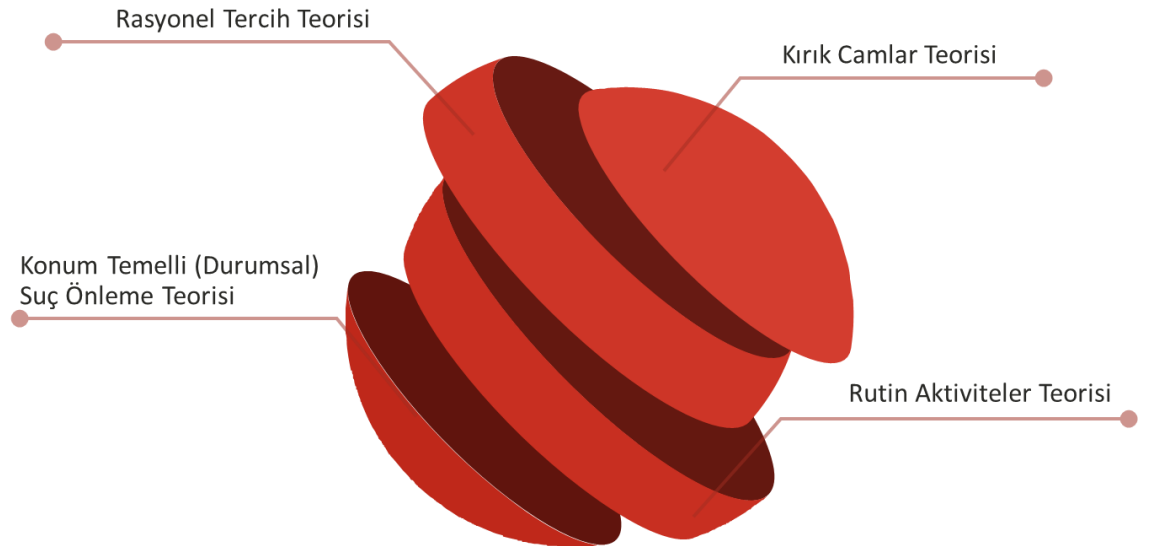
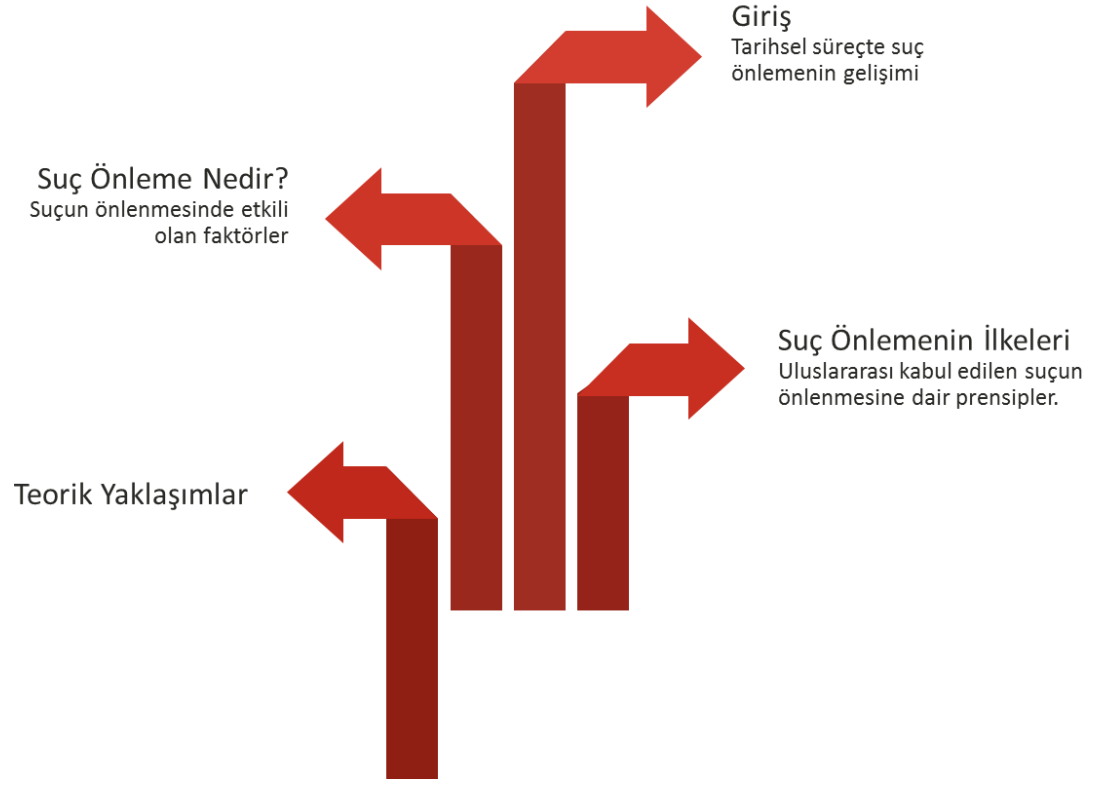
HEDEFLER

- Bu üniteyi çalıştıktan sonra;
 - Suç önlemenin ne olduğunu öğrenebilecek,
 - Suç önleme ilkelerini sıralayabilecek,
 - Suç kavramına ilişkin teorik yaklaşımlardan; Kırık Camlar, Rasyonel Tercih, Rutin Aktiviteler ve Konum Temelli (Durumsal) Suç Önleme Teorilerini açıklayabileceksiniz.

SUÇ ÖNLEME MODELLERİ

ÜNİTE

1

GİRİŞ

Suçun tarihi insanlık tarihi kadar eskidir. İnsanlar, düzenli yaşam biçimi kurdukları tarihlerden itibaren öncelikle suçun önüne geçmek veya suça neden olacak unsurları engellemek, daha sonra da işlenmiş suçlarla mücadele etmek veya cezalandırmak için sistemler kurmaya çalışmışlardır. Suç önleme bir devlet gücü ile sağlanabildiği gibi toplumların oluşturduğu gelenek ve göreneklerle de sağlanmaya çalışılmıştır.

Düzenli olarak suç önlemeden bahseden ve suç önlemeyi bir formüle bağlamaya çalışan ilk doküman 1829 yılında Londra polisinin hukuki düzenlemelerinde görülmektedir. Düzenli olarak kurulup faaliyet gösteren tüm güvenlik teşkilatlarının amacı suçun işlenmeden önlenmesidir. Aslında İngiliz Polis Teşkilatı'nda silah kullanılmasının tercih edilmemesinin altında yatan sebep tam olarak budur, yani silah kullanma bir suça karşı reaksiyondur, suç önleme değildir. Polisin silahsız olması onun suç oluştuktan sonra araştırma yapmayacağı, yakalamayacağı ve delilleri toplamayacağı anlamına gelmemektedir.

Aslında 1970'lere kadar suç önleme sadece polisin caydırıcılık gücü ile sağlanabileceği anlayışı hâkimdi. Daha sonra Amerika'da uygulanan "Ulusal Mahalle Farkındalık ve Gözetleme Programı" ile suçun sadece polisin caydırıcılık gücü ile değil, aynı zamanda vatandaşlardan da yardım alınarak önlenebileceği anlayışı hâkim olmaya başlamıştır. Bu programlar sayesinde Amerika'daki evden hırsızlık suçlarında büyük oranda düşüş sağlanmıştır. Amerika'da bu başarı sağlandıktan sonra, tüm dikkatler vatandaşın da işin içerisinde olduğu suç önleme programları üzerine yoğunlaşmış ve yeni stratejiler geliştirilmeye çalışılmıştır. Son zamanlarda Toplum Destekli Polislik, Problem Odaklı Polislik, Tahmin Edici Polislik gibi polislik modelleri hep bu anlayışın ürünü olarak ortaya çıkmıştır.

Geçmişte suçlulara ağır cezalar verilerek insanların suça teşebbüs etmesini engellenmenin mümkün olacağı düşünülmüştür.

Resim 1.1. Evden Hırsızlık

SUÇ ÖNLEME NEDİR?

Önlemek tedavi etmekten çok daha kolay, etkili ve daha az maliyetlidir. Özel güvenlik görevlilerinin esas amacı suçun oluşmasına fırsat verecek faktörleri bertaraf etmek veya varlıkları ile caydırıcılık unsuru olarak suçlulara fırsat

vermemektir. Özel güvenlik görevlilerinin kendileri bile ne kadar büyük bir caydırıcı unsur olduklarının farkında değildirler. Yani varlıkları ile sadece giriş kapılarında çanta kontrol etmelerinden çok daha büyük iş yapmaktadırlar. Suçları önlemenin en önemli sonucu güvenlik hizmeti verilen alandaki yaşam kalitesinin, huzur, mutluluk ve verimliliğin arttırılmasıdır. Suçluluğun arttığı bir ortamda buna paralel olarak mağdur sayısı da artacak, ekonomik kayıplar da en üst düzeye çıkacaktır. Ekonomik kayıplar sadece suçun doğrudan konusu olan ekonomik kayıplarla sınırlı olmamakta, korunan alanın güvensiz oluşunun getirdiği psikolojik etki ile uğranılan uzun dönem kayıplar daha önemli olmaktadır. Aynı şekilde suçlar önlendiği zaman sadece mağdur sayılarında bir azalma olmamakta, işletmenin güvenirliliğinden dolayı ekonomik kazançlar da tahmin edilenin çok ötesinde olmaktadır.

İyi bir kanun, suçluları cezalandırmaktan ziyade, onları önlemek yoluna gider.
(Montesquieu)

Suçları önlemenin yolu daha çok özel güvenlik görevlisi istihdam etmekten geçmez. *Suçlar daha çok bilimsel ve taktiksel metotlarla önlenebilir ki bunun da maliyeti özel güvenlik görevlisi istihdam etmekten çok daha azdır. Mağazalar daha çok özel güvenlik görevlisi istihdam etmek yerine kamera ve alarm sistemleri ile müşteri kılığında mağazadan bir şeyler çalmaya çalışan kişileri hemen tespit edebilirler.* Apartman siteleri veya ev sahipleri de aynı şekilde evden hırsızlık suçlarını azaltabilirler veya uyuşturucu satıcıları ile dilencilerin içeri girmelerine engel olabilirler. Büyük alışveriş merkezleri de otoparklarında kuracakları güvenlik sistemleri ile oto hırsızlığının önüne geçebilirler. Her bir durumda daha çok özel güvenlik görevlisi istihdamından ziyade taktiksel yöntemlerle suçun işlenmesini önlemek daha az maliyetli olacaktır. Suç önlemede en önemli nokta potansiyel suçlular açısından riskleri arttırıcı ve cesaretlerini kırıcı tedbirlerin alınması gerekmektedir.

Özel güvenlik görevlileri, suç işlendikten sonra suçluları yakalamak veya etkisiz hâle getirmekten daha çok önleyici görevi yaparlar. Önleyicilik görevi de belli metotlar kullanarak yapılır. Aslında önleyicilik kavramı sadece özel güvenlik ile de sınırlı değildir. Şirketlerin veya kurumların karar verici mercilerin işin içine dâhil olması, tüm çalışanların bu konuda bilinçlendirilmeleri ve eğitilmeleri ile daha verimli bir suç önleme stratejisi takip edilebilmektedir.

Suç önleme kavramının neden ve sonuçları ile teorik olarak ortaya koyan Kırık Camlar Teorisi, Rasyonel Tercih Teorisi, Rutin Aktiviteler Teorisi ve Durumsal Suç Önleme Teorisi gibi suç teorileri ile birlikte, suç önleme ilkeleri, suç önleme süreci, suç önleme ve özel güvenlik ilişkisi konuları bu üniteye yer alacaktır.

Suç önleme yaklaşımlarındaki temel amaçlar aşağıdaki şekilde sıralanmıştır :

- Suçun tamamen ortadan kalkması veya suç oranlarının hissedilir şekilde azaltılması
- Suça maruz kalma korkusunun ortadan kalkması veya azalması
- Vatandaşların kendini koruma dürtülerinin ve toplumsal sorumluluk bilinçlerinin geliştirilmesi

- Suçun meydana getirebileceği olumsuz etkilerin en az seviyeye çekilmesi

Resim 1.2. Toplumsal Duyarlılık I

SUÇ ÖNLEME İLKELERİ

Suç önleme, toplumun hayat kalitesinin yükseltilmesini hedefler. Amerika’da Ulusal Suç Önleme Komitesi suç önleme prensiplerini aşağıdaki gibi sıralamıştır.

Hiçbir suçlu, suçun sonucunda elde edeceği fayda, alınan riskten az ise o suçu işlemez.

- Öncelikle suç önleme sadece güvenlik görevlilerinin işi değildir, suç önleme herkesin sorumluluğu altındadır.
- Suç önleme, güvenliği sağlamaktan daha kapsamlı bir kavramdır.
- Suç önleme, devlet kurumlarının neredeyse tamamını ilgilendiren bir kavramdır.
- Aslında suçun kaynağında yer alan eğitim, fakirlik gibi sosyal problemlerin çözümü, suçun önlenmesini açısından çok büyük bir faktördür.
- Suç önlemenin maliyeti, suç ile mücadeleden çok daha azdır. Yani suç önleme çok daha ekonomiktir.
- Suç önleme güvenlik kurumlarının koordinesinde gerçekleşir ve toplum ile iş birliğini gerektirir.
- Suç önlemede toplumun, suça ve suçlulara karşı eğitimi büyük önem taşır.
- Uygun bir suç önleme modeli geliştirmek için toplum yapısı (gelenek, kültür) ve ihtiyaçları önemlidir.
- Suç önleme modelleri için yeni arayışlar büyük önem taşıdığı için model oluşturma ve geliştirme önemlidir.

SUÇ KAVRAMINA İLİŞKİN TEORİK YAKLAŞIMLAR

Kırık Cam Teorisi

James Q. Wilson ve George L. Kelling’in tarafından 1982 yılında makale olarak sunulan teori; *toplumsal hayattaki problemler (işsizlik, gençlerin boş boş*

Suçtan kim karlı
çıkiyorsa, suçlu olur.
Fransız Atasözü

dolaşması, sarhoş sürücülerin artması, hayat kadınlarının sokaklarda olmaları, boşanmaların artması vb.) veya fiziksel ya da çevresel düzensizlikler, insanlarda yaşadığı çevreden tatminsizlik, huzursuzluk ve bazen de korku hissini temel alır. Yaşanan bu duygular insanlarda yaşadığı çevreyi terk etme ve kendileri için daha huzurlu olacakları, fiziksel olarak temiz ve güvenli gördükleri yerlere taşınma eğilimi gösterirler. Durum böyle olunca, bazılarının terk ettiği yerde yaşamak zorunda olan kişiler kendilerini daha çok izole edilmiş ve diğerleri ile ayrılmış hissedecekler ve terk edilen mekânda suçlular için daha çok elverişli ortam oluşmuş olacaktır. Suçu önleme hem polisin hem de sivil toplumun beraber çalışması ile mümkündür. Eğer mahalle sakinleri, mahallede nelerin olup bittiğiyle ilgilenmiyor ve umursamıyorsa, o mahallede suçlular için uygun bir ortamın oluşması kaçınılmazdır.

Örnek

- Özellikle şehir içlerinde yer alan terk edilmiş binalar veya üzerinde yapılaşmanın olmadığı büyük arsalar, büyük çöp yığınlarının olması veya çöplerin düzenli aralıklar alınmaması vb. insanlarda huzursuzluk ve korku hissi ortaya çıkartırlar.

Aslında Kırık Camlar Teorisi adını Wilson ve Kelling'in (1982) teoriiyi oluştururken yapmış oldukları gözlemleri kurgusal bir hâle getirmelerinden kaynaklanmaktadır. *Teoriye göre, eğer bir mahallede camı kırık bir bina varsa ve bu kırık cam onarılmaz ise zamanla binanın diğer camlarının da kırılacağı, hatta binanın terkedilmiş olması durumu anlaşılacağından dolayı binanın kapısının kırılıp içeri girileceği, bazı uyuşturucu kullanıcılarının binayı buluşma mekânı olarak kullanabilecekleri, bina ve çevresinde huzursuzluk ve suç oranlarında artma olacağı öngörülmüş ve gözlemin sonucu da aynı öngörüldüğü gibi çıkmıştır.* Binadaki ilk kırık cam insanlarda binayla ilgili binanın boş olduğu, sahihsiz ve denetimsiz olduğu algılarını oluşturmuş, daha sonra kırılan diğer camlar ise bu algıyı kuvvetlendirmiştir. Sahipsizlik, denetimsizlik ve kontrolsüzlük duyguları ise insanları suç işlemeye teşvik etmektedir. Görüldüğü üzere toplumda oluşan küçük bir sosyal ya da fiziksel düzensizlik, daha büyük sosyal düzensizliklere sebep olmaktadır.

Yaşanılan alanlarda
gerçekleşen, küçük ve
önemsiz gördüğümüz
olumsuz faktörler suç
oranlarına etki
etmektedirler.

Wilson ve Kelling'den önce, 1969 yılında, Stanford Üniversitesinde Psikolog olarak çalışan Philip Zimbardo, suçun oluşumu ve suçun önlenmesi ile ilgili bir deney yapmıştır. Deneye göre aynı özelliklere sahip iki araba Kaliforniya'nın iki ayrı yerine park edilmiş (Bronx ve Palo Alto, California) ve Bronx'a park edilen arabanın plakaları sökülmüş ve kaputu açık bırakılmıştır. Palo Alto'ya yerleştirilen arabada herhangi bir değişiklik yapılmamıştır. Daha sonra iki arabada uzaktan gözlenmeye başlanılmıştır. Bronx'a park edilen araba dakikalar içerisinde saldırıya uğramış, arabanın radyatör ve aküleri sökülmüş, camlar kırılmış, 24 saat içerisinde de arabada herhangi değerli bir parça kalmamış, boş araba ise çocukların oyun alanı hâline gelmiştir. Arabaya ilk saldıran kişiler beyaz ırk bir baba ve anne ile onları

genç çocukları olmuştur. Aynı süre içerisinde Palo Alto'ya park edilen arabaya hiçbir şey olmamış, hatta bir hafta beklenilmesine rağmen arabaya herhangi bir saldırı gerçekleşmemiştir. Daha sonra Palo Alto'da arabaya balyozla zarar verilmiş ve tekrar gözlenmeye başlanmıştır. Arabaya zarar verildiğini fark eden diğer kişiler de zarar vermeye başlamış, kısa bir zaman içerisinde aracın tamamen tahrip edildiği gözlenmiştir. Bu durum herhangi bir sahihsizlik, terk edilmişlik ve kontrolsüzlük durumunda iyi eğitilmiş ve zengin kişilerin de suç işleyebileceğini, suçları önlemenin yolunun öncelikle küçük dediğimiz toplumsal ve çevresel düzensizliklere izin vermeyerek sağlanabileceğini, küçük suçların daha büyük suçlara cesaret kaynağı olabildiğini göstermektedir. Demek ki kırılan ilk cam ihmale gelmez veya Zimbardo'nun dediği gibi "İlk camın kırılmasına ya da çevreyi kirlüten ilk duvar yazısına izin vermemek gerek. Aksi hâlde kötü gidişatı engelleyemeyiz."

Kırık Camlar Teorisi, devlet kurumlarına suçun nasıl önleneceğine dair ilham kaynağı olmuştur. Aslında toplum destekli polislik (TDP) anlayışına ilham olan temel anlayış da Kırık Camlar Teorisi'dir. Mahallede yaşayan sakinleri kaynaştırmak, sosyal düzensizliğe neden olacak önleyici tedbirler almak, toplumun, özellikle gençlerin suç eğilimlerine neden olan boş zaman aktivitelerinin kaliteli değerlendirmelerine yönelik aktivitelere yönelmek, diğer kurumları ilgilendiren konularda koordinasyonu sağlamak gibi faaliyetler, TDP kapsamında polis tarafından yapılmaktadır.

Sonuç olarak şehirlerde sıkça görülebilen aydınlatması yetersiz cadde ve sokakların, onarılmayan veya yıkılmayan terk edilmiş binaların, terk edilmiş hurda otoların, kontrolsüz araç park alanlarının, kontrolsüz ve aydınlatması yetersiz alt ve üst geçitlerin ve köprülerin alt ve üst taraflarının, toplanmayan çöplerin, ellerinde bira şişeleri ile dolaşan gençlerin, boş boş kaldırımlarda oturan ve gelip geçene laf atan insanların ve fiziksel olarak düzenli görünmeyen alanların suça davetiye çıkarabildiğini ve potansiyel suçluları suç işlemeye motive ettiğini söylemek mümkündür.

Rasyonel Tercih Teorisi

Nobel ödüllü ekonomist Gary Becker (1968), aslında suç davranışının suç olmayan davranıştan hareket noktası yönü ile farklı olmadığını, ikisinin de kişilerin düşündükten sonra isteyerek ve bilerek, herhangi bir dış zorlama olmadan ilgili davranışı ortaya koyduklarını ileri sürmektedir. Suçlu davranışı ortaya koyanlar da, suç olmayan eylemleri gerçekleştirenler de rasyonel olarak (akılcı) elde edecekleri ödülün, sarf edecekleri gayrete değeceğini, risk varsa bile elde edilecek ödülün risk almaya değeceğini düşünürler. Aslında suç işleyen kişiler suç işlemeyen kişilerden karakter olarak çok farklı değildirler. Her iki grup da kendi çıkarları için fayda-zarar hesabı yaparak sonuca ulaşırlar (Cornish ve Clarke, 1986) [4].

Rasyonel Tercih Teorisi'ne göre, insanlar suç işleyip işlememe arasında, tercihlerini suç işleme yönünde kullanırlar. Suç potansiyeli olan kişiler okula devam etme, marketten parası karşılığı alışveriş yapma veya arkadaşları ile sosyal

Rasyonel Tercih Teorisi, suç işlemenin tamamen isteyerek yapılan bir davranışın sonucu olduğunu savunmaktadır.

ortamlara katılma yerine, evden, iş yerinden veya araçtan hırsızlık, saldırı suçlarını işlemekte, hayata karşı tercihlerini bu yönde kullanmaktadırlar (McCarthy, 2002) [5].

İnsanlar düşünebilen, kendi tercihlerini yapabilen ve kendi tercihlerinin sorumluluğunu üstlenen varlıklardır ve bu yönleri ile diğer canlılardan ayrılırlar. Rasyonel Tercih Teorisi'ne getirilen eleştiriler, teorinin insanları suça iten sosyolojik ve biyolojik sebepleri kabul etmemesini ve insanları sadece kendi davranışlarını seçebilme, sınırlandırabilme ve tercihte bulunabilme, fayda-zarar hesabı yapabilen varlıklar olarak değerlendirmesi üzerine yoğunlaşmıştır.

Suç davranışına karar verme sürecini bir örnekle açıklayalım. Bir gencin para kazanmak için mahalle aralarında veya okul önlerinde uyuşturucu satmayı düşündüğünü varsayalım. Bu genç uyuşturucu satmak için kendi kendine fayda ve zarar analizi yapacaktır. Bu genç, küçük miktarlarda da olsa uyuşturucu satmanın suç olduğunu ve polis tarafından yakalandığı takdirde hapse gideceğini elbette ki bilmekte ve fayda-zarar analizinde zarar kısmına koymaktadır. Bu genç hapse girdikten sonra hapiste fiziksel olarak zarar görebileceğini, hapisten çıktıktan sonra iş bulmak istediğinde bütün kapıların kendisine kapabileceğini ve legal yollardan para kazanmasının daha da zorlaşacağını bilmektedir. Ayrıca hapisten çıktıktan sonra toplum içerisinde kendisinin dışlanacağını ve kendisine güvenilmez biri olarak bakılacağını hesap etmektedir. Ayrıca, uyuşturucu satarken kendisine, uyuşturucu almak isteyenler veya başka uyuşturucu satıcıları tarafından silahla veya bıçakla saldırabileceklerini, satmak istediği uyuşturucuyu, uyuşturucu krizine girmek üzere olan ancak parası olmayan birisine kaptırabileceğini hesaba katmaktadır. Kendisinin uyuşturucu sattığını öğrenen ailesi ve yakın arkadaşları tarafından da dışlanabileceğini de düşünmektedir. Son olarak, uyuşturucu satıcılığı sürdürülebilir bir meslek olmadığından dolayı, bu işi devamlı yapamayacağını, uyuşturucu sattığı sürece normal bir hayat süremeyeceğini, emeklilik ve sağlık sigortası gibi haklardan faydalanamayacağını pekâlâ bilmekte ve hesaba katmaktadır. Uyuşturucu satıcılığın çalışma saati ve yeri belli değildir ve sonucunda fayda elde edip etmeyeceği bilinmemektedir. Bu genç, sınırları belirsiz bir yerde durmakta, tehlikelere açık bulunmaktadır.

Tabi ki sayılan bu negatif maliyetlerin yanında, uyuşturucu satıcısının hoşuna gidecek faydaları da sıralanabilir. Bunlar, kısa sürede normal çalışma saatleri ile kazanılamayacak kadar para kazanabilir, pazarı ve fiyatı kendi belirleyebilir, kendisine güzel fantastik bir araba alıp, güzel kızlarla gezebilir, hızlı bir yaşam şekli sürebilir. Zamanla uyuşturucu satıcıları arasında meşhur olup uyuşturucu ticaretini daha geniş bölgelere yayabilir. Rasyonel Tercih Teorisi'ne göre, suç potansiyeli olan kişi, suç davranışını gerçekleştirmeden önce bu şekilde bir fayda-zarar hesabı yapmaktadır ve kendisine göre hangisi ağır gelir ise onu tercih etmektedir. Tabii ki bu karar verme süreci ve opsiyonları ağırlıkları kişiden kişiye değişmektedir.

Ceza kaldırılabilir;
ama suç, insanın
içinde sonsuza kadar
yaşar.
Ovidius

Örnek

- Hırsızlık yapmak için bir sarrafı hedef olarak seçen kişi, alarm olup olmadığını, kolayca girilip girilmeyeceği, sarraftaki altınların kolay açılacak bir yerde bulunup bulunmadığı gibi konuları analiz eder. analiz sonucunda, hırsız iyi bir planlama yapar, kaçacağı yolları ve araçları belirler ve başarılı olma olasılığı yüksek ve elde edilecek fayda, olası risklere göre fazla ise hırsızlık suçu gerçekleştirilir.

Suç davranışına karar verme sürecine ek olarak, suç olmayan davranışlarda da aynı fayda ve zarar hesabı yapılmaktadır. Bunu da bir örnekle açıklayalım. Bir gencin para kazanmak için taksi şoförlüğü yapmak istemesini ele alalım. Taksi şoförlüğü yapmada birçok fayda gözetilebilir. Birincisi, kazanacağı miktarın yanında müşteriler tarafından bahşiş verilmesi ile daha fazla kazanç elde edebilecektir. Kendi emeklilik ve sağlık sigorta primlerini kendisi ödeyerek yaşadığı zamanı ve gelecek yıllarını daha da güven altına almış olacaktır. Ailesi ile birlikte yılda bir ya da iki kez tatile gitme ve eğlenme imkânı bulabilecek, toplum içerisinde de alın teri ile para kazandığı için takdir edilecektir. Taksi şoförlüğü yaptığı esnada birbirinden farklı insanlarla karşılaşma olanağı bulacak ve onlarla ilişkilerini geliştirebilecektir. Yapılan iş çok yorucu ve stresli değildir ve iş sonrası özel yaşamı için yeterince vakti ve enerjisi de kalacaktır.

Taksi şoförlüğünün olumsuz yönleri de bulunmaktadır. Gece vardiyasında çalıştığı zaman biraz yorucu olabilecek, ailesinden ayrı kalabilecek ve uykusundan fedakârlık yapmak zorunda kalacaktır. Gece çalışmak zor ve tehlikeleridir. Geceye hâkim olan insanlar güvenli kişiler değildirler ve taksi şoförleri de hep bu kişilerle muhatap olmaktadır. Müşteriler tarafından dövülen, soyulan, hatta öldürülen taksi şoförleri de olabilmektedir. Vardiya değişimlerine alışmak da zor olacaktır. Tam gece çalışmaya alışmışken gündüz vardiyasına geçecek, gündüz çalışmaya alışınca da gece vardiyasına geçebilecektir. Aslında insanlar çok da bahşiş verme taraftarı değildirler. Bazılar ya hiç bahşiş vermez ya da verdikleri bahşiş çok çok azdır, çok bir işe yaramaz. Hatta taksi parasını vermeden taksiden atlayıp kaçanlarda olabilmektedir (McCarthy, 2002; Piliavin, Thornton, Gartner & Matsueda, 1986) [5, 6].

Örnek

- Suç olmayan bir davranışta da, insanlar fayda ve zarar hesabı yaparak bu işi yapıp yapmayacaklarına karar verirler. Rasyonel Tercih Teorisi'ne göre, insanların gerek suç davranışı gerekse suç olmayan , davranışlarının temelinde fayda ve zarar hesabı yatmaktadır. Örneğin müşteri davranışları buna güzel bir örnektir .İnsanlar bir şeyler alırken en çok faydayı en ucuza almaya çalışırlar

Rutin aktiviteler teorisini, fırsatların kişileri suça teşvik ettiğini savunmaktadır.

Potansiyel suçlular elde edebilecekleri ödülün alacakları riske değeceğini düşündükleri an hemen suç işleme eğilimi gösterirler. Bu nedenle potansiyel suçluların yapacakları bu fayda-zarar hesabına bazı aşamalar daha ekleyerek onların suç işlemesini önlemek ve riski artırarak caydırıcılık faktörünü arttırmak gerekmektedir. Örneğin, evden, iş yerinden veya arabadan hırsızlık olaylarına karşı alarm veya kamera sisteminin kurulması, iş yerine ekstra kapılar ve birleşik güvenlik sistemleri (kamera, alarm ve mesaj sisteminin birlikte kullanılması) takılması, eve, iş yerine veya depolardaki kapılara sağlam kilitlerin takılması ya da özel güvenlik görevlileri istihdam edilmesi, suçlular için riski ve dolayısı ile caydırıcılığı arttıran ve suç işlemeye yönelik cesaretlerini azaltan faktörlerdir. Alınan önlemler nedeniyle suç potansiyeli olan kişi, suçu işlediğinde yakalanma riskinin olduğunu, olay anında olmasa bile sonradan kimliğinin tespit edilebilme riskinin olduğunu düşünecek ve suç işleme cesaretleri kırılacaktır (Doğan ve Sevinç, 2011) [3].

Rutin Aktiviteler Teorisi

Rutin Aktiviteler Teorisi, Rasyonel Tercih Teorisi'nin bir alt dalını oluşturur. Marcus Felson ve Lawrence Cohen tarafından 1979 yılında geliştirilmiştir. *Rutin Aktiviteler Teorisi, fırsatlar oluştuğunda suçun işlenmesinin normal olacağını savunmaktadır.* Eğer hedef yeterince korumalı değilse ve ortada elde edilecek bir çıkar söz konusu ise bu durum suçun her an oluşabileceğini göstermektedir. Cohen ve Felson 1960-1980 yılları arasında ABD'de suç miktarının yükseliş nedenlerini açıklamak için bu teoriyi geliştirmişlerdir. Cohen ve Felson (1979) her ne kadar suç işlemek ya da işlememek bireyin tercih edebileceği şeyler gibi görünse de bireyin önüne çıkacak suç seçeneklerinin neler olacağını seçme imkânının olmadığını ifade etmişlerdir. Böylece, "suç rasyonel bir tercihtir" felsefesini derinden sarsmışlardır. Çünkü ortaya koyulan suç mekanizması ile suç fırsatlarının aslında insanların günlük rutin faaliyetlerine bağlı olarak ortaya çıktığı ve suçun insanların günlük yaşantılarının bir sonucu olarak ortaya çıktığını savunmuşlardır [7].

Belki de birçok kişi küçük suçlar işlemekte ve bundan kimsenin haberi olmamaktadır. Suçlar her gün ve herkes tarafından işlenebilmektedir. Polise ihbar edilen suçlar, toplam işlenen suçların içerisinde küçük bir bölümü oluşturur. Hatta bu teoriye göre, suçları fakirlik, adaletsiz gelir dağılımı veya işsizlik artırmaz. Örneğin 2. Dünya Savaşı'ndan sonra Avrupa'da gelir düzeyi oldukça artmış, insanlar ciddi anlamda bir refah yakalamışlardır. Buna rağmen, hırsızlık suçları ciddi oranlarda artmıştır. Felson ve Cohen'e göre, bu durum artan refah ortamı hırsızlık suçu işlenmesi için insanlara daha çok cesaret ve fırsat vermiştir. Yani insanların günlük olarak kullandıkları tablet bilgisayar, akıllı telefon, saat, altın gibi değerli eşyaların artması potansiyel suçluların uygun ve kolay hedef bulmalarını kolaylaştırmaktadır.

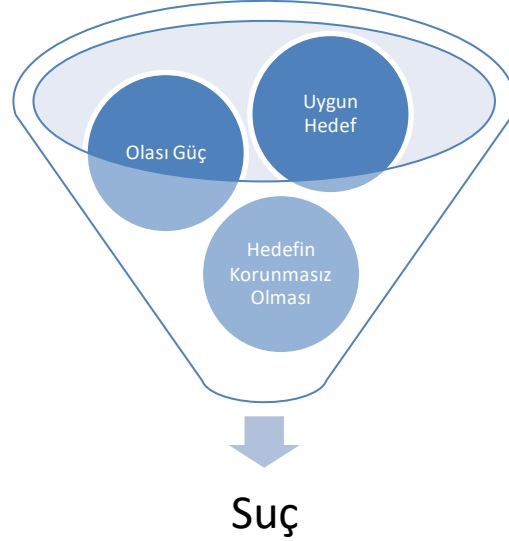
Rutin Aktiviteler Teorisi suçun oluşması için aşağıda grafikte de görülen üç koşulun bir araya gelmesinin yeterli olacağını savunmaktadır. Bunlar;

- Olası bir suçlunun ortamda bulunması,

Suç hedefinin korunmasız olması, suç işleme faydasını kolaylaştırır.

- Uygun bir hedefin olması (bu hedefler kişilerin kendisi veya eşyaları olabilir),
- Hedefin suça müsait ve korunmasız bulunması. Diğer bir deyişle, suçun oluşabilmesi için olası suçlunun, uygun hedefi korumasız bulduğunda fırsatı değerlendirmesi sonucunda suç oluşmaktadır.

Şekil 1.3. Rutin Aktiviteler Teorisi Grafikselsel Gösterim

Rutin Aktiviteler Teorisi'ni daha bilimsel açıdan ortaya koymak üzere Mustaine ve Tewkbury (1999), 1513 kadın üniversite öğrencisine, cinsel saldırıya uğraması sonucu oluşan mağduriyet üzerine, 1996 yılında Amerika'da bilimsel bir çalışma yapmışlardır. Çalışmaya Ceza ve Adalet Bilimi ile Sosyoloji bölümünde okuyan gönüllü kadın öğrenciler katılmıştır. Katılanların yaş ortalaması 20 olup, evli olmayan, beyaz ırk kadınlardan oluşmaktadır. Çalışmaya katılan kadınlardan %10.5'i erkeklerin tacizine uğradıklarını beyan etmişlerdir. kadınlardan yaşadıkları mekândan ne kadar uzaklaşırlarsa o derece erkeklerin tacizine uğramakta olduklarını beyan etmiştir. Üniversite kampüsünde yurttan kalan kadınlardan , kampüs dışında evde ya da yurttan kalan kadınlara göre daha az tacize uğramaktadır, çünkü kampüs içi biraz daha korunaklı olmaktadır. Bu çalışma göstermiştir ki olası suçlular uygun hedefi korumasız bulduklarında saldırmaktadırlar, yani kampüs içerisinde kalan kadınlar açısından teoride geçen üç şarttan biri (korumasız olma) gerçekleşmemekte ve tacize uğrama oranı, kampüs dışında kalan kadın öğrencilere göre çok daha az olmaktadır.

Başka bir bilimsel çalışma da yalnız yaşayan kişilerin, birkaç kişi ile beraber yaşayan kişilere göre daha az korunmasız olduklarından, kişisel eşyalarına ve kendilerine saldırılma oranının daha çok olduğu tespit edilmiştir. Evli olan ve çalışan kadınların iş yerinde tacize veya saldırıya uğrama oranları, bekâr kadınlara göre çok daha azdır. Evli olup, eşlerin her ikisinin çalıştığını bilindiği ailelerin evlerine ve evdeki arabalarına saldırı oranı daha da yüksek olmaktadır. Çünkü her iki eşin birden işte olduğu ve evlerinin ve arabalarının korunmasız olduğu gözlemlenmektedir. Bu saldırıların hepsi hedefin korunmasız olup olmaması ile

Hedefin değerli görülmesi bireyi suça teşvik edici unsurdur.

doğrudan ilgilidir. (Felson ve Cohen, 1979) Başka bir çalışmada ise sokaktaki serseriler daha çok genç ve göçmen erkeklere saldırmaktadırlar, çünkü onların daha çok korumasız olduklarını düşünmektedirler (Pratt, Holtreter ve Reisig, 2012) [8].

Rutin Aktiviteler Teorisi'ne göre, hedefte bulunan dört özellik hedefi olası suçluların gözünden cazip göstermektedir veya bu dört özellik hedefe karşı suç işlenme olasılığı arttırmaktadır. Bunlar;

- Hedefin olası suçlular tarafından değerli görülmesi; aslında bu değerli görülme olayı biraz karışıktır ve kişiden kişiye değişebilmektedir, yani farklı suçlular, aynı özelliği değerli olarak görmeyebilirler. Bazen değerli görülme maddi olarak değil de, sembolik anlamından dolayı değerli görülebilmektedir. Örneğin olası suçlu güzel olarak düşündüğü bir kadına saldırabilecekken, aynı kadın başka bir olası suçlu tarafından risk almaya değmez olarak görülmektedir. Ama genel olarak genç kadınlar yaşlılara göre daha çok tacize uğramakta, maddi değeri yüksek eşyalar çalınmaya değer bulunmakta, zenginler fakirlere oranla daha çok saldırılmaya değer görülmektedir.
- Hedefin görünür olması; örneğin, halka açık bir tuvalette çantanın lavabo bölümünde açıkta ve korumasız bırakılması, çantanın park hâlindeki arabanın içerisinde görünür bir şekilde bırakılması vb.
- Hedefin hareket kabiliyeti de olası suçlular için cezbedici olabilir; Örneğin, hiç kimse evi duvarları ile birlikte çalamaz ama arabayı çalabilir, çünkü arabanın hareket kabiliyeti vardır. Kolay taşınabilecek cep telefonu, tablet ve dizüstü bilgisayarlar kolay taşınabildiklerinden çok kolaylıkla çalınabilirler. Günümüzde insanların kullandıkları araçlar gittikçe küçülmekte, daha taşınır olmakta ve dolayısı ile potansiyel suçlular açısından daha cezbedici olabilir.
- Hedefin ulaşılabilir, erişilebilir olması; örneğin mağazada kameranın görmediği kör bir noktada küçük ve açıkta duran bir eşyanın barkodunun sökülerek çalınması, penceresi açık ve zemin katta bulunan bir eve hırsızın girmesinin kolay olması vb. Hedefin ulaşılabilir ve korumasız olması bazen aynı anlamda kullanılabilir. Yani penceresi açık ve zemin katta bulunan bir ev, hem kolay ulaşılabilir hem de korumasız olarak düşünülebilir (Cohen ve Felson, 1979) [9].

Rutin Aktiviteler Teorisini, Rasyonel Tercih Teorisi'nden ayıran en büyük nokta, suç fırsatlarının insanların günlük rutin faaliyetleri sırasında, plansız bir şekilde ortaya çıktığının savunulmasıdır. Rasyonel Tercih Teorisi'nde olası suçluların uzun süre fayda ve zarar analizi yaptığı savunulmakta iken, *Rutin Aktiviteler Teorisi'nde ise suçun hayatın normal akışı içerisinde plansız bir şekilde fırsatla karşılaşıldığını ve olası suçlunun bu fırsatı değerlendirdiğini savunmaktadır. Bu teori, fırsatların kişileri suça teşvik ettiğini savunmaktadır.* Bu nedenler Rutin Aktiviteler Teorisi, hayatın günlük akışı içerisinde suç fırsatlarını azaltıcı tedbirlerin alınmasının önemi üzerinde durmuştur (Cohen ve Felson, 1979) [9].

Örnek

•1972 ile 1980 yılları arasında 676 Amerikalının varoşundaki (suburb) suç oranlarında meydana gelen değişiklikleri incelendiğinde, Rutin Aktiviteler Teorisi'nin suçun oluşması için gereken üç koşulun motive olmuş suçlu, uygun hedef ve koruyucuların bulunmaması şartlarının hepsinin hem mala karşı suçlarındaki hem de şiddet içeren suçlardaki değişimleri doğru olarak tahmin ettiklerini tespit etmişlerdir. Ayrıca, teorinin öngördüğü bu üç unsurun aynı anda olmasının mala karşı işlenen suçları arttıran bir etki yaptığını da bulmuşlardır (Stahura ve Sloan, 1998).

Konum Temelli - Durumsal Suç Önleme Teorisi

Durumsal Suç Önleme Teorisi, suç fırsatlarının azaltılıp, risklerin artırılarak, potansiyel suçluların önlenilebileceği felsefesine dayanmaktadır.

Bu yaklaşımda temel hedef, suçların işlenme fırsatlarını azaltmak amacı ile suçların yoğun olarak işlendiği fiziksel ve sosyal çevreyi yeniden tasarlamak ve düzenlemektir. Böylece, suç işleme fırsatları azaltılacak ve olası suçluların, suç işlemek için daha çok riskin göze alınmasını sağlayarak caydırıcılık görevi görecektir. Teoriye çok büyük katkıları olan Ronald Clarke, 1983 yılında teorinin temel fonksiyonlarını tanımlamış ve yeni bir suç önleme yaklaşımı olarak literatürde yerini almıştır. Clarke fiziksel ve sosyal çevrenin düzenlenmesi kavramını literatürümüze kazandırmış, suç önlemenin olası suçlulara odaklanarak değil, fiziksel ve sosyal çevrede devamlı surette suç fırsatlarının azaltılması ile mümkün olabileceğini savunmuştur. Aslında Clarke, bize suçluların rehabilite edilmesi ve topluma kazandırılmasından daha kolay ve etkili bir metot sunmuştur. Clarke, suç işleme fırsatlarının çokluğunun suç oranlarının artmasına neden olacağını savunmuş ve fırsatların suçluları motive ettiğini ve suç işlemeyi kolaylaştırdığını savunmuştur.

Durumsal Suç Önleme, Rasyonel Tercih Teorisi ve Rutin Aktiviteler Teorisi ile yakından ilişkilidir. Suçun işlenmesinin temelinde risklerin değerlendirilmesi, fayda ve zarar analizinin yapılması etkili kontrol mekanizmalarının varlığı, hedefin korumasız olup olmaması gibi etkenler yatmaktadır. Önleme tekniklerinin temelinde suç fırsatlarını azaltmak, kontrolü ve korumayı artırarak mağdur sayısını azaltmak yatmaktadır. Suç önleme iki yolla olabilir. Birincisi, suçluların ıslahı. İkincisi ise, suç işleme fırsatlarının azaltılmasıdır. Fakat suç önleme çalışmalarını yürütenlerin yaygın inancı suçluların ıslahı yönteminden ziyade suç fırsatlarını azaltılması yönünde tedbirlerin alınmasının suçun azaltılmasında daha etkili ve daha kısa yolduğu yönündedir. Bunlar; gözetim ve denetim; hedef ile ilgili koruma tedbirlerinin arttırılması, yani hedefe karşı suç işlenmesinin zorlaştırılması; son olarak da çevresel ve durumsal tedbirlerdir (Clarke, 1983) [11].

Örnek

- İki katlı otobüslerde suçlar genellikle yukarı katta işlenmektedir. Bunun nedeni de yukarı katın denetim ve gözetimden uzak olduğunun hissedilmesidir. Aşağı katta şoförün bulunmuş olması önemli bir denetim hissini potansiyel suçlulara vermektedir.

Bütün suç önleme teknikleri, toplumun tümü tarafından uygulandığında anlamlı hâle gelecektir. Yani, sorumluluğun büyüğü güvenlik görevlilerinde değil, toplumun kendisindedir. Toplum, suça sebebiyet vereceğini düşündüğü tüm fırsatları ortadan kaldırmak için gayret sarf etmesi gerekir. Aslında toplum bunu yapmadığında (evinin kapısına kilit, arabasına alarm sistemi, park yerine CCTV kamera sistemi, site girişlerine veya alışveriş merkezleri ve eğlence mekânlarının girişlerine özel güvenlik görevlisi) yanlışlıkla suçu kendisi üretmektedir. Toplum, suçun işlenmesini zorlaştıracak tedbirleri kendisinin alması ve suçlular için riski arttırıcı önlemlere yönelmesi gerekmektedir.

İyi bir kanun, suçluları cezalandırmaktan ziyade, onları önlemek yoluna gider.
(Montesquieu)

Resim 1.4. Toplumsal Duyarlılık II

İkinci ünite de Clarke (2004) tarafından sınıflandırılması yapılmış beş prensip ve 25 teknik ile suçların önlenebileceği öngörülmüştür ve bu beş prensip "Konum Temelli (Durumsal) Suç Önlemenin içerisinde ele alınmıştır. Tekniklerin temel amacı, suç işlenmesini önlemek için fırsatların ortadan kaldırılmasını içermektedir.

Clarke tarafından 2004 yılında sunumu yapılan suç fırsatlarını azaltmaya yönelik 5 prensip ve 25 farklı teknik aşağıda yer almaktadır [12];

- Suç işlemek için Çok Efor Sarf Edilmesini Sağlamak
- Hedefe ulaşmayı zorlaştırmak
- Giriş ve erişim kontrolü

- Giriş-çıkış gözetimi
- Suçluları uzaklaştırma veya belirli yerlere yönlendirme
- Suç işlemek için kolaylaştırıcı faktörleri azaltma
- Riski Artırmak, Faydayı Azaltmak
- Korumayı arttırmak
- Doğal gözetim
- Bilinmezlikleri en aza indirmek
- Personel tarafından gözetleme
- Resmi gözetleme
- Faydanın Görünürlüğünü Azaltmak, Tehlikenin Görünürlüğünü Arttırmak
- Hedefi kaldırma
- Hedefi gizleme
- Eşya tanımlama ve işaretleme
- Faydaların esirgenmesi
- Failin motivasyonunu azaltma
- Kargaşayı, Stresi ve Provokasyonu Azaltmak
- Stres ve gerilimi azaltmak
- Tartışma ve çatışmadan kaçınma
- Tahrik ve teşvik unsurlarını azaltma
- Arkadaş baskısını/teşvikini azaltma
- Suç örneklerine maruz kalmayı azaltma
- Bahanelere Meydan Vermemek
- Kural koyma
- Talimat ve düzenlemeleri bilinir ve görünür hâle getirme
- Vicdana hitap etme
- İtaati kolaylaştırma
- Uyuşturucu ve alkolü kontrol altına alma

Bireysel Etkinlik

- Özel Güvenlik Görevlilerin pozisyonları göz önüne alınarak suçun önlenmesinde mevcut durumları hariç daha fazla nasıl yararlanılabilir düşünelim.

Özet

- Suç kavramı insanlık tarihine kadar dayanmaktadır. İnsanlar, düzenli hayata geçtiklerinden itibaren suçu önleme ve suçlarla mücadele etmek için sistemler kurmaya çalışmışlardır. Suçun önlenmesi devlet ile beraber toplumun gelenek ve görenekleriyle de sağlanmaktadır. Suç önleme ile ilgili ilk doküman 1829 yılında Londra polisinin hukuki düzenlemelerinde görülmüştür.
- Suçu önlemek, suçun oluştuktan sonra verdiği zararı karşılamaktan daha az maliyetlidir. Özel güvenlik görevlilerinin temel amacı tam olarak budur. Suçun olmasına olanak sağlayan durumları bertaraf ederek caydırıcılık unsuru oluşturmaktadırlar.
- Suçun önlenmesi konusunda özel güvenlikler istihdam etmenin yanında taktiksel ve bilimsel metotlara da başvurmak gerekmektedir. Bu metotlar; güvenlik kamerası, alarm sistemleri vb.

• KIRIK CAMLAR TEORİSİ

- 1982 yılında Wilson ve Kelling tarafından makale olarak hazırlanmıştır. Teorinin temeli, toplumsal hayattaki problemler, fiziksel ya da çevresel düzensizlikler, yaşam bölgesinden kaynaklı insanlardaki tatminsizlik, huzursuzluk ve korku hissini temel alır. Teoriye isim veren kurgu ise şöyle anlatılmaktadır, mahallede camı kırık bir bina varsa ve bu kırık cam onarılmaz ise zamanla binanın diğer camlarının da kırılacağı, kırık camlardan dolayı binanın terkedilmiş olduğu düşüncesiyle kapılarının kırılarak içeri girileceği ve yasadışı faaliyetlere zemin hazırlayacağı düşüncesidir. Sahipsizlik, denetimsizlik ve kontrolsüzlük duyguları insanları suç işlemeye teşvik etmektedir. 1982 yılında yayınlanan makalenin öncesinde, 1969 yılında Psikolog Philip Zimbardo, suçun önlenmesi ile ilgili bir deney yapmıştır. Deney şöyle özetlenmektedir. Kaliforniya'nın iki ayrı yerine park edilen araçlardan birinin plakaları sökülerek kaputu açık bırakılmış, diğer araba ise herhangi bir değişiklik yapılmadan park edilmiştir. Her iki arabada herhangi bir müdahale olmadan uzaktan izleyerek takip edilmiştir. Plakası ve kaputu açık olan araç dakikalar içerisinde saldırıya uğrayıp tüm parçaları yağmalanmıştır. Diğer araç se 24 saat geçmesine rağmen herhangi bir değişikliğe uğramamıştır.

• RASYONEL TERCİH TEORİSİ

- Suçu işleyen ile işlemeyen arasında hareket noktası yönü ile farklı olmadığını, iki durumda kişilerin düşünmenin ardından isteyerek ve bilerek, herhangi bir dış zorlama olmadan ilgili davranışı ortaya koymaları yönündedir. Potansiyel suçlular elde edebilecekleri ödülün alacakları riske değeceğini düşündükleri an hemen suç işleme eğilimi gösterirler. Bu nedenle potansiyel suçluların yapacakları bu fayda-zarar hesabında riski oranını suçu önleme teknikleri ile arttırmak gerekmektedir.

• RUTİN AKTİVİTELER TEORİSİ

- Fırsat oluştuğunda suçun işlenmesinin normal olacağını savunmaktadır. Hedefin korunmasız olması ve ortada elde edilecek bir çıkar söz konusu ise suçun her an oluşabileceğini göstermektedir. Örnek olarak, yalnız yaşayan kişilerin, birkaç kişi ile beraber yaşayan kişilere göre daha az korumasız olduklarından, kişisel eşyalarına ve kendilerine saldırılma oranının daha çok olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca sokakta saldırıya uğrayan kişilerde ağırlık olarak çok genç ve göçmen erkeklere saldırılmaktadır, bunun nedeni; korumasız oldukları düşüncesidir. Rutin Aktiviteler Teorisini, Rasyonel Tercih Teorisinden ayıran en büyük nokta, suç fırsatlarının insanların günlük rutin faaliyetleri sırasında, plansız bir şekilde ortaya çıktığının savunulmasıdır.

Özet(devamı)

•KOMUM TEMELLİ - DURUMSAL SUÇ ÖNLEME TEORİSİ

•Teoriyi literatür'e kazandıran Ronald Clarke'dır. Clarke, suç önlemenin olası suçlara odaklanarak değil, fiziksel ve sosyal çevrede devamlı surette suç fırsatlarının azaltılması ile mümkün olacağını savunmuştur. Suç önleme iki yolla olabilir. Birincisi, suçluların ıslahı. İkincisi ise, suç işleme fırsatlarının azaltılmasıdır. Fakat suç önleme çalışmalarını yürütenlerin yaygın inancı suçluların ıslahı yönteminden ziyade suç fırsatlarını azaltılması yönünde tedbirlerin alınmasının suçun azaltılmasında daha etkili ve daha kısa yolduğu yönündedir. Bütün suç önleme teknikleri, toplumun tümü tarafından uygulandığında anlamlı hâle gelecektir. Yani, sorumluluğun büyüğü güvenlik görevlilerinde değil, toplumun kendisindedir. Toplum, suça sebebiyet vereceğini düşündüğü tüm fırsatları ortadan kaldırmak için gayret sarf etmesi gerekir. Aslında toplum bunu yapmadığında (evinin kapısına kilit, arabasına alarm sistemi, park yerine CCTV kamera sistemi, site girişlerine veya alışveriş merkezleri ve eğlence mekânlarının girişlerine özel güvenlik görevlisi) yanlışlıkla suçu kendisi üretmektedir. Toplum, suçun işlenmesini zorlaştıracak tedbirleri kendisinin alması ve suçlular için riski arttırıcı önlemlere yönelmesi gerekmektedir.

DEĞERLENDİRME SORULARI

1. Aşağıdakilerden hangisi suç önleme ilkeleri arasında yer almaz?
 - a) Öncelikle suç önleme sadece güvenlik görevlilerinin işidir.
 - b) Suç önleme, güvenliği sağlamaktan daha kapsamlı bir kavramdır.
 - c) Suç önleme, birçok devlet kurumunu ilgilendirir.
 - d) Sosyal problemlerin çözümü, suçun önlenmesi açısından önemli bir faktördür.
 - e) Suç önlemenin maliyeti, suç ile mücadeleden çok daha azdır.

2. Aşağıdakilerden hangisi suç önleme yaklaşımlarında ifadesini bulan temel amaçlardan biri değildir?
 - a) Suçun tamamen ortadan kalkması veya suç oranlarının hissedilir şekilde azaltılması
 - b) Suçun aydınlatılmasında modern tekniklerin kullanılması
 - c) Suça maruz kalma korkusunun ortadan kalkması veya azalması
 - d) Toplumsal sorumluluk bilincinin geliştirilmesi
 - e) Suçun meydana getirebileceği olumsuz etkilerin azaltılması

3. Rutin Aktiviteler Teorisi'ne göre, hedefte bulunan dört özellik hedefi olası suçluların gözünde cazip göstermektedir.
Aşağıdakilerden hangisi bu özelliklerden biri değildir?
 - a) Hedefin değerli görülmesi
 - b) Hedefin görünür olması
 - c) Hedefin korumasız olması
 - d) Hedefin hareket kabiliyetinin olması
 - e) Hedefin erişilebilir olması

4. Rutin Aktiviteler suçun oluşması için üç koşulun bir araya gelmesinin yeterli olacağını savunmaktadır.
Aşağıdakilerden hangisi bu koşullardan biridir?
 - a) Hedefin değerli görülmesi
 - b) Hedefin görünür olması
 - c) Hedefin hareket kabiliyetinin olması
 - d) Hedefin korumasız olması
 - e) Hedefin erişilebilir olması

5. Rutin Aktiviteler Teorisi'ni, Rasyonel Tercih Teorisi'nden ayıran en büyük nokta aşağıdakilerden hangisidir?
- a) Toplumun daha yaşanılır hâle getirilmesi
 - b) Suç fırsatlarının plansız bir şekilde ortaya çıktığının savunulması
 - c) Olası suçluların uzun süre fayda ve zarar analizi yapması
 - d) Fırsatların kişileri suça teşvik ettiğinin savunulması
 - e) Suçların işlenme fırsatlarının azaltılması
6. Aşağıdakilerden hangisi Durumsal Suç Önleme Teorisi'nde, Clarke (2004) tarafından ortaya konulan "Suç İşlemek İçin Çok Efor Sarf Edilmesini Sağlamak" prensibini destekleyen tedbirlerden biri değildir?
- a) Hedef ulaşmayı zorlamak
 - b) Giriş ve erişim kontrolü
 - c) Hedefi kaldırma
 - d) Suçluları uzaklaştırma veya belirli yerlere yönlendirme
 - e) Suç işlemek için kolaylaştırıcı faktörleri azaltma
7. Aşağıdakilerden hangisi Durumsal Suç Önleme Teorisi'nde, Clarke (2004) tarafından ortaya konulan "Riski Arttırma, Faydayı Azaltma" prensibini destekleyen tedbirlerden biri değildir?
- a) Korumayı arttırma
 - b) Tahrik ve teşvik unsurlarını azaltma
 - c) Bilinmezlikleri en aza indirme
 - d) Personel tarafından gözetleme
 - e) Resmi gözetleme
8. Aşağıdakilerden hangisi Durumsal Suç Önleme Teorisi'nde, Clarke (2004) tarafından ortaya konulan "Faydanın Görünürlüğünü Azaltmak, Tehlikenin Görünürlüğünü Arttırmak" prensibini destekleyen tedbirlerden biri değildir?
- a) Giriş-çıkış gözetimi
 - b) Hedefi gizleme
 - c) Eşya tanımlama ve işaretleme
 - d) Faydaların esirgenmesi
 - e) Failin motivasyonunu azaltma

9. Aşağıdakilerden hangisi Durumsal Suç Önleme Teorisi'nde, Clarke (2004) tarafından ortaya konulan "Kargaşayı, Stresi ve Provokasyonu Azaltmak" prensibini destekleyen tedbirlerden biri değildir?
- a) Stres ve gerilimi azaltma
 - b) Tartışma ve çatışmadan kaçınma
 - c) Doğal gözetim
 - d) Arkadaş baskısını/teşvikini azaltma
 - e) Suç örneklerine maruz kalmayı azaltma
10. Aşağıdakilerden hangisi Durumsal Suç Önleme Teorisi'nde, Clarke (2004) tarafından ortaya konulan "Bahanelere Meydan Vermemek" prensibini destekleyen tedbirlerden biri değildir?
- a) Kural koyma
 - b) Talimat ve düzenlemeleri bilinir ve görünür hâle getirme
 - c) Vicdana hitap etme
 - d) İtaati kolaylaştırma
 - e) Hırsızlığı kontrol altına alma

İÇİNDEKİLER

- Suç Önleme Teknik Ve Uygulamaları
- Suç işlemek için Çok Efor Sarf Edilmesini Sağlamak
- Riski Arttırmak, Faydayı Azaltmak
- Faydanın Görünürlüğünü Azaltmak, Tehlikenin Görünürlüğünü Arttırmak
- Kargaşayı, Stresi ve Provokasyonu Azaltmak
- Bahanelere Meydan Vermemek

HEDEFLER

- Bu üniteden sonra;
- Suç önleme teknik ve uygulamaları konusunu öğrenebilecek,
- Suç işlemeyi zorlaştıran teorileri açıklayabilecek,
- Suç işlemeyi kolaylaştıran nedenleri sıralayabilecek,
- Suç işlemede bahane üretme konusunu açıklayabileceksiniz.

SUÇ ÖNLEME MODELLERİ

ÜNİTE

2

Suç İşlenmesi İçin Çok Efor Sarf Edilmesini Sağlamak

Riski arttırmak, Faydayı Azaltmak

Faydanın Görünürlüğünü Azaltmak, Tehlikenin Görünürlüğünü Arttırmak

Kargaşayı, Stresi ve Provokasyonu Azaltmak

Bahanelere Meydan Vermemek

GİRİŞ

Suç ya da kabahatlerin işlenmeden önce önünün alınması; halkın ırz, can ve mal güvenliğinin sağlanması ve topluma yönelik mevcut ya da muhtemel bir tehlikenin bertaraf edilmesi açısından önem taşımaktadır. Ancak, suçların sadece polisiye tedbirlerle önlenmesi imkânı bulunmamaktadır. Suçun önlenmesi tüm kurum ve kuruluşların, sivil toplum örgütlerinin ve vatandaşların işbirliğini gerektirmektedir. Suçun önlenmesinde herkese düşen bir görev ve sorumluluk bulunmaktadır.

Suçların önlenmesi amacıyla şehirlerde geliştirilebilecek önleyici politikaları ele alan ve inceleyen Geleri (2010), doğrudan suçlular yerine suç sorununa yönelik çözüm odaklı önleyici politikaların geliştirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Suça neden olan sosyal, ekonomik, toplumsal faktörlerle birlikte, suçun işlenmesini kolaylaştıran fiziksel ve çevresel faktörler de bulunmaktadır [1].

Suç önleme teknik ve uygulamaları toplumun suça karşı olan düşünce yapısındaki değişiklikleri içermektedir. *Suçta karşı daha duyarlı olduğumuz takdirde suç oranlarında ciddi bir düşüş sağlayabiliriz. Toplum ile iç içe olan ve toplumu yönlendiren, dini kurumlar, sivil toplum örgütleri, eğitim kurumları ve güvenlik kurumlarının koordineli bir şekilde hareket etmeleriyle suçun azaltılması ve önlenmesinde çok ciddi başarılar elde edilebilecektir.* Bu bölümde Clarke (2004) tarafından sınıflandırılan ve suçların ne şekilde önlenebileceğini belirten beş prensip ve 25 teknik ele alınmıştır. Clarke (2004) tarafından ele alınan bu tekniklerin amacı, suçun oluşmasını önlemek için uygun şartların ortadan kaldırılmasını içermektedir. [2]

SUÇ ÖNLEME TEKNİK VE UYGULAMALARI

Clarke (2004) Durumsal Suç Önleme Yaklaşımında, 25 suç önleme tekniği, 5 ayrı prensipte yer almıştır. Bu beş prensip şunlardır:

- Suç işlemek için çok efor sarfedilmesini sağlamak
- Riski artırmak ve faydayı azaltmak
- Faydanın görünürlüğünü azaltmak ve tehlikenin görünürlüğünü artırmak
- Kargaşayı, stresi ve provokasyonu azaltmak
- Bahanelere meydan vermemek
- 25 suç önleme tekniği, 5 suç önleme prensibi başlıkları altında aşağıda ele alınmıştır.

Suç ve suçluluk insanlık tarihinde her zaman yer almıştır.

Örnek

- Yapılan çalışmalarda, evlerde, işyerlerinde, sokaklarda, toplu taşıma araçlarının içinde ve metro duraklarında yer alan güvenlik kameralarının, birçok suçun işlenmesinde caydırıcı olduğu görülmüştür.

Suç İşlemek İçin Daha Fazla Efor Sarf Edilmesini Sağlamak

Suçlu için hedef ne kadar zorlu olursa suçun gerçekleşmeside okadar zor olur. Bir suçlu hedefi görünce, onun basit bir hedef olmadığını, için birçok engelin (koruma sistemleri) geçilmesi gerektiğinin farkında olması gerekmektedir. Önleyici ve caydırıcı mekanizmalar, suçun gerçekleşmesini zorlaştırdığı gibi, suçlunun cesaretini kırmaktadır. Teknolojik, bilimsel gelişmeler sonucunda günümüzde çok çeşitli koruma sistemleri (göz tanıma sistemleri, elektronik geçiş sistemleri, kodlama sistemleri, parmak izi sistemleri, vb.) geliştirilmiştir. Suçun işlenmesinde efor düzeyini arttırmak için şu beş teknik kullanılmaktadır: a) Hedefe ulaşmayı güçleştirmek b) Giriş ve erişim kontrolü c) Giriş-çıkış gözetimi d) Suçluları uzaklaştırma veya belirli yerlere yönlendirme e) Suç işlemek için kolaylaştırıcı faktörleri azaltma.

Hedefe ulaşmayı güçleştirmek

Hedefe yönelen suçlu, hedefi ulaşılması kolay bir hedef olarak görmemelidir. Bunun suçlunun hedefe ulaşmasını önleyecek tedbirler artırılmalıdır. (Kapı kilitleri, pencere demirleri, güvenlik kameraları, immobilizer, çelik kasalar vb.)

İngiltere’de dar sokaklara ve evlerin ön ve arka taraflarına kilitlenebilir yüksek kapılar takılması suretiyle, hırsızlıklar %37 oranında azalmıştır.

Bunun konuda immobilizer örnek olarak gösterebiliriz. Immobilizer, "çipli motor kilidi" olarak dilimize girmiştir. Bu sistemde bulunan bir parça, sürücüdeki kontak anahtarının içerisinde yer almaktadır. Araç sadece sürücüden gelen sinyal ile çalışır. Immobilizer araçlar, "düz kontak" yapılamaz ve çalınmaları zorlaşmaktadır. Ateşleme sistemi, yakıt sistemi ve motoru başlatıcı sistemlerin birinin motorla teması araçta immobilizer sistemin bulunması sayesinde kesilmektedir. Immobilizer sistemini, değişik otomobil firmaları farklı yöntemlerle kullanabilmektedirler. Immobilizer'in kullanımındaki artış ile otomobil hırsızlığında belirgin bir düşüş yaşanmakta ve araçlar daha iyi korunabilmektedir. Örnek verecek olursak; Avustralya'da 2001 yılından beri tüm yeni üretim araçlarda Immobilizer sisteminin kullanılması zorunlu hâle gelmiştir. Ayrıca Avustralya hükûmeti bu sistemin olmadığı araçlara kurulması için maddi destek sağlamaktadır. Avustralya'da yapılan çalışmalarda elde edilen verilerle immobilizer olan araçların çalınma riskinde %75'e varan azalmanın olduğu görülmüştür. Potter and Thomas (2001) tarafından yapılan bir araştırmaya göre, 2000 yılında çalınan 116,906 aracın, 91.2%'sinde immobilizer sistemi bulunmamaktadır, 4.9% immobilizeri bulunmakta fakat Avusturya Hükûmetinin desteklediği standard immobilizer'dan değildir. Geriye kalan 3.9%'ın ise immobilizer sistemi Avusturya Hükûmetinin desteklediği standard immobilizer'dandır. [3]

Giriş ve erişim kontrolü

Suç potansiyeli olanların ev veya işyerlerine ve dijital alanlara girişlerini engelleyen koruma tedbirlerini içermektedir. Sesli ve görüntülü kapı açma sistemleri, elektronik geçiş sistemleri (göz ve damar tanıma sistemleri, kartlı geçiş, şifreli geçiş, parmak izi,) bariyer, bahçe duvarı, telörgü, çelik kapı, müracaat kulübeleri ile suç potansiyeli olanların apartman ve işyerlerine girişleri

Teknolojik gelişmeleri kullanmak suç önlemede etkili yöntemdir.

zorlaştırılacaktır. Bu kontrollerle suça yönelen insanların belirli alanların dışında tutulması sağlanmaktadır. Hırsızlığı önlemek amacıyla eski İngiltere’de Sokak ve bahçe kapısı projesi oluşturulmuştur. Bu projenin amacı suçlulara, sokak ve bahçe kapıları ile caydırıcılık sağlamakta ve suçun önlenmesi ve azaltılmasına etki ettiği tespit edilmiştir. Sokak kapılarının anahtarları mahalle sakinlerine dağıtılmıştır. Sokak ve bahçe kapılarındaki artış sayesinde hırsızlık suçları arasında ters orantılıdır. Bu uygulamanın hırsızlık haricinde diğer bazı suç türlerinde de azalmaya etki ettiği tespit edilmiştir (Bowers, Johnson, and Hirschfield, 2004) [4].

Resim 2.1. Bahçe ve Sokak Kapısı Örnekleri

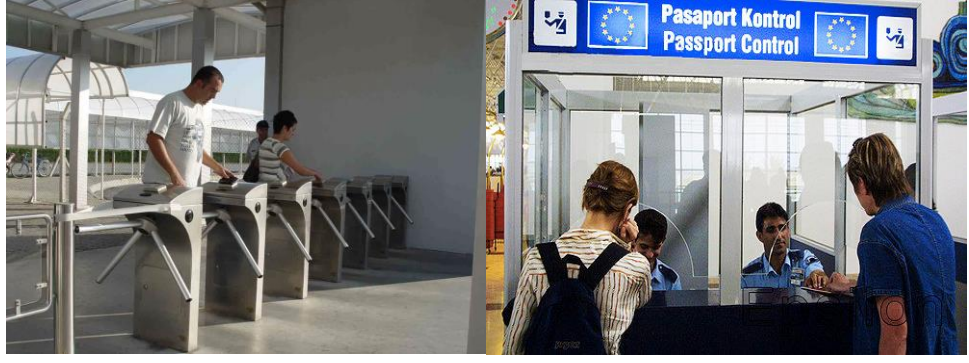
Giris-çıkış gözetimi

Giris-çıkış gözetiminin asıl amacı içeriye sokulması yasak olan eşyaların (silah, bıçak, her türlü kesici alet, patlayıcı madde vb.), girişlerini veya çıkışlarını önlemektir. Giris-çıkış gözetiminin yapılması suç önlemede önemli bir metottur. Metal dedektörleri, X-Ray cihazları, turnike geçiş ve kartlı geçiş sistemleri, hırsızlığa karşı güvenlik geçitleri ve mağazalarda kullanılan güvenlik etiketleri bazı örneklerdir.

Tüm suçlar için bu teori uygulanabilmektedir.

Resim 2.2. Giriş-Çıkış Gözetimi Örnekleri

Sucluları uzaklaştırma veya belirli yerlere yönlendirme

Suç potansiyeli olan kişilerin, suç işleyebilecekleri ortamlarda tedbirlerin alınması veya bu kişilerin, suç işleyebilecekleri ortamlardan uzaklaştırılması ile suç işlenmesinin önüne geçilebilir. Giriş, geçiş ve erişim kontrolü ile benzer olduğu noktalar vardır. Örneğin, spor salonları ve stadyumlarda rakip takım taraftarlarının farklı yerlerde oturması, farklı noktalardan giriş çıkış yapmaları ve bir grubun stadyumdan veya salondan diğerlerine göre daha geç çıkarılması suçun oluşmasını engelleyici niteliktedir. İngiltere’de de buna benzer uygulamalar yapılmaktadır. Günün son şehir içi otobus saati, meyhanelerin kapanma zamanından kısa bir süre sonrasında ayarlanmaktadır. Böylelikle meyhane çıkışındaki kavgaların önüne geçilmeye çalışılmaktadır. Bir başka örnek olarak; tuvaletlerin erkek ve bayan şeklinde ayrılması vb. uygulamalar suçluların belirli yerlere yönlendirilmesini sağlamaktadır.

Resim 2.3. Stadyumda Taraftarları

Suç işlemek için kolaylaştırıcı faktörleri azaltma

Alkol tüketimi olan iş yerlerine ve eğlence merkezlerine girişte silah, kesici, delici ve başka birisine zarar verebilecek eşyaların kontrolünün yapılarak müşterilerin içeriye alınması büyük önem taşımaktadır. Bu silah ve gereçlerin kasıtlı olarak kullanılmasının dışında kasıt olmaksızın başka birisini vurma ve yaralamada söz konusudur. Örneğin, İngilteredeki barlarda şişelerinin kırılarak silah olarak kullanılabilmesi ihtimaline karşılık, sağlamlaştırılmış camdan yapılmış bardak ve şişeler kullanılmaktadır. Birçok Avrupa şehri ve Amerika’da, genellikle silah ve uyuşturucu ticareti yapan kişilerin kullandığı Ankeserli telefonların

Suçta neden olan faktörleri ortadan kaldırmak, suçluyu ortadan kaldırmakla eş değerdir.

kullanımına kısıtlama getirilmiştir. Kısıtlama yapılan bu telefonlarda arama yapılmamakta dışarıdan kendilerinin aranması için kullanılmaktadır. Karşıdan aranan numarayı gösteren telefonlar ile tacizlerin, kredi kartı dolandırıcılığının azaltılması amaçlanmıştır.

Resim 2.4. Ankesörlü Telefonlar

Riski Artırmak, Faydayı Azaltmak

Suçlular yakalanma ve hapse atılma riskinden korkarlar ve bunu göze almaktan kaçınırlar. Bundan dolayı suçlularda yakalanabilecekleri izlenimi vermek en etkili metottur. Örneğin, güvenlik amaçlı devriyeler, kendiliğinden otomatik yanan lambalar, kapalı devre televizyonlar, yollardaki hız azaltma bariyerleri komşu kollama programları, alarmlar, çalışanların suçluları tespit konularında teşvik edilmeleri ve ödüllendirilmeleri vb. önlemlerin varlığı, suçun önlenmesi açısından önemlidir. Clarke ve Cornish riski artıracak, faydayı azaltacak beş tekniği üstünde durmuşlardır. Bunlar: a) Korumayı artırmak; b) Doğal gözetim; c) Bilinmezlikleri en aza indirmek; d) Personel tarafından gözetleme; e) Resmi gözetleme.

Korumayı artırmak

Cohen and Felson araştırmalarında, bayanların iş hayatına atılmalarıyla birlikte evlerde yaşanan hırsızlık vakalarında artma olduğunu tespit etmişlerdir. Gündüzleri korumadan mahrum olan yerlerin, tehlikelere daha açık olduğu ve hırsızlık suçlarında hedef olduğu görülmüştür. İnsanların genelde dışarıda olduğu, haftaici öğleden sonra hırsızlık suçlarının daha fazla işlendiği tespit edilmiştir. Bu nedenle insanların dışarıya çıktılarında komşularına haber vermelerinin ne kadar önemli olduğu ortaya çıkmaktadır. Cep telefonuna haber veren alarm sistemleri ile ve internetten üzerinden takibini yapabileceğimiz kapalı devre televizyon sistemleri, insanlar evde olmadıklarında kullanılacak suç önleyici sistemlerdendir.

Doğal gözetim

Evlerin ve iş yerlerinin halk tarafından gözetlenme fırsatının olması, evlerin önlerinde bulunan çalılarının görüş açısını kapatmayacak şekilde kısaltılması ve sokak lambalarının görüşü kolaylaştıracak şekilde konumlandırılması suçlular için

riski ve güvenlik algısını artırmaktadır. Oscar Newman, evlerin ve iş yerlerinin doğal gözetiminin artmasının ve suç ihbar hatlarının yaygınlaştırılmasının, suçun önlenmesi ve azaltılmasında etkili olduğunu tespit etmiştir.

Resim 2.5. Doğal Gözetim

Bilinmezlikleri en aza indirmek

Toplumdaki nüfus artışına bağlı olarak komşular arasındaki birbirlerini tanıma olanağı azalmaktadır. Eskiden apartmanımıza girenlerin kim olduklarını bilirken artık birbirimize oldukça yabancılaşmış durumdayız. Yaşadığımız mahallede, apartmanda tanıdığımız kişi sayısı gitgide azalmakta, eskiden yaşadığımız sokağa bile giren çıkan insanların kim olduğunu bilirken artık bu mümkün değildir. Bu durumda bilinmezlikleri arttırmaktadır.

Kalabalığın arttığı ortamlar, suçlara cesaret verir. Kalabalık sınıflarda okuyan öğrencilerde de aynı durum söz konusudur. Kalabalık bir sınıfta öğretmenin tanımadığı öğrenci sayısı çok olur ve öğrenciler bu durumu fırsat bilerek daha çok yaramazlık yaparlar. Bilinmezlikler ne kadar azalırsa suç oranlarında o derece azalacaktır. Örneğin TIR filosunda bulunan şoförleri yollarda denetleyecek bir sistem olmadığından, kalabalıkların arasında kendisinin kaybolduğunu ve bunun bir özgürlük olduğunu düşünmektedir. Bu yüzden kural ihlali oranı da artmaktadır. Bilinmezlikleri minimuma indirecek, hız kontrolü, ağırlık kontrolü gibi mekanizmalarla TIR şoförünün davranışlarını bilinir duruma getirmek ve bunu kendisine hissettirmek, şoförün trafik kural ihlali yapmasını oldukça azaltacaktır. Hatta TIR'ların arkasına "Hatalıysam bildirin" gibi ifadeler de bilinmezliği ortadan kaldırmakta ve TIR şoförleri için ihlal yapma caydırıcılığını arttırmaktadır. İş yerlerinde veya belediye otobüslerinde kameralı denetim olması da bilinirliği arttırmakta ve suç oranını da azaltmaktadır. Elektronik ve fotoğraflı radar sistemleri de sürücülerin hızlarını belirli aralıklarda tutmalarını sağlamaktadır.

Personel tarafından gözetleme

Birincil görevleri güvenlik olmayan, özel veya kamuya ait yerlerde çalışan personelin suça karşı gözetleme ve kontrol rollerini de üstlenmeleri, suç oranlarını düşürecektir. Bu görevliler satış müdürü veya memurları, hotelde çalışan kaçı

Bilinmezliklerin azaltılması suç oranlarının düşmesine yardımcı olacaktır.

ve resepsiyon görevlileri, iş yerinin penceresi ve araba parkına bakan tüm çalışanların gözetleme rollerindeki farkındalıkları güvenlik işine önemli katkı sağlar. Bunun yanında çalışanların tespit ettikleri her suça karşı ödüllendirilmeleri suçluları caydıracak ve çalışanları daha çok teşvik edecek bir faktördür. Gece boyunca çalışır vaziyette olan marketlerde ve halka açık iş yerlerinde, bir kasiyer yerine iki kasiyer konması, hırsızlık ve şiddet olaylarını çok azaltmaktadır (Hunter and Jeffery, 1997) [5].

Resmi gözetleme

Özel güvenlik görevlilerinin varlığı, bunun yanında alarm, kapalı devre kamera sistemi, harekete duyarlı kameralar gibi yardımcı güvenlik cihazları ile desteklenen koruma sistemleri suçluları caydırmaktadır. Avustralya'nın, Viktorya bölgesinde Polislerin fotoğraflı radar sistemleri ile hız denetimi yapmaları ve sürücülerini alkol testine tabi tutmaları ölümcül trafik kazalarını %45 oranında azaltmaktadır. Kanada'da özel güvenlik görevlilerinin araç park alanlarında bisikletli bir şekilde denetim yapmaları araba hırsızlığını ve arabadan hırsızlık suçlarını azaltmıştır. İsviçre'de çalışanların mal varlıkları ile harcamalarının bilgisayar sisteminde sürekli çapraz kontrol yapılması, çalışanların yolsuzluk yapmalarını önlemiştir (Knutsson, Johannes ve Eckart Kuhlhorn, 1997) [6].

Faydanın Görünürlüğünü Azaltmak, Tehlikenin Görünürlüğünü Artırmak

Suç potansiyeli olan kişilerin en öncelikli motivasyon kaynağı faydanın niteliğidir. Bu sebeple suç önleyici tedbirlerden bir tanesi, hedefi, suçluların görebileceği şekilde göz önünde bırakmamaktır. Mücevherlerin güvenli kasalarda saklanması, evdeki perdenin devamlı kapalı tutulması, pahalı bir arabanın garajda muhafaza edilmesi vb. önlemler, hedefin ve buna bağlı olarak faydanın görünürlüğünü azaltacaktır. Ayrıca güvenlik var olduğuna ilişkin uyarılar da suçluların tehlikenin varlığından haberdar olması sağlayacaktır. Örneğin, burası 24 saat kamera ile denetlenmektedir levhası, alarmin ve kameranın suçluların göreceği bir yere konması vb. uyarılar caydırıcı etkidir. Clarke ve Cornish faydanın görünürlüğünü azaltacak, tehlikenin görünürlüğünü artıracak beş tekniği sıralamışlardır. Bunlar: a) Hedefi kaldırma; b) Hedefi gizleme; c) Eşya tanımlama ve işaretleme; d) Faydaların esirgenmesi; e) Failin motivasyonunu azaltma.

İnsanların izlendiği algısı suç işlemeyi önleyen en önemli faktörler arasındadır.

Değerli bir eşyayı suçluların hedefi olabilecek şekilde evin dışarıdan görünür bir yerine koymak onların iştahını kabartacaktır.

Resim 2.6. Kamera Uyarı Levhası

Hedefi kaldırma

.Bazı hedefler yapısı ve duruşu itibari ile suçluların yönelmesini kolaylaştırır .Bunlarda risk unsurları suçlular için daha azdır ve kolay hedef olarak gözükmektedir. Örneğin, otomobil radyosu sökülmesi çok zor olan oto radyoları kullanılması sorunu ortadan kaldıracaktır. Eskiden kullanılan jetonlu telefonlar suçlular için bir fırsat oluşturmaktaydı, geceleri biriken jetonları biriktikleri yerleri kırarak alıyorlardı. Ancak kartlı sisteme geçilmesiyle bu suça yönelme ortadan kalkmış oldu. Daha güncel bir örnek: İspanya’da bazı kiliseler çelikten olan bağış kutularının yerine paranın çalınmasını imkânsız kılan post cihazı koymuşlardır. Bu durum her açıdan avantajlıdır. Birincisi, vergi ödeyenler yapmış oldukları yardım kadarını vergiden düşmek istediklerinden, yardım etmek isteyenler bu durumu post cihazının ürettiği makbuz ile ispat edebilmektedirler. İkincisi, kilisedeki .yardım kutusu kaldırıldığından, çalınma ihtimali de ortadan kalkmış olmaktadır. İspanya’da bu yöntemi uygulayan kiliselerin topladıkları yardım oranı ciddi .[7]’de artmıştır ki, bu da yöntemin önemli bir faydasıdır (Clarke, 1995) [7]

Hedefi gizleme

Örneğin; Kuyumcuların gündüz sergiledikleri altınları, gece kasaya kaldırmaları, Türk hanımlarının misafirliğe giderken taktıkları altın bileziklerini elbise ile saklamaları, ev eşyalarının kullanılmasını engellemek için kalın perdeler kullanılması, pahalı arabaların sokağa yerine garaja park edilmesi de hedef gizlemek açısından önemlidir.

Örnek

- Örneğin; bankamatikten çektiğimiz parayı yolun ortasında görünür bir şekilde saymak suçlunun iştahını kabartmakta ve hedefi görünür hâle getirmektedir.

Esya tanımlama ve işaretleme

Esya tanımlama ve işaretleme, birbirine benzeyen aynı türdeki eşyaların diğer eşyalarla karışmamaları ve çalındığı takdirde bulunmaları için diğerlerinde olmayan bir numara vererek eşyanın sahipliği ve eşya ile ilgili bilgilerin kayıt altında tutulması sağlanmaktadır. Eskiden beri kullanılmakta olan sığır, koyun ve keçi gibi hayvanların işaretlenmesi hayvanın kime ait olduğunu belirlemek amacıyla. Şu anda cep telefonlarındaki IMEI numaraları, araçlardaki VIN (Şasi No) Numaraları hep eşsizdir ve eşyanın kime ait olduğunu, ne zaman el değiştirdiğini, eşya ilgili vergi durumunu, bu numaralar vasıtası ile takip edilebilmektedir. Elmas gibi değerli madenlerde de lazer ile elmasın içine sahiplik durumunu gösteren bilgiler yazılmaktadır. Eşya işaretleme ile araba hırsızlığı ve arabadan hırsızlık suçlarında önemli oranlarda düşüş gözlenmiştir (Clarke, 1995) [7].

Suçlunun suç işlemesindeki faydası zorlaştırılmalı ve ulaşılması imkânsız hâle getirilmelidir..

Huzurlu, sessiz ve sakin olan ortamlarda kimse suç işlemeye cesaret edememekte, ancak karışık ortamlarda insanların suç işleme potansiyelleri artmaktadır.

Örnek

- Örneğin; satın alınan kitabın üzerine ve değişik sayfalarına isim yazılması kitabın çalınmasını önleyecektir.

Faydaların esirgenmesi

Suç potansiyeli olan kişi gerçekleştirmeyi düşündüğü eylemi düşünerek yaşar. Elde edilen hertürlü fayda kendisine suç işlemek için gerekli gücü ve motivasyonu sağlar. Bu nedenle, suçlunun ulaşmak istediği faydaya ulaşım zorlaştırılmalı ve ulaşılması imkânsız hâle getirilmelidir. Örneğin, oto radyolarındaki şifre bilinmeden radyonun çalışmaması sonucu hırsızın radyoyu kullanamaz veya satamaz. Böylelikle bundan herhangi bir fayda elde edememiş olur. Duvar yazılarının hemen temizlenmesi sayesinde yazılar ile istenen hedefe ulaşılabilmesi ile planlan fayda engellenmiş olur.

Failin motivasyonunu azaltma

Suçlunun motivasyonu yalnızca planladığı hedefi göememesi veya hedefin korunuyor olması riski azaltabilir. Fail maddi veya manevi fayda sağlayacağı hedefteki riski göze alamaması, onda hedefe yönelecek arzuyu bulamaması veya ona o zevki yaşatmamak gerekir. Örneğin, fail bir kamu binasına ya da metro istasyonuna duvar yazısı yazdığında, hemen failin zarar verdiği yerlerin tamiri yapılmalı ki failin amacına ulaşması ve bu yaptığından keyif alması engellenmelidir. Genç kızların gece vakti yalnız dolaşmaları da potansiyel suçluların suç işlemeye olan ilgisiniarttırabilecektir. Buna göre önlemlerin alınması gerekir. Korkuyu sokakta gezen genç kız değil suça yönelecek olan failin yaşaması gerekmektedir.

Özel güvenlik görevlileri, büyük alışveriş merkezleri içerisinde, gençlerin küçük çaptada olsa yaptıkları çete tarzı davranışlara ve genç kızlara ve etraftaki insanlara laf atmalarını ve insanların huzurlarını bozmalarına izin vermemelidirler. Çünkü ilerleyen zamanlarda bu küçük gruplar büyüyecekler ve bu gruplarla mücadele dahada zorlaşacaktır. Belli bir düzen içerisinde işleyen herşey mevcut düzeni devam ettirmek açısından çok önemlidir. Düzensizlik ise karmaşayı ve kaosu doğurmaktadır. Bir yere çöp atılması takdirde başkalarıda buraya çöp atacaktır. Ancak çöp atılmasını engellersek veya orayı bir an önce temizlersek bu durum ortadan kalkmış olur. Erkek doktorların bayan hastaları tedavi ederken yanlarında bayan hemşire bulundurmaları sayesinde suça teşebbüs edilmeden suç önlenmiş olacaktır. Böylelikle doktora karşı olan suçlamalarda engellenmiş olacaktır.

Örnek

•Örneğin; 1960'lı yılların sonlarına doğru yüksek oranlara ulaşan ve özellikle ABD ve Küba arasında gerçekleştirilen uçak kaçırma olaylarının ise 1973'te uygulanan iki farklı durumsal kontrol yoluyla tamamen engellendiği ifade edilmektedir. Bunlardan ilki, uçağa binen yolcular ve valizlerine yönelik yapılan sıkı kontroller; diğeri ise Küba ve ABD'nin, uçak kaçıran şahısların hiçbir surette siyasi sığınmacı ya da kahraman olarak görülmeyeceği, aksine hemen tutuklanacağı ve suçlu olarak işlem yapılacağı yönünde anlaşmaya varmasıdır.

Kargaşayı, Stresi ve Provokasyonu Azaltmak

Huzurlu ve sakin ortamlarda kimse suç işlemeye cesaretini kendinde bulamayacaktır. Kalabalık, gürültülü ve kargaşanın olduğu ortamlarda ise insanlar suç işlemek için gerekli cesareti kendilerinde bulabileceklerdir. Buna bağlı olarak kargaşa ve stresi azaltıcı yöntemler, suçun önlenmesinde etkilidirler. Clarke ve Cornish kargaşayı, stresi ve provokasyonu azaltacak beş tekniği sıralamışlardır. Bunlar a) Stress ve gerilimi azaltma; b) Tartışma ve çatışmadan kaçınma; c) Tahrik ve teşvik unsurlarını azaltma; d) Arkadaş baskısını/teşvikini azaltma; e) Suç örneklerine maruz kalmayı azaltma.

Stress ve gerilimi azaltma

Kaba davranışlara maruz kalan herkes huzursuz olur ve strese girer. Eskiden telefon kulübelerinde oluşan sıralar insanların beklemesine ve bekledikçe sinirlenmesine neden olurdu. Örnek verecek olursak bankalarda insanların numaratörlerle sıraya sokulması stresin azaltılmasında önemli bir yöntemdir. Numaratörlerin olmadığı durumlarda sıraya girmenin zorlaştığı, insanlar arasında gerginliklerin yaşandığı, sinir ve strese maruz kalındığına her zaman şahit olmuşuzdur. Bankalardaki yetersiz koltuk sayılarında gerginlik nedenlerindendir. Ancak yeteri kadar koltuk bulundurulsa bu gerginlik ve stres önlenecektir. Bir eğlence mekânına alabileceği kapasiteden daha fazla müşteri alınmasıda gerginliğe yol açacaktır. Şunu unutmamalıyız ki eğlenmek için bile olsa kalabalık ortamlar gerginlik nedenidir. Etnik veya dinî herhangi bir resim ve slogana yer vermekte insanlar arasında kavga nedeni olabilir. Çalışanların kaba davranışlarında gerginlik nedenidir. Bekleme salonlarında çok yeterli sayıda oturacak yerin olması, rahatlatıcı müzikler çalınması ve loş ışıklandırma stresi ve gerginliği azaltıcı etkenlerdendir.

Resim 2.7. Numaratör

Tartışma ve çatışmadan kaçınma

Stadyumlarda iki takımın taraftarlarının farklı yerlerde oturtulması ve bu alanların bariyerlerle ayrılması karşı takımın seyircilerinin birbirinden bariyerlerle ayrılması, giriş ve çıkış kapılarının ayrı yerlerden yapılması kavganın önüne geçmek için iyi bir yöntemdir. Taksi fiyatlarını sabitletmeside tartışmaların önüne geçebilmektedir. Örnek verecek olursak, Ankara Esenboğa havalimanı ile kızlaya kadar olan fiyatların sabit olması sayesinde kötü niyetli taksi şoförlerinin ve buna bağlı olarak müşterileri aldatmalarının önüne geçilebilecek ve kavgalar engellenmiş olacaktır.

İnsanlara yapılabilecek en iyi nasihat, onlara uyabilecekleri güzel bir örnek olmaktır.
(Anonim)

Tahrik ve teşvik unsurlarını azaltma

İnsanları suça yönelten etkenlerin yok edilmesi, bu yapılamıyorsa ıslahının yapılması suç oranlarında düşüşü sağlayabilir. Clarke (1997), alkol ve uyusturucu; propaganda ve televizyonun psikolojik olarak özellikle gençler için teşvik edici olduğunu ve bunlara maruz kalmaların önüne geçilmesi gerektiğini önermektedir. Alkol satın alma ve meyhaneye girme yasına uyulup uyulmadığının kontrolünün yapılması, alkol limitini asmıs suruculerin arabalarını calıstırmalarını engellemek için kontak anahtarına nefes tahlil cihazı takma, "siddet cipi" sayesinde çocuk ve gençleri televizyon siddetinden uzak tutma gibi (Seyhan ve Eryılmaz, 2004) [8].

Arkadaş baskısını/teşvikini azaltma

Çocuklar, gençler ve aynı zamanda yetişkinler suça ve suç ortamlarına arkadaşlarının baskısı ve teşviki ile yönelmektedirler. Arkadaş etkisini yalnızca alkol, sigara, uyusturucu, hırsızlık, evden kaçma vb. şekilde sınırlandırmamak gerekir. Örneğin bir iş yerinde çalışan daha eski işçilerin yeni başlayan işçilere kaytarmayı ve iş yerinden çalmayı öğretmelride arkadaş teşvikine girer. Avusturya'da başlatılan "İyi eş, eşinin alkollü araba kullamasına izin vermeyen

eştir.” veya “İyi arkadaş, arkadaşının alkollü araba kullamasına izin vermeyen arkadaşdır.” kampanyaları sayesinde insanların birbirlerini daha iyiye yönlendirmeleri sağlanmaya çalışılmıştır.

Suç örneklerine maruz kalmayı azaltma

Çocukların ve gençlerin televizyonda yayınlanan programlardan etkilendikleri ve bu yayınlarda gördükleri şeyleri taklit etmeye çalıştıklarını görmekteyiz. Özellikle çocuklar üzerinde bu etki daha büyük boyutlara ulaşmaktadır. Hatta film ve Tv programlarında yer alan karakterlerin davranışlarının ve giyimlerinin örnek alındığını, yetişkinlerin modayı bu yollarla takip ettiklerini biliyoruz. Televizyonda yer alan şiddet içerikli görüntüler çocukları şiddete teşvik etmektedir. Zengin olmanın size mükemmel bir yaşam sunduğunu, zengin olmak için çalışmaya gerek olmadığı vurgulanmaktadır. Televizyonlarda genç kızların cinselliğini kullanarak zengin koca bulmaları sağlanmakta, bu da toplum yapısını olumsuz yönde etkilemekle beraber boşanmaların sayısını ve aile içi sorunların artmasına neen olmaktadır. Televizyon programlarında efkârli olunduğunda sigara ve alkol tüketimi yaparak sorunlarından kurtulacağını düşünen karakterler gösterilmekte, bu görüntülere maruz kalan gençlerde sorunlarından bu şekilde kurtulacaklarını düşünmektedirler. Bu yüzden dolayı alkol, sigara ve uyuşturucu kullanımı gençler arasında yaygınlaşmaktadır.

Ayrıca çocuklar ve gençler ebeveynlerinin, yakın akaraba ve tanıdıklarının davranışlarına da özenmekte ve onları taklit etmektedirler. Örnek alacağı kişilerin yalan söylediğini, kırmızı ışıktaki geçtiğini, başkalarına ve aile içinde şiddet uyguladığını gören çocuklar ve gençler bütün bunların normal bir davranış olduğunu zannedecek ve kendilerinde yapmalarında yakalanmadıkları sürece bir sakınca olmadığını düşüneceklerdir.

Bahaneleri ne kadar azaltırsak suç ile mücadelemiz o kadar kolaylaşır.

Bahanelere Meydan Vermemek

İnsanların hepsinde yapmış oldukları yanlışları bir açıklama ile haklı gösterme çabası bulunmaktadır. Suçlular da öyledir. İşledikleri suçun yasalara aykırı olduklarını bildikleri hâlde onu haklı çıkarma ve mantık çerçevesine sokma çabasına girerler. Bu yaptığının suç olduğunu bilmiyordum, isteyerek olmadı, paraya ihtiyacım vardı gibi bahaneler aramaya başlar, hatta söylediklerine zamanla kendiside inanır. Açık seçik giyinip beni tahrik etmeseydi; ben naptım ki, ihtiyacım olmasa çalmazdım, o bunu haketti gibi kendisini suçsuzmuş gibi göstererek kendisini işin içerisinden sıyırmaya çalıştığı durumları günlük hayattada görmekteyiz. Bu nedenle suçlulara bahane üretecek fırsatı vermemeliyiz. Örneğin sigara içmenin yasak olduğu bir alanda, “Burada sigara içilmesi yasak” levhasının görünür bir yerde bulunması gerekmektedir. Veya evinizin önüne “Burası özel mülkiyettir ve araba parkı yasaktır” levhasını koymazsanız, insanlar oranın özel mülkiyet olduğunu bilse bile araçlarını oraya park edecekler ve size ben bunu bilmiyordum diye bir cevap vereceklerdir. Yollardaki hız sınırı levhaları da büyük önem arz etmektedir. Yollarda bulunan hız sınırı levhaları insanların “bilmiyordum” gibi bir bahane sunmalarını engelleyecektir.

Kural koyma

Kuralların amacı toplum içerisinde insanların nasıl davranacaklarının sınırlarını belirlemek, her insanın aynı durumda nasıl davranacağını göstermek, suçların işlenmesini engellemek ve azaltmaktır. Belirsizlikler kaos ve karmaşa üretir. İnsanlar, toplum içinde yer alan belirsizlikleri kendi çıkarları doğrultusunda kullanır. Çoğu zaman bu belirsizlikler suç ve suçlu sayısını arttırmaya neden olur. Kira sözleşmelerinin ayrıntılı yapılması, otellerde giriş ve çıkış saatlerine uyulmaması durumunda ne kadar ceza ödemeleri gerektiğinin belirlenmesi gibi sınırları belirli kurallar insanların mazeret üretmelerine engel olur

Talimat ve düzenlemeleri bilinir ve görünür hâle getirme

Kuralları ve düzenlemeleri bilinir ve görünür hâle getirmek insanların mazeret üretmelerine engel olur. Örneğin iş giriş ve çıkış saatlerini belirlenmesi, yapılacak işlerin neler olduğu, sunulan imkânlar, sigara içmenin yasak olduğu yerlerin belirlenmesi vb. kurallar görünür yerlere asılması ve çalışanlara bildirilmesi insanların mazeret üretmelerine engel olacaktır. Kısacası “bilmiyordum” kelimesi kullanışsız hâle gelecektir. Telefon şirketleri ve bankalar gibi sınırları açıkça belli olmayan konular insanların rahatça görebileceği ve kolayca okuyabileceği şekilde olmalıdır. Firmaların internet sitelerinde, bu bilgilerin kolayca ulaşılabilir yerlerde olması gerekmektedir.

Uyarı levhaları (trafik işaretleri, park levhaları) görünür yerlere konulmalı ve insanları uyarıcı nitelikte olmalıdır.

Vicdana hitap etme

Suçlunun vicdanına hitap etmek, sadece o an için işleyeceği suçtan vazgeçirmemizi sağlayabilir. Bu davranışın bir sürekliliği olmayacaktır. Örneğin trafikte, “Ailenizde yer alan bireylerin alkollü bir sürücü tarafından öldürülmesini veya sakat kalmasını ister misiniz? Bu yüzden başkalarının başkasının çocuğunun ve aile fertlerinin ölmesini ve sakat kalmasını istemiyorsanız alkollü araç kullanmayın” şeklinde vicdana hitap edecek levhaların ve gerektiğinde sözlü uyarıların olması, o kişiyi suç işlemekten vazgeçirebilir. Sigara paketlerinin üzerine vicdana hitap edecek şekilde “Sigara içmek size çevrenizdekilere zarar” gibi uyarılar “Sigara sağlığa zararlıdır” uyarılarından daha etkili olabilir. Uyarıların tahrik edici olmasının olumsuz etkilerinin olumlu etkilerinden daha fazla olduğu görülmüştür.

İtaati kolaylaştırma

Konulan kurallar, uygulanabilir ve mantık çerçevesinde olmalıdır. İtalyan suç bilimcisi Cesare Lombroso, sokağa işememe kuralını ihlal eden insanların hapse atılmasını önermesi üzerine öğrencisi ve suç bilimcisi olan Enrico Ferri’nin, halka açık tuvaletler yapılması önerisinin temelinde, insanların konulan kurallara itaati kolaylaştırma yatmaktadır. Örneğin, sokaklara yeterince çöp kutusu konulması insanların çöplerini sokağa atmalarını engelleyeceği gibi, yine soakalara insanların kendi ilanlarını yapıştıracakları panoların yerleştirilmesi gibi suç teşkil eden eylemleri azaltacak ve zamanla ortadan kaldıracaktır.

Resim 2.8. Burada Alkol Almak Yasaktır Levhası

İçkinin barındığı yerden
ahlak ve utanç kaçar.
(Baeches)

Uyuşturucu ve alkolü kontrol altına alma

İnsanlar işe başvururdukların onlardan detaylı sağlık raporunun yanında alkol, sigara, uyuşturucu ve AIDS gibi testleri yaptırmaları istemek azda olsa sigara ve uyuşturucu kullanımını kontrol altına almaya yardımcı olacaktır. Bilimsel çalışmalarda göstermektedir ki, *alkol, sigara ve uyuşturucu kullanımının artması suç oranlarında arttırmaktadır*. Toplumsal hayatta çocukların ve gençleri görebileceği şekile sigara ve alkol tüketiminin olmamasıda bunların gençler içinde yayılmasını ve kullanımını azaltacaktır. Alkol ve uyuşturucu suçların nerede ise yarısının kaynağı durumundadır. Alkol, sigara ve uyuşturucuyu kontrol altına almak, suçları kontrol altına almak anlamına da gelmektedir.

Örnek

- Alaskada 1994 yılında, insanların sokakta ve kaldırım kenarlarında alkol kullanımı yasaklanmıştır. Buna bağlı olarak alkol ile bağlantılı suçlarda %81 oranında azalma meydana getirmiş, %90 oranında da alkollü kişilerin halka mahsus yerlerde dolaşmasının önü alınmış, %41 oranında da suçlarda düşüş yaşanmıştır (The Barrow Temperance Project, 1995) [9].

Bireysel Etkinlik

- Öğrendiğimiz suç önleme teorilerini tartışalım. Çevremizde bu teorilere giren örnekleri sıralayalım .

Özet

•SUÇ ÖNLEME TEKNİK VE UYGULAMALARI

•25 suç önleme tekniği, 5 ayrı prensipte yer almıştır. Bu beş prensip şunlardır: Suç işlemek için çok efor sarf edilmesini sağlamak, riski arıtmak ve faydayı azaltmak, faydanın görünürlüğünü azaltmak ve tehlikenin görünürlüğünü artırmak, kargaşayı, stresi ve provokasyonu azaltmak, bahanelere meydan vermemek.

•Suç işlemek için Daha Fazla Efor Sarf Edilmesini Sağlamak

•Suçun işlenmesinde efor düzeyini arttırmak için şu beş teknik kullanılmaktadır:

•Hedefe ulaşmayı güçleştirmek

•Giriş ve erişim kontrolü

•Giriş-çıkış gözetimi

•Suçluları uzaklaştırma veya belirli yerlere yönlendirme

•Suç işlemek için kolaylaştırıcı faktörleri azaltma.

•Giriş-çıkış gözetiminin yapılması suç önlemede önemli bir metottur. Metal detektörleri, X-Ray cihazları, turnike geçiş ve kartlı geçiş sistemleri, hırsızlığa karşı güvenlik geçitleri ve mağazalarda kullanılan güvenlik etiketleri bazı örneklerdir. Suç potansiyeli olan kişilerin, suç işleyebilecekleri ortamlarda tedbirlerin alınması veya bu kişilerin, suç işleyebilecekleri ortamlardan uzaklaştırılması ile suç işlenmesinin önüne geçilebilir. Suç işlemek için kolaylaştırıcı faktörleri azaltma suç işlenmesini azaltmaya yardımcı olacaktır. Örneğin Alkol tüketimi olan iş yerlerine ve eğlence merkezlerine girişte silah, kesici, delici ve başka birisine zarar verebilecek eşyaların kontrolünün yapılarak müşterilerin içeriye alınması büyük önem taşımaktadır.

•Riski Artırmak, Faydayı Azaltmak

•Suçlular açısından riski artıracak faydayı azaltacak beş tekniği üstünde durulmalıdır. Bunlar: Korumayı artırmak, doğal gözetim, bilinmezlikleri en aza indirmek, personel tarafından gözetleme, resmî gözetleme. Birincil görevleri güvenlik olmayan, özel veya kamuya ait yerlerde çalışan personelin suça karşı gözetleme ve kontrol rollerini de üstlenmeleri, suç oranlarını düşüreceklerdir. Bu görevliler satış müdürü veya memurları, hotelde çalışan kapı ve resepsiyon görevlileri, iş yerinin penceresi ve araba parkına bakan tüm çalışanların gözetleme rollerindeki farkındalıkları güvenlik işine önemli katkı sağlar. Özel güvenlik görevlilerinin varlığı, bunun yanında alarm, kapalı devre kamera sistemi, harekete duyarlı kameralar gibi yardımcı güvenlik cihazları ile desteklenen koruma sistemleri suçluları caydırmaktadır.

•Faydanın Görünürlüğünü Azaltmak, Tehlikenin Görünürlüğünü Artırmak

•Suç potansiyeli olan kişilerin en öncelikli motivasyon kaynağı faydanın niteliğidir. Bu sebeple suç önleyici tedbirlerden bir tanesi, hedefi, suçluların görebileceği şekilde göz önünde bırakmamaktır. Ayrıca güvenlik var olduğuna ilişkin uyarılar da suçluların tehlikenin varlığından haberdar olması sağlayacaktır. Faydanın görünürlüğünü azaltacak, tehlikenin görünürlüğünü artıracak beş tekniği sıralamışlardır. Bunlar: a) Hedefi kaldırma, b) Hedefi gizleme, c) Eşya tanımlama ve işaretleme, d) Faydaların esirgenmesi, e) Failin motivasyonunu azaltma. Suç potansiyeli olan kişi gerçekleştirmeyi düşündüğü eylemi düşünerek yaşar. Elde edilen her türlü fayda kendisine suç işlemek için gerekli gücü ve motivasyonu sağlar. Bu nedenle, suçlunun ulaşmak istediği faydaya ulaşım zorlaştırılmalı ve ulaşılması imkânsız hâle getirilmelidir.

Özet(devamı)

•Kargaşayı, Stresi ve Provokasyonu Azaltmak

•Huzurlu ve sakin ortamlarda kimse suç işlemeye cesaretini kendinde bulamayacaktır. Kalabalık, gürültülü ve kargaşanın olduğu ortamlarda ise insanlar suç işlemek için gerekli cesareti kendilerinde bulabileceklerdir. Buna bağlı olarak kargaşa ve stresi azaltıcı yöntemler, suçun önlenmesinde etkilidirler. Stresi ve provokasyonu azaltacak beş teknik a) Stres ve gerilimi azaltma, b) Tartışma ve çatışmadan kaçınma, c) Tahrik ve teşvik unsurlarını azaltma, d) Arkadaş baskısını/teşvikini azaltma, e) Suç örneklerine maruz kalmayı azaltma şeklinde sıralanmıştır.

•Bahanelere Meydan Vermemek

•İnsanların hepsinde yapmış oldukları yanlışları bir açıklama ile haklı gösterme çabası bulunmaktadır. Suçlular da öyledir. İşledikleri suçun yasalara aykırı olduklarını bildikleri hâlde onu haklı çıkarma ve mantık çerçevesine sokma çabasına girerler. Bu yaptığının suç olduğunu bilmiyordum, isteyerek olmadı, paraya ihtiyacım vardı gibi bahaneler aramaya başlar, hatta söylediklerine zamanla kendisi de inanır. Açık seçik giyinip beni tahrik etmeseydi; ben ne yaptım ki, ihtiyacım olmasa çalmazdım, o bunu hak ettiği gibi kendisini suçsuzmuş gibi göstererek kendisini işin içerisinden sıyırmaya çalıştığı durumları günlük hayatta da görmelikteyiz. Bu nedenle suçlulara bahane üretecek fırsatı ermemeliyiz. Kural koyma, Talimat ve düzenlemeleri bilinir ve görünür hâle getirme, Vicdana hitap etme, İtaati kolaylaştırma, Uyuşturucu ve alkolü kontrol altına alma gibi tedbirler suç işleme potansiyeli olan kişiler üzerinde bahane üretme düşüncelerini azaltacaktır.

DEĞERLENDİRME SORULARI

1. Clarke'ın Durumsal Suç Önleme Yaklaşımında, 25 adet suç önleme tekniğinden bahsetmiş ve 25 suç önleme tekniğini, 5 ayrı prensip altında toplamıştır.
Aşağıdakilerden hangisi bu beş prensipten biri değildir?
 - a) Suç işlemek için çok efor sarfedilmesini sağlamak
 - b) Çevresel düzenlemelere önem vermek
 - c) Riski artırmak ve faydayı azaltmak
 - d) Faydanın görünürlüğünü azaltmak ve tehlikenin görünürlüğünü artırmak
 - e) Kargaşayı, stresi ve provokasyonu azaltmak;
2. Suçlu hedefi gördüğü zaman, onu elde edilmesi kolay bir hedef olarak görmemeli ve hedefe ulaşmaya korkmalıdır.
Aşağıdaki tedbirlerden hangisi bu amaca hizmet eden örneklerden değildir?
 - a) Metal dedektörler
 - b) Kapı kilitleri
 - c) Pencere demirleri
 - d) Direksiyon kilitleri
 - e) İmmobilizer
3. Aşağıdakilerden hangisi potansiyel suçluların fiziki (ev veya işyerlerine) ve dijital (online banka hesabı ve diğer kullanıcı hesapları) ortamlara girişlerini zorlaştıran ve izinsiz girişlere izin vermeyen tedbirlerden biri değildir?
 - a) Megafon
 - b) Kartlı geçiş
 - c) X-ray
 - d) Numaratör
 - e) Bahçe duvarı
4. Aşağıdakilerden hangisi Doğal Gözetim ile ilişkili tedbirler arasında yer almaz?
 - a) Evlerin onundeki çalılıkların boyunun pencere altına kadar kısaltılması
 - b) Kapı önünü kapatacak kadar çalılık bulunmaması
 - c) Sokakların aydınlatılması
 - d) Evlerin ve iş yerlerinin halk tarafından gözetlenme imkanının verilmesi
 - e) Kalın ve yüksek bahçe duvarı bulunması

5. Aşağıdakilerden hangisi Hedefi Gizleme ile ilişkili tedbirler arasında sayılamaz?
- a) Kuyumcuların gündüz vitrinde sergiledikleri altınları, gece kasaya kaldırmaları
 - b) Türk hanımlarının misafirlğe giderken kollarına taktıkları çok sayıdaki altın bileziği elbise ile saklamaları
 - c) Arabaların kendine özgü plakalarının olması
 - d) Kalın perdeler kullanarak, dışarıdan ev eşyalarının görünmesini engelleme
 - e) Pahalı arabaların sokağa yerine garaja park edilmesi
6. Aşağıdakilerden hangisi esya tanımlama ve işaretleme ile ilişkili tedbirler arasında yer almaz?
- a) Değişik renk ve türden bisiklet kullanılması
 - b) Sığır, koyun ve keçi gibi hayvanların belli renk ve şekilde boyanmaları
 - c) Cep telefonlarındaki IMEI numaraları
 - d) Araçlardaki VIN (Şasi No) Numaraları
 - e) Kitapların üzerine isim yazılması
7. Aşağıdakilerden hangisi Stress ve gerilimi azaltma ile ilişkili tedbirler arasında yer almaz?
- a) Nazik davranmak
 - b) Bekleme odalarına yeterince koltuk koymak
 - c) Sıra vermek için numarator kullanmak
 - d) Çok güçlü ışıklandırma sistemi kullanmak
 - e) Aşırı kalabalık olmasını önlemek
8. Aşağıdakilerden hangisi itaati kolaylaştırma ile ilişkili tedbirler arasında yer almaz?
- a) Konulan kurallar uyulabilir ve mantıklı olması
 - b) Kitapların üzerine isim yazılması
 - c) Sokaklarda yeterince çöp kutularının konması
 - d) Şehir merkezinde umumi tuvaletlerin bulunması
 - e) Sokaklara insanların kendi ilanlarını ücretsiz olarak asabilecekleri panoların yerleştirilmesi

9. Belirsizlikler karmaşa ve kaso üretir. İnsanlar, belirsizlikleri kendi çıkarlarına en uygun şekilde kullanırlar, çoğu zamanda belirsizlikler durumu istismar etmek için birer fırsattırlar. Aşağıdakilerden hangisi belirsizlikleri giderme ile ilişkili tedbirler arasında sayılamaz?
- a) Kurumsal düzenlemelerin açık ve anlaşılır olması
 - b) Kira sözleşmelerinin ayrıntılı yapılması
 - c) Otelle girmeden önce, size giriş-çıkış saatleri ve kahvaltı saati ve yeri, internet şifresi ile ilgili bilgi verilmesi
 - d) Cep telefonlarındaki IMEI numaralarının bilinmesi
 - e) Satış sözleşmesinde ödemelerin yapılma şekli
10. İş yerinde çalışma saatlerinin, çalışanların görebileceği bir yerde asılı olması, hangi önleyici tedbirler içerisinde mütalaa edilir?
- a) Vicdana hitap etme
 - b) İtaati kolaylaştırma
 - c) Talimatları görünür hâle getirme
 - d) Suç örneklerine maruz kalmayı azaltma
 - e) Kural koyma

Cevap Anahtarı

1.b, 2.a, 3.d, 4.e, 5.c, 6.a, 7.d, 8.b, 9.d, 10.c

SOSYAL GELİŞİM YÖNTEMİ İLE SUÇUN ÖNLENMESİ

İÇİNDEKİLER

- Suçun Önlenmesi İçin Sosyal Gelişim Programları
- Suçun Sosyal Faktörlerinin Analizi
- Sosyal Gelişim ile Suçun Azaltılması
- Sosyal Gelişim ile Suçun Azaltılması İçin Neler Yapılabilir?

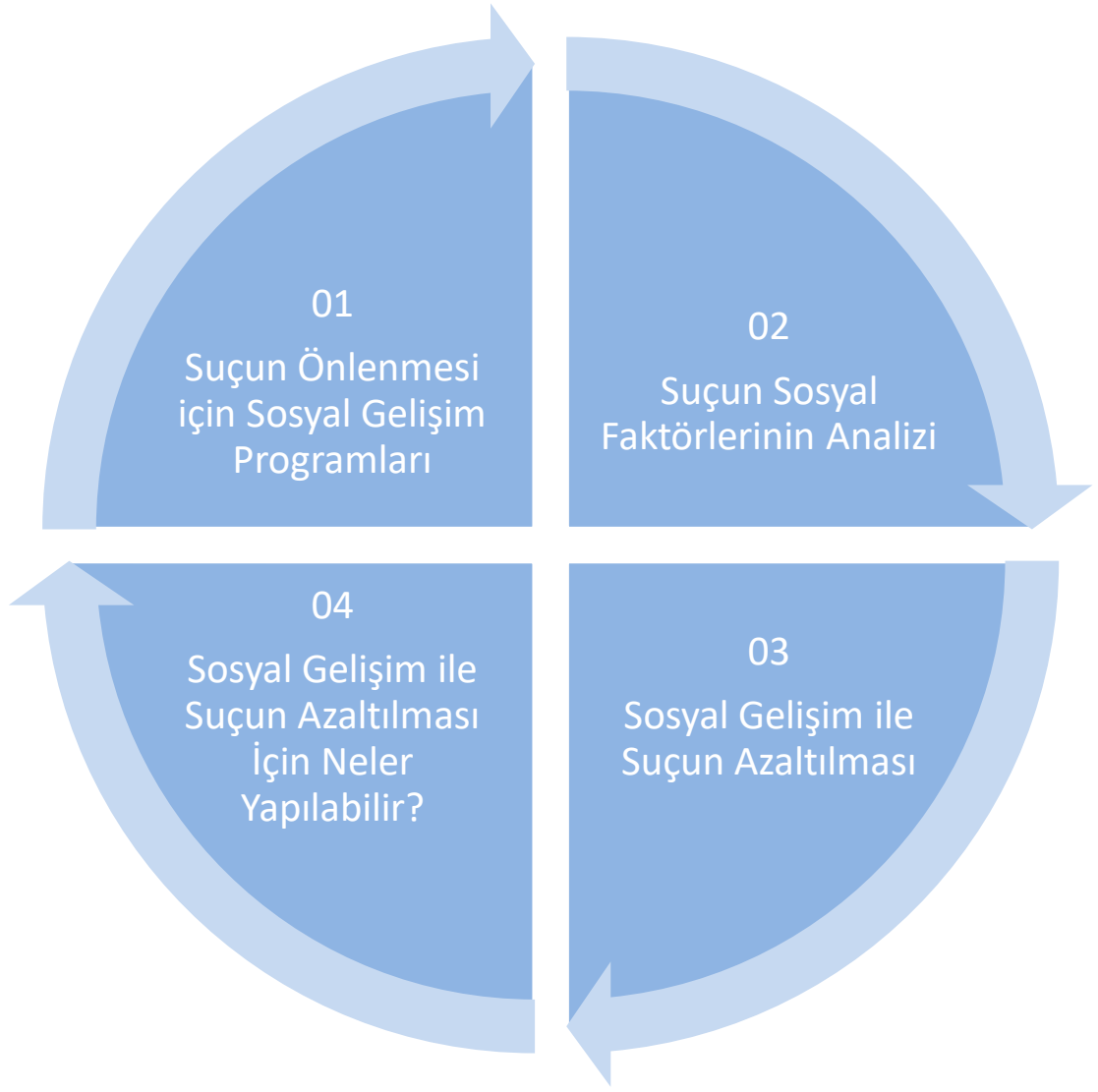
HEDEFLER

- Bu üniteyi çalıştıktan sonra;
 - Suçun önlenmesi için sosyal gelişim programlarını sıralayabilecek,
 - Suçun sosyal faktörlerinin analizini yapabilecek,
 - Sosyal gelişim ile suçun azaltılması arasındaki ilişkiyi açıklayabilecek,
 - Suçun önlenmesi ile ilgili olabilecek sosyal yöntemlerle neler yapılabileceğini sıralayabileceksiniz.

SUÇ ÖNLEME MODELLERİ

ÜNİTE

3

GİRİŞ

Toplumsal yapıyı güçlendirmek, suçları önlemede etkin faktörlerden biridir. Halk arasında iletişim güçlü olur ve insanlar birbirlerini tanıır ve tanımak için gayret gösterirlerse, toplumda suça eğilim daha az olacak ve toplum kendisini suça karşı koruyabilecektir. *Sosyal gelişim yöntemi ile suçun engellenmesi, suçun sosyal ve ekonomik sebeplerine odaklanır.*

Toplumdaki dezavantajlı grupların (fiziksel ve zihinsel engelli kişiler, bayan, çocuk ve yaşlılar) desteklenmesi, toplumun her tabakasının sigara, alkol ve uyuşturucuya karşı farkındalık oluşturulması, genel yol güvenliği, bireysel araç kullanımının azaltılması, okul güvenliği, dilencilerin ıslahı, işsizlik ile mücadele, çocuk ve bayanların cinsel istismarı, ailenin desteklenmesi, konut ve barınma, sağlık, eğitim, çocukların toplumsal yaşam kurallarına (büyükler saygı, trafik kurallarına riayet vb) saygı çerçevesinde yetiştirilmesi, toplumda şiddete karşı gerekli önlemlerin alınması, silah kullanımı konusundaki farkındalık gibi faktörler sosyal gelişim yöntemi ile suçun önlenmesinin birer parçasıdır. Aslında sosyal gelişim yöntemi ile suçun önlenmesi, suça neden olabilecek tüm fiziki, sosyal, iktisadi ve demografik önlemleri kapsamaktadır.

Suçun azaltılması denince akla ilk gelen konu evden hırsızlık veya kişiye saldırı suçlarının azalması dolayısıyla suç korkusunun azaltılması ve toplumun huzurlu bir ortamda yaşaması akla gelmektedir. Burası kısmen doğrudur fakat suçların azaltılması veya önlenmesi denince hırsızlık suçunun azaltılması hedefmiş gibi görünmemelidir.

Birçok suç önleme programı kişiyi, malını ve toplumu koruyacak projeler geliştirmektedir. Bu ise bataklıkta bulunan sineklerin yeni bulunan yöntem ile belli bir bölgeden arındırılması gayretinden başka birşey değildir. Uygulama bitince sinekler tekrar o bölgeyi işgal edeceklerdir. Bataklığı kurutmaya yönelik tek suç önleme programı ise suça sebep olan sosyal faktörlerin ıslahına yönelik suç önleme programlarıdır.

Toplum suçu hazırlar,
suçlu onu işler. H.
Buckle

SUÇUN ÖNLENMESİ İÇİN SOSYAL GELİŞİM PROGRAMLARI

Sosyal gelişim projeleri, aile, okul ve toplumdaki dezavantajlı grupların desteklenmesini içerir. Eğer sayılan bu grupların desteklenmesi mümkün olursa toplumda suçun önlenmesi yönünde önemli adımlar atılmış olacaktır. Yapılan bilimsel çalışmalar göstermektedir ki, ekonomik olarak dezavantajlı bölgelerde yetişen gençlerin suç işleme potansiyellerinin fazla olduğu gözlemlenmiştir.

Sosyal gelişim programları genellikle devlet ve hükümetlerin politikalarının bir parçası olarak yürütülmekle birlikte, bazı sivil toplum örgütleri de toplum temelli hizmetleri gönüllü olarak vermektedirler. Tüm sosyal gelişim programlarının yürütülmesi için devlet içerisinde kurumsal anlamda yapılaşmalar oluşturulmuştur. Bazen hizmetin bir türü birkaç kurum tarafından ortaklaşa

Suçsuz insan yok,
suçtaki sorumluluğu
değişen insanlar var.
Stieg Larsson

dayanılabilir. Aslında sosyal gelişim çalışmaları, doğrudan suçu önlemek amacı ile yapılmamaktadır, ama bu programların bir sonucu olarak sağlanmaya çalışılan sosyal adalet ve eşitlik ve eğitim yolu ile insan kalitesinin yükseltilmesi ile suçlar dolaylı olarak azalmaktadır. Özellikle aileyi merkezine alan sosyal hizmet programları, anne ve çocukların eğitiminde önemli katkıları olmaktadır.

Aşağıda verilen hangi sosyal gelişim programı olursa olsun, suç önlemede önemli etkileri olduğu izlenmiştir. Bu durum da göstermektedir ki toplum için yapılan küçük bir katkı, aslında zannedilenden daha fazla suçu önlemektedir.

Sosyal Hizmetler

Sosyal hizmetler bireyler ve ailelere verilen sosyal, psikolojik, sağlık ve fiziksel destek hizmetlerini içermektedir. Sosyal hizmetler özellikle yaşlı, çocuk ve engelli bireyler ile kadınların desteklenmesi yönünde faaliyet yürütürler.

Konut Edindirme

Sınırlı geliri olan kişilere konut edindirme ve kira yardımı, konut edindirmede vergi indirim veya muafiyeti, konut alanlara mortgage ile daha avantajlı ödeme imkanlarının sunulmasını içerir.

İşsizlik

Toplumdaki işsizlik oranının yüksekliğide suç oranlarının artmasını etki eden faktörlerdendir. İşsiz kişiler, suç işlemekle elde edecekleri kazanç beklentilerinin, suç işlemenin getireceği cezai sorumluluğa değer olarak görülmesi hâlinde, suç işleme olasılığı daha da artmaktadır (Croall, 1998). Bireylere ve ailelerinin, iş bulmalarına yardımcı olmak ve iş bulana kadar geçimlerini sağlayacak maddi yardımın yapılmasını içermektedir. Zaten işsizlik yardımına ihtiyacı olan kişilerin, diğer sosyal hizmetlerden faydalanılmasını da sağlamaktadır. Toplumda yeni iş alanları sağlanarak işsizliğin önüne geçilmeye çalışılmaktadır. İşe hazırlama, teknik eğitimi destekleme, iş öncesi ve işbaşı eğitimlerinin tamamının hedefi insanları işe hazır hâle getirerek çalışmalarına ve dolayısı ile toplum hayatına katkıda bulunmalarına yönelik çalışmalardır. [1]

Gottfredson ve Hirschi, işsizlik ile suç arasındaki ilişkiyi beş ana tema etrafında ele almışlardır:

- İşli olan kişiler zamanını ve enerjisini bu işe sarfetmekte ve suç davranışı ile meşgul olmamaktadırlar.
- Çalışanlar meşru yollardan para kazandıklarından, suç işlemeye ihtiyaç duymamaktadırlar.
- Çalışanlar iş yerinde kendilerini belli bir konumda gördüklerinden kendilerini gerçekleştirmiş hissetmektedirler, bu nedenle suç işleyerek kendini gerçekleştirme ihtiyacı hissetmemektedirler.
- Çalışanlar suç işledikleri taktirde mevcut statülerinin ellerinden gideceklerini ve huzurlarının bozulacağını farkında olduklarından suç işlemekten kaçınmaktadırlar.

Toplumun eğitim düzeyi arttıkça suç işleme eğilimlerinde önemli bir azalma meydana geldiği tespit edilmiştir.

- Aslında çalışmak insana sorumluluk bilinci, özgüven kendini sevme ve önemseme, bir işe yaradığını hissetme, kendini önemli hissetme gibi pozitif yargılar edindirmekte ve bu da onların suç işlemelerine engel olmaktadır (Gottfredson ve Hirschi, 1998) [2]

Eğitim

İlkokul, ortaokul ve lise eğitimi tüm bireylere eşit kalitede ve ücretsiz olarak verilmekte, çocuk ve gençlerin suça bulaşmalarının önüne geçilmeye çalışılmaktadır. Eğitim programları iyi insan ve iyi vatandaş yetiştirmek için programlanmıştır.

Sağlık

Bireysel ve toplum sağlığını korumayı amaçlayan sağlık programları ile, sağlıklı bireylerin toplum hayatına olumlu katkılarının artacağı düşünülmektedir. Erken tanı, teşhis ve tedavi ile sağlıklı bireyler ile sağlıklı toplum oluşması amaçlanmaktadır.

SUÇUN SOSYAL FAKTÖRLERİNİN ANALİZİ

Suçun sosyal faktörlerinin analizi, bize toplumda nerelere müdahalede bulunacağımız konusunda yardımcı olur.

Yaşanılan Bölge

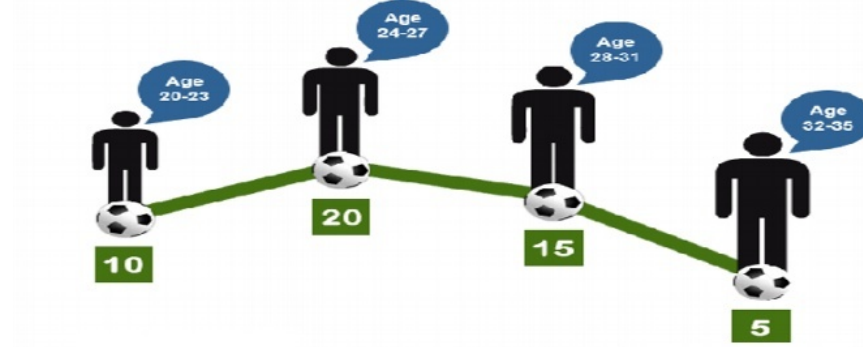
Genellikle ekonomik ve sosyal yatırımlar yönü ile dezavantajlı toplum tabakasının yaşadığı yerlerde suç oranları daha fazla olmaktadır. Bu alanlarda sosyal, sağlık, eğitim, konut ve ekonomik hizmetlerin sunulmasında yetersizlik söz konusudur. Çocuk oyun parkı, rekreasyon alanları, hastaneler, okulların fiziksel şartları diğer bölgelere göre daha zayıftır. Gecekondu bölgeleri bu bölgelere örnek olarak verilebilir. Evlerdeki aile bireylerinin sayısı oldukça fazladır. Genç erkekler tehlike grubunu oluştururlar.

Resim 3.1. Suç Yeri

Yaş

15 ile 18 yaşları arasındaki gençler provokasyona ve şiddete oldukça meyillidirler. Suç ile bu yaşlarda tanışan gençler ileriki yaşlarda da kısmen de olsa devam ettirme eğilimi gösterirler.

Resim 3.2. Yaş

Cinsiyet

Suç genellikle şiddet ve yıkıcı davranışları içerir ve risk almayı gerektirir. Bunun iki *Sosyal araştırmalar göstermektedir ki, erkekler bayanlara oranla çok daha fazla şiddet ve yıkıcı davranışlar gösterebilirler.* sebebi olabilir. Birincisi erkelerin hormonları, vücut yapıları itibarıyla bayanlara göre daha kaba davranışlar sergileyebilirler. İkincisi ise toplum bayanlara daha nazik ve sessiz olmayı, ev işleri ile ilgilenmeyi, güce karşı itaat etmeyi öğretirken, erkekler daha çok ev dışı aktiviteye katılmaya, daha sert olmaya, fiziksel açıdan ise daha güçlü olmaya yönlendirilmektedirler. Toplumda kadın mağdurların sayısı, erkek mağdurlara oranla çok daha yüksektir. Cinsiyet ve suç ilişkisi göz önüne aldığımızda bütün toplumlarda kadınların suç işleme oranlarının erkeklerden daha düşük olduğu gözlemlenmiştir. Kadın suçlu oranı ülkeden ülkeye, sosyo-kültürel yapıdaki farklılıklara göre değişmektedir. Kadının, toplumun ekonomik ve meslekî hayatından yeni roller alması kadın suçlu oranının belli bir ölçüye kadar artıracağı öngörülmektedir. Günümüzde kadınların rüşvet, dolandırıcılık, adam öldürme ve casusluk suçlarından daha çok yargılandıkları görünmeye başlamıştır.

Biyolojik cinsiyet doğuştan gelen, toplumsal cinsiyet ise sonradan edinilen özelliklerdir.

Örnek

- ABD’de her 15 saniyede bir, bir kadın eşi ya da erkek arkadaşı tarafından dövülmektedir.
- Kenya’da en az haftada bir, bir kadın eşi ya da erkek arkadaşı tarafından öldürülmektedir.
- Zambiya’da haftada 5 kadın, kocası, erkek arkadaşı veya aile bireyleri tarafından öldürülmektedir.

Resim 3.3. Cinsiyet

Kişilik

Devamlı suç işleme eğiliminde olan insanlar, duygusal ve eğitim yönünden yoksunluk yaşayan, toplumda değer bulamamış ve kendisini bir şekilde ispatlamaya çalışan kimselerden oluşmaktadır. Bu kişilerin çoğu IQ yönünden ortalamadan daha düşük ve öğrenme zorluğu çeken kişilerden oluşmaktadır. Bunlar hiperaktif, kolayca herşeyden sıkılabilen, kolayca moralleri bozulabilen, risk ve macera arayan, gerçekçi olmayan, tuhaf hayal ve hedefler edinen kimselerden oluşmaktadır. Duygusaldırlar ve çabuk duygusal tepkiler verirler. Çabuk sinirlenirler ve çabuk üzülrler. Bu kişiler genelde karşılaştıkları problemleri çözmede problem yaşarlar. Mantıklı ve akılcı değildirler. Bu kişiler genelde aile, okul ve iş yaşamlarında sıkıntı yaşarlar.

Bir insanın davranışının ortaya çıkmasında kişinin biyolojik özelliklerinin, geçmiş yaşantılarının, o andaki içsel durumunun, içinde bulunduğu fiziksel ve toplumsal çevrenin etkisi vardır.

Resim 3.4. Kişilik

Aile

Suçlu üreten ailelerde yetersiz disiplin ve denetim vardır. Aile bireylerinden en az bir ferdi suç işleyen konumdadır. Aile içi şiddet ve geçimsizlik çok daha fazladır. Ailede bütünlük ve uyum bulunmamaktadır. Zayıf aile-çocuk ilişkisi bulunmaktadır. Kalabalık bir aile yapısı bulunmaktadır.

Ebeveyn Disiplini

Suçlu çocukların aileleri genellikle daha çok otoriter, ilgisiz ve otoriterlik ile disiplin arasındaki ilişkiyi kuramayan ailelerdir. Çocukları üzerinde psikolojik baskının yanı sıra fiziksel olarak çocuklarına ceza verirler. Çocukları ile mantıklı ve eğitici konuşmalar yapmazlar.

Aile Bağları

Çocuklar ile ebeveyn arasında duygusal bağlar oldukça zayıftır. Aileler çocuklarına özen göstermez ve onların duygusal ve fiziksel gelişimlerini ihmal ederler. Çocuklar kendilerini sevgiden yoksun ve istenmeyen kişiler olarak izah ederler.

Aile İçi Şiddet

Bilimsel araştırmalar göstermiştir ki, babasının annesini dövdüğünü gören çocuklar, yetişkin bireyler olduklarında kendileri de eşlerine şiddet uygulamaktadırlar.

Ölçüsüz otorite suçu,
suç cezaı doğurur.
Voltaire

Resim 3.5. Aile içi şiddet

Evlilik Hayatı

Düzenli bir evlilik yaşamı ile suça bulaşmama arasında kuvvetli bir bağ olduğu bilimsel araştırmalar tarafından ispatlanmıştır.

Aile Destek Programları

Aile destek programları, ailelerde pozitif ebeveynlik becerileri geliştirme, çocuk bakımı konusunda aileleri eğitime, aile içi şiddet konularında ebeveynlere seminerler verme, aile stres yönetimi ve etkili ebeveyn eğitimi, ev yönetimi, finansal yönetim, aile içi ilişkileri geliştirme konularında aileleri bilgilendirme ve eğitime üzerine yoğunlaşmaktadırlar. Ayrıca aileden sorumlu doktor ve hemşireler aileleri zaman zaman ziyarette bulunarak, özellikle yeni anne olmuş kişilere destek eğitimi vermektedirler. Aile destek programları ile sigara, alkol ve uyuşturucu bırakma konularında ailelere danışmanlık verilmekte, problemlili aile fertlerine ayrıca özen gösterilmektedir. Aile akademisi programları ile yeni evlenecek çiftlere eğitimler verilmektedir. Bu programlarda eşlerin birbirlerini anlamaları, aile içi iletişim, aile disiplini, aile sorumluluğu, duygusal dayanıklılık, kriz yönetimi, çocuk ve televizyon, ebeveynlik rolü, problem oluşturacak davranışlar hakkında eğitilmektedirler.

Yoksulluğun hüküm
sürdüğü yerde ne
utanma kalır, ne suç, ne
namus, ne de ruh.
Balzac

Resim 3.6. Aile destek programları

Arkadaşlık

Suçlular arasındaki arkadaşlık ilişkilerinin geliştirilmesi, birlikte veya birbirlerinden bağımsız suç işleme oranlarını artırmaktadır, çünkü arkadaşlar birbirlerini suç işleme yönünde motive etmektedirler.

Resim 3.7. Arkadaşlık

Gelir Düzeyi

Fakir olmayı veya düşük gelirli olmayı daima suç işlemek ile ilişkilendirmemelidir. Bununla birlikte, fakir veya düşük gelirli olmak sağlık, eğitim, aile hayatı, hayat kalitesi, boş zaman aktivitelerinde dezavantajlı olma sonucunu doğurur ki bütün bu sayılan yoksunluklar suç işlemenin nedenleri arasındadır.

Resim 3.8. Gelir düzeyi

Konut Politikası

Suçların anası;
yoksulluksa, babası da
kafa yoksulluğudur.
La Bruyere

Geliri düşük aileler için yapılan çok sayıdaki toplu konut siteleri aslında suçluluk problemini de akabinde getirir. Düşük gelir grubundaki ailelerin çocukları, aynı kültür, eğitim ve gelir düzeyinden gelip belli bir bölgeye toplandıkları için, birbirlerini suç işleme yönünde motive edebilirler. Düşük gelirli aileler için yapılan toplu konut sitelerinde outtran yetişkinlerin durumları da birbirleri ile benzerlik gösterebilir. Birçoğu işsiz ve çalışma hayatı için gerekli nitelikleri taşımayan, gençliklerinde bazı suçlara bulaşmış ve hâlâ suç işleme potansiyeli olan kişiler aralarında bulunabilir. Bu tür toplu konut politikaları insanlarda fakirler bir yere toplanmış ve izole edilmiş düşüncesi oluşturabilir. Bütün bu şartlar insanların birbirlerini suç işlemek için motive etmesini ve suç oranlarının bu bölgede artması sonucunu doğurabilir.

Okul

Okul, toplumun normlarının oluşması için önemli bir etkedir. *Okul hayatında başarısız olan öğrencilerde okul yaşamına karşı bir tepki oluşmakta, çocukta şiddete olan eğilim artmaya başlamakta, kendine güven ve kendisine saygı azalmaktadır.* Aslında kendilerinde var olan bu davranışlar okul başarılarını olumsuz yönde etkilemekte, okulda başarısız olduktan sonra da bu davranışlarına artırarak devam etmektedirler. Bu çocukların genelinde düşük IQ problem de bulunmaktadır. Bu çocuklar suç işlemeye ve şiddete eğilimlidirler. Duygusal olarak zayıftırlar ve hemen her zaman heyecan verici birşeyler arayışı içerisindeydirler. Okullarda bu öğrenciler daha işin başında belirlenmeli ve çocuklar daha başarısız olmadan onların kendilerine güven ve özsaygılarını artırmaya yönelik yönlendirme çalışmaları yapılmalıdır, aksi taktirde toplum yeni suçlularla tanışacaktır. Bu çocuklar daha çok meslek kazandırma, işbaşı eğitimi gibi faaliyetlerden veya herhangi bir elsanatı ile meşgul olmaktan hoşlanmaktadırlar. Belki az miktarda para kazanmaları da enerjilerini doğru yerde kullanmalarına ve topluma zarar verecek konumdan, topluma destek olabilecek konuma geçmeleri açısından önemlidir. Okullarda özellikle tiyatro gibi sanatsal faaliyetlerle çocuklara sigara, alkol ve uyuşturucu kullanmanın zararları ile ilgili veya küçük yaşta hamileliğin kendi dünyalarına kadar zarar verdiğine ilişkin mesajlar verilebilir. Öğrencilerin ailelerine de sürekli bu konularda seminerler verilerek, onların çocuklarının davranışlarını gözlemlene ve problemleri büyümeden öğretmeni veya okul psikoloğuna haber vermeleri konusunda bilinçlendirilebilirler. Tabii bu projeler sosyal ve ekonomik seviyesi düşük mahallelerdeki okullarda daha çok yaygınlaştırılabilir.

Resim 3.9. Okul

Çalışma Hayatı

İnsanların bir işte çalışıyor olmaları kendilerine güven ve özsaygılarını kazanmaları açısından önemlidir. Okul başarısızlığının ardından, iş yaşamındaki başarısızlık ta eklenince, insanların suça karışmalarının daha kolay olduğunu bilimsel çalışmalar ile gözlemlenmiştir. Aslında okulu bırakan veya okulda başarısız olan kişileri meslek edindirme kurslarına yönlendirerek, hatta onları ve ailelerini bu konuda teşvik ederek, çocukların suç şebekelerinin eline düşmeleri önenebilir.

İşsiz ebeveynlerin çocuklarına daha çok baskı yaptıkları ve aile içi şiddetin konusu olduklarını belirtmek gerekir.

Resim 3.10. İş

Sigara, Alkol ve Uyuşturucu

Sigara, alkol ve uyuşturucu ile suç arasında kompleks bir ilişki vardır. Suça karışanlar mı sigara, alkol ve uyuşturucu kullanırlar yoksa sigara, alkol ve uyuşturucu kullandıktan sonramı suça karışırlar, bu konuda bir netlik olmamakla birlikte sigara, alkol ve uyuşturucu kullananların suça karışma ihtşmalleri, kullanmayanlara göre çok daha fazladır. O hâlde baştaki tartışmaya hiç girmeden sigara, alkol ve uyuşturucu kullanmak suç işlemek için yeterli bir faktördür denilebilir. Çünkü alkollü bir kişinin araba kullanmaması gerekirken kullanması ihtimal dahilindedir. Aynı şekilde parası olmayan ama uyuşturucuya ihtiyacı olan birisinin hırsızlık yapması mümkündür. Gençlere yönelik uyuşturucuyu bırakma programları düzenlenebilir. Aynı gence iş imkanı sağlanıp, normal diğer insanlar gibi uyuşturucu kullanmadan da yaşanabileceğini onlara göstermek gerekmektedir.

22

33

Resim 3.11. Sigara, alkol ve uyuşturucunun etkileri: 11-yıl içerisindeki değişim

Medya

Televizyonda yer alan şiddet içerikli programlar çocukları ve gençleri olumsuz yönde etkilemektedir. Çocuklar ve gençler televizyonda gördüklerini uygulama eğilimi göstermektedirler. Televizyondaki şiddet ve saldırı içerikli programları azaltamayacağımıza göre, çocuklarımızın televizyon başında geçirdikleri zamanı azaltacak aktivitelere yönlendirmek daha faydalı olacak ve toplumun suç üretme etkisine maruz kalmamış olacaklardır. Tabii işi kökten çözebilmek için de otoritelerin televizyondaki şiddet içerikli programların sınırlandırılması veya kaldırılması veya saatlerinin değiştirilmesi yönünde düzenlemeler yapmasına ilişkin projeler önerilebilir.

Sağlık

Fiziksel olarak sağlıklı olan insanlar, sağlıklı olmayan insanlara nazaran çok daha fazla suç işlemektedirler. Bu ifadeden o zaman insanların suç işlememesi için sağlıklarını mı bozalım gibi anlayış da tabiki yanlış olacaktır. Ayrıca yiyecek bağımlılıkları, diyet yöntemi, beslenme yöntemi, yaşam stili, yeterli derecede vitamin besinlerden alamama suç davranışına yol açabilir. Düzenli yeme saatleri olmayan, dengesiz beslenen, yeterli vitamin besinlerden alamayan kişileri düzenli spor yapmaya, egzersiz hareketleri yapmaya teşvik etmek edilmelidir ki, düzenli spor, düzenli yemek alışkanlığında beraberinde getirsin.

SOSYAL GELİŞİM İLE SUÇUN AZALTILMASI

Yukarıda her bir sosyal faktörün suç ile ilişkisinden bahsedildi. *Ama çoğu zaman bu faktörlerin birkaçı tek bir kişi üzerinde toplanmakta ve o kişinin tam bir suçlu profiline evrilmesini sağlamaktadır.* Ekonomik ve sosyal yönden düşük bir çevrede, aşırı otoriter bir ailede yetişen birisinin, liseden derslerindeki başarısızlık nedeniyle okuldan atıldığını, bu kişinin sigara, alkol ve uyuşturucuya başladığını, bu kötü alışkanlıklarından dolayı iş bulamadığını, kendisine güvensizlik yaşadığını ve özsaygısını çoktan kaybettiğini düşündüğümüz kişinin azılı bir suçlu olması bizler açısından sürpriz olmayacaktır. Birde ailesinde zaten suç işlenen bir ortam varsa ve devam ediyorsa, aile olarak dışlanan ve izole edilmiş bir çevrede yaşıyorlarsa ve bütün bunların yanında aile göçmen konumunda ise yani

Dördüncü güç olan medyanın, çok geniş sayıdaki insan kalabalıklarına ulaşma ve onları yönlendirme, etkileme ve manipüle etme potansiyeli vardır.

bulunduğu topluma kültür ve dil olarak entegre olamamışlarsa bu ortamdan sağlıklı bir birey çıkmasını beklememek gerekir. O hâlde tüm bu faktörlerin ıslah edilmemesi hâlinde, polisiye yöntemlerle, kanun ile yaptırımları artırmakla, insanları cezaevine göndermekle suçu azaltmak mümkün olmayacaktır. *Aslında öncelikle bataklığı kurutmak gerekir ki sinekler ile mücadele edebilelim, yoksa günde binlerce sinek dahi öldürsek, bataklık orada bulunduğu sürece sineklerden kurtulamayız.*

O hâlde suça sebebiyet verebilecek yukarıda sayılan tüm etkenlerin ıslahı için sadece bir kurumun çalışması yeterli olmayacaktır. Toplum, tüm resmi ve özel kurumları ile birlikte çalışarak, zamanla suçun azaltılması yönünde adımlar atılabilir. Suçun azaltılması yönünde benim sorumluluğum yoktur diyecek hiçbir kurum veya birey yoktur. Tabii ki öncelikle birkaç faktörün birlikte aynı kişide toplandığı toplum kesiminden başlamak gerekecektir. Sosyal gelişim ile suçun azaltılmasında üzerinde durulması gereken önemli konu şudur: Suça neden olan sadece bir faktörün iyileştirilmesi, suçu azaltmak için neredeyse hiç işe yaramayacak ve gayretlerin boşa gitmesini netice verebilecektir. Bu nedenle suça sebep olabilecek birçok faktörün aynı anda ıslahına çalışmak, bizi istenen sonuca götürecektir.

Suç, yasalarda yazılı olan ve yapıldığında ya da yapılmadığında karşılığında cezai yaptırım/müeyyide uygulanan fiillerdir.

Sosyal gelişim belli bir maliyet gerektirir. Sosyal gelişimin sağlanması öncelikle hükümetlerin görevidir. Ancak, sosyal gelişim ile suçun azaltılması görevi sadece hükümetlerin görevi demek doğru değildir. Sivil toplum örgütleri, toplum kendisi ve her bir bireyin burada sorumluluğu bulunmaktadır. Kurumlar arası iş birliği ve yardımlaşma burada anahtar görevi görecektir. Kaynakların etkili kullanımı da çok önemlidir. Kaynaklar tam da suça neden olan faktörün ıslahı yönünde kullanılmalı, boşa israf edilmemelidir.

SOSYAL GELİŞİM İLE SUÇUN AZALTILMASI İÇİN NELER YAPILABİLİR?

Toplumun Kendisi ile İlgili Yapılabilecekler

Dezavantajlı bölgelerde yaşayan toplum fertleri için;

- Komşuluk ilişkileri geliştirilerek, mahallede, aynı apartmanda, yaşayan kişilerin birbirlerini ve çocuklarını tanımalarını sağlayacak, komşuluk ilişkilerini geliştirme aktiviteleri yapılabilir.
- Mahallede suçlu çocuk gruplarına yönelik özel bir çalışma yürütülmelidir.
- Mahallede toplum lideri konumundaki kişiyi, nüfuzunu kullanması amacı ile suçun önlenmesi ve azaltılması çalışmalarına katılması sağlanmalı.
- Yetişkinlerin, mahalle sakinlerinin gençlerin ve çocukların problemlerini daha iyi anlamalarını sağlamak için mahalle çapında seminerler organize edilebilir.
- Mahallenin önde gelenleri, mahalleye yapılmasını istedikleri çocuk oyun parkı, spor merkezi, gençlik ve aile merkezleri, sosyal tesisler gibi

Suç, toplumsal düzeni ve geleneksel değer ve norm sistemlerini tehdit etmekte olan sosyal bir olgudur.

İhtiyaçların, yerel yöneticiler nezdinde de bilinirliğini sağlamak amacı ile yerel yöneticileri ziyaret edilebilirler. Böylece yerel yöneticiler de suçların azaltılması yönündeki toplumdan gelen istek ile motive olmuş olurlar. Ayrıca yapılması istenen bu tür tesislerin yapılmasına destek olmak amacı ile sponsorluk veya yardım kampanyası düzenlenebilir.

- Gençlere iş bulma konusunda rehberlik hizmeti sunmak amacı ile kurslar açılabilir. Bu kurslarda kendini ve kabiliyetlerini tanıma, özgeçmiş yazma, iş araştırma, mülakat teknikleri gibi gençlerin iş bulmalarını kolaylaştıracak bilgilerin kendilerine verilmesi sağlanır.
- Mahallene Sahip Çık, Komşu Kollama Programı gibi, mahallede suç işleme potansiyeli olan kişilerin tespit edilmesi, işlenen suçların faillerinin yakalanması için güvenlik güçleri ile iş birliği yapılması, mahallede suçu ve suç mağdurunu azaltmayı, huzuru artırmayı hedefleyen projeler üretilir ve mahalle sakinlerinden destek istenebilir.
- Mahallede terkedilmiş binaların veya araçların tespitinin yapılarak, yerel yönetimlere haber vermek sureti ile binanın yıkılması, aracın yerinden kaldırılması yönünde faaliyetler yürütülebilir.
- Toplu mahalle piknikleri, eğlence programları, mahalle toplantıları gibi etkinliklerle mahalle sakinlerinin birbirleri ile tanışması sağlanabilir.
- Mahallenin önde gelenleri, mahalle içerisinde birbirleri ile kūs olan veya devamlı surette kavga eden ailelerin, birbirleri ile barışabilmesi için organizasyonlar düzenlenebilir ve bu tür insanlara arabuluculuk yapılabilir.
- Uyuşturucu kullandığı, sigara içtiği veya açık alanlarda alkol aldığı görülen ergen yaşındaki gençlerin, ailelerinin haberi olmaması ihtimaline binaen, ailelerine haber verilip, önlem alınması sağlanabilir. Böylece gençler de kendilerini bu tür kötü alışkanlıklara sapma konularında kendilerini yeterince özgür hissetmezler.

Aile, Toplum ve Okul Üçlüsü ile Yapılabilecekler

Dezavantajlı bölgelerde yaşayan aileler ve çocukları için;

- İlgili dezavantajlı bölgelere çocuk gündüz bakım merkezleri yapılarak, çocukların problemli ailelerin yanından biraz olsun ayrı kalmaları sağlanarak, çocuk istismarının önüne geçilebilir, böylelikle anne ve babalar da evde çocuk bakmak yerine dışarıda çalışabilecekler ve kazandıkları para ile maddi ve sosyal durumlarını düzeltebileceklerdir.
- Çocuklarına yeterli derecede bakamayan ve onların eğitimleri ile yeterli derecede ilgilenemeyen problemli ebeveynlerin çocukları, devlet himayesinde geçici veya devamlı bir aile yanına verilerek, çocukların suç üreten ortamdan ayrılımları sağlanabilir.
- Ebeveynler, Mahallelerde kurulacak olan Aile Merkezlerinde, Aile İçi Şiddet konusunda eğitime tabi tutulabilirler.

- Aile içi şiddeti alışkanlık hâline getirmiş şahısların hukuki yol ile aileden ayrı bir yerde yaşaması veya belli bir müddet özgürlüklerinin kısıtlanması sağlanabilir.
- Televizyonlarda aile içi şiddetin olmaması yönünde programlar yaptırılıp, seytedilmesi yönünde teşvikler yapılabilir.
- Okul ile birlikte, öğrenci velilerine yönelik Bilinçli Ebeveynlik Eğitimleri verilebilir.
- Okul öncesi eğitim desteklenerek, çocuklara daha erken yaşlarda büyüklere saygı, trafik kurallarına uyma, insanlara faydalı olma gibi davranışlar öğretilir.

Yerel Yönetimlerce Yapılabilecekler

Dezavantajlı bölgelerde yaşayan aileler için;

Yerel yönetimler, suç kavramı ortaya çıkmadan bunu önlemek için politikalar geliştirebilecek bir yapıya ve imkâna sahiptir.

- Öncelikle suç önleme sadece kanunla ve güvenlik teşkilatlarının gayreti ile olur düşüncesini akıllarından silinmesi gerekmektedir.
- Toplu konut programları ekonomik ve sosyal yönden düşük düzeyde bulunan aileleri bir araya toplamaktan kaçınılmalıdır.
- Bu ailelerin boş zaman aktivitelerine katılacakları spor tesisleri, büyük yeşil alanlar inşa edilmeli, müzik ve sanat kursları düzenlenerek, katılım teşvik edilmelidir.
- Aile Merkezleri kurularak, özellikle boşanmış ve çocuklarına bakmak zorunda olan anneler veya babalar tespit edilmeli ve kendilerine verilebilecek her türlü destek ile ilgili kendileri ile konuşulmalıdır. Sosyal hizmet uzmanları periyodik aralıklar ile çocukların gelişimini rapor etmelidirler.
- Gençlerin şiddete, uyuşturucuya ve alkole yönelmemeleri ve gençlerin kendi aralarında suç çetesi oluşturmasını önlemek amacı ile mahalle aralarına açılan Gençlik Merkezleri ile spor tesisleri ve parklarda, her spor takımından mahalle takımları oluşturulup, mahalleler arası spor müsabakaları düzenlenebilir.
- Mahallelerde teknik üniversite ile iş birliğine gidilerek, kuaförlük, kaynakçılık, boyacılık, bilgisayar teknikerliği gibi kısa dönemli kurslar açılarak, gençlerin bir iş alanında kabiliyet kazanmaları sağlanabilir.
- Yapılacak gerek meslek edindirme, gerek spor aktivitelerine katılma, gerekse el sanatları ve müziğe yönlendirmede temel hedef gençlerin kendilerine olan saygıyı ve güveni artırmak olmalıdır.
- Devlet eli ile sunulan tüm hizmetlerden, dezavantajlı bölgelerde yaşayan ailelerin daha kolay faydalanmalarının önü açılmalıdır.
- Gecekondu mahalleleri olarak tarif edilen bölgelerin, kentsel dönüşüm ile daha yaşanılabilir hâle getirmek. Binalar, spor tesisleri, gençlik merkezleri, sosyal tesis alanları inşa edilerek , daha yaşanılabilir bir çevre sağlanabilir.
- Suç oranlarının yoğun olduğu ve gecekondu mahalleleri olarak tarif edilen bölgelerde yaşayanların, şehrin daha sakin ve suç oranlarının az olduğu

Yerel yönetimler, belde halkının ortak yerel ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulmuş, dolayısıyla topluma karşı çeşitli sorumlulukları bulunan kamu kurumlarıdır.

güvenli bölgelere taşınmaları sağlanabilir. Yalnız burada dikkat edilmesi gereken husus, ailelelerin sadece bir yere değil, birbirinden uzak ve değişik yerlere taşınması sağlanmalıdır ki, yine suç oranları bir yerde yoğunlaşmasın.

- Yerel yönetimler bünyesinde, periyodik aralıklarla toplanıp, suç önleme ve suç azaltma konusunun belediye hizmetlerinin katkısının neler olabileceğine dair komisyon oluşturulmalı, periyodik aralıklarla toplanıp, yapılabileceklerin tespiti ve takibi konusunda görevlendirilmelidir. Bu komisyon diğer görevlerinin yanı sıra, gençlerin uyuşturucu kullanmak için bir araya geldikleri mekanların tespiti, terkedilmiş ve yıkılması gereken binaların tespiti, terkedilmiş arabaların yerlerinden kaldırılarak, hurdalıklara götürülmesini sağlamak, gürültü kirliliği ve kasıtlı gürültü yapılması için eksozunun dizaynı yapılan araçların tespiti görevlerini yapabilir. Bu komisyon aracılığı ile halk bilgilendirilip, gerek terkedilmiş araba ve binaların tespiti, gerek gençlerin uyuşturucu ve alkol kullandıkları yerlerin tespiti, gürültü yapan araçların ihbarının sağlanması konularında halkın da katkısı talep edilebilir.
- Halka düzenli aralıklarla anket uygulanarak, mahallenin huzurunu bozan en önemli güvenlik sorunlarının neler olduğu konusunda bilgi alınabilir.
- Belediye’de suç ile ilgili olsun veya olmasın, yer alan tüm dairelerle koordinasyon toplantısı düzenlenip, suçluluğun nasıl azaltılacağı, dezavantajlı bölgelerde neler yapılacağı ve nasıl destek olunacağı konularında her bir dairenin katkısının neler olabileceği konusunda periyodik aralıklarla beyin fırtınası toplantıları yapılabilir.
- Kent içerisine ve suç işleme olasılığı olan yerlerin kamera sistemi ile takibinin yapılması sağlanabilir.
- Suçluların tespiti ve yakalanması için iş birliği yapan işyeri sahipleri ile vatandaşlara ödül ve avantajlar sağlanabilir.
- Şehirde işsizliğin azaltılması için, iş yeri sahiplerine bu konuda teşvik sağlanabilir.
- Şehirdeki eğlence mekanlarının , suç üretmelerine izin vermeyecek şekilde çalışma saatlerinin ve şartlarının düzenlenmesi sağlanabilir.
- Şehirdeki yerel medyanın, yerel halkı bilinçlendirmek amacı ile suç önleme faaliyetlerine katılımı sağlanabilir.
- El broşürü dağıtımı yaparak ve reklam panoları kullanılarak suça ve suç önlemeye ilişkin bilinçlendirme çalışmaları yürütülebilir.
- Yerel esnafın işyerlerinin güvenliklerinin artırılması amacı ile teşvik edilmesi sağlanabilir.
- Cuma hutbelerinde alkol, sigara ve uyuşturucu bağımlılığı ile ilgili hutbelere yer verilip, gençler ve ailelerinin bu konuda bilinçlenmeleri sağlanabilir.

- Yine Cuma hutbelerinde helal kazancın öneminden bahisle hırsızlık suçu gibi yaygın suçların önlenmesi ve azaltılması ile ilgili konuların gündeme gelmesi sağlanabilir.
- Özel güvenlik görevlilerinin suç önlemede yaygın olarak istihdamı için projeler geliştirilebilir.
- Suç önleme ve gençlerin eğitimi ve problemlili çocukların ıslahı için çalışan tüm Sivil Toplum Örgütleri desteklenebilir, hatta bu konuda proje üretmeleri istenip, projelerin yürütülmesi amacı ile her türlü destek sağlanabilir.
- Gelir adaletsizliği, işsizlik, eğitimde fırsat eşitliğinin olmaması, sağlık hizmetlerinden yeterince faydalanamama durumları söz konusu ise bütün bunlara çözüm üretmek amacı ile derhal harekete geçilmelidir.

Okulda Yapılabilecekler

Dezavantajlı bölgelerde yaşayan aileler ve çocukları için;

- Öğrencilerin çoğunlukla eleştirdikleri Matematikteki integral ve türev, Fizikte termodinamik gibi konular yerine, ders programlarında hayatın anlamı, hayatlarını nasıl verimli geçirecekleri, nasıl meslek seçecekleri, cinselliğin ne anlama geldiği, anne baba olmanın önemi, duygularını ve davranışlarını nasıl kontrol altında tutabilecekleri , toplum kurallarının neden var olduğu, insanları ve doğayı sevmek gibi konulara yer verilebilir.
- Okul, öğrencilerin akademik bilgilerini artırmanın yanında, onlara hayata dair beceriler kazandıracak formata dönüştürülmelidir.
- Teknik eğitime ağırlık verilmelidir.
- Okulda sanat, spor, müzik, yabancı dil öğrenme gibi aktiviteler ağırlıkta olmalıdır.
- Okullar mahalle aralarında küçük bir veya birkaç binadan oluşmak yerine, öğrencinin kendisini gerçekleştirebileceği sanat, spor, müzik, teknik beceriler ile ilgili binaların yer aldığı, geniş yeşil alanların bulunduğu büyük bir kampüs şeklinde inşa edilmelidir.
- Okullarda bireysel olarak her öğrencinin kendisine güven ve başarıya duygusunu tatmin edecek şekilde yönlendirilmeleri sağlanmalıdır.
- Okul müfredatını, her öğrenciyi bilim adamı olacakmış gibi tasarlamamalı, öğrencileri toplumda çalışabilecek, kendine güvенеcek, aile ve iş sorumluluğu alabilecek bireyler olarak yetiştirecek şekilde müfredat oluşturulmalıdır.
- Daha ortaokulda iken öğrencileri her meslek grubundan insanları getirerek, onlarla tanışmaları sağlanmalı ve onlara meslekleri seçebilme zamanı, bilgisi ve tercihi verilmelidir.

Okul, öğrencilerin akademik bilgilerini artırmanın yanısıra, onlara hayata dair beceriler kazandıracak formata dönüştürülmelidir.

Sosyal Hizmet Kurumları ile Yapılabilecekler

- Özellikle genç ve ilk çocuğunu dünyaya getiren annelerin eğitimi ve beslenmeleri için karşılıksız yardımlar yapılmalıdır.
- İhtiyacı olan ailelerde, bebeklerin sağlıklı beslenmeleri için doğrudan para yardımı yerine, bebeklerin yaş gruplarına göre ihtiyacı olan besinleri almalarını sağlayacak, doğrudan besin yardımı yapılmalıdır ki çocukların zekâ ve beden gelişimleri geride kalmasin.
- Genç annelere mutlaka çocuk bakımı konusunda eğitimler verilmeli, annelerin stres ile mücadele edebilmeleri için danışmanlık hizmetlerinden yararlanmaları teşvik edilmelidir.
- Sosyal hizmet uzmanları yaptıkları işin ne kadar önemli olduğunun farkında olmalı, suç önlemede önemli bir faktör olduklarını unutmamalıdır, bu nedenle sosyal hizmet uzmanlarının motivasyonu ve işlerini sahiplenmeleri önemlidir.
- Şehirde suç korkusunun azaltılması, güvenlikte olduğu algısının artırılması için Polis ile iş birliği içerisinde faaliyetler yürütülebilir.

Toplumda rol alan karar verici mercilerin, sosyal gelişim yöntemi ile suçların azaltılabileceğine olan inancını kuvvetlendirmek gerekmektedir. Öncelikle yöneticiler bunun önemli olduğuna inansınlar ki kaynak tahsisinde problem yaşanmasın. Ancak unutulmamalıdır ki, sosyal gelişim yöntemi ile suçların azaltılması meşakkatli bir konudur, bir günde veya bir haftada veya bir ayda suçların azalmasını beklememek gerekir. Suçları azaltmanın en önemli yolu suç potansiyeli açısından yüksek risk taşıyan ailelerin rehabilitesine yoğunlaşmaktır.

Etkili suç önleme politikaları saptanırken, sosyal gelişme yöntemi ile suçların azaltılması konusu çalışmaların temeline oturtulmalıdır, çünkü ciddi suçları işleyen ciddi suçlulara baktığınızda yukarıda belirttiğimiz olumsuz faktörlerin bir veya birkaçının o kişilerin üzerin toplanıldığı görülecektir. Politikacılar, sivil toplum örgütleri, kamu çalışanları ve normal vatandaşlar sosyal gelişme yöntemi ile suçların azaltılmasında kendilerine görev düştüğünün farkında olmalıdırlar. Herkes birgün suçun mağduru olabilir, bu nedenle zaman kaybetmeden bu konuda yapılması gerekenlerin biran önce yapılması gerekmektedir. *Suç azaltmaktan amaç, şehirde huzuru sağlayarak, insanların hayat kalitesini arttırmaktır.* Ancak suç önleme ve azaltma programlarında dikkat edilmesi gereken konu, suçun yer değiştirmesidir. Suç, potansiyel suçlular için risk oluşturan bölgelerden, riskin daha az olduğu bölgelere doğru kayar. Bu nedenle sosyal faktörlerin suç oluşmasını önlemek, şehirdeki mağdur sayısını azaltmak ve suç neden olan sosyal ve fiziki şartların ıslahına çalışmak gerekmektedir.

Sosyal organizasyonları güçlü olan toplumlarda suç işleme oranlarının azaldığı gözlenmiştir.

Özet

•SUÇUN ÖNLENMESİ İÇİN SOSYAL GELİŞİM PROGRAMLARI

•Sosyal gelişim projeleri, aile, okul ve toplumdaki dezavantajlı grupların desteklenmesini içerir. Eğer sayılan bu grupların desteklenmesi mümkün olursa toplumda suçun önlenmesi yönünde önemli adımlar atılmış olacaktır. Yapılan bilimsel çalışmalar göstermektedir ki, ekonomik olarak dezavantajlı bölgelerde yetişen gençlerin suç işleme potansiyellerinin fazla olduğu gözlemlenmiştir. Aslında sosyal gelişim çalışmaları, doğrudan suçu önlemek amacı ile yapılmamaktadır, ama bu programların bir sonucu olarak sağlanmaya çalışılan sosyal adalet ve eşitlik ve eğitim yolu ile insan kalitesinin yükseltilmesi ile suçlar dolaylı olarak azalmaktadır. Sosyal hizmetler, konut edindirme, iş, eğitim, sağlık alanlarında yapılan sosyal gelişim programları suç önlemede önemli etkileri olduğu izlenmiştir. Bu durum da göstermektedir ki toplum için yapılan küçük bir katkı, aslında zannedilenden daha fazla suçu önlemektedir. Toplumdaki işsizlik oranının yüksekliği de suç oranlarının artmasını etki eden faktörlerdendir. İşsiz kişiler, suç işlemekle elde edecekleri kazanç beklentilerinin, suç işlemenin getireceği cezai sorumluluğa değer olarak görülmesi halinde, suç işleme olasılığı daha da artmaktadır. Bireylere ve ailelerinin, iş bulmalarına yardımcı olmak ve iş bulana kadar geçimlerini sağlayacak maddi yardımın yapılmasını içermektedir.

•SUÇUN SOSYAL FAKTÖRLERİNİN ANALİZİ

•Suçun sosyal faktörlerinin analizi, bize toplumda nerelere müdahalede bulunacağımız konusunda yardımcı olur. Genellikle ekonomik ve sosyal yatırımlar yönü ile dezavantajlı toplum tabakasının yaşadığı yerlerde suç oranları daha fazla olmaktadır. Bu alanlarda sosyal, sağlık, eğitim, konut ve ekonomik hizmetlerin sunulmasında yetersizlik söz konusudur. Geçekundu bölgeleri bu bölgelere örnek olarak verilebilir. 15 ile 18 yaşları arasındaki gençler provokasyona ve şiddete oldukça meyillidirler. Suç ile bu yaşlarda tanışan gençler ileriki yaşlarda da kısmen de olsa devam ettirme eğilimi gösterirler. Sosyal araştırmalar göstermektedir ki, erkekler bayanlara oranla çok daha fazla şiddet ve yıkıcı davranışlar gösterebilirler. Bunun iki sebebi olabilir. Birincisi erkelerin hormonları, vücut yapıları itibari ile bayanlara göre daha kaba davranışlar sergileyebilirler. İkincisi ise toplum bayanlara daha nazik ve sessiz olmayı, ev işleri ile ilgilenmeyi, güce karşı itaat etmeyi öğretirken, erkekler daha çok ev dışı aktivitelere katılmaya, daha sert olmaya, fiziksel açıdan ise daha güçlü olmaya yönlendirilmektedirler. Suçlular arasındaki arkadaşlık ilişkilerinin geliştirilmesi, birlikte veya birbirlerinden bağımsız suç işleme oranlarını artırmaktadır, çünkü arkadaşlar birbirlerini suç işleme yönünde motive etmektedirler. Okul, toplumun normlarının oluşması için önemli bir etkidir. Okul hayatında başarısız olan öğrencilerde okul yaşamına karşı bir tepki oluşmakta, çocukta şiddete olan eğilim artmaya başlamakta, kendine güven ve kendisine saygı azalmaktadır.

•İnsanların bir işte çalışıyor olmaları kendilerine güven ve özsaygılarını kazanmaları açısından önemlidir. Sigara, alkol ve uyuşturucu ile suç arasında kompleks bir ilişki vardır. Suça karışanlar mı sigara, alkol ve uyuşturucu kullanırlar yoksa sigara, alkol ve uyuşturucu kullandıktan sonramı suça karışırlar, bu konuda bir netlik olmamakla birlikte sigara, alkol ve uyuşturucu kullananların suça karışma ihtimalleri, kullanmayanlara göre çok daha fazladır. Televizyonda yer alan şiddet içerikli programlar çocukları ve gençleri olumsuz yönde etkilemektedir. Çocuklar ve gençler televizyonda gördüklerini uygulama eğilimi göstermektedirler.

Özet(devamı)

•SOSYAL GELİŞİM İLE SUÇUN AZALTILMASI

- Yukarıda her bir sosyal faktörün suç ile ilişkisinden bahsedildi. Ama çoğu zaman bu faktörlerin birkaçı tek bir kişi üzerinde toplanmakta ve o kişinin tam bir suçlu profiline evrilmesini sağlamaktadır. O hâlde tüm bu faktörlerin ıslah edilmemesi hâlinde, polisiye yöntemlerle, kanun ile yaptırımları artırmakla, insanları cezaevine göndermekle suçu azaltmak mümkün olmayacaktır. Aslında öncelikle bataklığı kurutmak gerekir ki sinekler ile mücadele edebilelim, yoksa günde binlerce sinek dahi öldürsek, bataklık orada bulunduğu sürece sineklerden kurtulamayız.

•SOSYAL GELİŞİM İLE SUÇUN AZALTILMASI İÇİN NELER YAPILABİLİR?

- Mahallede suçlu çocuk gruplarına yönelik özel bir çalışma yürütülmelidir. Yetişkinlerin, mahalle sakinlerinin gençlerin ve çocukların problemlerini daha iyi anlamalarını sağlamak için, mahalle çapında seminerler organize edilebilmelidir. Gençlere iş bulma konusunda rehberlik hizmeti sunmak amacı ile kurslar açılabilir. Uyuşturucu kullandığı, sigara içtiği veya açık alanlarda alkol aldığı görülen ergen yaşındaki gençlerin, ailelerinin haberi olmaması ihtimaline binaen, ailelerine haber verilip, önlem alınması sağlanabilir. İlgili dezavantajlı bölgelere çocuk gündüz bakım merkezleri yapılarak, ebeveynler, mahallelerde kurulacak olan aile merkezlerinde, aile içi şiddet konusunda eğitime tabi tutulabilirler. Okul ile birlikte, öğrenci velilerine yönelik Bilinçli Ebeveynlik Eğitimleri verilebilir. Okul öncesi eğitim desteklenmelidir. Toplu konut programları ekonomik ve sosyal yönden düşük düzeyde bulunan aileleri bir araya toplamaktan kaçınmalıdır. Bu ailelerin boş zaman aktivitelerine katılacakları spor tesisleri, büyük yeşil alanlar inşa edilmeli, müzik ve sanat kursları düzenlenerek, katılım teşvik edilmelidir. Gecekondu mahalleleri olarak tarif edilen bölgelerin, kentsel dönüşüm ile daha yaşanılabilir hale getirilmelidir. Kent içerisine ve suç işleme olasılığı olan yerlerin kamera sistemi ile takibinin yapılması sağlanabilir. Şehirdeki eğlence mekânlarının, suç üretmelerine izin vermeyecek şekilde çalışma saatlerinin ve şartlarının düzenlenmesi sağlanabilir. Özel güvenlik görevlilerinin suç önlemede yaygın olarak istihdamı için projeler geliştirilebilir. Okul, öğrencilerin akademik bilgilerini artırmanın yanında, onlara hayata dair beceriler kazandıracak formata dönüştürülmelidir.

DEĞERLENDİRME SORULARI

1. Aşağıda Gottfredson ve Hirschi (1998) tarafından ele alınan işi olmak veya çalışmak ile suç arasındaki ilişkilerden hangisi doğru değildir?
 - a) Çalışmak insana aşırı bir kendine güven kazandırdığından, suç işleme yöntem ve kabiliyetini de artırmaktadır.
 - b) İşli olan kişiler zamanını ve enerjisini bu işe sarfetmekte ve suç davranışı ile meşgul olmamaktadırlar.
 - c) Çalışanlar meşru yollardan para kazandıklarından, suç işlemeye ihtiyaç hissetmemektedirler.
 - d) Çalışanlar iş yerinde kendilerini belli bir statüde gördüklerinden kendilerini gerçekleştirmiş hissetmektedirler.
 - e) Çalışanlar suç işledikleri takdirde mevcut statülerini kaybedeceklerini ve huzurlarının bozulacağını düşünmektedirler.

2. Sosyal gelişim yöntemi ile suçun önlenmesi konusunda aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?
 - a) İşsizlik ile mücadele etmez.
 - b) Toplumsal yapıyı güçlendirerek suçu önler.
 - c) Suçun sosyal ve ekonomik nedenlerine odaklanır.
 - d) Suça neden olan çevresel etkenlerin rehabilitesine çalışır.
 - e) İşsizlik ile mücadele eder.

3. Sosyal gelişim yöntemi ile suçun önlenmesi konusunda aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?
 - a) Çocuk ve bayanların cinsel istismarının önlenmesi ile ilgili faaliyet yürütür.
 - b) Ailenin desteklenmesi çok önemlidir.
 - c) Toplumun huzurunu bozan hırsızlık ve haksız kazanç ile mücadele ve yapanların kolay yoldan yakalanma yöntemleri geliştirmeyi hedefler.
 - d) Konut ve barınma gereksinimlerinin giderilmesi ile suçun azaltılabileceğini ve önlenebileceğini savunur.
 - e) Sağlık koşullarının iyileştirilmesi ve eğitim olanaklarının artırılması ile suçun önlenebileceğine odaklanır.

4. Cinsiyet ile suç arasındaki ilişki ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?
- a) Kadınlar rüşvet almaz.
 - b) Erkekler bayanlara oranla daha çok şiddet ve yıkıcı davranışlar gösterebilirler.
 - c) Kadın suçlu oranı ülkeden ülkeye, sosyo-kültürel yapıdaki farklılıklara göre değişmektedir.
 - d) Erkekler rüşvet almaz.
 - e) Kadınların adam öldürme suçu işledikleri görülmektedir.
5. Kişilik ile suç arasındaki ilişki ile ilgili yanlış olan ifadeyi bulunuz?
- a) Toplum içinde yer edinemeyen şahıslar suç işlemeye dahada elverişli olurlar.
 - b) Kendini kanıtlama istegi zamanla suç işleme şekline dönüşür.
 - c) Suçlu kişilerin çoğu IQ yönünden ortalamadan daha düşük ve öğrenme zorluğu çeken bireylerden oluşmaktadır.
 - d) Suçlu kişiler mantıklı ve akılcıdırlar.
 - e) Suçlu kişiler kişilik yapısı olarak hiperaktif, kolayca herşeyden sıkılabilen, kolayca moralleri bozulabilen, risk ve macera arayan, gerçekçi olmayan, tuhaf hayal ve hedefler edinen kimselerden oluşmaktadır.
6. Sosyal gelişim yöntemi ile suçun önlenmesi çabalarından hangisi toplumun kendisi ile ilgili yapılabileceklerden biri değildir?
- a) Mahallede suçlu çocuk gruplarına yönelik özel bir çalışma yürütmek
 - b) Polise yardım ve iş birliği yapmak amacı ile mahallede suç işleyen kişileri yakalayıp, polise teslim etmek
 - c) Mahallede toplum lideri konumundaki kişiyi, nüfuzunu kullanması amacı ile, suçun önlenmesi ve azaltılması çalışmalarına katılmasını sağlamak
 - d) Komşuluk ilişkileri geliştirmek
 - e) Mahallede işlenen suçların faillerinin yakalanması için güvenlik güçleri ile iş birliği yapmak

7. Sosyal gelişim yöntemi ile suçun önlenmesi çabalarından hangisi yerel yönetimlerce yapılabileceklerden değildir?
- a) Toplu konut programları ekonomik ve sosyal yönden düşük düzeyde bulunan aileleri bir araya toplamaktan kaçınmalıdır.
 - b) Özellikle yerel yönetimlere bağlı olarak çalışan çarşı ve mahalle zabıtalılarının suç sonrası faillerin yakalanması çabalarına destek olmaları istenebilir.
 - c) Ailelerin boş zaman aktivitelerine katılacakları spor tesisleri, büyük yeşil alanlar inşa edilmeli, müzik ve sanat kursları düzenlenerek, katılım teşvik edilmelidir.
 - d) Aile Merkezleri kurularak, özellikle boşanmış ve çocuklarına bakmak zorunda olan anneler veya babaları sosyal hizmet uzmanları periyodik aralıklar ile ziyaret etmelidirler.
 - e) Gençlerin şiddete, uyuşturucuya ve alkole yönelmemeleri ve gençlerin kendi aralarında suç çetesi oluşturmasını önlemek amacı ile mahalle aralarına açılan Gençlik Merkezleri ile spor tesisleri ve parklarda, her spor takımından mahalle takımları oluşturulup, mahalleler arası spor turnuvaları düzenlenebilir.
8. Sosyal gelişim yöntemi ile suçun önlenmesi çabalarından hangisi yerel yönetimlerce yapılabileceklerden biri değildir?
- a) Şehirde ulaşım otobüsler yerine elektrikli metro ile yapılarak, havadaki karbondioksit oranı önemli ölçüde azaltılabilir.
 - b) Yapılacak gerek meslek edindirme, gerek spor aktivitelerine katılma, gerekse el sanatları ve müziğe yönlendirmede temel amaç gençlerin kendilerine saygıyı ve güveni artırmak olmalıdır.
 - c) Devlet eli ile sunulan tüm hizmetlerden, dezavantajlı bölgelerde yaşayan ailelerin daha kolay faydalanmalarının önü açılmalıdır.
 - d) Gecekondu mahalleleri olarak tarif edilen bölgelerin, kentsel dönüşüm ile daha yaşanılabilir hâle getirilmeleri sağlanmalıdır.
 - e) Kent içine ve suç işleme olasılığı olan yerlerin kamera sistemi takılması sağlanabilir.

9. Sosyal gelişim yöntemi ile suçun önlenmesi çabalarından hangisi okul ortamında yapılabileceklerden biri değildir?
- a) Teknik eğitime ağırlık verilmelidir.
 - b) Okulda sanat, spor, müzik, yabancı dil öğrenme gibi aktiviteler ağırlıkta olmalıdır.
 - c) Okul müfredatını, her öğrenciyi bilim adamı olacakmış gibi tasarlamamalı, öğrencileri toplumda çalışabilecek, kendine güvenecek, aile ve iş sorumluluğu alabilecek bireyler olarak yetiştirecek şekilde müfredat oluşturulmalıdır.
 - d) Okullar mahalle aralarında küçük bir veya birkaç binadan oluşmak yerine, öğrencinin kendisini gerçekleştirebileceği sanat, spor, müzik, teknik beceriler ile ilgili binaların olduğu, çok geniş yeşil alanların bulunduğu büyük bir kampüs şeklinde tasarlanmalıdır.
 - e) Okul, öğrencilerin akademik bilgilerini artırmak için vardır, bu nedenle akademik eğitime ağırlık verilmeli, öğrencilerin ders bilgileri artırılmalıdır.
10. Sosyal gelişim yöntemi ile suçun önlenmesi çabalarından hangisi sosyal hizmet kurumları ile yapılabileceklerden biri değildir?
- a) İhtiyacı olan ailelerde, bebeklerin doğru beslenmeleri için doğrudan para yardımı yerine, bebeklerin yaş gruplarına göre ihtiyacı olan besinleri almalarını sağlayacak, doğrudan besin yardımı yapılmalıdır ki çocukların zekâ ve beden gelişimleri geride kalmassın.
 - b) Özellikle genç ve ilk çocuğunu dünyaya getiren annelerin eğitimi ve beslenmeleri için karşılıksız gerekli yardımlar yapılmalıdır.
 - c) Özellikle güvenlik görevlilerinin çocuklarına yönelik faaliyetler düzenlenmeli ve çocukların suçtan uzak kalmaları sağlanmalıdır.
 - d) Genç annelere mutlaka çocuk bakımı konusunda eğitimler verilmeli, annelerin stres ile başedebilmeleri için danışmanlık hizmetlerinden yararlanmaları teşvik edilmelidir.
 - e) Sosyal hizmet uzmanları yaptıkları işin ne kadar önemli olduğunun farkında olmalı, suç önlemede önemli bir faktör olduklarını unutmamalıdır, bu nedenle sosyal hizmet uzmanlarının motivasyonu ve işlerine sahip çıkmaları önemlidir.

Cevap Anahtarı

1.a, 2.a, 3.c, 4.a, 5.d, 6.b, 7.b, 8.a, 9.e, 10.c

TOPLUM TEMELLİ YAKLAŞIMLARLA SUÇUN ÖNLENMESİ

İÇİNDEKİLER

- Toplumsal Destek Yolu İle Suçun Önlenmesi
- Toplum Destekli Güvenlik Anlayışının Suç Önlemedeki Önemi
- Toplum Destekli Güvenlik Anlayışı ve Faaliyetleri
- Toplum Kaynaklı Örnek Projeler
- Gençlere Yönelik Projeler
- Mahalle Sakinlerine Yönelik Hazırlanan Projeler

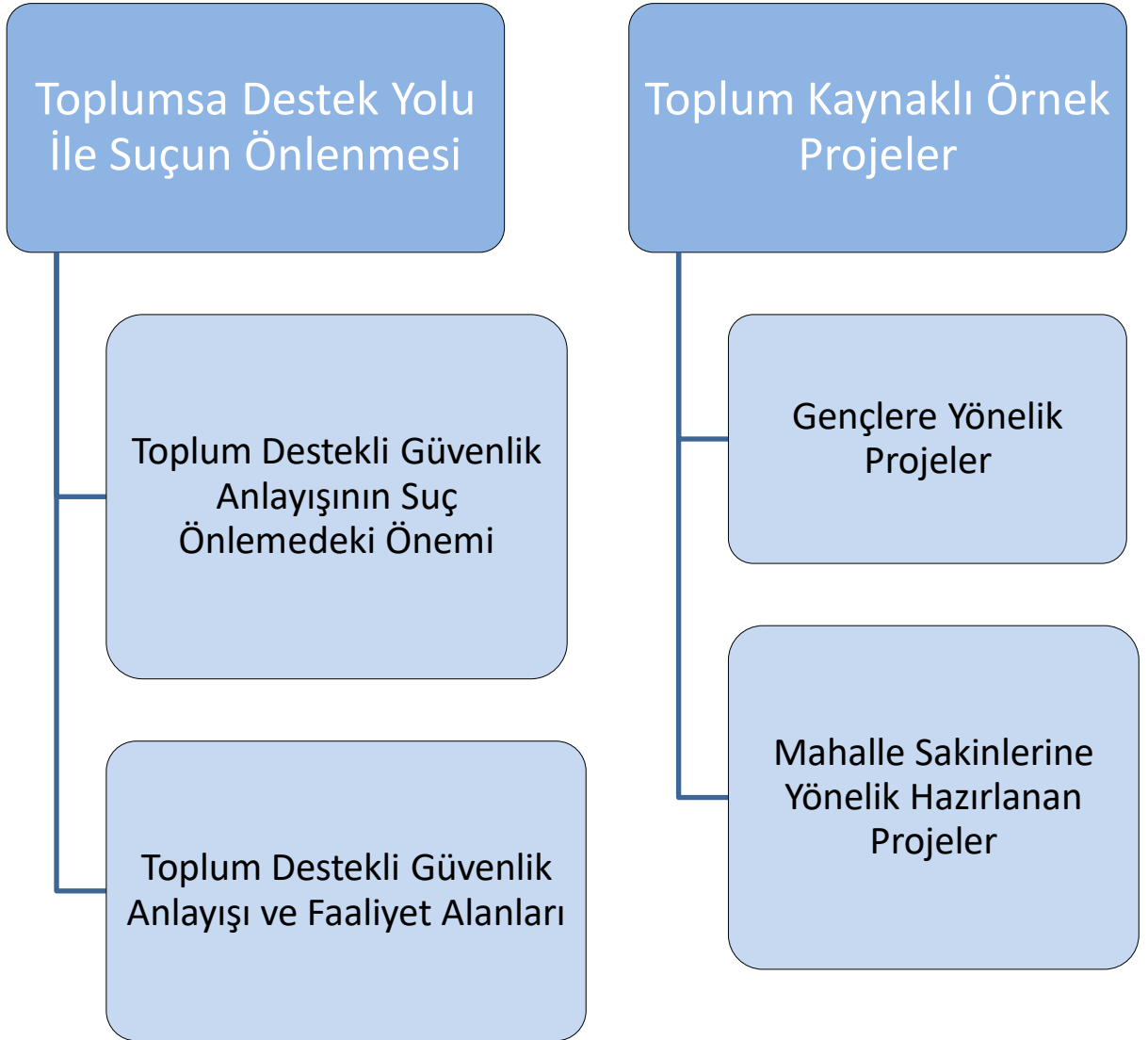
HEDEFLER

- Bu üniteyi çalıştıktan sonra;
- Toplumsal desteğin suç önlemedeki önemini anlayabilecek,
- Toplumsal destekle suç önleme projelerini kavrayabilecek,
- Toplum destekli faaliyetlerle suç arasındaki ilişkiyi açıklayabilecek,
- Toplumsal destekli suç önleme projelerindeki örnekleri çoğaltabileceksiniz.

SUÇ ÖNLEME MODELLERİ

ÜNİTE

4

GİRİŞ

Suçluluğu önlemek ve buna dair çözümler geliştirmek yalnızca güvenlik görevlilerinin sorumluluğu değildir, herkesin bu hususta görevleri bulunmaktadır. Suçun önlenmesi ve suçluların adalete teslim edilmesinde, dolayısı ile toplumun huzurunun sağlanmasında, toplumun da duyarlı ve bilinçli olması gerekmektedir.

Herhangi bir suça maruz kalmayanlar, suça maraz kalanlar kadar kızgınlık gösterdikleri zaman, ülkede suçlar önlenir. Atinalı Solon

Toplumu bilgilendirme görevi de, öncelikle güvenlik görevlilerine ve yerel yönetimlere düşmektedir. Toplum, bilinçlendikten sonra suçun önlenmesi ve azaltılmasına ilişkin olarak kendiliğinden harekete geçebilecektir. Suçluluğu kontrol altına alma ve suçu önlemede, toplum ile güvenlik görevlilerinin ortaklaşa çalışmaları büyük önem taşımaktadır. Suçun oluşumunu engellemek ve suçluluğu azaltmak aslında suçun neden olduğu negatif etkileri azaltmak anlamına geleceğinden, tahmin edilenden daha fazla pozitif etkileri olacaktır. Suçu önleme teknikleri etkili olmakla birlikte, halkla ilişkiler ve toplumsal destek yolu ile suçun önlenmesi daha etkili sonuçlar ortaya çıkarmaktadır.

13-20 yaşları arasındaki genç erkekler, toplumda hem suç potansiyeli açısından yüksek bir grubu hemde suçun önlenmesi açısından güvenlik güçlerinin öncelikle başvuracakları kişi grubunu teşkil ederler. Özellikle bu yaştaki gençler, uyuşturucunun nerelerde satıldığını, kimlerin tedarik ettiğini ve kimlerin kullanıcı olduğunu, gençlerin açık alanlarda nerelerde alkol aldığını, 18 yaşından küçüklere kangi büfenin alkollü içecek sattığını, hangi okul önlerinde çeteleşmelerin olduğunu gayet iyi bilirler. Güvenlik görevlileri bu bilgilerin çoğuna sahip olmayabilir.

Vatandaş ile güvenlik görevlileri arasındaki ilişkilerin geliştirilmesi, güvenlik görevlilerinin halk ile doğrudan ilişki kurarak onların güvenlerini kazanması, onların sorunlarına ortak olması ve onları anlaması ile mümkündür. Halka, güvenlik görevlilerine verilecek desteğin aslında toplumun kendi yararına olacağı bilincinin verilmesi önem taşımaktadır. Bu iletişim sağlıklı bir şekilde sağlandıktan sonra, halktan güvenlik görevlilerine bilgi akışı sağlanabilecek ve bütün bu gelişmeler suç ile etkin mücadele etmeyi kolaylaştıracak, suçun ve suçluluğun engellenmesi sağlanacak ve neticede toplumun huzuru ve hayat kalitesinin artması sonucunu doğuracaktır. Bu durum suçun önlenmesini güvenlik güçlerinin tek taraflı sorumluluğundan kurtaracak ve mücadele toplumun geneline yayılmış olacaktır. Suçun önlenmesi ve azalması da toplumda suç korkusunun azalmasına ve güvenlik algısının artmasına neden olacaktır. Güvenlik görevlilerine düşen başka bir görev de, suçun önlenmesi konusunda devlet çatısı altındaki tüm kurum ve kuruluşların suç ile etkin mücadele için harekete geçirilmelerini sağlamaktır.

Toplumdaki suç mağdurlarının aza indirgenmesi, mevcut mağdurların da bilinçlendirilerek tekrar mağdur duruma düşmelerinin engellenmesi açısından da toplum ile güvenlik görevlilerinin arasındaki ilişkilerin artmasına olan ihtiyaç her geçen gün artarak önem kaydetmektedir. Güvenlik görevlileri, öncelikle dezavantajlı bölgelerde yaşayan kişilere odaklanarak, güvenlerini kazanmak sureti

ile suçun azaltılması ve huzurun artırılmasını sağlayacak, böylelikle yeni yetişen neslin suç ile tanışmalarının önüne geçilecektir.

Toplumsal güçlendirilmesi, suç önlemede başka bir yoldur. Eğer toplumun kendisinde sıkı ilişkiler var ve toplumda insanlar birbirlerini iyiye yönlendirmek için gayret gösteriyorlarsa, suça karşı gözle görünmeyen bir toplumsal anlaşıma var demektir ve o toplum içerisinde suç unsurlarının barınması mümkün olmayacaktır.

İlk kabahat, kabahati işleyenlerin; ikincisi ise buna izin verenlerindir.

T. Fuller

Resim 4.1. Toplumsal destek

TOPLUMSAL DESTEK YOLU İLE SUÇUN ÖNLENMESİ

Toplumsal destek yolu ile suç önleme anlayışı, sosyal gelişim ile suç önleme ve durumsal suç önleme anlayışlarının bileşiminden oluşur demek yanlış olmaz. Bu iki suç önleme yaklaşımından farkı, toplumsal destek yolu ile suç önlemeye farklı akademisyenlerin, farklı tanımlar yapmasından kaynaklanır. Tanımlardan biri suçun sosyal faktörlerinin ıslahına yoğunlaşırken (sosyal gelişim ile suçun önlenmesi), diğeri tüm toplumun suça karşı organize edilmesini içermektedir (Bennett, 1996) [1].

Tim Hope'un (1995) tanımına göre toplumsal destek yolu ile suç önleme suça neden olan sosyal koşulların dizaynı ve değiştirilmesi ile suçların yoğun olarak işlendiği bölgelerde kurumların halkı suça karşı bilgilendirme çalışmalarını içermektedir. *Bu durum sosyal gelişim ile suç önleme ve durumsal suç önleme anlayışlarından farkı ortaya koymakla birlikte, bu anlayışta toplum ile doğrudan temas kurularak, suça neden olan sosyal problemlerin çözümü için toplumun güçlendirilmesi çalışmalarını içermektedir.* Bu anlayış, çevresel koşulların iyileştirilmesi ve çevresel dizayn ile suçların önlenmesi anlayışını içermemektedir. Daha çok toplum ile doğrudan temas ve toplumun eğitim ve bilgilendirme çalışmaları ile suça neden olan faktörlerden arınmalarını amaçlamaktadır. [2]

Toplumsal destek yolu ile suç önlemenin etkililiği üzerine yapılan bir çalışmada, arkadaş gruplarının etkisi ile suç işleme ve bu kişilerin mentorluk y-

Bir suça göz yuman, bin
suçu davet eder.
Latin Sözü

ile ıslahına çalışılması faaliyetlerini kapsamaktadır. Çalışmanın neticesinde, suça karışan çocuklar arasında, suç işlemekten vazgeçen ve suç işlemeyi kötü olarak nitelendiren çocukların olduğu tespit edilmiştir (Sullivan ve Jolliffe, 2012). Aynı şekilde uyuşturucu bağımlısı gençlerin rehabilitesi konusunda yapılan başka akademik çalışmada da, bu gençlerin toplumsal eğitim, rehberlik, uzlaşma ve uzlaşma mentorluk yolu ile uyuşturucu kullanmaktan vazgeçtiklerini ve tedavi olmayı reddettiklerini, bu yöntemin gençlerin olumsuz alışkanlıklardan uzaklaşmaları için etkili olduğu sonucuna varmışlardır (Rhew vd, 2016). Güvenlik hizmeti sağlayan kurum ve kuruluşlar, kendi kanun ve yönetmeliklerini halkın desteğini alacak şekilde düzenlemek, mahkeme, hapishane ve diğer kurumlarla ilişkilerini bu konuyu baz alarak geliştirmelidir [3, 4].

Örnek

- Toplumsal destek yolu ile suçun önlenmesi temelde mahallerde suçluluğu etkileyen sosyal şartları etkilemeye yönelik aktiviteleri içermektedir. Şu anda tüm emniyet birimlerinin yapmış olduğu Toplum Destekli Polislik çalışmalarının büyük çoğunluğu, suçun temelinde yatan sosyal sorunların çözümüne yönelik projeleri kapsamaktadır. Bu projelerle dezavantajlı bölgelerde yaşayan ailelerin çocuklarına ulaşılarak spor, kültürel aktiviteler, gezi, izcilik gibi aktivitelerin içerisinde yer almaları sağlanmış ve gençlerin zararlı akım ve alışkanlıklara maruz kalmaları önlenmeye çalışılmıştır.

Resim 4.2. Toplumsal destekli güvenlik anlayışı

Toplum Destekli Güvenlik Anlayışının Suç Önlemedeki Önemi

Toplum destekli güvenlik anlayışı ile suçu ve suçluluğu engellemek, buna dair çözümler üretme sorumluluğunun sadece güvenlik görevlilerinin olmadığı, toplumun da bu hususta sorumluluğu olduğu yaklaşımını benimsemiştir. Topluma bu sorumluluk bilincini kazandırma ve insanların yaşamlarını sürdürdükleri çevreye ilişkin duyarlılıklarının geliştirilmesi görevi güvenlik görevlilerine düşmektedir. Toplum destekli güvenlik anlayışı güvenlik görevlilerinin işini halka yüklemek

anlamına gelmez, sadece suç ile mücadelede, bizzat suçun gözlemcisi veya mağduru olan halktan, yine halk için yardım almak anlamına gelir. Şu durum da bilinmelidir ki, bir yere ne kadar güvenlik görevlisi yerleştirirseniz yerleştirin, bu güvenlik görevlilerinin gözlemi, geniş halk kitlesinin gözlemini önemsiz kılmaz. Her yerde bir güvenlik görevlisi bulundurulamayacağı için, halkın destek ve bilgisine her zaman ihtiyaç duyulacaktır. Bu durum da güvenlik görevlilerinin yetersiz oldukları anlamına gelmemelidir. Aslında güvenlik görevlileri halk istemez ise kendi hukuki görevlerini dahi etkili bir şekilde yerine getiremezler. Güvenlik görevlileri halkın anlayışı ve güveni sayesinde çalışma imkanı bulurlar.

Bu yönüyle; toplum destekli güvenlik anlayışının suç önlemedeki önemi şunlar olabilir:

Hükümetlerin en kötüsü, suçsuzu korkutandır. Beydeba

- Toplum ile güvenlik görevlileri arasındaki ilişkilerin iyileştirilmesini amaçlayan bir anlayış ile suçlar kontrol altına alınabilir, azaltılabilir veya önlenabilir.
- Suça karşı toplumun bilinçlenmesi sağlanacağından dolayı, suçu önlemede toplumun aktif rol alması sağlanabilecek ve daha az güvenlik görevlisi istihdamı sağlanabilecektir.
- Suçun sadece güvenlik kuvvetleri ile çözülecek bir sorun olmadığı, suçun sosyal bir problem olduğu ve çözümünün yine sosyal yöntemler kullanılarak olabileceği anlayışını ortaya koymuştur. Dolayısı ile geleneksel olarak suç ile mücadele sadece ve sadece güvenlik kurumlarındandır anlayışı yıkılmış olacaktır.
- Güvenlik görevlilerinin doğrudan halk ile temas ve halkın eğitimi ve bilinçlendirilmelerinde de görevleri olduğu anlayışı benimsenmiştir.
- Güvenlik görevlilerine toplum ile daha çok empati yapma, toplumun duyarlılıklarını anlama ve suçun nasıl oluşabileceğini tahmin etme gibi görevler yüklemiştir.
- Toplum ile doğrudan iletişim, çift yönlü etkin bir iletişim ve bütünleşmenin sonucu olarak, halktan sağlıklı bilgi akışının olması sağlanabilmektedir.
- Toplum destekli güvenlik anlayışı sayesinde, güvenlik görevlileri toplumda yer alan diğer kurum ve kuruluşları, suç önleme faaliyetlerine ortak ederek, etki bir suç ile mücadele mekanizması kurulmasını sağlar.
- Yaşanılan toplumda huzurun sağlandığını, taleplerin yerine getirildiğini, hayat kalitesinin arttığını, suç korkusunun aza indirgendiğini ve suç mağduru sayılarında düşme olduğunu gören halk, güvenlik görevlilerine daha çok destek vereceklerdir.
- Toplumun dezavantajlı kısmında yürütülen toplum destekli güvenlik faaliyetleri ile devlete ve güvenlik kurumlarına olan güven artacak, devletin kendilerine sahip çıktığı anlayışı benimsendiğinden dolayı, suç ile mücadelede toplumun dezavantajlı kesiminin de desteği alınmış olacaktır.
- Toplum destekli güvenlik felsefesi ile, güvenlik görevlileri düzenli bir anlayış geliştirmişler ve suçun kendisi ile değil, suça neden olan her bir

Toplumda suçların azalması, sadece huzurun ve güvenliğin arttığı anlamına gelmez. Huzurun artması ekonomik ve sosyal gelişmeyi de beraberinde getirir.

faktörün ıslahı ile ilgili projeler üretme ihtiyacı hissetmişleridir. Aslında bu durum büyük bir iş yapma anlayışı dönüşümüdür.

- Sorumluluk alanları öncelikle dezavantajlı bölgeler ve suça neden olan belirli sosyal etkenler olduğu için, hem küçük parçaları ıslah etmek daha kolay olacak hem de yapılan çalışmaların verimliliği gözle görülebilecek ve ölçülebilecektir.
- Bu anlayış, Güvenlik görevlilerinin beden gücü ile çok zamanda, verimsiz iş yapmaları yerine, beyin gücü ve toplumdan gelen bilgiyi kullanmak sureti ile az zamanda çok çözümler üretilmesine imkân verir.
- Halk ile doğrudan temas gücünün, halkın denetlenmesinden daha güçlü olduğu anlayışını ortaya koyulmuştur.
- Vatandaş ile direkt iletişim sonucu, vatandaşlar artık suç ile ilgili karşılaştıkları sorunları güvenlik görevlilerine iletme konusunda birbirlerini teşvik edeceklerdir. Çünkü vatandaş açısından üniformalı bir güvenlik görevlisi ile muhatap olmak bir prestij meselesidir.
- Toplum destekli güvenlik anlayışı ile güvenlik görevlileri halkı, kendisi ile mücadele edilecek bir düşman değil, kendisinden suç ile mücadelede yardım ve destek alabileceği kişiler olarak görecektir. Bu durum, güvenlik anlayışında bir çağ atlayıştır, çünkü halkın sadece kötü kişilerden oluşmadığı, halkın büyük bir kısmının iyi insanlardan oluştuğu, suçluların sadece halkın çok ama çok küçük bir kesmini oluşturduğu anlayışının yerleşmesine neden olacaktır.
- Toplum destekli güvenlik felsefesi ile güvenlik görevlilerinin başka bir anlayışı daha yok yolmuştur. O da güvenlik görevlileri sadece kendi ve mesleki çıkarı için halk ile iletişim kurar, diğer türlü halk çocuk gibidir ve kendisine iyi davrandıkça şımarır anlayışıdır. Toplum destekli güvenlik anlayışı ile güvenlik görevlisi sadece olay olunca değil, günlük yaşamda da halk ile beraber olmakta, halkın güvenlik görevlilerine olan güveni daha da artmaktadır.
- Bazen, küçük olarak görülen bir suç bazen güvenlik görevlilerini daha büyük suçlara götürebilmektedir. Bu nedenle halktan beslenen bir güvenlik görevlisi küçük suçlardan, büyük suç şebekelerine ulaşabilir.
- Toplum destekli güvenlik anlayışı ile güvenlik görevlilerinin sadece suç ve suçlulara değil, vatandaşları rahatsız eden diğer konulara da odaklanmalarını sağlar.
- Toplum destekli güvenlik anlayışı ile “ne olursa olsun, suç ile mücadele ancak ve ancak daha çok güvenlik görevlisi ile mümkün olur” klasik anlayışını yıkmıştır.
- Toplum destekli güvenlik anlayışı ile güvenlik görevlileri, vatandaş, iş yeri sahipleri, medya organları, okullar, siyasi liderler, belediye, adalet kurumları, sağlık kuruluşları, sosyal hizmet temsilcileri gibi diğer kurum ve kuruluşlar ile topyekün bir mücadele başlatılmaktadır.

Resim 4.3. Toplumsal destekli güvenlik faaliyet alanları

Toplum destekli güvenlik anlayışı, klasik güvenlik yaklaşımından daha uygun maliyetli çözümler sunar.

Toplum destekli güvenlik anlayışı, klasik güvenlik yaklaşımından farklı olarak suça neden olan faktörlerin ıslahına yönelik çalışmaları içerir.

Toplum Destekli Güvenlik Anlayışı ve Faaliyet Alanları

Toplum destekli güvenlik anlayışı, güvenlik görevlilerinin suç oluşmadan önce, önleyici bir anlayışla harekete geçmesi olarak tarif edilebilir. Bu anlayış ile güvenlik sorunları bütüncül bir yaklaşım ile ele alınarak, suç ile mücadelede sadece güvenlik görevlileri ile kalıcı bir çözüme ulaşılamayacağını, suçların çözülmesi, azaltılması veya önlenmesinde, toplumun desteğine ihtiyacı olduğu yaklaşımını içermektedir. Bu yaklaşıma göre güvenlik görevlileri suçun oluşmasını pasif bir şekilde bekleyen kişiler olmayıp, sorumlu bulanan alan ve kişileri koruyucu, toplumsal yaşamı düzenleyici ve potansiyel suçlulara karşı caydırıcı görevleri yerine getiren kişilerdir. *Toplum destekli güvenlik anlayışına göre, etkili bir güvenlik hizmeti yürütülmesi, suçların azaltılması ve önlenmesinde toplumun katılım ve desteğinin sağlanması çok büyük önem arz etmektedir. Toplumun katılım ve desteğinin sağlanması için de öncelikle toplumsal beklentilerin ve taleplerin karşılanması gerekmektedir.* Sorumluluk alanında suçun artması önemli bir sorundur ve bunun birincil derecedeki sorumlusu güvenlik görevlileridir. Bu durum güvenlik görevlilerine, sisteme ve hatta devlete olan inancı ve güveni sarsar. Toplum destekli güvenlik anlayışı ile halkın, güvenlik görevlilerine inancı ve güveninin artması ve onların desteğini alarak güven ve huzurun sağlanmaya çalışılması öncelikli amaçlardandır. Toplum destekli güvenlik felsefesi ve anlayışının, öncelikle güvenlik görevlilerinin eğitimleri esnasında kendilerine öğretilmesi, daha sonra da çalışan tüm güvenlik görevlilerine benimsetilmesi için çalışmalar yürütülmelidir. Toplum destekli güvenlik anlayışı yapılan işlerin uygulanmasında gözetilmesi gereken bir felsefedir, yoksa görevlendirilen birkaç güvenlik görevlisinin iş tanımı değildir. Bu felsefe, nerede çalışırsa çalışsın, her güvenlik görevlisinin benimsemesi ve görevlerini yaparken kendilerine ışık olacak bir rehber konumunda olmalıdır. Unutulmamalıdır ki, insan odaklı problemler, insan odaklı çözümler içermelidir.

Toplum destekli güvenlik anlayışı ile suçların önlenmesine yönelik olarak faaliyet alanları şunlardır:

- Güvenlik görevlileri, sorumluluk alanlarının sosyal ve coğrafi özelliklerini çok iyi tanımalıdır. Her çözümün her toplum kesiminde kabul görmeyebileceği önceden hesaba katılmalarak, üretilen çözümler halkın kültür ve anlayışlarına uygun olmalıdır.
- Öncelikle sorumluluk alanında (apartman sitesi, alışveriş merkezi, mahalle vb.) güvenliği ve huzuru bozan veya bozma ihtimali olabilecek faktörlerin neler olabileceğine ilişkin araştırmalar yapılarak, toplumun bu konudaki beklentilerinin neler olduğu tespit edilmelidir.
- Sorumluluk alanında yaşayan veya faaliyet gösteren insanlar ile iletişim sağlanarak onlar ile bütünleşmeli, halk ile fikir alışverişi neticesinde öncelikli güvenlik sorunlarının neler olduğu tespit edilmelidir.
- Sorumluluk alanında suçtan mağdur olmuş kişiler ile irtibata geçerek, onların fikirleri alınıp, kendilerine de psikolojik destek verilmelidir.
- Sorumluluk alanında bulunan özellikle ergen yaştaki çocuklara dikkat edilmelidir. Bu çocukların uyuşturucu, alkol, sigara gibi kötü alışkanlıklara karşı korunmasına yönelik tedbir alınması konusunda toplum harekete geçirilmelidir.
- Suçların oluşumunu sağlayan sosyal faktörlerin neler olduğunun tespiti ve bu faktörlerin ıslahı konusunda diğer kurum ve kuruluşlar ile iş birliği kurarak, diğer kurumların da suç önleme faaliyetlerine katılım konusunda harekete geçmesi sağlanmalıdır.
- Güvenlik görevlilerinin kendileri de sorumluluk alanlarında huzurlu ve güvenli bir yaşama ve çalışma ortamının sağlanmasına yönelik bilinçlendirme etkinlikleri yapabilirler. Bu etkinliklerden amaç halkın suçlara karşı uyanık olması ve kendi güvenliklerini tekrar gözden geçirmeleri olmalıdır. Tam bu aşamada güvenlik görevlileri daha iyi güvenlik sağlanabilmesi için teknolojik araçların kullanımı konusunda rehber olmalıdırlar.
- Güvenlik görevlileri, sorumluluk alanlarında meydana gelen sosyal ve kültürel etkinliklere katılarak, halk ile ilişkilerini en yüksek seviyede tutmalıdırlar.
- Sorumluluk alanlarında, güvenlik görevlileri çeşitli programlar geliştirerek (panel, konferans, seminer, sempozyum v.b.) ve kampanyalar düzenleyerek, toplumsal yaşamdaki her bir bireyin, yaşadığı veya çalıştığı mekanda suçların oluşumunu engellemek için sorumlulukları olduğu bilincini geliştirebilirler. Bu program ve kampanyaların niteliği, çalışılan bölgedeki halkın kültür ve eğitim düzeyi, çalışma alanı iş yeri ise işin niteliği, muhatap olunan toplum fertlerinin sayısı, toplumun sosyo-ekonomik durumu gibi faktörlere bağlıdır.
- Güvenlik görevlileri, toplum destekli güvenlik felsefesi ve anlayışının kendi yöneticileri tarafından da kabul görmeleri için çalışma yapmalıdırlar.

Toplum destekli güvenlik perspektifi ile sorumluluk alanında olması muhtemel suç korkusunun azaltılması ve yaşam kalitesinin yükseltilmesine yönelik çalışmalar yapılır.

TOPLUM KAYNAKLI ÖRNEK PROJELER

Gençlere Yönelik Projeler

Proje 1. Uyuşma, aktif ol, mutlu ol projesi

Bu proje uyuşturucu kullanımını engellemeye yönelik gençleri eğitmeyi hedeflemektedir. Bu eğitimlerde gençlere, uyuşturucu, sigara ve alkol kullanımı konusunda kendi yaş gruplarının psikolojik ve fiziksel baskılarına karşı nasıl direnç gösterebilecekleri öğretilmektedir. Bu projenin ortakları Üniversite, İl Emniyet ve Milli Eğitime bağlı seçilmiş bir Lise'dir. Deneyimli polisler, öncelikle uyuşturucu kullanımının zararları, lise çağındaki çocukların psikolojisi ve meslek seçimi konularında Üniversitenin Eğitim ve Kriminoloji Bölümlerinden oluşan öğretim elemanlarından bir haftalık eğitimden geçirilirler. Daha sonra Ortak paydaş olan liseden, uyuşturucu, alkol ve sigara eğilimi olduğu bilinen öğrencilere, güvenlik görevlileri tarafından, grup tartışması, rol oynama ve açık iletişim yöntemleri ile uyuşturucu, alkol ve sigara'nın zararları ve doğurduğu kötü sonuçlar, kendine saygının geliştirilmesi, arkadaşlarının kötü alışkanlıklarına ilişkin baskılara boyun eğmeme, kendi geleceklerini tehlikeye sokmama, etkili karar verme konularında eğitim verilir ve eğitimler iki gün ve üçer saat sürer. Eğitimi bitiren grupların yerine başka liselerden başka problemli öğrenciler eğitime alınır. Proje bütçesi İl Emniyet Müdürlüğü tarafından karşılanmıştır. Bu program toplamda bir yıl sürmüştür.

Resim 4.4. Uyuşma, Aktif Ol, Mutlu Ol

Proje 2. "her 15 dakika" projesi

Bu proje, dünyada her 15 dakikada bir kişinin, alkollü araç kullanan bir sürücünün meydana getirdiği ölümlü trafik kazası sonucu hayatını kaybettiğini vurgulamak için geliştirilmiştir. Projenin aslı 15 dakikalık skeçten oluşmaktadır. Skeç konu itibarı ile alkollü araç kullanmanın kötü sonuçlar doğuracağını duygusal bir sonla anlatmaktadır. Skeçte genç polisler ile kabiliyetli lise öğrencileri yer almaktadır. Proje ortakları şehrin dezavantajlı bölgesinde bulunan bir Lise, İl Emniyet Müdürlüğü ve Devlet Tiyatrosudur. Liseden seçilen 15 öğrenci ve 3 genç polis memuru, devlet tiyatrolarından bir öğretici, konusu "Alkollü Araç

İçkinin yıkımı, savaş, salgın hastalıklar ve kıtlık gibi üç belanın etkilerinin toplamından daha büyüktür.

Kullanmanın Zararları” olan 15 dakikalık bir skeç oynayacaklardır. Skeç, 5 ay içerisinde 20 ayrı lise son sınıf öğrencilerinin izlemesi için toplamda 20 kez kez gösterime girmiştir. Proje bütçesi İl Emniyet Müdürlüğü tarafından karşılanmıştır.

Resim 4.5. Çocuklarla tiyatro gösterisi

Proje 3. Yaz kampı projesi

Bu proje, programı çok çeşitlendirilmiş bir yaz kampıdır. Proje süresi toplam 1 aydır. Klasik yaz kampından farklı olarak, öğrencilerle yarım gün toplum hizmeti yapılmıştır. Projeye, üç ayrı liseden toplam 32 lise birinci sınıfını tamamlamış öğrenciler ile altı polis memuru katılmıştır. Öğrencilerin 20’si okulunda başarılı, 12’si ise alkol, sigara ve uyuşturucu problemi olan gençlerden meydana gelmektedir. Polis memurları ise yaz kampındaki faaliyetleri (sanat ve spor) yürütebilecek bilgi ve beceriye sahip kişilerden seçilmiştir. Mekan olarak, polis okulunun kampüsü kullanılmıştır. Zaman olarak ise eğitim-öğretime ara verilen yaz tatili tercih edilmiştir. Projede, öğrenciler okulda yatılı olarak kalacaklardır. Öğrencilere üç öğün yemek verilecektir. Projenin uygulama programında ise öğleye kadar müzik, resim ve spor (futbol, basketbol, masa tenisi, taekwondo) dallarından oluşan program yapılmış, öğleden sonra ise kurumları ziyaret ve toplum hizmeti planlanmıştır. Toplum hizmeti başlığı altında sokaklar ve parklardaki çöpler toplanmış, ağaç ekimi, sulaması ve bakımı yapılmıştır. Bunun yanında okul kampüsündeki yabani otların temizlenmesi, grafiti olan veya izinsiz el ilanı yapıştırılan duvarların temizlenmesi ve boyanması v.b.gibi işler de yapılmıştır. Öğrencilere sadece haftada iki gün, toplamda dört saat kişisel gelişim, meslek seçimi, toplumsal kurallar, etik, trafik kuralları, kötü alışkanlıkların zararları, para kazanma yöntemleri gibi günlük hayatta kullanabilecekleri, uygulamaya dönük seminerler verilmiştir. Kampın tam ortasında, yani, iki hafta geçtikten sonra, öğrenciler cuma öğleden sonra servis minibüsleri ile evlerine götürülmüş, Pazartesi sabah tekrar Kamp Yeri’ne gelmeleri için servis minibüsü ile evlerinden alınmıştır. Kamp toplam dört hafta sonunda tamamlanmıştır. Kampın son günü öğrencilerin hepsine banka hesabı açtırılmış ve hesaplarına 100 TL para yatırılmıştır. Proje hediyesi olarak polis amblemi olan tişörtler hediye edilmiştir.

Spor, hayata
tutunmanın Bir dalıdır.

Resim 4.6. Yaz kampı projesi

Bir milletin sporda gösterdiği azim, onun geleceğini yükseltir.

Proje 4. Haftasonu kampı projesi

Bu proje, yukarıda yer alan yaz kampının iki gün için planlanmış halidir.

Proje toplam 12 haftasonu devam etmiştir. Öğrenciler sosyoekonomik seviyesi düşük mahallelerdeki okullardan seçilmiştir. Her haftasonu ortaokul son sınıf öğrencilerinden toplam 120 öğrenci katılmıştır. Bu 120 öğrencinin 30'u alkol, sigara ve uyuşturucu problemi olan öğrenciler arasından seçilmiş, geri kalanı ise öğrenciler arasında ders başarısı ayırımı yapmadan, iyi ahlaklı ve fakir ailelerin çocukları seçilmiştir. Öğrencilerin seçimi işlemi tamamen Ortaokul öğretmen ve yöneticilerine bırakılmıştır. Toplamda 12 polis memuru, bu 120 öğrenciden sorumlu olarak programı yürütmüştür. 120 kişi, 12 gruba bölünerek, her gruptan bir polis memuru sorumlu tutulmuştur. Her gruba 6-7 iyi ve örnek öğrenci 3-4 kişide problemlili öğrenciler yerleştirilmiş, yine mekan olarak polis okulunun kampüsü kullanılmış ve iki gün boyunca öğrencilerle spor, mıntıka temizliği, Polis köpekleri gösterisi yapılmıştır. Bazı haftalar gösterilere Özel Haraekat'da dahil edilmiştir. Polis memurları ise haftasonu kampındaki faaliyetleri (sanat ve spor) yürütebilecek bilgi ve beceriye sahip kişilerden seçilmiştir. Zaman olarak ise eğitim-öğretim dönemi tercih edilmiştir. Projede, öğrenciler okulda yatılı olarak kalacaklardır. Öğrencilere üç öğün yemek verilecektir. Projenin uygulama programında ise öğleye kadar müzik, resim ve spor (futbol, basketbol, masa tenisi, taekwondo) dallarından oluşan bir program hazırlanmış, öğleden sonra ise toplum hizmeti ile pazar öğleden sonra polis köpeklerinin gösterisi planlanmıştır. Toplum hizmeti olarak sokaklar ve parklardaki çöpler toplanmış, ağaç ekimi, sulaması ve bakımı yapılmıştır. Bunun yanında okul kampüsündeki yabancı otların temizlenmesi, grafiti olan veya izinsiz el ilanı yapıştırılan duvarların temizlenmesi ve boyanması gibi işler de yapılmıştır. Öğrencilere cumartesi akşam, üç saat kişisel gelişim, meslek seçimi, toplumsal kurallar, etik, trafik kuralları, kötü alışkanlıkların zararları, para kazanma yöntemleri gibi günlük hayatta kullanabilecekleri,

uygulamaya dönük seminerler verilmiştir. Öğrenciler, pazar günü öğleden sonra saat 18.00'de, Haftasonu Kamp Yeri'nden ayrılmalarına izin verilmiştir. Proje hediyesi olarak polis amblemi olan tişört hediye edilmiştir.

Proje 5. İzcilik faaliyeti projesi

Bu proje İzcilik Federasyonu İl Temsilciliği ve İl Emniyet Müdürlüğü katkısı ile gerçekleştirilmektedir. *Okullar sosyoekonomik seviyesi düşük mahallelerdeki okullar arasından seçilmiştir.* Proje toplamda 12 haftasonu devam etmektedir. Herbir haftasonu program Cuma günü öğleden sonra saat 16.00 da öğrenciler şehir merkezinden alınarak, şehrin 40 km uzağında tespit edilen ve rakımı yüksek bir yere gerçek izcilik kampı yapmak üzere götürülmektedirler. Her seferinde 30 ortaokul sonuncu sınıf öğrencileri götürülmektedir. Bu 30 öğrencinin 20'si ders ve disiplin durumları iyi olan öğrencilerden, 10'u ise sigara, alkol ve uyuşturucu problemi olan/olabilecek öğrencilerden seçilmektedir. Geceleri öğrenciler çadırlarda kalmaktadırlar. Öğrenciler izcilik programı çerçevesinde, gece kamp ateşi yakmaktadırlar. İki gün boyunca izcilik programında yer alan tanışma, izci selamı ve tokalaşma, izci kıyafetlerinin özellikleri, fular bağlama, izci ilkeleri, süs yapma, istiklal marşı, izci marşı, izcilikte flama, izcilik çalışmalarını tanıma, küme bilgisi, öbeklerin oluşturulması, eş bulma oyunu, izci andı, izci türesi, küçük izci parolası, ali ayşe dikkat oyunu, gençlik marşı, kol komutları, teknik izci işaretleri, yürüyüş teknikleri, yakup dediki oyunu, izci armaları, U düzeninde toplanma, bayrak töreni, düdük komutları, izcilikte sınıf çalışmaları, haydi izci şarkısı, düğümler(camadan), düğümler(kazık bağı), sağlıklı yaşam koşulları, öğretmenim marşı, yakup dediki oyunu, vücut temizliği, sandalye oyunu, izci alkışı, yaralanmalarda ilkyardım, yanık ve zehirlenmelerde ilk yardım vb. konular ele alınarak, özellikle kötü alışkanlıkları olan gençlerin ilgi odaklarının değiştirilmesi amaçlanmaktadır.

Bir izcinin kendi kendine öğrettiği şeyler, başkalarının ona zorla öğrettiklerinden faydalıdır.

Resim 4.7. İzcilik faaliyeti

Proje 6. Okul koruma gönüllüleri projesi

Bu proje kapsamında, herbir okulda 10 gönüllü öğrenci velisi, bir polis memuru ile birlikte okullar dağılmadan 10 dakika önce okul çevresinde polis memuru nezaretinde yerlerini alırlar ve okul dağıldıktan sonra 10 dakika daha okul

çevresinde bulunurlar. Bu uygulamada amaç, okul çevresinde bulunabilecek uyuşturucu satıcıları, kabadayılık yapan kişileri tespit edip, polis memuru vasıtası ile yakalanmalarını sağlamak veya caydırıcılık unsuru olunmasını sağlamaktır.

Resim 4.8. Okul koruma gönüllüleri

Güvenli okul, öğrenci-veli, okul yönetimi ve resmî kurumların iş birliği ile olur.

Proje 7. Okul polisi güvenlik projesi

Toplum Destekli Polislik Şube Müdürlüğü çalışanları arasından oluşturulan 4 kişilik polis memurlarından oluşturulan bir grup, projenin yapıldığı şehirde bulunan tüm ilköğretim okulları ile liseleri yıl boyunca, her eğitim-öğretim döneminde iki defa olmak üzere, okul müdür, müdür yardımcıları, öğretmenler ve aile temsilcilerinden birkaç kişi ile toplantı yapılarak toplantı esnasında okul ve çevresinde olabilecek güvenlik sorunları, öğrencilerden uyuşturucu ve alkol kullandığı bilinen/tahmin edilen öğrenciler, terör ile mücadele ve terör örgütlerinin adam kazanma yolları ve Okul Polisinden beklentiler ele alınacaktır. Okul Polisleri problem tespit edilen ve devamlı polis gözetiminde bulundurulması gereken okulları kendi Şube Müdürlükleri aracılığı ile İl Emniyet Müdürlüğüne rapor edecekler ve İl Emniyet Müdürlüğü'nde alınacak güvenlik tedbirleri konusunda Asayiş Şube Müdürlüğünü görevlendirecektir. Örneğin, Erzurum ili merkezinde Yakutiye İlçesinde 130, Aziziye İlçesinde 76, Palandöken'de 81 Okul olduğu ve toplamda 285 okul olduğu düşünüldüğünde, Okul Polisinin tüm okulları bir dönemde iki defa ziyaret edip, güvenlik önlemleri konusunda toplantı yapmaları konusunda iyi bir planlama yapılması gerekmektedir. Toplantılarda sadece polisten beklentiler ele alınmamalı, aynı zamanda katılımcıların üretken fikirlerine de uygulama noktasında önem verilmelidir.

Resim 4.9. Okul polisi projesi

Proje 8. Okul Polisi Eğitim Projesi

Toplum Destekli Polislik Şube Müdürlüğü çalışanları arasından oluşturulan 2 kişilik polis memurlarından oluşturulan üç grup, özellikle liseler ve daha sonra ortaokul öğrencileri ve ilkokullar olmak üzere hazırladıkları sunumda uyuşturucu, alkol ve sigaranın zararları, kendine saygı, kendine güven, meslek seçimi, kabadayılık ve çeteleşme ile mücadele, terör ile mücadele ve terör örgütlerinin adam kazanma yolları, polisliğe müracaatlarla ilgili bilgi vereceklerdir. Sunumlar ortalama 90 dakika sürecek ve sunum sonunda öğrencilere broşür ve kişisel gelişim kitapçığı dağıtılacaktır. Örneğin, Erzurum ili merkezinde bulunan toplam 285 okula, ikişer kişilik üç grup polis memurunun sunum yaptığı düşünüldüğünde, her bir gruba 95 okul düşmektedir. Yılda birer defa sunum yapıldığında bile, her grubun yılboyu 95 sunumu planlaması gerekecektir.

Aydınlanan toplum
suçtan uzaklaşır.

Mahalle Sakinlerine Yönelik Hazırlanan Projeler

Proje 1. Gönüllü mahalle polisi

Bu projede adında da anlaşıldığı üzere mahallenin güvenliği huzur polis olmayan gönüllü kişiler tarafından sağlanmaktadır. Her mahallede apartmanların altında küçük ofis tarzında yerler kiralanmakta, kiralanın yerin adı 'polis noktası' olarak nitelendirilmektedir. Bu noktalarda gönüllü olarak çalışacak 28 kişiye ihtiyaç duyulmaktadır. Bu gönüllü kişiler genelde üniversite mezunu ve emekli kişilerden seçilmektedir. Bu kişilere kesinlikle herhangi bir ücret ödenmemektedir. Burada masraf sadece ofis giderleridir. Ofisin arka tarafında mutfak bulunmaktadır. Burada çalışanlar kendilerine yemek yapabilmektedirler. Çalışma sistemleri ise şu şekildedir: Her gün saat sabah 8.00'den akşam saat 20.00'ye kadar iki kişi (gündüz vardiyası), akşam saat 20.00'den, sabah 8.00'e kadar iki kişi (akşam vardiyası) olmak üzere 24 saat esasına göre toplamda 4 kişi olmak üzere polis noktasında görevli bulunmaktadır. Görevleri esnasında kendilerine tahsis edilen polis yeleklerini sivil elbiselerinin üstüne giymektedirler. Bu her bir vardiyada çalışan 2 kişilik gruplar, haftada sadece bir gün çalışmaktadırlar. Aslında haftada sadece 12

saatlerini toplum hizmeti olarak bu işe ayırmaktadırlar. Bu kişiler mahalle muhtarı ile de tanıştırılır.

İki polis memuru herbir polis noktasından sorumludur (bir polis memuru gündüz vardiyasından, bir polis memuru gece vardiyasından sorumludur) ve 12 saat içerisinde mutlaka bir defa polis noktasını ziyaret ederler. Aynı polis noktasında görevli 28 kişi ile bu iki polis memuru, ayda bir defa olmak üzere, ilerleyen günlerde mahallede olması muhtemel suç unsuru konular ile ilgili toplantı yaparlar ve toplantı sonrasında birlikte öğle yemeğine giderler. Toplantı esnasındaki ikramlar ve öğle yemeği Emniyet Müdürlüğü Bütçesinden karşılanır. Herbir mahallede görev yapan 28 kişi, Emniyet Müdürlüğü bünyesinde oluşturulan ‘Vatandaş Akademisi’nde, göreve başlamadan önce bir hafta boyunca, günde 6 saat eğitimden geçirilir. Eğitim esnasında vatandaşın şikayetine nasıl alınacağı, vatandaşa nasıl davranılacağı, müracaat formundaki bilgiler nasıl doldurulacağı, en yakın polis merkezi ile nasıl irtibata geçileceği ve bu polis merkezine sevki nasıl yapılacağı vb. konularda eğitimden geçirilirler.

Bu uygulamanın en önemli faydası ise zaten o mahallede yaşayan ve o mahallenin birbirinden uzak sokaklarından seçilmiş 28 kişi, polisin haber kaynağı olacaklardır. Aslında herkes kendi sokaklarında gerçekleşen olaylardan haberdardır ve mahallede kim kimle kavga etmiş, nerede uyuşturucu satılıyor, kimin arabasının eksozundan gürültü çıkıyor bilirler ve bunu polise bildirebilirler. Ayrıca, herbirisi farklı sokaklarda yaşayan bu gönüllü polisler, sokaklarındaki risk grubu aile ve gençleri rapor edebilirler ve gönüllü polisler sayesinde halk ile olan iletişim büyük oranda sağlanacaktır.

Buralarda görev yapan gönüllü polislerin sorumlulukları sadece kendilerine gelen bilgileri, haber merkezine bildirmek suretiyle sevkettir. Yılda bir defa şehirdeki tüm “Gönüllü Polis” olan kişilere, İl Valisinin de katıldığı bir kokteyl düzenlenir ve bu kokteylde üç yıl gönüllü polislik yapmış kişilere “Toplum Gönüllüsü” madalyası verilir. Bu kişiler isterlerse görevlerine devam edebilirler, isterlerse yerlerine birisini tavsiye ederek ayrılabilirler.

Erzurum ilinden örnek verecek olursak, Erzurum’da Yakutiye İlçesinde 10, Palandöken İlçesinde 5, Aziziye İlçesinde ise 3 Mahalle olmak üzere toplam 18 Mahalle bulunmaktadır. Erzurum genelinde görev yapacak Gönüllü Polis sayısı 504 kişidir. Gönüllü Polis’ler isterlerse bazı ek görevlere de gönderilebilirler. Örneğin Polis Meslek Yüksek Okulu müracaatında, müracaat evraklarının kontrolü, Siyasi Parti Mitinglerinde çevre koruma görevli yardımcısı ve üst arama görevli yardımcısı, gözlemci veya şahit vb.

Proje 2. Cami cemaatini bilinçlendirme projesi

Uyuşturucu, alkol ve sigaranın zararları ve dinimizdeki yeri, özellikle gençlerin bu konuda takibi, hırsızlık ile mücadele, terör ile mücadele ve terör örgütlerinin adam kazanma yolları ilgili Toplum Destekli Polislik Şube Müdürlüğü bünyesinde çalışan 2 kişilik polis memurlarından oluşturulan dört grup özellikle merkezde ve daha sonra merkeze bağlı köylerde bulunan camilerde, Cuma günleri

Cami Cemaatini
Bilinçlendirme Projesi
kapsamında cemaate
hırsızlık, telefon
dolandırıcılığı, terör ve
etnik ayrımcılık, birlik
ve beraberlik
konularında
bilgilendirme
seminerler
yapılmaktadır.

Cuma namazından 1 saat önceki zaman diliminde bilgi vereceklerdir. Hazırladıkları sunumda Sunumlar ortalama 45 dakika sürecek ve Cuma namazı sonunda cemaate hırsızlık ile ilgili broşür, uyuşturucu, alkol ve sigara kullanmanın zararları ile ilgili kitapçık ve terörden korunma yolları isimli kitapçık dağıtılacaktır. Örneğin, Erzurum ili merkezinde bulunan 146 cami ile merkeze bağlı köylerde bulunan 66 cami, toplamda 212 camide ikişer kişilik dört grup polis memurunun sunum yaptığı düşünüldüğünde, her bir gruba 54 cami düşecektir. Yılda birer defa sunum yapıldığında bile, her bir grubun yılboyu sorumlu bulundukları bölgelerdeki cami sunumunu, her hafta sunum yapılacak şekilde planlaması gerekecektir.

Resim 4.10. Cami Cemaatini Bilinçlendirme Projesi

Proje 3. Aile koalisyonu projesi

Proje, şehirdeki ikamet ettikleri mahallelere göre suça karışan çocukların aileleri, sınıflandırılarak, kendileri ile İl Emniyet Müdürlüğü binasında toplantı yapılarak çocuklarına nasıl yardım edileceği konusunda bilgi verilmesini içerir. Bazı aileler çocuklarının uyuşturucu kullandığının farkındadırlar ancak uyuşturucunun zararları konusunda bilgileri bulunmamaktadır. Bu ailelere, kendilerine yardım için hazır olunduğu, problemi çözmek için birlikte hareket edilmesinin önemi konusunda bilgi verilecektir. Projeye suçun türüne göre Toplum Destekli Polislik Şube Müdürlüğü, Narkotik ve Uyuşturucu ile Mücadele Birimi, Asayiş Şube Müdürlüğü, Hırsızlıkla Mücadele Birimi ve Emniyet Psikoloğu katılacaktır. Eğer konu terör suçuna bulaşan ailelerin çocukları ile ilgili ise Terör Şube Müdürlüğü, Psikolojik Harekat Biriminden de görevliler dahil olacaktır.

Proje 4. Bisikletli polis projesi

Bu projede, yaya devriyedeki görevli polisler ile bisikletli polislerin halk ile temasının, otomobil devriyesindeki halk ile temasından daha fazla olduğu anlatılmıştır. Bisikletli Polis Birimi kurularak, özellikle parklarda ve çocuk oyun alanlarında görev yapmaları, mahalle aralarındaki kahvehanelerde insanları ve iş yerlerinin bulunduğu bölgelerde esnafı ziyaret ederek, kendileri ile suç ve suç ile mücadele konularında bilgi alışverişi sağlanması neticesinde, halk ile iletişimin

Polis aile iş birliği suçları yok eder.

artacağı düşünülmekte, dolayısı ile halktan polise bilgi artışının sağlanması hedeflenmektedir.

Proje 5. Poster projesi

Bu projede, reklam panoları halka ulaşmanın en önemli yolu olarak kullanılmaktadır. Büyükşehir Belediyesi tarafından idaresi yapılan büyük reklam panolarında yılda bulunan 52 haftada şehirdeki en önemli 30-40 panoda yayımlanmak üzere, 52 ayrı Poster düzenlenebilir. *Herbir poster basit ve halk tarafından anlaşılabilir mesajlar içermelidir.* Örneğin bir posterde “Evden veya İşyerinden Hırsızlık Suçunu İşleyenlerin %82’sinin yakalandığını ve ortalama 2-3 yıl Hapis Cezası ile Cezalandırıldıklarını Biliyor musunuz?” gibi, veya “Uyuşturucu Hem Hayatınızı Hem Geleceğinizi Uyuşturur” içerikli poster, veya “Bu ölen çocuk Alkollü bir sürücü tarafından öldürüldü. Sizin çocuğunuz da risk altında” gibi duygusal içerikli mesajlar ile suçların önlenmesi hedeflenebilir.

Proje 6. “Kim o” projesi

Bu proje ile görevli polis memurları, halka doğrudan ulaşmaktadır. Ziyaret edilen evlerin kapılarının zili çalınmakta, eğer kapı “KİM O” denmeden doğrudan açılmakta ise ziyaret eden iki polis memuru tarafından, kapıyı açmadan önce kim olduğu sorulması gerektiği, eve hırsız girmemesi için alınacak tedbirler hususunda konuşmalar yapılmalı ve hırsızlık ile ilgili hazırlanan broşür, ziyaret edilen eve bırakılmalıdır. Eğer kapı “KİM O” diye sorulduktan sonra, Polis olduğunuzun anlaşılması üzerine kapı açılmakta ise ev sahibi tebrik edilmelidir ve kendilerine evden ve arabadan hırsızlık ile ilgili bilgiler verilmeli ve hırsızlık ile ilgili hazırlanan broşür, ziyaret edilen eve bırakılmalıdır.

Proje 7. Halk ile Tanışma Projesi

Polisin tüm birimlerinin katılımı ile, her yıl polis haftası etkinliklerinin bir parçası olarak her Şube Müdürlüğünün stantının yer aldığı ve her Şube Müdürlüğünün kendi faaliyetlerini tanıttığı, ilgili broşürleri ve CD’leri dağıttığı, Polis Köpekleri, Su Altı Timleri, Bomba Timi, Trafik Polisi Arabaları, Şahin ve Yunus Timleri, Özel Harekat Polisinin yer aldığı gösteriler düzenlenebilir. Polis Meslek Yüksek Okulu tanıtım broşürleri dağıtılabilir.

Proje 8. Anket projesi

Birincisi her yıl en az bir defa olmak üzere, her mahalleden en az 500 yetişkinin katıldığı bir anket ile mahallelerindeki ve şehirdeki güvenlik sorunları, halkın polisten beklentileri, algılanan suç oranları ve çeşitleri, çözüm için vatandaşın önerileri ankette yer alabilir. İkinci anket yine her mahallede en az 1000 lise öğrencisine uygulanmak üzere iki türlü anket geliştirilebilir. Ankette öğrencilerin polisten beklentileri, algılanan suç oranları ve çeşitleri, okullarındaki, mahallelerindeki ve şehirdeki güvenlik sorunları, çözüm için öğrencilerin önerileri ankette yer alabilir. Şehirdeki Üniversitelerde görev yapan akademisyenlerden yardım alınarak hazırlanan anket geliştirilip ve sonuçları değerlendirilir. Anketin

Öncelikli güvenlik beklentileri ve önerileri, güvenlik memnuniyet ölçümleri yapılarak bulunabilir.

sonuçları İl Emniyet Müdürlüğünün gelecek vizyonuna şekil verecek nitelikte olmalıdır.

Resim 4.11. Anket temsili resim

Özet

•TOPLUMSAL DESTEK YOLU İLE SUÇUN ÖNLENMESİ

•Toplumsal destek yolu ile suç önleme anlayışı, sosyal gelişim ile suç önleme ve durumsal suç önleme anlayışlarının bileşiminden oluşur demek yanlış olmaz. Tanımlardan biri suçun sosyal faktörlerinin ıslahına yoğunlaşırken (sosyal gelişim ile suçun önlenmesi), diğeri tüm toplumun suça karşı organize edilmesini içermektedir. Güvenlik hizmeti sağlayan kurum ve kuruluşlar, kendi kanun ve yönetmeliklerini halkın desteğini alacak şekilde düzenlemek, mahkeme, hapishane ve diğer kurumlarla ilişkilerini bu konuyu baz alarak geliştirmelidir.

•Toplum Destekli Güvenlik Anlayışının Suç Önlemedeki Önemi

•Toplum destekli güvenlik anlayışı ile suçu ve suçluluğu engellemek, buna dair çözümler üretme sorumluluğunun sadece güvenlik görevlilerinin olmadığı, toplumun da bu hususta sorumluluğu olduğu yaklaşımını benimsemiştir. Toplum destekli güvenlik anlayışı güvenlik görevlilerinin işini halka yüklemek anlamına gelmez, sadece suç ile mücadelede, bizzat suçun gözlemcisi veya mağduru olan halktan, yine halk için yardım almak anlamına gelir. Bu yönüyle; toplum destekli güvenlik anlayışının suç önlemedeki önemi şunlar olabilir: Toplum ile güvenlik görevlileri arasındaki ilişkilerin iyileştirilmesini amaçlayan bir anlayış ile suçlar kontrol altına alınabilir, azaltılabilir veya önlenabilir. Suça karşı toplumun bilinçlenmesi sağlanacağından dolayı, suç önlemede toplumun aktif rol alması sağlanabilecek ve daha az güvenlik görevlisi istihdamı sağlanabilecektir. Suçun sadece güvenlik kuvvetleri ile çözülecek bir sorun olmadığı, suçun sosyal bir problem olduğu ve çözümünün yine sosyal yöntemler kullanılarak olabileceği anlayışını ortaya koymuştur. Dolayısı ile geleneksel olarak suç ile mücadele sadece ve sadece güvenlik kurumlarındandır anlayışı yıkılmış olacaktır. Halk ile doğrudan temas gücünün, halkın denetlenmesinden daha güçlü olduğu anlayışını ortaya koyulmuştur. Toplum destekli güvenlik anlayışı ile güvenlik görevlilerinin sadece suç ve suçlulara değil, vatandaşları rahatsız eden diğer konulara da odaklanmalarını sağlar. Toplum destekli güvenlik anlayışı ile güvenlik görevlileri, vatandaş, iş yeri sahipleri, medya organları, okullar, siyasi liderler, belediye, adalet kurumları, sağlık kuruluşları, sosyal hizmet temsilcileri gibi diğer kurum ve kuruluşlar ile topyekûn bir mücadele başlatılmaktadır.

•Toplum Destekli Güvenlik Anlayışı ve Faaliyet Alanları

•Toplum destekli güvenlik anlayışı, güvenlik görevlilerinin suç oluşmadan önce, önleyici bir anlayışla harekete geçmesi olarak tarif edilebilir. Bu anlayış ile güvenlik sorunları bütüncül bir yaklaşım ile ele alınarak, suç ile mücadelede sadece güvenlik görevlileri ile kalıcı bir çözüme ulaşamayacağını, suçların çözülmesi, azaltılması veya önlenmesinde, toplumun desteğine ihtiyacı olduğu yaklaşımını içermektedir. Bu yaklaşıma göre güvenlik görevlileri suçun oluşmasını pasif bir şekilde bekleyen kişiler olmayıp, sorumlu bulunan alan ve kişileri koruyucu, toplumsal yaşamı düzenleyici ve potansiyel suçlulara karşı caydırıcı görevleri yerine getiren kişilerdir.

Özet(devamı)

•Toplum destekli güvenlik anlayışına göre, etkili bir güvenlik hizmeti yürütülmesi, suçların azaltılması ve önlenmesinde toplumun katılım ve desteğinin sağlanması çok büyük önem arz etmektedir. Toplum katılım ve desteğinin sağlanması için de öncelikle toplumsal beklentilerin ve taleplerin karşılanması gerekmektedir. Sorumluluk alanında suçun artması önemli bir sorundur ve bunun birincil derecedeki sorumlusu güvenlik görevlileridir. Bu durum güvenlik görevlilerine, sisteme ve hatta devlete olan inancı ve güveni sarsar. Toplum destekli güvenlik anlayışı ile halkın, güvenlik görevlilerine inancı ve güveninin artması ve onların desteğini alarak güven ve huzurun sağlanmaya çalışılması öncelikli amaçlardandır. Toplum destekli güvenlik felsefesi ve anlayışının, öncelikle güvenlik görevlilerinin eğitimleri esnasında kendilerine öğretilmesi, daha sonra da çalışan tüm güvenlik görevlilerine benimsetilmesi için çalışmalar yürütülmelidir. Toplum destekli güvenlik anlayışı yapılan işlerin uygulanmasında gözetilmesi gereken bir felsefedir, yoksa görevlendirilen birkaç güvenlik görevlisinin iş tanımı değildir. Bu felsefe, nerede çalışırsa çalışsın, her güvenlik görevlisinin benimsemesi ve görevlerini yaparken kendilerine ışık olacak bir rehber konumunda olmalıdır. Unutulmamalıdır ki, insan odaklı problemler, insan odaklı çözümler içermelidir.

•TOPLUM KAYNAKLI ÖRNEK PROJELER

•Emniyet Genel Müdürlüğünün Ülkemiz genelinde Toplum destekli şube müdürlüğünün organizasyonunda gerçekleştirdiği projelerden bazı örnekler sunulmuştur.

•Gençlere Yönelik Projeler

•Uyuşma, aktif ol, mutlu ol projesi , “her 15 dakika” projesi, Yaz kampı projesi, Haftasonu kampı projesi, İzcilik faaliyeti projesi, Okul koruma gönüllüleri projesi, Okul polisi güvenlik projesi, Okul polisi Eğitim Projesi,

•Mahalle Sakinlerine Yönelik Hazırlanan Projeler

•Gönüllü mahalle polisi projesi, Cami cemaatini bilinçlendirme projesi, Aile koalisyonu projesi, Bisikletli polis projesi, Poster projesi, “kim o” projesi, Halk ile Tanışma Projesi, Anket projesi

DEĞERLENDİRME SORULARI

1. Suçluluğu önlemeye ilişkin çözümler geliştirmek kimin görevidir?
 - a) Halkın
 - b) Garsonların
 - c) Hükümetin
 - d) Herkesin
 - e) Güvenlik görevlilerinin

2. Toplum ile güvenlik görevlilerinin iş birliğini içeren suçluluğu kontrol altına alma ve suçu önlemede kullanılan suç önleme yöntemine ne ad verilir?
 - a) Sosyal Gelişme Yaklaşımı
 - b) Durumsal Suç Önleme Yaklaşımı
 - c) Toplum Destekli Yaklaşım
 - d) Toplumsal İş Birliği Platformu
 - e) Çevresel Dizayn Yöntemi ile Suç Önleme

3. Aşağıdakilerden hangisi toplum destekli güvenlik anlayışının suç önlemedeki ehemmiyeti arasında yer almaz?
 - a) Güvenlik görevlilerinin doğrudan halkın eğitimi ve bilinçlendirilmelerinde de görevleri olduğu anlayışının benimsenmesi
 - b) Toplumun suça karşı bilinçlenmesi
 - c) Toplum ile güvenlik görevlileri arasındaki ilişkilerin geliştirilmesi
 - d) Halktan bilgi akışının kesilmesi
 - e) Güvenlik görevlilerinin toplum ile daha çok empati yapması

4. Toplum destekli güvenlik anlayışının suç önlemedeki önemi aşağıdakilerden hangisidir?
 - a) Toplum destekli polislikte toplumun dezavantajlı kesimi ihmal edilir.
 - b) Toplum destekli güvenlik felsefesi suçun kendisine odaklanır.
 - c) Toplum destekli güvenlik anlayışı topluma odaklanır ama diğer kurumlarla ilişkilere zarar verir.
 - d) Toplum destekli güvenlik anlayışı ile suça karşı mücadelede toplumun desteği sağlanır.
 - e) Toplum destekli güvenlik anlayışı tımdengelim anlayışına sahiptir.

5. Toplum destekli güvenlik anlayışının suç önlemedeki önemi arasında aşağıdakilerden hangisi yer almaz?
- a) Toplum destekli güvenlik anlayışı ile toplumdan gelen bilgiyi kullanmak sureti ile az zamanda çok çözümler üretilmesine imkân verir.
 - b) Toplum destekli güvenlik anlayışı ile güvenlik görevlileri halkı, kendisi ile mücadele edilecek bir hasım değil, kendisinden suç ile mücadelede yardım ve destek alabileceği kişiler olarak görecektir.
 - c) Toplum destekli güvenlik anlayışı, klasik güvenlik yaklaşımından daha uygun maliyetli çözümler sunar.
 - d) Halk ile doğrudan temasın ile halkın denetlenmesinin ihmal edildiği gerçeği ile karşılaşmıştır.
 - e) Toplum destekli güvenlik anlayışı ile “ne olursa olsun, suç ile mücadele ancak ve ancak daha çok güvenlik görevlisi ile mümkün olur” klasik anlayışını yıkmıştır.
6. Aşağıdakilerden hangisi yaya devriyenin, otomobil devriyesinden üstün olan yönünü anlatmaktadır?
- a) Daha ekonomiktir.
 - b) Daha profesyonel bir yöntemdir.
 - c) Halk ile doğrudan temasa fırsat verir.
 - d) Daha az zaman alır.
 - e) Daha çevrecidir.
7. Toplum destekli güvenlik anlayışı ile suçların önlenmesine yönelik olan faaliyetler içerisinde aşağıdakilerden hangisi yer almaz?
- a) Güvenlik görevlileri, sorumluluk alanlarının sosyal ve coğrafi özelliklerini çok iyi tanımalıdır.
 - b) Öncelikle sorumlu olunan alanda (apartman sitesi, alışveriş merkezi, mahalle vb.) güvenliği ve huzuru bozan veya bozma ihtimali olabilecek faktörlerin neler olabileceğine ilişkin araştırma yapılmalı.
 - c) Üretilen çözümler halkın kültür ve anlayışlarına ters düşse bile uygulamadan taviz verilmemeli.
 - d) Toplumun suç önleme konusundaki beklentilerinin neler olduğu tespit edilmeli.
 - e) Halk ile fikir alışverişi neticesinde öncelikli güvenlik sorunlarının neler olduğu tespit edilmeli.

8. Toplum destekli güvenlik anlayışı ile suçların önlenmesine yönelik olan faaliyetler içerisinde aşağıdakilerden hangisi yer almaz?
- a) Sorumluluk alanında özellikle ergen yaştaki çocuklara yönelik projeler geliştirmek
 - b) Sorumluluk alanlarında suçluların yakalanabilmesi için gerekli çabayı göstermek
 - c) Sorumluluk alanında suçtan mağdur olmuş kişiler ile görüşmek
 - d) Suçların oluşumunu sağlayan sosyal faktörlerin ıslahı konusunda diğer kurum ve kuruluşlar ile iş birliği yapmak
 - e) Sorumluluk alanlarında gerçekleştirilen sosyal ve kültürel etkinliklerine katılmak
9. Gençlere yönelik projelerin hedefleri içerisinde aşağıdakilerden hangisi yer almaz?
- a) Gençleri uyuşturucudan uzak tutmak
 - b) Gençleri meşgul etmek
 - c) Gençlerin toplum için verimli bireyler olmalarını sağlamak
 - d) Gençlerin suç eğilimlerinin ıslahına çalışmak
 - e) Gençlerin fiziken ve ruhen güçlü bireyler olmalarını sağlamak
10. Gönüllü Mahalle Polisi projesini diğer projelerden ayıran en önemli özelliği nedir?
- a) Uyuşturucuya yönelik olması
 - b) Emekli kişilerden oluşması
 - c) Projenin doğrudan polis olmayan gönüllü kişilerin katılımı ile gerçekleştirilmesi
 - d) Mahalledeki hırsızlık vakalarının azaltılması için etkili bir yöntem olması
 - e) Mahalledeki alkollü sürücülerin kolay yoldan tespitine imkân vermesi

Cevap Anahtarı:

1.d, 2.c, 3.d, 4.d, 5.d, 6.c, 7.c, 8.b, 9.b, 10.c

SUÇ ÖNLEME İÇİN PRATİK ÖNERİLER

İÇİNDEKİLER

- Fiziksel Saldırı Türleri
- Maddi Saldırı Türleri
- Online ve Telefon İle Dolandırıcılık Yöntemleri
- Suç ile İlgili Yetişkinlere Tavsiyeler
- Mahallede Suç Önleme ile İlgili Tavsiyeler

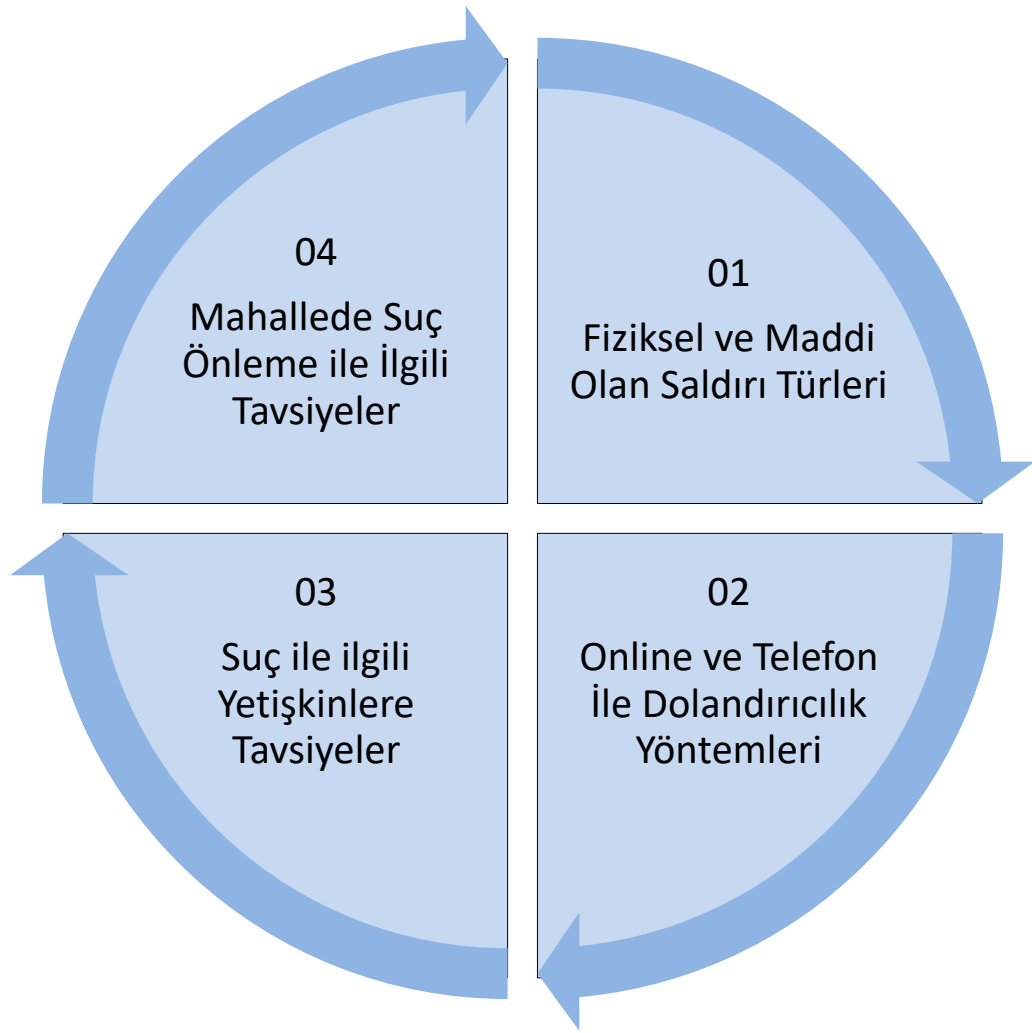
HEDEFLER

- Bu üniteyi çalıştıktan sonra;
 - Fiziksel saldırıların ne olduğunu öğrenebilecek,
 - Fiziksel saldırılara karşı alınabilecek önlemlerin neler olduğunu kavrayabilecek,
 - Ev, araç ve alışveriş güvenliğini ve korunma yöntemleri öğrenebilecek,
 - Sanal ve internet suçları hakkında bilgi sahibi olacak ve korunma yöntemlerini açıklayabilecek,
 - Çocukların suç mağduru olmaktan nasıl korunacağını öğrenebilecek,
 - Mahallede suç önleme yöntemleri konusunda bilgi sahibi olabileceksiniz.

SUÇ ÖNLEME MODELLERİ

ÜNİTE

5

GİRİŞ

İnsanoğlu varoluşundan itibaren güvenlik ihtiyacının farkında olmuş ve çevresel faktörlere ve özellikle toplum hâlinde yaşamaya başladıktan sonra da diğer insanlardan kendisini gelecek zararlara karşı koruma ihtiyacı duymuştur. Bu itibarla insanlık zaman ilerledikçe güvenlik stratejileri oluşturmaya ve bu stratejileri geliştirmeye başlamıştır.

Suçun hiç olmadığı bir yer söz konusu olmamakla birlikte suçun en az oranda meydana geldiği yerler söz konusudur. Şehirlerde meydana gelen suçların aydınlatılması ve faillerinin yakalanarak adli makamlara teslim edilmesi kadar, suç meydana gelmeden suç oluşumunu önleyici ve caydırıcı tedbirlerin alınması da önem taşımaktadır.

Suçu önleyebilmek amacıyla öneriler, suçluların başvurdukları yöntemlerden derlenerek meydana gelmiştir. Birçoğu şu ana kadar yazılmamış olmakla birlikte en etkili yöntemlere bu üniteye yer verilmiştir. İnsanlar bu yöntemleri öğrenmesi ve uygulamasından sonra suç mağduru olmaları mümkün olduğunca imkânsız hâle gelir. Bu imkânsızlık suçlular yeni yöntemleri keşfedene kadar geçerli olacağı da bir gerçek. Aslında sadece sizin arabanız, eviniz, eşyalarınız ve değerli mücevheratlarınızı koruma altına almak için gerekli tedbirleri almanız yeterli olmayacaktır, yakın çevrenizi ve ikametinizin bulunduğu çevreyi belirtilen güvenlik bilinci ile yaşanması konusunda ikna etmeniz gerekecektir.

En çok çalınan eşyaların başında maddi değeri olan elektronik eşyalar gelmektedir.

Suç ve suçlular ile mücadelede gelişen ve değişen suç kategorileri, suçların işleniş biçimlerindeki değişimler dikkate alınarak yeni mücadele yöntemleri geliştirmek ve bu yöntemlerin uygulanmasında sadece kolluk güçleri değil gerek resmî kurumların gerek sivil toplum kuruluşlarının ve gerekse toplum desteğini ve yardımını almak kaçınılmaz bir ihtiyaçtır.

FİZİKSEL VE MADDİ OLAN SALDIRI TÜRLERİ

Kişisel Eşyaların Güvenliği

- Eşyalarınızın çalınmasından korunmak için ilk önce eşyalarınızın fotoğrafını çekmekle başlayabiliriz. Aldığınız eşyanın mutlaka 5 ile 10 arasında farklı açılardan fotoğraflarını çekiniz.
- *Önemli ayrıntılara dikkat ederek eşyanın üzerinde bulunan marka ve modeli, kayıt numarası, seri numarası ve yılı olan barkod bölümünü ve hatta satın alırken size verilen makbuz ya da fiş'i ve garanti belgesinin fotoğrafını çekerek, güvenli olduğuna düşündüğünüz bilgisayarınızın hafızasına kaydedin.*
- Satın aldığınız değerli veya değersiz olduğuna düşündüğünüz tüm eşyalarınız için bunu mutlaka yapınız. Emin olun ki eşyalarınız birgün çalındığında, sizin güvenlik görevlisine vereceğiniz bu bilgiler çalınan eşyanızın bulunduğu zaman sizin olduğuna kanıtlamak için elinizde birçok deliliniz olacaktır.

Resim 5.1. Kişisel eşyalarınızın güvenliği

Örnek

- Kapkaç olaylarında, asla direnmeyin. Çünkü paranız ve malınızdan daha önemlisi hayatınız var. Genellikle her kapkaç olayında görüldüğü gibi hırsızlar sadece çanta içindeki para ve değerli eşyaları alacak, kimlik ve diğerlerini önemsiz gördükleri için bir yerlere atacaktlardır. Yaşamınızdan değerli olmayan ve basit bir şekilde tekrar çıkarılabilme imkânı olan kimlik veya kredi kartlarını düşünmeyin.

Cinsel Saldırı

- Cinsel saldırıdan korunmak bilindiği gibi kolay değildir, çünkü saldırganlar bunu sizi uzun zaman gözlemledikten sonra ve bunu ayrıntılı planladıktan sonra, uygun zamanı tespit edip saldırıya geçerler.
- *Sizin en savunmasız olduğunuz anları seçerler. Bu nedenle muhakkak yanınızda düdük ve biber gazı bulundurun.* Düdüğü kolay bulabileceğiniz çantanızın fermuar kısmına veya anahtarlığınıza takmayı deneyebilirsiniz.
- Saldırıya uğradığınızda düdük ile ve bağırarak insanların dikkatini çekebilir, uyarabilir ve saldırganın tedirgin olup kaçmasını sağlayabilirsiniz. Ancak kendinizi kaybedecek kadar alkol almadıysanız. Bu konuda güvenliğiniz için önemli olduğunu unutmamak gerekir.
- Her zaman ve her yerde, hayatınızı riske atacak veya davranışlarınızı kontrol edemeyecek kadar bilincinizi kaybetmenize sebep olacak eylemler içerisinde bulunmayın ki saldırganlara fırsat verilmemiş olsun.

Kendimizi güvensiz ve belirsizlik içinde bulmak istemiyorsak, tüm toplum ve ortak hayat için güvenliği tesis etmek gerekir.
Jane Addams

Resim 5.2. Cinsel saldırı suçu

Kişisel Güvenlik

Bireyin sağduyusunu kullanması ve tedbirli olması güvenlik konusunda karşılaşacağı riskleri azaltır.

- Özellikle akşam vakitlerinde ve gece karanlığında, aydınlık yerlerden yürümeye özen gösterin.
- Özellikle tek başınıza yürümeyin ancak yürümek zorunda iseniz insanların olduğu kalabalık cadde ve sokakları tercih etmelisiniz.
- Özellikle gece yürürken dikkatinizi dağıtacak eylemlerden uzak durun. Örneğin kulaklıkla müzik dinlemek, mesajlarınıza bakmak veya yazmak.
- Gece tek başınıza yürüdüğünüzde kötü bir durum ile karşılaşırsanız derhâl polisi arayın.
- *Arabada bir saldırı ile karşılaştığınızda, aracın kapılarını kilitleyin, korna çalarak etraftakileri uyararak yardım isteyin.*
- Evde özellikle yalnız yaşıyor iseniz, il dışı çıkmanız gerektiğinde güvendiğiniz en yakın arkadaşınıza veya komşunuza nereye gittiğinizi, gittiğiniz yerin telefon numarası ile adresini, kendi telefon numaranızı, gittiğiniz kişinin veya yanınızda bulunan kişinin telefon numarasını kendilerine vermelisiniz.

Resim 5.3. Aydınlatılmış ve kalabalık sokak

Bisikletin Çalınmasına Karşı Önlemler

- Bisikletin çalınmasına karşı güvenilir olan U şeklinde olan ve metalden yapılmış kilitleri kullanmalısınız çünkü zincir kilitler saldırganlar tarafından kolayca kesildiği bilinmektedir.
- Ayrıca bisikletinizi park edeceğiniz zaman kamera ile gözetlenen bir yer olmasına ve ışık alan bir yer olmasına dikkat edin.
- *Bisikletinizin seri numarasını mutlaka bir yere not alın.*

Seyyar satıcı, bohçacı, falcı, dilenci ve yardım isteyenleri kesinlikle evinize ve apartmanınıza almayın. Bu tip kimseleri ve yabancı şahısları polise bildirmede tereddüt etmeyin.

Resim 5.4. Bisiklet hırsızları

Ev Güvenliği

- Ülkemizde en çok rastlanın hırsızlık türü evden hırsızlıktır.
- *Bu hırsızlığın büyük bir bölümü evlerin kapı ve pencerelerininin kitlenmemesi sonucunda gerçekleşmektedir. Bu yüzden bu hususa dikkat etmek gerekir.*
- Kilitlerinizi de hırsızlar tarafından bilinmesi muhtemel olan paspasın altına, çiçek saksısının içine, kapı pervazının üzerine koymamalıyız. Çünkü bu yöntemler hırsızların en iyi bildiği yöntemlerdendir.
- Kilit sisteminizi kırılması veya çözülmesi zor kilit sistemlerini tercih edin.
- Ayrıca alarm sistemi taktırmayı unutmayın.
- Evinizin kapısının arka yüzünde mekanik alet olan topuz kilit bulunmalıdır, gelen kişileri kontrol edebilmek için kapıyı yarım açma imkânı sunar.
- Evinizin garajı, bahçe kapısı, müstemilat gibi yerlerin kilitli olmalarına özen gösterin.
- Evinizin içerisinde ve bahçenin çevresinde harekete duyarlı ışık kullanarak, hırsızlara karşı caydırıcı bir tedbir alabilirsiniz.
- Bununla birlikte evde olmadığınızı farketmemeleri için elektrik sarfiyatı yapmayacak bir lambayı açık bırakabilirsiniz veya zaman ayarlı lamba kullanabilirsiniz.
- Posta kutunuz biriken postalarınızı komşunuza veya arkadaşınıza tarafından alıp saklamasını söyleyebilirsiniz.
- Yani sizin evden uzun süreli ayrıldığınızı farketmemeleri için tüm delilleri ortadan kaldırmalısınız.
- Tüm tedbirlere rağmen eve geldiğinizde kapınızın ya da pencerenizin açılmış olduğu veya zorlandığı izlenimi varsa hiçbir yere dokunmadan polisi arayınız. Çünkü parmak izi veya diğer delillerin kaybolmaması için gerekli tedbirleri almalı ve içeride hırsızın hâlen bulunmakta olduğunu düşünüp eve girmek kendinizin zarara uğramaması için faydalı olacaktır.
- Kapınızda kapı merceği veya kapı dürbünü olmasına dikkat edin.

- Yeni bir eve taşındığınızda mutlaka kilit ve alarm sistemlerini değiştirmeyi unutmayın.
- Tek katlı veya müstakil evde oturuyor iseniz, kapınızın önünün ve pencerelerinizin ağaçlarla kapanmamasına özen gösterin, hırsızlık anında herhangi birinin görebilme riski olduğundan, hırsızlar kapınızı ve pencerenizi kırıp içeri girmeye cesaret edemeyecektir.

Resim 5.5. Ev güvenliği

Aracınızın uzaktan kumandası, oto hırsızlarının son zamanlarda kullandığı sinyal bozucu (jammer) ile kolayca bloke edilebilir.

Araba Güvenliği

- *Arabadan ayrılırken değerli eşyalarınızı* (navigasyon cihazı, ipad, iphone, dizüstü, teyip vb.) *arabada bırakmayın veya arabanın içerisinde dikkat çekmeyecek ve görünmeyecek bir yere koyun.*
- Arabada immobilizer, alarm, direksiyon kilidi gibi hırsızlığa karşı etkili önlemlerinizi alın.
- *Arabanızdan ayrılırken kapı ve pencerelerinin kapalı ve kilitli olmasına dikkat edin.*
- Arabanızı park edeceğiniz zaman kamera ile gözetlenen bir yer olmasına ve ışıklı bir yer olmasına dikkat edin.
- Güvenlikli olmadığını düşündüğünüz alanlara asla arabanızı parketmeyin.
- Bazen arabanız için garaj olması bazı durumlarda avantaj veya dezavantajdır, çünkü garajınızın kapısının kilitli olmaması durumunda içeri giren hırsız, arabanın çalınması için gerekli korunaklı ve gizli yeri bulmuş demektir. Ancak garaj kapısının da kilitli olması durumunda bu durum bizim için avantaj olacaktır.
- Arabanızın anahtarını unuttuğunuz veya kaybettiğiniz takdirde, arabanızın hemen yanına gidin ve anahtar sistemini tamamen değiştirin.
- Siz arabanızın içerisinde seyahat ederken bile arabanın kapılarının kilitli olmasına dikkat ediniz. Arabanızın içerisindeki çantanızı elinizin yetiyeceği mesafeye koyun ki arabadan çantanızı çalma olasılığında riski en aza indirin.

Bazı araçlar, hırsızlar tarafından çalıntı eşyaların taşınması amacıyla kullanılmaktadır. Bu araçlar genellikle kamyonet, minibüs tarzı araçlar olarak görülmektedir.

- Arabayı bir yere parkedip, geri döndüğünüzde içerisinde bulunan değerli eşyalarınızı kontrol edin.
- Arabanızın anahtarını arabanın içinde bırakarak herhangi bir yere gitmeyin, aracınızın çalınması için ortam hazırlamış olabilirsiniz.
- Arabanın benzin kapağının içeriden açılan sistemde olmasına dikkat edin.
- Mümkünse araç takip sistemi kullanın.
- Aracınızda direksiyon kilidi kullanmanız caydırıcı etki yapacaktır.
- Uzaktan kumandalı kilitle arabanızı açacaksanız, arabanıza yaklaşıncaya uzaktan kumandalı anahtar ile aracınızın kapısını açınız. Anahtarınızı çocukların erişemeyeceği yerlere koyun.

Resim 5.6. Araba güvenliği

Alışveriş Güvenliği

- *Alışverişe yalnız gitmek yerine bir arkadaşınızla gitmeyi tercih edin.*
- Alışverişinizi yapacağınız vaktin gündüz vakti olmasına dikkat edin.
- Yanınızda fazla miktarda para bulundurmayın.
- Cüzdanınızın veya çantanızın alışveriş yaptığınız yerlerde araba veya sepete koymamaya dikkat edin.
- Alışveriş yaparken çevrenizdeki kişilere dikkat edin, uyanık olun.

Resim 5.7. Alışveriş güvenliği

İstanbul Emniyet
Müdürlüğü vatandaşları
uyardı; “1 dakika”
içinde telefonu
kapatmazsanız tuzağa
düşersiniz.

ONLINE VE TELEFON İLE DOLANDIRICILIK YÖNTEMLERİ

Günümüzde insanların çoğu tüm işlemlerini fiziksel güvenlik önlemleri olan internet üzerinden yaptığı bilinmekte ancak bunun yanında online tuzaklar ve güvenlik önlemlerinden de bahsetmek doğru olacaktır. *Dolandırıcılar açısından daha az risk ve daha kolay olduğundan internet üzerinden dolandırıcılık daha fazla olmaktadır.* Ancak, o kadar çok online veya telefon üzerinden yapılan dolandırıcılık yöntemleri var ki bütün hepsine bu üniteye yer vermemiz mümkün görünmemektedir. Burada Erzurum Emniyet Müdürlüğü'nün de kendi web sayfalarında vatandaşları uyardığı aşağıdaki yöntemlerden ve korunma yollarından bahsedilecektir (İnternetteki Sahtekarlıklar ve Dolandırıcılıklar, 2016) [1].

Resim 5.8. Dolandırıcılık yöntemleri ilgili el broşürü

Sosyal Ağ Dolandırıcılığı

- Dolandırıcılar, sosyal paylaşım sitelerinde kişilerin gerek mail hesabını çalmakta gerekse bu mail hesabının bağlı olduğu Facebook ve Twitter hesabına erişim sağlayarak kişilerin kullanıcı hesabını çalarak, zor durumda olduklarını belirterek kişinin gerçek arkadaşlarına mesaj yoluyla yardım talep ederler.
- Bir başka durumda güzel bayan veya erkeklere rastgele arkadaşlık göndererek kendilerinden hoşlandığına ikna ettikten sonra para, mücevher ve kontör isterler. Daha sonrada hesaplarını kapatıp ortadan kaybolurlar.

Mesaj Dolandırıcılığı

- Dolandırıcılar, internet üzerinden ödül kazandınız, lütfen şu numarayı arayın derler.
- Aradığınızda sizden kredi kartı bilgilerinizi talep ederler. Bilgileri aldıktan sonra hesabı boşaltırlar.

İnteraktif Banka Dolandırıcılığı

- Kişilerin e-posta adreslerine mail olarak “Bankamız hesap sahiplerinin güvenliği için kişisel bilgilerinizin güncellenmesi gerekmektedir.” şeklinde e-posta gönderilmektedir. Bu mail adresinin altında link verilerek bu linke tuşlandığı zaman bankaya bağlanacağını zanneden hedef banka ile alakası olmayan sahte banka sitesine yönlendiriliyor. Burada şahsın anne kızlık soyadı, internet bankacılığı şifresine kadar bütün bilgileri alıp hedefin internet bankacılığına girilip, bütün hesabı başka hesaba aktararak bütün parası gitmektedir.

Dolandırıcılık suçu ile kişiler arasındaki ilişkilerde var olması gereken iyi niyet ve güven ihlal edilmektedir.

Banka ATM Para Çıkış Haznesi Dolandırıcılığı

- Bu yöntem ile dolandırıcılıkta, dolandırıcı ATM'nin para çıkış haznesine tam olarak orayı kapatan ve para çıkışına izin vermeyen metal bir parça yerleştirir. Bu parça sanki ATM'nin bir parçasıymış imajı verilir.
- Dolandırıcı bu işlemi sonradan ATM'ye yakın yerlere geçerek izlemeye başlar. ATM başına bir kişi geldikten sonra normal para çekme işlemi yapar fakat para çıkış haznesinden para çıkmaz. Bu sırada dolandırıcı ATM'ye gelerek ATM'nin bozuk olduğunu para vermediğini söyler. Para çekemeyen kişi ATM'nin başından ayrılınca dolandırıcı para çıkış haznesindeki metali çıkarır ve sıkışan parayı alarak dolandırıcılığı gerçekleştirir.

Banka Atm Cihazlarına Kopyalama Düzenek Yerleştirenler

- Dolandırıcılar, ATM'lere papağan diye bilinen kart bilgilerini alan aparat ve kart şifrelerini alan kamera düzeneği yerleştirilmektedir.
- Elde edilen kart bilgileri ve şifrelerini aynı kredi kartı gibi kendilerinde olan cihazlarla imal edip alışveriş merkezlerinde ve ATM cihazlarında limit tükenene kadar harcama yapmaktadırlar.
- Bu nedenle para çekmeden önce ATM cihazının kart haznesinde oynama olup olmadığına veya ayrı bir cihaz yerleştirilip yerleştirilmediğine bakınız.

Oltalama Yöntemi (Phishing)

- Bu yöntem balıkçılıkta kullanılan oltalama yöntemi olarak bilinir.
- Dolandırıcı oltayı atar ve hedeflerin bu oltaya düşmesini bekler.
- Aslında yapmış oldukları sayfalar o kadar inandırıcıdır ki internette işlem yapmak isteyen kişiler bu sayfaların gerçeğinden aynı olup olmadığı noktasında hiçbir şüphesi olmayarak bu sitelere kendilerinden istenen bütün bilgileri verirler.
- Müşteriler karşısına banka bilgilerinin çıkacağını düşünürler, aslında gerçek bankanın arayüzleri ve renklerinden oluşan başka bir sayfaya yönlendirilerek, şifrenizin süresi dolmuştur, lütfen şifrenizi değiştiriniz diye talep eden bir sayfa çıkar.

Dolandırıcılık suçu, kişilerin malvarlığına ait değerler üzerinde işlenen tipik bir hile suçudur.

- Müşteri sayfaya yeni bilgilerini girer, sistem bunu kabul etmez ve tekrar girmesini ister, sistem tekrar kabul etmez, üç defa girdikten sonra ise lütfen bu işlemi daha sonra deneyiniz, bankamız şu anda hizmet verememektedir ibaresi çıkar.
- Müşteri de doğal olarak şifreyi istenilen formatta giremediği için sistemin hata verdiğini zanneder. Bu müşteriyi oyalama taktiğidir.
- Bu arada müşterinin bilgilerini alan dolandırıcılar, bu bilgilerle 3D güvenlik istemeyen sitelerden limit tükenene kadar alışveriş yapmaktadırlar.
- Bundan korunmanın yolu ise internet sayfasının adresine bakın. Bankanın internet sayfası değildir veya com.tr gibi uzantıları yoktur.
- Ayrıca güvenli sayfa olduğunu belirten ve adres kısmında yeşil renkte görünen SSI sertifikası yoktur.

Bahis Dolandırıcılığı

- Bu dolandırıcılık metodunda ertesi gün oynanacak olan bir maçın sonuçları, mağdura e-posta ile atılıyor. Ücretsiz bir hizmet olarak tanıtılan bu maç sonuçları birkaç gün boyunca doğru çıkmaya devam ederek, en şüpheli mağduru bile postayı atanların maç sonuçlarını bildiğine inandırıyor.
- Bir süre sonra ise mağdura daha sonraki maçların sonuçlarını da öğrenmeye devam etmek istemesi durumunda, belirli bir hesaba yüklü bir miktarda para yatırması gerektiği söyleniyor. Bahislerde büyük paralar kazanma hayalleri kuran mağdur da parasından oluyor.
- Aslında dolandırıcılar maç sonuçlarını bilmiyorlar. Rastgele yolladıkları milyonlarca e-postadan birkaç tanesi üst üste sonuçları doğru tutturuyor.

Savcı Polis ve Hâkim Şeklinde Telefon Dolandırıcılığı

- Dolandırıcı yanına telsiz sesi kayıtlı ses sistemi ile bir gürültü ortamı ve polismiş imajı oluşturarak, rasgele bir telefon numarasını arar.
- Telefona çıkan kişiye kendisinin Emniyet Müdürlüğünden aradığını ve şu anda kullandığı telefon numarasının terör örgütünün eline geçtiğini söyler.
- Karşıdaki kişiye durumun aciliyetinden bahseder ve operasyon yapılacağını söyler.
- Acil olarak kendisine bir hesap numarası vereceğini bu hesaba elinde ne kadar para varsa, takı eşyaları varsa ve gerekirse kredi çekerek bu hesaba yatırmasını ister.
- Yatırdığı tutarın ise daha sonra devlet tarafından kendisine yasal faizleri ile birlikte yatırılacağını belirtir.
- Hedef şahıstan telefonu hiçbir zaman kapatmaması istenir. Bu sayede çevredekilerle ve polislerle irtibat kurması engellenir.
- Hedefe bankaya girdiği zaman telefonu gizleyerek konuşması aksi takdirde banka içerisinden de terör örgütüne yardım sağlayan kişilerin olduğu için operasyonun tehlikeye sokmaması istenir.

- Para dolandırıcıların hesabına yatırılınca telefon kapatılır. Böylece yüksek tutarlardaki para dolandırıcılığı gerçekleşir.

Sahte Şirketler

- Bu dolandırıcılık da sıradan bir telefon numarasına dolandırıcı sistemleri “Cep telefonuna KLM07447 no’lu kargonuz adresine teslim edilememiştir. 0805 215 **52 numaralı telefonu arayıp gönderici firmadaki bilgilerinizi güncelleyerek kargonuzu teslim alınız.” şeklinde mesaj gönderir.
- Kendisine kargo geldiğini düşünen şahıs belirtilen numarayı arar.
- Telefonda sürekli bekleyiniz birazdan sizi müşteri yetkilisine bağlayacağım şeklinde anons duyar.
- Fakat telefona hiçbir zaman müşteri temsilcisi bağlanmaz. Dolandırıcıların bu işten kazancı yüksek telefon ücretleridir.
- Çünkü aranan telefon aynı 900 lü hatların ücretlendirmesi gibi pahalı olan hatlardır.

Dolandırıcılık aynı zamanda ahlaki bir sorundur.

Sahte Bankalardan Gelen Telefonlar

- Dolandırıcılar bankadan arıyormuş gibi müşterinin telefonu ararlar.
- Sistem güncellemeleri yapıldığını şahsın bankada olan bilgilerinin eksik olduğunu bu sebepten dolayı da ek ücret ödeyebileceğini, ancak sistemi birlikte güncellediklerinde hiçbir ücretin alınmayacağını söyleyerek, şahıstan anne kızlık soyadı, kart bilgileri ve T.C. Kimlik Numarası olmak üzere bütün bilgilerini almaktadırlar.
- Daha sonra bu bilgilerle bankayı arayan dolandırıcılar sanki gerçek müşteri gibi bütün parayı kendi belirledikleri hesaba havale ederek dolandırıcılığı gerçekleştirmektedir.

Kapora Dolandırıcılığı

- Dolandırıcılar çeşitli araç ve emlak satan sitelere açtıkları hesaplarla değerinin altında ev veya araba ilanı verirler.
- Aradığınızda ise tok satıcı imiş veya ihtiyacı nedeni ile acil satması gerekiyormuş imajı verirler.
- Dolandırıcıyı arayan şahıslardan kapora ücretini yatırmaları karşılığında aracı veya evi başkasına satmayacağı sözünü verirler.
- Aracı veya evi alacak şahıstan kapora alan dolandırıcı ilan sayfasını ve telefonu kapatır.
- Dolandırıcı, başka bir hesap açarak ve başka bir telefon numarası olarak dolandırıcılığa devam eder.

Sahte Hizmet Şirketleri

- Bu tip dolandırıcı şirketler telefonunuzu arayarak size özel checkup hizmetive son model telefonu değerinin altında vermeyi garanti vermektedir. Bu şekilde uygun fiyata alacağını sanan kişiler kredi kart

bilgilerini dolandırıcılara vermekte bu paravan şirketler hem kart bilgilerini arşivlerine almakta olup hem de sıradan evrakları ve çin malı kalitesiz telefonları çok yüksek fiyata satarak dolandırıcılığı gerçekleştirmiş olmaktadır.

SGK Borcu

- Bu tip dolandırıcılar, kendilerinin Sosyal Güvenlik Kurumundan aradıklarını ve 8 yıl öncesine ait bir SGK borçları olduğu ve ödemedikleri taktirde hiçbir sağlık hizmetinden faydalanamayacaklarını söylerler.
- Böylece aradıkları kişiden kredi kartı ilemi yoksa elden mi yatırmak istedikleri, elden yatırdıkları taktirde sistemlerine geçmesinin 15 günü aldığını ve bu sure zarfında sağlık hizmetlerinden paralı yararlanabileceğini söyleyerek, kredi kartı bilgilerini almaya çalışırlar.
- Unutmayalım ki hiçbir kamu görevlisi vatandaştan para istemez, para sormaz.

Flört, Tanışma, Evlenme Dolandırıcıları

- Sosyal medyada güzel bayan veya yakışıklı erkek resmi ile hesap açıp, karşısındakine arkadaşlık teklif edip, işi evlilik teklifine kadar ilerleten kişiler, zamanla zor durumda olduklarını söyleyerek, para talep ediyorlar.
- Bunun yanında gerçek Bulgaristan ve Romanya uyruklu iyi derecede Türkçe konuşan bayanlar, evlenebileceklerini söyleyerek dolandırıcılık olayına karışırlar.
- Ayrıca eşlerinin öldüğünü bildikleri bazı kişilere Suriyeli müslüman bayanlar var, evlenmek istiyorlar, şu anda ortada kalmış durumdalar, istersen birini sana ayarlayayım diye telefon ile veya yüz yüze ulaştıkları cami cemaatinden bir kişiye, bayanın şu anda Hatay'da olduğu, gelmesi için 5000TL'ye ihtiyacı olduğu söyleniyor. Daha sonra dolandırıcılar kişinin verdiği cevaba göre yöntem üreterek parasını alıp kayıplara karışırlar.

Toplumda normal olmayan istekler dolandırmayı kolaylaştırmaktadır.

Sahte Avukat

- İnternette dolaşan "Kredi kartı aidat masraflarını geri alın. Geçmişe dönük kapansın veya kapanmasın tüm kredi kartı aidatlarınızı bankadan sizin adınıza tahsil ediyoruz." ilanları ile aslında avukat olmayan ya da sahte avukat isimleri kullananlar vatandaşları yanıltıp bu ilanlara başvuranlara form gönderip 150 TL gibi bir para talep ediyorlar.
- Parayı dilerseler banka havalesi, kredi kartı ya da kapıda ödemeli tahsil ediyorlar. Avukatlık desteği para tahsil edildikten sonra tamamen kesiliyor.

Sahte İş İlanları

- İşsiz vatandaşlar e-postalarına gelen gönderilen "İnternette bıraktığınız özgeçmişinizden size ulaştık. Şirketimizde size uygun pozisyon var ve işe başlamak istiyorsanız lütfen maaş hesabınızı, şirketimize gelmeden ör

oluşturunuz.” şeklinde e-posta atarak maaş hesabı açmak için vatandaşların hesap ve kart bilgilerini ele geçiren dolandırıcılar, hesaplardan para çektikten sonra ortadan kaybolurlar.

Resim 5.9. Online dolandırıcılık

İnternet Dolandırıcılığına Karşı Alınacak Önlemler

- *Güvenliğinden emin olunmayan sitelerden kesinlikle alışveriş yapılmamalıdır.*
- Telefonla bizi bankadan aradığını söyleyen her kişiye kişisel verilerinizi vermeyin. Bu bilgiler başkalarına geçtikten sonra ciddi zarar görmemizi sağlar.
- Telefonunuza gelen her mesaja itibar etmeyin. Ciddi telefon ücretleriyle karşı karşıya kalabilirsiniz.
- Telefonla ürün satmak isteyen şirketlere itibar edilmemesi gerekmektedir. Gözle görülmeyen ürünler kapımıza geldiğinde hayal kırıklığına uğranmakta ve kredi kartı bilgilerinin güvensiz ellere geçmesine sebep olmaktadır.
- İnternet bankacılığı işlemleri yapılan bilgisayarın kişisel bilgisayarımız olması ve zararlı yazılımlara karşı her zaman güncel Antivirüs programları kullanılması hesap bilgilerimizin hackerlerin eline geçmesini engelleyecektir.
- İnternet üzerinden araç veya emlak alımı yapılacaksa ilk önce araç ve emlağı görmek gerekir, göremeden telefondaki sese aldanarak şahsa para yatırılmamalıdır. İnternette çok sayıda sahte profil kullanan dolandırıcı bulunmaktadır.
- Mesajla gelen şu telefon numarasını arayın hediye kazandınız şu tutarda para kazandınız şeklindeki mesajlara itibar etmeyin. Bu mesajlarla aranan telefon numaraları ya çok tutarlı telefon numaraları yahut kişisel bilgilerinizi ele geçirmeye çalışan dolandırıcılarla karşılaşacaksınız.
- TM'den para çekme işlemlerinde kesinlikle kart giriş yuvası para çıkış haznesi ve herhangi bir kamera düzeneği olup olmadığı kontrol edilerek işlem gerçekleştirilmektedir.
- Facebook, Twitter vb. sosyal ağlara üyelik yaparken kişisel bilgilerimizin kesinlikle yazılmaması gerekmektedir. Bu sitelere paylaşımda

Teknolojiyi doğru ve bilinçli kullanmak, bu dolandırıcılıklardan kişileri korumaktadır.

bulunulurken nerede olduğumuz ne yaptığımız ve evimizin resimlerini paylaşmamak gerekmektedir. Bu tür bilgiler ve paylaşımlar evimize gelecek hırsızlara davetiye çıkarmaktadır. Ayrıca bu tür sosyal paylaşım sitelerinde paylaşılan telefon numarası, doğum günü, çocuklarımızın ismi vb. bilgiler kimlik hırsızlığı açısından dolandırıcılar açısından son derece önemlidir.

- Tüm hesaplarınızda ayrı ve güçlü şifreler kullanın ve şifrelerinizi periyodik olarak güncelleyin.
- Bilgisayarınıza güvenlik duvarı programı kurarak, dolandırıcıların online olarak sizin bilgisayarınıza sızmalarını önlemiş olursunuz.
- Bilgisayarınıza anti-virüs programı kurarak, virüslerin sizin bilgisayarınıza bulaşmasını engellersiniz.
- Bilgisayarınıza ve telefonunuza ücretsiz yazılımları indirirken, sitenin güvenilir olup olmadığını kontrol ediniz.
- Kişisel bilgilerinizi illa da dijital ortamda saklayacaksanız, bunu bilgisayarınızın hard diskinde değil, harici hard diskte saklayın.
- Bilgisayarınızdaki dataların güvenliği için, belli aralıklarla harici hard diske aktarımını sağlayınız.
- Önemli gördüğünüz dosyaları şifreleyerek koruma altına alarak bilgisayarınızda saklayınız.

Çocukları Suç Mağduru Olmaktan Korumak

- Çocuğunuz ile tartışmayın veya dövmeyin, sadece onunla konuşarak tehlikelere karşı uyarın.
- Çocuğunuzunuzu zorla ikna etmek için ve herhangi bir konu ile ilgili başkalarının karşısında azarlamayın.
- Çocuğunuz konuşurken onu dinleyin ve anlamaya çalışın.
- *Çocuğunuza çevresinde tehlike arzedecek bölgeler ve şahıslar kimlerdir, bunları öğretin, ama çocuğunuzun gereğinden fazla korkutup paranoyak olmasına sebep olmayın.*
- Çocuğunuza korkutmadan ve onun anlayacağı bir yöntem ile dürüstçe tehlikenin ne olduğunu söyleyin.
- Okula giderken hangi yolu kullanacağını, akşam karanlığında eve dönmek zorunda ise belirlediğiniz en güvenli bir yöntem ile eve gelmesini sağlayın.
- Çocuğunuz okuldaki arkadaşlarından ve okul çevresindeki tehlikelerden size bahsediyorsa, bu durumu önemseyin, öğretmeni ve okul idarecileri ile bu durumu paylaşın.
- Çocuğunuza tanımadıkları kişiler ile konuşmamasını söyleyin.
- Çocuğunuza birilerinin onu suistimal ettiğini, zarar vereceğini hissettiğinde hemen size haber vermesini söyleyin.
- Çocuğunuzun kötü alışkanlıklara sahip olan yani alkol alan ve uyuşturucu kullanan arkadaş çevresinden uzak durmasını sağlayın.

Çocukların güvenliğinin sağlanması için, ebeveynler tarafından özel çaba sarfedilmesinin yanı sıra çocuklara bu konuda eğitim verilmesi önem taşır.

Yapılan istatistiki verilerde, Alkol-Uyuşturucu kullanan bireylerin suç işleme oranları, kullanmayanlara göre yüksek çıkmıştır.

- Çocuğunuza dışarıda tek başından ziyade, grup hâlinde gezmelerinin daha uygun olacağını söyleyin.
- Çocuğunuza örnek olmak adına toplum destekli suç önleme faaliyetlerine katılarak çocuğunuzun iyi ve faydalı faaliyetlerin içerisinde bulunmaları konusunda teşvik edebilirsiniz.
- Çocuğunuzun günlük her yaptığını, nerede, kimlerle beraber olduğundan mutlaka haberdar olunuz.
- Çocuğunuza her zaman kalabalık mekanlarda bulunmalarını, yalnız olmamalarını, iyi olarak bildiği arkadaşları ile bulunmalarını, başkaları ile muhattap olması gerektiğinde kendinden emin ve kararlı bir şekilde konuşmasını söyleyin.
- Herhangi bir suç vakası ile karşılaştıklarında mutlaka polise veya en yakın güvenlik görevlisine bildirmelerini söyleyin, gerektiğinde şahitlik yapması konusunda teşvik edin, bunun güvenli bir toplum oluşturabilmek için önemli bir gereklilik olduğunu söyleyin.
- Gerektiğinde komşu çocukların bile hangi faaliyetler içerisinde olduğundan haberinizi olsun.
- Çocuğunuza arkadaşlarına kibar ve nazik davranmalarını, arkadaşları ile aralarında olabilecek problemleri konuşarak hâlledebileceklerini, şiddet eylemi içerisinde bulunmamalarını, arkadaşları arasında çıkan kavgaları yatıştıran, sakinleştiren taraf olması gerektiğini söyleyin.
- Bunun yanında çocuğunuza karşı sizde şiddet uygulamayın ki ona örnek olun.
- Çocuğunuza çocuk kaçırmalar ile ilgili olarak, kendilerini korkutmadan dikkatli olmaları gerektiği konularında bilgi verin, kendilerine evinizin adresini, sizlerin telefon numaralarınızı ve polis acil çağrı hattını (155) öğretin (Crime Prevention, 2016) [2].

Resim 5.10. Çocuk istismarı

SUÇ İLE İLGİLİ YETİŞKİNLERE TAVSİYELER

- *Kanun ve kurallara uyma konusunda örnek bir birey olun.*
- Kanunsuz olarak silah taşımayın, benzer şekilde taşınan silahların da birgün size yöneleceğini unutmayın.

- Çalıntı olduğunu bildiğin bir malı alma ki, yarın bir gün senin olan eşyanın başına aynı durum gelmesin.
- Uyuşturucu madde ve alkol kullanma. İşlenen suçların çoğu uyuşturucu ve alkol etkisi altında olan kişiler tarafından işlenmektedir.
- Uyuşturucu, alkol ve sigara kullanan ebeveynlerin, çocuklarına bunları kullanmayın demeleri hiç bir şey ifade etmeyecektir. Zararlı olduğunu bildiğiniz hâlde siz neden kullanıyorsunuz. Bunun yanında çocuğunuzun uyuşturucu, alkol ve sigara kullanması ile birlikte tüm arkadaş çevresi değişir ve emin olun ki daha iyi olmayacaktır [Crime Prevention Advice 2016] [3].

MAHALLEDE SUÇ ÖNLEME İLE İLGİLİ TAVSİYELER

Toplumsal kurallar ve kanunların yanı sıra suçu önlemenin bir yolu da vicdan gelişimini sağlamaktır.

- Mahallede yaşayan gençler ve çocuklarla ilgili iyi gözlem yapmak yanlış tavır ve davranış içerisinde olanların ailelerine bilgi vermek ve tüm mahalle sakinlerini, gençlerin davranışları ile ilgili sorumluluk almaları gerektiği konusunda motive edilmelidir.
- Komşu kollama anlayışı ile hareket edilmeli, bugün komşunun evine giren yarın sizin eve de girebilir. Bu amaçla mahallede suç unsurlarının barınmamasını sağlamak gerekmektedir.
- Mahallenizdeki aydınlatmalarda meydana gelen arızalar veya eksikliklerde yerel yönetimler (belediye) ile irtibat kurarak, eksiklikleri ve sorunları çözmeye çalışılmalıdır.
- Mahalledeki görevli özel güvenlik görevlileri ve polisler ile iyi ilişkiler içerisinde olmalı, suçlar daha oluşmadan önlenmeye çalışılmalıdır.
- Suçlular mahalle sakinlerinin kararlı ve organize olduklarını görmeleri onların suç işlemeye cesaret edecek gücü kendilerinde bulamamasına sebep olur.
- Mahallede temizlik günü ve saati belirlenmeli, mümkün olduğu kadar fazla kişinin katılımı sağlanmalı, suçlular dışarıdan baktıklarında, mahalleyi ne kadar önemseyişinizi görmelidirler.
- Mahalledeki tüm sorunlarla yani çarpık yapılaşma, gelir adaletsizliği, sağlık sorunları olan kişiler, yangın için riskli alanlar, genç ve yetişkinlerin sigara, alkol, uyuşturucu problemleri, okul önlerindeki uyuşturucu satıcıları, çeteleşme gibi olabilecek sorunlarla ilgilenin. Bu sorunların çözümü için valilik, polis ve belediye gibi kuruluşlarla bağlantıya geçin.
- Mahallede olabilecek şehit ve gazi aileleri, suçtan zarar gören kişiler ziyaret edilmeli, yanlarında onlara destek olduğunuz hissettirilmelidir.
- Okul müdürleri ve idarecilerle mahalledeki öğrencilerin uyuşturucu maddelerden uzak kalabilmeleri konusunda iş birliği yapılmalıdır.
- Toplum Destekli Polislik Şube Müdürlüğü ile irtibata geçip, mahalledeki suç oranlarının azaltılması, çocukların zararlı alışkanlıklardan uzak tutulmaları konusunda kendileri ile iş birliği yapmak istediğinizi iletin.

Resim 5.11. Suç önlemeden sonraki aşama "Reaktif Polislik"

Örnek

- 2015 yılında Samsun ilinde ; mağdurların, banka hesaplarının terör örgütünün eline geçti şeklinde 25 olay, hakkınızda suç örgütüne üye olmaktan işlem yapılmaktadır 9 olay, adınıza şirket kuruldu 3 olay gibi senaryolar kullanılarak, müşterilerin telefonu sürekli görüşmeye açık tutularak, kişilerin korku ve panik hâlinde bulunması sağlanıp, sağlıklı şekilde düşünmesi engellenmek suretiyle dolandırıcılık suçunun işlendiği görülmektedir. Dolandırıcılık olaylarında şüpheliler müşterileri dolandırırken, yüzde 94 oranında cep telefonu ile arayarak olayı gerçekleştirilmiştir.

Bireysel Etkinlik

- İngiliz Ulusal Dolandırıcılık Suçu Merkezi'ne (NFA) göre dolandırıcılık suçunun ihbar düzeyi, mağdurun dolandırıcılığa maruz kaldığını bilmemesi veya bildiği hâlde kendisini de sorumlu görmesi , kaybedilen paranın az olması nedeniyle ihbar etmeye değer bulunmaması nedeniyle düşük kalmaktadır. Ülkemiz insanlarını bu konuda hangi yöntemlerle bilinçlendirebiliriz. Tartışınız.

Özet

•FİZİKSEL VE MADDİ OLAN SALDIRI TÜRLERİ

•Kişisel Eşyaların Güvenliği

•Satın aldığınız değerli veya değersiz olduğuna düşündüğünüz tüm eşyalarınız için bunu mutlaka yapınız. Emin olun ki eşyalarınız bir gün çalındığında, sizin güvenlik görevlisine vereceğiniz bu bilgiler çalınan eşyanızın bulunduğu zaman sizin olduğunu kanıtlamak için elinizde birçok deliliniz olacaktır.

•Cinsel Saldırı

•Cinsel saldırıdan korunmak bilindiği gibi kolay değildir, çünkü saldırganlar bunu sizi uzun zaman gözlemledikten sonra ve bunu ayrıntılı planladıktan sonra, uygun zamanı tespit edip saldırıya geçerler. Sizin en savunmasız olduğunuz anları seçerler. Bu nedenle muhakkak yanınızda düdük ve biber gazı bulundurun. Düdüğü kolay bulabileceğiniz çantanızın fermuar kısmına veya anahtarlığınıza takmayı deneyebilirsiniz.

•Kişisel Güvenlik

•Özellikle akşam vakitlerinde ve gece karanlığında, aydınlık yerlerden yürümeye özen gösterin. Özellikle tek başınıza yürümeyin ancak yürümek zorunda iseniz insanların olduğu kalabalık cadde ve sokakları tercih etmelisiniz. Özellikle gece yürürken dikkatinizi dağıtacak eylemlerden uzak durun. Örneğin kulaklıkla müzik dinlemek, mesajlarınıza bakmak veya yazmak.

•Bisikletin Çalınmasına Karşı Önlemler

•Ayrıca bisikletinizi park edeceğiniz zaman kamera ile gözetlenen bir yer olmasına ve ışık alan bir yer olmasına dikkat edin. Bisikletinizin seri numarasını mutlaka bir yere not alın.

•Ev Güvenliği

•Ülkemizde en çok rastlanın hırsızlık türü Evden Hırsızlıktır. Bu hırsızlığın büyük bir bölümü evlerin kapı ve pencerelerini kitlenmemesi sonucunda gerçekleşmektedir. Bu yüzden bu hususa dikkat etmek gerekir. Kilidinizi de hırsızlar tarafından bilinmesi muhtemel olan paspasın altına, çiçek saksısının içine, kapı pervazının üzerine koymamalıyız. Çünkü bu yöntemler hırsızların en iyi bildiği yöntemlerdendir.

•Araba Güvenliği

•Arabadan ayrılırken değerli eşyalarınızı (navigasyon cihazı, ipad, iphone, dizüstü, teyip vb.) arabada bırakmayın veya arabanın içerisinde dikkat çekmeyecek ve görünmeyecek bir yere koyun. Arabada İmmobilizer, alarm, direksiyon kilidi gibi hırsızlığa karşı etkili önlemlerinizi alın. Arabanızdan ayrılırken kapı ve pencerelerinin kapalı ve kilitli olmasına dikkat edin.

•Online Ve Telefon İle Dolandırıcılık Yöntemleri

•Dolandırıcılar açısından daha az risk ve daha kolay olduğundan internet üzerinden dolandırıcılık daha fazla olmaktadır.

•Ancak, o kadar çok online veya telefon üzerinden yapılan dolandırıcılık yöntemleri var ki bütün hepsine bu üniteye yer vermemiz mümkün görünmemektedir.

•Sosyal Ağ Dolandırıcılığı

•Dolandırıcılar, sosyal paylaşım sitelerinde kişilerin gerek mail hesabını çalmakta gerekse bu mail hesabının bağlı olduğu Facebook ve Twitter hesabına erişim sağlayarak kişilerin kullanıcı hesabını çalarak, zor durumda olduklarını belirterek kişinin gerçek arkadaşlarına mesaj yoluyla yardım talep ederler.

Özet(devamı)

•Mesaj Dolandırıcılığı

•Dolandırıcılar, İnternet üzerinden ödül kazandınız, lütfen şu numarayı arayın derler. Aradığınızda sizden kredi kartı bilgilerinizi talep ederler. Bilgileri aldıktan sonra hesabı boşaltırlar.

•İnteraktif Banka Dolandırıcılığı

•Kişilerin e-posta adreslerine mail olarak "Bankamız hesap sahiplerinin güvenliği için kişisel bilgilerinizin güncellenmesi gerekmektedir." şeklinde e-posta gönderilmektedir. Bu mail adresinin altında link verilerek bu linke tuşlandığı zaman bankaya bağlanacağını zanneden hedef banka ile alakası olmayan sahte banka sitesine yönlendiriliyor. Burada şahsın anne kızlık soyadı, internet bankacılığı şifresine kadar bütün bilgileri alıp hedefin internet bankacılığına girilip, bütün hesabı başka hesaba aktararak bütün parası gitmektedir.

•Savcı Polis Ve Hâkim Şeklinde Telefon Dolandırıcılığı

•Dolandırıcı yanına telsiz sesi kayıtlı ses sistemi ile bir gürültü ortamı ve polismiş imajı oluşturarak, rasgele bir telefon numarasını arar. Acil olarak kendisine bir hesap numarası vereceğini bu hesaba elinde ne kadar para varsa, takı eşyaları varsa ve gerekirse kredi çekerek bu hesaba yatırmasını ister. Para dolandırıcıların hesabına yatırılınca telefon kapatılır. Böylece yüksek tutarlardaki para dolandırıcılığı gerçekleşir. Sahte şirketler, sahte bankalardan gelen telefonlar, kapora dolandırıcılığı sahte hizmet şirketleri, SGK borcu, flört, tanışma, evlenme dolandırıcıları, sahte avukat, sahte iş ilanları gibi birçok dolandırıcılık olduğu gibi gelişen teknoloji ve iletişim sebebi ile bunlara bağlı olarak da çoğalacaktır.

•İnternet Dolandırıcılığına Karşı Alınacak Önlemler

•Güvenliğinden emin olunmayan sitelerden kesinlikle alış veriş yapılmamalıdır. Telefonla bizi bankadan aradığını söyleyen her kişiye kişisel verileri vermememiz gerekmektedir. Telefonunuza gelen her mesaja itibar etmeyin. Telefonla ürün satmak isteyen şirketlere itibar edilmemesi gerekmektedir. İnternet üzerinden araç veya emlak alımı yapılacaksa ilk önce araç ve taşınmazı görmek gerekir. Mesajla gelen şu telefon numarasını arayın hediye kazandınız şu tutarda para kazandınız şeklindeki mesajlara itibar etmeyin. Facebook, Twitter vb. sosyal ağlara üyelik yaparken kişisel bilgilerimizin kesinlikle yazılmaması gerekmektedir.

•Tüm hesaplarınızda ayrı ve güçlü şifreler kullanın ve şifrelerinizi periyodik olarak güncelleyin.

•Çocukları Suç Mağduru Olmaktan Korumak

•Çocuğunuz ile tartışmayın veya dövmeyin, sadece onunla konuşarak tehlikelere karşı uyarın. Çocuğunuzun zorla ikna etmek için ve herhangi bir konu ile ilgili başkalarının karşısında azarlamayın. Çocuğunuz konuşurken onu dinleyin ve anlamaya çalışın.

•MAHALLEDE SUÇ ÖNLEME İLE İLGİLİ TAVSİYELER

•Mahallede yaşayan gençler ve çocuklarla ilgili iyi gözlem yapmak yanlış tavır ve davranış içerisinde olanların ailelerine bilgi vermek ve tüm mahalle sakinlerini, gençlerin davranışları ile ilgili sorumluluk almaları gerektiği konusunda motive edilmelidir. Mahallenizdeki aydınlatmalarda meydana gelen arızalar veya eksikliklerde yerel yönetimler (belediye) ile irtibat kurarak, eksiklikleri ve sorunları çözmeye çalışılmalıdır.

DEĞERLENDİRME SORULARI

1. Aşağıda bisikletin çalınmasına karşı alınan tedbirlerden hangisi uygun koruma tedbiri değildir?
 - a) Kalabalık yerlere parketmek
 - b) U şeklinde olan ve metalden yapılmış kilitleri kullanmak
 - c) Bisikletin çalınmasına karşı zincir ya da kablo tarzı kilitler kullanmak
 - d) Kamera ile gözetlenen bir yere parketmek
 - e) Işıklı bir alana parketmek
2. Aşağıdakilerden hangisi kişisel güvenliğinizi sağlamak için alınması gereken pratik güvenlik önlemlerinden biri değildir?
 - a) Özellikle akşam ve gece karanlığında, iyi aydınlatılmış yerlerden yürünmesi
 - b) Yalnız başınıza yürünmemesi
 - c) Yolu uzatsa bile kalabalık caddelerde yürün yürümmesi
 - d) Çevreye duysız olarak yürünmesi
 - e) Özellikle gece yürürken kulaklıkla müzik dinlenmemesi
3. Aşağıdakilerden hangisi ev güvenliğinizi sağlamak için alınması gereken pratik güvenlik önlemlerinden biri değildir?
 - a) Evden çıkarken kapı ve pencerelerinin kilitlenmesi
 - b) Basit bir kilit sistemi yerine kompleks ve kırılması veya çözülmesi zor kilit sistemleri kullanılması
 - c) Eğer kilidiniz tek ise ve sizden sonra birisinin eve girmesi gerekiyorsa, kilidinizi hiç kimsenin tahmin bile etmeyeceği yere koyulması
 - d) Eve alarm sisteminin takılması
 - e) Evde bulunduğunuz zaman bile, evinizin kapısının arkasında, mekanik topuz olarak adlandırılan kilit daima kapalı durumda olması
4. Aşağıdakilerden hangisi ev güvenliğinizi sağlamak için alınması gereken pratik güvenlik önlemlerinden biri değildir?
 - a) Evin içerisinde ve dışında harekete duyarlı ışık kullanılması
 - b) Teknolojinin ev içerisinde kullanılması
 - c) Evde bulunmadığınızda güvendiğiniz komşunuzun evi kontrol etmesi
 - d) Kapınızda, merceği veya kapı dürbünü bulunması
 - e) Evin girişinin kapatacak şekilde ağaçların dikilmesi

5. Aşağıdakilerden hangisi araba güvenliğini sağlamak için alınması gereken pratik güvenlik önlemlerinden biri değildir?
- a) Arabadan ayrılırken değerli eşyaların bırakılmaması
 - b) Arabada immobilizer, alarm, direksiyon kilidi gibi hırsızlığa karşı etkili önlemlerin alınması
 - c) Arabanızın kapısının, penceresinin, açılır tavanın mutlaka kapalı ve kilitli olmasına dikkat edilmesi
 - d) Aracın düzgün parçalanması
 - e) Arabaların denetimli ve güvenli alanlara park edilmesi
6. Aşağıdakilerden hangisi araba güvenliğini sağlamak için alınması gereken pratik güvenlik önlemlerinden biri değildir?
- a) Arabanızın içerisinde bile olsa çantanızı dışarıdan görünmeyecek şekilde veya sizin elinizin yetiyeceği mesafeye koyulması
 - b) Arabayı bir yere park edip, işiniz bittikten sonra tekrar arabanıza geldiğinizde, arabanızda taşınabilir ve değerli olarak gördüğünüz eşyalarınızı tekrar gözden geçirilmesi
 - c) Aracın çalışır vaziyette bırakarak araçtan uzaklaşılması
 - d) Arabanın benzin kapağının anahtarla veya içeriden açılacak sistemde olmasına dikkat edilmesi
 - e) Araçla seyahat ederken arabanın kapıları kilitli olmamalı
7. Aşağıdakilerden hangisi alışveriş güvenliğinizle ilgili pratik güvenlik önlemlerinden biri değildir?
- a) Alışverişe yalnız gitmeye özen gösterin.
 - b) Alışverişinizi gündüz vakti tamamlamaya çalışın.
 - c) Yanınızda yüksek miktarda peşin para bulundurmamaya, cüzdanınızın kalın görünmemesine dikkat edin.
 - d) Ayrıca cüzdanınızın veya çantanızın mağazalarda veya marketlerde bulunan alışveriş arabası veya sepetinin üzerinde bırakarak alışverişiniz yapmayın.
 - e) Alışveriş yaparken yakınızda bulunan kişilere dikkat edin, devamlı etrafınıza karşı uyanık olun.
8. Aşağıdakilerden hangisi online dolandırıcılık yöntemlerinden biri değildir?
- a) Sosyal ağ dolandırıcılığı
 - b) İnteraktif banka dolandırıcılığı
 - c) Oltalama yöntemi (phishing)
 - d) Kapora dolandırıcılığı
 - e) Bahis dolandırıcılığı

9. Aşağıdakilerden hangisi telefon ile yapılan dolandırıcılık yöntemlerinden biri değildir?
- a) Mesaj dolandırıcılığı
 - b) Bahis dolandırıcılığı
 - c) Savcı polis ve hâkim şeklinde telefon dolandırıcılığı
 - d) Kaporla dolandırıcılığı
 - e) Sahte hizmet şirketleri
10. Aşağıdakilerden hangisi internet dolandırıcılığına karşı alınacak önlemlerden biri değildir?
- a) Güvenliğinden emin olunmayan sitelerden kesinlikle alışveriş yapmayın.
 - b) Facebook, Twitter vb. sosyal ağlara üyelik yaparken kişisel bilgilerinizi kesinlikle yazmayın.
 - c) Bilgisayarınıza ücretsiz verilen anti-virüs programlarından birini mutlaka kurun.
 - d) Tüm hesaplarınızda ayrı ve güçlü şifreler kullanın ve şifrelerinizi periyodik olarak güncelleyin.
 - e) Kişisel bilgilerinizi bilgisayarınızda saklamayın.

Cevap Anahtarı:

1.c, 2.d, 3.c, 4.e, 5.d, 6.e, 7.a, 8.d, 9.b, 10.c

SUÇU, SUÇ ÇEŞİTLERİNİ, YERİNİ, ZAMANINI VE SUÇU İŞLEYEBİLECEK KİŞİLERİ TAHMİN ETME

İÇİNDEKİLER

- Suç Tahmin Yöntemleri
- Suç Tahmininde Coğrafi Bilgi Sisteminin Katkısı
- Suç Tahmini
- Potansiyel Suçluların Soruşturamalarında Suç Tahminlerinin Kullanılması
- Suç Tahmini Konusunda Genel Değerlendirmeler

HEDEFLER

- Bu üniteyi çalıştıktan sonra;
- Suç tahmin yöntemlerini açıklayabilecek,
- Suç tahmininde coğrafi bilgi sistemlerinin katkısını kavrayabilecek,
- Potansiyel suçlularının soruşturulmasında suç tahminlerinin kullanılmasını anlayabilecek,
- Suç tahmini konusunda genel bir değerlendirme yapabileceksiniz.

SUÇ ÖNLEME MODELLERİ

ÜNİTE 6

Suç Tahmin Yöntemleri

Sıcak Bölge

Tekrarlanan Mağduriyet

Tek Değişkenli Yöntemler

Suç Tahmininde Coğrafi Bilgi Sisteminin Katkısı

Suç Tahmini

Tahmin Yöntemlerinin Sınıflandırılması

Suç Tahmini İle İlgili Mitler

Suç Tahmininde, Tuzaklar

Suç Tahmini Konusunda Öneriler

Potansiyel Suçların Soruşturmasında Suç Tahminlerinin Kullanılması

Özel Hayatın Gizliliği ve Özgürlükler

Suç Tahmininin Yasal Altyapısı

Kanun Uygulayıcıları İçin Gizlilik Kaynakları

Suç Tahmini Konusunda Genel Değerlendirmeler

GİRİŞ

Suçu, suç çeşitlerini, yerini, zamanını ve suçu işleyebilecek kişileri tahmin etmenin suçun önlenmesi konusunda politika üreticilerine ve güvenlik güçlerine birçok faydası bulunmaktadır. Suç konusundaki yapılan tahminler neticesinde, güvenlik güçleri belirlenen yerlere gerektiği kadar devriye ekibi ve personel planlayabilmekte ve personel planlaması bu sayede maksimumu fayda ile yapabilmektedir.

Kolluk kuvvetleri çağın gereklerine uygun olarak her geçen gün kendilerini günün şartlarına göre yenilemektedir. Yapılan tüm işlemlerde teknolojik imkânlar en üst seviyede kullanılmaktadır.

Suç tahmini temel olarak belirli bir yer, mekân ve belirli bir zaman aralığında oluşan olaylarla ilgili sayısal veriler ve sayısallaştırılmış verilerin kullanılması neticesinde elde edilir. Suç tahmini amacıyla ortaya çıkan sayısal veriler aynı zamanda oluşturulacak politikalar konusunda tahmin modelleri oluşturulmasında yardımcı olacaktır. Bu göstergeler yalnızca suç tahmini amacıyla değil, aynı zamanda suçun oluşumunun altındaki sebeplerini belirlenmesinde de yardımcı olacaktır.

Suç tahmini, temel olarak belirli bir yer ve belirli bir zamanda oluşan olaylarla ilgili sayısal verilerin kullanılması ile elde edilebilir.

Belirli bir yer ve zaman dilimindeki suç verileri kullanılarak suçun meydana geldiği mekânların haritaları oluşturulmaktadır. Suç haritaları sayesinde bir bölgenin hangi alt bölgelerinde daha çok hangi suç türlerinin işlendiği bilgisini görsel olarak ulaşılmaktadır. Coğrafi bilgi sistemleri konusundaki teknolojik gelişmeler ile birlikte suç haritalarının oluşturulmasında önemli mesafeler alınmıştır. *Suç haritaları sayesinde geleceğe yönelik hangi bölge ve mekânlarda ne tür suçların işlenebileceği konusunda tahmin modelleri sunulmaktadır.*

Suç tahmini, güvenlik konusunda politika üreticilerine önemli veriler sunmaktadır. Suçun önlenmesi konusunda, kaynak belirlenmesi ve paylaşılması ile ne zaman ve ne şekilde kaç personel ile müdahalede bulunulacağı hakkında somut veriler sağlamaktadır.

Bu bölümde suçu, suç çeşitlerini, yerini, zamanını ve suçu işleyebilecek kişileri tahmin etme konusunda detaylı bilgiler verilecektir.

SUÇ TAHMİN YÖNTEMLERİ

Suçlar sosyal, siyasal, ekonomik, fiziksel ve psikolojik şartlar ile coğrafi faktörler arasındaki etkileşimden kaynaklanan bir olgudur. Suçların nedenlerinin tespiti, önlenmesi ve mücadele edilebilmesi için suçun meydana geldiği alanların ve mekânsal özelliklerin bilinmesi gerekmektedir. Bu nedenle, şehirleri suç türlerine göre kümelemek, suç alanları oluşturmak ve bu bölgelerin coğrafi ve demografik özelliklerini araştırmak önemlidir. Bu sayede personel ve malzeme yapısı, belirli suç bölgeleri için özel olarak düzenlenebilir ve suç önleme kararları alınabilir (Altunkaynak B., Örkücü H. H., Arslan R. 2018) [1].

Sıcak Bölgeler

Güvenlik görevlileri tarafından dünyada en çok kullanılan suç tahmin yöntemlerindendir. *Bu yöntem ile geçmişte suç işlenen alanlar suçun şekline göre tespit edilerek sıcak bölgeler olarak belirlenir.* Sıcak bölgeler olarak belirlenen alanlar aynı zamanda geleceğin de sıcak alanları olarak belirlenir.

Suç analistleri ise tespit edilen sıcak bölgeleri önemlilik derecesine göre bir araya getirerek geniş bir alanın suç haritasını üretirler. Bu suç haritaları güvenlik güçleri tarafından ise olaylara zamanında etkin müdahale, önleyici polislik ve personel planlaması gibi amaçlarla kullanılır.

Sıcak bölgeler yönteminde tutarlı veriler elde edebilmek için geçmişe ait yeteri kadar veri kullanılmalıdır. Kullanılan veri sayısı arttıkça tutarlılıkta artacaktır.

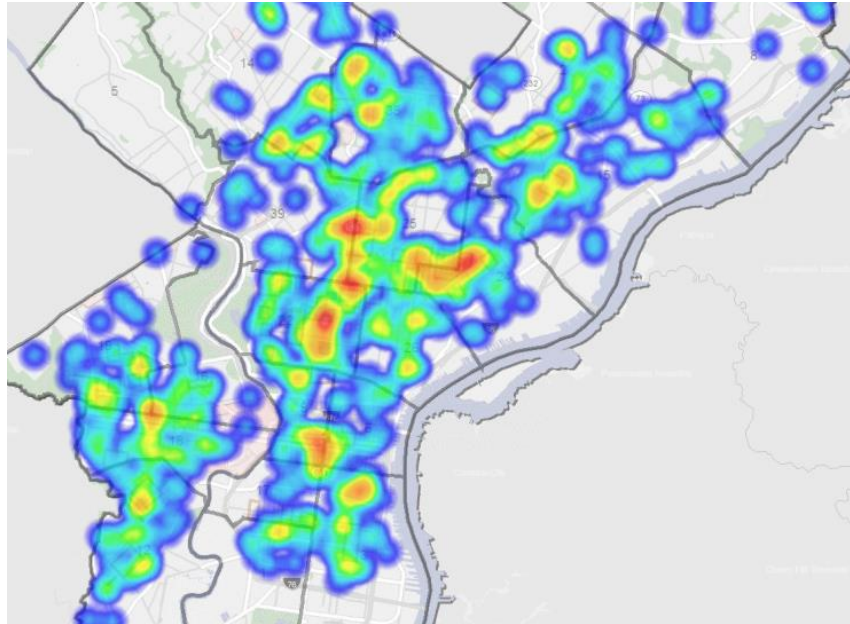
Örnek

- Bir mahallenin geçmiş üç yıllık suç verileri incelendiğinde her yılın belli bir döneminde hırsızlık suçu sayısı artıyorsa, gelecekte de yine aynı dönemde hırsızlık suçunda artış olacağı beklenebilir.

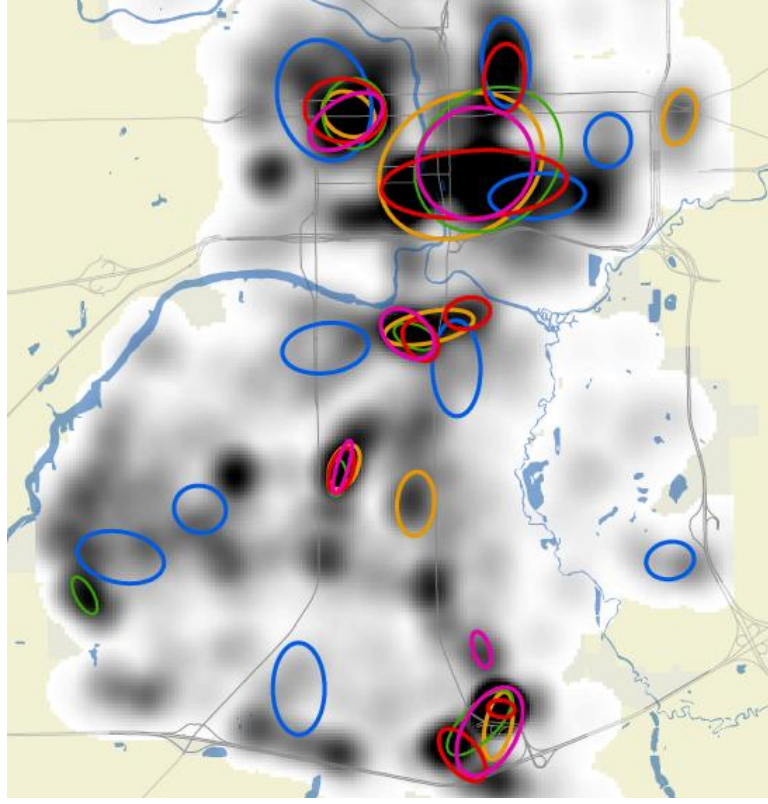
Coğrafi bilgi sistemlerinden faydalanmak için yeterli bilgi ve beceriye sahip olmak gerekmektedir.

Sıcak bölgelerin tespitinde ve görselleştirilmesinde araştırmacılar birçok yöntem kullanmaktadırlar. Bu yöntemlerin en çok kullanılanı coğrafi bilgi sistemleridir. Bu yöntemde görsel ve sayısal haritalar üzerinde, arka plandaki veriler kullanılarak sıcak bölgeler derecelendirilir. Coğrafi bilgi sistemlerini kullanmak için yeterli bilgi ve beceriye sahip olmak gerekmektedir. Geçmişe ait veriler görselleştirilerek kolay anlaşılması sağlanmaktadır.

Şekil 6.1. Coğrafi bilgi sistemi kullanılarak oluşturulmuş bir suç haritası

Sıcak bölgelerin tespitinde kullanılan diğer bir yöntem ise, mekânsal istatistikleri kullanan yazılımlar kullanmaktır. Bu yazılımlar sayesinde sıcak bölgeler üzerinde görsel olarak derecelendirilmiş elipsler oluşturulmaktadır.

Şekil 6.2. Stac yazılımı ile oluşturulmuş sıcak bölgeler haritası her renk farklı suç türlerini ifade etmektedir.

Son yıllarda, sıcak bölgelerin görselleştirilmesi için daha çok coğrafi bilgi sistemleri kullanılmaktadır. Coğrafi bilgi sistemleri ile üretilen sıcak bölge haritaları meteoroloji haritalarına benzemektedir. Coğrafi bilgi sistemleri kullanılarak sıcak bölgelerin görselleştirilmesi ile birlikte suçun başlangıç noktası ve suçun devam ettiği yerlerde görülebilmektedir. Ayrıca suç işlenen sıcak noktalar ile hiç suç işlenmeyen bölgeler ayırt edilebilmektedir.

Sıcak bölgeler yönteminin uygulanması ve yorumlanması kolay olduğundan dolayı oldukça tercih edilmektedir. Kullanılan yazılımlar sayesinde yalnızca gerekli veriler girilerek istenilen sonuca ulaşılabilmektedir. Ayrıca girilen verilerin sayısı arttıkça anlamlı sonuçlar elde edilmektedir.

Tekrarlanan Mağduriyet

Yukarıda bahsedilen sıcak bölgeler yaklaşımında, geçmiş dönemlere ait veriler kullanılarak gelecekle ilgili etkili suç tahminlerinde bulunulabilmektedir. Ancak, bu yöntem kısa zaman dilimlerinde daha az etkilidir.

Yapılan araştırmalar bize, aylık periyodlarda meydana gelen suç kaynaklı mağduriyetlerin, sonraki aylık dönemlerde de ortaya çıkabileceğini göstermektedir. Bu yöntemde kısa zaman aralığında meydana gelen ve tekrarlanan mağduriyet verileri kullanılarak geleceğe dair suç tahmininde bulunulmaktadır.

Sıcak bölgeler yönteminin uygulanmasının ve yorumlanmasının kolay olması sebebinden dolayı oldukça tercih edilmektedir.

Tek Değişkenli Yöntemler

Bu tarz yöntemlerde yalnızca tek bir değişken mevcuttur. Suç tahmini yapabilmek için tek bir değişken faydalanılmaktadır. *Bu yöntemde geçmişteki verilerden yalnızca bir tanesi alınarak, bu verinin gelecekte ne olacağının tahmini yapılmaktadır.*

Bu yöntem basitliğinden dolayı daha çok ilgi çekmektedir. Bu yöntem kullanılırken ihtiyaç duyulan veri en az düzeydedir. Buna ek olarak, kullanılan veri tek tip olduğundan, suç tahmini yapan kişilerin tüm verileri değerlendirmeye tabi tutup tutmadıkları kaygısını da ortadan kaldırmaktadır.

SUÇ TAHMİNİNDE COĞRAFI BİLGİ SİSTEMLERİNİN KATKISI

Coğrafi bilgi sistemleri sıklıkla veri toplama ve bu verilerin görsel haritalar üzerinde sayısallaştırılarak kullanılmasında kullanılırlar. Suç tahmini ile ilgili olarak ise, öncelikli olarak verilerin toplanması ve verilerin mekânsal analizlerinde kullanılması için düzenlenmelidir. Sonrasında ise ihtiyaç duyulan veri tipleri istenilen şekilde kullanılmaktadır.

Coğrafi bilgi sistemleri sayesinde görsel haritalar sayısallaştırılabilmektedir. Sayısallaştırılmış haritalar üzerinde koordinatları ile birlikte suç ve suç tahmin verileri hakkındaki bilgiler coğrafi olarak kodlanabilmektedir. Veriler sistem içerisinde bir defa aktarıldıktan sonra artık analizlerimizde uygun olarak kullanılabilmektedir.

Coğrafi bilgi sistemleri, verilerin daha etkin kullanılabilmesi için verileri görselleştirerek daha anlaşılır ve kullanışlı hâle getirilmesinde kullanılır. Geleceğe yönelik suç tahmininde bulunulurken sayısal verileri de ekran üzerinden kullanarak, kâğıt üzerindeki haritalara göre kullanım açısından daha etkin ve çok yönlüdür. Bu tür yazılımlar sayesinde veriler bir arada görülerek bölgeler ve mekânlar arasındaki ilişkiler ortaya çıkarılmakta yardımcı olmaktadır.

Sonuç olarak coğrafi bilgi sistemleri başlı başına güçlü ve etkin çok yönlü bir veri analiz araçlarıdır.

Coğrafi bilgi sistemleri sayesinde görsel haritalar sayısallaştırılabilmekte ve sayısal veriler de görselleştirilmektedir.

Bireysel Etkinlik

- Coğrafi Bilgi sistemlerinin ülkemizde hangi alanlarda kullanıldığı konusunu araştırınız.

SUÇ TAHMİNİ

Günümüzde gelişen teknoloji ve teknikler sayesinde gelecekte gerçekleşmesi olası suçlar hakkında bilgi sahibi olabiliyoruz. Daha ileriki

dönemlerde ise çok daha etkili kullanıma ulaşacağından birçok sektör için kaçınılmaz olacaktır.

Politika belirleyicilerin bile gelecekte olacak olaylar hakkında çok net fikir sahibi olamamalarına rağmen, teknolojik araçlar sayesinde kolluk kuvvetlerinin gelecekte oluşacak suçlar hakkında bilgi sahibi olabilmelerine yardımcı olacağından bu analizlime oldukça önemlidir. Coğrafi bilgi sistemleri içeriğinde yalnızca geçmişe ait suç verileri bulunmaz, aynı zamanda demografik veriler, nerede hangi mekânların olduğu gibi verilerde bulunur.

Politika belirleyen analizciler tarafından sürekli olarak geleceğe yönelik suç tahminlerinde bulunmaktadır. Önemli olan bu tahminlerin somut verilerle desteklenip desteklenmediğidir. Somut verilere dayansa bile uygun yöntemler kullanılmadığında gerçek verilere ulaşmakta zorlaşmaktadır. Teknik suç tahmininde bulunurken, ekonomik modelleri kullanmak, bilgisayar ve harita teknoloji altlıkları kullanmak ve yeni yöntemler uygulamak toplam maliyeti oldukça arttırmaktadır.

Suç tahmininde kullanılan yöntemler, sınırlı kaynaklarla çalışan kolluk kuvvetlerine daha etkin şekilde çalışmalarına imkân sağlamaktadır. Bu yöntemlerin amacı, suç daha oluşmadan suçun önlenmesini sağlamak önleyici hizmetler ve suç sonrasında ise etkili bir şekilde soruşturmayı yürütmektir. Kolluk güçlerinin her biriminde suç tahmin yöntemleri bilinmeli ancak suç önleme konusunda da her şeyin olabileceği düşünülmemelidir. Kolluk güçlerinin uygulamış oldukları stratejilerin etkinliği, somut göstergelere dayanmalıdır.

Kolluk güçlerinin uygulamış oldukları stratejilerin etkinliği, somut verilere dayanmalıdır.

Tahmin Yöntemlerinin Sınıflandırılması

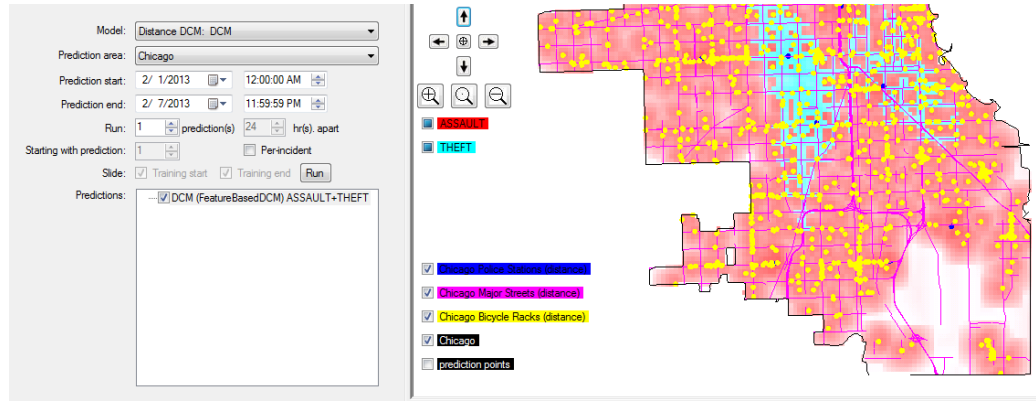
Tahmin yöntemleri dört kategoride incelenmektedir.

- Suçluların tahmini: Bu yöntem ile gelecekte suç işlemesi potansiyeli olan kişiler tahmin edilmeye çalışılır.
- Suç tahmin yöntemleri: Bu yöntemler ile gelecekte oluşması olası suçların yeri, zamanı ve türü tahmin edilmeye çalışılır.
- Faillerin kimliklerini tahmin yöntemleri: Bu yöntemlerle suç işlemesi olası kişilerin kimlik bilgileri önceden tahmin edilmeye çalışılır.
- Suç kurbanlarını tahmin yöntemleri: Diğer yöntemlere benzer bir şekilde gelecekte suç mağduru olması olası kişileri tahmin etmeye çalışır.

Suç Tahmini İle İlgili Mitler

Suç tahmini yöntemleri birçok analist tarafından bilimsel çalışmalarda farklı farklı isimlerle kullanılmaktadır. Bu kısımda suç tahmini ve konunun etkinliğinin azalmasına neden olan mitlerden bahsedilecektir.

Suç tahmini konusu son zamanlarda analistlerin dikkatini oldukça çekmektedir. Bunun yanında bazı mitler konun etkisini azaltmaktadır. Çok bilinen mitler aşağıda açıklanmıştır:

Şekil 6.3. Suç tahmini yazılımının ara yüzü

Sistemler ne kadar gelişirse gelişsin, doğru ve sağlıklı neticeler almak sisteme verilen verilerin miktarı ve tutarlılığı ile doğru orantılıdır.

- Günümüz bilgisayarları geleceği bilirler. Yapılan bazı açıklamalarda günümüzde kullanılan bilgisayarların işlem kapasitelerinin oldukça yüksek olduğu, yapay zekâ teknolojisinin çok geliştiğinden bahsedilmektedir. *Sistemler ne kadar gelişirse gelişsin, doğru ve sağlıklı neticeler almak sisteme verilen verilerin miktarı ve tutarlılığı ile doğru orantılıdır.*
- Bilgisayar sizin için her şeyi yapabilirler. Son zamanlarda suç tahmini konusunda geliştirilmiş yazılımların sayısı oldukça artmıştır. Bununla birlikte suç tahminini kolaylaştıracak birçok hazır özelliklerde yazılımlarla birlikte gelmektedir. *Bütün bu iyi yönde gelişmeler olmasına karşın, sistemi kullanacak kişinin uzman olmaması, sisteme dâhil edilecek verilerin sağlıklı ve yeterli olmaması gibi nedenlerle istenilen kalitede sonuçlar alınamamaktadır.*
- Suç tahmini için çok pahalı sistemlere ihtiyaç yoktur. Dünya üzerinde birçok polis teşkilatı suç tahminini temel ve ucuz yazılımlar ile sağlamaktadırlar. Bilinen yazılımları kullanmaktadır. Burada önemli olan sonuçta hangi veriye ulaşmak istediğimiz ve bunun için ihtiyacımız olan verilerin ve yöntemin ne olduğudur.

Örnek

- Bunlara Microsoft Office yazılımı, ArcGIS ve Mapinfo gibi coğrafi bilgi sistemi yazılımları örnek olarak verilebilir.

- Doğru tahminler suç oranlarını düşürür. Geleceğe yönelik suç tahminlerinde bulunmak ve bu tahminlerin doğru verileri içermesi tamamen yeterli değildir.
- Suç tahmininde bulunmak suçla mücadele ve suçların önlenmesin de yapılan çalışmaların bir parçasıdır. Elde edilen veriler doğru şekilde suçların önlenmesi stratejilerinde yapıcı şekilde kullanılmadıkça suç oranları düşmeyecektir.*

Suç Tahminindeki Tuzaklar

Kanunların uygulanmasında faydalı olabilmek için, suç tahmin yöntemleri ve elde edilen sonuçlar suçların önlenmesi ve kamu düzenin sağlanmasında geniş kapsamlı olarak kullanılmalıdır (Öztürk B, 1995) [2].

Ayrıca, suç tahmin yöntemleri kullanırken etkili bir iş birliği koordinasyon içerisinde çalışılması gerekmektedir.

Suç önlemede kullanılan veri kalitesini etkileyen üç temel faktör veri sansürü, önyargı ve ilişkisiz verilerdir.

- Taktik uygulamaların yerine suç tahminine odaklanmak. Suç tahmini ile ilgili bir çalışma neticesinde, belli bir yer ve zamanda oluşabilecek suçlarla ilgili güçlü verilere ulaştığımızı farz edelim. *Bu verileri kullanarak harekete geçip güvenlik stratejileriyle önleme yoluna gitmiyorsa, yapılan mücadele çok fazla şey ifade etmeyecektir.*
- Kalitesiz verilerle çalışmak. Suç önlemede kullanılan veri kalitesini etkileyen üç temel durum veri sansürü (gizlilik), önyargı ve ilişkisiz verilerdir. Verilerin sansürlenmesi, veri kirliliği, hatalı veri veya gizlenmesi neticesinde doğru sonuca ulaşamaz. *Doğru tahmin için olmazsa olmaz unsurlardan başlıca kuralı sağlıklı verilerdir.* Verilerin gizlenmesi, önyargılı veri toplanması ve veriler arasında doğru ilişki kurulmaması ile suç işlenen bir alanda hiç suç işlenmiyormuş veya tam tersi suç işlenmeyen bir yere yönlendirebilir.
- Tahminin yanlış anlaşılması. Tahmin materyalleri(değişkenler) seçilirken temel faktörlerin neler oldukları iyi değerlendirilmelidir. *Suç tahmini ile ilgili güncel yazılımlar, yapılan tahminlerle birlikte risk faktörleri belirlenebilmekte olduğundan yapılan analiz ile ilgili riskler dikkate alarak değerlendirme yapılmalıdır.*
- Tahmin sonuçlarına çekimser yaklaşmak. Gönümüz teknoloji ve bilgi seviyesiyle birçok güvenlik birimi tarafından suç oluşumu hakkında doğru tahminler yapılabilmektedir. Doğru tahmin yapılması tamamen doğru veri ve doğru yöntemin seçimi ile mümkündür.
- Kişi hakları ve özel hayatın gizliliğini ihlal ettiği düşüncesi. Yapılan, çalışmalarda kişi hakları ve özel hayatın gizliliğine azami dikkat edilmelidir. Suç tahmini ile ilgili sonuçlar doğrudan bir kişiyi değil, bir bölge ve suçun genel olarak olduğu yerler için, kişi hakları ve insan hakları ile ilişkilendirmek yanlış olur.

Suç Tahmini Konusunda Öneriler

Suç önleme konusunda yapılacak öneriler, kullanılan yöntem ve araçlar, bu yöntem ve araçları geliştirenler olacaktır. Bu önerilerle ilgili aşağıda gerekli açıklamalar yapılacaktır.

Suç tahmini yöntem ve araçlarını kullananlar

Birçok güvenlik birimi suç tahmin yöntem ve araçlarını kullanmaktadır. Burada önemli olan durum, ne kadar karmaşık bir sisteme ihtiyaç olduğudur. Bu aşamada hedeflenen kısımları neler olduğu iyi analiz edilmelidir. Ne kadar veriyi analiz edeceğimiz ve verileri birbirinden ayıracağımız kısımları belirleyerek çık

sonuçları coğrafi bilgi sistemlerinde görselleştirip görselleştirmeyeceğimiz değerlendirilmelidir.

Elimizdeki veri miktarı ve ulaşmak istediğimiz hedef değerlendirildiğinde, ihtiyacımız olan basit bir Office yazılımı da olabilmektedir.

Elimizdeki veri miktarı ve ulaşmak istediğimiz hedef değerlendirildiğinde, ihtiyacımız olan basit bir Office yazılımı da olabilmektedir.

Kullanılacak veri miktarı büyüdüğünde ve karmaşık yöntemler kullanılarak, çok detaylı bilgiler elde etmek istediğimizde ise, doğru orantılı olarak kullanılacak yöntem ve araçlarda bu duruma uygun olarak yeterli kapasitede olması gerekmektedir.

Suç tahmini ile ilgili çalışmalar maliyetli olarak görülse de elde edilen fayda çok büyüktür.

Suç tahmini yöntem ve yazılımlarını geliştirenler

Suç tahmini ile ilgili araçları temin eden kişilerin kullanacakları yöntem ve araçlarla verecekleri kararlar suç konusunda ne kadar bilgili olduğu ile doğru orantılı olarak konuda faydalı olabilmektedirler.

Suç tahmin yöntem ve araçları her fırsatta çok faydalı oldukları vurgulanmasına rağmen, her şey olmadığını da unutmamak gerekmektedir. Bu tür yöntem ve araçlar sayesinde, bilgisayarlara sorulduğunda gelecekteki suç ve suçluyu hemen söyleyebileceği algısı oluşsa da, sistemden talep edilen şey suç risklerini belirleme olmalıdır.

Suçla mücadele edenler

Güvenlik güçleri açısından suçla mücadelede, suçun meydana geleceği yeri ve zamanı tahmin etmek işin yarısı ise diğer yarısı da suç ile ilgili gerekli önleyici tedbirleri almaktır.

Bazı özel tedbirler amaca ve duruma göre farklılıklar göstermektedir. Başarılı çalışmaların bazıları aşağıda verilmiştir:

- İhtiyaç duyulan veriler işe aktarılmıştır.
- Personel bu konuda ilgili ve isteklidir.
- Bu çaba için üst seviye destek ve koordinasyon vardır.
- Analiz yapanlar ile çalışan memurlar arasında koordinasyon vardır.
- Suç tahmini ile ilgilenen birim ile diğer birimler sistemin gerekliliklerini ve duruma göre nasıl karar alınması gerektiğinin bilincinde olmalıdır.
- İhtiyaç hâlinde gerekli müdahalede bulunacak ve sorumluluk alacak nitelikte görevliler olmalıdır. Suç önleme konusunda müdahaleler halka ilişkiler temeline oturtulmalıdır.

POTANSİYEL SUÇLULARIN SORUŞTIRMALARINDA SUÇ TAHMİNLERİNİN KULLANILMASI

Önceki bölümlerde suç tahminin hangi yöntemlerle yapıldığından bahsedilmişti. Bu bölümde ise suç tahmin yöntemleri kullanarak ileriki

dönemlerde kimlerin suç işlediği incelenerek, gelecekte yine kimlerin suç işleme potansiyeli konusu incelenecektir.

Özel Hayatın Gizliliği ve Özgürlükler

Yapılan suç tahmini ile ilgili çalışmalar neticesinde bir kişinin suç işleyeceği ile ilgili bir yargıya varmak, o şahsın kişilik haklarını doğrudan ilgilendirmektedir.

Suç tahmini konusunda yapılan çalışmalarda gizlilik konusu sürekli ön plana çıkmaktadır. Ayrıca, çalışmalar neticesinde çıkan bilgilerin ne kadarının ne şekilde kullanılacağı konusunda yasal altyapının oluşturulması önemlidir.

İstihbarat ve bilgi arasındaki ayrım ise diğer bir tartışma konusudur. Yapılan analizler neticesinde ortaya çıkan suç tahminleri kesin bilgiler midir, bu bilgiler adli soruşturmalarda kullanılabilir mi soruları sürekli tartışılmaktadır. Gizlik ve özgürlükler konusunda yapılan tartışmalar neticesinde ortaya çıkan önemli kısımlar aşağıda sıralanmıştır:

- Şüpheli aktiviteler arasındaki ilişkiler bize bir gizlilik politikası oluşturma konusunda yön vermektedir.
- Güvenlik güçlerinin gizlilik ve benzer konularda yeteri kadar bilgi birikimi vardır ve bu sorunda tecrübe ile çözülecektir.
- Nasıl ki toplumsal olaylarda güç kullanımı ile ilgili standartlar belirlenmişse, yine aynı şekilde suç tahmini ve gizlilik konularında da birçok tartışma yapılarak gerekli kriterler belirlenecektir.
- Toplumda güven oluşturma başlıca yolu şeffaflıktır.
- Suç tahmini yöntemlerini suçla mücadelede kullanma konusunda gerekli yasal altyapı olmalıdır.

Suç Tahmininin Yasal Altyapısı

Suç tahmini ile ilgili yasal altyapının gerekliliği ile ilgili tartışmalar eskiden beri yapılmaktadır. *Her suçlu mutlaka bir iz bırakmaktadır. Bu izler kimi zaman bıraktığı bir deri döküntüsünde ve sigara izmaritindeki DNA, kimi zaman ise kullanılan bilgisayar ve cep telefonlarındaki veriler olabilmektedir.*

Hangi verilerin nasıl toplanabileceği, ne kadar süre ile saklanabileceği ve nerelerde kullanılabileceğinin yasal altyapısı olmak zorundadır. Suçla mücadelede diğer konularda olduğu gibi suç tahmini konusunda da gerekli yasal altyapı oluşturulmalıdır.

Kanun Uygulayıcıları İçin Gizlilik Kaynakları

Bazı hâlâ geliştirilmekte olan yazılım araçları sayesinde suç işleme potansiyeli bulunan kişiler tahmin edilebilmektedir. Bu tahmin sonucu kesin olacaktır diye değerlendirme yapılamaz. O nedenle, güvenlik güçleri elde etmiş oldukları verilere ihtiyatlı davranmak zorundadırlar.

Kanun uygulayıcılar elde ettikleri verileri kullanırken özel hayatın gizliliğine ve temel insan haklarına saygılı olmalıdır. Suç tahmini işlem aşamaları kişisel veriler açısından olabildiğince şeffaf olmalıdır.

Suç önleme konusunda müdahaleler iyi bir halka ilişkiler temeline oturtulmalıdır.

SUÇ TAHMİNİ KONUSUNDA GENEL DEĞERLENDİRME

Suç tahmini konusu yeni ve tartışmalı bir konu olmakla birlikte, güvenlik güçlerinin şimdi olduğu gibi gelecekte de önemli bir faaliyet alanı olacaktır. Bu ünite içerisinde suç tahmini ile ilgili mitlerden ve tuzaklardan bahsettik. Uygulayıcılar ve karar vericiler için değerlendirmeye alınması gereken daha başka hususlarda elbette mevcuttur.

Suç tahmini ile ilgili sistem geliştirenler kendi ürünleri ile ilgili olarak olağanüstü yeteneklere sahip oldukları konusunda uygulayıcılara söz vermemelidirler. Bu tür araçların ancak yeterli bilgi seviyesi ve gerektiği şekilde uygun veriler kullanılarak sonuç alınabileceğini vurgulamalıdır.

Suç tahmininin temelinde veri analizi vardır. O nedenle, suç tahmini konusunda çalışacak kişilerin veri analizi konusunda yeterli bilgiye sahip olmaları gerekmektedir.

Suç tahmininde bulunan görevlilerle, sokakta çalışan güvenlik görevlileri sıkı bir işbirliği içerisinde çalışmalıdırlar. Ancak bu şekilde bir çalışma yöntemi ile suç tahmini ve suçun önlenmesi konusunda başarıya ulaşılabilir.

Yöneticiler kendi birimlerine uygun seviyede hangi yazılım var ise onu tercih etmelidirler. Küçük birimler için pahalı yazılımlara ihtiyaç yoktur.

Büyük çaplı birimlerin, kullanacakları veri miktarının büyüklüğüne ve yapılacak analizlerin karmaşıklığına bağlı olarak daha üst seviye yazılımları tercih etmeleri uygun olacaktır.

Suç tahmini için geliştirilen yazılım ve metotların ancak doğru kullanıldığı takdirde istenilen sonuçları verebileceği unutulmamalıdır.

Suç tahmini için geliştirilen yazılımların altyapısında karmaşık matematik teknikleri olmasına karşın, bu araçları kullanmak için ileri seviye matematikçi olmaya ihtiyaç yoktur.

Kanun uygulayıcılar ve politika üreticiler suç tahmin verilerini suçun önlenmesi ve azaltılması konusunda verilecek karara destek amaçlı kullanmalıdırlar.

Suçun önlenmesi konusunda, suç tahmin süreci işin bir yarısı ise harekete geçme ve gerekli müdahaleler de işin diğer yarısıdır. Başarılı müdahaleler aşağıda sıralanmıştır:

- İhtiyaç duyulan veriler işe aktarılmıştır.
- Personel bu konuda ilgili ve isteklidir.
- Bu çaba için üst seviye destek ve koordinasyon vardır.
- Analiz yapanlar ile çalışan memurlar arasında koordinasyon vardır.
- Suç tahmini ile ilgilenen birim ile diğer birimler sistemin gerekliliklerini ve duruma göre nasıl karar alınması gerektiğinin bilincinde olmalıdır.
- İhtiyaç hâlinde gerekli müdahalede bulunacak ve sorumluluk alacak nitelikte görevliler olmalıdır.

Kanun uygulayıcılar: elde ettikleri verileri kullanırken özel hayatın gizliliğine ve temel insan haklarına saygılı olmalıdır.

Bireysel Etkinlik

- Suç tahmini ve sonrasında suçların önlenmesi konusunda uygulanan yöntemlerin avantaj ve dezavantajlarını nelerdir bu konu üzerine tartışınız.

Özet

•SUÇ TAHMİN YÖNTEMLERİ

•Sıcak Bölgeler

•Bu yöntem ile geçmişte suç işlenen alanlar suçun şekline göre tespit edilerek sıcak bölgeler olarak belirlenir. Sıcak bölgeler yönteminde tutarlı veriler elde edebilmek için geçmişe ait yeteri kadar veri kullanılmalıdır. Kullanılan veri sayısı arttıkça tutarlılıkta artacaktır. Sıcak bölgelerin tespitinde ve görselleştirilmesinde araştırmacılar birçok yöntem kullanmaktadırlar. Bu yöntemlerin en çok kullanılanı coğrafi bilgi sistemleridir.

•Tekrarlanan Mağduriyet

•Yapılan araştırmalar bize, aylık periyotlarda meydana gelen suç kaynaklı mağduriyetlerin, sonraki aylık dönemlerde de ortaya çıkabileceğini göstermektedir

•Tek Değişkenli Yöntemler

•Bu yöntemde geçmişteki verilerden yalnızca bir tanesi alınarak, bu verinin gelecekte ne olacağının tahmini yapılmaktadır

•SUÇ TAHMİNİNDE COĞRAFI BİLGİ SİSTEMLERİNİN KATKISI

•Coğrafi bilgi sistemleri sıklıkla veri toplama ve bu verilerin görsel haritalar üzerinde sayısallaştırılarak kullanılmasında kullanılırlar

•Coğrafi bilgi sistemleri, verilerin daha etkin kullanılabilmesi için verileri görselleştirerek daha anlaşılır ve kullanışlı hâle getirilmesinde kullanılır.

•SUÇ TAHMİNİ

•Politika belirleyicilerin bile gelecekte olacak olaylar hakkında çok net fikir sahibi olamamalarına rağmen, teknolojik araçlar sayesinde kolluk kuvvetlerinin gelecekte oluşacak suçlar hakkında bilgi sahibi olabilmelerine yardımcı olacağından bu analizime oldukça önemlidir. Suç tahmininde kullanılan yöntemler, sınırlı kaynaklarla çalışan kolluk kuvvetlerine daha etkin şekilde çalışmalarına imkân sağlamaktadır.

•Tahmin Yöntemlerinin Sınıflandırılması

•Tahmin yöntemleri dört kategoride incelenmektedir. Suçluların tahmini: Bu yöntem ile gelecekte suç işlemesi potansiyeli olan kişiler tahmin edilmeye çalışılır. Suç tahmin Yöntemleri: Bu yöntemler ile gelecekte oluşması olası suçların yeri, zamanı ve türü tahmin edilmeye çalışılır. Failerin kimliklerini tahmin yöntemleri: Bu yöntemlerle suç işlemesi olası kişilerin kimlik bilgileri önceden tahmin edilmeye çalışılır. Suç kurbanlarını tahmin yöntemleri: Diğer yöntemlere benzer bir şekilde gelecekte suç mağduru olması olası kişileri tahmin etmeye çalışır.

•Suç Tahmini İle İlgili Mitler

•Suç tahmini yöntemleri birçok analist tarafından bilimsel çalışmalarda farklı farklı isimlerle kullanılmaktadır. Bu kısımda suç tahmini ve konunun etkinliğinin azalmasına neden olan mitlerden bahsedilecektir.

•Günümüz Bilgisayarları Geleceği Bilirler

•Yapılan bazı açıklamalarda günümüzde kullanılan bilgisayarların işlem kapasitelerinin oldukça yüksek olduğu, yapay zekâ teknolojisinin çok geliştiğinden bahsedilmektedir. Sistemler ne kadar gelişirse gelişsin, doğru ve sağlıklı neticeler almak sisteme verilen verilerin miktarı ve tutarlılığı ile doğru orantılıdır.

•Suç Tahminindeki Tuzaklar

•Taktik Uygulamaların Yerine Suç Tahminine Odaklanmak. Suç tahmini ile ilgili bir çalışma neticesinde, belli bir yer ve zamanda oluşabilecek suçlarla ilgili güçlü verilere ulaştığımızı farz edelim. Bu verileri kullanarak harekete geçip güvenlik stratejileriyle önleme yoluna gitmiyorsak, yapılan mücadele çok fazla şey ifade etmeyecektir.

Özet(devamı)

•Suç Tahmini Konusunda Öneriler

•Suç önleme konusunda yapılacak öneriler, kullanılan yöntem ve araçlar, bu yöntem ve araçları geliştirenler olacaktır. Bu önerilerle ilgili aşağıda gerekli açıklamalar yapılacaktır. Suç tahmini yöntem ve araçlarını kullananlar. Elimizdeki veri miktarı ve ulaşmak istediğimiz hedef değerlendirildiğinde, ihtiyacımız olan basit bir Office yazılımı da olabilmektedir. Suç tahmini yöntem ve yazılımlarını geliştirenler. Suç tahmin yöntem ve araçları her fırsatta çok faydalı oldukları vurgulanmasına rağmen, her şey olmadığını da unutmamak gerekmektedir.

•POTANSİYEL SUÇLULARIN SORUŞTIRMALARINDA SUÇ TAHMİNLERİNİN KULLANILMASI

•Özel Hayatın Gizliliği ve Özgürlükler

•Yapılan suç tahmini ile ilgili çalışmalar neticesinde bir kişinin suç işleyeceği ile ilgili bir yargıya varmak, o şahsın kişilik haklarını doğrudan ilgilendirmektedir.

•SUÇ TAHMİNİ KONUSUNDA GENEL DEĞERLENDİRME

•Suçun önlenmesi konusunda, suç tahmin süreci için bir yarısı ise harekete geçme ve gerekli müdahaleler de için diğer yarısıdır. Başarılı müdahaleler aşağıda sıralanmıştır. İhtiyaç duyulan veriler işe aktarılmıştır. Personel bu konuda ilgili ve isteklidir. Bu çaba için üst seviye destek ve koordinasyon vardır. Analiz yapanlar ile çalışan memurlar arasında koordinasyon vardır. Suç tahmini ile ilgilenen birim ile diğer birimler sistemin gerekliliklerini ve duruma göre nasıl karar alınması gerektiğinin bilincinde olmalıdır. İhtiyaç hâlinde gerekli müdahalede bulunacak ve sorumluluk alacak nitelikte görevliler olmalıdır. Sorumlu memurlar hesap verebilir ve sorumluluk alabilir olmalıdır.

DEĞERLENDİRME SORULARI

1. Aşağıdakilerden hangisi suç tahminin faydalarından biri değildir?
 - a) Suç konusundaki yapılan tahminler neticesinde, güvenlik güçleri uygun mekâna gerektiği kadar ekip sevk edebilmektedir.
 - b) Suç tahmini amacıyla ortaya çıkan sayısal veriler aynı zamanda oluşturulacak stratejiler konusunda da önemli göstergeler içermektedir.
 - c) Uygun mekânlara gerektiği kadar devriye ekibi planlayabilmektedir.
 - d) Bu göstergeler yalnızca suç tahmini amacıyla değil, aynı zamanda suçun oluşumunun altındaki nedenlere de ışık tutmaktadır.
 - e) Suç tahmini güvenlik hizmetlerini zafiyete uğratmaktadır.
2. Aşağıdakilerden hangisi suç tahmin yöntemlerinden sıcak bölgeler yaklaşımı için yanlıştır?
 - a) Sıcak bölgeler yöntemi ile geçmişte suç işlenen alanlar tespit edilerek sıcak bölgeler olarak belirlenir. Sıcak bölgeler olarak belirlenen alanlar aynı zamanda geleceğin de sıcak alanları olarak düşünülebilir.
 - b) Suç analistleri ise tespit edilen sıcak bölgeleri bir araya getirerek geniş bir mekânın suç haritasını üretirler. Bu suç haritaları güvenlik güçleri tarafından ise olaylara zamanında müdahale, önleyici polislik ve personel planlaması gibi amaçlarla yönelik kullanılır.
 - c) Sıcak bölgelerin tespitinde ve görselleştirilmesinde araştırmacılar birçok yöntem kullanmaktadırlar. Bu yöntemlerin en çok kullanılanı coğrafi bilgi sistemleridir.
 - d) Coğrafi bilgi sistemleri kullanılarak oluşturulan suç haritalarında, hiç suç işlenmeyen yerler görünmez.
 - e) Coğrafi bilgi sistemleri kullanıcılarının yeterli bilgi ve beceriye sahip olması gerekmektedir. Geçmişe ait veriler görselleştirilirken kolay anlaşılır olmasına dikkat edilmelidir.
3. Yapılan araştırmalar bize, aylık periyotlarda meydana gelen suç kaynaklı mağduriyetlerin, sonraki aylık periyotlarda da ortaya çıkabileceğini göstermektedir. Bu yöntemde kısa zaman dilimlerinde meydana gelen ve tekrarlanan mağduriyet verileri kullanılarak geleceğe yönelik suç tahmininde bulunmaktadır.

Paragrafta hangi suç tahmin yönteminden bahsedilmektedir?

- a) Coğrafi bilgi sistemi
- b) Tek değişkenli Yöntemler
- c) Tekrarlanan Mağduriyet
- d) Çok değişkenli yöntemler
- e) Mekânsal analiz

4. Aşağıdakilerden hangisi coğrafi bilgi sistemleri ile ilgili olarak yanlış ifade edilmiştir?
- a) Coğrafi bilgi sistemleri yalnızca analiz amacıyla üretilmişlerdir. Veriler ve haritalar görsel olarak incelenmez.
 - b) Coğrafi bilgi sistemleri veri toplama ve bu verilerin görsel haritalar üzerinde sayısallaştırılarak kullanılmasında kullanılırlar.
 - c) Coğrafi bilgi sistemleri sayesinde görsel haritalar sayısallaştırılabilmektedir.
 - d) Sayısallaştırılmış haritalar üzerinde koordinatları ile birlikte suç ve suç tahmin verileri coğrafi olarak kodlanabilmektedir.
 - e) Coğrafi bilgi sistemleri verilerin görselleştirilerek daha anlaşılır ve kullanışlı hâle getirilmesinde kullanılır.
5. Aşağıdakilerden hangisi suç tahmin yöntemlerinin sınıflandırılması içerisinde yer almaz?
- a) Faillerin kimliklerini tahmin yöntemleri
 - b) Suç aletlerini tahmin yöntemleri
 - c) Suç tahmin yöntemleri
 - d) Suçluların tahmini
 - e) Suç kurbanlarını tahmin yöntemleri
6. Aşağıdakilerden hangisi suç tahmini ile ilgili mitlerden biri değildir?
- a) Günümüzde bilgisayarlar geleceği bilirler.
 - b) Bilgisayar doğru kullanıldığında sizin için her şeyi yapabilir.
 - c) Suç tahmini için çok pahalı sistemlere ihtiyaç vardır.
 - d) Doğru tahminler uygulandığında otomatik olarak suç oranlarını düşürür.
 - e) Suç tahmini için kullanılan yazılım araçlarına gerektiği kadar bilgi sağlanmalıdır.
7. Aşağıdakilerden hangisi suç tahmini konusundaki tuzaklardan biri değildir?
- a) Kalitesiz verilere dayanarak işlem yapmak
 - b) Uygulamaların yerine suç tahminine vurgu yapmak
 - c) Tahminin arkasındaki faktörlerin yanlış anlaşılması
 - d) Kişi hakları ve özel hayatın gizliliğini ihlal etmediği düşüncesi
 - e) Tahmin sonuçlarına gereğinden az değer vermek

8. Aşağıdakilerden hangisi suçla mücadele edenler açısından, suç tahmini ve suçla mücadelede başarılı olmanın unsurlarından biri değildir?
- a) Personel bu konuda ilgili ve isteklidir.
 - b) İhtiyaç duyulan kaynaklar çalışmaya aktarılmıştır.
 - c) Analiz yapanlar ile çalışan memurlar arasında koordine vardır.
 - d) İhtiyaç hâlinde eşgüdümlü destek gereklidir.
 - e) Suç önleme konusunda müdahaleler iyi bir halka ilişkiler temeline oturtulması gerekmez.
9. Aşağıdakilerden hangisi suç tahmini ile ilgili, gizlik ve özgürlükler konusunda yapılan tartışmalar neticesinde ortaya çıkan anahtar noktalardan biri değildir?
- a) Güvenlik güçlerinin gizlilik ve bağlantılı konularda yeteri kadar bilgi birikimi vardır ve bu sorunda tecrübe ile çözülecektir.
 - b) Şüpheli aktiviteler arasındaki ilişkiler bize bir gizlilik politikası oluşturma konusunda ders vermektedir.
 - c) Toplumda güven oluşturma başlıca yolu şeffaflıktır.
 - d) Nasıl ki toplumsal olaylarda güç kullanımı ile ilgili standartlar belirlenmişse, suç tahmini ve gizlilik konularında aynı standartlar uygulanmalıdır.
 - e) Suç tahmini yöntemlerini suçla mücadelede kullanma konusunda gerekli yasal altyapı olmalıdır.
10. Suçun önlenmesi konusunda, suç tahmini yapılan çalışmaların bir yarısı ise harekete geçme ve gerekli müdahaleler diğer yarısıdır. Aşağıdakilerden hangisi başarılı müdahaleleri içeren özelliklerden biri değildir?
- a) Suç tahmini ile suçun önlenmesi için üst seviyede destek olmalıdır.
 - b) Bu konuda çalışan personel istekli ve hevesli olmalıdır.
 - c) İş için ihtiyaç duyulan kaynaklar verilmiş olmalıdır.
 - d) Analistler ve uygulayıcılar arasında sıkı bir işbirliği olmalıdır.
 - e) Birimler arasında bilgi alışverişi olmamalıdır.

Cevap Anahtarı

1.e, 2.d, 3.c, 4.a, 5.b, 6.e, 7.d, 8.e, 9.d, 10.e

ÇEVRESEL TASARIM YOLU İLE SUÇUN ÖNLENMESİ

İÇİNDEKİLER

- Çevresel Tasarım Prensipleri ile Suçun Önlenmesi
- "Üç T" Yaklaşımı
- Temel Tasarım ve Yönetim Stratejileri

HEDEFLER

- Bu üniteyi çalıştıktan sonra;
- Çevresel tasarım prensipleri yolu ile suçun önlenmesinin dört prensibini öğrenebilecek,
- "Üç T" yaklaşımını açıklayabilecek,
- Temel tasarım ve yönetim stratejilerini kavrayabilecek,
- Suçun önlenmesinde aydınlatmanın önemini öğrenebilecek,
- Çevresel tasarımda tuzak alanları açıklayabilecek,
- Suçun önlenmesinde bir alanın nasıl tasarlanması gerektiğini değerlendirebileceksiniz.

SUÇ ÖNLEME MODELLERİ

ÜNİTE

7

Çevresel Tasarım
Prensipieri İle
Suçun Önlenmesi

"Üç T" Yaklaşımı

Temel Tasarım ve
Yönetim
Stratejileri

GİRİŞ

Suç milyonlarca insanın etkilendiği toplumsal bir sorundur. Kişilere ve mala karşı işlenen ciddi suçlar toplum içerisinde kayda değer bir şekilde korku ve kaygı oluşturmaktadır. Hırsızlık, tecavüz ve cinayet gibi suçlar toplum açısından ciddi bir tehdittir. Suç korkusu özgürlüğün ve hareketin kısıtlanması bununla birlikte topluma katılmayı zorlaştırmaktadır. Bu durum özellikle suça ve suç korkusuna hassas olan kadınlar, ebeveynler, yaşlılar ve gençleri ciddi bir şekilde etkilemektedir.

Suç ve suç korkusu ile mücadele için çok farklı stratejilere ihtiyaç duyulmaktadır. Suç önleme hedefine erişebilmek için yasal düzenlemelerden birtakım stratejilere kadar bir dizi önlem gerekmektedir. *Bu doğrultuda, mimarlar ve şehir planlamacıları suçun önlenmesi konusunda etkin roller alabilmektedirler.*

Toplum, geleneksel olarak kolluk ve adalet sistemine dönüşerek, suçun ve suçlunun tespitine çalışmaktadır.

Bir diğer yandan çevresel tasarım yoluyla suçun önlenmesi düşüncesi toplumun, ev sahiplerinin, şehir planlamacılarının ve mimarların suçun önlenmesi hususunda büyük bir rol oynayabileceğini iddia etmektedir.

ÇEVRESEL TASARIM PRENSİPLERİ YOLU İLE SUÇUN ÖNLENMESİ

Çevrenin suçun önlenmesine uygun olarak tasarlanması, suç oranlarını ve suç korkusunu azaltmaktadır.

Çevrenin suçun önlenmesine uygun olarak tasarlanması, suç oranlarını ve suç korkusunu azaltmaktadır. Bu durum yaşam kalitesini yükseltmektedir. Güvenlik devriyeleri, güvenlik bariyerleri, kilitler ve engeller gibi görünür güvenlik önlemlerine karşın, çevresel tasarım yoluyla suçun önlenmesinde uygulanan yöntemler görsel olarak daha uygun çözümler sunmaktadır.

Çevresel tasarım yoluyla suçun önlenmesinde yaşam alanına engeller konulmaz, proje tasarım aşamasında bir defa planlanıp uygulandığı için ise uzun vadede ekonomiktir.

Çevresel Tasarım Prensipleri Yolu ile Suçun Önlenmesinin Dört Prensibi

- Doğal Gözetim
- Doğal Erişim Denetimi
- Bölgesel Takviye
- Bakım ve Yönetim

Çevresel tasarım yoluyla suçun önlenmesinin bu dört prensibi arasında güçlü bir örtüşme ve sinerji vardır. Ancak kolay anlaşılır olması açısından bu prensipler ayrı ayrı başlıklar altında incelenecektir. Pratikte, bu dört prensibin aslında tek bir maddenin farklı yönleri olarak değerlendirilmesi de faydalı olabilir [1].

Doğal gözetim

Suç işleme niyetinde olan kişilerin ilk önceliği birileri tarafından görülmemeleri ve gözetlenmemeleridir. *Sokakların gözetlenmesi veya sokaklara doğal olarak gözetleme yapan insanların bulunması suç işleme niyetinde olanların risk algısını arttırmaktadır.*

Doğal gözetim birçok teknik ile sağlanabilmektedir. Suç işleme ihtimalinin yüksek olduğu bölgelerde daha fazla insan bulunmasını sağlama, uygun yerlere pencerelerin, aydınlatmaların konulması ve görüşü önleyecek engellerin kaldırılması ile daha fazla alanın görünür hâle getirilmesi doğal gözetim yöntemi ile suçun önlenmesine örnek olarak verilebilmektedir.

Doğal erişim denetimi

Doğal erişim denetimi yetkisiz kişilerin izin verilmeyen bölgelere girişlerini önlemek için kullanılan kapılar, çitler, çalılar vb. fiziksel engeller ile sağlanmaktadır. En temel hâliyle erişim kontrolü yeterli sayıda kilit, kapı ve pencere engelleri kullanılarak ev ve iş yeri ortamlarında sağlanabilmektedir.

Bununla birlikte kamusal veya yarı kamusal alanlara girişte daha fazla güvenlik için erişim kontrol uygulamalarına gereksinim duyulmaktadır. Uygun bir şekilde yerleştirilmiş girişler, çıkışlar, çitler, aydınlatmalar, yaya ve araçlar ile geçilecek bölgelerin varlığı suç işleme fırsatını önlemektedir. Erişim kontrolü bazen bir alanın girişine kontrol bürosu kurmak kadar da basit olabilmektedir.

Bazı bölgelerde özellikle halkın kullanımına tamamen açık cadde ve alanlarda giriş çıkış kontrollerini sağlamak oldukça zordur. Bunun için farklı teknikler kullanılmaktadır. Örneğin, erişim denetimini sağlamak için fiziksel olmayan psikolojik bariyerler kullanılabilir. Bu bariyerler bir alanın bütünlüğünü ve tekliğini gösteren işaretler, doğal çizgiler, kaldırımlar şeklinde olabilmektedir.

Bölgesel takviye

İnsanlar doğal olarak sahip oldukları alanları korumak isterler ve diğer insanlara ait alanlara saygı gösterirler. Çitler ve işaretlerle kamusal alan ile özel alan arasına konulan belirgin sınırlar sahipliği gösteren bir yoldur. Eğer alanın sınırları iyi belirlenmişse yetkisiz kişilerin bu tür alanları ihlal edip etmedikleri daha kolay olarak anlaşılacaktır.

Bakım ve yönetim

Bu konu bölgenin geçmiş imajı ile ilgilidir. Suç konusunda imajı kötü bir bölge istenmeyen olayları üzerine sürekli çekecektir. Bir bölgenin imajını olumlu yönde değiştirmek aynı zamanda istenmeyen olayların hedefi olmaktan da çıkartacaktır.

Bu kavram diğer yönüyle, toplumun kendi arasındaki uyumu ve genel güvenlik algısı toplumun imajının değiştirilmesi ile desteklenmelidir. Bu yaklaşımla toplumlar kendi imajlarının düzeltilmesini sağlarken diğer toplumlara da bu konuda örnek olmaktadır.

Bir bölgenin imajını iyi yönde değiştirmek, aynı zamanda istenmeyen olayların hedefi olmaktan da çıkartacaktır.

Bakım ve yönetimin ne şekilde yapılacağı daha tasarım aşamasında değerlendirilmeli ve karar verilmelidir. Örneğin, tasarım aşamasında görüş alanını kısıtlamayacak şekilde, alanda ne tür cisimlerin veya bitkilerin kullanılacağına karar verilmelidir. Tasarım aşamasında alınan yanlış kararlar ve tasarımlar neticesinde bakım ve yönetim maliyeti artacaktır.

“ÜÇ T” YAKLAŞIMI (TAHSİS, TANIM, TASARIM)

Çevresel tasarım yoluyla suçun önlenmesi yaklaşımı, insanların bir alan içerisindeki öngörülebilir davranışlarına göre çevrenin fiziksel tasarımını kapsamaktadır.

Çevresel tasarım yoluyla suçun önlenmesi yaklaşımı davranışların yönetimi ve alanın işlevsel kullanım hedeflerinin altını çizmektedir.

ÜÇ T yaklaşımı insan doğasının üç yönü üzerine kurulmuştur.

- Tüm insanların belirlenmiş amaçları vardır.
- Tüm insanların kabul edilebilir istekleri ve davranışları vardır ayrıca sosyal, kültürel ve fiziksel olarak tanımlanabilirler.
- Tüm insanlar desteklenmek isteği ve bazı davranışlarının kontrol edilmesi gerekliliği vardır.

Tahsis

- Alanın tahsis amacı nedir?
- İlk olarak öngörülen tahsis amacı nedir?
- İlk tahsis amacına göre hangi ölçüde kullanıcılara hizmet etmektedir?
- Orada herhangi bir çatışma mevcut mudur?

Tanım

- Alan ne şekilde tanımlanmaktadır?
- Alanın sahibinin kim olduğu açık mıdır?
- Bu alanın sınırları nerededir?
- Alanın kullanım tarzını etkileyen herhangi bir sosyal veya kültürel tanımlama mevcut mudur?
- Alanla ilgili politikaları destekleyen açık idari ve hukuki kurallar mevcut mudur?
- Tanım ve hedef arasında çatışma veya çelişki var mıdır?

Örneğin, bazı davranışlar veya aktiviteler belirli bir alanda sosyal veya kültürel olarak yasaklanabilmektedir. Diğer bir deyişle belirli bir alanda izin verilen davranışlara başka bir alan içerisinde izin verilmeyebilir.

Tasarım

- Fiziksel tasarım ne ölçüde öngörülen amaca hizmet etmektedir?
- Fiziksel tasarım ne ölçüde istenilen ve kabul edilen davranışları desteklemektedir?
- Fiziksel tasarım alanın kullanımı veya insanların aktiviteleri ile uyum sağlamakta mıdır?

Çevresel tasarım yoluyla suçun önlenmesi yaklaşımı, insanların bir alan içerisindeki öngörülebilir davranışlarına göre çevrenin fiziksel tasarımını kapsamaktadır.

- Davranışların kontrolünü sağlama ile fiziksel tasarım arasında bir çatışma veya çelişki var mıdır?

Bu soruları değerlendirdiğimizde, çevrenin tasarlanmasında değişiklikler yapılması gerekecek ve amaçlanan hedefe ulaşma konusunda olumlu yönde gelişmeler sağlanacaktır.

TEMEL TASARIM VE YÖNETİM STRATEJİLERİ

Çevresel tasarım yolu ile suçun önlenmesinin dört prensibi çok sayıda planlama ve tasarım stratejisine dönüştürülebilmektedir. Bu stratejiler aşağıda sınıflandırılmıştır [2].

Stratejik olarak alınması gereken kararlar ya da uygulanacak stratejilerin tümü, çevresel tasarımın uygulanacağı alanın mevcut durumuna bağlıdır.

- Net görüş hatlarına izin ver,
- Uygun ve yeterli seviyede aydınlatma sağla,
- Gizli ve izole yolları en aza indir,
- Tuzaklamalardan kaçın,
- İzolasyonu azalt,
- Alanın her yerini kullanmaya teşvik et,
- Alanda çeşitli aktiviteler üret,
- Bakım ve yönetim yolu ile aidiyet duygusu oluşturun,
- İzler, işaretler, bilgilendirmeler kullan ve
- Çevrenin tüm tasarımını sürekli geliştir ve iyileştir.

Stratejik olarak alınması gereken kararlar ya da uygulanacak stratejilerin tümü çevresel tasarımın uygulanacağı alanın mevcut durumuna bağlıdır.

Görüş Hatları

Görüş hattı arzu edilen derinlikteki görülebilir alan olarak tanımlanabilir. *Uzun bir yol boyunca bazı noktalarda neler olduğunu görememek, görüş açısını kapatan keskin köşelerin, duvarların, siperlerin ve bitkilerin varlığı güvende olma duygusunu azaltmaktadır.* Büyük sütunlar, uzun boylu çitler ve yaya yollarına bitişik durumdaki gelişmiş çalılıklar suç işleme niyetinde olana kişiler için her zaman birer kalkan görevi görebilmektedirler. Bu duruma alternatif olarak, kısa boylu çitlerin, kısa boylu ağaçların ve şeffaf güçlendirilmiş camların kullanılması o çevrede suç işleme niyetinde olan kişilerin cesaretlerini kırmaktadır.

Resim 7.1. Binaların balkonlarından ve camlarından otoparkın görünürlüğü sağlanmaktadır.

Görünürlük Tasarımı

Çevrenin tasarımı yapılırken özellikle insanlar için risk oluşturan yerler göz önüne alınmalıdır.

Görünürlük tasarımı, çevrenin mümkün olduğunca görünür olarak tasarlanması ve atıl veya gizli alanlardan kaçınılmasıdır. Örneğin, bir koridordaki kapıların duvar seviyesinden daha içeride tasarlanması, suç işleme niyetinde olan kişilere saklanma imkânı sağlamaktadır. Bu tasarım mantığı çevrenin tasarımında kullanılacak yapıların tamamının inşasında kullanılmalıdır.

Görünürlüğün iyi tasarlanması sayesinde, çevrede bulunan diğer insanlarda kullanarak doğal gözlem sağlanmaktadır. Kör noktalarda ve görünürlüğü arttırmak için hiçbir düzenlemenin yapılamayacağı noktalarda kesin bir çözüm olmasa dahi yine de güvenlik aynaları ve kameraları gibi güvenlik ürünleri kullanılmalıdır.

Sorunlu Alanlar

Çevrenin tasarımı yapılırken özellikle insanlar için risk oluşturan yerler göz önüne alınmalıdır. Yer altı geçitleri, merdiven boşlukları ve çok katlı otoparklar buna örnek olarak verilebilir.

Gelecekte Görüş Hattının Engellenmesi

Çevrenin tasarımı aşamasında suçun önlenmesi için alınan önlemler, daha sonrada sürekli olarak kontrol edilmeli ve ilk başta konulan standartlar korunmalıdır. Örneğin, ilk başta konulan tasarım standartlarını bozacak şekilde bitkilerin uzamasına müsaade edilmemeli ve görünürlüğü azaltacak şekilde fiziksel değişikliklere müsaade edilmemelidir.

Işıklandırma

İnsanların birbirlerini görmeleri ve görülmeleri için yeterli seviyede ışıklandırma gerekmektedir. *Güvenlik noktasından bakıldığında ise önemli noktalara yerleştirilen ışıklar sayesinde suç işleme niyetinde olan kişileri eylemlerinden vazgeçirmektedir.* Temel seviyedeki ışıklandırma 10 metreden bir insanın yüz hatlarından kimlik tespiti yapacak seviyede olmalıdır.

Resim 7.2. Yetersiz Aydınlatılmış Bir Alan

Yayaların kullandığı yollar ve kamuya açık alanlarda 10 metreden yüz hatları görülecek şekilde aydınlatma yapılmalıdır.

Alt seviye standartlar

Gece vakti kullanılacak alanlarda, aydınlatma seviyesi yeterli görünürlüğü sağlamalıdır. *Yayaların kullandığı yollar ve kamuya açık alanlarda 10 metreden yüz hatları görülecek şekilde ışıklandırma yapılmalıdır.*

İnsanların daha az veya daha çok tercih etmesi istenilen alanlarda ise değişik göçte ve renkte ışıklandırma kullanılmalıdır.

İşıklandırılmamış alanlara götüren yollar

İşıklandırmayla ilgili tasarım yapılırken, ışıklandırılmış yolların insanları ışıklandırılmamış alanlara götürmesi önlenmelidir.

İşıklandırmada tutarlılık

İşıklandırmada kullanılacak ürünler mümkün olduğunca benzer özelliklerde olmalıdır. Işık miktarının çok olduğu bir alandan ışık miktarının daha az olduğu bir alana geçildiğinde veya bunun tam tersi durum oluştuğunda, gözler hemen adapte olamayacak ve görüş bozulacaktır.

Gece kullanım için tasarım

Kullanılacak ürünler gece kullanımı ve dış fiziki koşullarda çalışacak şekilde tasarlanmış olmalıdır.

İşıklandırma cihazlarının korunması

İşıklandırma cihazları saldırılara karşı dayanıklı şekilde üretilmiş olmalıdır.

Yapı malzemeleri

Kapalı otoparkların duvarlarında ve tavanlarında açık renkli boya kullanılmalıdır. Aksi takdirde kullanılacak ışıklandırmanın gücü ve maliyeti artacaktır.

Bakım

İşıklandırma sistemleri devamlılığı sağlamak amacıyla bakım gerektirirler. *Aydınlatma armatürleri kolay erişilebilir şekilde yerleştirilmelidir. Aydınlatmayı engelleyici engeller ortadan kaldırılmalıdır. Eskimiş ve kırılmış armatürler yenileriyle değiştirilmelidir.*

Gizli veya İzole Yollar

Gizli ve izole yollar genellikle nerelerde oldukları bilinen bununla birlikte alternatif olmayan yollardır. Suç işleme niyetinde olan kişiler genellikle yayaların geçtikleri yerler üzerinde nerelerde gizli ve izole yolların olduğunu bilirler. İzole veya gizli yollar sonunda tuzak bir alana da çıkabilmektedir. Altgeçitler, üstgeçitler, yürüyen merdivenler veya merdivenlerin sonları da bunlara örnek olarak verilebilmektedir.

Suç işleme niyetinde olan kişiler genellikle yayaların geçtikleri yerler üzerinde nerelerde gizli ve izole yolların olduğunu bilirler.

Resim 7.3. Bir Alt Geçit

Gizli veya izole yolların görünürlüğü

Gizli veya izole yolların inşa edilmesi zorunlu ise görünürlüğü artırılarak tasarlanmalıdır. Hâlihazırda gizli ve izole yollar var ise gereken düzeltme işlemleri yapılmalıdır. Bu tür yerlerde daha fazla insanın bulunmasını sağlayacak aktiviteler planlanmalı, ışıklandırma seviyesi artırılmalı, acil durum telefonları ve elektronik gözlem cihazları kullanılmalıdır.

Tuzak alanlara yakın gizli veya izole yollar

Gizli veya izole yolların bitimine 50 veya 100 metre mesafede tuzak alanlar mevcut ise bu alanlar düzeltilmeli veya ortadan tamamen kaldırılmalıdır.

Gizli ve izole yolların bitimindeki tuzak alanlar başka insanlar tarafından görülüp duyulamayacağı için ciddi suçların işlenmesi için saldırganlara fırsat vermektedir.

Doğal gözetleme

Gizli ve izole yolların doğal olarak çevredeki insanlar tarafından görülebilecek şekilde tasarlanmalıdır. Merdiven veya rampalar çevredeki kişiler tarafından görülebilir olmalıdır.

Görüş hattı

Bir yaya gizli veya izole yolun sonunda ne olduğunu göremiyorsa, görünürlüğü arttırmak için daha fazla ışıklandırma, ışığı yansıtıcı zemin veya aynalar kullanılmalıdır.

Aydınlatma

Gizli veya izole bir yol yeterli derecede ve tek tip olarak aydınlatılmalıdır. Aydınlatma cihazları saldırganlara karşı korunaklı ve doğru şekilde yerleştirilmiş olmalıdır. Açık renkli olarak boyanmış duvarlar ve yansıtıcı yüzeyler ışığın daha

çok dağılmasını sağlayacağından tasarım aşamasında bu hususlara dikkat edilmelidir. Ayrıca kullanılan aydınlatma armatürlerinin doğal veya doğala yakın ışık verenleri tercih edilmelidir.

Cihazlarla gözetleme

Gizli veya izole yol güzergâhında gereken yerlerde elektronik olarak da ortam gözetlenmelidir.

Yardım isteme

Acil durumlarda yardım talep edilebilmesi için bu tür yerlerde acil yardım telefonları, kapalı devre ses sistemleri ve güvenlik alarmları kullanılmalıdır.

Alternatif yol işaretleri

Kullanılan yolların alternatifleri var ise ve aynı zamanda bu yollar belirli zamanlarda daha güvenli ise bu durumu belirtir işaretler kullanılmalıdır.

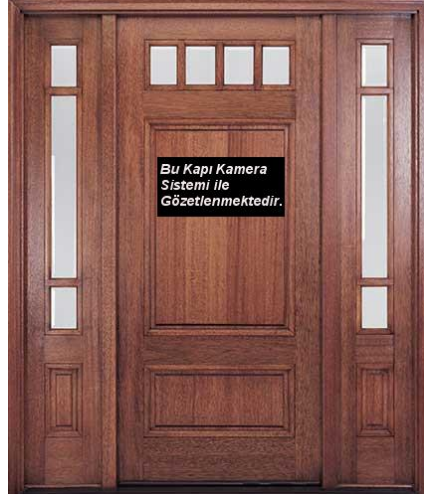
Tuzak Alanlar

Tuzak alanlar genellikle güvenli alanların yakınında, ağaçların, çalılarının, bariyerlerin veya duvarların aydınlatılmayan taraflarıdır.

Örnek tuzak alanlar asansörler, tüneller, köprüler, kapalı veya izole merdivenler, karanlık gömme girişler, uzun boylu bitki örtüleri, yangın merdivenleridir.

Tuzak alanlar genellikle güvenli alanların yakınında, ağaçların, çalılarının, bariyerlerin veya duvarların aydınlatılmayan taraflarıdır.

Resim 7.4. Tuzak Alanlar Kamera Sistemleri ile Gözetlenebilir.

Tuzak alanların ortadan kaldırılması

Suçun önlenmesi amacıyla çevresel tasarım yapılan bölge içerisinde yeraltı veya yerüstü gizli alanlar, yaya yollarına bitişik depolar, karanlık bölgeler ve yaya yollarının sonlandığı, kimsenin bulunmadığı alanlar ortadan kaldırılmalıdır.

İşletme saatleri dışında tuzak alanların kapatılması

Tuzak alanların ortadan kaldırılması mümkün olamıyorsa işletme saatleri dışında bu bölgelere erişim kısıtlanmalıdır. Örneğin, zaten kilitli olan bir binaya çıkan geçiş yolunun işletme saatleri dışında kapatılması.

Bireysel Etkinlik

- Çevrenizde bulunan kamuya açık bir yer üzerindeki tuzak alanların neler olduğunu tespit ederek sıralayınız.

Görünürlük

Her zaman için doğal gözetleme tercih edilmelidir. Her şeye rağmen tasarım içerisinde tuzak alanlar kaçınılmaz olarak bulunabilmektedir. O hâlde, tuzak alanları mümkün olduğunca cam materyaller ve aydınlatmalar kullanılarak görünür hâle getirilmelidir.

Kaçış yolu ve yardım

Geliştirilen tasarım ihtiyaç hâlinde kullanılabilecek kaçış yollarına ve yardım istemeye olanak sağlamalıdır. Örneğin, bir park çevresindeki alçak seviyedeki çitler birçok kaçış yolu imkânı sağlayabilir.

İzole Alanlar

İnsanlar özellikle yardım çağrılarının duyulamayacağı ve başkaları tarafından görünemeyecekleri izole alanlarda kendilerini güvende hissetmezler. Çok katlı konutlarda ve ticari binalarda insan yoğunluğu ile birlikte izole alan hissi azalmaktadır. Güvenliği sağlamak için her noktaya polis veya özel güvenlik görevlisinin yerleştirilmesi mümkün olmamakla birlikte ekonomik de değildir. Bu sebeple tehlikeli ve izole alanlar güvenlik sistemleri ile de izlenmelidir.

İnsanlar özellikle yardım çağrılarının duyulamayacağı ve başkaları tarafından görünemeyecekleri izole alanlarda kendilerini güvende hissetmezler.

Resim 7.5. Yalnızlık duygusunu azaltmak için yayaların geçiş yaptığı Yolun kenarına kurulan bankamatikler

Kamusal alanların ve izole yolların doğal olarak gözetlenmesi

Meydanlar, yeşil alanlar, izole yaya yolları ve parklar gibi kamusal alanların doğal olarak gözetlenebilir olması tasarım aşamasında göz önüne alınmalıdır.

Binaların penceresiz yüzeylerinin yaya yollarına bakacak şekilde tasarlanması kişilerde yalnızlık ve güvende olmama duygusu oluşturmaktadır.

Problemli yollar

Araç park yerlerine açılan izole yollar üzerinde de doğal gözetleme sağlanması için çevreye az katlı konutlar inşa edilmelidir. Bu sayede hem araç parkı hem de yaya yolları üzerinde doğal gözetim sağlanabilecektir.

Elektronik gözetleme

İzole alanlarda acil durum telefonları, panik butonları kullanılmalıdır. Çevrenin elektronik olarak gözetlenebilmesi amacıyla da uygun noktalara kameralar yerleştirilmelidir.

Aktivitelerin artırılması

İzole alanların doğal olarak gözetlenmesini sağlamak amacıyla ilgili alanlarda insan kalabalığı oluşturmak için çeşitli aktiviteler yapılmalıdır.

Alanın Farklı Yerlerinin Kullanımı

Bir alanın tamamının dengeli bir şekilde insanların kullanımına sunulması ekonomik, estetik ve güvenlik açısından önem arz eder. Bir alanın farklı yerlerinin kullanımı uyumlu bir şekilde toplumun ihtiyaçlarına göre olmalıdır. Çok katlı konutların çoğalması ile birlikte bir cadde üzerindeki konutlarda çok sayıda kişi ikamet edebilmektedir. Bununla birlikte ortak kullanılan otoparklara, parklara, alışveriş merkezlerine ve yürüyüş yollarına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu sayede çevrenin tamamı çok sayıda kişinin kullanımına açılmış olmakta ve her yerde bulunan insanlar sayesinde doğal olarak güvenlik duygusu oluşmaktadır.

Sonuç olarak, bir alanın farklı yerlerinin dengeli bir şekilde farklı amaçlar için kullanılmasıyla birlikte daha fazla güvenlik sağlanmaktadır.

Resim 7.6. Çok farklı amaçlarla kullanım için tasarlanmış bir alan

Bir alanın tamamının dengeli bir şekilde insanların kullanımına sunulması ekonomik, estetik ve güvenlik açısından önem arz eder.

Bir alandaki insan hareketliliğini arttırmak amacıyla oradaki kullanım alanları birbirleriyle uyumlu olmalıdır.

Alanın kullanımındaki uyum

Bir alandaki insan hareketliliğini arttırmak için oradaki kullanım alanları birbirleriyle uyumlu olmalıdır. Bir alanın farklı amaçlar için kullanımındaki amaç kullanıcılar yeterli ve uygun hizmeti sağlayabilmektir. İnsanların ikamet ettikleri alanın çevresinde bakkal, restoran ve kuaför dükkânlarının bulunması örnek olarak verilebilir.

Alanın dengeli kullanımı

Bir alanın eğlence mekânı olarak kullanılması durumunda, çevredeki diğer konutlarla yakınlığına ve uzaklığına dikkat edilmelidir.

Alanda Çeşitli Aktivitelerin Üretilmesi

Belirli bir yerde çeşitli aktivitelerin üretilmesi neticesinde, o bölgede doğal olarak kişi sayısı artmaktadır. Bir alanda kişi sayısının artması ile birlikte, doğal gözetleme de doğru orantılı bir şekilde artmaktadır. Bu sayede suçların azaltılması öngörülmektedir.

Tamamlayıcı kullanım

İzole alanların izlenmesi için, yakın noktalara yönetim bürosu, salon ve televizyon izleme salonları gibi yerlerin kurulmasına denir.

Aktivitelerin desteklenmesi

Bir alan içerisinde aktivitelerin artırılması gereken noktalar izole alanlar ve insan yoğunluğunun az olduğu noktalar olmalıdır. Bu tür alanlara ne tür aktivitelerin planlanacağı konusunda özenli davranılmalıdır.

Örnek

- Yaya yollarının kenarlarına sertifikalı yiyecek firmaları yerleştirilerek o bölgede yeterli hareketlilik sağlanabilmektedir.

Farklı etkinliklere uygun tasarım

Park alanlarının tasarımları farklı sosyal ve kültürel etkinliğin yapılabilmesine olanak sağlamalıdır.

Aidiyet, Bakım ve Yönetim

Bir alanın daha güvenli hâle getirilmesi için aidiyet ve mülkiyet duygusu önemli bir faktör olarak değerlendirilmektedir. Çevre konusunda daha fazla sorumluluk alarak ve daha fazla özen göstererek daha güvenli olunabilir. İnsanlar konutlarında kendilerini güvenli hissediler ancak kapılarının dışının daha az güvenli olduğunu düşünürler. Kullanılan binaların birisine ait olduğu ve özel bir

alan olduğu hissi çevreye verilebildiği takdirde suçun önlenmesine ciddi katkıda bulunulabilir. Konutların çevrelerinde kullanılan fiziksel bariyerler ve çit gibi ayraçlar o bölgenin bir sahibinin olduğunu ve o bölgeye girilmemesi gerektiği hissini sağlayabilir.

Kamuya açık alanlardaki güvenlik zafiyeti oluşturacak eksiklikleri raporlayabilecek acil yardım telefonları gibi imkânlar sağlanmalıdır.

Resim 7.7. Alanın bir kişiye ait olduğunu göstermek için kullanılan çitler

Alanın fiziksel engellerle desteklenmesi

Fiziksel olarak herhangi bir engelin konulmadığı alanlar rahatlıkla aşılabılır.

Diğer alanlardan ayırmak istenilen ve ilgisiz kişilerin girmesi istenmeyen alanlar, gereken şekilde fiziksel engellerle desteklenmelidir.

Kullanılan malzemeler

Bu tür alanlarda kullanılacak malzemeler dış hava koşullarına ve saldırılara karşı yeterli seviyede dayanıklı olmalıdırlar.

Bina bakımı

Binaların güvenliği sağlanarak sürekli bakımları yapılmalıdır. Bakımı yapılmış binalar sahiplik ve güvenlik algısı oluştururlar.

Bakımla ilgili raporlama

Kamuya açık alanlardaki güvenlik zafiyeti oluşturacak eksiklikleri raporlayabilecek acil yardım telefonları gibi imkânlar sağlanmalıdır.

Bakım öncelikleri

Art niyetli olarak yapılan duvar boyamalar, süratli bir şekilde eski hâline getirilmelidir. Çöplerin toplanması ve bozulan yerlerin hızlı bir şekilde onarımı sağlanmalıdır. Bu durum ilgili alanın bir sahibinin olduğu hissini uyandırır.

Yönetim

Bir alanın etkili bir şekilde yönetimi, elektronik olarak izlenmesi, düzenli olarak bakımlarının ve onarımlarının yapılması ve bu işlemlerin profesyonel bir şirket tarafından yapılması, kişi güvenliğine olumlu yönde etki edecektir.

İşaretler ve Bilgilendirmeler

İyi ve düzgün tasarlanmış ve önemli noktalara yerleştirilmiş işaretler ve bilgilendirmeler kişilerin kendilerini güvende hissetmelerini sağlamaktadır. İşaretler her yerde aynı şeyi ifade edecek şekilde standartlaştırılmış, açık ve kolay anlaşılır olmalıdır. Aranılan bir yeri kolay bir şekilde bulabilmek için kolay anlaşılır haritalar kullanılmalıdır. İşaretler ve bilgilendirmeler kötü kullanıma ve zarar vermeye yönelik hareketlere karşı korunmalıdır.

İşaretler stratejik olarak konuldukları yerler iyi bir şekilde belirlenmelidir.

Resim 7.8. Bir bilgilendirme tabelası

İşaretlerin tasarlanması

İşaretler kolay okunur ve yeterli büyüklükte olmalıdır. Telefon, bilgilendirme ve yardım işaretleri kolay okunacak şekilde belirgin renkler kullanılarak hazırlanmalıdır.

Mesaj

İşaretler gerekli bilgilendirmeyi içermelidir. Örneğin, işaretler nerden yardım talep edilebileceği, nerden telefon edilebileceğini içermelidir. Ayrıca, bilgilendirmeler ihtiyaç duyulan dillerde yapılmalıdır.

İşaretlerin yeri

İşaretler, stratejik olarak doğru yerlere konulmalıdır ve iyi bir şekilde belirlenmelidir. Ayrıca kolay okunur ve görünür şekilde yerleştirilmelidirler.

Bakım

İşaretlerin sürekli olarak işlevselliklerini sağlamak amacıyla, olması gereken yerde ve konumda olup olmadıkları sürekli kontrol edilmelidir. İhtiyaç dâhilinde gerekli düzeltmeler yapılarak bakıma tabi tutulmalıdırlar.

Haritalar

Geniş alanlarda insanların bir yerden istedikleri başka bir yere doğru ve etkin bir şekilde ulaşabilmeleri için haritalar kullanılmalıdır.

İşletme saatleri

Bir yol veya alanla ilgili olarak giriş ve çıkış noktaları ayrıca açılış ve kapanış saatleri belirtilmelidir.

Genel Tasarım

Bir çevrenin tasarımı insan davranışlarını doğrudan etkileyebilmektedir. *Canlı ve güzel bir yer insanlara güven verirken, karanlık sessiz bir yer ise tam tersine korku ve kaygı duygusu verebilmektedir.*

Bir çevrenin doğal ve güzel bir şekilde tasarlanması insanların yönlerini bulmak için işaretlere olan gereksinimlerini azaltacaktır.

Canlı ve güzel bir yer insanlara güven verirken, karanlık sessiz bir yer ise tam tersine korku ve kaygı duygusu verebilmektedir.

Resim 7.9. Bir alışveriş merkezi

Kalite ve güzelliğin önemi

Bir çevrenin tasarımı yapılırken işlevselliğinin yanında, insanların estetik olarak rahat ve mutlu olabilecekleri ortamların oluşturulabilmesine de dikkat edilmelidir.

Kolay anlaşılır tasarım

Bir alanın tasarımı, kolay ve anlaşılır olmalıdır. Bir alan ne kadar büyük olursa olsun insanlar giriş, çıkış, tuvalet ve telefon kabinleri gibi gerekli yerleri kolaylıkla bulabilmelidir. Bu şekilde kolay anlaşılır tasarımların bulunduğu alanlar insanlar tarafından daha çok tercih edilmektedir.

Kullanılmayan alanlar

Bir tasarımın amacında açıklık ve kolay anlaşılabilirlik olmalıdır. Kullanılmayan ve kullanılamayan alanlardan mümkün olduğunca kaçınılmalıdır.

Gece kullanım

Çevre tasarımı yapılırken, gece kullanıma uygun olarak da tasarlanmalıdır.

İnşa malzemeleri

Çevre tasarımında kullanılan malzemelerin kalitesi kamu güvenliği için önem arz eder. Malzemeler gerektiği yerlerde ve uygun renklerde kullanılmalıdır. Örneğin, parlak ve canlı yüzeyler insanlar üzerinde güvenlik duygusu oluşturmaktadır.

Bir alanın tasarımı,
kolay ve anlaşılır
olmalıdır.

Bireysel Etkinlik

- Çevresel tasarım yolu ile suçun önlenmesine katkıda bulunabilecek temel tasarım ve yönetim stratejilerine yenilerini ekleyerek, etkinliklerini tartışınız.

Özet

- Suç milyonlarca insanın etkilendiği toplumsal bir sorundur. Kişilere ve mala karşı işlenen ciddi suçlar toplum içerisinde kayda değer bir şekilde korku ve kaygı oluşturmaktadır. Hırsızlık, tecavüz ve cinayet gibi suçlar toplum açısından ciddi bir tehdittir.
- **ÇEVRESEL TASARIM PRENSİPLERİ YOLU İLE SUÇUN ÖNLENMESİ**
 - Çevrenin suçun önlenmesine uygun olarak tasarlanması, suç oranlarını ve suç korkusunu azaltmaktadır. Bu durum yaşam kalitesini yükseltmektedir. Güvenlik devriyeleri, güvenlik bariyerleri, kilitler ve engeller gibi görünür güvenlik önlemlerine karşın, çevresel tasarım yoluyla suçun önlenmesinde uygulanan yöntemler görsel olarak daha uygun çözümler sunmaktadır.
 - Doğal gözetim; Suç işleme niyetinde olan kişilerin ilk önceliği birileri tarafından görülmemeleri ve gözetlenmemeleridir.
 - Doğal erişim denetimi; Doğal erişim denetimi yetkisiz kişilerin izin verilmeyen bölgelere girişlerini önlemek için kullanılan kapılar, çitler, çalılar vb. fiziksel engeller ile sağlanmaktadır.
 - Bölgesel takviye; İnsanlar doğal olarak sahip oldukları alanları korumak isterler ve diğer insanlara ait alanlara saygı gösterirler.
 - Bakım ve yönetim; Bu konu bölgenin geçmiş imajı ile ilgilidir. Suç konusunda imajı kötü bir bölge istenmeyen olayları üzerine sürekli çekecektir.
- **“ÜÇ T” YAKLAŞIMI (TAHSİS, TANIM, TASARIM)**
 - Çevresel tasarım yoluyla suçun önlenmesi yaklaşımı, insanların bir alan içerisindeki öngörülebilir davranışlarına göre çevrenin fiziksel tasarımını kapsamaktadır.
 - ÜÇ T yaklaşımı insan doğasının üç yönü üzerine kurulmuştur. Tüm insanların belirlenmiş amaçları vardır. Tüm insanların kabul edilebilir istekleri ve davranışları vardır ayrıca sosyal, kültürel ve fiziksel olarak tanımlanabilirler. Tüm insanlar desteklenmek isteği ve bazı davranışlarının kontrol edilmesi gerekliliği vardır.
- **Tahsis**
 - Alanın tahsis amacı nedir?
 - İlk olarak öngörülen tahsis amacı nedir?
 - İlk tahsis amacına göre hangi ölçüde kullanıcılara hizmet etmektedir?
 - Orada herhangi bir çatışma mevcut mudur?
- **Tanım**
 - Alan ne şekilde tanımlanmaktadır?
 - Alanın sahibinin kim olduğu açık mıdır?
 - Bu alanın sınırları nerededir?
 - Alanın kullanım tarzını etkileyen herhangi bir sosyal veya kültürel tanımlama mevcut mudur?
 - Alanla ilgili politikaları destekleyen açık idari ve hukuki kurallar mevcut mudur?
 - Tanım ve hedef arasında çatışma veya çelişki var mıdır?
- **Tasarım**
 - Fiziksel tasarım ne ölçüde öngörülen amaca hizmet etmektedir?
 - Fiziksel tasarım ne ölçüde istenilen ve kabul edilen davranışları desteklemektedir?
 - Fiziksel tasarım alanın kullanımı veya insanların aktiviteleri ile uyum sağlamakta mıdır?
 - Davranışların kontrolünü sağlama ile fiziksel tasarım arasında bir çatışma veya çelişki var mıdır?
 - Görüş Hatları: Görüş hattı arzu edilen derinlikteki görülebilir alan olarak tanımlanabilir.

Özet(devamı)

- Görünürlük Tasarımı: Görünürlük tasarımı, çevrenin mümkün olduğunca görünür olarak tasarlanması ve atıl veya gizli alanlardan kaçınılmasıdır.
- Sorunlu Alanlar: Çevrenin tasarımı yapılırken özellikle insanlar için risk oluşturan yerler göz önüne alınmalıdır.
- Gelecekte Görüş Hattının Engellenmesi; Çevrenin tasarımı aşamasında suçun önlenmesi için alınan önlemler, daha sonrada sürekli olarak kontrol edilmeli ve ilk başta konulan standartlar korunmalıdır.
- Işıklandırma: İnsanların birbirlerini görmeleri ve görülmeleri için yeterli seviyede ışıklandırma gerekmektedir.
- Alt seviye standartlar: Gece vakti kullanılacak alanlarda, aydınlatma seviyesi yeterli görünürlüğü sağlamalıdır.
- Işıklandırılmamış alanlara götüren yollar: Işıklandırmayla ilgili tasarım yapılırken, ışıklandırılmış yolların insanları ışıklandırılmamış alanlara götürmesi önlenmelidir.
- Işıklandırmada tutarlılık: Işıklandırmada kullanılacak ürünler mümkün olduğunca benzer özelliklerde olmalıdır.
- Gece kullanım için tasarım: Kullanılacak ürünler gece kullanımı ve dış fiziki koşullarda çalışacak şekilde tasarlanmış olmalıdır.
- Işıklandırma cihazlarının korunması: Işıklandırma cihazları saldırılara karşı dayanıklı şekilde üretilmiş olmalıdır.
- Bakım: Işıklandırma sistemleri devamlılığı sağlamak amacıyla bakım gerektirirler.
- Gizli veya İzole Yollar: Gizli ve izole yollar genellikle nerelerde oldukları bilinen bununla birlikte alternatifi olmayan yollardır.
- Gizli veya izole yolların görünürlüğü: Gizli veya izole yolların inşa edilmesi zorunlu ise görünürlüğü artırılarak tasarlanmalıdır.
- Tuzak alanlara yakın gizli veya izole yollar: Gizli veya izole yolların bitimine 50 veya 100 metre mesafede tuzak alanlar mevcut ise bu alanlar düzeltilmeli veya ortadan tamamen kaldırılmalıdır.
- Doğal gözetleme: Gizli ve izole yolların doğal olarak çevredeki insanlar tarafından görülebilecek şekilde tasarlanmalıdır.
- Görüş hattı: Bir yaya gizli veya izole yolun sonunda ne olduğunu göremiyorsa, görünürlüğü arttırmak için daha fazla ışıklandırma, ışığı yansıtıcı zemin veya aynalar kullanılmalıdır.
- Aydınlatma: Gizli veya izole bir yol yeterli derecede ve tek tip olarak aydınlatılmalıdır.
- Cihazlarla gözetleme: Gizli veya izole yol güzergâhında gereken yerlerde elektronik olarak da ortam gözetlenmelidir.
- Yardım isteme: Acil durumlarda yardım talep edilebilmesi için bu tür yerlerde acil yardım telefonları, kapalı devre ses sistemleri ve güvenlik alarmları kullanılmalıdır.
- Alternatif yol işaretleri: Kullanılan yolların alternatifleri var ise ve aynı zamanda bu yollar belirli zamanlarda daha güvenli ise bu durumu belirtir işaretler kullanılmalıdır.
- Tuzak Alanlar: Tuzak alanlar genellikle güvenli alanların yakınlarında, ağaçların, çalılarının, bariyerlerin veya duvarların aydınlatılmayan taraflarıdır.
- İşletme saatleri dışında tuzak alanların kapatılması: Tuzak alanların ortadan kaldırılması mümkün olamıyorsa işletme saatleri dışında bu bölgelere erişim kısıtlanmalıdır.
- Görünürlük: Her zaman için doğal gözetleme tercih edilmelidir. Her şeye rağmen tasarım içerisinde tuzak alanlar kaçınılmaz olarak bulunabilmektedir.
- Kaçış yolu ve yardım: Geliştirilen tasarım ihtiyaç hâlinde kullanılabilecek kaçış yollarına ve yardım istemeye olanak sağlamalıdır.
- İzole alanlar: İnsanlar özellikle yardım çağrılarının duyulamayacağı ve başkaları tarafından görünemeyecekleri izole alanlarda kendilerini güvende hissetmezler.

DEĞERLENDİRME SORULARI

1. Aşağıdakilerden hangisi çevresel tasarım yolu ile suçun önlenmesinin prensiplerinden biri değildir?
 - a) Doğal Gözetim
 - b) Doğal Erişim Denetimi
 - c) Bölgesel Takviye
 - d) Bakım ve Yönetim
 - e) Doğal Aydınlatma

2. Suç işleme niyetinde olan kişilerin birinci önceliği birileri tarafından görülmemeleri ve gözetlenmemeleridir. Sokakların gözetlenmesi veya sokaklara doğal olarak gözetleme yapan insanların yerleştirilmesi suç işleme niyetinde olanların risk algısını arttırmaktadır. Yukarıda hangi çevresel tasarım yolu ile suçun önlenmesi prensibinden bahsedilmektedir?
 - a) Doğal Gözetim
 - b) Doğal Erişim Denetimi
 - c) Bölgesel Takviye
 - d) Bakım ve Yönetim
 - e) Doğal Aydınlatma

3. Aşağıdakilerden hangisi “ÜÇ T” yaklaşımının öğelerini ifade eder?
 - a) Ticaret, Tanım, Tasarım
 - b) Tahsis, Tanım, Tasarım
 - c) Tutarlılık, Tanım, Temizlik
 - d) Temizlik, Tahsis, Tanım
 - e) Tahsis, Tutarlılık, Tasarım

4. Aşağıdakilerden hangisi, çevresel tasarım yolu ile suçun önlenmesi temel tasarım ve yönetim stratejilerinden biri değildir?
 - a) Yeterli seviyede aydınlatma sağla
 - b) İşaretler ve bilgilendirmeleri azalt
 - c) Gizli ve izole yolları en aza indir
 - d) İzolasyonu azalt
 - e) Alanda çeşitli aktiviteler üret

5. Temel seviyedeki aydınlatma metreden bir insanın yüz hatlarından kimlik tespiti yapacak seviyede olmalıdır.
Cümlede boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?
- a) 5
 - b) 7
 - c) 10
 - d) 15
 - e) 20
6. Aydınlatma ile ilgili olarak aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?
- a) Güvenlik noktasından bakıldığında ise önemli noktalara yerleştirilen ışıklar sayesinde suç işleme niyetinde olan kişileri eylemlerinden vazgeçirmektedir.
 - b) Aydınlatmada kullanılacak ürünler mümkün olduğunca benzer özelliklerde olmalıdır.
 - c) Kullanılacak ürünler gece kullanımı ve dış fiziki koşullarda çalışacak şekilde tasarlanmış olmalıdır.
 - d) Kapalı otoparkların duvarlarında ve tavanlarında koyu renkli boya kullanılmalıdır.
 - e) Aydınlatma cihazları saldırılara karşı dayanıklı şekilde imal edilmiş olmalıdır.
7. Aşağıdakilerden hangisi gizli ve izole yollar üzerinde çevresel tasarım yolu ile suçun önlenmesi amacıyla alınacak tedbirlerden biri değildir?
- a) Aktiviteler planlanmalı
 - b) Işıklandırma seviyesi arttırılmalı
 - c) Acil Durum telefonları yerleştirilmeli
 - d) Elektronik gözlem cihazları kullanılmalı
 - e) Yürüyen merdivenler kullanılmalı
8. Aşağıdakilerden hangisi tuzak alanlardan biri değildir?
- a) Asansörler
 - b) Tüneller
 - c) Köprüler
 - d) İnsanların yoğun olarak bulundukları parklar
 - e) Kapalı veya izole merdivenler

9. İzole alanlarla ilgili olarak aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?
- a) İnsanlar özellikle yardım çağrılarının duyulamayacağı ve başkaları tarafından görünemeyecekleri izole alanlarda kendilerini güvende hissetmezler.
 - b) Çok katlı konutlarda ve ticari binalarda insan yoğunluğu ile birlikte izole alan hissi azalmaktadır.
 - c) Araç park yerlerine açılan izole yollar üzerinde de doğal gözetleme sağlanması için çevreye az katlı konutlar inşa edilmelidir.
 - d) İzole alanlarda acil durum telefonları, panik butonları kullanılmalıdır.
 - e) İzole alanlarda aktiviteler azaltılmalıdır.
10. Alanda çeşitli aktivitelerin üretilmesi konusunda aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?
- a) Belirli bir yerde çeşitli aktivitelerin üretilmesi neticesinde, o bölgede doğal olarak kişi sayısı artmaktadır.
 - b) Bir alan içerisinde aktivitelerin arttırılması gereken insan yoğunluğunun çok olduğu noktalar olmalıdır.
 - c) Bir alan içerisinde aktivitelerin arttırılması gereken noktalar izole alanlar ve insan yoğunluğunun az olduğu noktalar olmalıdır.
 - d) Park alanlarının tasarımları farklı sosyal ve kültürel etkinliğin yapılabilmesine fırsat vermelidir.
 - e) . Bir alanda kişi sayısının artması ile birlikte, doğal gözetleme de doğru orantılı bir şekilde artmaktadır.

Cevap Anahtarı

1.e, 2.a, 3.b, 4.b, 5.c, 6.d, 7.e,8.d, 9.e. 10.b

CAYDIRICILIK VE SUÇ ÖNLEME

İÇİNDEKİLER

- Caydırıcılık Kavramı İle İlgili Kavramlar
- Caydırıcılık Teori'sinin Tarihsel Gelişimi
- Caydırıcılık Teori'sinin Temel Dayanakları
- Suçların Cezalandırılmasındaki Amaçlar
- Caydırıcılık Teorilerine Eleştirel Yaklaşım

HEDEFLER

- Bu üniteyi çalıştıktan sonra;
 - Caydırıcılık kavramının ne anlama geldiğini kavrayabilecek,
 - Caydırıcılık Teorisi'nin tarihsel gelişimini anlatabilecek,
 - Caydırıcılık Teorisi'nin temel dayanaklarının neler olduğunu öğrenebilecek,
 - Cezalandırmanın hangi amaçlarla yapıldığını kavrayabilecek,
 - Caydırıcılık Teorisi'ne yapılan eleştirileri anlatabileceksiniz.

SUÇ ÖNLEME MODELLERİ

ÜNİTE

8

Caydırıcılık Kavramı
İle İlgili Kavramlar

Caydırıcılık Teori'sinin
Tarihsel Gelişimi

Caydırıcılık Teori'sinin
Temel Dayanakları

Suçların
Cezalandırılmasındaki
Amaçlar

Caydırıcılık Teorilerine
Eleştirel Yaklaşım

GİRİŞ

Suç kavramı, en basit ifadeyle kanunların işlenmesini yasakladığı fiil ya da eylemleri; “ceza” ise, bu yasağın ihlal edilmesi şeklinde ortaya çıkan (yasaklanmış) fiil ya da eylemlere karşı belirlenmiş yaptırımları ifade eder. İnsanların niçin ve hangi faktörlerin etkisiyle suç işledikleri, geçmişten günümüze hep merak konusu olmuştur. Toplum içerisinde bazı insanlar suç işlemezken bazılarının neden suça meylettği bilimsel çalışmaların da konusu olmuştur. Bu bilimsel çalışmalar neticesinde suçu ve cezalandırma sistemini farklı açılardan ve yönlerden açıklamaya çalışan teori ve kuramlar ortaya çıkmıştır.

İnsanlığın yaşadığı her dönemde suçlu davranışının açıklanması farklı neden ve faktörlere dayandırılmıştır. Ancak tam ve bütün olarak yapılan açıklamalarda ortak bir noktaya ulaşılamamıştır. Dönemsel farklılıklar gösteren anlayışların tarafları da dönemlere göre değişiklik göstermiştir. Bunun nedeni ise bunların ortaya çıktıkları dönemler içerisinde belirli bulgu, gözlem ve gerçeklere dayanmasıdır.

Cezalandırma, tarihsel süreçte suç ile mücadele etmenin en yaygın ve etkin yollarından biri olarak kabul edilmiş ve uygulanmıştır.

Suçun işlenmesinden itibaren, failinin tespit edilip yakalanmasına ve yargılanıp mahkûm edilerek cezasının infaz edilmesine kadar geçen süreç içerisindeki uygulamalar ve bu sürece dâhil olan kurumlar ceza adaleti sistemini oluşturmaktadır. Günümüzde modern ceza adaleti sistemi, suçun işlenmesinin önlenmesi veya kontrol altına alınmasına yönelik oluşturulan ceza, infaz ve yeniden topluma kazandırma politikalarını veya bu amaçla teşekkül ettirilen kurumsal oluşumları da içermektedir. Suçların önlenmesi ya da suçla mücadele konusunda önemli politika ve unsurlardan biri de caydırıcılıktır.

Cezanın ya da cezalandırmanın en genel ve temel amaçlarından biri, suç işlemiş olan bireylerin tekrar suç işlemelerini engellemek ve suç işleme ihtimali olan bireyleri de bunu gerçekleştirmekten caydırmaktır. *Bu nedenle cezalandırma, tarihsel süreçte suç ile mücadele etmenin en yaygın ve etkin yollarından birisi olarak kabul edilmiş ve uygulanmıştır.* Dolayısıyla bir ülkede suç için öngörülen cezaların caydırıcı etkilerinin olmaması veya yetersiz kalması, beraberinde ceza adaleti sistemine ve cezalandırma politikalarına ilişkin önemli bir eleştiri nedeni olabilmektedir.

Aydınlanma çağı ile birlikte ortaya atılan akılcılık ve rasyonalite fikirleri temelinde yükselen ve suçu da rasyonel bir tercih olarak gören ve caydırıcı etkisi olduğunu savunan Klasik Okul düşünceleri, Orta Çağ'ın suç ve suçluya bakışındaki geri kalmış, zalim ve barbar uygulamalarına bir tepki olarak, insanı ve insan onurunu ön plana çıkaran yaklaşımının eseridir. *Bu anlamda Klasik Okul, suç ve cezaya bakış noktasında dünya çapında etkiler meydana getirmiş ve hâlen de etkileri devam eden güçlü bir düşünce okuludur.* Bu nedenle de ortaya koyduğu güçlü mantıksal çerçevesi günümüzün gelişmiş demokrasilerinin ceza adalet sistemlerinin de temelini teşkil etmektedir. Bu bağlamda caydırıcılık teorileri bu ünite de ayrıntılı bir şekilde ele alınacaktır.

CAYDIRICILIK KAVRAMI VE İLGİLİ KAVRAMLAR

Caydırıcılık kavramının birden fazla anlamı bulunmaktadır. Özellikle bu anlamlar farklı alanlara göre değişik şekillerde tanımlanmaktadır. Bu bölümde caydırıcılık kavramı suç önleme stratejileri bağlamında kullanılacaktır. Caydırıcılık ile ilgili olarak farklı kavramlara da bu bölümde yer verilecektir.

Caydırma kelimesi, Türk Dil Kurumu Sözlüğü'nde; caydırmak işi, bir gözlem sürecinde bilgi vermekten kaçınanların engellerini aşarak istemli katılımlarını sağlama ve yüreklendirme şeklinde açıklanmaktadır. Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi'nde ise bir devletin, olası düşmanı kendisine karşı saldırıya geçmekten vazgeçirmek için giriştiği eylem olarak ifade edilirken bu eylem sonucunda düşmanın, elde edeceği şeyin, saldıracağı devletin kendisine vermek kararında olduğu zarara değmeyeceğine inanması gerektiği belirtilmektedir. Askerî literatürde ise caydırma terimi ile hasım tarafı tecavüzden vazgeçirerek milli çıkarları sağlamak ve millî hedefleri elde etmek amacıyla, ona, savaşa girmesi durumunda zararlı çıkacağını gösterecek şekilde askerî gücün geliştirilmesi ve kullanılması işlemi anlaşılmaktadır.

Suç önleme stratejileri bakımından caydırıcılık kavramı özel ve genel caydırıcılık olarak iki şekilde tanımlanmaktadır.

Suç önleme stratejileri bakımından caydırıcılık kavramı özel ve genel caydırıcılık olarak iki şekilde tanımlanmaktadır. Özel caydırıcılık suç işleyen bireyin adalet mekanizmaları tarafından yakalanması ve/veya sonrasında ceza alması sonucu bir daha suç işlememesi, genel caydırıcılık ise suç işleyen bireyin aldığı cezayı gören diğer suç işleme potansiyeli olan kişilerin suç işlemekten vazgeçmeleridir (Dolu, 2012: 102) [1]. Yapılan tanımlamalarda suç önleme kapsamında caydırıcılığın suç oluşmasına neden olacak cezaların varlığının suç işlenmesine engel olacağı kanısı kavramı açıklama noktasında hâkim olan görüştür.

Suç önlemede caydırıcılığın etkisinin anlaşılabilmesi için Klasik Okul kuramcılarının fikirlerinden olan Caydırıcılık Teorisi'nin incelenmesi gerekmektedir.

CAYDIRICILIK TEORİSİ'NİN TARİHSEL GELİŞİMİ

Suç, insan ve toplum hayatını doğrudan etkileyen ve izleri uzun yıllar süren sosyal bir sorundur. Bu nedenle suçla mücadele planlı, bilimsel, devamlı ve kapsamlı bir şekilde yapılmalıdır. Tarihte suçun olmadığı bir dönem hiç olmamıştır. Eski çağlardan günümüze kadar bütün toplumlar suçu önlemeye yönelik çaba sarf etmişlerdir. İnsan doğasının bir ürünü olan suçu önlemeye yönelik çabaların tamamı suç kontrol altında tutmak suretiyle suçun olmasını engellemeye yönelik olmuştur.

Suç önleme sadece suçluların yakalanıp adalete teslim edilmesiyle potansiyel suçluları caydırma ve suçlunun davranışını değiştirerek gelecekte işlenmesi muhtemel suçları en aza indirmek değildir. *Günümüzde suç önleme kavramıyla suçun sebeplerinin henüz işlenmeden tespit etme ve suç fırsatlarını çeşitli müdahale stratejileri ile azaltma çabaları ifade edilmektedir.* Suç önleme, toplumumuzdaki yaşam kalitesine olumlu yönde tesir etmek ve suçun kolayca

işlenip yerleşemeyeceği çevrelerin gelişmesine yardımcı olmak için hem suç tehdidini azaltmak hem de emniyet ve güvenlik duygusunu artırmak amacına yönelmiş tutum ve davranışlar bütünüdür

Suçla mücadele etmede öne çıkan temel unsurlardan biri, ceza politikası ve suç önleme strateji, taktik ve yöntemleri çerçevesinde geliştirilen “caydırıcılık” politikasıdır. Caydırıcılık teorisi, kriminoloji literatüründe en köklü görüşlerden birisidir. Modern anlamda kökeni, felsefi anlamda Avrupa Aydınlanma Dönemi’nin görüş ve düşüncelerinden beslenen Klasik Kriminoloji Okulu’na dayanmaktadır. Bu okulun geliştirmiş olduğu cezalandırmaya dayalı caydırıcılık anlayışı, günümüz modern toplumlarının ceza adalet sistemlerinin temelini oluşturmaktadır.

Suçla mücadele etmede temel unsurlardan biri, ceza politikası ve suç önleme strateji, taktik ve yöntemleri çerçevesinde geliştirilen “caydırıcılık” politikasıdır."

Avrupa’da tarihsel süreç içerisinde yargılama ve cezalandırmanın yapılması için çeşitli mekanizmalar ve uygulamalar geliştirilmiştir. Özellikle Orta Çağ Avrupa’sı incelendiğinde büyük bir keyfiliğin ve başıboşluğun olduğu. Ceza adalet sisteminin belirli sınıfların ve gücü elinde bulunduranların menfaatlerine göre çalıştığı, cezaların sadece alt sınıflarda yer alan kişilere uygulandığı, verilen cezaların insan haysiyet ve onuru ile bağdaşmadığı, işkence şeklinde meydana geldiği, büyüclük ve cadı avı gibi uygulamaların belirleyici rol oynadığı, suçların tanımlarının net olmadığı bir ceza adalet sisteminin hâkim olduğu görülmektedir (Cullen ve Agnew, 2003: 15-17). [2]

Günümüzde uygulamada olan modern ceza adalet sistemleri, temellerini oluşturan genel politikalar, içerdikleri kurumlar ve bunların işleyişleri ile suçun anlama ve önleme yaklaşımlarının şekillenmesinde Casseria Baccaria’nın 1764’te İtalya’da yayınladığı “Suç ve Ceza Üzerine Bir Deneme” (An Essay on Crime and Punishment) adlı eseriyle ortaya koyduğu düşünceler büyük önem taşımaktadır (Kraska, 2003). [3] Dönmezer ve Erman bu eser hakkında “dünya hukuk edebiyatında hacmi bu kadar küçük ve etkisi bu kadar büyük ikinci bir eser bulmak hemen hemen imkânsızdır” demektedir (Dönmezer ve Erman; 1985: 49) [4].

Bu akım ve kriminolojide Klasik Okul namıyla gelişen teorik yaklaşımlar esas olarak suçların devlet eliyle kurulacak sistemlerin belirli esaslara göre yönetilmesi neticesinde oluşturulacak *caydırıcı etki ile önlenebileceğini tartışmışlar* ve bu tartışmalar ışığında günümüzde uygulanan pek çok suç politikası geliştirilmiştir. Temelinde akılcılık ve rasyonalite fikirleri bulunan Klasik Okul, suç teşkil eden davranışları diğer davranış şekilleriyle farksız olarak görmüş ve bireylerin iradeleri çerçevesinde, bilerek ve isteyerek gerçekleştirdikleri eylemler olarak değerlendirmiştir.

Ceza ve adalet sisteminin adaletsiz düzeni, cehaleti, batıl inançları ve kilise tahakkümüne bir tepki olarak İngiltere’de Thomas Hobbes (1588–1679), John Locke (1632–1704) ve Jeremy Bentham (1748–1832), Fransa’da Charles Montesquieu (1689–1755), Voltaire (1694–1778), Jean-Jacques Rousseau (1712–1778) ve Claude Adrien Helvétius (1715–1771), İskoçya’da David Hume (1711–1776) ve Adam Smith (1723– /1790), Almanya’da Immanuel Kant (1724–1804) ve İtalya’da Cesare Beccaria (1738–1794) gibi düşünürler fikirleriyle tüm Avrupa’da ve daha sonrasında tüm dünyayı etkileyecek değişim rüzgârları estirmişlerdir.

Reform ve Rönesans hareketleri bu döneme damgasını vurmuş ve karanlıklardan kurtulma anlamına bu döneme Aydınlanma Dönemi denilmiştir. *Aydınlanma dönemi, ceza hukukunun bugünkü anlamda bilimsel temellerinin atılmaya başladığı bir dönemdir.* Bu dönemde suç ve ceza kavramları ile cezalandırma hakkının meşruiyeti ve ilkeleri, hukuki ve felsefi açıdan tartışılmaya başlanmıştır.

Bu dönemde, isimlerini saydığımız aydınlar başta olmak üzere, Beccaria ve Bentham gibi isimler öne çıkarak kanunların yazılı ve herkesin anlayabileceği bir şekilde olması, suç teşkil eden eylemlerin açıkça belli olması, yargılamaların hızlı ve adil olması, cezaların insani ve ıslah edici olmaları gerektiği ve her türlü gayri insani muamele, işkence, *gizli muhakemeler, keyfi muameleler ile gayriinsani* cezalar ve idam cezasının kaldırılması gerektiğini savunmuşlardır (Beirne ve Messerschmidt, 1991: 285-287) [6].

Klasik okul anlayışı içerisinde suç teşkil eden eylemler de sosyal sözleşmenin ihlali anlamına geliyordu ve bu nedenle cezalandırılmalıydı.

Jan-Jacques Rousseau, John Locke ve Hobbes olmak üzere pek çok düşünür, toplumu oluşturan bireylerin hep beraber huzur içinde yaşayabilmeleri için bir ‘Sosyal Sözleşmeye (social contract) ihtiyaç olduğunu, toplumsal huzur ve güvenliğin garanti altına alınabilmesi için herkesin özgürlüklerinin yeteri kadar kısmının devlet tarafından kısıtlanmasına razı olması gerektiğini ortaya koyuyordu. Dolayısıyla, *Klasik Okul anlayışı içerisinde suç teşkil eden eylemler de aslında sosyal sözleşmenin ihlali anlamına geliyordu ve bu nedenle cezalandırılmalıydı.* Hobbes’in bu fikirleri Beccaria’yı da çok derinden etkilemiş ve fikirlerinin olgunlaşmasına yardımcı olmuştur (Williams ve McShane, 1988: 12–18). [5] Dolayısıyla, Klasik Kriminoloji olarak da adlandırabileceğimiz Klasik Okul’un Aydınlanma hareketinin bir parçası olduğu da göz önünde bulundurulduğunda (Beirne ve Messerschmidt, 1991: 287) [6], Beccaria’nın ortaya koyduğu fikirlerin, genel anlamda o dönemin fikirlerini yansıttığı hemen fark edilecektir.

İtalyan düşünür Beccaria, 1764 yılında yayınladığı “Suç ve Ceza Üzerine Bir Deneme” (An Essay on Crime and Punishment) adlı eseriyle ortaya koyduğu fikirlerle, bugün modern toplumlarda ceza adalet sistemlerinin temelini oluşturan fiktisel alt yapıyı da şekillendirmiştir. Bu eserinde Beccaria (2003: 20) kanunları, “İnsanları toplum olarak bir araya getiren şartlardır.” şeklinde tanımlamaktadır. Bu şartlar ise, insanların sahip oldukları özgürlüklerinden huzur ve güven içinde bir hayat sürdürebilmek için feda edilerek oluşturulmuştur. Bu şekilde feda edilen özgürlüklerin kullanım hakkı ise toplanarak millet egemenliğini kullanarak güce yani idareye devredilmiştir. Dolayısıyla kanun koyma, bu kanunları icra etme ve kanunların ihlali hâlinde gerekli yaptırım uygulama hakkı da bu otoritenin görev ve yetkisine verilmiştir (Beccaria, 2003: 20). Suçları rasyonel bir hesaplama sonucu daha az maliyetle daha fazla fayda elde etme beklentisiyle gerçekleştirilen davranışlar olarak gören klasik okul yaklaşımı, Beccaria’nın ortaya koyduğu, devlet eliyle kanunların ve cezaların yürütülmesi fikrinden hareketle toplumda suça yönelik davranışın caydırılmasını rasyonel dengenin resmi cezaların etkililiğini artırarak bozmaya bağlamıştır. Bu yaklaşıma göre suça yönelen kimse yapacağı rasyonel hesaplamada suç davranışı neticesinde elde edeceği faydanın / hazzın bu suçu işlemesi hâlinde uğrayacağı zarardan / çekeceği acıdan daha düşük olacağını

öngörerek suç işlemekten cayacaktır. Bu durum da devletin uygulayacağı cezalar marifetiyle sağlanacaktır.

Beccaria'ya (2003: 21–22) göre bu cezaların, beklenen caydırıcı etkiyi gösterebilmeleri için kesinlik, hızlilik ve şiddetlilik (orantılılık) özelliklerini taşımaları gerektiğini belirtmiştir.

Resim 8.1. Cesare Beccaria (1738-1794)

Cezaların caydırıcı olmasının ilk koşulu kesinliktir. Beccaria'nın kitabında vurguladığı en önemli şey cezaların kesinliğinin şiddetine tercih edilme gerekliliğidir. Yazara göre küçük bir cezanın kesinliği, infazı kesin olmayan büyük bir cezadan çok daha etkili ve caydırıcı sonuçlar doğuracaktır (Aktaş, 2009: 5) [7]. Başka bir ifadeyle bir suçun cezasının ne zaman ve ne kadar olarak uygulanacağı belirsiz bir zamanda olacak büyük bir cezadan suçun tekrar işlenmemesi noktasında daha caydırıcı olacaktır. Beccaria'nın bu tespiti ceza kavramına bakış açısını değiştirmiş, caydırıcılık bahsinde kesinliğe önem verilmesini sağlamıştır.

Cezalarla ilgili yapılan birçok araştırma cezaların kesinliğinin caydırıcılığı sağladığı ve suç işlenmesini azalttığını ortaya koymaktadır. Tittle ve Rowe, Jensen ve Kenkel tarafından yapılan inceleme ve araştırmalar cezanın caydırıcılığı ve suçun azaltılması konularında kesinliğin büyük değeri bulunduğunu göstermiştir (Dolu vd, 2012: 99)[1]. Kesinlik veya başka bir deyişle kaçınılmazlık, suç işleyen kişinin bunun cezasını kesinlikle çekmesi, suç işleyen fiilin gerektirdiği cezadan kaçamaması anlamını içermektedir. Cezaların kesinliğinin, caydırıcılığın önemli bir yönünü oluşturduğu ve kesinliğin caydırıcılık bahsinde cezaların şiddetinden daha büyük değer taşıdığını araştırmalar göstermiştir (Kızmaz, 2005: 222). [8] Kanunlar, keyfi uygulamaların ve haksızlıkların önüne geçebilmek için herkesin anlayabileceği bir şekilde ve belirsizliklerden uzak bir şekilde yazılı hâle getirilmelidir. Açık ve anlaşılır kanunların/ cezaların er ya da geç uygulanacağına olan inanç, suç hâlinde cezadan kaçış ihtimalinin çok zayıf olacağı düşüncesi ile caydırıcı bir etki ortaya koyacaktır.

Küçük bir cezanın kesinliği, infazı kesin olmayan büyük bir cezadan çok daha etkili ve caydırıcı sonuçlar doğuracaktır

Örnek

•Örneğin polisin yaptığı denetim faaliyetleri esnasında aşırı süratli araç kullanan, kırmızı ışık ihlali gibi trafik ihlali yapan sürücülerin yapmış olduğu hatadan dolayı yakalanma olasılığı veya yakalandığında ceza alma olasılığı; "cezaların algılanan kesinliği" veya "algılanabilir yakalanma riski" olarak ifade edilmektedir. Cezaların algılanan kesinliğinin arttırılmasının ise trafik kural ihlalinde caydırıcı olduğu birçok araştırma sonucunda ortaya çıkmıştır.

Beccaria (2003: 21), “Bir suçun işlenmesini takiben bir ceza ne kadar çabuk verilebilirse o ölçüde adil ve amacına ulaşmış olur.” diyerek suçun işlenmesi ile ceza tayini ve infazı arasındaki bağlantının zaman açısından kopmamasını beklenen caydırıcı etkinin sağlanması için ikinci önemli prensip olarak ortaya koymuştur.

Hızlılık, suç işleyen kişinin bir an önce belirlenmesi, gerekli soruşturma yapılarak hızlı biçimde yargı önüne çıkartılması, kovuşturulmanın yani mahkeme aşamasının kısa sürede neticelenerek cezalandırılması ve cezanın çektirilmesini ifade etmektedir. Suç işleyen kişi özgür iradesini kullanarak ve kualsızca suç işlemektedir. Ancak bu suçlunun yakalanması, soruşturulması ve mahkeme önüne çıkarılıp cezalandırılıp cezasının infaz ettirilmesi bir kurallar bütünü içerisinde sırasıyla yapılmaktadır. Bununla birlikte soruşturma ve kovuşturma aşamalarında acele edilmesi yanlışlara neden olabilir. Bu nedenle adalet mekanizmalarının suçun işleniş kadar hızlı olması beklenemez. Önemli olan cezalandırmanın toplum vicdanını rahatlatılacak hızlılıkta yapılabilmesidir.

Medeni yargılamanın aksine, ceza yargılamasında delillerin önceden hazırlanması mümkün değildir. Dolayısıyla, delillerin zamanla silinmesi, örneğin tanıkların zamanla olayı unutmaları gibi, nedenlerden dolayı ceza adaletinin gerçekleşmesi en kısa sürede bitirilmelidir” şeklindeki anlatımıyla bu gerçeğe vurgu yapmaktadır. İçinde bulunduğumuz çağ teknolojik yönden gelişmişlikler ile dolu olmasına rağmen dünyanın her tarafında adaletin gecikmesiyle ilgili sorunlar bulunduğu söylenebilir.

Son olarak da kanunlarla tayin edilen cezaların suçlarla orantılı derecede şiddetli olması beklenen caydırıcılık etkisi vazgeçilemez bir unsur olarak belirtilmiştir. Bir yaptırım olarak ceza suçla orantılı bir ağırlığa sahip olmalıdır. Gördüğü ceza suçluya yanlış yaptığını hissettirmeli ve unutturmalıdır. Ceza belirlenirken, cezanın koruduğu ve suç oluşturan fiilin ihlal ettiği menfaatle orantılı belirlenmesi, ağırlaştırıcı ve hafifletici sebeplerin doğru saptanması ve uygulamada yerinde kullanılması gerekmektedir. Cezanın orantılılığı ilkesine aykırı ya da uyumlu olmayan cezalar caydırıcı niteliğini kaybetmektedir. Bireylerin bakış açısı ülkemizde cezaların genelde orantılı ve bu anlamda caydırıcı olmadıkları yolundadır. Bu konudaki bir yorum, toplumun cezaların orantılılığı konusuna bakış açısını şöyle dile getirmektedir: “...maalesef, özellikle de ceza kanunlarımızda cezalar hiç de caydırıcı değil... Adam öldürüyor, trafikte katliam gibi kaza yapıyor

Beccaria’ya göre bu cezaların, beklenen caydırıcı etkiyi gösterebilmeleri için kesinlik, hızlılık ve şiddetlilik özelliklerini taşımaları gerektiğini belirtmiştir.

karısını, yakınını kesip biçiyor, cadde ve sokaklarda terör estiriyor, etrafa ağır hasar veriyor ama aldığı ceza göstermelik...” Konuyla ilgili başka bir yorumsa şu şekildedir: “Başka ülkelerdeki cezaları bilmiyorum. Ama ülkemizde cezaların ağır olduğu düşününce katılamıyorum. Sizin de belirttiğiniz gibi, “infaz rejimine ilişkin sorunlar ve bunun dışında yavaş işleyen yargı süreci, temyizde dosyaların 2-3 yıl beklemesi, zaman aşımı, sık sık çıkan aflar ve yasa değişiklikleri, hatta Anayasa’ya göre gerekçesi yazılmadan açıklanamayacak olup da Anayasa Mahkemesince açıklanan Anayasa Mahkemesi kararları vardır. Yasada yazan ceza ağır olsa da pratikte işlenen birçok suç cezasız kalıyor ya da suçu işleyen çok hafif bir ceza ile kurtuluyor. Bunu hepimiz biliyoruz...”. Bu bakış açısının tamamıyla haklı olduğu söylenemez ve ceza adaleti sistemimizden çıkan cezaların orantısızlığı konusunda bir genelleme yapmaya olanak yoktur.

Cezanın orantılı tespit edildiği örnekler küçümsenmeyecek kadar çoktur. Bununla birlikte orantılılık ilkesine uygun belirlenmeyen cezalar, sayıları az da olsa, toplum vicdanında eser bırakmakta ve bu uygulamaların genel olduğu yönünde yanlış inanışlar gelişmesine neden olmaktadır. Lefkoşa İstinaf Mahkemesi 05.01.1982 tarihli Dava No:1170/81 sayılı kararında cezanın orantılılığı ve toplumun tehlikelerden korunması ilişkisini şu gerekçeyle ortaya koymaktadır: “...cezanın caydırıcı, başkalarına ibret verici ve suçun vahameti ile orantılı olması gerekmektedir... Saniğin işlediği suçun Ceza Yasamızın öngördüğü suçlardan en ağırlarından biri olduğuna kuşku yoktur. O kadar ki yasa koyucu bu suçu işleyen yaşam boyu hapis cezasına müstahak olabileceğini öngörmüştür. İtiraf etmeliyiz ki bu denli gaddarca işlenen bir cinayet henüz Kıbrıs Mahkemelerinde görülüş değildir. Herhangi bir şekilde hiçbir suçu olmayan maktulü tesirsiz hâle getirip onun el ve ayaklarını bağladıktan sonra canice hislerine hâkim olamayıp saniğin maktul üzerinde nakış işler gibi 50 bıçak darbesi işlemesi, mantığın, aklın ve insafın hiçbir şekilde kabul edemeyeceği bir vahşet örneğidir. Bu tür eyleme tevessül eden saniğa insan demek insanlığa hakaret etmek olur. Hayvanların dahi hemcinsleri üzerinde bu kadar gaddar bir şekilde ölüm icra ettikleri belki de görülmemiştir. *Akıl ve mantığın kabul edemeyeceği bu suçu bu tarzda işleyen kişiye verilecek cezanın sadece ibret ve caydırıcı olması kâfi değildir.* Ona verilecek cezanın toplumu ondan korumaya yönelik olması gerekir. Saniğin toplum için ciddi bir tehlike teşkil ettiğine kuşku yoktur. Toplumu bu tehlikeden korumak mahkemelerin önde gelen vazifelerinden biridir...”

Akıl ve mantığın kabul edemeyeceği bu suçu bu tarzda işleyen kişiye verilecek cezanın sadece ibret ve caydırıcı olması kâfi değildir

Klasik Okul ile suçu deliller ve diğer ispatlama araçları ile ispat edilene kadar herkesin masum olduğu buradan hareketle kişilerin sahip oldukları hak ve özgürlüklerinin, güvenlik ve özel hayatının dokunulmazlığının hiçbir şekilde keyfi müdahaleler ile çiğnenmeyeceği belirtilmiştir (Einstadter ve Henry, 1995: 56) [9]. Ayrıca, kişilere yöneltilecek suçların aleni bir şekilde yapılması gerektiği, kanun önünde kimseye ayrıcalıklı davranılmayacağı, yasama, yürütme ve yargının veya ilgili kurumların bireyler üzerinde keyfi yaptırımlarda bulunamaması için bu kurumların sınırlarının belli olması gerektiği ve kuvvetler ayrılığı prensibinin benimsenerek yasama, yürütme ve yargının net olarak birbirinden ayrılması

gerektiği gibi hususlar da temel prensipler olarak kabul edilmiştir (Einstadter ve Henry, 1995: 57).

Klasik Okul düşünce sistemi içinde cezaların varlığını izah eden üç temel görüş bulunmaktadır. Bunlar:

- *Suçluya hak ettiği cezayı vermek ve mağdurun öcünü almak:* Bu durumda suç işleyen kişiye yaptığı eylemle orantılı ve aynı şiddette ceza vererek fiilden etkilenen mağdurun acısını bir nebze de olsa hafifletmek amaç edinilmektedir.
- *Bireyi caydırarak bir daha suç islemesini engellemek:* Suçu işleyen kişiye ceza yaptırımı uygulanarak bir daha aynı fiili veya buna benzer suç teşkil edecek fiilleri işlemesinin önüne geçilmek istenmektedir.
- *Topluma suçluların hak ettikleri cezaları aldıkları mesajını vererek genel anlamda suçun önlenmesidir:* Suçluya verilen ceza ile birlikte toplum nezdinde yapılan suç fiillerini cezasız kalmadığı görülerek bir suç önleme ve toplum vicdanını rahatlatma söz konusudur (Einstadter ve Henry, 1995: 60) [9].

Orta Çağın keyfi ve barbar uygulamalarına bir tepki olarak ortaya çıkan Klasik Okul, suçun sebebi olarak doğaüstü güçleri değil, bireylerin almış oldukları kararları ve yapmış oldukları kişisel tercihleri görmüştür. Zira Klasik Okul düşünürleri insan doğasına ilişkin şu varsayımlarda bulunmuşlardır:

- *İnsanlar; kendi çıkarlarını düşünürler, bencildirler.* İnsanlar kendileri için önemli olan şeyleri yaparken karşısındaki kişinin menfaat ve çıkarlarını ikinci plana iterek hareket etmektedir.
- *İnsanlar hedonisttirler, zevk için yaşarlar.* Bu dönemde insan davranışı, “hedonizm” felsefesi ile açıklanıyordu. Zira “rasyonel tercih” anlayışı, insanoğlunu hedonizm anlayışı çerçevesinde bir tür hedonist varlık olarak görüyordu. Hedonizm kavramı, “insanların fitratları ya da doğal eğilimleri itibarıyla tüm yaşamları boyunca hayatlarında zevk ve mutluluklarını artırmaya, acı, elem ve zorlukları azaltmaya yönelik genel bir eğilim ve çaba olduğunu” ifade etmektedir. Yani, insanlarda zevki çoğaltmaya, acıyı azaltmaya yönelik bir eğilim bulunmaktadır. Hedonizm, eski Yunan felsefesindeki “hedone” kavramından türemiştir ve “acıdan kaçınıp hazzı ulaşmaya çabalamak” anlamına gelir.
- *Acılarını hafifletmek, sıkıntılarını azaltmak, zevklerini ve hazlarını artırmak isterler.* Rasyoneldirler, kâr-zarar hesabı yaparlar. Eylemlerinin sonucunda meydana gelebilecek olumsuz neticeler ile elde edecekleri menfaatleri aklında bir terazi gibi değerlendirerek, en fazla fayda elde etme potansiyeli olan alternatifi özgür iradeleriyle seçer ve hayata geçirirler. Özgür iradenin öne çıkması, aynı zamanda suç davranışının da aynen diğer türden davranışlar gibi, insanların kendi irade ve tercihlerinin bir ürünü olarak belirli bir karar alma süreci sonucunda gerçekleştiğini ortaya koymak içindi. Dolayısıyla her iki boyutuyla özgür irade, toplumun suçluları cezalandırma hakkını ve cezalandırmanın da caydırıcı etkisini gösteriyordu. Dolayısıyla, insanların, aynen diğer eylemleri gibi suçlu davranışlarından da

Klasik Okul, suçun sebebi olarak doğaüstü güçleri değil, bireylerin almış oldukları kararları ve yapmış oldukları kişisel tercihleri görmüştür.

yine kendilerinin sorumlu oldukları ve bu bağlamda suçun da rasyonel tercihler neticesinde oluştuğu iddia edilmiştir.

Resim 8.2. Kar zarar hesabı

Klasik Okul anlayışı içinde suçun nedeni, insanların bencilliği, kendilerini düşünmeleri, zevklerini ve hazlarını artırmak, acılarını ve sıkıntılarını da azaltmak için durmadan bir arayış içinde olmalarıydı. İşte bu noktada, suç teşkil eden eylemler neticesinde elde edecekleri kazançlar ve fayda, karşılığında alacakları riskler ve görmeleri muhtemel cezalardan daha büyük olduğu durumlarda suç işliyorlardı.

Genel olarak baktığımızda Klasik Okul düşünceleri, toplumda herkesi suç işleme potansiyeline sahip bireyler olarak değerlendirerek devlet eliyle belirlenen ve uygulanan cezalandırma yaklaşımını esas alan ceza adalet sistemlerinin doğuşunu ve giderek genişlemesini beraberinde getirmiştir. Toplumlar giderek yaygınlaşan suç problemi karşısında daha ağır cezalar öngören kanunları kabul etmişler, daha çok kolluk kuvveti istihdam etme yoluna gitmişler, daha çok ceza infaz kurumu inşa ederek buraların kapasitelerini genişletmişlerdir. Ne var ki günümüz toplumlarının suç karşısında geldiği nokta insanları devlet eliyle cezalandırmayı dolayısıyla da suçluluk davranışından caydırmayı esas alan sistemlerin beklenen etkiyi oluşturmadığını göstermektedir.

Nitekim 18. yüzyılın sonundan itibaren etkili olmaya başlayan caydırıcılık temelli ceza adalet stratejileri başta ABD olmak üzere Türkiye ve pek çok Avrupa ülkesinin ceza adalet sistemlerinin gelişiminde belirleyici bir rol oynamıştır. Bu çerçevede, daha önce etkin bir şekilde uygulanmakta olan iyileştirme ve ıslah odaklı anlayışın aksine cezalandırma odaklı yaklaşımlar daha etkili olmaya başlamıştır. Bu değişimle birlikte kişinin rasyonel bir tercih olarak ortaya koyduğu suçların ve suçlu davranışların caydırıcı tedbirler ve yüksek cezalarla rasyonel olmayan alternatiflere dönüştürülerek önlenebileceği düşünülmüştür.

Batıdaki örneklerinden istifade edilerek şekillendiren Türk Ceza ve Adalet sistemi de “caydırıcılık” ve “cezalandırma” ana eksenini üzerine inşa edilmiştir. Diğerlerinde olduğu gibi bizim sistemimizin de ana hedefi suç işlenmesini engellemek, suç işlemiş olanların aynı ya da benzer suçları bir daha işleme fikrini ortadan kaldırmaktır. Bu tarz yaklaşımlar genel olarak ceza adalet sistemleri için bir Suçla Mücadele Modeli olarak değerlendirilmektedir. Bu modelde ilk ve en

Toplumlar giderek yaygınlaşan suç problemi karşısında daha ağır cezalar öngören kanunları kabul etmişlerdir.

Batıdaki örneklerinden istifade edilerek şekillendiren Türk Ceza ve Adalet sistemi de “caydırıcılık” ve “cezalandırma” ana eksenini üzerine inşa edilmiştir.

önemli amaç suç işleme fikrinden insanları caydırmaktır ve bunun için önerilen en önemli politikalar daha fazla kolluk görevlisi, daha fazla hapisane ve daha ağır cezalar olacaktır (Arıcan, 2009) [10]. Ancak günümüzde ortaya çıkan tablo göstermektedir ki caydırıcılık ve cezalandırma eksenli geliştirilen suçla mücadele ve suç önleme politikaları beklenen etkiyi gösterememektedir.

Mevcut ceza adalet sistemi sadece cezalandırmayı ve cezalandırmak sureti ile rehabilitasyonu kendine temel kabul ettiğinden gerçek anlamda mağdur-fail arasındaki husumet ve düşmanlık duygularını engelleyememekte, suça neden olan ortam yok olmamakta ve insanlar suç işlemeye devam etmektedirler. *Caydırıcılık ve cezalandırma ekseninde oluşturulan ceza adalet sistemleri etkin bir şekilde uygulansalar bile suçları önleme ve caydırmada oldukça sınırlı oldukları tartışılmaktadır.*

Bireysel Etkinlik

- Suç önleme faaliyetlerinde cezaların mı yoksa sosyal normların mı daha etkili olduğunu tartışınız.

CAYDIRICILIK TEORİSİ’NİN TEMEL DAYANAKLARI

Caydırıcılık Teorisi’nin temel dayanakları, Klasik Kriminoloji Okulunun öne çıkardığı teorik çerçeve içerisinde kendisini ortaya koymuş ve zaman içerisinde gelişerek günümüze kadar gelmiştir. Bunlar:

- *İnsanlar özgür iradeye sahiptirler.* Yaptıkları tutum ve davranışları kendileri seçerek kimseden etkilenmeden yaparlar. Özgür irade; kişinin eylemlerini, arzu, niyet ve amaçlarına göre kontrol altında tutabilme ve belirleme gücüdür. Kişinin belli eylem ya da eylemleri gerçekleştirmede sergilediği kararlılık; belli bir durum karşısında, gerçekleştirilecek olan eylemi, herhangi bir dış zorlama ya da zorunluluk olmaksızın, kararlaştırma ve uygulama gücü; eyleme neden olan eylemi başlatabilen yetidir.

Şekil 8.3. Özgür irade

İnsanlar tutum ve davranışlarını sergilerken faydacıdırlar.

- *İnsanlar tutum ve davranışlarını sergilerken faydacıdırlar.* İnsan davranışına karar vermeden önce mutlu olma, zevk alma ve diğer ihtiyaçlarını karşılama gibi kişisel beklenti ve çıkarları ile bunları elde etme neticesinde, gelecekte ödemek zorunda kalacağı maliyetler arasında bir değerlendirmede bulunur. İnsanların mutluluğunu hoşlanma (haz) duygusu doğurur, hoşlanılan yararlı olandır. İnsan yararlıdan hoşlanır ve yararsızdan hoşlanmaz. Bu bakımdan sürekli yarar, geçici yarardan daha iyidir. Suç işlemek, suçlu kişiye belirli zevk sağlar; dolayısıyla suç işlemekten kişiyi vazgeçirmek için ona belirli bir acı verilmelidir. Jeremy Bentham, zevkin ve acının değerinin, onun yoğunluğu, sürekliliği, yakınlığı ve kesinliği ile belirleneceğini savunmuştur. Bentham, ceza adaleti konusundaki düşüncelerini ortaya koymak amacıyla ve bir model oluşturmak amacıyla ideal bir hapisane tasarlamaya çalışmıştır.

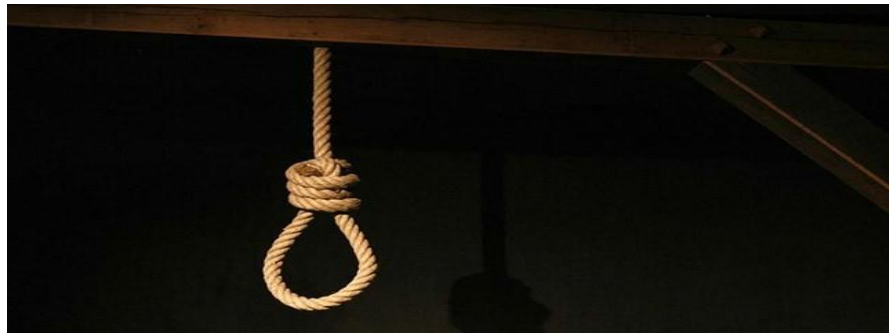
Resim 8.4. Hapishane

- *Bir cezanın herhangi bir suç karşısında suçluya uygulanmasında en önemli neden önleme anlayışıdır.* Suçları insanları suç işlemekten caydırarak önleme anlayışı, dolayısıyla Klasik Kriminoloji Okulu'nun en önemli karakteristik özelliklerinden biri olmuştur. Caydırıcılık konusunda ise özellikle şu hususlara vurgu yapılmıştır: Cezalandırma, suç işlendikten sonra failinden toplum ve mağdur adına intikam almak adına değil suç işlenmeden önce önlemek üzere, caydırma amacına dönük olmalıdır. Suçluya verilecek ceza, onun suçtan elde edeceği maddi yarar ya da manevi hazdan daha fazla ama orantılı olmalıdır. Suç işleyen kişiye, suç işlemiş olduğu zaman duyduğu hazzı yok etmeye yetecek kadar bir ceza verilmelidir. Bunun üzerinde verilecek bir ceza gereksizdir ve devleti despot duruma sokacaktır. Yani suçun sonunda meydana gelen acı ile verilen cezanın orantılı olması gerekir. Adam yaralama suçuna ve ada

Suç fiilinin sonucunda cezalandırma mümkün olduğunca çabuk yapılmalıdır.

- öldürme suçuna aynı ceza verilmiş olsa suçlu kişiyi yaralamak yerine öldürür.
- Suç fiilinin sonucunda cezalandırma mümkün olduğunca çabuk yapılmalıdır.* Zaman uzadıkça toplum içerisindeki düzgün insanların adalet sistemine inançları zayıflamakla birlikte suç işleme potansiyeli olan kişilerin kendilerine cesaretleri gelerek suç fiiline yönelme ihtimalleri kuvvetlenir.
- Ceza ve adalet sisteminin etkinliği ve güvenilirliği ölçüsünde caydırıcılık etkisi söz konusudur.* Toplum içerisindeki insanların her suç işleyen yakalandığı ve cezalandırıldığı bir ceza ve adalet sisteminin olduğunu bilmesi önemlidir. Kesin ve kaçınılmaz bir ceza sistemi insanların suç işlemlerini önlemede oldukça etkilidir.
- Suç işleyen kişinin ceza adaleti sistemi içerisinde, ilgili mekanizmalar tarafından yakalanması ve ardından yargılanması sonrasında alacağı cezanın uygulanması, ortaya çıkacak özel caydırıcılık etkisi ile kendisinin daha sonra suç işlemekten vazgeçeceği düşünülmektedir. *Yani kişi bir daha suç işlemeyecektir.*
- Suçlunun ceza adaleti sistemi içerisindeki kolluk ve adli mekanizmaları tarafından yakalanması, yargılanması ve ceza alması ile bunu görenlerin suç işlemekten vazgeçeceği öngörülmüştür.* Bu şekilde, “Sen de bu suçu işlersen başına gelecek budur!” mesajı verilir ve diğer kişiler caydırılarak suçların önlenmesi amaçlanır. Yani bir kişiden hareketle toplumsal caydırıcılık etkisi meydana gelmiş olur.
- Suçlu kişi tarafından işlenen bir suçun niteliği, türü ve ciddiyeti verilecek cezayı da aynı şekilde belirler.* Buna mutlak caydırıcılık denir. Yani bir suçun sonuçlarında ciddi zararlara meydana gelmesi hâlinde ciddi bir cezalandırma yoluna gidilmelidir.
- Suçlar meydana geldiğinde ortaya çıkan durum sonucunda cezalandırmada bazı ağırlaştırıcı veya hafifletici nedenlerin varlığı göz önüne alınarak cezalar uygulanmalıdır.* Bu duruma marjinal caydırıcılık denmektedir.
- Suç teşkil eden eylem ve fiillerin sonucunda en caydırıcı ceza suçlunun ölümü ile sonuçlanan idam cezalarının uygulanmasıdır.* Ancak Klasik Okul teorisyenleri idam cezasına karşı çıkmışlardır.

Resim 8.5. İdam Cezası

Bireysel Etkinlik

- Cezalandırmanın amaçları nelerdir? İnsanlar üzerindeki etkilerini anlatınız.

SUÇLULARIN CEZALANDIRILMASINDAKİ AMAÇLAR

Bir cezanın herhangi bir suç karşısında suçluya uygulanmasında en önemli neden önleme anlayışıdır.

Cezanın amacı suçluyu eğitip topluma yeniden kazandırmaktır. Ne var ki geçmişten günümüze yeryüzünde bu anlayışa varılması kolay olmamış, insanlar işledikleri suçları kimi zaman yaşamlarıyla ödemiştir. *Ceza hâlâ pek çok ülkede geçerli olan tanımıyla, suç işleyen kişiye acı çektirilmesi ya da bir şeyden yoksun bırakılmasıdır.* Suçlu, suçunun niteliğine ve ağırlığına göre, ceza olarak yaşamını (ölüm cezası), bedeninin bir parçasını (elinin kesilmesi gibi), özgürlüğünü (hapis cezası, sürgün ya da gözetim) ya da parasını (para cezası) yitirebilir.

İlkel toplumlarda, suçtan zarar gören kişi suçluyu bireysel olarak uygun gördüğü biçimde cezalandırabilirdi. *Zamanla cezanın işlenen suçla orantılı olması gerektiği düşüncesi gelişti.* Daha sonra hukukun gelişmesiyle birlikte, cezalandırma işini adalet mekanizmasını denetiminde tutan devlet üstlendi. *Bugün ceza vermeye kalkışan bir kişi suç işlemiş olur.*

İlk cezalandırma yöntemleri suçludan öd almak, yaptığını ödetmek düşüncesine dayanıyordu. Oysa çağdaş uygulamalar daha çok, suçluları bir daha suç işlememeleri için eğitmeye ve suç işlemekten caydırmaya dayanır. 18. yüzyılda Jeremy Bentham gibi düşünürlerin cezalandırmanın arkasındaki amacı araştırmaya başlaması bu değişikliğin yolunu açtı. Düşüncelerini İtalyan yazar Cesare Beccaria'nın çalışmalarına dayandıran Bentham, cezanın suçu önlemekten öteye geçmemesi gerektiğini belirtmiştir.

Suçları cezalandırmanın amaçlarını şu şekilde açıklayabiliriz:

- *İlk olarak mahrum bırakmadan bahsedebiliriz.* Suçluların yaptıkları eylemler neticesinde hürriyetlerinin kısıtlanarak hapisanelerde tutulması veya bazı hakları kullanmaktan yasaklı olmalarıdır. Bu daha ziyade toplumu suç ve suçludan korumaya, yani suçları önlemeye yöneliktir. Cezalandırmada caydırıcılık, yine bu tür bir amaca dönük bir hedef olarak görülmüştür. Toplumdan uzak tutulmaları ve böylece suç işleme imkânının ortadan kaldırılması yanı sıra suçluları suça elverişli sosyal çevrelerinden uzak tutmayı hedeflemektedir.
- *Suçlunun yapmış olduğu eylem neticesinde başka bir şekilde bireye veya topluma verdiği zararın karşılanmaması sonucunda cezalandırılarak kendisine misli ile ödetilmesidir.* Suçlunun acı duygusunu hissetmesini ve işlenen suçtan dolayı oluşan toplumsal öfkenin, verilen ceza ile yatışması

Cezaların amaçları mahrum bırakma, ödetme, suçlunun ıslah edilmesi, izleme ve gözetleme, etkilenme korkusu, ders çıkarma, örnek olma ve caydırıcılıktır.

amaçlanmaktadır. Suçlu, suç eylemi ile elde ettiğini, mahkûmiyetle veya aldığı ceza ile yeniden topluma geri iade etmelidir.

- *Günümüz modern ceza hukuku sistemlerinde artık cezalandırmanın en önemli amaç ve hedeflerinden biri suçlunun ıslah edilerek cezasının çektikten sonra topluma yeniden kazandırılmasıdır.* Cezalandırmadaki amaç suç işlemiş bireyin tekrar suç işlemesini engellemek, toplumla bozulan ilişkisini iyileştirme yönünde değiştirmek suretiyle yeniden topluma kazandırmaktır. Cezaevinde uygulanan iyileştirici çalışmalar ve terapiler bu nedenle, eski mahkûmların tahliye sonrası yeniden suç işleme olasılıklarını ortadan kaldırmayı veya azaltmayı hedeflemektedir. Günümüzde cezaevinde suçluların rehabilite edilmeleri ve toplumla bütünleşmelerinin sağlanması, cezaevi infaz sisteminin önemli bir görevi olarak kabul edilmektedir. Öyle ki, son dönemlerde cezaevi sisteminin, ceza ve kontrol amacından çok, rehabilitasyon amacının öncelik kazandığı bir sisteme dönüşmeye başladığı görülmektedir.
- *Cezalandırmanın suçların engellenmesinde oynadığı rollerden biri de suçlunun mahkûmiyet ve infaz sonrası izlenmesi veya gözetlenmesine ilişkin olanıdır.* Suç işleyen şahısların sürekli gözetim ve denetim altında olmalarıyla sonuçlanmakta ve dolayısıyla yeni suçların işlenmesinde caydırıcı etki yaratmaktadır.
- *Cezalandırma sonrası toplum tarafından suçlu olarak etiketlenme korkusu kişileri suçlu damgasını yememek ve muhtemel sonuçlarıyla karşılaşmamak için suç işlemekten alıkoyacaktır.* Bu nedenle damgalanma/etiketlenme kaygısı, toplum içerisindeki diğer bireyler açısından da suç işlemeye caydırıcı bir rol oynayabilecektir.
- *Suç işleyen bir kişiye verilen ceza ile birlikte toplum içerisinde bulunan insanlar yapılan davranışın cezalandırıldığını görerek yanlış olduğunu öğrenecek ve o davranışı yapmaktan kaçınarak suçun meydana gelmesi önlenecektir.* Bu da toplum içerisinde insanların etkileşim içerisinde bulunmasından kaynaklanmaktadır.
- *Toplum, suç işleyen kişileri cezalandırmak suretiyle bireylere hukuk kurallarını ve geçerliliğini hatırlatmakta ve onları bunların ihlali hâlinde başlarına gelecekler konusunda uyarmaktadır.* Bu şekilde toplumun ortak değerleri konusunda “kolektif bilinci” korumaktadır.
- *Son olarak cezalandırmanın suçun engellemesindeki diğer bir önemli bir fonksiyonu da caydırıcılıktır.* Caydırıcılık, bireyin ceza alacağı veya hapsedileceği korkusuyla suç işlemekten kaçınmasını tanımlamaktadır.

CAYDIRICILIK TEORİLERİNE ELEŞTİREL YAKLAŞIM

Özellikle son yıllarda artan suç mağduru olma korkusu ve suçluların toplumda uyandırdığı infial bir kere daha ceza adalet sistemi üzerinden devlet eliyle uygulanan cezaların etkinliğini artırarak bu sorunların üstesinden gelme gayretini ön plana çıkartmıştır. Toplumun çeşitli kesimleri cezaların daha şiddetli, hızlı ve kesin bir şekilde uygulanarak suç işleme düşüncesinin caydırılmasını

Ceza ve adalet sisteminin etkinliği ve güvenilirliği ölçüsünde caydırıcılık etkisi söz konusudur.

beklemektedir. Ne var ki bu beklentilerin paralelinde geliştirilen politikalar beklendiği yönde bir etki gösterememektedir.

İşlenen tüm suçlar caydırıcı perspektifinin öngördüğü şekilde (bireyler acı hissi veren eylemlerden kaçınır, zevk veren eylemlere de yönelir) rasyonel bir değerlendirme sonucunda işlenmemektedir. *Özellikle bazı suçlar (cinayet, yaralama vb.), öfke veya kızgınlık anında işlendiği için suç işleyecek bireyin her zaman ceza olgusunu veya miktarını düşünmesi mümkün olmayabilmektedir.* Bu durum, bazı suçların neden-sonuç bağlantısı içerisinde ortaya çıkmadığını ve söz konusu suçların durumsal ve anlık faktörler tarafından belirlendiğini göstermektedir. Bu durumlar gerek töre cinayetlerinde gerekse de haksız tahrik altında işlenen suçlarda daha net olarak görülmektedir.

Cezanın caydırıcılık etkisi, suç türlerine göre de değişkenlik göstermektedir. Yani her suç için cezalar aynı caydırıcı niteliğe sahip değildir. Bir de insanların yapmak zorunda kaldığı kendini mecbur hissettiği suçlarda cezaların azlığı veya çokluğu göz ardı edilerek suçlar işlenmektedir.

Cezalandırmanın etkisi suçluların kişisel özellikleri ve suça olan eğilim düzeylerine göre de değişkenlik gösterebilmektedir. Özellikle yeni suça başlayan ve ilk defa suç işleme eğiliminde bulunan suçlular ile itiyadı suçlular yani suç işlemeyi alışkanlık hâline getirip devamlı suç işleyen kişiler üzerinde cezalandırmanın caydırıcılık etkisi aynı düzeyde gerçekleşmeyebilir. Genelde cezalandırmanın caydırıcı etkisi, suçu bir yaşam tarzına dönüştüren itiyadı suçlulara nispeten suça yeni başlayan ilk suçunu işleyen suçlular üzerinde daha etkili olduğu ileri sürülebilir.

Bazı suçların toplum içerisinde toplumsal kültürel dayatmalar sonucunda gerçekleşmektedir. Örneğin kan davası, töre cinayetleri gibi bazı suçlar, kültürel bir dayatma sonucunda işlendiği için cezalandırmanın bu suçlar üzerindeki caydırıcı etkisi daha az gerçekleşmektedir. Bu durum da toplumdan topluma hatta aynı toplumda farklı bölgelerde yaşayan insanlar arasında bile farklılık göstermektedir. Bu durumlarda toplumun baskısı birey üzerinde etkili olmakta ve özgür iradesi ile rasyonel düşünme yetisini kaybederek “El âlem ne der?” mantığı ile hareket edilerek suçlar işlenmektedir.

Suçların cezalandırması sonucu kişilerin özgürlüklerinin kısıtlanarak hapisanelere koyulması söz konusudur. *Hapishanelerin yapısı ve buradaki ortamlar kişilerin tekrar suç işleme düşünceleri üzerinde oldukça etki olmaktadır.* Hapishaneyi bir barınma unsuru olarak gören veya sosyal hayatta kalacak yeri ve kimsesi olmayan bir kişi için hapishaneler yaşamlarında olmazsa olmaz bir unsur yaşam şartı olarak görülmektedir. Bu sebeptendir ki, cezaevinden tahliye olan bazı bireyler, suç işlemesi sonucunda cezalandırılma riskine karşı yeniden suç işleyebilmektedirler.

Suç işleyen bireylerin yapmış oldukları suç eylemlerinden sonra yakalanacağı ve ceza alacakları yönünde güçlü bir inancın olması, bireyleri önemli ölçüde suç işlemekten caydırmaktadır. Bu da suçluların yakalanma görevini üstlenen kolluk kuvvetinin, suç ve suçlularla mücadelede daha etkin hâle getirilmesi anlamına

Suç eylemlerinden sonra yakalanacağı ve ceza alacakları yönünde güçlü bir inancın olması, bireyleri önemli ölçüde suç işlemekten caydırmaktadır.

gelmektedir. Bu çerçevede, suçların aydınlatılma oranının ve suçluların yakalanma oranlarının yüksek olması, cezanın caydırıcılığını artıran önemli bir faktör olmaktadır. *Suçluların yakalanma riskinin düşük olması ise, toplumda bulunan suça eğilimli olan bireyleri daha çok suç işleme yönünde harekete geçirmektedir.* Diğer bir deyişle suç isleyen bireylerin suç isledikten sonra yakalanmamaları, yargılanmamaları ve ceza almamaları, suçluları daha çok cesaretlendirebilmektedir. Bu da suç işleme oranının artmasında etkili bir faktör olmaktadır. Bununla birlikte toplum içerisinde dürüst olan kişiler üzerinde suç korkusunun oluşmasına neden olabilmektedir.

Gelişmiş toplumlarda devletlerin izledikleri ceza etkinliğini-caydırıcılığı artırma odaklı suç politikaları ile toplumların suçtan çektikleri acılardan kurtulmalarının çok olası olmadığına işaret etmektedir. Ceza adalet sisteminin daha geniş bir yapı ile daha etkin hâle getirilmesi, cezaların miktarının artırılması gibi politikalar toplum bireyleri arasında kısa vadede belirli seviyede bir tatmin sağlayabilir. Ne var ki bu tür politikaların uzun vadede suçların etkisi itibariyle şiddetlenmesi, yer değiştirmesi ve daha fazla korkuya neden olması sonuçlarını beraberinde getireceği düşünülürse kaybedilecek zaman ve tüketilecek toplumsal kaynaklar adına sonucun düşündürücü olacağı ortadadır.

Toplumun devlet eliyle uyguladığı cezalar pek çok zaman insanlara vurdukları “suçlu” damgası ile uzun vadede bu insanların toplumdan ve kanunlara ve sosyal kurallara saygılı bir yaşam tarzından uzaklaşarak suça daha yatkın ve yakın olmalarına neden olmaktadır. Bunun yanında devletin de sadece ceza adalet sistemi ile değil tüm kurumları ile toplumu iyileştirecek, suça ilişkin etkenleri (gelir adaletsizliği, işsizlik, eğitimsizlik, vs.) ortadan kaldıracak politikalara önem vermesi gerekmektedir.

Kısa vadede toplumda popüler olabilecek salt cezalandırma-caydırma eksenli suç politikaları yerine, sosyal yönü güçlendirilmiş, insan odaklı ve toplumlarda genel bir iyileşmeyi hedefleyen politikalarla suçları önlemeye çalışmalı ve suçla mücadele etmelidir. Elbette bu tür politikalar çok kısa vadede suç sorununu ortadan kaldırmayacaklardır. Ancak uzun vadede ortaya koyacağı faydalar ile toplumsal huzur ve barış adına çok daha olumlu olacaklardır.

Suçla mücadelede sadece cezaların artırılmasının veya suç bedelinin ağırlaştırılmasının tek başına yeterli çözüm olmadığını belirtmek gerekmektedir. Aynı şekilde, *sadece ceza tehdidine dayalı bir ceza sistemi de yeterli değildir.* Burada suç işleyecek bir zeminin oluşmasında etkili olan sosyoekonomik imkânsızlıkların (işsizlik, yoksulluk, aile parçalanması, uyuşturucu ve alkol kullanımı vb.) giderilmesi yönünde sosyal politikaların geliştirilmesi önem arz etmektedir. Özellikle biçimsel olmayan değerlerin ve kurumların suçluluktaki caydırıcı etkisi dikkate alınarak sosyal sermayenin güçlendirilmesi gerekmektedir. *Ayrıca tüm suç işleyenleri, cezaevine göndermek yerine, ayıklayıcı ve seçmeci bir yaklaşımla en riskli ve tehlikeli suçluların cezaevine gönderilmelerini öngören bir yaklaşımın daha sonuç alıcı olduğu söylenebilir.*

Örnek

- Örneğin basit bir suç işlemiş bir çocuk veya gencin de hapisaneyeye gönderilmesi sonucu oradaki profesyonel suçlulardan etkilenmesi ve suç işleme eğilimine daha çok başvurduğu görülebilmektedir.

Bireysel Etkinlik

- Caydırıcılık teorilerine getirilen eleştirilerin günümüzde etkinliğinin nasıl ve ne şekilde geçerli olduğunu tartışınız.

Özet

•CAYDIRICILIK KAVRAMI VE İLGİLİ KAVRAMLAR

•Caydırma kelimesi, Türk Dil Kurumu Sözlüğü'nde; caydırmak işi, bir gözlem sürecinde bilgi vermekten kaçınanların engellerini aşarak istemli katılımlarını sağlama ve yüreklendirme şeklinde açıklanmaktadır. Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi'nde ise bir devletin, olası düşmanı kendisine karşı saldırıya geçmekten vazgeçirmek için giriştiği eylem olarak ifade edilirken bu eylem sonucunda düşmanın, elde edeceği şeyin, saldıracağı devletin kendisine vermek kararında olduğu zarara değmeyeceğine inanması gerektiği belirtilmektedir. Askerî literatürde ise caydırma terimi ile; hasım tarafı tecavüzden vazgeçirerek milli çıkarları sağlamak ve millî hedefleri elde etmek amacıyla, ona, savaşa girmesi durumunda zararlı çıkacağını gösterecek şekilde askerî gücün geliştirilmesi ve kullanılması işlemi anlaşılmaktadır.

•CAYDIRICILIK TEORİSİ'NİN TARİHSEL GELİŞİMİ

•Suç, insan ve toplum hayatını doğrudan etkileyen ve izleri uzun yıllar süren sosyal bir sorundur. Bu nedenle suçla mücadele planlı, bilimsel, devamlı ve kapsamlı bir şekilde yapılmalıdır. Tarihte suçun olmadığı bir dönem hiç olmamıştır. Eski çağlardan günümüze kadar bütün toplumlar suçu önlemeye yönelik çaba sarf etmişlerdir. İnsan doğasının bir ürünü olan suçu önlemeye yönelik çabaların tamamı suçu kontrol altında tutmak suretiyle kontrol altına alarak suçun olmasını engellemeye yönelik olmuştur

•CAYDIRICILIK TEORİSİ'NİN TEMEL DAYANAKLARI

- Caydırıcılık Teorisi'nin temel dayanakları, Klasik Kriminoloji Okulunun öne çıkardığı teorik çerçeve içerisinde kendisini ortaya koymuş ve zaman içerisinde gelişerek günümüze kadar gelmiştir. Bunlar:
- İnsanlar özgür iradeye sahiptirler.
- İnsanlar tutum ve davranışlarını sergilerken faydacıdırlar.
- Bir cezanın herhangi bir suç karşısında suçluya uygulanmasında en önemli neden önleme anlayışıdır.
- Suç fiilinin sonucunda cezalandırma mümkün olduğunca çabuk yapılmalıdır.
- Ceza ve adalet sisteminin etkinliği ve güvenilirliği ölçüsünde caydırıcılık etkisi söz konusudur.
- Suç işleyen kişinin ceza adaleti sistemi içerisinde, ilgili mekanizmalar tarafından yakalanması ve ardından yargılanması sonrasında alacağı cezanın uygulanması sonucunda ortaya çıkacak özel caydırıcılık etkisi ile kendisinin daha sonra suç işlemekten vazgeçeceği düşünülmektedir. Yani kişi bir daha suç işlemeyecektir.
- Suçlunun ceza adaleti sistemi içerisindeki kolluk ve adli mekanizmaları tarafından yakalanması, yargılanması ve ceza alması ile bunu görenlerin suç işlemekten vazgeçeceği öngörülmüştür.
- Suçlu kişi tarafından işlenen bir suçun niteliği, türü ve ciddiyeti verilecek cezayı da aynı şekilde belirler.
- Suçlar meydana geldiğinde ortaya çıkan durum sonucunda cezalandırmada bazı ağırlaştırıcı veya hafifletici nedenlerin varlığı göz önüne alınarak cezalar uygulanmalıdır.
- Suç teşkil eden eylem ve fiillerin sonucunda en caydırıcı ceza suçlunun ölümü ile sonuçlanan idam cezalarının uygulanmasıdır.

Özet(devamı)

•SUÇLARIN CEZALANDIRILMASINDAKİ AMAÇLAR

- Cezanın amacı suçluyu eğitip topluma yeniden kazandırmaktır. Suçları cezalandırmanın amaçlarını şu şekilde açıklayabiliriz:
- İlk olarak mahrum bırakmadan bahsedebiliriz.
- Suçlunun yapmış olduğu eylem neticesinde başka bir şekilde bireye veya topluma verdiği zararın karşılanmaması sonucunda cezalandırılarak kendisine misli ile ödetilmesidir.
- Günümüz modern ceza hukuku sistemlerinde artık cezalandırmanın en önemli amaç ve hedeflerinden biri suçlunun ıslah edilerek cezasının çektikten sonra topluma yeniden kazandırılmasıdır.
- Cezalandırmanın suçların engellenmesinde oynadığı rollerden biri de suçlunun mahkûmiyet ve infaz sonrası izlenmesi veya gözetlenmesine ilişkin olanıdır.
- Cezalandırma sonrası toplum tarafından suçlu olarak etiketlenme korkusu kişileri suçlu damgasını yememek ve muhtemel sonuçlarıyla karşılaşmamak için suç işlemekten alıkoyacaktır.
- Suç işleyen bir kişiye verilen ceza ile birlikte toplum içerisinde bulunan insanlar yapılan davranışın cezalandırıldığını görerek yanlış olduğunu öğrenecek ve o davranışı yapmaktan kaçınarak suçun meydana gelmesi önlenecektir.
- Toplum, suç işleyen kişileri cezalandırmak suretiyle bireylere hukuk kurallarını ve geçerliliğini hatırlatmakta ve onları bunların ihlali hâlinde başlarına gelecekler konusunda uyarmaktadır.
- Son olarak cezalandırmanın suçun engellemesindeki diğer bir önemli bir fonksiyonu da caydırıcılıktır.

•CAYDIRICILIK TEORİLERİNE ELEŞTİREL YAKLAŞIM

- Özellikle bazı suçlar (cinayet, yaralama vb.), öfke veya kızgınlık anında işlendiği için suç işleyecek bireyin her zaman ceza olgusunu veya miktarını düşünmesi mümkün olmayabilmektedir. Cezanın caydırıcılık etkisi, suç türlerine göre değişkenlik göstermektedir. Cezalandırmanın etkisi suçluların kişisel özellikleri ve suça olan eğilim düzeylerine göre de değişkenlik gösterebilmektedir.
- Suçla mücadelede sadece cezaların artırılmasının veya suç bedelinin artırılmasının tek başına yeterli çözüm olmadığını belirtmek gerekmektedir. Aynı şekilde, sadece ceza tehdidine dayalı bir ceza sistemi de yeterli değildir. Burada suç işleyecek bir zeminin oluşmasında etkili olan sosyoekonomik imkânsızlıkların (işsizlik, yoksulluk, aile parçalanması, uyuşturucu ve alkol kullanımı vb.) giderilmesi yönünde sosyal politikaların geliştirilmesi önem arz etmektedir. Özellikle enformel değerlerin ve kurumların suçluluktaki caydırıcı etkisi dikkate alınarak sosyal sermayenin güçlendirilmesi gerekmektedir. Ayrıca tüm suç işleyenleri, cezaevine göndermek yerine, ayıklayıcı ve seçmeci bir yaklaşımla en riskli ve tehlikeli suçluların cezaevine gönderilmelerini öngören bir yaklaşımın daha sonuç alıcı olduğu söylenebilir. Çünkü basit bir suç işlemiş bir çocuk veya gencin de hapisaneye gönderilmesi sonucu oradaki profesyonel suçlulardan etkilenmesi ve suç işleme eğilimine daha çok başvurması görülebilmektedir.

DEĞERLENDİRME SORULARI

1. Suç işleyen bireyin adalet mekanizmaları tarafından yakalanması ve/veya sonrasında ceza alması sonucu bir daha suç işlememesi anlamına gelen kavram aşağıdakilerden hangisidir?
 - a) Özel caydırıcılık
 - b) Genel caydırıcılık
 - c) Mutlak caydırıcılık
 - d) Marjinal caydırıcılık
 - e) Özgü caydırıcılık

2. Caydırıcılık Teorisi hangi okul tarafından ortaya atılmıştır?
 - a) Geleneksel Okul
 - b) Eleştirel Okul
 - c) Klasik Okul
 - d) Faydacı Okul
 - e) Cezalandırıcı Okul

3. Suçu anlama ve önleme yaklaşımlarının şekillenmesinde “Suç ve Ceza Üzerine Bir Deneme” adlı eseriyle ortaya koyduğu düşünceler büyük önem taşıyan düşünür kimdir?
 - a) Claude Adrien Helvétius
 - b) David Hume
 - c) Immanuel Kant
 - d) Cesare Beccaria
 - e) Adam Smith

4. Aşağıdakilerden hangisi Klasik Okul düşünce sistemi içinde cezaların varlığını izah eden görüşlerden biri değildir?
 - a) Suçluya hak ettiği cezayı vermektir.
 - b) Mağdurun öcünü almaktır.
 - c) Suçlunun caydırılarak bir daha suç işlemesini engellemektir.
 - d) Genel anlamda suçun engellenmesini sağlamaktır.
 - e) Suçlunun bir daha suç işlememesi için ömür boyu suçlu olarak etiketlenmesini sağlamaktır.

5. I. Kesinlik
II. Hafiflik
III. Orantılılık
IV. Hızlılık
Yukarıdakilerden hangisi ya da hangileri cezaların caydırıcı etkilerini gösterebilmesi için gerekli özelliklerdendir?
a) Yalnız I
b) I ve II
c) I, II, III ve IV
d) I, III ve IV
e) II ve IV
6. Aşağıdakilerden hangisi Klasik Okul düşünürlerinin insan doğasına ilişkin varsayımlarından biri değildir?
a) İnsanlar başkalarını düşünürler.
b) İnsanlar bencildir.
c) İnsanlar kâr zarar hesabı yaparlar.
d) İnsanlar hedonisttir.
e) İnsanlar zevk için yaşarlar.
7. Aşağıdakilerden hangisi Caydırıcılık Teorisi'nin temel dayanaklarından biridir?
a) Bir cezanın herhangi bir suç karşısında suçluya uygulanmasında en önemli neden cezalandırma anlayışıdır.
b) Suç fiilinin sonucunda cezalandırma mümkün olduğunca ağır yapılmalıdır.
c) İnsanlar tutum ve davranışlarını sergilerken faydacıdır.
d) Ceza ve adalet sisteminin etkinliği ve güvenilirliği ölçüsünde caydırıcılık etkisi söz konusudur.
e) Her suç işleyene aynı ceza verilir.
8. Aşağıdakilerden hangisi suçların cezalandırılmasındaki amaçlardan biri değildir?
a) Mahrum bırakma
b) Ödetme
c) Islah etme
d) Hayatına son verme
e) Caydırma

9. Aşağıdakilerden hangisi Klasik Okula getirilen eleştirilerden biri değildir?
- a) Suç isleyecek bireyin her zaman ceza olgusunu veya miktarını düşünmesi mümkün olmayabilmektedir.
 - b) b) Cezanın caydırıcılık etkisi, suç türlerine göre değişkenlik göstermektedir.
 - c) Cezalandırmanın etkisi suçluların kişisel özellikleri ve suça olan eğilim düzeylerine göre de değişkenlik gösterebilmektedir.
 - d) Bazı suçların toplum içerisinde toplumsal kültürel dayatmalar sonucunda gerçekleşmektedir.
 - e) Hapishanelerin yapısı ve buradaki ortamlar kişilerin tekrar suç işleme düşünceleri üzerinde etkili olmamaktadır.
10. Suçlar meydana geldiğinde ortaya çıkan durum sonucunda cezalandırmada bazı ağırlaştırıcı veya hafifletici nedenlerin varlığı göz önüne alınarak cezalar uygulanmalıdır.
- Aşağıdakilerden hangisi bu durumu ifade etmek için kullanılır?
- a) Mutlak caydırıcılık
 - b) Marjinal caydırıcılık
 - c) Özel caydırıcılık
 - d) Genel caydırıcılık
 - e) Cezai caydırıcılık

Cevaplar Anahtarı

1.a, 2.c, 3.d, 4.e, 5.d, 6.a, 7.c, 8.d, 9.e, 10.b

BİLGİ TEKNOLOJİLERİ VE SUÇ ÖNLEMEDE KULLANIMI

İÇİNDEKİLER

- Coğrafi Bilgi Sistemleri ve Suç Haritaları
- CCTV Sisteminin Temel Kullanım Alanları
- Suçun Önlenmesinde CCTV Sistemlerinin Kullanımı
- Kapalı Devre Görüntü ve Kayıt Sistemlerinin Genel Yapıları ve Bileşenleri
- Hırsız Alarm Sistemleri

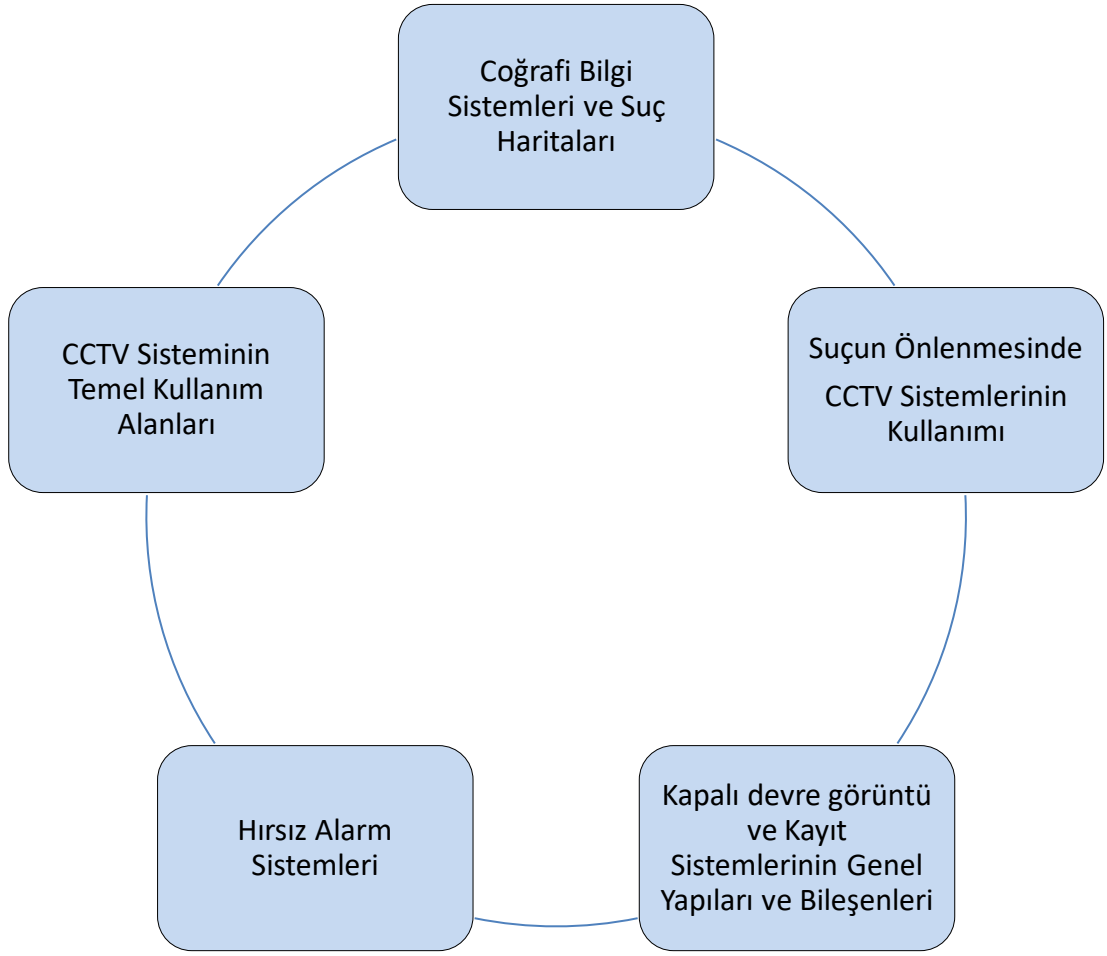
HEDEFLER

- Bu üniteyi çalıştıktan sonra;
- Coğrafi bilgi sistemleri ve suç haritalarını açıklayabilecek,
- CCTV sistemlerinin temel kullanım alanlarını ve suç önlemede kullanımını öğrenebilecek,
- Kapalı devre görüntü ve kayıt sistemlerinin temel bileşenlerini kavrayabilecek,
- Hırsız alarm sistemleri ve suç önlemede kullanımını anlayabilecek,
- Teknolojinin suç önlemede kullanımını değerlendirebileceksiniz.

SUÇ ÖNLEME MODELLERİ

ÜNİTE

9

GİRİŞ

Suç önleme konusunda kullanılan teknolojiler donanımlar ve yazılımlar olarak iki temel kategoriye ayrılır.

Suç, evrenin kuruluşuyla başlayan ve artarak devam eden evrensel bir olaydır. Suç insanların tüm fiziksel, psikolojik, ekonomik ve sosyolojik eşitsizliklerine rağmen toplum hâlinde yaşamlarının sonucu olarak ortaya çıkan ve içlerinden bazıları tarafından gerçekleştirilen kanunen doğru olmayan davranışlar olarak nitelendirilmiştir. Toplum hâlinde yaşamaya devam edildiği sürece var olmaya devam edecektir. Evrendeki kaynakların kısıtlı ve dengeli dağılmaması sonucu ortaya çıkan suç olaylarının, tamamen ortadan kaldırılmasını düşünmek sadece bir hayaldir. Ancak suçun azaltılmasına ilişkin çalışmalar gerçekleştirmek mümkündür. Bu çalışmalar gelişen teknolojilerin kullanılmasıyla gün geçtikçe daha faydalı sonuçlar üretebilecek duruma gelmiştir. Örneğin; Coğrafi Bilgi Sistemleri (CBS) teknolojilerinin suç önleme çalışmalarında kullanılmaya başlamasıyla suç oranlarının mahalle gibi mekânsal bazda analiz edilmesi, suç haritalarının internet üzerinden yayınlanması ve böylece halkın bilinçlenmesinin sağlanması gibi çalışmalar gerçekleştirilmektedir. Ayrıca suçu önlemenin bir diğer yolu da onu ortaya çıkaran nedenleri tespit etmektir. Öyle ki; sosyal, ekonomik, kültürel veya mekânsal birçok faktör suç oluşumunda önemli bir rol oynamaktadır. Bu yüzden; günümüze kadar yapılan birçok çalışmada suça etki eden faktörlerin belirlenmesine ilişkin sayısız araştırma yapılmıştır. Ancak, suçların önlenmesinde başarılı olabilmek için gelecekte oluşabilecek suçların mekânsal olarak tahminlenmesi gerekmektedir. Yapılan araştırmalar yapay zekâ tekniklerinin bu alanda kullanılmasıyla başarılı sonuçlar elde edilebildiğini göstermektedir. 2000'li yılların başlarından itibaren yurt dışında yapay zekânın bir dalı olan Yapay Sinir Ağları (YSA)'nın CBS teknolojisi ile birlikte kullanılması ile geleceğe yönelik mekânsal tahminler yapılmaya başlanmış ve suç önleme çalışmalarında %70'lere varan bir başarı sağlanmıştır. [1]

Günümüzdeki teknolojik gelişme ve imkânlardan, suç önleme konusunda da oldukça faydalanılmaktadır. *Suç önleme konusunda kullanılan teknolojileri donanımlar ve yazılımlar olarak iki temel kategoriye ayırmak mümkündür.*

Suç önlemede kullanılan teknolojilerin ilklerinden telsiz, telefon ve otomobili sayabiliriz. Kullanılan teknolojik imkânlar günümüzde oldukça kapsamlı bir hâl almıştır.

Suç önlemede kullanılan donanımlara alarmlar, kapalı devre televizyon sistemleri, aydınlatmalar, metal detektörler, bilgisayarlar örnek olarak verilebilir.

Suç önlemede kullanılan yazılımlara ise suç analiz yazılımları, coğrafi bilgi sistemleri, ses ve yüz tanıma sistemleri, plaka tanıma sistemleri örnek olarak verilebilir.

Bu bölümde coğrafi bilgi sistemleri, suç haritaları, kapalı devre televizyon sistemleri (Close Circuit Television CCTV) ve alarmlardan bahsedilecektir.

COĞRAFI BİLGİ SİSTEMLERİ VE SUÇ HARİTALARI

Coğrafi bilgi sistemleri, zamansal ve mekânsal verilerin üç boyutlu olarak harita üzerinde gösterimini sağlayan güçlü yazılımlardır.

Coğrafi bilgi sistemleri, zamansal ve mekânsal verilerin üç boyutlu olarak harita üzerinde gösterimini sağlayan güçlü yazılımlardır.

Coğrafi bilgi sistemleri kullanıcılarına veriler üzerinde değişiklik, sorgulama ve analiz gibi imkânlar sunarlar. Kâğıt haritalardan, verilerin birleştirilmesi, sorgulanabilmesi ve istatistiksel işlevlerin yerine getirilmesi yönüyle daha işlevseldirler.

Suç haritaları, geçmişte elde edilen mekânsal ve zamansal verilerin coğrafi bilgi sistemlerine işlenerek görselleştirilmesini sağlar. Suç haritaları daha çok güvenlik güçleri tarafından kullanılan bir terimdir.

Suçun önlenmesi için alınacak tedbirlerin belirlenmesinde suç analizi oldukça önemlidir. *Suç haritaları, suç analizinin bir alt disiplini olmakla birlikte suç analizinin üç ana fonksiyonuna hizmet eder:*

- Meydana gelen suç ve diğer olayların harita üzerinde görselleştirilmesini sağlarlar.
- Harita ve suç verilerinin diğer verilerle birlikte kullanımını sağlarlar. Örneğin, suç işlenen bir bölgeye yakın olan okulların bilgileri.
- Analiz sonuçlarına göre haritalar üretir.

Coğrafi bilgi sistemleri suçlar; toplumsal olaylar, trafik kazaları vb. verilerin yollar, sokaklar ve binalar gibi gerçek hayata uygun şekilde görselleştirirler. Coğrafi bilgi sistemleri, nesneleri gerçek hayata uygun bir şekilde görselleştirebilmek için dört farklı tür kullanır. Bu türlerden aşağıda bahsedilecektir.

Şekil 9.1 Coğrafi Bilgi Sistemleri Modeli

Örnek

- Coğrafi bilgi sistemleri suçları; toplumsal olaylar, trafik kazaları cinayet, Hırsızlık gibi verileri yollar, sokaklar ve binalar gibi gerçek hayata uygun şekilde görselleştirirler.

Nokta Özellikleri

Kâğıt haritalar üzerinde belli alanları belirginleştirmek veya işaretlemek amacıyla kullanılan renkli iğne veya raptiyelere benzetilebilir.

Burada dijital harita üzerinde, suç işlenen noktalar, trafik kazalarının sıklıkla meydana geldiği yerler veya polis merkezleri gibi yerler noktalar hâlinde ve farklı farklı sembol ve renklerle gösterilir.

Çizgi Özellikleri

Coğrafi bilgi sistemlerinde kullanılan sayısal haritalar üzerinde yollar, nehirler, enerji hatları veya sınırlar gibi yerlerin çizgiler hâlinde gösterilmesidir.

Poligon Özellikleri

Coğrafi bilgi sistemlerinde kullanılan sayısal haritalar üzerinde polis sorumluluk alanı, yerleşim merkezleri, parkalar ve okul kampüsleri gibi geniş alanları göstermek amacıyla kullanılır.

Resim Özellikleri

Coğrafi bilgi sistemlerinde kullanılan sayısal haritalar üzerinde uzaydan çekilmiş uydu fotoğraflarının kullanılmasıdır.

CCTV SİSTEMİNİN TEMEL KULLANIM ALANLARI

Güvenlik

- Hırsızlık ve şiddet olaylarının gözlemlenmesi amacıyla bina çevresinin, depoların, otoparkların, büroların ve satış yapılan alanların gözlemlenmesi ve kaydedilmesi.
- Kasaların, önemli kayıt ve belgelerin bulunduğu ve çok sık kullanılmayan alanların izlenmesi.
- Mağazalarda ve yazarkasaların bulundukları alanlarda meydana gelebilecek hırsızlık olaylarının önlenmesi ve tespit edilmesi.
- Hareketli kameraların pan-tilt ve zoom özelliklerinin kullanılarak devriye sistemi uygulaması.
- Bina ve eklentilerine izinsiz girişlerin tespit edilmesi.
- Şehrin belirli noktalarında kurulan MOBESE kameraları vasıtasıyla suç şüphelilerinin tespiti.
- Havaalanları, tren istasyonları, limanlar ve otogarlarda meydana gelebilecek olaylarla ilgili olarak suçun önlenmesi ve suç sonrasında şüphelilerinin tespit edilmesi.

İş Güvenliği

- *Acil durumlarda polis, itfaiye ve acil sağlık personeline zamanında haber vermek suretiyle meydana gelebilecek olumsuzlukların önüne geçilmesi.*

Nokta özellikleri kâğıt haritalar üzerinde belli alanları belirginleştirmek veya işaretlemek amacıyla kullanılan renkli iğnelere benzetilebilir.

- Sağlık açısından zararlı maddelerin bulunduğu ortamların uzaktan izlenmesi.
- Oluşabilecek muhtemel kazaların önlenmesi.
- Eğitim kurumlarında, hastane vb. yerlerde çalışanların güvenliğini sağlanması amacıyla koridorların ve ortak kullanım alanlarının izlenmesi.

Yönetim ve Denetim

- Mağazalarda raflardaki ürünlerin stok durumlarının kontrol edilmesi, bir fabrikada üretim hattının denetlenmesi.
- Çalışanların görev alanlarında bulunup bulunmadıklarının ve verilen görevi yerine getirip getirmediğilerinin denetlenmesi.
- Çalışan anne babaların, evde bulunan çocuk ve bakıcılarının gözetlenmesi.
Bu tarz uygulamalarda denetleme ihtiyacı ile özel hayatın gizliliği arasındaki dengeye dikkat edilmelidir.

SUÇUN ÖNLENMESİNDE CCTV SİSTEMLERİNİN KULLANIMI

Bir CCTV sistemi fiziksel bir bariyer değildir. Fiziksel olarak güvenliğini sağladığımız alanlara yetkisiz girişleri sınırlandırmaz

Bir CCTV sistemi fiziksel bir bariyer değildir. Fiziksel olarak güvenliğini sağladığımız alanlara yetkisiz girişleri bir tel örgü, duvar ve kapı gibi girişleri sınırlandırmaz. Bu durum suçun önlenmesinde CCTV sistemlerinin hiçbir katkısı yoktur anlamına gelmemektedir. Bazı durumlarda suçun önlenmesine katkısı oldukça büyüktür. CCTV sistemlerinin birçok görevi olmakla birlikte birincil görevi suç işleme potansiyeli olan kişilerde, CCTV sistemi sayesinde mutlaka tespit edileceği ve yakalanacağı algısı oluşturmaktır. Diğer bir deyişle suç işleme düşüncesinde olan kişilerde yakalanma risk algısını artırmaktır. Bu suç önleme yönteminin başarılı olabilmesi için gerekli iki unsur vardır. [2]

- *Suç işleme niyetinde olan kişinin kameraların varlığından haberdar olması gereklidir.*
- *Suç işleme niyetinde olan kişinin yakalanma riski ile elde edeceği kazanç karşılaştırıldığında yakalanma ve ceza alma riski daha ağır basmalıdır.*

Birinci maddeyi değerlendirdiğimizde, örneğin MOBESE kameraları ile izlenen insanların toplu olarak bulundukları şehir merkezinde yankesicilik yapma niyetinde olan bir kişinin eyleminden vazgeçmesi için öncelikli olarak o bölgenin kameralarla izlendiğinin farkında olması gerekmektedir.

Bazı durumlarda örneğin suç işleme niyetinde olan kişilerin kameraların varlığından haberdar olsalar bile alkol ve uyuşturucu etkisiyle yaptıklarının sebep ve sonucunu değerlendiremediklerinden suç işleyebilmektedirler.

Güvenliğini sağladığımız alanlarda meydana gelen suç olaylarına gereken zamanda müdahale edilmesi, genel kollukla irtibata geçilmesi, şüphelilerin tespiti ve cezalandırılmaları neticesinde aynı kişilerin suç işlemesinin önüne geçilecektir.

CCTV sistemleri suçun önlenmesinde caydırıcı bir unsurdur. *Bahse konu sistemler, verilen görevi oldukça etkili bir şekilde yerine getirirler, sistem sağlıklı*

çalıştığı sürece 7 gün 24 saat gözünü kırpmadan çalışırlar, gördükleri şeyleri unutmazlar ve yorulmazlar.

Bireysel Etkinlik

- Suçun önlenmesinde CCTV sisteminin kullanımının etkinliğini güncel haberlerden araştırınız.

KAPALI DEVRE GÖRÜNTÜ VE KAYIT SİSTEMLERİNİN GENEL YAPILARI VE BİLEŞENLERİ

CCTV sistemleri güvenlik görevlilerinin gözü kulağı gibidir.

Temel olarak analog ve dijital olmak üzere iki tip CCTV sistemi bulunmaktadır. *CCTV sistemleri güvenlik görevlilerinin gözü kulağı gibidir.* Son zamanlardaki teknolojik gelişmeler ile birlikte, daha yüksek çözünürlüklü görüntüleme cihazları ve yüksek kapasiteli kayıt cihazları bu sistemlerde kullanılır hâle gelmiştir. Örneğin, yüksek çözünürlüklü bir kamera sayesinde çok uzaktaki bir kişi veya nesne görüntüsünü yakınlaştırma fonksiyonu ile görüntü kalitesinde herhangi bir eksilme olmadan çok net görüntüler elde edilebilmektedir.

Analog, Dijital CCTV Mimarileri

Analog ve dijital olmak üzere iki tip CCTV sistemi mevcuttur. *Sistemler dizayn edilirken tamamen analog veya tamamen dijital olarak tasarlama zorunluluğu yoktur. Karma sistemler de kullanılabilir.*

Örnek

- Örneğin CCTV sisteminde kullanılacak kameralar analog formatta iken kayıt cihazları dijital formatta olabilir.

Geçmişteki tek seçenek olan analog sistemlerde, analog kameralar vasıtasıyla elde edilen görüntüler yine analog mimaride çalışan Video Kaset Kaydedicileri (VCR) vasıtasıyla VHS kasetlerine kayıt edilmekteydi. Bu sistemlerde görüntü kalitesi ve depolama kapasitesi oldukça düşüktür. Analog sistemler görüntülerin kayıt edileceği medyaların kapasite kısıtlarından dolayı daha çok görüntüleme amaçlı olarak kullanılmışlardır. Dijital CCTV sistemlerinin kullanılması ile birlikte güvenlik görüntülemesine devrim niteliğinde yenilikler gelmiştir.

Dijital CCTV sistemlerinde kameralar vasıtasıyla görüntünün elde edilmesi, kablolar ile Network üzerinden verilerin iletilmesi, görüntülenmesi ve kayıt

edilmesi tamamen dijital olarak yapılmaktadır. Analog sistemlerden farklı olarak görüntünün kayıt edilmesi ve istenilen kayıtlara erişim yazılım vasıtasıyla yapılmaktadır. Dijital sistemlerde istenildiği takdirde dünyanın her yerinden sisteme erişim ve görüntülerin izlenmesi mümkündür. Kullanılan yazılım sayesinde CCTV sistemi tamamen ihtiyaca göre yapılandırılabilir. Diğer alarm ve çevre güvenlik sistemleri ile birlikte kullanılabilir.

Örneğin, bina girişinde bulunan güvenlik kamerası yalnızca, ilgili alanda bir hareket olduğunda veya kapı açıldığında görüntü alacak şekilde yapılandırılabilir.

Dijital sistemlerle analog sistemlerden farklı olarak, istenilen görüntülere hızlı bir şekilde erişim ve sistem güvenliği için şifreleme imkânları sunulmaktadır.

Analog ve dijital kameralar arasındaki temel fark, analog kameralar elde ettikleri görüntü sinyalini bir televizyon veya analog bir ekran formatına dönüştürür. Dijital kameralar ise üzerlerinde bulundurdıkları bir yazılım sayesinde işletme içerisindeki iletişim hatları kullanılarak işletme içerisinde veya gerekli yapılandırma yapıldığı takdirde internet üzerinden ve dünyanın her yerinden izlenebilme olanağı sağlarlar

Örnek

- Bir annenin bakıcısına teslim ettiği çocuğunu iş yerinde cep telefonu aracılığıyla izlemesi bu konuda örnek olarak verilebilir.

Kameraların çalışma prensibi insan gözüyle hemen hemen aynıdır.

Kameralar

Kamera görüntü kaydı yapan, elde ettiği görüntüleri yerel olarak kayıt eden veya başka bir yere gönderen bir cihazdır. Kamera kelimesinin Latince Camera Obscura yani karanlık oda anlamına gelmektedir. Kameraların çalışma prensibi insan gözüyle hemen hemen aynıdır. Ayrıntılı bir tanım yapmak gerekirse nesnelerden yansıyan ışığı mercekler vasıtasıyla belirli bir düzlemde toplayan ve o düzleme yerleştirilen bir görüntü algılayıcısı vasıtasıyla ışık enerjisini elektrik sinyallerine çeviren cihazlara kamera denir.

Resim 9.2 Kamera Çeşitleri

Kamera Çeşitleri

Tavan kamerası (doom camera)

Doom kelimesinin Türkçe karşılığı kubbedir. Tavan kameraları şekil olarak kubbeyi andırmaktadır. Tavana üç cıvata ve dübelle rahat bir şekilde monte edilebilmektedir.

Genelde kapalı alanlarda kullanılır ve şık bir tasarıma sahiptir. Ofis, okul, hastane koridoru vb. yerlerde kullanılır.

Maliyeti düşük bir kamera türüdür. Lens üzerinde muhafazası vardır. Dış kubbenin koyu renkli olması ve lens yönünün ne tarafa baktığının anlaşılmamasından caydırıcılığı yüksektir.

Lens üzerindeki koruyucu kubbeden dolayı yetkisiz olarak yönü değiştirilemez.

Kutu kamera (box camera)

Güvenlik kamerası denildiğinde ilk akla gelen kamera türüdür. Hem iç hem dış mekânlarda kullanılabilir. Dış mekânlarda tercih edildiği takdirde, dış etkenlerden etkilenmemesi için koruyucu muhafaza ile birlikte kullanılır. Genellikle duvar, direk gibi dik yüzeylerde bağlantı aparatı ile birlikte kullanılır. Görüntüsü alınacak alanın özelliklerine bağlı olarak farklı lensler takılabilmektedir.

Kızılötesi kamera

Karanlık ortamlarda görüntü alabilmek için tasarlanmıştır. Daha çok dış ortamlarda tercih edilir. Lensin çevresinde kızılötesi led lambalar vardır. Dış mekânlarda için uygundur. Kutu kameralar gibi ayrıca muhafaza kabı gerektirmedikleri için maliyeti düşüktür. Karanlık ortamlarda görüntü almak için kullandıkları led lambalar nedeniyle enerji tüketimleri yüksektir.

Termal kamera (thermal camera)

Görüntüleme yönteminde diğer kamera türlerinden farklı olarak ısıyı temel alır. Isı miktarına bağlı olarak farklı renk tonlarında görüntü elde edilir. Çok yoğun sis ve dumanlı ortamlarda görüntü alabilirler. Sınır güvenliği sistemlerinde sıklıkla kullanılırlar.

Çevir-eğ-ozadlıkla kamera (pan-tilt-zoom PTZ camera)

Kısaca PTZ kameralar olarak adlandırılırlar. Lense bağlı bir hareket motoru sayesinde, CCTV operatörü tarafından lens açısı ve yakınlaştırma uzaklaştırma fonksiyonları uzaktan ayarlanabilmektedir.

Pan kameranın sağa sola, Tilt yukarı aşağıya, Zoom ise yakınlaştırma uzaklaştırma özelliğini ifade eder.

Lens açısı kullanıcı tarafından kontrol ünitesi aracılığıyla değiştirilebildiği gibi, önceden programlanmak suretiyle belli açıda sürekli olarak dönmesi sağlanabilir.

PTZ kameranın lensi hareketli olduğundan caydırıcılık özelliği yüksektir.

Kameranin uzaktan kumanda edilebilmesi için kameraya ayrıca bir iletişim hattı daha çekilmesi gerekmektedir.

Kameranin lensi hareketli olduğundan caydırıcılık özelliği yüksektir.

İP kamera (IP camera)

Diğer analog CCTV kameralarından farklı olarak, yerel iletişim ağına bağlanarak çalışırlar. Ağa bağlanmak için kablolu ve kablosuz iletişim sağlayan türleri mevcuttur. Kablosuz olarak 3G ve Wireless teknolojisi kullanılarak da yerel ağa bağlanabilir. Üzerinde bulunan işlemcisi ve yazılımı sayesinde elde ettiği görüntüleri MJPEG ve MPEG4 formatlarında iletirler. İnternet hattına bağlı bir ip kamera görüntüsünü dünyanın her yerinden izleme olanağı vardır. Kablosuz olan modelleri, kablolanmanın zor olduğu uygulama alanlarında kullanılmaktadır.

Kablosuz olarak 3G ve Wireless teknolojisi kullanılarak da yerel ağa bağlanabilir.

Örnek

- İş yeri sahibinin, mesai saatleri dışında iş yerinde olup biteni evinden cep telefonu aracılığıyla izlemesinde ip kameralar kullanılır.

Kamera Bileşenleri

Lens

Lens kameraların önemli bileşenlerinden biridir. Nesnelerden yansıyan ışını alarak görüntü algılayıcısı üzerine yansıtır. Güvenlik kameralarının bazılarında sabit iken bazı türlerinde değiştirilebilir olabilmektedir. Görüntüsü alınacak bölgeler için ihtiyaca göre farklı lens türleri kullanılmaktadır.

Diyafram

Kameralarda lenslerle birlikte kullanılan, kameranın içerisindeki görüntü algılayıcısına ne kadar ışığın yansıtılacağını belirleyen mekanizmaya diyafram denir. Burada önemli olan belirli oranda ışığın girişini sağlamaktır. Kameraların diyafram ayarları gerektiği şekilde ayarlanmadığında, elde edilen görüntüler çok parlak veya karanlık olacak nesne ve insanların tanımlanması zorlaşacaktır. Diyafram insan gözündeki göz bebeği ile aynı işlevi görür.

Görüntü algılayıcısı

Kameranin içine lens vasıtasıyla yansıtılan ışığı elektrik sinyallerine dönüştüren bileşendir. Dikdörtgen şeklindedir ve üzerinde pixel olarak adlandırılan çok küçük elektronik devreler bulunmaktadır. Her pixel üzerine düşen ışık oranında elektrik sinyali üretir.

HIRSIZ ALARM SİSTEMLERİ

Hırsız alarm sistemleri algılayıcıları sayesinde birer elektronik göz işlevi görürler.

Hırsızlık, gasp ve sabotaj olaylarının engellenmesi amacıyla kullanılmaktadır. Algılayıcıları sayesinde birer elektronik göz işlevi görürler. Ev ya da iş yerlerine yapılabilecek her türlü yetkisiz girişi tespit ederler. Hırsız alarm sisteminin seçimi yapılırken ihtiyaçlar göz önünde bulundurulmalıdır. İyi tasarlanmayan ve ihtiyaçlara cevap vermeyen bir alarm sisteminin verimliliği de yetersiz olacaktır. Hırsız alarm sistemlerinde alarmların izlenmesi, sistemin kurulması, çözülmesi işlemleri kontrol üniteleri vasıtasıyla yapılmaktadır. Sistem tespit ettiği zorlama, yetkisiz giriş gibi durumlar ihtiyaca göre sesli uyarı şeklinde mal sahibini veya sesli arama ve sms ile kolluk kuvvetlerinin haber edilmesi sağlanabilmektedir.

Resim 9.3. Hırsız alarm sistemleri modelleri

Hırsız alarm sisteminin faydaları aşağıda sıralanmıştır:

- Caydırıcılık sağlar.
- Kapalı devre görüntü kayıt sistemleri ile kullanıldığında suçun tespit edilmesine yardımcı olur.
- Sistem sayesinde uzaktan evin ve iş yerinin güvenlik durumunun kontrolüne olanak sağlar.
- Değerli eşyaların korunmasını sağlar.
- Aile bireylerine veya iş yeri çalışanlarının saldırılara maruz kalmasını önler.
- İnsan gücüne nazaran daha etkin ve az maliyetli güvenlik hizmeti sağlar.
- Güvenliği alarm sistemleri ile sağlanan yerler hakkında güvenlik endişesini ortadan kaldırır.
- Hareket algılayıcıları ile aydınlatma sistemlerinin bütünsel şekilde kullanımı neticesinde enerji tasarrufu sağlar.

Hırsız alarm sistemlerinin kurulumunda kullanılacak bileşenler maliyet ve ihtiyaçlar göz önünde bulundurularak seçilmelidir. Hırsız alarm sistemlerini oluşturan bileşenler aşağıda yer almaktadır.

Manyetik Kontaklar

Hırsız alarm sistemlerinin bir bileşeni olan manyetik kontaklar her türlü kapı ve pencere üzerinde kullanılabilirler. Kapı veya pencerenin açık veya kapalı olduğu hakkında kontrol paneline bilgi gönderirler.

Manyetik kontaklar iki parçadan oluşurlar, parçalardan biri kapı ve pencerenin üzerine diğeri ise kapı ve pencerenin sabit kısmına yani kasalarına yerleştirilir. Sızma girişiminde bina içerisine yetkisiz giriş yapma girişiminde bulunanlar tarafından zarar verilmemesi için içte kalan kısımlara yerleştirilmelidir.

Manyetik kontakların iki parçası birbirine yaklaştığında kapı veya pencere kapalı, uzaklaştığında ise açık sinyali üretirler. Bu açıdan montaj esnasında yanlış alarm üretmesi ve gerektiği şekilde çalışabilmesi için her iki parçada karşı karşıya gelecek şekilde yerleştirilmelidirler.

Manyetik kontakların kablolu ve kablosuz türleri mevcuttur. Bazı kablosuz türleri bataryaları ve sesli alarm üniteleri üzerinde olduğundan bir kontrol paneline ihtiyaç duymazlar. Ancak bu tür kontakların bataryalarının durumunun sürekli kontrol edilmesi gerekmektedir. Aksi takdirde işlevlerini yerine getiremeyeceklerdir. Kablolu türleri ise ürettikleri sinyalleri bir kontrol paneline iletirler. Alarmın sesli olarak verilip verilmeyeceği veya durumla ilgili başka bir merkeze telefon ile veya elektronik ortamda bilgi gönderilip gönderilmeyeceğine daha önceden yapılan programlamaya bağlı olarak kontrol paneli karar verir.

Hareket algılayıcıları yerleştirildikleri alanda meydana gelen herhangi bir hareketi algılayarak sinyal üretir.

Hareket Algılayıcıları

Hareket algılayıcı cihazlar güvenlik sistemlerinin önemli bileşenlerinden biridir. *Hareket algılayıcıları yerleştirildikleri alanda meydana gelen herhangi bir hareketi algılayarak sinyal üretirler. Cihazların kızılötesi, ses üstü ve mikrodalga teknolojilerini kullanarak hareketi tespit eden türleri mevcuttur.* En çok kullanılan türleri harekete bağlı bina koridor ve merdivenlerinin aydınlatılmasında kullanılan kızılötesi hareket algılayıcılarıdır. Taranacak alanın boyutuna bağlı olarak dar açılı ve geniş açılı tarama yapabilen türleri vardır.

Hareket algılayıcılarının montajı yapılırken taranacak olan alanı doğrudan görmesine dikkat edilmeli ve taranacak alanın boyutuna uygun cihaz seçilmelidir.

Hareket algılayıcıları iç ve dış mekânlarda kullanılmaktadır. Zaman içerisinde çarpma ile yönünün değişmesi ve önüne koli gibi engellerin konulması cihazın görevini yerine getirememesine sebep olmaktadır.

Hareket algılayıcıları evcil hayvanların cihazların bulunduğu alana girdiklerinde tehdit olarak algılamamaları için hassasiyet ayarı yapılabilmektedir.

Hareket algılayıcıları doğrudan bir kontrol paneline bağlanabilecekleri gibi, doğrudan aydınlatma ve sirenlere bağlanabilir.

Örnek

- Günümüzde bina içlerinde merdiven boşluklarında sıklıkla hareket algılayıcılar kullanılmaktadır.

Kızılötesi Bariyerler

Yetkisiz girişlerin tespiti amacıyla kullanılan Kızılötesi bariyerler her türlü girişlerde kullanılabilir. *Fiziksel bir güvenlik önlemi değildir. Alıcı ve verici ünitesi arasında oluşturulan gözle görülmeyen kızılötesi ışınlar kesintiye uğradığında alarm sinyali üretir. Dış mekânlarda bahçe girişlerinde, kapı ve pencere önlerinde kullanılmaktadır.*

Alıcı ve verici ünitesi arasına giren hareketli cisimler yanlış alarm üretmesine sebep olabilmektedir. Yeni nesil cihazlarda alıcı ve verici cihazlar arasında oluşturulan kızılötesi ışının kesinti süresi belirlenerek hassasiyet ayarı yapılabilmektedir.

Cam Kırılma Algılayıcıları

Cam kırılma algılayıcıları kontrol edilmek istenilen cama yakın bölgeye yerleştirilerek meydana gelen kırılmaları tespit eden cihazlardır. *Cam kırılma sesini veya cam kırılması ile birlikte iç alanda oluşan basınç titreşimleri algılayarak kontrol paneline uyarı sinyali gönderir.* Diğer cihazlar gibi kablolu veya kablosuz çalışan türleri mevcuttur.

Panik Butonları

Panik butonları diğer alarm cihazlarından farklı olarak şahıs tarafından butona basılarak aktif hâle gelir. Panik butonları kontrol panellerine kablolu veya kablosuz olarak bağlanır ve daha önce programlandıkları şekilde alarm verir. Bu alarm evin tüm ışıklarının yanması, sirenlerin aktif hâle gelmesi şeklinde olabileceği gibi kolluk birimine sesli mesaj veya SMS gönderilmesi şeklinde de olabilmektedir.

Panik butonlarına tehdit anında gizli bir şekilde basılabilmesi, telefona göre daha pratik ve hızlı olması avantaj olarak görülmektedir.

Kullanım kolaylığı bakımından çokça kullanılan kablosuz panik butonlarının, bataryalarının sürekli kontrol edilmesi gerekmektedir. Aksi takdirde, bataryası yetersiz olan bir kablosuz panik butonu tehdit anında beklenen görevi yerine getiremeyecektir.

Alarm Kontrol Paneli

Alarm kontrol panelleri tüm algılayıcı cihazlardan gelen sinyallerin toplandığı ve ne yapılacağına karar verilen cihazlardır. Bir alarm sistemi kurulurken algılayıcı cihazların seçimi kadar kontrol panelinin seçimi de önemlidir. Tercih edilen kontrol paneli ihtiyaca uygun olarak seçilmelidir. Algılayıcı cihazlar kablosuz olarak kullanılan cihazlar ise kontrol paneli de kablosuz cihazları desteklemelidir. Sesli mesaj ve SMS ile bilgilendirme ihtiyacı var ise telefon arama modüllü cihazlar tercih edilmelidir.

Bir alarm sistemi kurulmadan önce güvenliği sağlanan ev veya iş yeri büyüklerine bağlı olarak alanlara ayrılır. Her bir alanın özelliklerine bağlı olarak kapı ve pencereler için manyetik kontaklar, kızılötesi bariyerler, cam kırılma

Alarm kontrol panelleri tüm algılayıcı cihazlardan gelen sinyallerin toplandığı ve ne yapılacağına karar verilen cihazlardır.

algılayıcıları, hareket algılayıcılar yerleştirilir [3]. Kablolu algılayıcılar kullanıldığı takdirde tüm kablolar alarm kontrol panelinde birleştirilir. Kablosuz algılayıcılar kullanılıyor ise tüm algılayıcıların alarm kontrol paneline tanıtımı yapılır. Sistem aktif hâle getirildikten sonra alarm kontrol paneli tüm algılayıcılardan gelen sinyalleri görebilir hâle gelir. Bundan sonra algılayıcılardan gelen sinyaller neticesinde alarm kontrol panelinin nasıl davranacağı konusunda programlama yapılması gerekir. Algılayıcılardan gelen sinyaller neticesinde, siren ve flaşörlerin çalıştırılıp çalıştırılmayacağı, durumun SMS veya sesli arama ile bildirilip bildirilmeyeceği veya sinyalin geldiği bölgedeki kepenk ve panjurların uzaktan kapatılıp kapatılmayacağına bu aşamada karar verilir.

Alarm kontrol panellerinin telefon arama modülleri aracılığıyla algılayıcılardan gelen bilgiler sesli mesaj veya SMS olarak istenilen yere gönderilebilir. Alarm kontrol paneli üzerindeki programlamaya bağlı olarak iş yeri veya ev sahibine, özel güvenlik şirketine ve kolluk güçlerine durum hakkında bilgi gönderilebilmektedir.

Alarm kontrol panelleri üzerinde yetkisiz erişimleri önlemek üzere şifre girişi için bir tuş takımı bulunmaktadır. Sistemde yapılacak düzenlemeler, sirenlerin veya flaşörlerin gerektiğinde susturulması amacıyla şifre girmek gerekmektedir.

Siren ve Flaşörler

Sirenler sesli olarak uyarı vermek, flaşörler ise ışıklı olarak uyarı vermek amacıyla kullanılırlar.

Sirenler sesli olarak uyarı vermek, flaşörler ise ışıklı olarak uyarı vermek amacıyla kullanılırlar.

Siren ve flaşörler doğrudan algılayıcılara bağlanabileceği gibi alarm kontrol panellerine de bağlanabilir. Doğrudan algılayıcılara bağlandıkları durumda her algılamada çalışır. Alarm kontrol panellerine bağlandıkları durumda ise çalışıp çalışmayacaklarına, yapılan ayarlamalara bağlı olarak kontrol paneli karar verir.

Her iki cihazın da iç mekânda ve dış mekânda kullanılan türleri mevcuttur. İç mekânda kullanılan cihazların ses ve ışık oranları dış mekânda kullanılanlara oranla daha düşüktür.

Bu cihazların temel amacı sesli ve ışıklı uyarı vererek caydırıcılığı sağlamak, çevreyi tehditte haberdar etmek ve kolluk güçlerine tehdidin olduğu yer hakkında bilgilendirmektir.

Sistemin sürekli çalıştığı garanti altına almak için mutlaka batarya modülleri ile birlikte kullanılmalıdır.

Telefon Arayıcılar

Algılayıcılardan gelen bilgilerin ihtiyaca göre ilgili yerlere gönderilmesini sağlayan cihazlardır. Alarm kontrol panelleri ile bütünleşik olarak üretildiği gibi, tamamen ayrı bir cihaz olarak da üretilmektedir.

Telefon aramasını yapabilmesi için cihazın bulunduğu ortamda sabit veya GSM hattının bulunması gerekmektedir. Bu cihazların birden fazla telefonu sırasıyla arama veya SMS gönderme kabiliyetleri vardır. GSM hattı kullanılarak

kurulan sistemlerde, telefon arayıcı cihazın kapsama alanında olup olmadığına dikkat edilmelidir.

Telefon arayıcılar, programlamaya bağlı olarak, iş yeri veya ev sahibine, özel güvenlik şirketine ya da kolluk birimlerine sesli mesaj veya SMS gönderebilir.

İnternet Modülleri

İnternet modülleri, alarm sistemini uzaktan izleme, sistem üzerinde gerekli değişiklikleri yapma, sistemi aktif veya pasif hâle getirme amacıyla geliştirilmiştir. Telefon arayıcılarda olduğu gibi kontrol panelleri ile bütünleşik olarak çalışan veya ayrı bir cihaz olarak çalışan türleri vardır.

Uzaktan erişim ile sistem üzerinde değişiklik yapılabilirdiğinden, erişim kullanıcı adı ve şifre ile yapılmaktadır.

Uzaktan Kumandalar

Uzaktan kumandalar, alarm kontrol panellerine yakın bölgeden alarm sistemini kontrol etmek amacıyla kullanılır. Otomobil anahtarlarına benzer yapıları vardır. *Genel olarak sistemin devreye alınması ve devreden çıkartılması işlemlerinde kullanılır. Bazı türlerinin üzerinde panik butonları da vardır. Kablosuz olarak çalıştıklarından batarya durumları sürekli kontrol edilmelidir.*

İnternet modülleri, alarm sistemini uzaktan izleme, sistem üzerinde gerekli değişiklikleri yapma, sistemi aktif veya pasif hâle getirme amacıyla geliştirilmiştir.

Bireysel Etkinlik

- Örnek olarak ele alacağınız bir suç türünün önlenmesi konusunda teknolojik imkanların kullanımı tartışınız.

Özet

•COĞRAFI BİLGİ SİSTEMLERİ VE SUÇ HARİTALARI

- Coğrafi bilgi sistemleri, zamansal ve mekânsal verilerin üç boyutlu olarak harita üzerinde gösterimini sağlayan güçlü yazılımlardır.
- Suç haritaları, geçmişte elde edilen mekânsal ve zamansal verilerin coğrafi bilgi sistemlerine işlenerek görselleştirilmesini sağlar. Suç haritaları daha çok güvenlik güçleri tarafından kullanılan bir terimdir.
- Suçun önlenmesi için alınacak tedbirlerin belirlenmesinde suç analizi oldukça önemlidir. Suç haritaları, suç analizinin bir alt disiplini olmakla birlikte suç analizinin üç ana fonksiyonuna hizmet eder:
- Meydana gelen suç ve diğer olayların harita üzerinde görselleştirilmesini sağlarlar.
- Harita ve suç verilerinin diğer verilerle birlikte kullanımını sağlarlar.
- Örneğin, suç işlenen bir bölgeye yakın olan okulların bilgileri.
- Analiz sonuçlarına göre haritalar üretir.
- Coğrafi bilgi sistemleri, nesneleri gerçek hayata uygun bir şekilde görselleştirebilmek için dört farklı tür kullanır. Bu türlerden aşağıda bahsedilecektir.

•Nokta Özellikleri

- Kâğıt haritalar üzerinde belli alanları belirginleştirmek veya işaretlemek amacıyla kullanılan renkli iğne veya raptiyelere benzetilebilir.

•Çizgi Özellikleri

- Coğrafi bilgi sistemlerinde kullanılan sayısal haritalar üzerinde yollar, nehirler, enerji hatları veya sınırlar gibi yerlerin çizgiler hâlinde gösterilmesidir.

•Poligon Özellikleri

- Coğrafi bilgi sistemlerinde kullanılan sayısal haritalar üzerinde polis sorumluluk alanı, yerleşim merkezleri, parkalar ve okul kampüsleri gibi geniş alanları göstermek amacıyla kullanılır.

•Resim Özellikleri

- Coğrafi bilgi sistemlerinde kullanılan sayısal haritalar üzerinde uzaydan çekilmiş uydu fotoğraflarının kullanılmasıdır.

•CCTV SİSTEMİNİN TEMEL KULLANIM ALANLARI

•Güvenlik:

- Hırsızlık ve şiddet olaylarının gözlemlenmesi amacıyla bina çevresinin, depoların, otoparkların, büroların ve satış yapılan alanların gözlemlenmesi ve kaydedilmesi.
- Kasaların, önemli kayıt ve belgelerin bulunduğu ve çok sık kullanılmayan alanların izlenmesi.
- Mağazalarda ve yazarkasaların bulundukları alanlarda meydana gelebilecek hırsızlık olaylarının önlenmesi ve tespit edilmesi.
- Hareketli kameraların pan-tilt ve zoom özelliklerinin kullanılarak devriye sistemi uygulaması.

Özet(devamı)

- Bina ve eklentilerine izinsiz girişlerin tespit edilmesi. Şehrin belirli noktalarında kurulan MOBESE kameraları vasıtasıyla suç şüphelilerinin tespiti.
- Havaalanları, tren istasyonları, limanlar ve otogarlarda meydana gelebilecek olaylarla ilgili olarak suçun önlenmesi ve suç sonrasında şüphelilerinin tespit edilmesi.
- **İş Güvenliği:**
 - Acil durumlarda polis, itfaiye ve acil sağlık personeline zamanında haber vermek suretiyle meydana gelebilecek olumsuzlukların önüne geçilmesi.
 - Sağlık açısından zararlı maddelerin bulunduğu ortamların uzaktan izlenmesi.
 - Oluşabilecek muhtemel kazaların önlenmesi.
 - Eğitim kurumlarında, hastane vb. yerlerde çalışanların güvenliğini sağlanması amacıyla koridorların ve ortak kullanım alanlarının izlenmesi.
- **Yönetim ve Denetim:**
 - Mağazalarda raflardaki ürünlerin stok durumlarının kontrol edilmesi, bir fabrikada üretim hattının denetlenmesi.
 - Çalışanların görev alanlarında bulunup bulunmadıklarının ve verilen görevi yerine getirip getirmediğilerinin denetlenmesi.
 - Çalışan anne babaların, evde bulunan çocuk ve bakıcılarının gözetlenmesi. Bu tarz uygulamalarda denetleme ihtiyacı ile özel hayatın gizliliği arasındaki dengeye dikkat edilmelidir.
- **SUÇUN ÖNLENMESİNDE CCTV SİSTEMLERİNİN KULLANIMI**
 - Bir CCTV sistemi fiziksel bir bariyer değildir. Fiziksel olarak güvenliğini sağladığımız alanlara yetkisiz girişleri bir tel örgü, duvar ve kapı gibi girişleri sınırlandırmaz. Bazı durumlarda suçun önlenmesine katkısı oldukça büyüktür.
 - Bu suç önleme yönteminin başarılı olabilmesi için gerekli iki unsur vardır.
 - Suç işleme niyetinde olan kişinin kameraların varlığından haberdar olması gereklidir.
 - Suç işleme niyetinde olan kişinin yakalanma riski ile elde edeceği kazanç karşılaştırıldığında yakalanma ve ceza alma riski daha ağır basmalıdır.
 - Bazı durumlarda örneğin suç işleme niyetinde olan kişilerin kameraların varlığından haberdar olsalar bile alkol ve uyuşturucu etkisiyle yaptıklarının sebep ve sonucunu değerlendiremediklerinden suç işleyebilmektedirler.
 - CCTV sistemleri suçun önlenmesinde caydırıcı bir unsurdur. Bahse konu sistemler, verilen görevi oldukça etkili bir şekilde yerine getirirler, sistem sağlıklı çalıştığı sürece 7 gün 24 saat gözünü kırpmadan çalışırlar, gördükleri şeyleri unutmazlar ve yorulmazlar.
- **KAPALI DEVRE GÖRÜNTÜ VE KAYIT SİSTEMLERİNİN GENEL YAPILARI VE BİLEŞENLERİ**
 - Temel olarak analog ve dijital olmak üzere iki tip CCTV sistemi bulunmaktadır.
- **Kameraların Bileşenleri**
 - Lens
 - Diyafram
 - Görüntü algılayıcısı
- **HİRSİZ ALARM SİSTEMLERİ**
 - Hırsızlık, gasp ve sabotaj olaylarının engellenmesi amacıyla kullanılmaktadır. Algılayıcıları sayesinde birer elektronik göz işlevi görürler. Ev ya da iş yerlerine yapılabilecek her türlü yetkisiz girişi tespit ederler.
 - Sistem tespit ettiği zorlama, yetkisiz giriş gibi durumlar ihtiyaca göre sesli uyarı şeklinde mal sahibini veya sesli arama ve sms ile kolluk kuvvetlerinin haber edilmesi sağlanabilmektedir

DEĞERLENDİRME SORULARI

1. Suç önlemede kullanılan teknolojiler temel olarak kaç kategoriye ayrılır?
 - a) 2
 - b) 3
 - c) 4
 - d) 5
 - e) 6

2. Zamansal ve mekânsal verilerin üç boyutlu olarak harita üzerinde gösterimini sağlayan güçlü yazılımlara ne ad verilir?
 - a) Yazılım
 - b) Donanım
 - c) İstatistik
 - d) Coğrafi Bilgi Sistemi
 - e) Elektronik Harita

3. Coğrafi bilgi sistemleri nesneleri gerçek hayata uygun bir şekilde görselleştirebilmek için dört farklı tür kullanır. Aşağıdakilerden hangisi bu türlerden biri değildir?
 - a) Nokta Özellikleri
 - b) Çizgi Özellikleri
 - c) Üçgen Özellikleri
 - d) Poligon Özellikleri
 - e) Resim Özellikleri

4. Aşağıdakilerden hangisi CCTV sistemlerinin temel kullanım alanlarından biri değildir?
 - a) Güvenlik
 - b) İş güvenliği
 - c) Yönetim ve denetim
 - d) Suçun önlenmesi
 - e) Enerji tasarrufu

5. CCTV sistemlerinin birçok görevi olmakla birlikte birincil görevi suç işleme potansiyeli olan kişilerde CCTV sistemi sayesinde mutlaka tespit edileceği ve yakalanacağı algısı oluşturmaktır. Diğer bir deyişle suç işleme düşüncesinde olan kişilerde artırmaktır.

Paragrafta boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- a) Yakalanma risk algısını
 - b) Cezalandırılma risk algısını
 - c) Görülme risk algısını
 - d) Görülmeme risk algısını
 - e) Cezalandırılmama risk algısını
6. Nesnelerden yansıyan ışığı mercekler vasıtasıyla belirli bir düzlemde toplayan ve o düzleme yerleştirilen bir görüntü algılayıcısı vasıtasıyla ışık enerjisini elektrik sinyallerine çeviren cihazlara ne ad verilir?
- a) Lens
 - b) Diyafram
 - c) VCR
 - d) Kamera
 - e) Görüntü algılayıcı
7. Aşağıdakilerden hangisi kamera çeşitlerinden biri değildir?
- a) Tavan kamerası
 - b) Paket kamera
 - c) Kutu kamera
 - d) Kızılötesi kamera
 - e) Termal kamera
8. Aşağıdakilerden hangisi hırsız alarm sistemlerinin faydalarından biri değildir?
- a) Caydırıcılık sağlar.
 - b) Kapalı devre görüntü kayıt sistemleri ile kullanıldığında suçun tespit edilmesine yardımcı olur.
 - c) Sistem sayesinde uzaktan, evin ve iş yerinin güvenlik durumunun kontrolüne olanak sağlar.
 - d) Yangını algılar.
 - e) Değerli eşyaların korunması sağlar.

9. Aşağıdakilerden hangisi hırsız alarm sistemlerini oluşturan bileşenlerden biri değildir?
- a) Manyetik kontaklar
 - b) Hareket algılayıcıları
 - c) Kızılötesi bariyerler
 - d) Duman algılayıcıları
 - e) Panik butonları
10. Lense bağlı bir hareket motoru sayesinde, CCTV operatörü tarafından lens açısı ve yakınlaştırma uzaklaştırma fonksiyonları uzaktan ayarlanabilen kameralara ne ad verilir?
- a) PTZ kamera
 - b) Termal kamera
 - c) Kızılötesi kamera
 - d) Kutu kamera
 - e) Tavan kamerası

Cevap Anahtarı

1.a, 2.d, 3.c, 4.e, 5.a, 6.d, 7.b, 8.d, 9.d, 10.a

SUÇ VERİ ANALİZİ

İÇİNDEKİLER

- Suç Analizinin Tarihçesi
- Suç Analizinin Tanımlanması
- Suç Analizinin Sınıflandırılması
- Suç Analiz Süreci
- Suç Analiz Yöntemleri
- Suç Analizlerinin Yönetimi

HEDEFLER

- Bu üniteyi çalıştıktan sonra;
- Suç analizinin kısa tarihçesini öğrenebilecek,
- Suç analizinin sınıflandırılmasını kavrayabilecek,
- Suç analiz sürecini anlayabilecek,
- Analiz yöntemlerini açıklayabilecek,
- Suç analizlerinin yöntemini değerlendirebileceksiniz.

SUÇ ÖNLEME MODELLERİ

ÜNİTE 10

Suç Analizinin
Tarihçesi

Suç Analizinin
Tanımlanması

Suç Analizinin
Sınıflandırılması

Suç Analiz Süreci

Suç Analiz
Yöntemleri

Suç Analizlerinin
Yönetimi

GİRİŞ

Günümüzde dünya üzerindeki en önemli güç bilgidir. Bilgiye önem veren ve sahip olan toplumlar diğer toplumların önüne geçmektedirler.

Şirketler daha yeni ürünler geliştirebilmek ve rekabet gücüne sahip olabilmek için sürekli bilgiye yatırım yapmaktadır. Daha teknolojik ürünlerin nasıl üretilebileceği ve müşterilerin neye ihtiyaçlarının olduğu konularında sürekli araştırmalar yapmaktadır. Devletler de yine aynı şekilde gelişmiş ülkeler arasında yer alabilmek için bilgiye önem vermek zorundadır. Vatandaşlarının eğitim seviyelerini diğer ülkelerle rekabet edebilecek seviyede tutmalıdır.

Suç analistleri; güvenlik güçlerine, gelen ihbarlar, güvenlik güçlerinin faaliyetleri, gelecekte oluşabilecek suçların yerleri ve türleri hakkında gerekli bilgileri sağlarlar.

Şirketlerin, hedeflerini gerçekleştirirken bilgiye ihtiyaçları olduğu kadar, analistlere de ihtiyaçları vardır. Çünkü bilgi, analistler tarafından değerlendirildiğinde daha anlamlı hâle gelir ve doğru kararlar alınmasını sağlar.

Özel sektörde nasıl ki daha doğru kararlar için bilgiyi kullanarak analizler üreten analistlere ihtiyaç bulunuyorsa kamuda da doğru kararlar için analistlere ihtiyaç vardır [1].

Suç analistleri güvenlik güçlerine; suçlar, düzensizlikler, gelen ihbarlar, güvenlik güçlerinin faaliyetleri, gelecekte oluşabilecek suçların yerleri ve türleri hakkında gerekli bilgileri sağlarlar. Bu bilgiler güvenlik hizmetinin daha iyi yapılabilmesi içindir.

Suç analistleri aşağıda sıralanan hususlarda kolluk kuvvetlerine yardımcı olurlar:

- Suçların aydınlatılması
- Gelecekteki suçları engellemek amacıyla yöntem ve taktiklerin geliştirilmesi
- Suçluların bulunup yakalanması
- Suçluların soruşturulması ve adalete teslim edilmesi
- Güvenlik ve hayat kalitesinin artırılması
- İç operasyonların planlanması ve yeniden değerlendirilmesi
- Devriye ve soruşturmaların önceliklerinin belirlenmesi
- Kronik problemlere çözümler üretmek
- Kaynakların uygun yerlere tahsis edilmesi
- Gelecekteki kaynak ihtiyaçlarının planlanması
- Etkili politikaların uygulanması
- Halkın bilinçlendirilmesi

Yukarıda liste hâlinde verilen hususlar öncelikli olarak kolluk güçleri tarafından uygulanmakta ve dolaylı olarak devletin diğer kurumları da sonuçlarından olumlu yönde etkilenmektedir.

SUÇ ANALİZİNİN TARİHÇESİ

Suç analizi ile ilgili yapılmış uygulamalar, bu konunun bir meslek hâline gelmesinden daha öncedir. Örneğin, suç analizinin başlıca işlemlerinden olan sıcak bölgeler yaklaşımı çok eski zamanlarda da kullanılmıştır.

Suç analiz birimleri günlük olay raporlarını inceleyerek suçun yerini, karakteristik özelliklerini ve yerini tespit etmeye çalışır.

Modern zamanda ise suç analizleri ve ürünleri ilk olarak 1800 yıllarında Londra polisi tarafından kullanılmıştır. Suçun işlenme şeklini tespit etmek için ilk olarak 1840 yıllarında detektifler kullanılmıştır. 1847 yılında ise ilk suç istatistikleri oluşturulmuştur. Yine aynı dönemlerde suç ve suçlu bazında sınıflandırmalar ve istatistikler oluşturulmuştur.

Daha sonraları diğer polis teşkilatları da aynı yöntemlerden yola çıkarak kendine özgü yöntemler geliştirmişlerdir. Geliştirilen bu yöntemler konusunda tüm çalışanlara gerekli eğitimleri vermişlerdir.

Amerikan polis reformcuları ise 20. yüzyılda suç analiz tekniklerini kullanmaya başlamışlardır [2].

Suç analizi konusunda yapılan ilk tanım aşağıda verilmiştir.

Suç analiz birimleri günlük olay raporlarını inceleyerek suçun yerini, karakteristik özelliklerini ve suçun failini tespit etmeye çalışır. Elde ettiği verilerle meydana gelen diğer olayları da aydınlatmaya çalışırken diğer güvenlik birimlerinin planlama ve organizasyonlarına da yardımcı olur.

Suç analizi konusunda daha sonraları dünya çapında çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalara hızlilik ve tutarlılık kazandırma açısından en büyük desteği, gelişen teknoloji vermiştir. Günümüzde bu konuda güçlü veri tabanları ve coğrafi bilgi sistemleri entegre edilerek kullanılmaktadır.

SUÇ ANALİZİNİN TANIMLANMASI

Tarihte suç analizi konusunda sayısız tanımlamalar yapılmıştır. Kimi zaman bu tanımlamalar kimi zaman birbiriyle tamamen farklı olarak ortaya çıkarken kimi zamanda birbiriyle çelişmektedir.

En güncel tanımlamalarda ise problem çözme odaklı polislik üzerine vurgu yapılarak analistlerin suçun analiz edilmesinden daha fazlasını yapmaları gerektiği düşünülmektedir.

Suç analizi, bu konuda elde edilmiş mevcut veriler ışığında yer, zaman, suçun işleniş karakteristikleri, diğer olaylara benzerlik gibi hususların tespit edilmesi sürecini içermekle birlikte, aynı zamanda gelecekte hangi suçların oluşabileceği, suçlar ve diğer farklı değişkenler arasındaki nedensellik ilişkilerini ortaya koymaktadır.

SUÇ ANALİZİNİN SINIFLANDIRILMASI

Taktik Analiz

Taktik analiz günlük olarak hızlı bir şekilde suç verilerinin analiz edilmesini içerir.

Taktik analizin amacı;

- En kısa sürede suç kalıplarını tespit etmek,
- Her suç kalıplarını kapsamlı bir şekilde analiz etmek,

- İlgili birimleri elde edilen verilerden haberdar etmek,
- İlgili birimlerle en iyi taktiği belirlemek için sıkı bir iş birliği ile çalışmaktır.

Günlük olarak yapılan işlemler arasında, bir analistin öncelikli olarak yapması gereken iş taktik analiz olmalıdır.

Analistler suç eğilimlerini tespit etmek amacıyla birçok yöntem kullanmaktadırlar. Bunlardan en çok kullanılanı, günlük olarak suç raporlarının incelenmesi ve geçmiş verilerle karşılaştırılmasıdır. Bu karşılaştırma yapılırken suç eğilimlerinin tespit edilebilmesi için yeterli verinin olup olmadığı oldukça önemlidir [3].

Analistler bu çalışmaları yaparken kâğıt kalem kullandıkları gibi, günümüzde verilerin çokluğuna bağlı olarak gelişmiş veri tabanları da kullanmaktadırlar.

Suç eğilimlerinin tespit edilmesinde aynı zamanda gelişmiş istatistik teknikleri ve suç haritaları da yaygın olarak kullanılmaktadır.

Bir suç eğilimi analizi; genel olarak 5N1K (kim, ne, nerede, ne zaman, nasıl, neden) ve hangi faktörler sorularına odaklanmaktadır. Bu soruların cevapları aynı zamanda suç eğilimlerinin çözümlerinin anahtarlarıdır.

Şekil 10.1. Suç tasviri

Örnek

- Örneğin, bir cadde üzerindeki dükkânlardan yapılan aynı tür hırsızlıkların çözümü ile ilgili olarak doğrudan suçlunun kim olduğu üzerine odaklanılmalıdır.

Örneğin, tarihî halıların çalınma olayında yine eldeki tüm veriler kullanılarak bu tür halıların başkaca nerelerde satılabileceği üzerine yoğunlaşmalıdır.

Bir diğer örnek olarak da insanların sürekli olarak kullandıkları bir parkın daha izole bir kısmında sık sık kapkaç olayları meydana geliyorsa o bölümde yapılacak bir çevresel düzenleme üzerine odaklanılmalıdır.

Analistler yapmış oldukları çalışmaları, raporlar veya sunumlar hâline getirerek bu bilgileri kullanacak ve uygulamaya geçecek birimlere bildirirler.

Şimdi de bir suç analistinin taktik analizi nasıl yaptığına bir senaryo ile göz atalım;

Taktik analizde analist; eldeki verileri kullanarak kim ne zaman, nerede, nasıl sorularına cevap arayarak sıcak bölgeleri tespit etmeye çalışır.

Bir analist Çarşamba sabahı gelir ve son 24 saat içerisinde meydana gelen olaylarla ilgili raporları inceler. Raporlardan saat 02.30 civarında bir kuyumcu dükkânının soyulduğu bilgisini edinir. Analist her gün olay raporlarını okuduğu için benzer bir olayın bir hafta önce de olduğunu tespit eder. Veri tabanındaki bilgilerle mevcut olayı karşılaştırdığında ise benzer iki olayın daha önce meydana geldiğini fark eder. Böylelikle Analist kim, ne, nerede, ne zaman, nasıl, neden (5N1K) ve hangi faktörler bilgilerini araştırılmış olur.

Bu olayla ilgili olarak suç eğilimini tespit ederek bir rapor hazırlar ve raporu ilgili güvenlik birimlerine gönderir.

Yapılan analizde son üç haftadır çarşamba ve cuma günleri arasında ve gece yarısından sonra kuyumcu dükkânından hırsızlık olayı meydana geldiği tespit edilir.

Yapılan analiz neticesinde tespit edilen ortak noktalar taktik olarak birçok yol sunmaktadır.

- Bu suç karakteristiği kuyumcu dükkânlarına odaklanmaktadır. Analist bölgedeki tüm kuyumcu dükkânlarının listesini yaparak devriye görevi yapan bölüme verir. Devriye memurları ise önümüzdeki haftalarda, belirlenen gün ve saatlerde daha dikkatli ve duyarlı olurlar.
- Güvenlik birimleri listedeki tüm kuyumcularla görüşerek ek güvenlik önlemleri almaları sağlanabilir.
- Güvenlik birimleri çalınan altınların satılması muhtemel yerlerdeki kontrollerini artırabilirler.
- Ayrıca analistler veri tabanından geçmişte benzer suçları işleyenlerin kimler olduklarını tespit edebilir.
- Belirlenen gün ve saatlerde artırırken devriye sayısı sayesinde, haftanın yine aynı günlerinde kuyumcu hırsız aynı bölgede ele geçirilir.
- Böylece suç analizi çalışmaları neticesinde suçlu yakalanmış ve bundan sonraki suçlar da önlenmiş olur.

Bireysel Etkinlik

- Belirleyeceğiniz bir örnek olayda taktik analizin nasıl kullanılabileceğini yazınız.

Stratejik Analiz

Stratejik suç analizleri, uzun vadeli olarak suç konusundaki eğilimlere odaklanır. Stratejik analizler, taktik analizlerden farklı olarak daha geniş zaman dilimindeki verileri inceler. Analistler için ihtiyaç duydukları verileri elde etmek ve analiz etmek için daha uzun zamana ihtiyaç vardır.

Stratejik suç analizinde suçun kısa vadede önlenmesinden ziyade suçluların yakalanması söz konusudur.

Stratejik suç analizinde suçun kısa vadede önlenmesinden ziyade suçluların yakalanması söz konusudur.

Eğilimler suçun uzun vadede artması veya azalması ya da belli bir periyot'ta suçun karakteristiğinin değişmesidir. Suç eğilimleri aylar, yıllar, on yıllar, yüz yıllar boyunca oluşabilmektedir. Ancak tartışmalar genelde bir aylık ve on yıllık periyodlar üzerinde yapılmaktadır. Suç eğilimlerinin araştırılmasında temelde suçun işlenme sebebine bakılırken bunun yanında araştırılan suçun sosyal, ekonomik ve politik sebeplerine de bakılmaktadır.

Suç eğilimleri kimi zaman artı, kimi zaman eksi ve kimi zamanda nötr durumda olabilmektedir. Artı yönde seyreden suç eğilimlerini incelemek ne kadar önemli ise eksi yönde seyreden suç eğilimlerinin sebeplerini incelemek de o kadar önemlidir.

Artı suç eğilimleri genellikle yeni problemlerin göstergesidir. Bazı suç sorunlarına örnekler aşağıda verilmiştir:

- Sağlık kulüplerindeki kasiyer hırsızlıkları
- Bebek maması hırsızlıkları
- Misilleme niteliğindeki çete şiddetleri
- Saldırgan şehir dilenciliği
- Motellerdeki uyuşturucu ve fuhuş suçları
- Mağaza hırsızlıkları
- Bakır tel ve boru hırsızlığı

Yukarıda bahsedilen suçlar kısa vadede bir kez ortaya çıkmış olabilir. Problem olarak nitelendirilebilmesi için birden fazla defa ve farklı kişilerce işlenmiş olması gerekmektedir.

Suç analistleri, suç eğilimleri konusunda bir sorunun olduğuna tamamen eldeki verileri inceleyerek karar verebilirler. Güvenlik güçleri ve toplum ise sorunu doğrudan ortaya koyabilmektedirler. Suç analistleri problemlerin ortaya çıkartılması açısından oldukça önemlidirler. Ancak problemi çoğu zaman ilk ortaya koyan, toplum ve güvenlik güçleridir.

Bir problemin analizi, kolluğun elindeki verilerle başlamaktadır. Taktik analizde analist eldeki verileri kullanarak kim, ne zaman, nerede, nasıl sorularına cevap arayarak sıcak bölgeleri tespit etmeye çalışır.

Genellikle kolluğun elindeki veriler, bazı köklü sorunların çözümü ve altta yatan sebeplerin tespiti için yeterli olmaz. Bunun için analistlerin eldeki verilerin ötesinde de çalışmalar yapmaları gerekir. Bu çalışmalar soruşturmalar, mülakatlar, grup tartışmaları ve çevrenin değerlendirilmesi şeklinde olabilmektedir. Kolluktaki

Kolluk kuvvetleri karşılaştıkları suç problemleri karşısında taktik olarak aceleci davranmazlar. Strateji ve politikalara bağlı kalarak hareket ederler.

verilerin ve saha araştırması neticesinde ortaya çıkan verilerin değerlendirilmesi neticesinde sonuç raporu oluşturulur.

Kolluk kuvvetleri karşılaştıkları suç problemleri karşısında taktik olarak aceleci davranmazlar. Strateji ve politikalara bağlı kalarak hareket ederler.

Şimdi de bir suç analistinin stratejik analizi nasıl yaptığına bir senaryo ile göz atalım;

Bir ticaret merkezinin sokağında uzun zamandan beri hırsızlık olaylarının olduğunu varsayalım. Bu bölgede bir hafta içerisinde birden fazla hırsızlık olayı meydana gelmektedir. Buradan geçen vatandaşlarda gece saatlerinde bu bölgede yalnız gezilmemesi kanaati oluşmuştur. Veriler son altı yıl içerisinde hırsızlık olaylarının %30 oranında arttığını göstermektedir.

Öncelikli olarak 2009 yılında şehir merkezindeki hırsızlık olaylarında azalma olduğu tespit edilir. Daha sonra analist, eldeki verileri kullanarak çalışmaya başlar. Yapılan çalışmada sorunun daha fazla gece vakitlerini ilgilendirdiğini tespit eder. İşlenen tüm suçlarda suç işleyen ve suç mağduru tektir. Genellikle cüzdan ve cep telefonu gibi küçük elektronik aletler çalınmaktadır. Yapılan çalışmalarda, çalınan cüzdanlardaki kredi kartını kullanan kişiler ele geçirilmiştir. Ele geçirilen kişilerin ortak özellikleri o bölgede yaşayan evsizlerdir.

Analistlerin bakanlık yetkilileri ile yaptıkları görüşmeler neticesinde bu bölgede hırsızlık olaylarına karışan kişilerin evsiz kişiler oldukları kanaatine varılmıştır. Analistler tarafından bu bilgi hâlihazırda biliniyor olmasına rağmen bu kişilere kalacak yer sağlanması konusunda yetkililerin önerilerine ihtiyaç duyulmuştur.

Yapılan analizde, hırsızlık olayları genellikle mağazalar kapanmadan hemen önce veya henüz kapanmışken meydana gelmektedir. Bu saatlerde kalabalık oldukça azalmış olmasına rağmen, ortamda hâlâ suç mağduru olabilecek yeterli sayıda insan bulunmaktadır.

Yerinde yapılan incelemeler bu varsayımı destekler niteliktedir. Ayrıca belirtilen saatlerde aydınlatma oldukça yetersiz, aynı zamanda suç işlemeye elverişli yalıtılmış alanlar mevcuttur.

Yine yerinde yapılan incelemelerde çalınan elektronik ürünlerin yine aynı bölgede rehin olarak verildikleri tespit edilmiştir.

Yapılan tüm bu çalışmalar neticesinde analist raporunu düzenler. Bu rapordaki öneriler aşağıda sunulmuştur.

- Saat 19.00 ve 22.00 saatleri arasında yürüyüş alanları ve ilgili alanlara devriye görevi planlanmalıdır.
- Kredi kartlarının usulüne uygun şekilde kullanımının sağlanması için o bölgede ticaret yapanlarla görüşülmelidir.
- Bölgedeki çalıntı mal alabilecek türdeki yerlerin kolluk güçlerini bilgilendirmeleri sağlanmalıdır.
- Çevresel tasarım yeniden ele alınmalı ve yeterli aydınlatma sağlanmalıdır.

- Diğer kurumlarla birlikte çalışarak evsizlere kalabilecekleri yerler temin edilmelidir.
- Motellerle birlikte çalışarak kalan kişilerin kayıtlarını gerektiği gibi tutmaları sağlanmalıdır.
- Çevresel tasarımın daha iyi olduğu bir alan inşa edilmelidir.

Suçun önlenmesi konusundaki stratejik analizin sonucu, hedefin ilgi çekiciliğini ve suç işleme fırsatının azaltılmasıdır.

Yönetim analizi içerisinde; yönetsel raporlar, istatistikler, araştırma ve kısa vadede suç eğilimlerini düşürmeyi amaçlayan projeler vardır.

Yönetim Analizi

Yönetim analizi oldukça geniş bir kategoridir. Bu analiz içerisinde; yönetsel raporlar, istatistikler, araştırmalar ve kısa vadede suç eğilimlerini düşürmeyi amaçlamayan projeler vardır.

Örnek olarak şunlar verilebilir:

- Demografik raporlar
- Suç üzerinde yazılmış araştırma raporları
- Suç eğilimlerinin azaltılması için üretilmiş istatistikler
- Olay bazlı suç raporları
- Karar destek amaçlı üretilmiş tablo ve grafikler
- Bazı olaylar için planlanan devriye hizmetleri

Suç analizini yaparken yönetim analizinin etkisi diğerlerine göre daha az olduğu değerlendirildiğinden yönetim analizinin başarısı hakkında uzun yıllar boyunca olumsuz bir düşüncenin olduğu bilinmektedir. Buna rağmen birçok analist tarafından da kullanılmaktadır.

Verileri organize eden, suç eğilimleri konusunda istenilen her türlü bilgiyi verebilen ve bu konularda sorulara cevap verebilen bir yönetim analisti olan personelin varlığı kolluk güçleri için oldukça önem arz etmektedir. Diğer yandan ise yapılan çok sayıda işlemin yönetim analizi olarak adlandırılması kayda değer bir şekilde kamu güvenliğini etkilemektedir.

Operasyonel Analiz

Operasyonel analiz kolluk güçlerinin suçla mücadelede yapmış oldukları iş ve işlemleri içerir. Personelin işe alımı, kaynak yönetimi, ekipmanların planlanması, coğrafi ve organizasyon olarak diğer kaynaklar buna dâhildir. Kolluk güçlerinin yapmış oldukları iş ve işlemlerin suç eğilimlerine doğrudan etkisi bulunmaktadır. O nedenle, birçok operasyon arka planda iyi bir çalışma ve değerlendirmeye ihtiyaç duymaktadır [4].

Operasyonel analiz hakkında cevaplanması gereken bazı sorular aşağıda verilmiştir:

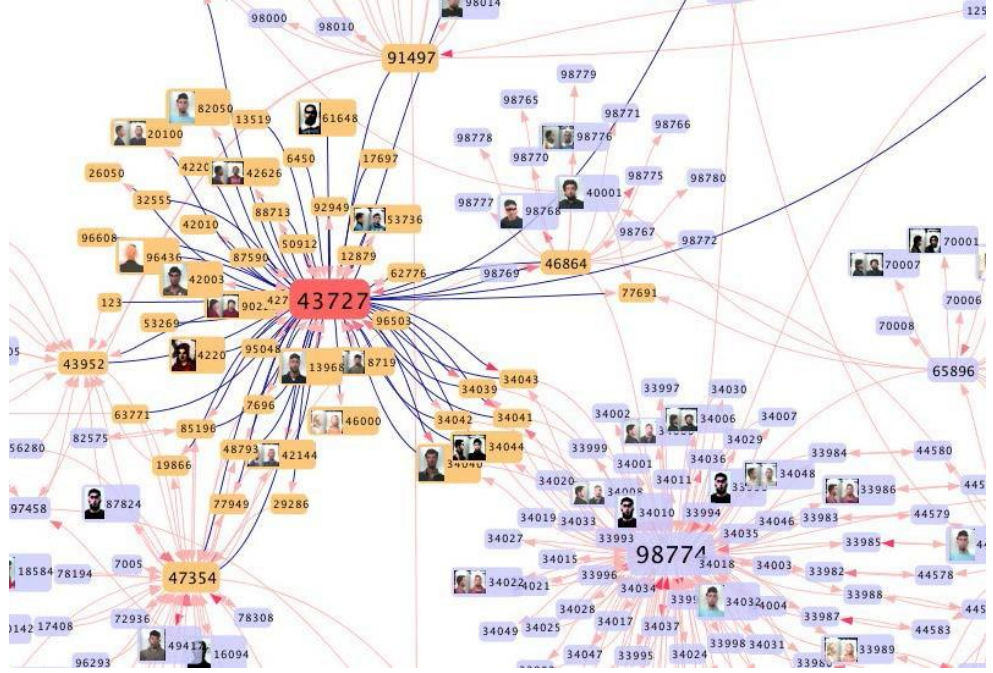
- Devriyelerin görev yapacakları yerleri planlamanın en iyi yolu nedir?
- Personel planlamasının en uygun yöntemi nedir?
- Aile içi şiddet olaylarının azaltılması için kullanılması gereken yöntemler nelerdir?

Operasyonel analiz, kolluk güçlerinin suçla mücadelede yapmış oldukları iş ve işlemleri içerir.

- Analistler bir kolluk görevlisinden daha fazla bir talebi doğrulayabilirler mi?

Operasyonel analiz, yavaş yavaş stratejik suç kapsamı içerisine girmektedir. Çünkü birçok operasyon kararı artık uzun vadeli suç eğilimlerine bağlıdır.

Şekil 10.2. Bir suç analiz yazılımı

Suç İstihbarat Analizi

Şüpheli şahıslar, bunların bağlantıları ve suçla (organize) ilişkileri hakkında elde edilen bilgilerin sistematik olarak toplanması, değerlendirilmesi, analiz sürecini içermektedir. Organize (birden fazla şüphelinin olduğu) suçlarda kullanımı daha yaygındır.

Şekil 10.3 Geleceğin tekniği suç istihbarat analizi

Suç Soruşturma Analizi

Profilleme olarak da bilinir. Şüphelinin fiziksel, davranışsal, psikolojik ve demografik özellikleri belirlenerek genç, akıl hastası, amatör, uyuşturucu bağımlısı veya yerel bölgeden olup olmadığı gibi değişkenler araştırılır. Seri cinayet ve tecavüz olayları bu amaçla değerlendirilecek önemli suçlardandır.

SUÇ ANALİZ SÜRECİ

Suç analiz süreci şu altı temel başlıkta incelenmektedir:

- Veri toplama ve yönetimi
- Veri tarama ve sorgulama
- Veri analizi
- Bilgiyi yayma
- Tepki
- Değerlendirme ve geri bildirim

Bu kısımda suç analiz süreci detaylı bir şekilde anlatılacaktır.

Analistin, insanların neden suç işlediklerini ve suç işlerken niçin bazı yöntemleri kullandıklarını anlamaya ihtiyacı vardır.

Arka plan bilgisi

Suç analistleri henüz çalışmaya başlamadan masaya birtakım bilgilerle gelirler. Bu özel alanda, analistler için suç konusundaki en değerli bilgiler aşağıda verilmiştir.

- Suç ve suç davranışı hakkındaki bilgi: Analistin insanların neden suç işlediklerini ve suç işlerken niçin bazı yöntemleri kullandıklarını anlamaya ihtiyacı vardır.
- Kolluk ve stratejileri hakkında bilgi: Analistler kolluk güçlerinin görevleri, çalışma şekli, taktikleri ve stratejileri hakkında bilgi sahibi olmalıdırlar.
- Polisin yetki alanı hakkında bilgi: Analistler kolluk kuvvetlerinin yetkileri ve yetki alanı hakkında doğru bilgiye sahip olmalıdırlar.
- Kolluk güçleri hakkında bilgi: Her kolluk kuvvetinin kendisine özgü karakteristikleri vardır. Analistler daha etkili bir çalışma yürütebilmeleri için kolluk güçlerinin içerisinde bulunmalıdırlar.

Veri kaynakları

Suç analistleri farklı veri türleri ile çalışma konusunda tecrübeli olmalıdırlar.

- Analistin yetki alanındaki konularla ilgili meydana gelen veriler analistlerin birincil verileridir. Bu verileri suç raporları, tutuklama raporları, ihbar kayıtları ve trafik kaza raporları oluşturur.
- Diğer kurumlardan aynı konu ile ilgili gelen veriler de analistler için oldukça önemlidir. Bu veriler sayesinde mevcut veriler desteklenir veya bu verilerin sağlanması yapılır.
- Analistlerin ilgi alanındaki veriler, suç karakteristiklerini ve eğilimlerini tespit etmeye yardımcı olabilir.
- Kişiler ve meslekler hakkındaki bilgiler, yine aynı şekilde suç işleme niyetinde olan kişileri analiz etmede kullanılabilir.
- Kolluk güçlerine gelen ihbar bilgileri, devriyelerin görev kayıtları, devriyelerin çalışma saatleri, raporlar vb. kayıtlar.

Suç analistleri farklı veri türleri ile çalışma konusunda tecrübeli olmalıdırlar.

- Coğrafi bilgi sistemi verileri

Örnek

- Bu verilere nüfus istatistikleri ya da ekonomik veriler örnek olarak verilebilir.

Analistler yukarıda sayılan verilerin tamamına ihtiyaç duyarlar. Ancak içlerinden bazı verilere diğerlerinden daha sıklıkla başvururlar. Olay raporlarını, suç eğilimlerini pratik bir şekilde tespit edebilmek amacıyla sürekli incelerler. Diğer verilerin bazıları haftalık olarak incelenmesi gerekirken bazılarını ise yalnızca bir defa ihtiyaç olur.

Analistler açısından verilerin kalitesini etkileyen dört faktör aşağıda açıklanmıştır:

Doğruluk

Eldeki veriler gerçekten doğru veriler midir? Çalışanlar verileri bilgisayara girerken doğru girmişler midir? Hazırlanan raporlar doğru kodlanmış mıdır? Adres bilgileri doğru olarak sisteme kodlanmış mıdır?

Güvenilirlik

Verinin kaynağı güvenilir midir? Veri kalitesi ve doğruluğu açısından kaynağı itibarıyla nasıldır? Teyit edilmiş midir?

Bütünlük

Veriler analistin ihtiyacı olan tüm bilgileri içeriyor mu? Eksik veriler var mıdır? Kaynak, önemli verilerin bazılarını rapor etmeyi ihmal etmiş olabilir mi?

Güncellik

Analistin suç eğilimlerini ve karakteristiklerini zamanında belirleyebilmek için kullanmış olduğu veriler güncel midir?

SUÇ ANALİZ YÖNTEMLERİ

Analist bir defa ihtiyaç duyduğu verileri topladıktan sonra artık veriler üzerinde çalışarak veri analizi yapmaya başlayabilir. Burada bizim için önemli olan analizden kastedilenin ne olduğudur.

Başlangıçta iki analiz yaklaşımı vardır. Bunlar tümevarım ve tümdengelim yaklaşımlarıdır. Tümevarım analizine kişisel verilerin kullanılması ile başlanır. Taktik suç analizi de yine bir tümevarım işlemidir.

Tümdengelim analizi daha çok yüksek miktarlardaki veriler kullanılarak yapılır. Bu veriler üzerinde sorgular, filtreler ve veri madenciliği gibi işlemler yapılır.

Başlangıçta iki analiz yaklaşımı vardır. Bunlar, tümevarım ve tümdengelim yaklaşımlarıdır.

Stratejik suç analizi başlı başına bir tûmdengelim işlemdir.

Her bir analist için cevabı aranan sorular, analiz için nasıl bir yöntem izleneceğini belirler. Analistlerin bu konuda kullanmış oldukları yol ve yöntemler farklılık arz edebilir.

Kullanılan analiz yöntemleri temel olarak yedi kategoriye ayrılmaktadır:

Filtreleme

Analist ihtiyacı olmayan verileri ayıklayarak asıl ihtiyacı olan verilere odaklanır. *Analist için elenecek verilerin miktarında bir sınırlama yoktur.* Bazen verileri üreten memurların aktardıkları verilerin birçoğu analizde kullanılmayacağı için elenebilmektedir.

Sınıflandırma

Analistler verileri daha anlamlı hâle getirebilmek için sınıflandırır. Bu sayede veriler daha kolay yönetilebilir ve anlaşılır hâle gelebilir. Bu sınıflandırmaya hırsızlık, kapkaç ve oto hırsızlığı gibi suç türüne göre yapılan sınıflandırma ve 2015, 2016 olayları gibi yıllara göre yapılan sınıflandırma örnek olarak verilebilir.

Birleştirme

Analistler tarafından eldeki veriler birleştirilerek birtakım toplam sayı ve ortalama gibi değerler edilir. Birleştirme ile ilgili bazı örnekler aşağıda verilmiştir: Bir yılda çağrı merkezine gelen ihbar sayısı 2000'dir. Suç işleyenlerin ortalama yaşı 25'dir. Günde ortalama 3 araç çalınmaktadır.

Karşılaştırma

Analistler kişisel verileri incelerken aynı zamanda verileri karşılaştırarak aralarındaki bağlantıları tespit etmeye çalışırlar. Bu veriler kimi zaman miktar olarak küçükken bazen de İstanbul'daki suç oranları ile İzmir'deki suç oranlarının karşılaştırılmasında kullanılan büyük ölçekli veriler de olabilmektedir.

İlişki

Veriler arasındaki ilişki, veri setleri arasındaki bağlantıları ortaya çıkartan istatistiksel bir tekniktir. Nüfustaki artış ile ihbar sayısındaki artış arasındaki bağlantı örnek olarak verilebilir.

Nedensellik ve Açıklama

Bu işlem aşamasında bir faktörün başka bir faktöre neden olup olmadığına bakılır. Yeni açılan bir alışveriş merkezinin belli bir bölgede hırsızlık suçunu artırması örnek olarak verilebilir.

Projeksiyon

Analistler geçmişe ait verileri kullanarak geleceğe dönük projeksiyonlar elde etmeye çalışırlar. Bir bölgede her ay ortalama 19 hırsızlık olayı meydana geliyor ise herhangi bir önlem alınmadığı takdirde önümüzdeki aylarda da bu sayılarda hırsızlık olaylarının meydana geleceği düşünülebilir.

Bir suç analiz biriminin etkinliği, kolluk biriminin bunu nasıl yönettiğine bağlıdır.

SUÇ ANALİZLERİNİN YÖNETİMİ

Bir suç analiz biriminin etkinliği, kolluk biriminin bunu nasıl yönettiğine bağlıdır.

- İlgisiz kişilerin altına atama
- İşe uygun analist seçmeme
- İlgisiz örgütsel konuma atama
- Eğitim ve mesleki gelişim için fırsat vermeme

Yukarda verilen örneklerde olduğu gibi yönetim hataları suç analiz biriminin verimli kullanılmasını engelleyecektir.

Yanlış yönetime dair başlıklar aşağıda verilmiştir.

Görevlendirme

Bu kısımda en basit sorudan başlıyoruz. Bir kolluk teşkilatının kaç tane analiste ihtiyacı vardır? Bu sorunun cevabını bulmak için birçok yöntem kullanılmaktadır. Kimileri ideal sayıyı bulmak için kolluk teşkilatında çalışan personel sayısını değerlendirirken kimileri ise meydana gelen suç oranlarını dikkate almaktadırlar.

İhtiyaç duyulan personel sayısını belirlemek için suç analiz kategorileri, adli birimdeki iş miktarı ve meydana gelen suç tipleri dikkate alınarak belirlenmelidir.

Analistlerin Teşkilat İçinden veya Dışından Atanması

En çok sorulan sorulardan bir tanesi: Analistler teşkilat içinden mi, dışından mı seçilmelidir?

Her iki seçeneğin de kendine özgü avantajları ve dezavantajları vardır. Teşkilat içerisinden gelen resmî görevliler, çalıştıkları birimin nasıl çalıştığını iyi bildiklerinden adaptasyon sorunu yaşamazlar. Dışarıdan sivil olarak atanan analistlerin ise teşkilatı tanımaları için belli bir eğitim ve adaptasyon süresine ihtiyaç bulunmaktadır.

Bu konuda en verimli sistem her iki gruptan da analistlerin birlikte çalışmalarındır.

Resmî veya sivil analistleri belirleyen kişiler, aşağıdaki hususlara sahip kişileri tercih etmelidirler:

- Olağanüstü zekâ
- Yaratıcı ve meraklı kişiler
- Yeterli, seviyede bilgisayar bilgisi
- Araştırma ve istatistik konularında tecrübeli
- Güçlü yazma ve iletişim becerisi
- Kriminoloji konusunda bilgili olması

Suç Analiz Biriminin Teşkilat Şemasındaki Yeri

Suç analiz biriminin teşkilat şeması içerisindeki yeri açısından farklı yaklaşımlar bulunmaktadır. Kimileri suç analiz biriminin suç soruşturma biriminde

Suç analiz biriminin teşkilat şeması içerisindeki yeri açısından farklı yaklaşımlar bulunmaktadır.

kimileri devriye hizmetleri biriminde, kimileri ise planlama ve eğitim biriminde olması gerektiğini savunmaktadırlar.

Suç analiz biriminin olması gereken konumunun doğru olarak belirlenebilmesi için bazı yol gösterici sorular aşağıda verilmiştir.

- Suç analistleri hangi birimde daha kolay ve zaman harcamadan olay raporlarına ulaşabilirler?
- Hangi birim diğer birimlerden farklı olarak problem çözme konusunda tecrübelidir?
- Hangi birimin yöneticisi suç analiz birimini daha iyi destekleyebilir?
- Hangi birim suç analizinden çıkan sonuçlara bağlı olarak strateji geliştirme konusunda diğer birimlere göre daha sorumlu davranabilir?

Bireysel Etkinlik

- Suç veri analizinin suçların önlenmesindeki etkinliğini örnek bir suç türü üzerinde tartışınız.

Özet

•SUÇ ANALİZİNİN TARİHÇESİ

- Suç analizi ile ilgili yapılmış uygulamalar, bu konunun bir meslek hâline gelmesinden daha öncedir. Örneğin, suç analizinin başlıca işlemlerinden olan sıcak bölgeler yaklaşımı çok eski zamanlarda da kullanılmıştır.
- Suç analizi konusunda yapılan ilk tanım aşağıda verilmiştir.
- Suç analiz birimleri günlük olay raporlarını inceleyerek suçun yerini, karakteristik özelliklerini ve yerini tespit etmeye çalışır. Elde ettiği verilerle meydana gelen diğer olayları da aydınlatmaya çalışırken diğer güvenlik birimlerinin planlama ve organizasyonlarına da yardımcı olur.

•SUÇ ANALİZİNİN TANIMLANMASI

- Suç analizi, bu konuda elde edilmiş mevcut veriler ışığında yer, zaman, suçun işleniş karakteristikleri, diğer olaylara benzerlik gibi hususların tespit edilmesi sürecini içermekle birlikte, aynı zamanda gelecekte hangi suçların oluşabileceği, suçlar ve diğer farklı değişkenler arasındaki nedensellik ilişkilerini ortaya koymaktadır.

•SUÇ ANALİZİNİN SINIFLANDIRILMASI

•Taktik Analiz

- Taktik analizin amacı; en kısa sürede suç kalıplarını tespit etmek, Her suç kalıplarını kapsamlı bir şekilde analiz etmek, ilgili birimleri elde edilen verilerden haberdar etmek ve ilgili birimlerle en iyi taktiği belirlemek için sıkı bir iş birliği ile çalışmaktır.
- Günlük olarak yapılan işlemler arasında, bir analistin öncelikli olarak yapması gereken iş taktik analiz olmalıdır. Analistler bu çalışmalarını yaparken kâğıt kalem kullandıkları gibi, günümüzde verilerin çokluğuna bağlı olarak gelişmiş veri tabanları da kullanılmaktadır. Bir suç eğilimi analizi; genel olarak kim, ne, ne zaman, nerede nasıl, neden (5N1K) ve hangi faktörler sorularına odaklanmaktadır. Bu soruların cevapları aynı zamanda suç eğilimlerinin çözümlerinin anahtarlarıdır.
- Analistler yapmış oldukları çalışmaları, raporlar veya sunumlar hâline getirerek bu bilgileri kullanacak ve uygulamaya geçecek birimlere bildirirler.

•Stratejik Analiz

- Stratejik suç analizleri, uzun vadeli olarak suç konusundaki eğilimlere odaklanır. Stratejik analizler, taktik analizlerden farklı olarak daha geniş zaman dilimindeki verileri inceler. Analistler için ihtiyaç duydukları verileri elde etmek ve analiz etmek için daha uzun zamana ihtiyaç vardır. Stratejik suç analizinde suçun kısa vadede önlenmesinden ziyade suçlunun yakalanması söz konusudur. Suç analistleri, suç eğilimleri konusunda bir sorunun olduğuna tamamen eldeki verileri inceleyerek karar verebilirler.

•Yönetim Analizi

- Yönetim analizi oldukça geniş bir kategoridir. Bu analiz içerisinde; yönetimsel raporlar, istatistikler, araştırmalar ve kısa vadede suç eğilimlerini düşürmeyi amaçlamayan projeler vardır

•Operasyonel Analiz

- Operasyonel analiz kolluk güçlerinin suçla mücadelede yapmış oldukları iş ve işlemleri içerir. Personelin işe alımı, kaynak yönetimi, ekipmanların planlanması, coğrafi ve organizasyon olarak diğer kaynaklar buna dâhildir.

•SUÇ ANALİZ SÜRECİ

- Suç analiz süreci şu altı temel başlıkta incelenmektedir:
- Veri toplama ve yönetimi, Veri tarama ve sorgulama, Veri analizi, Bilgiyi yayma, Tepki, Değerlendirme ve geri bildirim.
- Bu kısımda suç analiz süreci detaylı bir şekilde anlatılacaktır.

Özet(devamı)

•Arka plan Bilgisi

- Suç analistleri henüz çalışmaya başlamadan masaya birtakım bilgilerle gelirler. Bu özel alanda, analistler için suç konusundaki en değerli bilgiler;
- Suç ve suç davranışı hakkındaki, Kolluk ve stratejileri hakkında, Polisin yetki alanı hakkında, Kolluk güçleri hakkında bilgilerdir.

•Veri Kaynakları

- Suç analistleri farklı veri türleri ile çalışma konusunda tecrübeli olmalıdırlar. Bu verilere nüfus istatistikleri ya da ekonomik veriler örnek olarak verilebilir

•SUÇ ANALİZ YÖNTEMLERİ

- Başlangıçta iki analiz yaklaşımı vardır. Bunlar tümevarım ve tümdengelim yaklaşımlarıdır. Tümevarım analizine kişisel verilerin kullanılması ile başlanır. Taktik suç analizi de yine bir tümevarım işlemidir. Tümdengelim analizi daha çok yüksek miktarlardaki veriler kullanılarak yapılır. Bu veriler üzerinde sorgular, filtreler ve veri madenciliği gibi işlemler yapılır. Stratejik suç analizi başlı başına bir tümdengelim işlemidir. Kullanılan analiz yöntemleri temel olarak yedi kategoriye ayrılmaktadır:

- Filtreleme, sınıflandırma, birleştirme, karşılaştırma, ilişki, nedensellik ve açıklama, projeksiyon.

•SUÇ ANALİZLERİNİN YÖNETİMİ

- Bir suç analiz biriminin etkinliği, kolluk biriminin bunu nasıl yönettiğine bağlıdır. Dikkat edilmesi gereken başlıklar;
- Görevlendirme, analistlerin teşkilat içinden veya dışından atanması, suç analiz biriminin teşkilat şemasındaki yeri gibidir.

DEĞERLENDİRME SORULARI

1. Aşağıdakilerden hangisi suç analistlerinin kolluk güçlerine yardımcı oldukları konular arasında yer almaz?
 - a) Suçların aydınlatılması
 - b) Gelecekteki suçları engellemek amacıyla yöntem ve taktiklerin geliştirilmesi
 - c) Suçluların bulunup yakalanması
 - d) İç operasyonların planlanması ve yeniden değerlendirilmesi
 - e) Teçhizat alımları

2.birimleri günlük olay raporlarını inceleyerek suçun, özel karakteristiklerini ve yerini tespit etmeye çalışır. Elde ettiği verilerle meydana gelen diğer olayları da aydınlatmaya çalışırken diğer güvenlik birimlerinin planlama ve organizasyonlarına da yardımcı olur.
Paragrafta boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?
 - a) Suç analiz
 - b) Devriye
 - c) Soruşturma
 - d) Asayiş
 - e) Planlama

3. Aşağıdakilerden hangisi taktik analizin amaçlarından biri değildir?
 - a) En kısa sürede suç kalıplarını tespit etmek
 - b) Personel sayısını azaltmak
 - c) Her suç kalıplarını kapsamlı bir şekilde analiz etmek
 - d) İlgili birimleri elde edilen verilerden haberdar etmek
 - e) İlgili birimlerle en iyi taktiği belirlemek için sıkı bir iş birliği içinde çalışmak

4. Aşağıdakilerden hangisi suç analizinin sınıflandırması içerisinde yer almaz?
 - a) Taktik analiz
 - b) Önleyici analiz
 - c) Stratejik analiz
 - d) Yönetim analizi
 - e) Operasyonel analiz

5. Kolluk güçlerinin suçla mücadelede yapmış oldukları iş ve işlemleri içerir. Personelin işe alımı, kaynak yönetimi, ekipmanların planlanması, coğrafi ve organizasyon olarak diğer kaynaklar buna dâhildir.

Paragrafta aşağıdaki analiz türlerinden hangisi anlatılmaktadır?

- a) Taktik analiz
- b) Önleyici analiz
- c) Stratejik analiz
- d) Yönetim analizi
- e) Operasyonel analiz

6. Aşağıdakilerden hangisi suç analiz sürecinde yer almaz?

- a) Devriye sayısını artırma
- b) Veri toplama ve yönetimi
- c) Veri tarama ve sorgulama
- d) Veri analizi
- e) Bilgiyi yayma

7. Analistlere göre, aşağıdakilerden hangisi verilerin kalitesini etkileyen faktörlerden biri değildir?

- a) Doğruluk
- b) Güvenilirlik
- c) Sadelik
- d) Bütünlük
- e) Güncellik

8. Aşağıdakilerden hangisi veri analiz yöntemleri arasında yer almaz?

- a) Filtreleme
- b) Sınıflandırma
- c) Birleştirme
- d) Karşılaştırma
- e) Eksiltme

9. Bir suç analiz biriminin etkinliği, kolluk biriminin bunu nasıl yönettiğine bağlıdır.

Aşağıdakilerden hangisi yanlış yönetime dair başlıklardan biri değildir?

- a) İlgisiz kişilerin altına atama
- b) İhtiyaç kadar analist atama
- c) İşe uygun analist seçmeme
- d) İlgisiz örgütsel konuma atama
- e) Eğitim ve mesleki gelişim için fırsat vermememe

10. Aşağıdakilerden hangisi resmî ve sivil analistleri belirleyen kişilerin dikkat etmesi gereken hususlardan biri değildir?
- a) Yaratıcı ve meraklı kişiler
 - b) Yeterli, seviyede bilgisayar bilgisi
 - c) En az bir spor dalıyla ilgilenen kişiler
 - d) Araştırma ve istatistik konularında tecrübeli
 - e) Güçlü yazma ve iletişim becerisi

Cevap Anahtarı

1.e, 2.a, 3.b, 4.b, 5.e, 6.a, 7.c, 8.e, 9.b

SUÇ TÜRLERİNE GÖRE SUÇ ÖNLEME

İÇİNDEKİLER

- Özel Güvenlik Görevlilerinin Görev Alanlarında Karşılaşabileceği Suç Türleri
- Mal Varlığına Karşı Meydana Gelebilecek Suç Türlerini Önleme
- Şahısların Özgürlüklerine, Vücut Bütünlüklerine ve Hayatlarına Karşı Meydana Gelebilecek Suç Türlerini Önleme
- Kabahatler Kanunu Kapsamına Giren Suçların Önlenmesi
- Terör Kapsamına Giren Suçların Önlenmesi

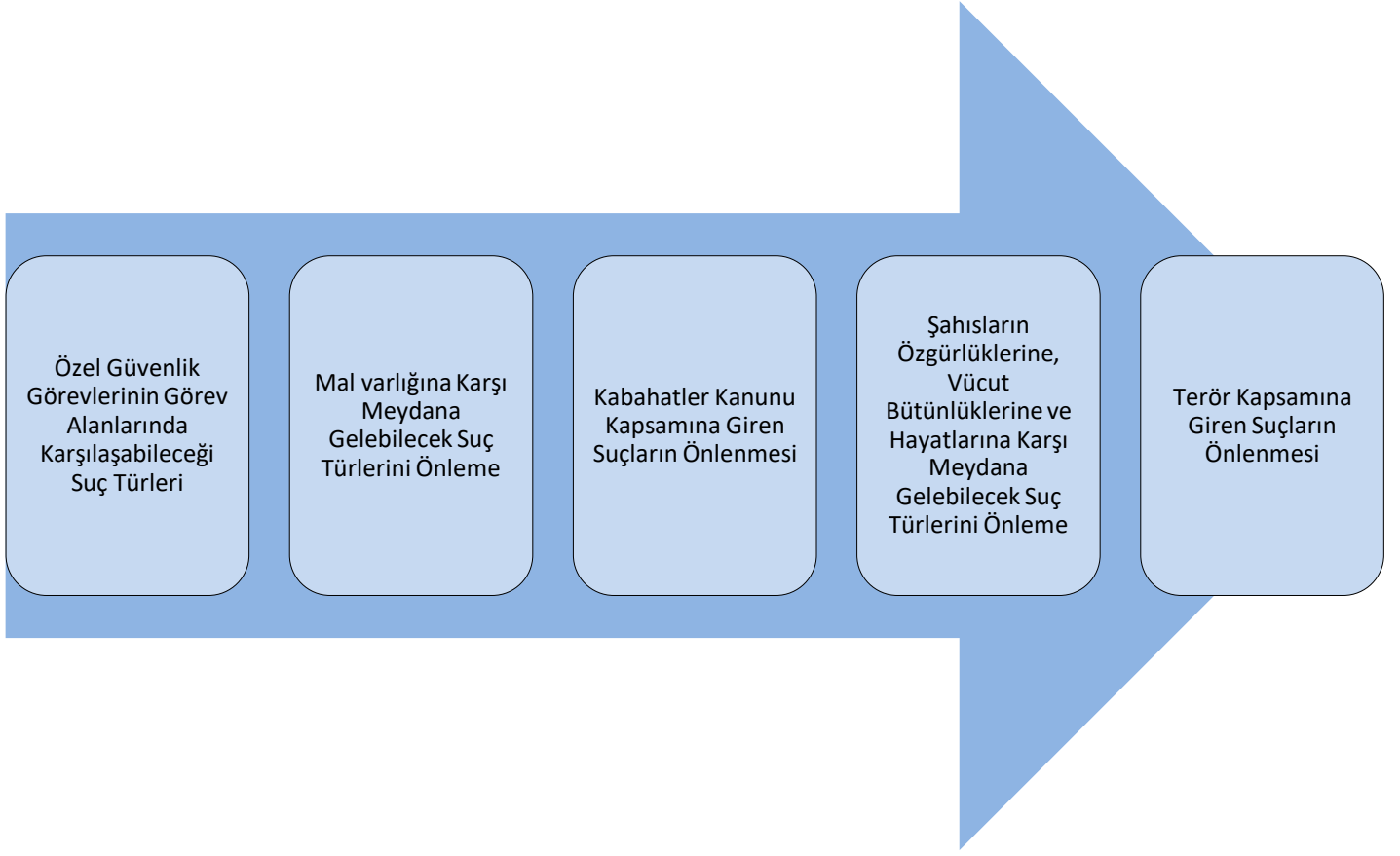

HEDEFLER

- Bu üniteyi çalıştıktan sonra;
 - Suç türlerinin nereler olabileceğini öğrenebilecek,
 - Kişilerin malvarlığına, özgürlüklerine, vücut bütünlüklerine ve hayatlarına karşı işlenen suçlar ile mücadelenin nasıl yapılacağı öğrenilebilecek,
 - Terör ve kabahatler kapsamına giren suçlar ile mücadelenin nasıl yapılacağı öğrenilebileceksiniz.

SUÇ ÖNLEME MODELLERİ

ÜNİTE 11

GİRİŞ

Özel güvenlik görevlileri farklı alanlarda ve farklı zamanlarda insanların can ve mallarını, kurum ve kuruluşların fiziki unsurlarını korumakla görevlendirilmektedir. Özel güvenlik görevlilerini koruma ve güvenlik hizmetini yerine getirirken farklı olaylar ve şahıslar ile karşılaşmaktadırlar. Bu kişiler her zaman iyi niyetli kişiler olmayacağı gibi olaylar da basit sıradan olaylar olmayabilir. Karşılaşılan olaylar bir suç teşkil edebilmekte ve güvenlik hizmeti verilen kişinin canına veya malına zarar gelmesine neden olabilmektedir. Böyle bir durum özel güvenlik görevlisinin görevini ya tam yapmadığından ya da gereken önlemleri almadığından kaynaklanmaktadır.

Özel güvenlik görevlileri görev esnasında ve görev yerlerinde genel kolluğun karşılaştığı birçok suç türü ile karşılaşmaktadırlar.

Özel güvenlik görevlileri görev esnasında ve görev yerlerinde genel kolluğun yani genellikle jandarma veya polisin karşılaştığı birçok suç türü ile karşılaşmaktadırlar. Bundan dolayı görev bölgesinde alınan teknik ve fiziki önlemlerin yanında meydana gelebilecek her türden suç için de çok özel, farklı önlemler alınabilmektedir. Bu önlemler suçun türüne göre değişmektedir. Suç türü ile anlatılmak istenen görev alanları içerisinde meydana gelebilecek hırsızlık gibi mal varlığına yönelik suçlar, bıçakla yaralama gibi şahıslara yönelik suçlar, Kabahatler Kanunu kapsamında yani sadece idari yaptırım gerektirecek derecede hafif suçlar ve terör kapsamındaki suç ve eylemlerdir.

Suç türlerine göre alınan tedbirler ve yapılan davranış şekilleri suçların önlenmesinde önemli bir yer tutacaktır. Çünkü her suçun önlenmesi aynı tedbirler ile olmaz ya da meydana geldiğinde sonuçlarında zarar oranları aynı olmaz. Bu yüzden bu bölümde meydana gelebilecek suç türlerinden bahisle suç önleme ilkelerinden bahsedilecektir.

ÖZEL GÜVENLİK GÖREVLİLERİNİN GÖREV ALANLARINDA KARŞILAŞABİLECEKLERİ SUÇ TÜRLERİ

Günümüzde geldiğimiz noktada özel güvenlik görevlileri genel kolluk görevlilerinin görev ve yetkilerinin suç soruşturması hariç neredeyse tamamını kullanmaktadır. Çünkü artık kamu düzeninin sağlanması tek başına genel kolluk görevlilerinin işi olmaktan çıkmıştır. Özel güvenlik görevlilerinin görev alanları zamanla genişlemektedir. Yapılanması da profesyonelleşmekte ve personelinin eğitimleri ile yapılan hizmet kalitesi zamanla artmaktadır. Çevremizde oturduğumuz konutlardan çalıştığımız iş yerlerine kullandığımız ulaşım araçlarına kadar hayatımızın tüm alanlarında özel güvenlik görevlilerine rastlamaktayız.

Görev alanının bu kadar genişlemesi özel güvenlik görevlilerinin karşılaştıkları suçların çeşitliliğini artırmıştır. Bu suçlar, koruma ve güvenlik hizmeti verilen şahsa karşı veya mal varlığına yönelik doğrudan yapılan eylemler şeklinde olabileceği gibi görevli olunan konut, iş yeri veya kurumun fiziksel yapısına yönelik eylemler de olabilmektedir. Bunun yanında doğrudan güvenlik hizmeti sunulan şahsa veya kuruma yönelik olmayan ama dolaylı olarak insanların etkilenmesi sonucunu doğuran ve adli değil idari yaptırım uygulanan kabahatler kapsamındaki

eylemler ile karşılaşabileceği gibi, sonuçları ölüme kadar giden terör eylemleri ile de karşılaşılması mümkündür. Çünkü özel güvenlik görevlileri genel kolluk gibi her alanda, her yerde ve her zaman görev yapmaktadırlar.

Özel güvenlik görevlilerinin görev alanında karşılaşabilecekleri suç türleri şunlardır:

- Mal varlığına karşı meydana gelebilecek suçlar
- Şahısların özgürlüklerine, vücut bütünlüklerine ve hayatlarına karşı meydana gelebilecek suçlar
- Kabahatler kapsamına giren suçlar
- Terör kapsamına giren suçlar

Mal edinme hakkı, kişinin “mal varlığı”, Anayasa, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinde yer almaktadır.

Mal edinme hakkı ve bu bağlamda kişinin “mal varlığı”, günümüzde, Anayasa, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi metinlerinde yer aldığı üzere bireyin temel haklarından biri olarak kabul edilmekte ve bu hakka yönelik hukuka aykırı fiiller çeşitli hukuki yaptırımlarla birlikte özellikle ceza hükümleri ile karşılanmaya çalışılmaktadır. Bu yaklaşımın bir sonucu olarak kişinin mal varlığına yönelik çeşitli fiiller 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun (TCK) 2’nci kitabının 2’nci kısmının 10’uncu bölümünde düzenlenen çeşitli suçlar ile yaptırım altına alınmaktadır.

5237 sayılı TCK’nın “özel hükümler” başlıklı 2’nci Kitabının “kişilere karşı suçlar” başlıklı 2’nci kısmının “mal varlığına karşı suçlar” başlıklı 10’uncu bölümünde;

- “Hırsızlık (md.141-147)”,
- “Yağma (md.148-150)”,
- “Mala zarar verme (md.151-153)”,
- “Hakkı olmayan yere tecavüz (md.154)”,
- “Güveni kötüye kullanma (md.155)”,
- “Bedelsiz senedi kullanma (md.156)”,
- “Dolandırıcılık (md.157-159)”,
- “Kaybolmuş veya hata sonucu ele geçirilmiş eşya üzerinde tasarruf (md.160)”,
- “İflas (md.161-162)”,
- “Karşılıksız yararlanma (md.163)”,
- “Şirket veya kooperatifler hakkında yanlış bilgi (md.164)”,
- “Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi (md.165)” ve
- “Bilgi vermeme (md.166)” suçları yer almaktadır.

Mal varlığına karşı işlenen suçların ortak özellikleri, kişilerin mal varlıkları içine giren değerleri korumak ve bu değerlerin sağladığı yararların yok edilmesine veya azalmasına yönelik eylemleri yaptırım altına almaktır. Özel güvenlik görevlileri görev alanlarında güvenliklerini sağladıkları kişilerin can ve mallarını korumakla yükümlüdür. Özel güvenlik görevlilerini korumakla oldukları mallar görev alanlarına göre farklı olabilmektedir. Korumakla görevli olduğu mallar kişilerin ikamet olarak kullandıkları veya iş yeri olarak kullandıkları yerlerdeki insanların şahsi eşyaları ziynet eşyaları veya bazı pahalı materyalleri olabilir. Bunun

Kişilerin mallarına yönelik meydana gelebilecek suç niteliği taşıyan eylemlerin öncesinde gerekli tedbirlerin alınarak gerçekleşmesi engellenmelidir.

yanında para alışverişinin yapıldığı bankalar, döviz büroları veya PTT'ler gibi yerlerde de korunması gereken mallar; paralar ve personelin değerli eşyaları olmaktadır. Kamu kurum ve kuruluşlarında da devlete ait eşyaların korunması özel güvenliğin korunması gerekli olan mallar arasındadır. Otoparklarda veya farklı konut veya iş yerlerinde park etmiş araçlarında güvenliği, özel güvenlik tarafından sağlanmaktadır. Sosyal ve sportif organizasyonlar ile seyahat etmek için kullanılan alanlarda da kişilerin eşyalarının korunması özel güvenlik tarafından sağlanmaktadır.

Kişilerin mallarına yönelik meydana gelebilecek suç niteliği taşıyan eylemlerin öncesinde gerekli tedbirlerin alınarak gerçekleşmesi engellenmelidir. Bu kapsamda yukarıda sayılan suç türlerinden özel güvenlik görevlisinin görev alanında karşılaşacağı ve önlem alması gerekli olan mala karşı suçlar şunlardır;

- Hırsızlık
- İkametten hırsızlık
- İş yerinden hırsızlık
- Kamu kurumundan hırsızlık
- Oto hırsızlığı
- Otodan hırsızlık
- Açıktan hırsızlık
- Yankesicilik
- Kapkaççılık
- Muslukçuluk
- Zarfçılık
- Oyalamak suretiyle yapılan hırsızlık
- Tantanacılık
- Yağma
- Mala zarar verme
- Hakkı olmayan yere tecavüz
- Dolandırıcılık
- Kaybolmuş veya hata sonucu ele geçirilmiş eşya üzerinde tasarruf
- Karşılıksız yararlanma

Kişilerin yaşama hakkı, vücut bütünlüğüne dokunulmazlığı ve özgürlüklerinin kısıtlanmaması günümüzde Anayasa, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi metinlerinde yer aldığı üzere bireyin temel haklarından biri olarak kabul edilmektedir. Bu hakka yönelik hukuka suç teşkil edecek fiiller çeşitli hukuki yaptırımlarla birlikte özellikle ceza hükümleri ile sağlanmaya çalışılmaktadır. Şahısların vücut bütünlüğüne yaşama haklarına ve özgürlüklerine yapılacak çeşitli fiiller 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun (TCK) 2'nci kitabının 2'nci kısmının birinci bölümünden onuncu bölümüne kadar düzenlenen çeşitli suçlar ile yaptırım altına alınmaktadır.

Kişilerin yaşamlarına, bedenlerine ve özgürlüklerine yönelik yapılacak saldırılar engellenmelidir. Bu kapsamda birinci bölümünden onuncu bölümüne

kadar düzenlenen çeşitli suç türlerinden özel güvenlik görevlisinin görev alanında karşılaşacağı ve önlem alması gerekli olan şahıslara karşı suçlar şunlardır;

- Hayata karşı suçlar
- Kasten öldürme
- Vücut bütünlüğüne karşı suçlar
- Kasten yaralama
- Terk
- Yardım veya bildirim yükümlülüğünün yerine getirilmemesi
- Cinsel saldırı
- Cinsel taciz
- Çocukların cinsel istismarı
- Kişinin özgürlüğüne karşı suçlar
- Kişiyi hürriyetinden yoksun kılma
- Eğitim öğretim hakkının engellenmesi
- Kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi
- Konut dokunulmazlığının ihlali
- Kişilerin huzur ve sükûnunu bozma

Şahıslar ile ilgili haklar, kişiliği oluşturan, kişinin kişilik değerlerinin tümü üzerinde geçerli olan haklardır. Bu hakların konusuna tüm kişilik değerleri girer (Özel, 2004: 27) [1]. Türk Medeni Kanunu'nda kişilik hakkı kavramı kullanılıyor, bu kavramın içine hangi kişisel değerlerin gireceği ise belirtilmemiştir. *Kişilik hakkını oluşturan kişisel değerlerden bazılarını söylemek gerekirse, bunlar: yaşam, vücut bütünlüğü, şeref ve haysiyet gibi kişisel özgürlükler gibi kişisel değerleri saymak mümkündür.* Kişilik hakkının içinde yer alan kişisel değerler biraz önce saydıklarımızdan ibaret olmayıp bunların dışında nelerin kişilik hakkının içinde yer alan kişisel değerlerden olduğu hususunun takdiri somut olaylara göre belirlenmektedir (Helvacı, 2006: 73) [2].

Kişinin yaşamı ortadan kaldırıldığında korunan hukuki değer, kişilerin en temel ve birinci dereceden hakkı olan yaşam hakkıdır.

Kişinin yaşamı ortadan kaldırıldığında korunan hukuki değer, kişilerin en temel ve birinci dereceden hakkı olan yaşam hakkıdır. Diğer tüm hakların korunabilmesi kişinin yaşamının devam etmesine bağlıdır. Dolayısıyla devlet, yapılan kanunlar ile getirilen cezalarda yaşam hakkını yalnızca bireyler değil, toplum açısından da korumak istemiştir. Vücut bütünlüğü, kişilik hakkının içinde yer alan kişisel değerlerden biri olup yaşam hakkı kadar önemlidir. Kişinin sahip olduğu bu hak hem uluslararası hukukta (belgelerde), hem de ulusal hukukta koruma altına alınmıştır. *Vücut bütünlüğü yaşam hakkı kadar önemli olup, korunması gereken mutlak haklardandır.* Kişinin vücut bütünlüğü saygı gösterilmesi gereken değerlerden biridir. Kişinin rızası olmadan, kişisel değerlerine yapılacak her türlü müdahale hukuka aykırıdır ve kişilik hakkına saldırı teşkil eder. Kişinin özgürlüğüne rızası dışında yapılacak her türlü müdahale yasaklanmış ve bir yaptırıma bağlanmıştır.

Özel güvenlik görevlileri görev alanında korumakla yükümlü oldukları kişilerin yaşamlarını tehlikeye düşürebilecek saldırıları, fiziki olarak zarar görebileceği durumları ve özgürlüklerine yönelebilecek saldırıları önlemekle

yükümlüdürler. Kimi zaman silah, bıçak veya diğer aletler ile yapılan fiziki saldırılar kimi zaman özel hayatlarına yönelik ihlaller kimi zaman da bazı haklarını kullanmanın engellenmesine yönelik eylemler yapılabilecek saldırılardır.

İnsanların içerisinde bulundukları çevrelerde huzur ve sükûn içerisinde yaşama hakları vardır. Buna göre insanların birbirlerinin hak ve özgürlüklerine saygı göstermesi toplum yaşamında birlikte yaşamanın en önemli gereğidir. Bu kapsamda yapılan eylemlerin adli bir suç oluşturmadığı sadece idari yünden para cezası ile cezalandırıldığı bazı yaptırımların olduğu Kabahatler Kanunu yürürlüğe konmuştur. Kabahatler Kanunu'nun "İdari Yaptırımlar" başlıklı 3. bölümünde yaptırım türleri düzenlenmiştir. Buna göre, kabahatler karşılığında uygulanacak olan idari yaptırımlar, idari para cezası ve idari tedbirlerden ibarettir. İdari tedbirler, mülkiyetin kamuya geçirilmesi ve ilgili kanunlarda yer alan diğer tedbirlerdir. İdarî para cezası ise 17. maddede düzenlenmiştir. Bu düzenlemenin amacı, kanun koyucu tarafından yeni ceza adalet sistemi içinde suç olarak bulunmasına gerek görülmeyen çok sayıda eylemin kabahate dönüştürülmesidir.

Kabahat kavramıyla kanunun, karşılığında idari yaptırım uygulanmasını öngördüğü haksızlık anlaşılır.

Kabahat kavramıyla kanunun, karşılığında idari yaptırım uygulanmasını öngördüğü haksızlık anlaşılır. Kabahatler Kanunu'nun da amacı toplum düzenini, genel ahlakı, genel sağlığı, çevreyi ve ekonomik düzeni korumaktır. Özel güvenlik görevlileri görev alanlarında kabahatler türünden suçlarla karşılaşabilmektedirler. Bunların önlenmesine yönelik tedbirler almak ve gördüğünde müdahale etmek zorundadırlar. Özel güvenlik görevlilerinin karşılaşabileceği Kabahatler Kanunu kapsamındaki suç eylemleri şunlardır;

- Dilencilik
- Sarhoşluk
- Gürültü
- Rahatsız etme
- Tütün mamullerinin tüketilmesi
- Çevreyi kirlletme

Terör içinde bulunduğumuz çağda ülkelerin birbirlerine karşı kullandığı en önemli silahtır. Bu silah o kadar tehlikelidir ki birçok masum insanın ölümüne sakat kalmasına ve yaralanmasına sebep olmaktadır. *Terör sözcüğü Latince 'terrere'den gelmekte ve korkutmak, caydırmak anlamını taşımaktadır* (Güzel, 2002: 15) [3]. Türkçe Sözlük; yıldırma, korkutma, tedhiş olarak tanımlar (Türk Dil Kurumu, 1988: 1459). Biraz daha genişletilmiş anlamıyla; aşırı korku, dehşet saçma ve bu amaçla yaralama, yıkma ve öldürme davranışları olarak belirtilir (Civelek, 2001: 26) [4].

Teröristlerin en fazla kullandıkları eylem türleri suikastlar, silahlı saldırılar, adam kaçırmaya gibi fiillerdir. Bombalamalar ise yine sıklıkla kullanılan eylem türlerindendir. İntihar saldırısı tipleri, genellikle bombalı araç, çanta, intihar yeleği gibi malzemeler taşıyarak kendini feda eden (canlı bombalar) ve toplu ölümleri amaç edinmiş eylemler ile gerçekleşir. *Bu eylemlerden bombalı araç eylemleri, terör örgütleri tarafından en sık kullanılan türlerindendir (Hafez, 2007)* [5]. Gerçekleştirildiğinde ses getirme toplumda korku ve panik oluşturma ve medyada dikkat çekmesi ile örgüt açısından avantajlı eylemlerdir (Tavas, 1999: 87) [6].

Özel güvenlik görevlileri kamu kurum veya kuruluşları ile birlikte birçok stratejik önemi olan noktalarda koruma ve güvenlik hizmetlerini yerine getirmektedir. Bunun yanında bazı önemli kişilerin güvenliğinden sorumlu olan özel güvenlik görevlileri de bulunmaktadır. Görev yaptıkları alanlara veya korudukları önemli kişilere yönelik siyasi amaçlı terör eylemleri ile karşı karşıya kalma ihtimalleri vardır. Bu yüzden bu eylemler meydana gelmeden önce gerekli suç önleme gereksinimlerini yerine getirmelidirler. Özel güvenlik görevlilerinin karşılaşılabileceği terör eylemleri şunlardır;

- Bombalı araç eylemleri
- Canlı bomba eylemleri
- Şüpheli paket eylemleri
- Önemli kişiye yönelik yapılan suikastlar, silahlı saldırılar ve adam kaçırmaya eylemleri

MAL VARLIĞINA KARŞI MEYDANA GELEBİLECEK SUÇ TÜRLERİNİ ÖNLEME

Özel güvenlik görevlileri koruma ve güvenlik hizmeti verdikleri yerlerin fiziki olarak yerleşimlerini, buralara ait eşyaların ve buralarda bulunan kişilerin mal varlıklarını, değerli eşyalarını suç eylemlerine karşı korumakla görevlendirilmiştir. Burada amaç suçun oluşmasını önlemek veya oluştuğunda zamanında müdahale ederek meydana gelebilecek zararın asgari ölçülerde kalmasını sağlamaktır. Ancak asıl istenen, suçun meydana gelmesini önlemektir. Bunun için de suç işleme imkânlarının ortadan kaldırıldığı gerek fiziki gerek teknik gerekse de bedeni önlemlerin alınması gerekmektedir.

Mal varlığına yönelik eylemlerin cezalandırılması sorunu hiç şüphesiz insanın yaşadığı toplum içerisinde güvende olması ile doğrudan ilgilidir.

Mal varlığına yönelik eylemlerin cezalandırılması sorunu hiç şüphesiz insanın yaşadığı toplum içerisinde güvende olması ile doğrudan ilgilidir. Çünkü insan sadece fiziki yani bedensel varlığından ibaret bir varlık değildir. İnsan yaşadığı sürece gerek zorunlu ihtiyaçlarını karşılamak gerekse hayatını kolaylaştırmak, duygularını tatmin etmek veya başka diğer bir nedenle birtakım nesneleri yaşamının içine sokmaktadır. Bu nesnelerin, insanın yaşamının içine girmesi ile birlikte kişinin bu nesnelere (değişik nedenlere dayanan) bir önem verdiği görülmektedir. Kişinin verdiği önem nedeni ile bu nesneler artık, insanın güven içerisinde yaşamasını sağlamaya çalışan hukuku da doğrudan ilgilendirmektedir. Çünkü bireyin can güvenliği gibi mal güvenliğinin de sağlanması hukuka dayanan toplum düzeni için vazgeçilmez bir öneme sahiptir. Bu gerçeği dikkate alan yasa koyucu; toplumun huzurunu, güvenliğini ve düzenini sağlamak, bununla birlikte bireyi yaşadığı topluma karşı duyacağı kaygılardan ve karşılaşılabileceği haksızlıklardan korumak amacı ile mal varlığını hedef alan fiilleri, ceza yasasında suç olarak düzenlemiştir. Sonuç olarak denilebilir ki mal varlığını güvence altına alan ve suç olarak kabul edilip yaptırıma bağlanan bu eylemler, aynı zamanda kişinin korunmasını amaç edinmektedirler (Toroslu, 2007: 125) [7].

Resim 11.1. Hırsızlık

Hırsızlık, başkasının taşınır bir malını zilyedinin rızası olmaksızın faydalanmak amacıyla cebir ve şiddet kullanmadan almak şeklinde tanımlanabilir.

Hırsızlığın tanımı ve basit şekli, 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 141'inci maddesinde düzenlenmiştir. Türk Ceza Kanunu'nun 141'inci maddesinin 1'inci fıkrasına göre, "Zilyedinin rızası olmadan başkasına ait taşınır bir malı, kendisine veya başkasına bir yarar sağlamak maksadıyla bulunduğu yerden alan kimseye bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası verilir." *Bu madde hükmüne göre hırsızlık, başkasının taşınır bir malını zilyedinin rızası olmaksızın faydalanmak amacıyla cebir ve şiddet kullanmadan almak şeklinde tanımlanabilir.*

Hırsızlığın birçok çeşidi vardır. Bu suçları önleme için alınacak tedbirlerin daha iyi anlaşılabilmesi için hırsızlık kavramlarının tanımlamalarına bakmak gereklidir.

İkametten Hırsızlık

Kişilerin ikamet olarak kullandıkları yerlerden yapılan para, ziynet eşyası ve diğer ev eşyalarının çalınmasıdır. İkamet olarak kullanılan yerler; apartman, site, rezidans, dubleks veya tripleks villalardır.

İş Yerinden Hırsızlık

Para kazanmak amacıyla işletilen ticari işletmelerden satılan malzeme, para, senet, çek gibi değerli malzemelerin çalınmasıdır. İş yeri olarak kullanılan yerler örnek olarak; süpermarket ve marketler, mağazalar, alışveriş merkezi, restoran, gece kulübü ve barlar, otel ve tatil köyü ve fabrikalardır.

Kamu Kurumundan Hırsızlık

Kamu hizmetlerini yürüttüğü binalardan malzeme veya çalışanların para ziynet eşyası gibi değerli eşyaların çalınmasıdır. Kamu kurumlarına örnek olarak; hastaneler, belediyeler, adliye binaları, devlet daireleri müze ve ören yerleri verilebilir.

Oto Hırsızlığı

Karayolu trafik kanununa göre tescil edilmiş olan araçların çalınmasıdır.

Otodan Hırsızlık

Karayolu Trafik Kanunu'na göre tescil edilmiş olan araçların içerisinde çanta, cüzdan, para gibi değerli eşyalar veya araca ait teyp gibi gereçlerin çalınmasıdır.

Açıktan Hırsızlık

Açıktaki bırakılan eşyaların çalınmasıdır.

Kapkaççılık

Kişilerin beraberinde taşıdıkları eşyaları, genellikle de bayanların taşıdıkları çantaların ellerinden veya omuzlarından ansızın zorla alınarak çalınması olayıdır.

Yankesicilik

Bir şahsın üzerinden, cebinden, taşıdığı çantasından bilgisi ve rızası olmaksızın, değişik usul ve yöntemlerle cüzdan, değerli eşya ve parasının çalınması olayına genel anlamda yankesicilik suretiyle hırsızlık olayı denir.

Muslukçuluk

Vatandaşların abdest almak için üzerlerinden çıkarak askıya astıkları ceket vb. eşyalardan yapılan hırsızlıktır.

Pislikçilik Suretiyle Hırsızlık

Şahıslara üzerlerinde pislik olduğunu söyleyerek temizleme bahanesiyle, para veya benzeri eşyaların çalınmasıdır.

Zarfçılık

Yere zarf atarak bulanı soyma yoluyla yapılan, sokaklarda iskambil kâğıtlarıyla halkı dolandırma, hayır işi yapacaklarını söyleyerek zarf içinde bulunan bir miktar parayı göstermek suretiyle diğer şahıslardan da para alma olayıdır.

Oyalamak Suretiyle Yapılan Hırsızlık

İş yerlerinde veya ikametlerde şahısların bir anlık dalgınlıklarından faydalanarak çanta, cep telefonu vb. eşyaların alınması olayıdır.

Tavcılık Suretiyle Yapılan Hırsızlık

Şahısların çeşitli usullerle ikna edilerek ellerinde bulunan para veya değerli eşyaların alınması olayıdır.

Falcılık Suretiyle Yapılan Hırsızlık

Fal bakma bahanesiyle para veya değerli eşyaların alınması olayıdır.

Tantanacılık

Kendi aralarında kavga ediyormuş izlenimi vererek kavgayı ayırmak isteyen şahısların üzerinden yapılan hırsızlık olayıdır.

Zarfçılık, hayır işi yapacaklarını söyleyerek zarf içinde bulunan bir miktar parayı göstermek suretiyle diğer şahıslardan da para alma olayıdır.

Örnek

- Osmaniye'de sabaha karşı bir oto yıkamacıya giren kapşonlu hırsız, iş yerinde bulunan güvenlik kamerasını fark edince kameranin bulunduğu yere çıkarak kameranin açısını değiştirdi. İçeride bir süre dolaşan hırsız çalacak bir şey bulamayınca çöp kutusunu alarak olay yerinden ayrıldı. Güvenlik kamerası kayıtlarını inceleyen iş yeri sahibi hırsızın yakalanması için polise başvurdu.

Mal varlığına yönelik suçlar sadece hırsızlık ile sınırlı değildir. Farklı şekillerde de başkalarının mallarına yönelik saldırılar meydana gelmektedir. Bu suçlar şunlardır:

Yağma (Gasp)

Yağma Suçu, diğer adıyla gasp suçu, başkasına ait bir malın cebir veya tehdit kullanılarak alınmasıyla oluşur. Yağma suçu, TCK'nın 148. ve 150. maddeleri arasında düzenlenmiştir. Yağma suçu, mağdurun malvarlığına yönelik gerçekleştirilen haksız bir eylemdir. Bu nedenle, suçun konusu belli bir ekonomik değeri olan herhangi bir menkul maldır. *Yargıtay içtihatlarına göre gayrimenkul mal yağma suçunun konusu olamaz.*

Yargıtay içtihatlarına göre gayrimenkul mal yağma suçunun konusu olamaz.

Hırsızlık suçu ile gasp suçu arasında ortak olan fiil, başkasına ait olan malın alınması fiilidir. Yağma suçu, hırsızlık suçunun unsuru olan başkasına ait olan malın alınması fiilinin, cebir ve tehdit ile işlenmesi sonucu meydana gelir.

Mala Zarar Verme

Başkasına ait taşınır veya taşınmaz malını kısmen veya tamamen yıkma, tahrip etme, yok etme, bozma, kullanılamaz hâle getirme veya kirletme ile haklı bir neden olmaksızın, sahipli hayvanı öldürmek, işe yaramayacak hâle getirmek veya değerinin azalmasına neden olmaktır.

Hakkı Olmayan Yere Tecavüz

Bir hakka dayanmaksızın başkasına ait taşınmaz mal veya eklentilerini malikmiş gibi tamamen veya kısmen işgal etmek veya sınırlarını değiştirmek veya bozmak veya hak sahibinin bunlardan kısmen de olsa yararlanmasına engel olmaktır.

Dolandırıcılık

Hileli davranışlarla bir kimseyi aldatıp onun veya başkasının zararına olarak kendisine veya başkasına bir yarar sağlamaktır.

Kaybolmuş veya Hata Sonucu Ele Geçirilmiş Eşya Üzerinde Tasarruf

Kaybedilmiş olması nedeniyle malikinin zilyetliğinden çıkmış olan ya da hata sonucu ele geçirilen eşya üzerinde, iade etmeksizin veya yetkili mercileri durumdan haberdar etmeksizin malik gibi tasarrufta bulunmaktır.

Karşılıksız Yararlanma

Otomatlar aracılığı ile sunulan ve bedeli ödendiği takdirde yararlanılabilen bir hizmetten ödeme yapmadan yararlanmak ve abonelik esasına göre yararlanılabilen elektrik enerjisinin, suyun veya doğal gazın sahibinin rızası olmaksızın ve tüketim miktarının belirlenmesini engelleyecek şekilde tüketilmesidir.

Mal varlığına karşı meydana gelebilecek suçların önlenmesinde alınması gereken genel tedbirler şunlardır:

Koruma ve güvenlik hizmeti, üniformalı özel güvenlik görevlileri tarafından yapılmalıdır.

- *Koruma ve güvenlik hizmeti üniformalı özel güvenlik görevlileri tarafından yapılmalıdır.*
- Belli bir merkezden takip ve kumanda edilebilen, korunan yerin özelliklerine göre izleme işleminin yapıldığı ve sürekli kayıt yapılan güvenlik kameraları belli noktalara yerleştirilmelidir. Çünkü hırsızlık maksadı ile gelen kişide bu önlemler caydırıcılık etkisi gösterir. Bunun yanında mala zarar verme eylemleri başlar başlamaz sonlandırılabilir.
- Koruma hizmeti verilen alana istenmeyen kişi, eşya, araç girişi ile soygun ve sabotajların engellenmesi için çevresine duvar, beton bariyer, tel örgüler gibi fiziki önlemler alınmalıdır. Ayrıca giriş çıkışların kontrollü sağlanması amacıyla taşıt kapanları, bariyer veya açılır kapanır kapı sistemleri kullanılmalıdır.
- Koruma hizmeti verilen alanının çevresi devamlı aydınlatma sistemleri ile aydınlık tutulmalıdır. Çünkü hırsızlık suçları genellikle gecenin ilerleyen saatlerinde karanlığın en yoğun olduğu saatlerde meydana gelmektedir.
- Tel örgü veya tesis edilen fiziki engeller aşıldığında veya aşılmaya çalışıldığında tehdidi algılayan, kontrol merkezine haber veren elektronik erken algılama sistemleri kurulmalıdır.
- Koruma alanı içerisinde devriye köpekleri kullanılarak önlemler alınmalıdır.
- Özellikle geceleri özel güvenlik görevlileri devriye görevi yerine getirerek olumsuzlukların önüne geçilebilir.
- Kişilerin araçlarını park ettiği yerlerde aydınlatma sistemleri ve kamera sistemleri kurulmalı ve 24 saat izlenmelidir.
- Zaman zaman devriye görevlileri otoparklara giderek araçların camlarını veya kapılarını olumsuz durumlara karşı kontrol etmelidir.
- Koruma ile görevli oldukları alanlara ilgisiz yabancı kişileri almamalıdır. Yabancı kişilerin giriş çıkışlarını kontrol altına alabilmek için giriş çıkışların kartlı ve şifreli sistemler ile yapılması sağlanmalıdır.

- Hayır, işi gibi işler ile koruma alanlarına girmek isteyen veya farklı bahanelerle buralarda olay çıkartan kişileri buralardan uzaklaştırmalıdır.
- *Görev alanı içerisinde başkasının malını izinsiz kullanan veya zarar vermeye çalışanlar özle güvenlik görevlileri tarafından engellenmelidir.*
- Kaçak elektrik, su ve doğalgaz kullanımına karşı buraların saatlerinin olduğu yerler kontrol edilmelidir.
- Görev alanı içerisinde açık da eşyası bulunan kişiler uyarılmalı veya bu eşyalar sürekli kontrol edilmelidir.
- Kaybolmuş eşyalar emanete alınarak sahipleri bulunmalı ve başkaları tarafından kullanımları engellenmelidir.
- Özellikle kalabalık yerlerde yapılan görevlerde kişiler yankesiciliğe karşı uyarılarak kalabalığın yoğun olduğu yerlerde devriye görevlileri hazır bulunmalıdır.
- *Otopark olarak kullanılan yerlerde alanın büyüklüğüne göre devamlı iki özel güvenlik görevlisi devriye olarak görevlendirilmelidir.*
- Özellikle iş yerlerinde satıcıyı oyalamak suretiyle kişilerin eşyalarına yönelik yapılacak saldırılara karşı kişiler uyarılmalı ve şüphelenilen kişiler kontrol altında tutulmalıdır.
- Ticari işletmelerde personel tarafından yapılması muhtemel hırsızlık olaylarına karşı mesai giriş çıkışları kontrollü şekilde sağlanmalıdır.

Bireysel Etkinlik

- Mal varlığına karşı suçların önlenmesinde teknik cihazlarla alınan önlemler mi yoksa fiziki olarak alınan önlemler mi daha etkilidir?

Şahıslara karşı meydana gelebilecek suçlarda korunan yarar, kişinin yaşama hakkı, özgürlük ve beden bütünlüğüdür.

ŞAHISLARIN ÖZGÜRLÜKLERİNE VÜCUT BÜTÜNLÜKLERİNE VE HAYATLARINA KARŞI MEYDANA GELEBİLECEK SUÇ TÜRLERİNİ ÖNLEME

Özel güvenlik görevlileri koruma ve güvenlik hizmeti verdikleri yerlerdeki insanların canlarını ve mallarını korumakla görevlendirilmiştir. Burada amaç suçun oluşmasını önlemek veya oluştuğunda zamanında müdahale ederek zararı asgari ölçülerde meydana gelmesini sağlamaktır. *Ancak asıl istenen suçun meydana gelmesini önlemektir.* Bunun içinde suç işleme imkânlarının ortadan kaldırıldığı gerek fiziki gerek teknik gerekse de bedeni önlemlerin alınması gerekmektedir.

Şahıslara karşı meydana gelebilecek suçlarda korunan yarar, kişinin yaşama hakkı, özgürlükleri ve beden bütünlüğüdür. Yaralamayı meydan getiren hareketler, bedene yönelik hareketlerdir. Bir aletle kişiye vurmak olabileceği gibi kişiye elle, yumrukle vurmak, şiddetli sarsma gibi hareketler de yaralama sonucu doğurabilir.

Kendini koruyamayacak güçlükte olanı terk etmek vücut bütünlüğüne yönelik suçlardandır.

Kendini koruyamayacak güçlükte olanı terk etmek veya yardıma ihtiyacı olmayan kişiye yardım etmemek de vücut bütünlüğüne yönelik suçlardandır. Çünkü böyle bir durumda kişinin zarar görme ihtimali ortaya çıkmaktadır. Yapılan hareketlerin şiddetinin artması sonucu kişinin yaşamının sonlanmasına da sebep olabilmektedir. Bunun yanında kişinin bazı haklarına ulaşmasının engellenmesi özeline girilmesi veya kendi hareket serbestisinin kısıtlanması gibi durumlarda kişinin özgürlüğüne yönelik suç oluşturan eylemlerdir.

Resim 11.2. Kasten Öldürme

Şahıslara yönelik suçları hayata karşı, vücut bütünlüğüne karşı ve kişinin özgürlüğüne dair suçlar olarak sınıflandırabiliriz.

Şahısların Hayatlarına Karşı Meydana Gelebilecek Suçlar

Kasten Öldürme

Bir kişinin yaşamına farklı sebeplerden ve farklı şekillerde kasten son verilmesi olayıdır.

Şahısların Vücut Bütünlüğüne Karşı Meydana Gelebilecek Suçlar

Kasten Yaralama

Kasten başkasının vücuduna acı vermek veya sağlığının ya da algılama yeteneğinin bozulmasına neden olmaktır. Bu suç bıçakla, kesici delici diğer aletlerle, silahla veya bedeni kuvvet ile işlenebilmektedir.

Terk

Yaşı veya hastalığı dolayısıyla kendini idare edemeyecek durumda olan ve bu nedenle koruma ve gözetim yükümlülüğü altında bulunan bir kimseyi kendi hâline terk etmektir. Bu suç genellikle ufak çocukların bırakılması ya da kendi ihtiyaçlarını gideremeyecek kadar yaşlı olan insanların ebeveynleri ya da bakmakla yükümlü oldukları kişilerin terk etmesi ile işlenmektedir.

Yardım veya Bildirim Yükümlülüğünü Yerine Getirmeme

Yaşı, hastalığı veya yaralanması dolayısıyla ya da başka herhangi bir nedenle kendini idare edemeyecek durumda olan kimseye hâl ve koşulların elverdiği ölçüde yardım etmeyen ya da durumu derhâl ilgili makamlara bildirmemektir. Bu suç ihtiyaç durumunda yardım edilmemesi veya ilgili yerlere bildirilmemesi ile işlenmektedir.

Cinsel saldırı, cinsel davranışlarla bir kimsenin vücut dokunulmazlığını ihlal etmek veya sarkıntılık yapmaktır.

Cinsel Saldırı

Cinsel davranışlarla bir kimsenin vücut dokunulmazlığını ihlal etmek veya sarkıntılık yapmaktır.

Cinsel Taciz

Bir kimseyi cinsel amaçlı olarak taciz etmektir.

Çocukların Cinsel İstismarı

Çocuğu cinsel yönden istismar etmek faydalanmak veya sarkıntılık yapmaktır.

Şahısların Özgürlüğüne Karşı Meydana Gelebilecek Suçlar;

Kişiyi Hürriyetinden Yoksun Kılma

Bir kimseyi hukuka aykırı olarak bir yere gitmek veya bir yerde kalmak hürriyetinden yoksun bırakmaktır. Genellikle önemli kişilerin korunmasında karşılaşılabilecek suçtur. Çünkü gerek ekonomik gerekse de rekabet amaçlı olarak önemli kişilere veya ailelerine yönelik kaçırma eylemleri yapılmaktadır.

Eğitim ve Öğretim Hakkının Engellenmesi

Cebir veya tehdit kullanılarak ya da hukuka aykırı başka bir davranışla, devletçe kurulan veya kamu makamlarının verdiği izne dayalı olarak yürütülen her türlü eğitim ve öğretim faaliyetlerine, kişinin eğitim ve öğretim hakkını kullanmasına, öğrencilerin toplu olarak oturdukları binalara veya bunların eklentilerine girilmesine veya orada kalınmasına engel olmaktır. *Bu suç eğitim kurumlarında veya bunların yurt olarak kullanılan öğrencilerin kaldıkları yerlerde görevli olan özel güvenlik görevlilerinin görev alanına girmektedir.*

Kamu Hizmetlerinden Yararlanma Hakkının Engellenmesi

Cebir veya tehdit kullanılarak ya da hukuka aykırı başka bir davranışla bir kamu faaliyetinin yürütülmesine, kamu kurumlarında veya kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarında verilen ya da kamu makamlarının verdiği izne dayalı olarak sunulan hizmetlerden yararlanılmasına engel olmaktır. *Bu suç kamu kurum ve kuruluşlarında yani hastane, belediye gibi kurumlarda görevli olan özel güvenlik görevlilerinin görev alanına girmektedir.*

Konut Dokunulmazlığının İhlali

Bir kimsenin konutuna, konutunun eklentilerine rızasına aykırı olarak girmek veya rıza ile girdikten sonra buradan çıkmamaktır. Bu suç ikametlerde ve işyerlerinde sağlanan koruma ve güvenlik hizmetlerinde karşımıza çıkmaktadır

Kişilerin Huzur ve Sükûnunu Bozma

Sırf huzur ve sükûnunu bozmak maksadıyla bir kimseye ısrarla, telefon edilmesi, gürültü yapılması ya da aynı maksatla hukuka aykırı başka bir davranışta bulunulmaktır.

Şahıslara karşı meydana gelebilecek suçların önlenmesinde alınması gereken genel tedbirler şunlardır:

- Konut veya iş yerlerinin çevresi duvarlar ve tel örgüler ile çevrilmelidir. Tel örgüleri ve duvarı aşmanın yasak olduğunu gösterir ikaz levhaları görünecek şekilde asılı olmalıdır.
- *Kontrol noktalarında, içeriye giriş-çıkışı fiziki olarak engelleyen bariyerler ve araçların gireceği yönü gösteren kapanlar olmalı ve güvenlik görevlisinin isteğine bağlı olarak açılıp kapanmalıdır.*
- Harekete duyarlı erken algılama ve uyarı sistemleri ile kamera sistemleri kurulmalı ve bunları kontrol eden ve izleyen bir koruma görevlisi devamlı hazır bulundurulmalıdır.
- Girilmesi istenmeyen yerler kapalı olmalı ve devamlı kilitli tutulmalıdır.
- Koruma hizmeti verilen yerlerin giriş çıkışlarına kartlı sistemler, turnikeler ve sabit noktalar yapılmalı ve giriş çıkışlarda devamlı koruma görevlileri bulunmalıdır.
- Koruma ve güvenlik hizmeti verilen alanlarda korumakla yükümlü olunan kişilere yönelik silahlı, bıçaklı veya başka şekilde yapılacak saldırılara karşı elde bulunan teçhizatlar ile karşı koyulmalıdır.
- Özel güvenlik görevlisinin silahlı ise silahı devamlı bakımlı olmalı, silahlı değil ise diğer teçhizatları kelepçe, cop ve düdük her zaman yanında kullanmaya hazır bir şekilde bulundurulmalıdır.
- Görev alanına yabancı kişiler alınmamalıdır. Eğer girmişlerse bu kişiler vakit kaybetmeden bulunduğu alandan çıkarılmalıdır.
- Görev alanı içerisinde bulunan kişilerin çocuklarının yalnız başına gördükleri zaman ailelerine haber verilmelidir. Bunun yanında yabancı kişiler ile konuşan çocuk görüldüğü zaman vakit kaybetmeden yabancı şahsı bulunduğu bölgeden uzaklaştırarak çocuğun ailesine haber verilmelidir.
- *Görev alanı içerisinde yaşlı veya hasta evsiz kişilerin görülmesi hâlinde vakit kaybetmeden onlara yardım edilmeli ve ilgili kurumlara haber verilmelidir.*
- Görev alanı geniş bir alanı kapsıyorsa yalnız başına gezmekte olan kadınlara eşlik edilerek herhangi bir saldırıya maruz kalmaları engellenmelidir.
- Park, bahçe veya konutlarda başkasını rahatsız edecek şekilde gürültü veya başka davranışlar yapılmasına izin verilmemelidir. Bu tür davranışların devamı hâlinde ilgili kişiler men edilmeli ve genel kolluk görevlilerine bilgi verilmelidir.

Görev alanına yabancı kişiler alınmamalıdır. Eğer girmişlerse bu kişiler vakit kaybetmeden bulunduğu alandan çıkarılmalıdır.

- Eğitim kurumlarında görevli olan kişiler her ne suretle olursa olsun yabancı kişileri bu kurumların yerleşkesinden uzaklaştırmalıdır. Eğitim öğretimi engelleyecek davranışlarda bulunanlar engellenmelidir. Ayrıca eğitim kurumlarının yurtlarında kalan öğrencilerin konaklamalarına engel olan kişiler men edilmelidir.
- Kamu kurum ve kuruluşlarda kamu hizmetinin yapılmasını her ne suretle olursa olsun engelleyen kişiler hemen kurumdan uzaklaştırılmalıdır.
- Görevli olunan alanda bulunan kişilerin konutlarına izinsiz girmeye çalışanlar veya sorun çıkartanlar derhâl uzaklaştırılmalıdır.

KABAHATLER KANUNU KAPSAMINA GİREN SUÇLARIN ÖNLENMESİ

Kabahatler, adli bir suç olmamakla birlikte başka insanları rahatsız eden davranışlardır.

Kabahatler, adli bir suç olmamakla birlikte başka insanları rahatsız eden davranışlardır. Toplumun bir arada sorunsuz yaşaması için bu tür davranışların cezalandırılması gereklidir. Bu tür davranışlar genellikle idari para cezası ile cezalandırılır. Özel güvenlik görevlileri görev alanlarında kabahatler kapsamına giren suçları da önlemek zorundadırlar.

Kabahatler kapsamına giren suçlar ise şunlardır:

Dilencilik

Yardıma muhtaç olduğu gerekçesiyle başka insanlardan para, yiyecek vb. şeyler istemek eylemidir. Geçimini bu şekilde sağlayan kişiye de dilenci denir.

Sarhoşluk

Fazla miktarda alkollü içecek tüketiminin neden olduğu, duyu bozuklukları, hareket uyumsuzlukları, konuşma bozuklukları, saldırganlık veya mutluluk hissi gibi davranışların genel adıdır. Sarhoş olarak başkalarının huzur ve sükûnunu bozacak şekilde davranışlarda bulunan kişi cezalandırılır.

Gürültü

Hoşa gitmeyen, istenmeyen, rahatsız edici ses olarak tanımlanır. Başkalarının huzur ve sükûnunu bozacak şekilde gürültüye neden olan kişi cezalandırılır.

Rahatsız Etme

Mal veya hizmet satmak için başkalarını rahatsız eden kişi cezalandırılır.

Tütün Mamullerinin Tüketilmesi

Kamu hizmet binalarının tütün mamulü tüketilmesine tahsis edilen alanlar dışında kapalı alanlarında tütün mamulü tüketen kişi ve özel hukuk kişilerine ait olan ve herkesin girebileceği binaların kapalı alanlarında, tütün mamullerinin tüketilemeyeceğini belirtir açık bir işarete yer verilmesine rağmen, bu yasağa aykırı hareket eden kişi cezalandırılır.

Çevreyi Kirletme

Eysel atık ve artıkları, bunların toplanmasına veya depolanmasına özgü yerler dışına atan kişiler cezalandırılır.

Silah Taşıma

Yetkili makamlardan ruhsat almaksızın kanuna göre yasak olmayan silahları(satır, döner bıçağı vs.) park, meydan, cadde veya sokaklarda görünür bir şekilde taşıyan kişi cezalandırılır.

Şekil 11.3. Gürültü

Kabahatler Kanunu kapsamına giren suçların önlenmesinde alınması gereken genel tedbirler şunlardır:

- *Görev alanı içerisinde özellikle konutların ve iş yerlerinin bulunduğu yerlerde dilencilik yapan kişiler uzaklaştırılmalıdır.*
- Görev bölgesinde bağırarak suretiyle mal ve hizmet satmak isteyen kişiler hemen uzaklaştırılmalıdır.
- Dilenci seyyar satıcı gibi kişilerin görev alanlarına girmeleri giriş çıkışlarda yapılan kontroller ile engellenmelidir.
- Başkalarını rahatsız edecek şekilde gürültü yapan kişiler uyarılır. Devam etmeleri hâlinde gerekli işlemler yapılarak men edilmelidir.
- Kamu kurum ve kuruluşlarında kişilerin kapalı alanlarda sigara içmesine engel olunur. Özel mülkiyetlerde gerekli uyarıların olması hâlinde özel güvenlik görevlisi tarafından insanların sigara içmesi engellenmelidir.
- Görev alanında kişilerin çöplerini evsel atık atılan yerlere atmaları konusunda uyarılarda bulunulmalıdır.
- Kamuya açık alanlarda özellikle özel güvenlik görevlisinin görevli olduğu alanlarda silahını görünür şekilde taşıyan kişiler uyarılarak şüphelenilen bir durum söz konusu olması hâlinde derhâl genel kolluğa haber verilmelidir.

Görev bölgesinde bağırarak suretiyle mal ve hizmet satmak isteyen kişiler hemen uzaklaştırılır.

Bireysel Etkinlik

- Kabahatler Kanunu kapsamında yapılan eylemlere niçin adli değil de idari yaptırımlar uygulanmasını kendi aranızda tartışınız.

TERÖR KAPSAMINA GİREN SUÇLARIN ÖNLENMESİ

Terörist eylem, genelde bir grubun başka bir gruba veya başka bir ülkeye mesaj veya uyarı vermek için gerçekleştirdiği eylemdir.

Türkiye’de 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu’nun 1. maddesinde terör; “Cebir ve şiddet kullanarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasada belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasî, hukukî, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletinin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, Devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü suç teşkil eden eylemlerdir.” şeklinde tanımlanmaktadır.

Hedefe ulaşmada her yolu meşru sayan terörizm insanlık tarihi kadar eski bir olgudur, dolayısıyla terörün amaç ve stratejisi zamanla teknolojik gelişim ve sosyo-ekonomik yapıya paralel olarak gelişmiş, tahrip ettiği toplumların dini-ırki-ekonomik ve sosyal yapısını ideolojisi doğrultusunda araç olarak kullanmış ve bu suretle kendisine finans kaynağı yaratmıştır. *Sağladığı bu büyük miktardaki finans kaynakları ile dar bölge sınırlarını aşarak sınırlar ve kıtalararası boyut kazanmıştır. Günümüzde terörün bütün dünyada ortaya çıkış sebepleri sosyal ve ekonomik olgulara dayanmaktadır.*

Terörün en önemli yönü ise, şiddet içermesidir. İdeolojik koşullar; örgütün, hedeflerine ulaşabilmesi için şiddete başvurulmasını dayatmaktadır. Bulunduğu ülkedeki rejimi yıkmayı hedefleyen örgüt, "silahlı mücadele" adı verilen şiddet uygulamalarıyla kendini göstermekte, şiddet yoğunlaştıkça, korku içinde örgüte yaklaşan insanların sayısı artmaktadır.

Terörist saldırılarda ilk amaç ölüme sebebiyet vermek, hedef alınan kişi veya kişilerin ölmesidir. İkinci amaç, bu ölümcül saldırı neticesinde toplumsal bir korku yaratmaktır. Üçüncü amaç ise bu toplumsal korku üzerinden mesaj vermektir. Terörist eylem, genelde bir grubun başka bir gruba veya başka bir ülkeye mesaj veya uyarı vermek için gerçekleştirdiği eylemdir. Mesaj ve uyarı diyorum çünkü yapılan eylem sonrasında hedef kitle tümüyle yok edilemez. Hedef kitle yok edilmeye çalışılabilir ancak toplumsal boyutta bir eylem olduğu için mesaj ve uyarı anlamı taşımaktan öteye gidemez. Ancak bu mesaj ve uyarılar ölüme sebebiyet verdiği için toplumda hiçbir kesim tarafından onaylanmaz. Yakın geçmişimizde

terör örgütlerinin özellikle, legal kuruluşlar olan bazı dernek, sendika ve siyasi partileri de kullanarak, metropoller başta olmak üzere semt, mahalle ve sokak bazında hâkimiyet tesis etmeye çalıştıkları bilinmektedir.

Terörist stratejileri, terörist liderlerin ve militanlarının hayal gücü ile sınırlıdır.

Terörist stratejileri, terörist liderlerin ve militanlarının hayal gücü ile sınırlıdır. Terörist gruplar arasında en yaygın olarak bilinen strateji, halk kitlelerinin ve medyanın dikkatini çekecek şiddet eylemlerine girmek veya girme tehdidinde bulunmak suretiyle hükûmetleri etkilemek, dengelerini sarsmak ve korku yaratmaktır. Son zamanlarda sıkça rastlanılan eylemler, bomba ile yapılan eylemlerdir.

Terör kapsamında meydana gelebilecek eylemler şunlardır:

Bombalı Araç Eylemleri

Patlayıcı maddenin araca yerleştirilmesi ile hazırlanan bombadır. Hedefte daha büyük etki bırakabilmek veya belirli bir alanda daha fazla kişiye zarar vermek için hazırlanan bomba türüdür. Genellikle güvenlik güçlerinin bulunduğu yerlere yönelik yapılan terör eylemlerinde sıkça kullanılmaktadır. Bu tür eylemler aracın terk edilmesi veya hedefe araç ile çarpma neticesinde gerçekleştirilmektedir.

Resim 11.4. Bombalı Araç

Canlı Bomba Eylemleri

Bir kişinin vücudunun herhangi bir yerine yerleştirmiş olduğu patlayıcıları kullanarak kendisini öldürmesi ve hedef ile birlikte çevresine de büyük zarar vermesidir. Bu eylemi yapan kişiye ise çoğunlukla "canlı bomba" veya "intihar bombacısı" denir.

Şüpheli Paket Eylemleri

Belirlenen yerdeki kişilere zarar vermek amacıyla belirlenen hedef noktaya çanta, poşet, kutu gibi farklı kamuflaj cisimleri ile birlikte bırakılan ve açıldığında patlayan düzeneklerdir. Bir kişiye yönelik saldırı hazırlanmışsa bu kargo kolisi şeklinde kişiye gönderilerek veya çalıştığı yere poşet veya paket gönderme şeklinde gerçekleştirilmektedir. Fazla kişi öldürmeye yönelik yapılan eylemlerde hedef

olarak seçilen alana poşet veya çanta bırakmak suretiyle ya da yakınlarda bulunan çöp kutusuna koymak suretiyle eylem gerçekleştirilmektedir.

Resim 11.5. Şüpheli paket

Önemli Kişiye Yönelik Yapılan Suikastlar ve Adam Kaçırma Eylemleri

Önemli kişilere yönelik olarak silahlı saldırı, bombalı saldırı veya buna benzer şekilde yapılan saldırılardır. Bunun yanında önemli kişinin kendisinin kaçırılması veya aile yakınlarının kaçırılması da söz konusudur.

Silahlı saldırılar Tarzındaki Eylemler

Polis ve askeri binalar, araçlar ve personele karşı ayrıca diğer devlet kurumlarına karşı yapılan saldırılardır. Silahlı saldırılar bombalı araç ve canlı bomba eylemleriyle birlikte yapıldığı görülmektedir.

Silahlı saldırılar bombalı araç ve canlı bomba eylemleriyle birlikte yapıldığı görülmektedir.

Örnek

- Ankara, Kızılay Meydanı'nda seyir hâlindeki bomba yüklü araçla saldırı yapıldı. Olayda 30 kişi olay yerinde, 7 kişi de hastanede hayatını kaybetti. 15'i ağır 71 kişinin yaralandığı açıklandı. (13 Mart 2016, www.haberler.com)

Terör kapsamına giren eylemlerin önlenmesinde alınması gereken genel tedbirler şunlardır:

- Binlerce insanın katılabileceği toplantılar, basın açıklamaları, yürüyüşler, sahne gösterileri ve konserler gibi faaliyetlerin bombalı eylemlere açık bir hedef olabileceği bilinmeli ve buna göre yeteri kadar güvenlik personeli ile (genel ve özel kolluk) önlemlerin alınması gerekmektedir.
- Devlet büyüklerinin veya önemli kişilerin programları dâhilinde kullanacağı güzergâhlarda yavaşlama yapacakları yerlerde veya araç ile durduktan sonra ineceği, halkın içine karışacağı yerlerin risk taşıyabileceği değerlendirilmeli ve bu yerlerde daha fazla dikkat edilmeli ve tedbirler artırılmalıdır.

Görev alanında görülen şüpheli paket ile ilgili olarak paketin bulunduğu bölgenin çevresi hemen boşaltılarak genel kolluğa haber verilir.

- Şüpheli görülen şahıslar ile ilgili temaslar mümkün olduğunca uzaktan ve araya engel koyarak yapılmalıdır. Bunun yanında şüpheli şahıslara müdahale esnasında şahıs dikkatle izlenmeli anormal davranışlarda bulunuyor mu, fiziksel aktivitelerinde nasıl değişiklikler oluyor dikkatlice takip edilmelidir.
- Şüpheli şahısların elleri ve parmakları görünecek şekilde kontrol altında olmalı ve ellerini giysilerinin altına sokmaları ve yanlarında çanta varsa açmaları engellenmelidir.
- *Toplu olarak düzenlenen faaliyetlerde kişiler aranarak faaliyetin olduğu alana alınmalı ve aramalar cihazlar yardımıyla yapılmalıdır.* Aramalar esnasında patlayıcı madde veya benzer bir durumla karşılaşılması hâlinde etraf boşaltılmalı kordon içerisine alınmalı ve uzman ekibin gelmesi beklenmelidir.
- Kamu kurum ve kuruluşların çevresinde gerekli güvenlik önlemleri gerek kameralar ile gerekse de yeterli sayıda güvenlik görevlisi (genel veya özel kolluk) ile korunmalıdır. Belli noktalara güvenlik amacı ile kulübeler konulup nöbet tutturularak güvenlik sağlanmalıdır.
- *Kamu kurum ve kuruluşlarına giren tüm şahısların hâl ve hareketleri takip edilmeli ve normalin dışında davranış sergileyenler kontrol edilmelidir.*
- Kamu kurum ve kuruluşlara giriş esnasında daimi personelin ve ziyaretçilerin kullandıkları giriş kartları belirlenmeli ve bu kartlar ile giriş çıkışların sağlanması noktasında sıralı güvenlik amirleri tarafından sürekli denetimler yapılmalıdır. Ayrıca ziyaretçi ve personel girişleri ayrı yerlerden yapılmalıdır.
- Ziyarete gelen kişileri resmî kimlik belgesi olan ehliyet, nüfus cüzdanı vb. belgeleri alınarak kayıtları yapıldıktan sonra ziyaretçi kimlik kartı vermek suretiyle gerekli teknik cihazlardan geçirilerek içeriye alınmalıdır. Ya da içeriye alınmadan ziyaretçi odası olan kısımlarda ziyaret edilecek kişi ile görüşmesi sağlanmalıdır.
- Kamu kurum ve kuruluşların giriş çıkışları ve çevresi devamlı kapalı devre kamera sistemi ile izlenerek kayıtları belirli bir süre saklanmalıdır. Kurum içerisine girişler cihazlardan yapılmalıdır. Ziyaretçilerin ve kurum çalışanlarının eşyalarının kontrol edilebileceği cihazlar olmalıdır.
- Kamu kurum ve kuruluşlarında mümkün olduğu sürece ziyaretçilerin ve çalışanların otoparkları ayrı olmalıdır. Bunun yanında ziyaretçi otopark girişlerinde araçlar gerekli kontroller yapıldıktan sonra içeriye alınmalıdır.
- Kamu kurum ve kuruluşlarında çalışan ve servis kullanan personel göreve geliş gidişleri esnasında devamlı aynı güzergâhı kullanmamalı ve servis araçlarının güvenliği sağlanmalıdır.
- *Görev alanında görülen şüpheli paket ile ilgili olarak paketin bulunduğu bölgenin çevresi hemen boşaltılarak genel kolluğa haber verilmelidir.*
- Kişilerin kaçırılmasını engellemeye yönelik olarak programları gizli tutulmalıdır. Koruma planları devamlı güncellenmelidir. Ziyaret edilecek yerin özelliğine göre yeteri kadar görevli ile koruma hizmeti sağlanmalıdır.

- Çalıntı araçlar var ise bunlarla ilgili gerekli bilgiler alınmalı ve tüm koruma ekibi ile paylaşılmalıdır.

Bireysel Etkinlik

- Terör eylemlerini genellikle neden patlayıcı kullanıldığını ve en çok hangi patlayıcı maddeler ile saldırılar gerçekleştirildiğini araştırınız.

Özet

•ÖZEL GÜVENLİK GÖREVLİLERİNİN GÖREV ALANLARINDA KARŞILAŞABİLECEKLERİ SUÇ TÜRLERİ

- Görev alanının bu kadar genişlemesi özel güvenlik görevlilerinin karşılaştıkları suçların çeşitliliğini artırmıştır. Bu suçlar, koruma ve güvenlik hizmeti verilen şahsa karşı veya mal varlığına yönelik doğrudan yapılan eylemler şeklinde olabileceği gibi görevli olunan konut, iş yeri veya kurumun fiziksel yapısına yönelik eylemler de olabilmektedir.
- Özel güvenlik görevlilerinin görev alanında karşılaştıkları suç türleri şunlardır:
- Mal varlığına karşı meydana gelebilecek suçlar
- Şahısların özgürlüklerine, vücut bütünlüklerine ve hayatlarına karşı meydana gelebilecek suçlar
- Kabahatler kapsamına giren suçlar
- Terör kapsamına giren suçlar
- Kişilerin mallarına yönelik meydana gelebilecek suç niteliği taşıyan eylemlerin öncesinde gerekli tedbirlerin alınarak gerçekleşmesi engellenmelidir. Bu kapsamda yukarıda sayılan suç türlerinden özel güvenlik görevlisinin görev alanında karşılaştığı ve önlem alması gerekli olan mala karşı suçlar şunlardır; Hırsızlık, İkametten hırsızlık, İş yerinden hırsızlık, Kamu kurumundan hırsızlık, Oto hırsızlığı, Otodan hırsızlık, Açıkta hırsızlık, Yankesicilik, Kapkaççılık, Muslukçuluk, Zarfçılık, Oyalamak suretiyle yapılan hırsızlık, Tantanacılık, Yağma, Mala zarar verme, Hakkı olmayan yere tecavüz, Dolandırıcılık, Kaybolmuş veya hata sonucu ele geçirilmiş eşya üzerinde tasarruf, Karşılıksız yararlanmadır.
- Kişilerin yaşamlarına, bedenlerine ve özgürlüklerine yönelik yapılacak saldırılar engellenmelidir. Özel güvenlik görevlisinin görev alanında karşılaştığı ve önlem alması gerekli olan şahıslara karşı suçlar şunlardır:
- Hayata karşı suçlar; kasten öldürme
- Vücut bütünlüğüne karşı suçlar, kasten yaralama, terk, yardım veya bildirim yükümlülüğünün yerine getirilmemesi, cinsel saldırı, cinsel taciz, çocukların cinsel istismarı.
- Kişinin özgürlüğüne karşı suçlar; kişiyi hürriyetinden yoksun kılma, eğitim öğretim hakkının engellenmesi, kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi, konut dokunulmazlığının ihlali, kişilerin huzur ve sükûnunu bozma.
- Kabahat kavramıyla kanunun, karşılığında idari yaptırım uygulanmasını öngördüğü haksızlık anlaşılır. Kabahatler Kanunu'nun da amacı toplum düzenini, genel ahlakı, genel sağlığı, çevreyi ve ekonomik düzeni korumaktır.
- Terör içinde bulunduğumuz çağda ülkelerin birbirlerine karşı kullandığı en önemli silahtır. Bu silah o kadar tehlikelidir ki birçok masum insanın ölümüne sakat kalmasına ve yaralanmasına sebep olmaktadır. Terör sözcüğü yıldırma, korkutma, tehdit olarak tanımlar.
- Biraz daha genişletilmiş anlamıyla; aşırı korku, dehşet saçma ve bu amaçla yaralama, yıkma ve öldürme davranışları olarak belirtilir. Teröristlerin en fazla kullandıkları eylem türleri suikastlar, silahlı saldırılar, adam kaçırma gibi fiillerdir. Bombalamalar ise yine sıklıkla kullanılan eylem türlerindendir. İntihar saldırısı tipleri, genellikle bombalı araç, çanta, intihar yeleği gibi malzemeler taşıyarak kendini feda eden (canlı bombalar) ve toplu ölümleri amaç edinmiş eylemler ile gerçekleşir. Bu eylemlerden bombalı araç eylemleri, terör örgütleri tarafından en sık kullanılan türlerindendir.
- MAL VARLIĞINA KARŞI MEYDANA GELEBİLECEK SUÇ TÜRLERİNİ ÖNLEME**
- Mal varlığına karşı işlenen suçların başında hırsızlık gelir. Hırsızlığın tanımı ve basit şekli, 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 141'inci maddesinde düzenlenmiştir. Bu madde hükmüne göre hırsızlık, başkasının taşınır bir malını zilyedinin rızası olmaksızın faydalanmak amacıyla cebir ve şiddet kullanmadan almak şeklinde tanımlanabilir.
- Hırsızlığın birçok çeşidi vardır, bunlar; ikametden hırsızlık, iş yerinden hırsızlık, kamu kurumundan hırsızlık, oto hırsızlığı, otodan hırsızlık, açıkta hırsızlık, kapkaççılık, yankesicilik, muslukçuluk, zarfçılık, oyalamak suretiyle yapılan hırsızlık, tantanacılık.
- Mal varlığına yönelik suçlar sadece hırsızlık ile sınırlı değildir. Farklı şekillerde de başkalarının mallarına yönelik saldırılar meydana gelmektedir. Bu suçlar şunlardır:
- Yağma, mala zarar verme, hakkı olmayan yere tecavüz, dolandırıcılık, kaybolmuş veya hata sonucu ele geçirilmiş eşya üzerinde tasarruf, karşılıksız yararlanma
- Mal varlığına karşı meydana gelebilecek suçların önlenmesinde alınması gereken genel tedbirler bazıları şunlardır:
- Koruma ve güvenlik hizmeti üniformalı özel güvenlik görevlileri tarafından yapılmalıdır.

Özet(devamı)

- Belli bir merkezden takip ve kumanda edilebilen, korunan yerin özelliklerine göre izleme işleminin yapıldığı ve sürekli kayıt yapılan güvenlik kameraları belli noktalara yerleştirilmelidir.
- Koruma hizmeti verilen alanının çevresi devamlı aydınlatma sistemleri ile aydınlık tutulmalıdır.
- Görev alanı içerisinde başkasının malını izinsiz kullanan veya zarar vermeye çalışanlar öze güvenlik görevlileri tarafından engellenmelidir.
- Görev alanı içerisinde açık da eşyası bulunan kişiler uyarılmalı veya bu eşyalar sürekli kontrol edilmelidir.
- Ticari işletmelerde personel tarafından yapılması muhtemel hırsızlık olaylarına karşı mesai giriş çıkışları kontrollü şekilde sağlanmalıdır.
- **ŞAHISLARIN ÖZGÜRLÜKLERİNE VÜCUT BÜTÜNLÜKLERİNE VE HAYATLARINA KARŞI MEYDANA GELEBİLECEK SUÇ TÜRLERİNİ ÖNLEME**
- Şahıslara yönelik suçları hayata karşı, vücut dokunulmazlığına karşı ve kişinin özgürlüğüne dair suçlar olarak sınıflandırabiliriz. Bu suçlar şunlardır:
- Şahısların hayatlarına karşı meydana gelebilecek suçlar; Kasten Öldürme
- Şahısların vücut bütünlüğüne karşı meydana gelebilecek suçlar; kasten yaralama, terk, yardım veya bildirim yükümlülüğünü yerine getirmeme, cinsel saldırı, cinsel taciz, çocukların cinsel istismarı
- Şahısların özgürlüğüne karşı meydana gelebilecek suçlar; kişiyi hürriyetinden yoksun kılma, eğitim ve öğretim hakkının engellenmesi, kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi, konut dokunulmazlığının ihlali, kişilerin huzur ve sükununu bozma
- Şahıslara karşı meydana gelebilecek suçların önlenmesinde alınması gereken genel tedbirler bazıları şunlardır:
- Konut veya iş yerlerinin çevresi duvarlar ve tel örgüler ile çevrilmelidir,
- Kontrol noktaları oluşturulmalıdır,
- Harekete duyarlı erken algılama ve uyarı sistemleri oluşturulmalıdır,
- Koruma hizmeti verilen yerlerin giriş çıkışlarına kartlı sistemler olmalıdır,
- Görev alanına yabancı kişileri alınmamalıdır,
- Görevli olunan alanda bulunan kişilerin konutlarına izinsiz girmeye çalışanlar veya sorun çıkartanlar derhâl uzaklaştırılmalıdır.
- **KABAHATLER KANUNU KAPSAMINA GİREN SUÇLARIN ÖNLENMESİ**
- Kabahatler kapsamına giren suçlar ise şunlardır:
- Dilencilik, sarhoşluk, gürültü, rahatsız etme, tütün mamullerinin tüketilmesi, çevreyi kirletme, silah taşıma.
- Kabahatler Kanunu kapsamına giren suçların önlenmesinde alınması gereken genel tedbirler bazıları şunlardır:
- Dilencilik yapan kişiler uzaklaştırılmalıdır.
- Mal ve hizmet satmak isteyen kişiler hemen uzaklaştırılmalıdır.
- Gürültü yapan kişiler uyarılmalıdır.
- Kamu kurum ve kuruluşlarında kişilerin kapalı alanlarda sigara içmesine engel olunmalıdır.
- **TERÖR KAPSAMINA GİREN SUÇLARIN ÖNLENMESİ**
- Terörist saldırılarda ilk amaç ölüme sebebiyet vermektir.
- Son zamanlarda sıkça rastlanılan eylemler, bomba ile yapılan eylemlerdir. Terör kapsamında meydana gelebilecek eylemler şunlardır;
- Bombalı araç eylemleri, canlı bomba eylemleri, şüpheli paket eylemleri, önemli kişiye yönelik yapılan suikastlar.
- Terör kapsamına giren eylemlerin önlenmesinde alınması gereken genel tedbirlerden bazıları şunlardır;
- Basın açıklamaları, yürüyüşler, sahne gösterileri ve konserler gibi faaliyetleri yeteri kadar güvenlik personeli önlemlerin alınmalı.
- Devlet büyüklerinin veya önemli kişilerin programları tedbirler alınmalı.
- Şüpheli görülen şahıslar ile ilgili temaslar mümkün olduğunca uzaktan ve araya engel koyarak yapılmalı.
- Toplu olarak düzenlenen faaliyetlerde kişiler aranarak faaliyetin olduğu alana alınmalı ve aramalar cihazlar yardımıyla yapılmalı,
- Kamu kurum ve kuruluşlarına giren tüm şahısların hâl ve hareketleri takip edilmeli.
- Kamu kurum ve kuruluşlara giriş esnasında daimi personelin ve ziyaretçilerin kullandıkları giriş kartları belirlenmeli,
- Kamu kurum ve kuruluşların giriş çıkışları ve çevresi devamlı kapalı devre kamera sistemi ile izlenmeli.
- Görev alanında görülen şüpheli paket ile ilgili olarak paketin bulunduğu bölgenin çevresi hemen boşaltılmalı.

DEĞERLENDİRME SORULARI

1. Aşağıdakilerden hangisi özel güvenlik görevlisinin görev alanında karşılaşılabileceği suçlardan biri değildir?
 - a) Hırsızlık
 - b) Yağma
 - c) Kasten yaralama
 - d) Cinsel taciz
 - e) İşkence

2. Aşağıdakilerden hangisi özel güvenlik görevlisinin karşılaşılabileceği mal varlığına karşı suçlardan biri değildir?
 - a) Tantanacılık
 - b) Zarfçılık
 - c) Yağma
 - d) Konut dokunulmazlığını ihlal
 - e) Yankesicilik

3. Aşağıdakilerden hangisi mala zarar verme suçunun meydana getiriliş şekillerinden biri değildir?
 - a) Sahipli hayvanı öldürmek
 - b) Başkasının malını alma
 - c) Başkasının malını kirletme
 - d) Başkasının malını bozma
 - e) Başkasının malını yıkma

4., vatandaşların abdest almak için üzerlerinden çıkararak askıya astıkları ceket vb. eşyalardan yapılan hırsızlıktır.
Cümlede boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?
 - a) Muslukçuluk
 - b) Zarfçılık
 - c) Tantanacılık
 - d) Kapkaç
 - e) Yankesicilik

5. I. Dilencilik

II. Sarhoşluk

III. Zarfçılık

IV. Çevreyi kirletme

Yukarıdakilerden hangisi ya da hangileri Kabahatler Kanunu kapsamında idari yaptırım gerektiren suçlardandır?

- a) Yalnızca I
- b) I ve II
- c) I, II, III ve IV
- d) I, II ve IV
- e) II ve IV

6. Aşağıdakilerden hangisi mal varlığına yönelik suçların önlenmesi için alınan tedbirlerden biri değildir?

- a) Görev alanının çevresi yüksek duvarlar ile çevrilmelidir.
- b) 24 saat esasına göre kamera ile izleme yapılmalıdır.
- c) Geceleri aydınlatmalar kapatılmalıdır.
- d) Giriş çıkışlar kontrollü yapılmalıdır.
- e) Giriş çıkışlarda açılır kapanır kapılar bulunmalıdır.

7. Aşağıdaki eylemlerden hangisi terör eylemi değildir?

- a) Kasten yaralama
- b) Bombalı araç
- c) Şüpheli paket
- d) Canlı bomba
- e) Önemli kişilere suikast

8. Aşağıdakilerden hangisi kişinin özgürlüğüne yönelik suçlardan değildir?

- a) Kişiyi hürriyetinden yoksun kılma
- b) Yardım veya bildirim yükümlülüğünü yerine getirmeme
- c) Kamu haklarından yararlanma hakkının engellenmesi
- d) Eğitim öğretim hakkının engellenmesi
- e) Kişilerin huzur ve sükûnunu bozma

9. Son yıllarda terör amaçlı yapılan eylemler en çok hangi silah ile yapılmaktadır?
- a) Kısa namlulu silah
 - b) Kesici alet
 - c) Bomba
 - d) Kimyasal silah
 - e) Biyolojik silah
10. Aşağıdaki ifadelerden hangisi terör eylemlerinin amacıdır?
- a) Terör eyleminin ilk amacı, hedef alınan kişi veya kişilerin ölmesidir.
 - b) Terörist saldırılarda üçüncü amaç, toplumsal korku üzerinden mesaj vermektir.
 - c) Terörist saldırılarda ikinci amaç, ölümcül saldırı neticesinde toplumsal bir korku yaratmaktır.
 - d) Terör eylemlerinde amaç hedef kitle tümüyle yok edilir.
 - e) Terörist eylem, genelde bir grubun başka bir gruba veya başka bir ülkeye mesaj veya uyarı vermek için gerçekleştirdiği eylemdir.

Cevap Anahtarı

1.e, 2.d, 3.a, 4.a, 5.d, 6.c, 7.a, 8.b, 9.c, 10.a

GÖREV YAPILAN YERELERE GÖRE SUÇ ÖNLEME

İÇİNDEKİLER

- İkamet Olarak Kullanılan Alanlarda Suç Önleme
- Eğitim Kurumlarında Suç Önleme
- Ticari İşletmelerde Suç Önleme
- Kamu Kurumlarında Suç Önleme
- Parasal Faaliyetlerin Yürütüldüğü ve Değerli Eşyaların Bulunduğu İşletmelerde Suç Önleme
- Açık Alanlarda Suç Önleme
- Sosyal Organizasyonlarda Suç Önleme
- Seyahat Etmek İçin Kullanılan Alanlarda Suç Önleme
- Kişinin Korunmasında Suç Önleme

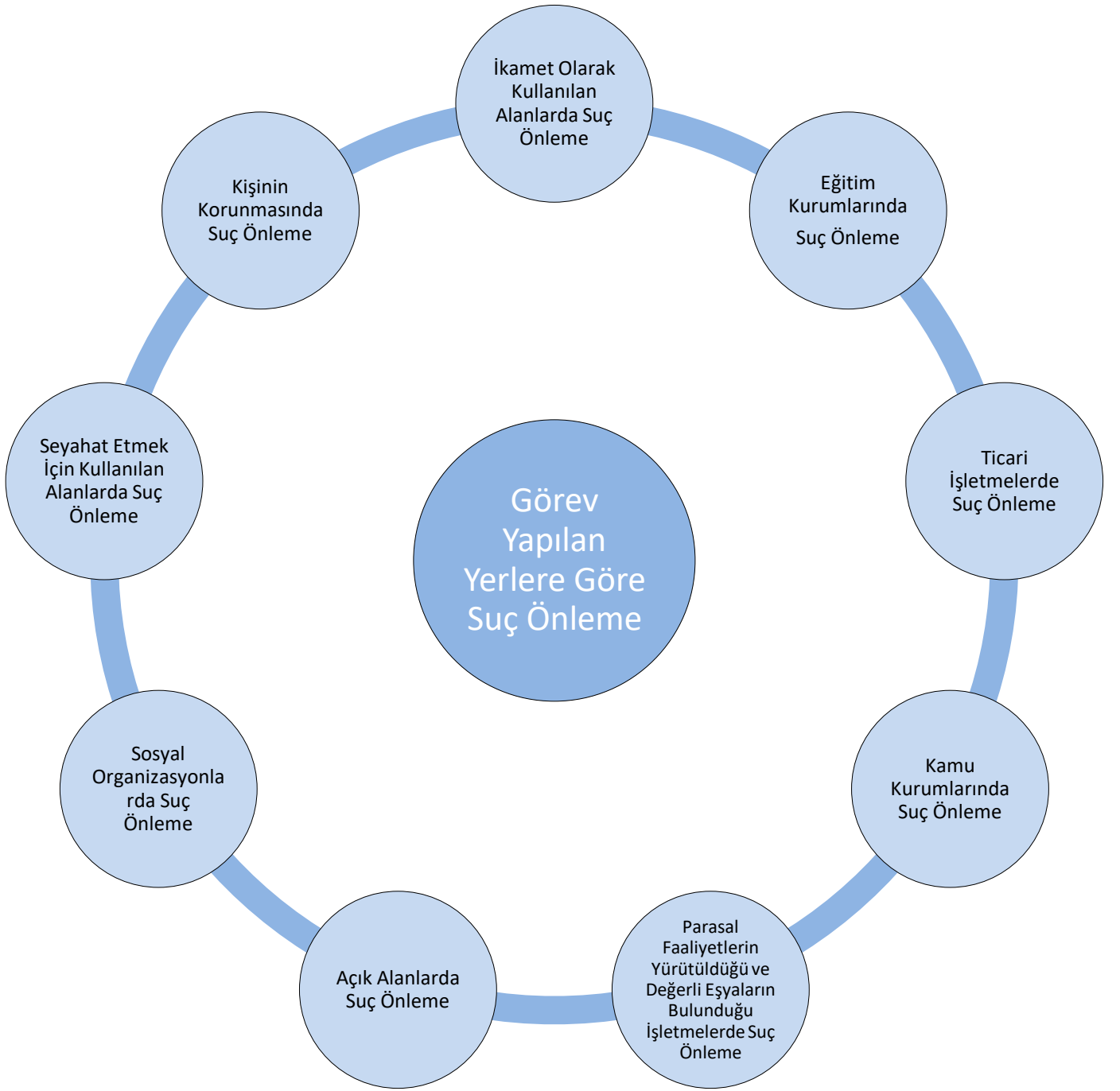

HEDEFLER

- Bu üniteyi çalıştıktan sonra;
- Özel güvenlik görevlisinin görev yaptığı farklı alanların neler olabileceğini kavrayabilecek,
- Özel güvenlik görevlisinin görev yaptığı farklı alanlarda karşılaşılabileceği çeşitli suçlar ile görev alanının özelliğine göre mücadelenin nasıl yapıldığını anlayabileceksiniz.

SUÇ ÖNLEME MODELLERİ

ÜNİTE 12

GİRİŞ

Günümüzde özel güvenlik görevlileri genel kolluğun iş yükünü hafifletmek ve hizmetlerin en iyi şekilde yapılmasını sağlamak amacıyla sosyal hayatımızda birçok alanda görevlendirilmektedirler. Görevlendirilen alanlara göre meydana gelebilecek suçlar farklı olabileceği gibi bu suçlarla mücadele de görev alanlarına göre değişmektedir.

Özel güvenlik görevlileri suçları önleme amaçlı farklı yerlerde görev yapmaktadır. *Görev alanlarında davranış şekilleri ve suçu önleme yaklaşımları koruma ve güvenlik hizmeti vermiş oldukları yerlerin özelliklerine göre değişiklikler içermektedir.* Özel güvenlik görevlisinin görev yaptığı yerleri şu şekilde sınıflandırmak mümkündür:

İkamet Olarak Kullanılan Alanlar

- Apartman
- Site
- Rezidans
- Dupleks veya tripleks villalar

Eğitim Kurumları

- İlk, orta ve lise dengi okullar
- Üniversiteler

Ticari İşletmeler

- Süpermarket ve marketler
- Mağazalar
- Alışveriş merkezi
- Restoran
- Gece kulübü ve barlar
- Otel ve tatil köyü
- Fabrikalar

Kamu Kurumları

- Hastaneler
- Belediyeler
- Adliye binaları
- Devlet daireleri

Parasal Faaliyetlerin Yürütüldüğü ve Değerli Eşyaların Bulunduğu İşletmeler

- Bankalar
- Ptt binaları
- Para ve değerli eşya nakil işlemleri
- Döviz büroları

Açık Alanlar

- Park ve bahçeler
- Otoparklar

Sosyal Organizasyonlar

- Toplantı ve kongreler

- Konserler ve açık hava gösterileri
- Spor karşılaşmaları ve spor tesisleri

Seyahat Etmek İçin Kullanılan Alanlar

- Havaalanları
- Tren garları
- Otobüs terminalleri
- Gemi ve vapur iskeleleri

Kişi koruma

Bu ünite özel güvenlik görevlilerinin görev aldıkları farklı alanlar ve bu alanlarda karşılaşılabilir ihtimali olan suçların önlenmesine ilişkin bilgiler verilecektir.

İKAMET OLARAK KULLANILAN ALANLARDA SUÇ ÖNLEME

İkamet olarak kullanılan alanlarda en fazla meydana gelebilecek suç faaliyeti ikametten hırsızlık olaylarıdır.

İkamet olarak kullanılan alanlar geçmişten günümüze teknolojinin gelişmesine paralel olarak farklılaşmıştır. Bu farklılık ikamet olarak kullanılan alanlarda meydana gelebilecek suçların niteliklerinin değişmesine, bu değişim de suç önleme yöntemlerinin farklı olarak uygulanmasına sebep olmuştur. *Genel olarak ikamet olarak kullanılan alanları apartman, site, rezidans ve dubleks ya da tripleks villalar bağlamında inceleyip suç önleme modelleri anlatılacaktır.*

İkamet olarak kullanılan alanlarda en fazla meydana gelebilecek suç faaliyeti ikametten hırsızlık olaylarıdır. Apartman boşluklarından veya kömürlüklerinden de bisiklet hırsızlığı ve benzeri hırsızlıklar da meydana gelmektedir. Bunun yanında rezidanslar ve dubleks veya tripleks villalarda yağma, darp, adam kaçırmaya ve silahla yaralama olaylarıyla da zaman zaman karşılaşmaktadır.

Apartman, Siteler ve Dubleks veya Tripleks Villalar: Apartmanlar geçmişten günümüze ikamet etmek için kullanılan tek binadan oluşan yapılardır. Bu yapıların korunmasında özel güvenlik görevlisi kullanımı yaygın olmamakla birlikte daha çok gelir seviyesi yüksek olan kişilerin oturduğu semtlerde bulunan apartmanlarda özel güvenlik görevlisi görevlendirilmektedir. Bu yüzden apartman sakinleri suç önleme konusunda bireysel olarak ya da komşuları ile ortak olarak belirleyecekleri hususları apartman güvenliği için hayata geçirmek zorundadır.

Site güvenliği; özel güvenlik elemanları ya da teknik araçlar olan kamera ve alarm sistemi ile sağlanır. Sitede kaç adet giriş ve çıkış varsa buralara güvenlik elemanı yerleştirilerek site içerisine girecek kişilerin kontrollü giriş çıkışları sağlanır. Güvenlik elemanlarının olamayacağı derecede küçük sitelerde ise kamera ve alarm sistemi koruma ve güvenlik açısından gerekli her noktaya yerleştirilir. Yangın, su basması, elektrik kaçakları, hırsızlık gibi durumlarda devreye giren alarm sistemleri kişilerin ve sitenin güvenliğini en üst seviyede sağlamış olur.

Dubleks veya tripleks villalar daha çok gelir seviyesi yüksek kişilerin şehir hayatından kaçmak için merkezden uzakta ikamet ettiği yerlerdir. Buralar merkezden ve yardım merkezlerinden uzak yerlerdir. Suç faaliyetlerine maruz kalması olası yerlerdendir. Bu yüzden buraların koruma ve güvenliği yalnız

teknolojik güvenlik sistemleriyle yapılabildiği gibi özel güvenlik elemanları vasıtasıyla da yapılabilmektedir.

Resim 12.1 Rezidans özel güvenlik Görevlisi

İkamet olarak seçilecek veya kullanılacak apartmanlar, siteler ve dubleks veya tripleks villaların korunmasında dikkat edilmesi gerekli hususlar şunlardır:

- İkamet edilecek apartmanların teknik ve yapısal özellikleri bilinmelidir.
- Apartman kolluk kuvvetlerine, itfaiye veya hastane gibi yardım teşkilatlarına yakın olmalıdır.
- Apartman da teknolojik güvenlik sistemlerinin olması tercih edilmelidir.
- *Evde bulunmadığınız zamanlarda evde olmadığınızı gösterecek notlar bırakılmamalı uzun süreli ayrılışlarda güvenilir komşuya anahtara bırakılarak evin kontrol edilmesi istenebilir.*
- Apartman, site, dubleks veya tripleks villaların dış çevresinin güvenliğini sağlamak amacıyla giriş kapısına görüntülü diafon sistemi takılmalıdır.
- Apartman, site, dubleks veya tripleks villaların çevresine kamera sistemi takılmalı ve kayıtları makul bir süre saklanmalıdır.
- Apartman, site, dubleks veya tripleks villaların kapı girişlerine sadece ikamet eden kişilerin kullandığı kartlı sistemler kurulmalıdır.
- Apartman, site, dubleks veya tripleks villaların çevresinin aydınlatılmasının sürekli kontrol edilmeli ve araçlar bu aydınlatmaların bulunduğu yerlere park edilmelidir.
- Bahçe içerisinde bulunan apartmanın, site bulunan her yerleşkenin ve dubleks veya tripleks villaların çevresi duvar veya demir parmaklıklarla çevrilmelidir.
- *Sitelerin ortak kullanım alanlarında ve giriş çıkışlarında kontrol noktaları oluşturarak buralarda giriş çıkışı sağlayan özel güvenlik görevlileri istihdam edilmelidir. Bunun yanında giriş çıkış yapan kişilere ziyaretçi giriş kartı verilmelidir.*
- Araç park edilen alanlar özellikle geceleri sıklıkla kontrol edilmelidir.
- Sitenin bulunduğu alanda görünürlüğü sağlamak amacıyla üniformalı ve tam teçhizatlı özel güvenlik görevlileri görevlendirilmelidir.

Sitelerin ortak kullanım alanlarında ve giriş çıkışlarında kontrol noktaları oluşturarak buralarda giriş çıkışı sağlayan özel güvenlik görevlileri istihdam edilmelidir.

EĞİTİM KURUMLARINDA SUÇ ÖNLEME

Eğitim ilköğretim, orta öğretim, lise ve üniversite aşamalarından oluşmaktadır. Buraların kendine has özellikleri ve korunma yöntemleri bulunmaktadır. Eğitim kurumlarını ilk, orta ve lise dengi okullar ile üniversite bağlamında inceleyip suç önleme modelleri anlatılacaktır.

İlk ve orta dereceli eğitim kurumlarında en fazla meydana gelebilecek suç faaliyeti çocuk kaçırma, karşılıklı darp ve cinsel istismar suçlarıdır. Bunun yanında lise ve dengi okullarda bıçakla adam yaralama, uyuşturucu satımı ve kullanımı da sıklıkla görülebilen suçlardandır. Hırsızlık gibi olaylara da okulların içerisinde zaman zaman rastlanılmaktadır. Üniversite boyutuna geldiğinde meydana gelebilecek suçlar farklılık göstermektedir. *Üniversiteler büyük bir komplekstir ve içerisinde barınma ihtiyacını karşılayan yurtlardan sosyal ihtiyacı karşılayan spor tesislerine kadar birçok bina ve yerleşke vardır. Bu kadar büyük bir kompleks olması ve öğrenci potansiyelinin insanların en hareketli çağlarında olan 17 ve üzeri kişilerden oluşması koruma ve güvenlik hizmetinin profesyonelce yapılmasını gerektirmektedir.* Üniversitelerde hırsızlıktan bıçakla yaralamaya toplumsal olaylardan örgüt üyeliğine kadar çeşitli suçlar işlenebilmektedir.

Öğrenci potansiyelinin insanların en hareketli çağlarında olan 17 ve üzeri kişilerden oluşması koruma ve güvenlik hizmetinin profesyonelce yapılmasını gerektirmektedir.

Suç faaliyetleri eğitim kurumlarında bulunan öğrenciler ve personel tarafından işlenebileceği gibi dışarıdan eğitim kurumu ile alakasız kişiler tarafından da işlenebilmektedir. Bazen de bu kurumların içerisindeki öğrenciler ve personel ile dışarıdaki alakasız kişilerin birlikte hareket etmesi ile suç faaliyetleri meydana gelebilmektedir.

İlkokul, Ortaokul ve Lise Dengi Okullar: Bu eğitim kurumlarında öğrenim gören öğrenciler genellikle 7-18 yaş arasındaki çocuk ve gençlerdir. Özellikle ilk ve ortaokuldaki çocukların çoğu kendini koruyamayacak kadar savunmasızdır. Bunun yanında lise ve dengi okullardaki öğrencilerin yaşları daha büyük olduğundan kendilerini koruyabilir ve olumsuzlukları ebeveynlerine, öğretmenlerine anlatabilirler. *Bu yüzden ilkokul ve ortaokul güvenlik hizmetlerine yeterince özen gösterilmelidir.*

Bu noktada güvenli olduğu değerlendirilen ve kabul edilen okullar, öğrenim gören öğrenci grubunun destekleyicisi ve yardımcısıdır. Güvenli okullar, öğrencilerin ihtiyaçlarının, ilgilerinin ve özel gereksinimlerinin karşılayıcısı olarak görülürler. *Güvenli okullar öğrencilerin kişi- çevre uyumunun oluşmasında en büyük katkıyı sağlamaktadır (Schneider vd, 2000:7-9) [1].*

Güvenli okullar, öğrenciler, öğretmenler, yöneticiler, personel ve ziyaretçilerin kişisel gelişim ve pozitif ilişkilerini besleyip, eğitimsel misyona etki ederken; tehdit etmeyen, pozitif bir tavırla birbirlerini etkilemelerine izin veren yerlerdir. Bu sayede öğrencilere akademik becerilerini en iyi şekilde geliştirebilecekleri ve ilave etkinliklerden zevk alabilecekleri rahat bir ortam sağlanır (Dönmez ve Güven, 2002: 60) [2].

İlkokulların, ortaokulların ve lise dengi okulların suç faaliyetlerinden korunmasında dikkat edilmesi gerekli hususlar şunlardır:

- Öncelikle okulun büyüklüğüne ve öğrenci sayısına göre okullarda özel güvenlik görevlileri istihdam edilmelidir.
- Özel güvenlik görevlileri için ana giriş kapısına kulübe yapılarak giriş çıkışlar kontrol altına alınarak yabancı girişleri önlenmelidir.
- Öğrencilerin kalabalık olduğu saatlerde ve yerlerde özel güvenlik görevlileri devriyeye çıkartılmalıdır.

Resim 12.2 Eğitim Kurumu Kontrol Noktası

Okulun çevresi çitlerle çevrilmeli ve giriş kapıları kontrollü olanlardan tercih edilmelidir.

- Lise ve dengi okullarda herhangi bir olumsuzluk olmaması ve büyük kavgaların önüne geçilmesi için katlarda özel güvenlik görevlisi görevlendirilmelidir.
- *Okul giriş ve çıkışlarında öğrencilerin yabancı kişiler tarafından taciz edilmemesi veya herhangi bir uyuşturucu madde ya da buna benzer zararlı maddelerin verilmemesi için özel güvenlik görevlileri giriş çıkış yapılan yerlerde görevlendirilmelidirler.*
- Öğrencilerin kendi aralarındaki büyük çaplı kavgalara, özel güvenlik görevlileri zamanında ve orantılı müdahale etmelidir.
- *Okulun çevresi çitlerle çevrilmeli ve giriş kapıları kontrollü olanlardan tercih edilmelidir.*
- Okul içerisinde ve bahçesinde bulunan ışıklandırmalar insanların birbirlerini görececek biçimde yeterli olmalıdır.
- Hem caydırıcılık hem de olayların ortaya çıkmasını sağlaması noktasında okul ve çevresi kameralar ile izlenmeli ve kayıt altına alınmalıdır.

Örnek

- Polisin sıkı takibi sonrası yakalanan şebeke lideri Zühtü A.'nın bir lisede okuyan kız arkadaşının yanına çalıntı otomobille geldiği sırada okulun güvenlik kameralarınca görüntülendiği de ortaya çıktı. Okul bahçesine giren Zühtü A.'nın aracı öğrencilerin üzerine sürdüğü görüldü. Öğrencilerin kaçtığı sırada Zühtü A.'nın okul bahçesindeki aracı süratle döndürerek spin atması sonucu büyük tehlike yaşanmıştır (22 Ocak 2009, www.haberler.com).

Üniversiteler: Güvenlik ve koruma hizmeti mesleklerinde tecrübelenmiş daha profesyonelleşmiş özel güvenlik görevlileri tarafından yerine getirilmelidir. Üniversite alanındaki özel güvenlik hizmetleri, üniversitenin bina girişlerinde kontrol yapma, kampüs çevresinde devriye gezme gibi günlük ve önleyici güvenlik hizmetlerini esas alan bir yapı ile hareket etmektedir. *Günümüzde üniversitelerde adi suçların yanı sıra birçok farklı olay yaşanabilmekte ve birçok yasa dışı örgüt mensubu veya sempatisanı da bulunabilmektedir.* Bununla birlikte zaman zaman bu öğrencilerin katılımıyla üniversitelerde büyük toplumsal olaylar da meydana gelmekte ve güvenlik kuvvetleri olayların öncesinde ve sonrasında güvenlik hizmetlerini de o yönde artırmak durumunda kalmaktadır.

Bu yüzden üniversitelerin suçlardan korunmasına yönelik şu hususlara dikkat edilmelidir:

- Üniversite özel güvenlik hizmeti, 7 gün 24 saat kesintisiz olarak yürütülmelidir.
- Üniversite içerisinde farklı yerlere, çevre izleme sistemleri yerleştirilmeli ve buralar devamlı izlenmelidir.
- *Özel güvenlik görevlileri gerek araç ile gerekse yaya olarak üniversite içerisinde devriye görevini yerine getirmelidir.*
- X-Ray, el detektörü, metal kapı detektörü gibi teknolojik cihazların kullanımının sağlanarak kontroller yapılmalı ve özel güvenlik görevlilerine bu aletler hakkında ayrıntılı bilgiler verilmelidir.

Özel güvenlik görevlileri gerek araç ile gerekse yaya olarak üniversite içerisinde devriye görevini yerine getirmelidir.

Resim 12.3 X-Ray, metal kapı detektörü

- Kart Kontrollü Geçiş Sistemleri ile bina ve tesis kapılarında girişler kontrollü olarak sağlanmalıdır.

- Araç Geçiş Kontrol Sistemleri kullanmak suretiyle otoparklara girecek araçlar kapan, bariyer ve kayan kapı gibi güvenlik önlemleri ile kontrollü bir şekilde içeriye alınmalıdır.
- *Yasa dışı toplantı, gösteri ve yürüyüş olaylarına zamanında ve gerekli ekipman ile müdahale ederek olaylara karışanlar yakalanarak genel kolluğa teslim edilmelidir.*
- Giriş kapılarında öğrenci kimlik kontrolleri ve ziyaretçi kartı uygulaması yapılmalıdır.
- Üniversite yerleşkesinden öğrencilerin ayrılması ile birlikte gece vakti tesisler sık sık kontrol edilerek hırsızlık olaylarına karşı önlem alınır.

TİCARİ İŞLETMELERDE SUÇ ÖNLEME

Ticari işletmeler insanların ihtiyaçlarını karşılamak için alışveriş yapmak için gittikleri yerlerdir. Ayrıca ticari işletmelerin bazılarında alkol tüketilmesi buralarla ilgili ayrı güvenlik önlemlerinin alınmasını gerektirmektedir. Ticari işletmeleri büyük katılımlı üretimin yapıldığı fabrikalar, eğlenme ve dinlenme amaçlı gidilen gece kulübü, bar, restoranlar ve tatil köyü ile oteller, alışveriş amaçlı gidilen alışveriş merkezleri, marketler, süpermarketler ve mağazalar bağlamında incelenip suç önleme modelleri anlatılacaktır.

Alışveriş Merkezleri, Marketler, Süpermarketler ve Mağazalar: Bu ticari işletmeler insanların genellikle temel ihtiyaçlarını karşılamak üzere uğramış oldukları yerlerdir. Alışveriş merkezleri birçok faaliyetin aynı anda yapılabileceği büyük yapılardır. Buralarda suçu önlemeye yönelik özel güvenlik hizmetleri sunulmakla birlikte teknolojik izleme ve gözleme cihazlarından da faydalanılmaktadır.

Alışveriş merkezleri, marketler, süpermarketler ve mağazalarda en fazla meydana gelebilecek suç faaliyeti hırsızlık olaylarıdır. Bununla birlikte gasp ve sorunlu müşterilerin neden olduğu darp olayları da zaman zaman meydana gelmektedir. Büyük alışveriş merkezlerinde bazen araçtan hırsızlık olaylarına da rastlanmaktadır. Bu suçlar dışarıdan gelen müşteriler tarafından işlenebileceği gibi çalışanlar tarafından gerçekleştirilebilir. *Bu yüzden alınan tedbirler hem çalışanlar hem de müşteriler ile ilgili olarak alınmalıdır.*

Alışveriş merkezleri, marketler, süpermarketler ve mağazaların suç faaliyetlerinden korunmasında dikkat edilmesi gerekli hususlar şunlardır:

- İşletmenin kapasitesinin büyük olması hâlinde özel güvenlik görevlisi istihdam edilmelidir.
- İşletmelerin kapasitesine ve büyüklüğüne göre teknik cihazlar izleme ve gözetleme faaliyeti yapılmalı ve bu sistemler caydırıcılık amacı ile görünür olmalıdır.
- Alışveriş merkezlerinin giriş çıkışlarında x-ray, el detektörü, metal kapı detektörü gibi teknolojik cihazların kullanımının sağlanarak kontroller yapılmalı ve özel güvenlik görevlilerine bu aletlerin doğru kullanımı hakkında ayrıntılı bilgiler verilmelidir.

Alışveriş merkezleri, marketler, süpermarketler ve mağazalarda en fazla meydana gelebilecek suç faaliyeti hırsızlık olaylarıdır.

Alışveriş merkezlerinin her katında özel güvenlik görevlileri, devriye hizmeti yerine getirmelidir.

- Alışveriş merkezlerinin her katında özel güvenlik görevlileri, devriye hizmeti yerine getirmelidir.
- *Alışveriş merkezlerinin otoparkları sık sık kontrol edilmeli ve buralarda özel güvenlik görevlileri tarafından devriye görevi yapılmalıdır.*
- Büyük alışveriş merkezlerinde izleme odaları oluşturularak koruma ve güvenlik hizmeti canlı olarak izlenmeli ve takip edilmelidir.
- *Müşterilerin özel eşyalarına yönelik meydana gelebilecek hırsızlık olaylarına karşı kontrolsüz bir şekilde özel eşyalarını bırakan müşteriler uyarılmalıdır.*
- *Personel tarafından yapılabilecek suç faaliyetlerine yönelik personel giriş ve çıkışları kontrollü yapılmalıdır.*
- Bunların yanında şüpheli görülen durumlar özel güvenlik görevlisi tarafından derhâl genel kolluğa bildirilmelidir.

Restoran, Gece Kulübü ve Barlar: Bu işletmelerde en fazla darp, silahla veya bıçakla adam yaralama ve az da olsa hırsızlık olayları meydana gelebilmektedir. Bu işletmelerde önemli olan işletmenin büyüklüğüne göre özel güvenlik görevlisi görevlendirilmesi ve teknik cihazlarla 24 saat boyunca izlenmesidir.

Restoran, gece kulübü ve barların suç faaliyetlerinden korunmasında dikkat edilmesi gerekli hususlar şunlardır:

- Bu tür ticari işletmelerde gerek mekânın içerisi gerekse de dışarısı teknik cihazlarla sürekli izlenmelidir.
- Gece kulübü ve bar gibi eğlence mekânlarında girişinde resmi görevlilerin yanında sivil giyimli özel güvenlik görevlileri görevlendirilmelidir.
- Gece kulübü ve bar gibi eğlence mekânlarında içeride alkol alan şahısların çıkarabileceği taşkınlıkları önlemek üzere müşterileri rahatsız etmeyecek şekilde sivil özel güvenlik görevlisi görevlendirilmelidir.
- *Restoran, fast food ve diğer yemek ihtiyacının giderildiği yerlerde işletmenin büyüklüğüne göre özel güvenlik görevlisi görevlendirilmelidir.*
- *Eğer restoranlar içkili ve büyük otopark alanlarına sahip ise buralarda güvenlik ve koruma hizmeti sivil özel güvenlik görevlileri tarafından yerine getirilmelidir.*
- Bunların yanında şüpheli görülen durumlar ve taşkınlık yapan müşteriler özel güvenlik görevlisi tarafından derhâl genel kolluğa haber verilmelidir.

Fabrikalar: Bu işletmelerde çok fazla sayıda insan çalıştığından güvenlik koruma hizmetine kendi bünyesinde çalışan personel açısından daha çok dikkat edilmesi gerekmektedir. Fabrikalarda hırsızlık sabotaj kundaklama ve toplu isyan suçları meydana gelebilir. Bunun yanında yangın su baskını veya benzer kazalara da dikkat etmek gerekmektedir.

Fabrikaların suç faaliyetlerinden korunmasında dikkat edilmesi gerekli hususlar şunlardır:

- *Fabrika içerisi ve dışarısı gerekli teknik cihazlar ile 24 saat izlenmeli ve kayıt altına alınmalıdır.*

Kritik öneme sahip bir fabrika ise sabotaj olaylarına karşı silahlı özel güvenlik görevlileri çalıştırılmalıdır.

- Fabrikaların giriş çıkışlarına ve önemli kör noktalara kulübeler koymak suretiyle kontroller özel güvenlik görevlileri tarafından sağlanmalıdır. Bununla birlikte giriş çıkışlarda x-ray, el detektörü, metal kapı detektörü gibi teknik cihazlarla kontroller yapılmalıdır.
- *Fabrikada meydana gelebilecek olumsuz durumlara karşı fabrika personelinin kontrolü sağlanmalıdır.*
- Yangın su baskını veya elektrik kontağından çıkabilecek yangın gibi felaketlere karşı özel güvenlik görevlilerine ve çalışanlara eğitim verilmelidir.
- Kritik öneme sahip bir fabrika ise sabotaj olaylarına karşı silahlı özel güvenlik görevlileri çalıştırılmalıdır.
- Özellikle geceleri hırsızlık olaylarına karşı yeterli özel güvenlik görevlisi fabrika içerisinde ve bahçesinde devriye olarak görevlendirilmelidir.
- Fabrikanın otopark olarak kullanılan alanları sık sık kontrol edilmeli ve buralara park edilmiş araçlara dikkat edilmelidir.

Tatil köyü ve Oteller: Suç oranlarının sürekli arttığı bir ortamda, konaklama işletmelerinin müşterilerine, personeline ve hatta otelin prestijine zarar geliyorsa ya da zarar gelme ihtimali yüksekse işletme yönetimi tarafından etkin bir güvenlik sisteminin kurulması gerekmektedir.

Konaklama işletmeleri olaylara karşı önleyici önlemler almak suretiyle otelin güvenirliliğini sağlamaktadır (Olalı ve Korzay,1989:560) [3].

Tatil köyü ve otellerin suç faaliyetlerinden korunmasında dikkat edilmesi gerekli hususlar şunlardır:

- Konaklama işletmelerinin mümkünse çevreleri dışarıdan alakasız şahısların girmesini önlemek amacıyla yüksek ama görünüş itibarıyla estetik duvarlar veya çitlerle çevrilmelidir.
- *Konaklama işletmelerinin içerisinde ortak kullanılan alanlar ile işletmenin çevresi teknik cihazlar ile 24 saat izlenmeli ve kayıt altına alınmalıdır.*
- *Teknik cihazlar ile takip izleme merkezleri kurularak anlık yapılmalıdır.*
- İşletmenin dış giriş çıkışları ile merkezden uzak yerlere güvenlik ve koruma hizmetini kolay sağlamak amacıyla kulübeler kurulmalıdır.
- İşletmenin çevresinde gece ve gündüz saatlerinde gerek araçlı gerekse de yaya özel güvenlik görevlileri devriye olarak görevlendirilmelidir.
- İşletme içerisinde müşterilerin kaldığı odaların giriş çıkışları kartlı sistem ile yapılmalıdır.
- *İşletme çevresinde kullanılan alanlarda özellikle de araç park alanlarında gerekli aydınlatmalar yapılmalıdır.*
- Kendisine ait kumsalı olan işletmelerde sahil devriye veya yaya devriye görevlisi kumsalda görevlendirilmelidir.
- Müşteriler tarafından bırakılan emanetler çelik kasalarda muhafaza edilmelidir.

- İşletmede çalışacak olan personel ile ilgili gerekli araştırma en ince ayrıntısına kadar yapılmalı ve sabıka kaydı olanlar işe alımlarda tercih edilmemelidir.

Bireysel Etkinlik

- Ticari işletmelerde suç önlemede dikkat edilmesi gerekli hususlardan yukarıda anlatılanlardan başka hususlar da olabilir mi? Varsa bunlar nelerdir?

KAMU KURUMLARINDA SUÇ ÖNLEME

Kamu hizmetlerinin yürütüldüğü devlet kurumlarında polis tarafından sağlanan güvenlik ve koruma hizmetleri son zamanlarda özel güvenlik firmaları tarafından sağlanmaya başlanmıştır. Özel güvenlik firmalarının yanı sıra kurumların kendi bünyelerinde kurmuş oldukları özel güvenlik birimleri de güvenlik ve koruma hizmetlerinde yer almaktadır.

5188 sayılı Yasa'nın özel güvenlik şirketlerine ve özel güvenlik birimlerine verdiği hak ve yetkiler kamu kurumlarının güvenlik hizmetinin de özel güvenlik firmalarınca veya birimlerince yapılabileceği yönündedir.

5188 sayılı Yasa'nın özel güvenlik şirketlerine verdiği hak ve yetkiler kamu kurumlarının güvenlik hizmetinin de Özel güvenlik firmalarınca yapılabileceği yönündedir.

Kamu kurumlarını adliye binaları, belediyeler, hastaneler, müze ören yerleri ve diğer devlet daireleri bağlamında incelenip suç önleme modelleri anlatılacaktır. Kamu kurumlarına yönelik işlenmesi muhtemel suçlardan biri terör eylemleridir. Terör eylemleri nedeniyle yapılacak güvenlik hizmetleri son derece dikkatli ve üst seviyede yerine getirilmelidir. Bunun yanı sıra sabotaj ihtimalleri de kamu kurumları için olası tehditlerdendir. Hırsızlık, kasten yaralama, mala zarar verme ve darp gibi suçlar da zaman zaman meydana gelmektedir.

Adliye Binaları: Adliye binaları suçluların yargılandığı ve devamlı insanların girip çıktığı yerlerdendir. İzlenilen bir suçun cezasının belirlendiği ve tarafların bir araya geldiği yerlerdir. Bu yüzden adliyelerde her zaman gerilim yüksektir. Normal şartlarda adliyelerin güvenlik ve koruma hizmeti genel kolluk tarafından yerine getirilmektedir. Ancak genel kolluğun iş yükünün fazla olması ve güvenlik hizmetlerini artması sebebi ile özel güvenlik görevlileri de adliye binalarında görevlendirilmektedir.

Özel güvenlik hizmetleri açısından adliye binalarının suç faaliyetlerinden korunmasında dikkat edilmesi gerekli hususlar şunlardır:

- Adliye giriş çıkış kapılarında gerekli kontrollerin yapılmasında genel kolluğa yardımcı olunmalıdır.
- Adliye binalarında görevlendirilecek özel güvenli görevlileri hem silahlı hem de silahsız görev yapabilecek personellerden oluşmalıdır.

Adliye binalarında görevlendirilecek özel güvenli görevlileri hem silahlı hem de silahsız görev yapabilecek personellerden oluşmalıdır.

- Mahkemelerin iş yükünden dolayı duruşmaların olduğu katlarda meydana gelebilecek taraf kavgalarını engellemeye yönelik olarak devriye olarak görev yapılmalıdır.
- *Adliyenin dışında dava taraflarının neden olabileceği olumsuzlukları engellemek amaçlı devriye görevlendirilmelidir.*
- Otoparka giren araçlar olması muhtemel terör saldırılarını engellemek amaçlı cihazla kontrol edilmelidir.
- Çevre aydınlatılması sürekli kontrol edilmelidir.
- Adliye çevresi ve içerisi teknik cihazlar yardımı ile 24 saat boyunca izlenmeli ve kayıt altına alınmalıdır.
- *Hâkim ve savcılarının bulunduğu katlarda hırsızlık olaylarına karşı önlem alınmalıdır.*

Örnek

•Bursa Adliyesi'nde meydana gelen yaralama olayının duruşması öncesi sanık yakınları ile şikayetçiler arasında kavga çıktı. Adliye içinde ve dışında 7 kişinin yumruk ve tekmelerle yaralandığı kavga sürerken, sanıklar lehine ifade vermek için gelen Ceyhun Karaca, bahçedeki bir kişiden aldığı tabancayla adliyeye girmek istedi. Mermiyi namluya sürerek adliye binasına girmek isteyen saldırganı, özel güvenlik görevlisi adeta göğsünü siper ederek engelledi.

Hastaneler: Hastane özel güvenlik hizmetleri uygulama açısından en güç alanlardan biri olup oldukça hassas bir konudur. *Çünkü güvenlik ve koruma hizmetinin muhatapları hasta kişiler, hastalarını hastaneye getiren yakınları veya ziyaretçileri ve doktorlar ile tüm hastane personelidir. Tüm bu insanların psikolojik özellikleri, sağlık hizmetlerinin 24 saat süresince tam zamanlı bir şekilde devam etmesi, sağlık kurum ve kuruluşlarının halka açık yerler olması, adli olaylara sık rastlanması özel olarak hastane güvenlik hizmetlerinin önemini artırmaktadır.* Hastanelerde doktorların darp edilmesi, hasta yakınları arasında meydana gelen kavgalar ve hırsızlık olayları en sık rastlanılan eylemlerdir.

Hastanelerin suç faaliyetlerinden korunmasında dikkat edilmesi gerekli hususlar şunlardır:

- Hastane giriş çıkış noktaları devamlı kontrol edilmelidir.
- Hastane içerisinde huzuru bozabilecek hasta yakınlarına zamanında müdahale edilerek olayların büyümesi engellenmelidir.
- Hasta yoğunluğu olan doktorların odalarının bulunduğu katlarda devriye görevi yerine getirilerek doktorların hastalar tarafından darp edilecek imkânlar ortadan kaldırılmalıdır.
- *Özellikle acil servislerin girişlerinde ve içerisinde yeterli sayıda özel güvenlik görevlisi sabit olarak görev yapmalıdır.*
- Hastane girişleri ve çıkışları, acil servis, poliklinikler, idari katlar ve koridorların 24 saat kameralar ile izlenip kayıt altına alınması, bu

teknolojik güvenlik sistemleri sayesinde hastanelerin çeşitli bölümlerinde oluşabilecek hırsızlık ve dolandırıcılık gibi suçların engellenmesi ve failerin yakalanması sağlanmalıdır.

Belediyeler ve Diğer Devlet Daireleri: Devlet daireleri ve belediyeler insan trafiğinin fazla olduğu yerlerdir. Buralara devlet ile ilgili işi olan her insan gelmektedir. Bu sebeple buralarda her zaman terör saldırılarına ve sabotajlara karşı gerekli önlemlerin alınması gerekmektedir.

Belediyeler ve diğer devlet dairelerinin suç faaliyetlerinden korunmasında dikkat edilmesi gerekli hususlar şunlardır:

- Belediyeler ve diğer devlet dairelerinde görevlendirilecek özel güvenlik görevlileri hem silahlı hem de silahsız görev yapabilecek personellerden oluşmalıdır.
- Belediyeler ve diğer devlet dairelerinin bulunduğu alanlara girmek isteyenleri özel güvenlik görevlileri duyarlı kapıdan geçirmeli, kişilerin üstlerini detektörler ile aramalı ve eşyaları x-ray cihazından ya da benzeri güvenlik sistemlerinden geçirilmelidir.
- Gerekli durumlarda tesislere girmek isteyen kişilerin üzerlerini teknik cihazlarla aramalı ve kimlik sormalıdır. *Aramalar sırasında bulunan suç işlemeye elverişli malzemeler muhafaza altına alınarak genel kolluğa bildirmelidir.*
- Görev alanı içerisinde olmak koşulu ile haklarında yakalama, tutuklama ya da mahkûmiyet kararı bulunanları yakalamalı ve genel kolluğa teslim etmelidir.
- *Görev alanı içerisinde bulunan eşyaları emanete almalı ve şüpheli paketlerin bulunması hâlinde gerekli güvenlik önlemlerini alarak genel kolluğa haber verilmelidir.*
- Genel emir ve kaidelere uymayan kişileri veya kendisine zarar veren kişileri gerek zor kullanarak gerekse de normal bir şekilde yakalamalıdır.
- *Silahlı özel güvenlik görevlileri silahlı bir eylem karşısında gerekli şartlar oluşması hâlinde savunma ve koruma amaçlı silah kullanmalıdırlar.*
- Tesislere girecek araçlar kontrollü bir şekilde aranarak içeriye alınmalıdır.
- Aydınlatmalar devamlı kontrol edilerek yetersiz olan yerler gerekli düzenlemeler ile aksaklıklar giderilmelidir.
- Tesislerin giriş ve çıkışları ile içeride insanların yoğun olarak bulunduğu yerler ve tesisin dış çevresi sürekli teknik cihazlar ile izlenmeli ve kayıt altına alınmalıdır.

Silahlı özel güvenlik görevlileri silahlı bir eylem karşısında gerekli şartlar oluşması hâlinde savunma ve koruma amaçlı silah kullanmalıdırlar.

PARASAL FAALİYETLERİN YÜRÜTÜLDÜĞÜ VE DEĞERLİ EŞYALARIN BULUNDUĞU İŞLETMELERDE SUÇ ÖNLEME

Ekonominin canlanması ve hareketlenmesini sağlayan devamlı nakit para akışının olduğu bankalar, döviz büroları ve ptt binaları, *üst düzey çalışanlara, üst düzey müşteri portföyüne ve parayı yönetme özelliklerine sahiptir.*

Herhangi bir soygun veya başka bir olayın olması hâlinde en yakın kolluğa haber vermeye yarayan butonlar bulunmalıdır.

Bu tür işletmelerde en sık karşılaşılabilecek suç eylemi soygun veya yağmalamadır. Bunun yanında tırnakçılık tabir edilen hırsızlık yöntemi de zaman zaman meydan gelmektedir. Bu suçlar işlenirken adam öldürme, yaralama ve kaçırmaya suçları da işlenmektedir.

Banka, PTT Binaları ve Döviz Büroları: Bu gibi işletmelerde gün içinde devamlı yüklü miktarda nakit para bulunmaktadır. Bu da suç işleme potansiyeli olan kişilerin buralara yönelmesine sebep olmaktadır. Buraların korunması profesyonel kişiler tarafından yapılmalıdır.

Banka, PTT binaları ve döviz bürolarının suç faaliyetlerinden korunmasında dikkat edilmesi gerekli hususlar şunlardır:

- Bu işletmelerde görev alan özel güvenlik görevlisi üniformalı, tam teçhizatlı ve silahlı bir şekilde görev yapmalıdır.
- İşletmenin içerisi ve dışarısı 24 saat kameralar ile izlenip kayıt altına alınmalıdır.
- Herhangi bir soygun veya başka bir olayın olması hâlinde en yakın kolluğa haber vermeye yarayan butonlar bulunmalıdır.
- ATM'lere para koymak üzere görevlendirilen personel çevrelerine çok dikkat etmelidir.
- Şüpheli hareketleri bulunan kişiler tespit edilmesi hâlinde belli bir süre takip edilerek genel kolluğa bilgi verilmelidir.
- Müşterilerden taşkınlık yapanlar kibar ve nazik bir dille uyarılmalı, sorun çıkarmaya devam etmesi hâlinde gerekli müdahale yapılmalıdır.
- Güvenlik ve koruma hizmetleri kapsamında meydana gelen aksaklıklar vakit geçirilmeden genel kolluğa bildirilmelidir.

Para ve Değerli Eşya Nakilleri: Para ve değerli eşya nakilleri güvenlik açısından hata kabul etmeyecek faaliyetlerdendir. Çünkü toplu bir şekilde para veya değerli eşya bir yerden başka bir yere götürülmekte ve bu işlem birileri tarafından takip edilip sabote edilerek paranın veya değerli eşyanın çalınmasına neden olabilir.

Bu yüzden para ve değerli eşya nakil işleminin suç faaliyetlerinden korunmasında dikkat edilmesi gerekli hususlar şunlardır:

- Nakil esnasında kullanılacak silahların cinsi Kanun'da belirtilen esaslara göre belirlenmeli ve nakil öncesinde temin edilmelidir.
- Nakil işlemi yeterli sayıda özel güvenlik görevlisi ile birlikte zırhlı araç ile yapılmalıdır.
- **Nakil işlemi her zaman kullanılan rutin güzergâhlardan değil önceden kararlaştırılmış farklı güzergâhlar kullanılarak yapılmalıdır.**
- Büyük nakil işlemlerinde genel kolluğa bildirilerek ek güvenlik önlemi alınması istenmelidir.

AÇIK ALANLARDA SUÇ ÖNLEME

İnsanların fazla olduğu ve her tip insanın bulunduğu yerler olan açık alanlarda suç türlerinin çoğunun işlenme ihtimali vardır. Bu yüzden geniş çaplı bir koruma ve güvenlik hizmeti sunulmalıdır.

Nakil işlemi her zaman kullanılan rutin güzergâhlardan değil, önceden kararlaştırılmış farklı güzergâhlar kullanılarak yapılmalıdır.

Park ve Bahçeler: İnsanların aileleri ile birlikte veya yalnız giderek dinlendiği kamuya açık alanlardır. Buraların geniş bir alanda olması ve herkesin girmesinin serbest olmasından dolayı güvenlik hizmetlerinin üst düzeyde olması gerekmektedir.

Park ve bahçelerin suç faaliyetlerinden korunmasında dikkat edilmesi gerekli hususlar şunlardır:

- 24 saat esasına göre üniformalı, tam teçhizatlı özel güvenlik görevlileri görevlendirilmelidir.
- Özel güvenlik görevlileri park ve bahçelerin içerisinde yaya veya araçlı bir şekilde devriye hizmeti sunmalıdır.
- Park ve bahçelerin belli noktalarına kameralar yerleştirilerek devamlı izlenmelidir.
- Park ve bahçelerin aydınlatılmasının yetersiz olduğu yerlerde gerekli çalışmalar yapılmalıdır.

Otoparkların suç faaliyetlerinden korunmasında dikkat edilmesi gerekli hususlar şunlardır:

- Araç giriş-çıkışlarında, bariyer uygulamaları koyulmalı, kamera kayıt sistemi kurulmalı ve araçların fiziki olarak bagaj ve altının kontrolü yapılmalıdır.
- Yaya giriş-çıkış noktalarında otoparktan binaya giriş noktalarında duyarlı kapı ve x-ray cihazları kullanılmalı, kamera kayıt sistemi kurulmalıdır.
- Personel araçları ve kendisinin geçişleri kartlı sistemle yapılmalıdır.
- Otopark içinde, araçların arasında ve kör bölgelerde yaya veya mobil devriyelerle kontroller yapılmalıdır.
- Otopark içinde yeterli ölçüde bir aydınlık seviyesi oluşturulmalıdır.
- Otopark sınırları içinde, görüş imkânlarını kısıtlayan bahçe ve çevre düzenlemelerine yer verilmemeli, azami derecede görüş imkânı sağlanmalıdır.
- Otopark girişinde ve uzaktan kolayca görülebilecek yerlerde müşterilere güvenlik tavsiyeleri içeren ikaz levhalarının yerleştirilmelidir.

Sosyal organizasyonlarda suçların engellenmesinde kalabalık yönetimi bilgisine sahip özel güvenlik personeli ile koruma ve güvenlik hizmeti sunulmalıdır.

SOSYAL ORGANİZASYONLARDA SUÇ ÖNLEME

5188 sayılı Kanun'un Özel Güvenlik Görevlilerinin Yetkileri başlıklı 7. maddesinde "Toplantı, konser, spor müsabakası, sahne gösterileri ve benzeri etkinlikler ile cenaze ve düğün törenlerinde kimlik sorma, duyarlı kapıdan geçirme, bu kişilerin üstlerini detektörle arama, eşyaları X-ray cihazından veya benzeri güvenlik sistemlerinden geçirme" şeklindeki yetkisini ifade ederken sosyal organizasyonlarda neler yapılması gerektiği anlatılmıştır.

Sosyal organizasyonlar kalabalık ortamlar olduğu için buralarda suç işleme olasılığı yüksektir. Genellikle bu gibi ortamlar da yankesicilik, hırsızlık, darp ve cinsel taciz olayları meydana gelmektedir. Kalabalıkların olduğu bu alanlarda meydana gelebilecek kargaşalar da dikkat edilmesi gereken hususlardandır. **Bu**

suçların engellenmesinde kalabalık yönetimi bilgisine sahip özel güvenlik personeli ile koruma ve güvenlik hizmeti sunulmalıdır.

Resim 12.4 Sosyal organizasyon

Konserler, Açık Hava Gösterileri: Konserler ve açık hava gösterileri insanların sevdiği sanatçıları izlemeye geldikleri etkinliklerdir. Bu etkinlikler duygu yoğunluğunun fazla olduğu kalabalık etkinliklerdir.

Konserler ve açık hava gösterilerinin suç faaliyetlerinden korunmasında dikkat edilmesi gerekli hususlar şunlardır:

- Organizasyonun bulunduğu alan demir bariyerler ile çevrilmeli ve giriş çıkışlar belirli yerlerden ve özel güvenlik görevlilerinin kontrolünde yapılmalıdır.
- Organizasyon alanlarında giriş çıkışlarda el detektörü veya hassas kapılardan geçirmek suretiyle seyirciler aranarak içeri alınmalıdır.
- Organizasyonun bulunduğu alana dilenci seyyar satıcı ve işportacıların alınması engellenmelidir.
- Organizasyon esnasında gerek üniformalı gerekse de sivil özel güvenlik görevlileri gezmek suretiyle yankesicilik olaylarına karşı önlem alınmalıdır.
- Organizasyonun bulunduğu alanı çevreleyen demir bariyerler içerisinde veya dışarısında devriye görevi yapılmalıdır.
- Sahne önünde sanatçı ile seyirciler arasına özel güvenlik görevlilerinden bir hat oluşturulmalıdır.
- *Sanatçının sahneye geliş gidişlerinde özel güvenlik görevlileri kendisine eşlik etmelidir.*
- Organizasyon alanında taşkınlık yapanlar kibar bir dille uzaklaştırılmalı, ısrar etmesi hâlinde gerekli müdahalede bulunulup organizasyon alanından uzaklaştırılmalıdır.

Organizasyonunun bulunduğu alana dilenci seyyar satıcı ve işportacıların alınması engellenmelidir.

- *Organizasyon alanında şüpheli görülen bir kişi veya durum ile ilgili olarak vakit kaybetmeden genel kolluğa bilgi verilmelidir.*

Resim 12.5 Konser

Toplantı ve Kongreler: İnsanların belirli amaçlar için toplanmış oldukları alanlardır. Toplantı ve kongreler genellikle kapalı alanlarda yapılmaktadır.

Toplantı ve kongrelerin suç faaliyetlerinden korunmasında dikkat edilmesi gerekli hususlar şunlardır:

- Bu alanlara giriş çıkışlar özel güvenlik görevlileri tarafından kontrol edilerek sağlanmalıdır.
- Belirli bir grubun yaptığı toplantılarda ve kongrelerde giriş çıkışlarda davetsiz misafirlerin katılımını engellemek amaçlı davetiye veya kimlik kontrolü yapılmalıdır.
- Davetlilerin yönlendirilmeleri yapılmalıdır.
- Salon içerisinde olumsuz bir durum ile karşılaşılma ihtimaline karşı belli noktalarda özel güvenlik görevlileri görevlendirilmelidir.
- *İnsan sayısının fazla olduğu kalabalık ortamlar olduğundan sivil özel güvenlik görevlileri tarafından devriye görevi yerine getirilmelidir.*
- Salon içerisinde kaybolan ve bulunan eşyalar muhafaza altına alınmalıdır.
- Özel davetli veya önemli kişiler faaliyet esnasında ayrı bir özel güvenlik ekibi ile olumsuz durumlardan korunmalıdır VİP hizmeti verilmelidir.

Spor Faaliyetleri ve Spor Tesisleri: Ülkemizde spor faaliyetlerinde genel kolluk görevlileri koruma ve güvenlik hizmeti sunmakla birlikte özel güvenlik görevlileri de genel kolluğa yardımcı olmaktadır. *Spor müsabakalarında özel güvenlik görevlileri silahlı görevlendirilemez.*

Spor faaliyetleri ve spor tesislerinin suç faaliyetlerinden korunmasında dikkat edilmesi gerekli hususlar şunlardır:

Sarhoş veya uyuşturucu madde kullanıldığı düşünülen kendinde olamayan kişiler müsabaka alanına alınmamalıdır.

- Spor müsabakası yapılan alana girişlerde el detektörü yardımıyla aramalar yapılarak yasaklı maddeler içeri alınmamalıdır.
- Yapılan aramalarda suç unsuru maddeler ile karşılaşılması hâlinde genel kolluğa durum hemen bildirilmelidir. Bununla birlikte görevli harici silahı bulunan genel kolluk veya diğer kişiler silahlı olarak müsabaka alanına alınmamalıdır.
- *Sarhoş veya uyuşturucu madde kullanıldığı düşünülen kendinde olamayan kişiler müsabaka alanına alınmamalıdır.*
- Sporcular ve hakemlerin olumsuz durumlardan korunması sağlanmalıdır.
- Müsabaka yapılan alan etrafında yeterli sayıda özel güvenlik görevlisi olduğu gösterir yelek olan özel güvenlik görevlileri beklemelidir. Ayrıca tribünlerde de belli noktalarda aynı şekilde özel güvenlik görevlileri görevlendirilmelidir.
- Müsabaka alanının dış kısmında devriye görevlileri olmalıdır. Ani gelişen olaylara müdahale edebilmek amacıyla bir grup görevli hazır olarak bekletilmelidir.
- Taşkınılık yapan ve holigan seviyesinde olan kişiler müsabaka alanından uzaklaştırılmalıdır.
- Spor müsabaka alanlarına ve spor kulüplerinin mallarına yönelik zarar verme girişimleri engellenmelidir.

Bireysel Etkinlik

- Sosyal organizasyonlarda özel güvenlik görevlisinin neden silahlı olarak görev yapamayacağını tartışınız.

SEYAHAT ETMEK İÇİN KULLANILAN ALANLARDA SUÇ ÖNLEME

Seyahat sırasında insanlar; para, kimlik, pasaport gibi değerli eşyalarını yanlarında taşımaları nedeniyle risk ve tehlikelere açık bir hâldedirler. Buralarda yankesicilikten hırsızlık ve dolandırıcılığa kadar birçok suça maruz kalma ortamı vardır. *Bunun yanında canlı bomba eylemleri veya terör saldırısı olma riski de fazladır.* Bu yüzden buraların koruma ve güvenlik hizmetleri de profesyonel kişiler tarafından yürütülmelidir.

Terminaller, Garlar ve İskeleler: Seyahatlerde bu alanlar kullanılmaktadır suç faaliyetlerinden korunmasında dikkat edilmesi gerekli hususlar şunlardır:

- Bu alanların girişlerinde ve içerisinde üniformalı ve tam teçhizatlı özel güvenlik görevlileri görev yapmalıdır.

- Bu alanların girişlerinde kişilerin üstleri el detektörleri veya hassas makinelerden geçirilerek aranmalı ve eşyaları x-ray cihazından ya da benzeri güvenlik sistemlerinden geçirilmelidir.
- Bu alanlar 24 saat kesintisiz kamera ile izlenmeli ve kayıt altına alınmalıdır.
- Şüpheli görülen kişilere anında müdahale edilerek ilk önce kimlik sorulmalı daha sonra devam eden sorunlarda gerekli müdahale yapılmalıdır.
- Şüpheli paket durumlarında gerekli önlem alınarak genel kolluğa haber verilmelidir.
- *Uzun seyahat edilecek gemi, vapur ve tren yolculuklarında özel güvenlik görevlileri seyahat esnasında ulaşım aracında görevlendirilmeli ve kontrolleri sağlamalıdır.*
- Bu alanların içerisinde ve çevresinde devriye hizmetleri yerine getiren özel güvenlik görevlileri bulunmalıdır.
- Sahipsiz veya bulunan eşyalar muhafaza altına alınmalıdır.

Türk sivil havacılık sektörünün altyapısını oluşturan tesis ve donanımlar DHMİ tarafından işletilmektedir.

Hava alanları: 1988 tarihinde “Hava Meydanlarında Alınacak Güvenlik Tertip ve Tedbirleri Yönetmeliği” yürürlüğe konulmuş ve bu yönetmelikle Milli Sivil Havacılık Güvenlik Kurulu ve Hava alanı Güvenlik Komisyonunun oluşturulması ve Özel Güvenlik Teşkilatının hava meydanı güvenlik hizmetlerinde kullanılması kararlaştırılmıştır. Türkiye’de sivil havacılık ve güvenliği ile ilgili iki önemli ulusal kuruluş bulunmaktadır. Bunlar; Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığına bağlı Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü (SHGM) ve Devlet Hava Meydanları İşletmesi (DHMİ) Genel Müdürlüğüdür.

Türk sivil havacılık sektörünün altyapısını oluşturan tesis ve donanımlar DHMİ tarafından işletilmektedir. Türkiye’de birçok hava limanında konuşlanan Devlet Hava Meydanı İşletmelerine bağlı özel güvenlik birimi bulunmaktadır.

Hava alanlarının suç faaliyetlerinden korunmasında dikkat edilmesi gerekli hususlar şunlardır:

- Hava alanının terminal ve arındırılmış sahaya giriş kontrol noktalarında yolcu ve bagajların taranması üniformalı özel güvenlikler tarafından yapılmalıdır.
- *Yolcu taraması hassas kapılardan geçirilmek suretiyle yapıldığı gibi yetersiz kalması durumunda arama el detektörü veya çıplak el ile de yapılır.*
- Terminal giriş çıkış kapılarının ve otoparkın kendisi ile giriş çıkışlarının güvenliği sağlanmalıdır. Bu personel arama tarama yapan personelden farklı olmalıdır.
- Bagaj ayırım alanında tekrardan bagajların kontrol edilmesi gerekmektedir.
- Apronda dışarıdan gelebilecek saldırılara karşı önlem alınmalıdır.
- Kargo binalarının ve kulenin bulunduğu kısmın güvenliği sağlanmalıdır.
- *Havaalanının tamamı 24 saat kamera sistemleri ile izlenmeli ve kayıt altına alınmalıdır. Kameraların sürekli izlendiği izleme odaları oluşturulmalıdır.*

- Havaalanı ve çevresinde devriye hizmeti yapacak özel güvenlik görevlileri görevlendirilmelidir. Bu devriyelerde yardımcı olacak köpekler de görevlendirilmelidir.

KİŞİ KORUMADA SUÇ ÖNLEME

Kişi koruma kişilerin hayatlarını güven ve huzur içinde devam ettirebilmeleri için kişisel güvenliklerini tehdit edebilecek tehlikeli durumları yaşanmadan önce önleyecek önlemleri ifade eder. Bireysel güvenlik, kişinin kendi yaşamını yaşadığı çevredeki riskleri dikkate alarak düzenlemesi ve güvenlik bilincini geliştirmesi ile sağlanır. *Kişi koruma diğer kısımlarda bahsettiğimiz tüm alanlarda yapılan koruma hizmetlerinin bir bütünüdür. Çünkü korunacak kişi bir yerde yaşayan iş sahibi olan seyahat eden ve toplum içerisinde yaşayan biridir.*

Kişi koruma , koruma hizmetlerinin bir bütünüdür. Çünkü korunacak kişi yaşayan iş sahibi olan ve toplum içerisinde yaşayan biridir.

Kişi koruma olarak görevlendirilecek özel güvenlik görevlisi hangi özel şart altında olursa olsun, normal veya acil koşullar altında risk analizi yapabilme, olası problemi tanımlama, güvenliği planlama, muhtemel güvenlik sorunlarını önleme ve kontrol etmede uzman, korunan şahıs için güvenli ortam sağlama yeteneğine sahip, yakın savunma taktikleri ve silah kullanmayı iyi bilen kişilerden seçilirler. Kişi koruma görevlisi meydana gelebilecek durumların tesirlerini hafifletmek için uygun olan prosedürleri uygulayabilme kabiliyetine sahiptirler. Koruduğu kişinin imajını temsil ettiğinin bilincinde olan, normal ya da acil durumlarda, durumun özelliklerine göre yetkilerini nasıl kullanması gerektiğini bilen, yakın koruma işini yerine getirirken; korunan kişi ve korunan kişinin ailesi ile ve diğer koruma ekibi ile koordineli çalışan profesyonellerden seçilmelidir.

Korunacak kişi önemli bir kişi olabileceği gibi düşmanları olan kendi hayatının tehlikede olduğunu düşünen kişilerdir. Bu kişilere yönelik verilen koruma hizmetleri korunacak kişinin evinde, iş yerinde, seyahat ederken ve tüm sosyal yaşantısı sırasında devam etmelidir. Bu durumda bulunan kişiler genellikle vurulmaktan, kaçırılmaktan veya ailelerine zarar verilmesinden korkmaktadırlar. Bu yüzden korumakla görevli özel güvenlik görevlisi dikkatli ve uyanık olmalı tehlikenin nereden geleceğini tahmin edebilmelidir.

Kişiyi koruyacak özel güvenlik personeli 24 saat esasına dayalı olarak korunacak kişi ile birlikte tüm alanlara gitmelidir. Kişi ikametne geldiği zaman gerekli güvenlik tedbirlerini almalıdır. İş yerine gittiğinde gerekli tüm tedbirleri kontrol etmelidir. *Uyulacak program belli ise daha önceden gerekli çalışmalar yapıp koruma hizmeti verilmelidir.*

Bireysel Etkinlik

- Suç önleme modelinin görev bölgelerine göre farklı olmasının gerekli olup olmadığını anlatınız..

Özet

•İKAMET OLARAK KULLANILAN ALANLARDA SUÇ ÖNLEME

- Genel olarak ikamet olarak kullanılan alanları apartman, site, rezidans ve dubleks ya da tripleks villalar bağlamında inceleyip suç önleme modelleri anlatılacaktır
- Apartman, Siteler, Villalar ve Rezidanslar:
- Site güvenliği; özel güvenlik elemanları ya da teknik araçlar olan kamera ve alarm sistemi ile sağlanır. Sitede kaç adet giriş ve çıkış varsa buralara güvenlik elemanı yerleştirilerek site içerisine girecek kişilerin kontrollü giriş çıkışları sağlanır.
- İkamet olarak seçilecek veya kullanılacak apartmanlar, siteler ve dubleks veya tripleks villaların korunmasında dikkat edilmesi gerekli hususlar şunlardır:
- Apartman da teknolojik güvenlik sistemlerinin olması tercih edilmelidir. Apartmanın, site bulunan her yerleşkenin ve dubleks veya tripleks villaların çevresine kamera sistemi takılmalı ve kayıtları makul bir süre saklanmalıdır.
- Bahçe içerisinde bulunan apartmanın, site bulunan her yerleşkenin ve dubleks veya tripleks villaların çevresi duvar veya demir parmaklıklarla çevrilmelidir. Sitenin bulunduğu alanda görünürlüğü sağlamak amacıyla üniformalı ve tam teçhizatlı özel güvenlik görevlileri görevlendirilmelidir. Sitenin bulunduğu alanda görünürlüğü sağlamak amacıyla üniformalı ve tam teçhizatlı özel güvenlik görevlileri görevlendirilmelidir.

•EĞİTİM KURUMLARINDA SUÇ ÖNLEME

- Eğitim ilköğretim, orta öğretim, lise ve üniversite aşamalarından oluşmaktadır. Buraların kendine has özellikleri ve korunma yöntemleri bulunmaktadır. Eğitim kurumlarını ilk, orta ve lise dengi okullar ile üniversite bağlamında inceleyip suç önleme modelleri anlatılacaktır.
- İlkokulların, ortaokulların lise dengi okulların ve üniversitelerin suç faaliyetlerinden korunmasında dikkat edilmesi gerekli hususlar şunlardır:
- Okul giriş ve çıkışlarında öğrencilerin yabancı kişiler tarafından taciz edilmemesi veya herhangi bir uyuşturucu madde ya da buna benzer zararlı maddelerin verilmemesi için özel güvenlik görevlileri giriş çıkış yapılan yerlerde görevlendirilmelidirler.
- X-Ray, el detektörü, metal kapı detektörü gibi teknolojik cihazların kullanımının sağlanarak kontroller yapılmalı ve özel güvenlik görevlilerine bu aletler hakkında ayrıntılı bilgiler verilmelidir.
- Üniversite yerleşkesinden öğrencilerin ayrılması ile birlikte gece vakti tesisler sık sık kontrol edilerek hırsızlık olaylarına karşı önlem alınır.

•TİCARİ İŞLETMELERDE SUÇ ÖNLEME

- Ticari işletmeleri büyük katımlı üretimin yapıldığı fabrikalar, eğlenme ve dinlenme amaçlı gidilen gece kulübü, bar, restoranlar ve tatil köyü ile oteller, alışveriş amaçlı gidilen alışveriş merkezleri, marketler, süpermarketler ve mağazalar bağlamında incelenip suç önleme modelleri anlatılacaktır.
- Ticari işletmelerde suç faaliyetlerinden korunmasında dikkat edilmesi gerekli hususlar şunlardır:
- Alışveriş merkezlerinin giriş çıkışlarında x-ray, el detektörü, metal kapı detektörü gibi teknolojik cihazların kullanımının sağlanarak kontroller yapılmalı ve özel güvenlik görevlilerine bu aletlerin doğru kullanımı hakkında ayrıntılı bilgiler verilmelidir.
- Büyük alışveriş merkezlerinde izleme odaları oluşturularak koruma ve güvenlik hizmeti canlı olarak izlenmeli ve takip edilmelidir.
- Market içerisinde kalabalık oluşması veya olağanüstü durumlarda özel güvenlik görevlileri buralara giderek yağmalama ve hırsızlık olaylarına karşı devriye görevi yerine getirmelidir.
- Gece kulübü ve bar gibi eğlence mekânlarında girişinde resmi görevlilerin yanında sivil giyimli özel güvenlik görevlileri görevlendirilmelidir.
- Fabrikaların giriş çıkışlarına ve önemli kör noktalara kulübeler koymak suretiyle kontroller özel güvenlik görevlileri tarafından sağlanmalıdır.
- Yangın su baskını gibi felaketlere karşı özel güvenlik görevlilerine ve çalışanlara eğitim verilmelidir.
- Kritik öneme sahip bir fabrika ise sabotaj olaylarına karşı silahlı özel güvenlik görevlileri çalıştırılmalıdır.
- İşletme çevresinde kullanılan alanlarda özellikle de araç park alanlarında gerekli aydınlatmalar yapılmalıdır.

•KAMU KURUMLARINDA SUÇ ÖNLEME

- Özel güvenlik hizmetleri açısından kamu kurumlarını suç faaliyetlerinden korunmasında dikkat edilmesi gerekli hususlar şunlardır:
- Giriş çıkış kapılarında gerekli kontrollerin yapılmasında genel kolluğa yardımcı olunmalıdır.
- Görevlendirilecek özel güvenli görevlileri hem silahlı hem de silahsız görev yapabilecek personellerden oluşmalıdır.

Özet(devamı)

- Otoparka giren araçlar olması muhtemel terör saldırılarını engellemek amaçlı cihazla kontrol edilmelidir.
- Hasta yoğunluğu olan doktorların odalarının bulunduğu katlarda devriye görevi yerine getirilerek doktorların hastalar tarafından darp edilecek imkânlar ortadan kaldırılmalıdır.
- Gerekli durumlarda tesislere girmek isteyen kişilerin üzerlerini teknik cihazlarla aramalı ve kimlik sormalıdır. Aramalar sırasında bulunan suç işlemeye elverişli malzemeler muhafaza altına alınarak genel kolluğa bildirmelidir.
- Görev alanı içerisinde bulunan eşyaları emanete almalı ve şüpheli paketlerin bulunması hâlinde gerekli güvenlik önlemlerini alarak genel kolluğa haber verilmelidir.
- Silahlı özel güvenlik görevlileri silahlı bir eylem karşısında gerekli şartlar oluşması hâlinde savunma ve koruma amaçlı silah kullanmalıdırlar.
- Tesislerin giriş ve çıkışları ile içeride insanların yoğun olarak bulunduğu yerler ve tesisin dış çevresi sürekli teknik cihazlar ile izlenmeli ve kayıt altına alınmalıdır.
- **PARASAL FAALİYETLERİN YÜRÜTÜLDÜĞÜ VE DEĞERLİ EŞYALARIN BULUNDUĞU İŞLETMELERDE SUÇ ÖNLEME**
- Bu tür işletmelerde suç faaliyetlerinden korunmasında dikkat edilmesi gerekli hususlar şunlardır:
- Bu işletmelerde görev alan özel güvenlik görevlisi üniformalı, tam teçhizatlı ve silahlı bir şekilde görev yapmalıdır.
- İşletmenin içerisi ve dışarı 24 saat kameralar ile izlenip kayıt altına alınmalıdır.
- Herhangi bir soygun veya başka bir olayın olması hâlinde en yakın kolluğa haber vermeye yarayan butonlar bulunmalıdır.
- ATM'lere para koymak üzere görevlendirilen personel çevrelerine çok dikkat etmelidir.
- Para Nakil işlemi yeterli sayıda özel güvenlik görevlisi ile birlikte zırhlı araç ile yapılmalıdır.
- Nakil işlemi her zaman kullanılan rutin güzergâhlardan değil önceden kararlaştırılmış farklı güzergâhlar kullanılarak yapılmalıdır.
- Büyük nakil işlemlerinde genel kolluğa bildirilerek ek güvenlik önlemi alınması istenmelidir.
- **AÇIK ALANLARDA VE SOSYAL ORGANİZASYONLARDA SUÇ ÖNLEME**
- Açık Alanlarda ve Sosyal Organizasyonlarda suç faaliyetlerinden korunmasında dikkat edilmesi gerekli hususlar şunlardır:
- Organizasyonun bulunduğu alan demir bariyerler ile çevrilmeli ve giriş çıkışlar belirli yerlerden ve özel güvenlik görevlilerinin kontrolünde yapılmalıdır.
- Organizasyon alanlarında giriş çıkışlarda el detektörü veya hassas kapılardan geçirmek suretiyle seyirciler aranarak içeri alınmalıdır.
- Organizasyon alanında şüpheli görülen bir kişi veya durum ile ilgili olarak vakit kaybetmeden genel kolluğa bilgi verilmelidir.
- Sarhoş veya uyuşturucu madde kullanıldığı düşünülen kendinde olamayan kişiler müsabaka alanına alınmamalıdır.
- **SEYAHAT ETMEK İÇİN KULLANILAN ALANLARDA SUÇ ÖNLEME**
- 1988 tarihinde "Hava Meydanlarında Alınacak Güvenlik Tertip ve Tedbirleri Yönetmeliği" yürürlüğe konulmuş ve bu yönetmelikle Milli Sivil Havacılık Güvenlik Kurulu ve Hava alanı Güvenlik Komisyonunun oluşturulması ve Özel Güvenlik Teşkilatının hava meydanı güvenlik hizmetlerinde kullanılması kararlaştırılmıştır. Türkiye'de sivil havacılık ve güvenliği ile ilgili iki önemli ulusal kuruluş bulunmaktadır. Bunlar; Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığına bağlı Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü (SHGM) ve Devlet Hava Meydanları İşletmesi (DHMİ) Genel Müdürlüğüdür.
- Terminaller, Garlar, İskeleler ve Hava alanlarının suç faaliyetlerinden korunmasında dikkat edilmesi gerekli hususlar şunlardır:
- Bu alanların girişlerinde ve içerisinde üniformalı ve tam teçhizatlı özel güvenlik görevlileri görev yapmalıdır.
- Bu alanların girişlerinde kişilerin üstleri el detektörleri veya hassas makinelerden geçirilerek aranmalı ve eşyaları x-ray cihazından ya da benzeri güvenlik sistemlerinden geçirilmelidir.
- Yolcu taraması hassas kapılardan geçirilmek suretiyle yapıldığı gibi yetersiz kalması durumunda arama el detektörü veya çıplak el ile de yapılır.
- Apronda dışarıdan gelebilecek saldırılara karşı önlem alınmalıdır.
- **KİŞİ KORUMADA SUÇ ÖNLEME**
- Kişi koruma olarak görevlendirilecek özel güvenlik görevlisi hangi özel şart altında olursa olsun, normal veya acil koşullar altında risk analizi yapabilme, olası problemi tanımlama, güvenliği planlama, muhtemel güvenlik sorunlarını önleme ve kontrol etmede uzman, korunan şahıs için güvenli ortam sağlama yeteneğine sahip, yakın savunma taktikleri ve silah kullanmayı bilen kişilerden seçilirler.

DEĞERLENDİRME SORULARI

1. Aşağıda verilen ikamet olarak kullanılan yerlerden hangisinde özel güvenlik hizmeti sunulamaz?
 - a) Apartman
 - b) Site
 - c) Çardak
 - d) Villa
 - e) Rezidans

2. Aşağıdakilerden hangisi özel güvenlik görevlisinin görevlendirileceği yerlerden biri değildir?
 - a) Konsolosluklar
 - b) Hastane
 - c) Banka
 - d) Karakol
 - e) PTT

3. Aşağıdaki yerlerden hangisinde özel güvenlik görevlisi silah ile çalışamaz?
 - a) Banka
 - b) Üniversite
 - c) Kişi koruma
 - d) Hastane
 - e) Değerli eşya nakli

4. Aşağıdaki yerlerden hangisinde özel güvenlik görevlisi silah ile çalışabilir?
 - a) Okul
 - b) Restoran
 - c) Tatil Köyü
 - d) Açık hava gösterisi
 - e) Para nakli

5. I. Teknik cihazlar ile izleme
II. Özel güvenlik görevlisi görevlendirilmesi
III. Ziyaretçilerin aranmadan içeri alınması
IV. El detektörü ile arama
Yukarıdakilerden hangisi ya da hangileri görev alanlarında suç önlemede dikkat edilmesi gereken hususlardandır?
a) I
b) I ve II
c) I, II, III ve IV
d) I, II ve IV
e) II ve IV
6. Aşağıdakilerden hangisi kişi koruma ile ilgili olarak yanlıştır?
a) Kişi korumada görevli özel güvenlik görevlisi silahlı görev yapabilir.
b) Koruma hizmeti sadece ikamet dışında sağlanır.
c) İş yeri ve diğer yerlerde de koruma hizmeti devam ettirilir.
d) Koruma hizmeti 24 saat yapılır.
e) Koruma görevlisi kişi koruma konusunda eğitim almış olmalıdır.
7. Aşağıdaki alanların hangisinde özel güvenlik görevlisi özel güvenlik görevlisi olduğunu gösterir yekek ile görev yapar?
a) Spor faaliyetleri
b) Bankalar
c) PTT
d) Adliye binaları
e) Para nakilleri
8. Aşağıdakilerden hangisi Türk sivil havacılık sektörünün altyapısını oluşturan tesis ve donanımlıları işletmektedir?
a) Türk Özel Güvenlik Birimi
b) Türk Özel Güvenlik Teşkilatı
c) Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü (SHGM)
d) Devlet Hava Meydanları İşletmesi (DHMİ)
e) Türk Hava Kurumu (THK)

9. Hava Meydanlarında Alınacak Güvenlik Tertip ve Tedbirleri Yönetmeliği hangi yılda yürürlüğe girmiştir?
- a) 1967
 - b) 1988
 - c) 1982
 - d) 1991
 - e) 1979
10. Aşağıdakilerden hangisi üniversitelerde görevlendirilen özel güvenlik görevlilerinin suç önlemede dikkat etmeleri gereken hususlardan biri değildir?
- a) Üniversite içerisinde devriye görevi yerine getirmelidirler.
 - b) Üniversite giriş çıkışlarında kimlik kontrolü yapılmalıdır.
 - c) Toplumsal olay olması hâlinde gaz ile müdahale edilmelidir.
 - d) Üniversite özel güvenlik hizmeti 7 gün 24 saat kesintisiz olarak yürütülmelidir.
 - e) Üniversite içersine girecek araçlar kontrol edilmelidir.

Cevap Anahtarı

1.c, 2.d, 3.b, 4.e, 5.d, 6.b, 7.a, 8.d, 9.b, 10.c

DEVRIYE HİZMETLERİ İLE SUÇUN ÖNLENMESİ

İÇİNDEKİLER

- Devriye Kavramı
- Devriye Hizmetinin Çeşitleri
- Devriye Hizmetinin Yapılış Yöntemleri
- Devriye Hizmeti Öncesi Göreve Hazırlık Aşamaları
- Devriye Görevlisinde Bulunması Gereken Araç ve Gereçler
- Devriye Görevlisinin Genel Olarak Dikkat Etmesi Gereken Hususlar
- Devriye Görevlisinin Görevleri
- Devriye Hizmetinin Yapılış Amacı ve Önemi

HEDEFLER

- Bu üniteyi çalıştıktan sonra;
- Devriye hizmetinin ne anlama geldiğini kavrayabilecek,
- Devriye hizmetinin yapılış yöntemlerinin ve çeşitlerinin neler olduğunu sıralayabilecek,
- Devriye hizmetlerinin yapılış amaçları ve önemini anlayabilecek,
- Devriye görevinin yerine getirilmeden önceki hazırlık aşamalarının neler olduğunu sayabilecek,
- Devriye görevi esnasında devriye görevlisinin hangi araç gereçleri bulundurması gerektiğini öğrenebileceksiniz.

SUÇ ÖNLEME MODELLERİ

ÜNİTE 13

Devriye Kavramı

Devriye Hizmetinin Çeşitleri

Devriye Hizmetinin Yapılış Yöntemleri

Devriye Hizmeti Öncesi Göreve Hazırlık
Aşamaları

Devriye Görevlisinde Bulunması Gereken Araç
Ve Gereçler

Devriye Görevlisinin Genel Olarak Dikkat
Etmesi Gereken Hususlar

Devriye Görevlisinin Görevleri

Devriye Hizmetinin Yapılış Amacı Ve Önemi

GİRİŞ

Suçların engellenmesi amacıyla birçok yöntem kullanılması gerektiğini bundan önceki ünitelerde işlemiştik. Bu bölümde bu yöntemlerin en eskisi ve en etkili olarak sayabileceğimiz devriye hizmetlerini işleyeceğiz. Tarihte insan toplulukları bir arada yaşamaya başlamaları ile birlikte bu alanın kontrolünü içerden ve dışardan kontrol etmek için nöbetçiler görevlendirmeye başlamaları ilk devriye hizmetinin başlangıcı olarak görülmektedir. Zaman içerisinde bu nöbetçiler daha sistematik bir şekilde kullanacağı teçhizata kadar gelişerek günümüzdeki hâlini almıştır.

Devriyenin görev bölgesinde çalıştığı zaman süresince fazla çaba harcamadan sadece kendini göstermesi, üniformalı olarak varlığını hissettirmesi suçların önlenmesi için yeterli olabilmektedir. Suç işleme düşüncesinde olan kişiler veya suçlular suç işleyecekleri yerde bir devriyenin olması hâlinde suç işleme düşüncesinden vazgeçerler. Çünkü yakalanma riski söz konusudur. Yakalanma riskinin olmadığını düşünen bir suçlu suç işleme düşüncesini daha rahat eyleme dönüştürebilir. *Bir fabrikada gece hırsızlık yapmak isteyen bir kişinin gece devriyesinin el fenerinin ışığını görmesi ile eyleminden vazgeçmesi bu duruma en güzel örnektir.*

Devriyenin her yerde görünür ve hazır olma hissini verebilmesi, rastgele ve potansiyel sorun olan bölgelerdeki hareketliliği ve tahmin edilemezliği sayesinde gerçekleşir. Kararlı, görev bölgesinin her yerinden kolayca görülebilen ve hareket yeteneği yüksek olan bir devriye sistemi, suçlu kişilerin güvensizlik duygusunu ve yakalanma korkusunu artıracak gibi toplumdaki güven ve huzur ortamının sağlanmasında büyük rol oynar.

Bu bölümde devriye hizmetlerinin suç önlemedeki rolü incelenecektir.

DEVRIYE KAVRAMI

Suçların meydana gelmeden önce önlenmesine veya meydana geldikten sonra aydınlatılıp faillerinin yakalanmasına yönelik birden fazla yöntem kullanılmaktadır. Bu yöntemlerden biri de devriye hizmetleridir. Devriye hizmetleri genel kolluk kuvvetleri tarafından sıklıkla kullanılmakla birlikte özel güvenlik görevlileri tarafından da görev yaptıkları yer ve süre içerisinde uygulanmaktadır.

Polis Çevik Kuvvet Yönetmeliği'nde devriye kavramı "*Kamu düzenini bozabilecek nitelikte toplumsal olayların meydana gelmesi muhtemel yerlerde yaya veya araçla dolaşarak yapılan önleme ve gözetleme görevi*" olarak tanımlanmaktadır. Başka bir ifade ile anlatmak gerekirse devriye görev yapılan alan sınırları içerisinde ve görevli olunan süre zarfında kamu düzeni ve kamu güvenliğini sağlamaya yönelik olarak öncelikle caydırıcılığı sağlayarak suç işlenmesini önlemek, suça konu bir olay olması hâlinde gerekli önlemleri alarak olaya el koymak failleri tespit etmek olayın büyümesini önlemek ve son olarak da faillerini yakalanması mümkün ise faillerin yakalanarak genel kolluk kuvvetine teslim etmek amacıyla sorumluluk bölgesinde amirlerince belirlenen bir

Kamu düzenini bozabilecek nitelikte toplumsal olayların meydana gelmesi muhtemel yerlerde yaya veya araçla dolaşarak yapılan önleme ve gözetleme görevi.

güzergâhta yaya ya da araçlı olarak gezerek icra edilen üniformalı ve tam teçhizatlı en az iki özel güvenlik görevlisi tarafından yapılan güvenlik hizmetleridir.

Güvenlik amiri tarafından önceden belirlenmiş ya da güvenlik görevlisinin kendisi tarafından planlanan yol haritasına devriye güzergâhı denir.

Yukarıdaki tanımda belirtilen bazı kavramlar var. *Devriye hizmetini yaya veya araçlı olarak yerine getiren personele devriye görevlisi ya da kısaca devriye, devriye görevlisinin belirli bir zamanda belirli bir plan dâhilinde ve belli sınırlar içerisinde yapmış olduğu faaliyetlere devriye görevi, devriye görevlisinin sorumluluğu dâhilinde görevini ifa ettiği sınırları önceden belli olan hususi bölgeye devriye bölgesi, devriye bölgesinde sorumlu güvenlik amiri tarafından önceden belirlenmiş ya da güvenlik görevlisinin kendisi tarafından planlanan yol haritasına devriye güzergâhı denir.*

Devriye hizmetleri genel kolluk kuvvetlerinin suçla mücadelede kullandığı en önemli yöntemlerden biridir. Devriye hizmetlerinin yerine getirilmesi önceleri yaya olarak yapılmakta ise de son zamanlar da teknolojik imkânların artması ile motorlu araçlar veya buna benzer farklı vasıtalar ile de yapıldığı görülmektedir.

Özel güvenlik görevlileri 5188 sayılı Kanun'un 13. Maddesi gereğince görev alanları içerisinde görevlerini resmî üniforma ile yapmaktadırlar. Bu durumda genel olarak devriye hizmetleri resmî üniforma ile yapılmalıdır. Aynı kanunun farklı maddesinde bazı özel durumlarda komisyon kararı alınarak sivil olarak da güvenlik hizmeti sağlanabilmektedir. Böyle durumlarda sivil olarak da devriye görevi ifa edilebilir. *Ancak temel olarak devriye hizmeti öncelikle resmi üniforma ile yapılmalıdır.* Çünkü devriye hizmetlerinde en önemli husus caydırıcılık yolu ile suçun önlenmesidir. *Devriye görevi en az iki özel güvenlik görevlisi ile birlikte tam teçhizatlı ve üniformalı bir şekilde yerine getirilmelidir.*

Resim 13.1 Özel güvenlik devriye görevlisi

DEVRIYE HİZMETİNİN ÇEŞİTLERİ

Devriye hizmetleri farklı şekillerde yerine getirilebilmektedir. *Devriye hizmetlerinin yapılış şekilleri görev yapılacak bölgenin coğrafi yapısı, iklimi, sosyal yapısı ve daha birçok özelliğine göre farklılık göstermektedir.* Temel olarak yapılan devriye çeşitleri sınıflandırması yaya devriye ve motorlu devriyedir. En sık kullanılan ve görülen devriye çeşidi ise yaya devriyedir.

Devriye çeşitlerine genel olarak şu şekilde sınıflandırılabilir:

- Yaya devriye
- Araçlı devriye

- Motosikletli devriye
- Bisikletli devriye
- Atlı devriye
- Köpekli devriye
- Sahil devriye

Yaya Devriye

Özel güvenlik görevlilerinin görev alanları içerisinde belirlenen güzergâhta devriye görevini yaya olarak araçsız ifa etmesidir. Bu devriye çeşidi koruma ve güvenlik hizmetlerinde sık kullanılmaktadır. *Genellikle görev alanının fazla büyük olmadığı yerlerde veya kapalı mekânlarda başvurulmuş bir devriye çeşididir.* En az iki kişi ile birlikte yapılması gerekmektedir. Alışveriş merkezleri, fabrikalar veya depo gibi yerlerde yapılan koruma ve güvenlik hizmetleri örnek verilebilir.

Resim 13.2. Yaya devriye

Araçlı Devriye görev alanı geniş olan yerlerde uygulanan bu yöntem zaman ve hızlilik açısından tercih edilen bir durumdur.

Araçlı Devriye

Özel güvenlik görevlilerinin sorumlu oldukları görev alanı içerisinde herhangi bir araç vasıtası ile belirlenen güzergâhta dolaşarak görevlerini ifa etmesidir. Yapılan devriye görevi gerek motorlu araçla gerekse de son zamanlarda çıkan farklı teknolojik vasıtalar aracılığı ile yapılmaktadır. *Genellikle görev alanı geniş olan yerlerde uygulanan bu yöntem zaman ve hızlilik açısından tercih edilen bir durumdur.* Büyük sosyal tesisler, park veya bahçeler gibi geniş yerlerde yapılan koruma ve güvenlik hizmetleri örnek verilebilir.

Resim 13.3. Araçlı devriye

Motosikletli Ve Bisikletli Devriye

Özel güvenlik görevlilerinin sorumlu oldukları görev alanı içerisinde motosiklet veya bisiklet ile belirlenen güzergâhta dolaşarak görevlerini ifa etmesidir. Genellikle turistik bölgelerde ve trafiğin yoğun olduğu bölgelerde

uygulanmaktadır. *Bu devriye çeşidinin faydası daha çabuk olaylara müdahale etmek ve vatandaşlarla daha kolay iletişim sağlamaktır.* Kordon boyu veya motorlu araçların kullanılmadığı alanlarda yapılan koruma ve güvenlik hizmetleri örnek verilebilir.

Resim 13.4. Motosikletli ve bisikletli devriye

Atlı ve Köpekli Devriye

Özel güvenlik görevlilerinin sorumlu oldukları görev alanı içerisinde at veya köpek ile belirlenen güzergâhta dolaşarak görevlerini ifa etmesidir. *Genellikle kalabalıkların fazla olduğu yerlerde istenmeyen durumlarda kalabalığı dağıtmak amacı ile kullanılmaktadır.* Ayrıca deniz kıyısı olan yerlerde kumsallarda güvenliği sağlamak amacı ile uygulanmaktadır.

Resim 13.5. Atlı ve köpekli devriye

Sahil Devriye

Özel güvenlik görevlilerinin sorumlu oldukları görev alanı denize kıyısı olan ve sahilleri olan yerlerde uygulanan devriye görevidir. *Sahiller merkeze uzak olduklarından dolayı buradaki güvenlik ve koruma hizmetinin eksiksiz ve zamanında yapılması amaçlanmaktadır.*

Resim 13.6. Sahil devriye

Bireysel Etkinlik

- Devriye hizmetlerinin yerine getirilmesi esnasında hangi tür devriye yöntemi diğerlerine göre daha etkilidir. Sınıf içinde tartışınız.

DEVRIYE HİZMETİNİN YAPILIŞ YÖNTEMLERİ

Devriye hizmetleri yerine getirilirken farklı şekillerde yapılmaktadır. *Görevin önemi veya görev yerinin özelliği bu farklılığın en önemli sebebidir.* Bunun yanında güvenlik amirlerinin tutumu ve becerileri de devriye bölgesinde farklı şekillerde devriye yöntemi uygulanmasına neden olmaktadır. Devriye hizmetlerinin yapılış yöntemleri;

- Planlı devriye
- Dairesel devriye
- Olağan devriye
- Geriye dönüşlü devriye olarak sınıflandırılmaktadır.

Planlı Devriye

Devriye görevi yapılacak bölgede hizmetin ifa edileceği güzergâhın daha önceden yetkili amir tarafından veya hazırlanan talimatname ile belirlenmesi sonucunda devriye görevlisinin belirlenen güzergâha bağlı kalarak görevini yerine getirilmesi istenen devriye yöntemidir. *Bu devriye yönteminin sakıncası devriye personelinin tekrarlanan güzergâh doğrultusunda yaptığı hizmetin başkaları tarafından bilinmesine ve öğrenilmesine sebep olmaktadır.* Bu yöntem görünürlüğün önemli olduğu yerlerde caydırıcı amaçlı kullanılabilir.

Dairesel Devriye

Devriye görevi yapılan bölgeyi bir daire olarak düşünülüp tahmini merkez noktası belirlenerek buradan dairenin dışına doğru veya tam tersi yapılarak dairenin dışından merkeze doğru yapılan devriye yöntemidir. Bu yöntemde güvenlik görevlisi beklediği yeri merkez olarak belirleyip bu sistemi yapabilmektedir. *Bu yöntemin faydası merkezden dışa veya dıştan merkeze olarak yapılacağından alışılmışın dışında başkaları tarafından kestirilemeyen bir yöntemdir.* Devriye görev alanının büyük olduğu yerlerde yapılabilir.

Olağan Devriye

Devriye görevi yapılırken herhangi bir plan veya programa bağlı kalmadan devriye bölgesinin devriye görevlisinin kendi inisiyatifine göre rastgele bir şekilde dolaşılmasıdır. *Bu şekilde yapılan devriyede devriye görevlisinin nerede ne zaman olacağı belli olmadığından potansiyel suçlular tarafından önceden tahminde bulunma olasılığı oldukça azdır. Genel olarak uygulanan devriye yöntemidir.*

Planlı Devriye Yöntemi'nin sakıncası devriye personelinin tekrarlanan güzergâh doğrultusunda yaptığı hizmetin başkaları tarafından bilinmesine ve öğrenilmesine sebep olmaktadır.

Olağan devriyede devriye görevlisinin nerede ne zaman olacağı belli olmadığından potansiyel suçlular tarafından önceden tahminde bulunma olasılığı oldukça azdır.

Geriye Dönürlü Devriye

Devriye görevlisinin görev alanı içerisinde ne zaman ne yapacağını belli olmaması ve kontrol edilen yerlerin beklenmedik bir anda tekrar kontrol edilmesi şeklinde yapılan devriye yöntemidir. Bu yöntemde daha önce geçilen yerler ve kritik olarak değerlendirilen yerler tekrar bakılmak suretiyle daha sık kontrol edilmektedir. *Bu yöntem genellikle gece mesaisi yapan ve önemli yerleri koruyan güvenlik görevlileri için uygulanması gereken bir devriye yöntemidir.* Çünkü gece görülmeyen gözden kaçabilecek yerlerin tekrar tekrar kontrol edilerek korunması daha kolay sağlanabilir.

DEVRIYE HİZMETİ ÖNCESİ GÖREVE HAZIRLIK AŞAMALARI

Devriye görevlisi olan özel güvenlik görevlisi devriye görevini yerine getirmeden önce birtakım hazırlıklar yapmış ve göreve hazırlanmış olmalıdır. *Göreve hazırlanmış olarak başlayan özel güvenlik görevlisi daha verimli ve daha başarılı olacağı gibi yapılan koruma hizmeti de daha kusursuz yerine getirilmiş olacaktır.* Devriye hizmeti öncesi yapılan hazırlık aşamaları;

- Psikolojik ve zihinsel hazırlık
- Fiziksel hazırlık

Psikolojik ve Zihinsel Hazırlık

Devriye görevi öncesi psikolojik ve zihinsel olarak hazırlıklı olmak öncelikle insanın kendisini iyi hissetmesi ve kendisini görevini en iyi şekilde yapabileceğine inandırması ile olur. Güvenlik görevlisi görev öncesi özel hayatında karşılaştığı güçlüklerin kendisinde meydana getirdiği olumsuz duyguları göreve gitmeden atmalı ve sorunlarını iş hayatına taşımamalıdır. Çünkü yapılan sıradan bir iş olmadığı gibi tamamen profesyonellik isteyen hassas bir iştir. Kısacası görevini sevecek, isteyecek ve yapmaktan haz almalıdır. Sadece ekmek kapısı ve para kazanmak amaçlı yapıyorsa eninde sonunda ya kendine ya da masum insanlara bir şekilde yarardan çok zararı dokunacaktır.

Bunun yanında görev yapılacak bölge ile ilgili olarak çalışmalar yapmalı ve görev yapacağı bölgedeki insan yapısı, binalar ve tesisler ile ilgili yeterli bilgiye sahip olmalıdır. *İnsan yapısını öğrenmesi potansiyel suçlu olabilecek kişilerin tespitine imkân sağlayacaktır.* Önemli noktalar ile ilgili bilgilerde görev esnasında zamanın verimli kullanılması ve koruma hizmetinin en üst seviyede yapılmasını sağlayacaktır. Bölge insanının örf adet ve duyarlı olduğu konular hakkında bilgi alması gerekmektedir. Devriye görevlilerinin meydana gelebilecek suç türleri ile ilgili bilgi sahibi olması, bölgelerinde bulunan ve etrafında suçlu olarak bilinen kişilerin ya da aranan kişilerin bilinmesi ve tanınması varsa çalıntı araçların öğrenilmesi devriye öncesi avantaj sağlayacaktır. *Yapılan devriye görevinin suç önleme veya suçluyu bulmaya yardımcı olma potansiyelini artıracaktır.*

Devriye görevlisinin insan yapısını öğrenmesi potansiyel suçlu olabilecek kişilerin tespitine imkân sağlayacaktır.

- Not defteri ve kalem (Görev esnasında karşılaşılan olaylarla ilgili olarak not almak üzere bulunmalıdır.)
- Telsiz veya cep telefonu
- Kalabalık yerlerde görev yapan veya toplu olarak hareket eden insanların bulunduğu üniversiteler gibi alanlarda görev yapan personelin toplumsal olaylarda kullanması için kalkan ve kask
- Bunların yanında görevi ile alakalı olabilecek ve gerekli olduğu düşünülen diğer araç ve gereçler.

DEVRIYE GÖREVLİSİNİN GENEL OLARAK DİKKAT ETMESİ GEREKEN HUSUSLAR

Devriye hizmetlerini istenen amaca ulaşması ve başarılı olabilmesi için devriye görevlisinin dikkat etmesi gereken bazı hususlar vardır. Bu hususlar şunlardır:

Devriye görevi esnasında görevin ve bölgenin özelliğine göre gerekli teçhizatın tam olarak bulundurulması sağlanmalıdır.

- *Devriye görevi üniformalı olan en az iki özel güvenlik görevlisi tarafından yerine getirilmelidir.* En az iki kişi olmasının sebebi tek kişinin başına bir şey gelmesi hâlinde diğeri gerekli yardım çağrısında bulunabilmesi veya bir olay ile karşılaşıldığında müdahale edilip etkisiz hâle getirilmesi kolaylaşması içindir.
- *Devriye görevi esnasında görevin ve bölgenin özelliğine göre gerekli teçhizatın tam olarak bulundurulması sağlanmalıdır.* Örneğin gece devriye görevi yapan personelin el feneri yanında bulunmalıdır.
- Devriye görevlisi görev alanını çok iyi tanımalıdır. Bu tanıma sadece kritik bölgelerin veya korunması gereken yerlerin değil insan yapısının da iyi analiz edilip bilinmesini de içermektedir. Kimlerin suça meyilli olduğu veya daha önceden sabıkalı oldukları bilinirse koruma ve önleme görevi daha kolay ve başarılı şekilde yapılabilir.

Resim 13.9. İnsanlarla ilişkiler

- *Devriye görevlisi görevli olduğu bölgesinde insanlar ile devamlı iletişim içerisinde olarak iyi ilişkiler kurmalıdır.* Çünkü görev yerinde olumsuzluk olması durumunda bölgedeki vatandaşlar sorunun çözülmesinde yardımcı olurlar.
- Devriye hizmeti planlı bir devriye hizmeti ise güzergâhı belirlenmiş ve belirlenen güzergâhta sürekli yapılan bir görev olmalıdır.

Devriye görevlileri görev bölgesinde görünür olmakla birlikte hem caydırıcı hem de olay olması hâlinde müdahale edecek şekilde hazır olmalıdır.

- Devriye esnasında devriye görevlisi belli tempoda ani duraksamalar ve geri dönüşler yaparak devriye görevini yerine getirmelidir. Bu durum devriye görevlisinin başkaları tarafından izlenmesini engelleyecektir. Ayrıca devriye güzergâhı devamlı aynı olmamalıdır.
- *Devriye görevlileri devriye bölgesine giren çıkan şahısları kontrol ederek alışılmışın dışındaki durumlara müdahale ederler.* İlk defa gördükleri kişiler ile ilgili olarak gerekli çalışmayı yaparak ortaya çıkabilecek olumsuzlukların önüne geçer.
- Devriye görevlileri görev bölgesinde devamlı görünür olmakla birlikte hem olayları önlemeye yönelik caydırıcı hem de bir olay olması hâlinde hemen müdahale edecek şekilde hazır olmalıdır.
- Devriye görevlileri zorunlu olmadıkça görev bölgelerini terk etmemelidir. Suç işleyecek kişiler görev bölgesine girmek için devriye görevlilerini dikkatini dağıtıp farklı senaryolarla korunan bölgeye girmek isteyebilir. Bu yüzden görev bölgesinden mümkün olduğu kadar ayrılmamak gerekir.
- Birden fazla devriye ekibi varsa bu devriyeler kendi aralarında devamlı haberleşme sağlamalıdır. Bu haberleşme telsiz, telefon ile yapılabileceği gibi acele hâllerde düdük ile de yapılabilir.
- Devriye görevlileri yaya olarak görevi yerine getirirken bölgelerinde eğer iş yerleri var ise buraların camlarının kırık olup olmadığını; kapılarının, pencerelerinin açık olup olmadığını devamlı kontrol etmelidir.
- Bölgede bulunan elektrik, su ve doğalgaz şebekelerini olması muhtemel kazalara karşı devamlı kontrol etmelidir.
- Devriye görevlileri görev bitiminde görevi devralacak diğer devriye görevlilerine gerekli bilgileri sözlü olarak aktarmalıdır.
- Devri görevi sonunda devriye hizmeti esnasında meydana gelen olaylar ile ilgili üst makamlara sunmak üzere görev sonu raporu hazırlanmalıdır.
- Devriye görevlileri görevleri esnasında meydana gelen adli olaylarla ilgili olarak gerekli emniyet tedbirlerini alarak genel kolluk görevlilerine acele haber vermeli ve onlar gelene kadar da olay yerini ve delilleri olduğu gibi muhafaza etmelidir.
- Devriye görevlileri görev esnasında gerek kıyafeti ile gerek davranışları ile vakur ve ciddi olmalıdır. Vatandaşlara karşı nazik ve kibar davranışlarda bulunmalıdır.

Resim 13.10. Özel Güvenlik Görevlisi

Örnek

- Tek başına devriye görevi yapılmasının sakıncalarını en iyi anlatan örnek Silivri'de sabaha karşı fabrikada devriye gezmek için bahçeye çıkan özel güvenlik görevlisinin beş Alman kurdu tarafından saldırıya uğraması sonucu ölmesidir.

Devriyenin görevlerinin geneli önleme ve koruma olmakla birlikte bir olay ile karşılaşınca adli ve yardım görevlerini de yerine getirmelidir.

DEVRIYE GÖREVLİSİNİN GÖREVLERİ

Devriye görevlisinin yaptığı görev esnasında karşılaştığı olaylar veya rutin işlemler içerisinde birden fazla görevi vardır. *Bu görevlerin geneli önleme ve koruma olmakla birlikte bir olay ile karşılaşınca adli ve yardım görevlerini de yerine getirmelidir.* Devriye görevlisinin görevlerini şu başlıklar altında inceleyebiliriz:

- Adli görevler
- Yardım görevleri
- Koruma görevleri
- Önleme görevleri

Yukarıda genel başlık olarak verilen görevlerin neler olduğuna bakarak devriye görevlisinin tam olarak ne iş yaptığı daha iyi anlaşılacaktır.

Adli Görevler

Devriye görevlisinin adli görevleri bir suç niteliği taşıyan olayın meydana gelmesi ile başlamakta ve olay yerine gelen genel kolluğa olay ile ilgili tüm bilgileri, şüphelileri veya olay ile ilgisi olabilecek tüm unsurları teslim etmesi ile son bulmaktadır. Devriye görevlisin adli görevleri şunlardır:

- 5188 sayılı Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanun'un 7. maddesinin c bendi Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 90. maddesine göre özel güvenlik görevlisinin yakalama yapabileceğinden bahsetmektedir. Bu kanunda belirtilen yakalamanın dayanağı olan Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 90.maddesinin 1. fıkrası a ve b bentleri "Kişiye suçu işlerken rastlanması ve suçüstü bir fiilden dolayı izlenen kişinin kaçması olasılığının bulunması veya hemen kimliğini belirleme olanağının bulunmaması" hâllerinde *herkes tarafından geçici olarak yakalama yapılacağından bahsetmektedir.* Bu kanun maddelerine dayanak olarak devriye görevlisi görev bölgesinde bir suç işlenmesi hâlinde işlenen suça el koymak, suçun devamını önlemek ve suçluları yakalayarak genel kolluk birimlerine teslim etmekle yükümlüdür.
- 5188 sayılı Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanun'un 7. maddesinin j bendi Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 90. maddesine göre özel güvenlik görevlisi *"Olay yerini ve delilleri koruma, bu amaçla Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 168. maddesine göre yakalama"* yapabilmektedir. Bu kanun maddesinde devriye görevlisinin görev alanı içerisinde karşılaştığı suç

"Türk Medeni Kanunu'nun 981. maddesi, Borçlar Kanunu'nun 52. maddesi, Türk Ceza Kanunu'nun 24 ve 25. maddeleri özel güvenlik görevlilerine zor kullanma" yetkisi vermektedir.

konusu olay ile ilgili olarak *olay yerini muhafaza etmek, delillerin kaybolması ve değişmesini önlemek amacıyla gerekli güvenlik tedbirlerini almak görevlerinin olduğu belirtilmektedir. Olay yerinin muhafazasında olay yerinin etrafı şerit ile çevrilerek içeriye girişler engellenir, alakasız kalabalık olay yerinden uzaklaştırılır. Bunun yanında olay yerinin ve delillerin muhafazası esnasında meydana gelecek aksaklıkların önlenmesi için yakalama yetkisi de vardır.* Bu kanunda belirtilen yakalama yetkisinin dayanağı olan *Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 168. maddesinde* "Olay yerinde görevine ait işlemlere başlayan adli kolluk görevlisi, bunların yapılmasına engel olan veya yetkisi içinde aldığı tedbirlere aykırı davranan kişileri, işlemler sonuçlanıncaya kadar ve gerektiğinde zor kullanarak bundan *men eder.*" şeklinde ifade edilmektedir.

- 5188 sayılı Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanun'un 7. maddesinin d bendi özel güvenlik görevlilerine "Görev alanında, haklarında yakalama emri veya mahkûmiyet kararı bulunan kişileri yakalama ve arama" yetkisi vermektedir. Bu yetkiye dayanarak devriye görevlileri görev bölgelerinde karşılaştıkları daha önceden kendileri tarafından bilinen tanınan aranan şahıslar olarak nitelendirilen kişileri yakalar ve üzerlerinde arama yapabilir. Bu şahısların yakalanmaları hâlinde derhâl genel kolluğa bilgi verilerek teslim edilmesi sağlanır.
- 5188 sayılı Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanunun 7. Maddesinin k bendi özel güvenlik görevlilerine "*Türk Medeni Kanunu'nun 981. maddesine, Borçlar Kanunu'nun 52. maddesine, Türk Ceza Kanunu'nun 24 ve 25. maddelerine göre zor kullanma*" yetkisi vermektedir. Devriye görevlisi görev alanı içerisinde kanuni emrin yerine getirilmesi ile ilgili faaliyetler ile karşılaştığında direnme söz konusu ise emrin gereğini yerine getirmek üzere zor kullanabilmektedir.
- Devriye görevlisi görev alanı içerisinde yapmış olduğu aramalarda karşılaştıkları suç işlemede kullanılabileceği değerlendirilen eşyaları veya devriye bölgesinde suç niteliği taşıdığı düşünülen eşyaları muhafaza altına alarak genel kolluğa haber verir.

Resim 13.11. Olay yerinin korunması

Yardım Görevleri

Herhangi bir şekilde bir ikamet veya konuttan yardım istendiği duyulduğunda tereddüt etmeden yardım isteyen kişilere yardım edilmesi gerekmektedir.

Devriye görevlisinin yardım görevleri görev alanı içerisinde kendisinden yardım edilmesi istenen durumlarda (adres sorma, eşlik etme, yol tarifi gibi) vatandaşlara nazik ve kibar şekilde yardımcı olmasından ibarettir. Bu görevleri yerine getirmek tamamen insani ilişkilerin gelişmesi ve özel güvenlik görevlisine olan güven duygusunun artmasını sağlamaktadır. Devriye görevlisinin yardım görevleri şunlardır:

- 5188 sayılı Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanun'un 7. maddesinin e bendi "*Yangın, deprem gibi tabii afet durumlarında ve imdat istenmesi hâlinde görev alanındaki işyeri ve konutlara girmek*" şeklinde özel güvenlik görevlisinin yetkisinden bahsetmektedir. Bu yetki dayanak olarak devriye görevlisi görev yaptığı bölgede yangın, doğal afet gibi olağan dışı durumlarda veya kazalarda insanlara yardım etmekle görevlidir. Bunun yanında herhangi bir şekilde bir *ikamet veya konuttan yardım istendiği duyulduğunda tereddüt etmeden yardım isteyen kişilere yardım edilmesi gerekmektedir.*
- 5188 sayılı Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanunun 7. Maddesinin ı bendi "Kişinin vücudu veya sağlığı bakımından mevcut bir tehlikeden korunması amacıyla yakalama" şeklinde özel güvenlik görevlisinin yetkisinden bahsetmektedir. *Bu yetki dayanak olarak devriye görevlisi görev yaptığı bölgede kendisine zarar veren kişilerin kendisine zarar vermelerini engellemek ve başkalarının vereceği zarardan kişileri korumak amacıyla yakalama ve buna benzer önlemleri almakla görevlendirilmiştir.*
- Devriye görevlileri görev alanı içerisinde yolunu kaybetmiş yabancı, terkedilmiş akıl hastası veya yaşlı, kaybolmuş çocuk, kendini idare edemeyecek kadar sarhoş veya yaralı kişilerin ailelerine veya genel kolluğa teslim etmekle görevlidir.
- Devriye görevlileri görev yaptığı alan içerisinde yol tarifi isteyenlere veya kurumların yerleri ile ilgili soru soranlara yardımcı olmalıdır.
- *İlk yardım bilgisi olması gereken devriye görevlisi görev alanı içerisinde meydana gelen kazalarda sağlık ekibi gelene kadar ilk müdahaleyi yapabilmelidir.*
- Devriye görevlileri görev alanı içerisinde yaşayan evsiz ve sokakta kalmış çocukları ilgili kurumlara bildirmelidir.

Bireysel Etkinlik

- Devriye görevlisinin görev yaptığı bölgede vatandaşlarla ilişkilerinin iyi olması ve onlara yardımcı olması meydana gelen olayların aydınlatılmasında ve failerin yakalanmasında etkili midir?

Koruma Görevleri

Devriye görevlisinin koruyucu görevleri genel itibarıyla koruma ve güvenliğinden sorumlu olduğu alanlarda bulunan konut, iş yeri veya diğer mallara zarar gelmesini engellemek ve buralarda bulunan insanların canlarını korumaktır. Koruma görevi asli görevlerin başında gelir. Devriye görevlisinin koruma görevleri şunlardır:

Devriye görevlisinin koruyucu görevleri koruma ve güvenliğinden sorumlu olduğu konut, iş yeri veya insanların canlarını korumaktır

- Görev bölgesinde bulunan vatandaşların can ve mal güvenliğini sağlamak ve bu yönde tedbirler alarak zarar görmelerini engellemek,
- Görev bölgesinde bulunan tesisleri korumak ve buralara ilgisiz kişilerin girişlerini engellemek,
- Aramalar sırasında ele geçirilen suça konu olabilecek eşyaları veya başkasına zarar vermek amaçlı kullanılacak eşyaları kişiden alarak emanete alıp genel kolluğa haber verip teslim etmek,
- *Görev bölgesinde meydana gelen kazalarda başkalarının da zarar görmemesi için gerekli tedbirleri almak ve uyarılarda bulunmak,*
- Görev bölgesinde meydana gelen deprem yangın ve buna benzer doğal afetlerde can ve mal kaybının en aza indirilmesi için gerekli önlemleri almak,
- Meydana gelen adli olaylarda olay yerinin bozulmaması, delillerin ve şüphelilerin kaçmaması için gerekli tedbirleri almak,
- Kritik öneme sahip tesisleri farklı saldırılara karşı korumak amacıyla sık sık kontrol etmek,
- Görev alanı içerisinde şüpheli görülen kişilerin gözetim altında tutularak izlenmesi ve herhangi bir suçun oluşmasının engellenmesi,
- Toplantı, konser veya bu tür sosyal etkinliklerde vatandaşların rahat ve huzurlu bir şekilde vakit geçirmeleri için şüpheli şahıslar üzerinde gerekli kontrollerin yapılması, durdurup kimlik sorulması ve gerekmesi hâlinde bölgeden uzaklaştırılmasının sağlanması,
- Seyyar satıcı, pazarlamacı, işportacı ve buna benzer şahısların kontrol altında tutulması,
- Görev alanı içerisinde bulunan doğalgaz, hava gazı ve elektrik panolarının kontrol edilerek kazalara sebebiyet verilmesinin önlenmesidir.

Önleme Görevleri

Devriye görevlilerinin görev alanlarında kamu düzenini bozucu eylemleri ve suç faaliyetlerini engelleme suç işleme eğiliminde olacak kişiler üzerinde caydırıcı etki yapmaları önleme görevleri arasındadır. Devriye görevlisinin önleme görevleri şunlardır:

Devriye görevlilerinin üniformalı olarak görev yapması devriye görevlisinin önleme görevinin temelini oluşturmaktadır.

- *Üniformalı olarak görev yapılması devriye görevlisinin önleme görevinin temelini oluşturmaktadır.*
- Üniformalı olarak görev yapılması ile birlikte görev bölgesinde bulunan potansiyel suçlular ve suç işleme eğiliminde olan kişiler üzerinde etkili olunması,

- Görev bölgesinde bulunan vatandaşların kendilerini güvende hissetmelerinin ve daha huzurlu yaşamalarının sağlanması,
- Vatandaşlardan yapılan çağrılara öncelikli olarak hızlı bir şekilde cevap verilmesi ve gereğinin yapılması,
- Görev bölgesinde bulunan, sorunlu olan bölgelerin tespit edilmesi ve buraların sık sık kontrol edilmesi,
- Görev bölgesinde daha önce işlenmiş bir suçtan dolayı aranan kişiler üzerinde dikkatli olunarak tekrar aynı suçun işlenmesinin önlenmesi ve failinin yakalanması,
- *Görev bölgesinde alışılmışın dışında meydana gelen olaylar ile ilgili olarak çevreden gerekli araştırmaların yapılması ve edinilen bilgilerin herhangi bir suç ile alakalı olması durumunda genel kolluğa haber verilmesi,*
- Görev bölgesinde bulunan araçların, binaların ve iş yerlerinin kapılarının ve pencerelerinin sürekli kontrol edilmesi,
- Okul, fabrika, sinema, tiyatro, pazar alanları ve alışveriş merkezi gibi halkın yoğun olduğu bölgelerin sürekli kontrol edilmesi,
- Otobüs duraklarında, tren garlarında ve buna benzer halkın yolculuk yapmak üzere kalabalıkların bulunduğu yerlerde kontrollerin sağlanmasıdır.

DEVRIYE HİZMETİNİN YAPILIŞ AMACI VE ÖNEMİ

Devriye hizmetlerinin amaçları, ünitemizde diğer konu başlıkları altında bahsedilmiştir. *Burada genel olarak devriye hizmetlerinin amaçlarının sıralaması yapılarak bir başlık altında anlatılacak ve devriye hizmetinin önemine değinilecektir. Devriye hizmetlerinin amaçları şunlardır:*

- *Devriye hizmetlerinin öncelikli amacı;* hedefi koruma ve güvenlik hizmeti sunduğu görev alanındaki insanların can ve mal güvenliğine ne şekilde olursa olsun zarar gelmesini engellemek,
- Devriye görevlilerine kanunlar ile tanınmış yetkileri de kullanarak görev alanı içerisinde belirlenmiş kurallara insanların uymasını sağlamak suretiyle *nizam ve intizamı en iyi şekilde düzenlemek,*
- Suç işleme eğiliminde olan kişileri suç işleme fikrinden görünürlük ve kararlılıkları ile vazgeçirmek,
- Düzenlenen sosyal etkinliklerde gerekli tedbirleri alarak oluşabilecek suçların engellenmesi,
- Görev bölgesinde hakkında bir suçtan dolayı aranan kişileri yakalamak ve genel kolluğa teslim etmek,
- Yardıma muhtaç kişilere veya kendisine çağrıda bulunan kişilere en kısa zamanda cevap vermek ve imkânları dâhilinde yardım etmek,
- *Görev bölgesinde meydana gelen suç konusu olaylar ile ilgili olarak olaya müdahale ederek gelişmesini engellemek, delillerin muhafazasını sağlamak ve şüphelilerin kaçmasını engellemek,*

Devriye hizmetlerinin amacı;
koruma ve güvenlik hizmeti sunduğu insanların can ve mal güvenliğine zarar gelmesini engellemektir.

- Görev bölgesinde suç ve suçlularla mücadele etmek ve genel kolluk görevlileri ile devamlı irtibatlı olmak,
- Son olarak kanunların devriye görevlisine vermiş olduğu yetkiler dâhilinde diğer görevleri yerine getirmektir.

Devriye hizmeti suçla mücadelede en sık başvuru ve en çok personel istihdam edilen yöntemlerdendir. Devriye görevlisi görev bölgesinde daha suç işlenmeden suç işlenebilecek ortamlara ve şartlara müdahale edebilecektir. Bunun yanında gerçekleşebilecek olaylarda olayın adli bir boyut almadan engellenmesinde veya büyümeden durdurulması konusunda önemli bir rol oynayacaktır. Olayın meydana gelmesi sonrasında da vatandaşların da yardımı ile olayın faillerini en kısa zamanda yakalama imkânı olacaktır. Kendini güvende hisseden halk her zaman devriye görevlisine yardımdan kaçınmayacaktır.

Devriye hizmetinin yaygınlaşması ve daha fazla görünür olması suçla mücadele de daha başarılı olunmasını sağlayacaktır. Genel kolluk görev yoğunluğundan herkese zamanında ulaşamayabilir ve gerekli yardımlarda bulunamayabilir. *Ancak bu boşluk özel güvenlik görevlilerinin sayılarının artırılması ve devriye hizmetlerine önem verilmesi ile kısmen de olsa çözülebilir.* Çünkü devriye görevlileri her zaman her yerde görevlendirilmekle birlikte insanların arasında rahatça görev yapabilmekte ve insanlar tarafından kendilerine kolayca ulaşılabilir. Bu durum da suç ve suçluyla mücadele de etkili olmaktadır.

Bireysel Etkinlik

- Devriye hizmetlerinin suçun önlenmesinde etkili bir yöntem olup olmadığını tartışınız.

Özet

•DEVRIYE KAVRAMI

- Suçların meydana gelmeden önce önlenmesine veya meydana geldikten sonra aydınlatılıp faillerinin yakalanmasına yönelik birden fazla yöntem kullanılmaktadır. Bu yöntemlerden biri de devriye hizmetleridir. Devriye hizmetleri genel kolluk kuvvetleri tarafından sıklıkla kullanılmakla birlikte özel güvenlik görevlileri tarafından da görev yaptıkları yer ve süre içerisinde uygulanmaktadır.
- Polis Çevik Kuvvet Yönetmeliği'nde devriye kavramı "kamu düzenini bozabilecek nitelikte toplumsal olayların meydana gelmesi muhtemel yerlerde yaya veya araçla dolaşarak yapılan önleme ve gözetleme görevi" olarak tanımlanmaktadır. Başka bir ifade ile anlatmak gerekirse devriye görev yapılan alan sınırları içerisinde ve görevli olunan süre zarfında kamu düzeni ve kamu güvenliğini sağlamaya yönelik olarak öncelikle caydırıcılığı sağlayarak suç işlenmesini önlemek, suça konu bir olay olması hâlinde gerekli önlemleri alarak olaya el koymak failleri tespit etmek olayın büyümesini önlemek ve son olarak da faillerini yakalanması mümkün ise faillerin yakalanarak genel kolluk kuvvetine teslim etmek amacıyla sorumluluk bölgesinde amirlerince belirlenen bir güzergâhta yaya ya da araçlı olarak gezerek icra edilen üniformalı ve tam teçhizatlı en az iki özel güvenlik görevlisi tarafından yapılan güvenlik hizmetleridir.

•DEVRIYE HİZMETİNİN ÇEŞİTLERİ

- Devriye çeşitlerine genel olarak şu şekilde sınıflandırılabilir:
- Yaya devriye, araçlı devriye, motosikletli devriye, bisikletli devriye, atlı devriye,köpekli devriye, sahil devriye.

•DEVRIYE HİZMETİNİN YAPILIŞ YÖNTEMLERİ

- Devriye hizmetleri yerine getirilirken farklı şekillerde yapılmaktadır. Görevin önemi veya görev yerinin özelliği bu farklılığın en önemli sebebidir. Bunun yanında güvenlik amirlerinin tutumu ve becerileri de devriye bölgesinde farklı şekillerde devriye yöntemi uygulanmasına neden olmaktadır. Devriye hizmetlerinin yapılaş yöntemleri;
- Planlı devriye, dairesel devriye, olağan devriye, geriye dönüşlü devriye olarak sınıflandırılmaktadır.

•DEVRIYE HİZMETİ ÖNCESİ GÖREVE HAZIRLIK AŞAMALARI

- Devriye hizmeti öncesi yapılan hazırlık aşamaları; psikolojik, zihinsel hazırlık ve fiziksel hazırlıktır.

•DEVRIYE GÖREVLİSİNDE BULUNMASI GEREKEN ARAÇ VE GEREÇLER

- Güvenlik görevlisinde olması gereken araç ve gereçler şunlardır: Mevsimine göre belirlenmiş resmî veya sivil kıyafet, silahlı görev yapılan yerlerde silah ve yeterli sayıda mühimmat, cop (görev yerinin ve görevin niteliğine göre plastik ya da açılır metal), kelepçe (görev yerinin ve görevin niteliğine göre plastik ya da metal), düdük (haberleşmek amacı ile kullanılmak üzere bulunmalıdır.), el feneri, not defteri ve kalem (görev esnasında karşılaşılan olaylarla ilgili olarak not almak üzere bulunmalıdır.), telsiz veya cep telefonu, kalabalık yerlerde görev yapan veya toplu olarak hareket eden insanların bulunduğu üniversiteler gibi alanlarda görev yapan personelin toplumsal olaylarda kullanması için kalkan ve kask.

Özet(devamı)

- Bunların yanında görevi ile alakalı olabilecek ve gerekli olduğu düşünülen diğer araç ve gereçler.
- **DEVRIYE GÖREVLİSİNİN GENEL OLARAK DİKKAT ETMESİ GEREKEN HUSUSLAR**
- Devriye görevi üniformalı olan en az iki özel güvenlik görevlisi tarafından yerine getirilmelidir.
- Devriye görevi esnasında görevin ve bölgenin özelliğine göre gerekli teçhizatın tam olarak bulundurulması sağlanmalıdır.
- Devriye görevlisi görev alanını çok iyi tanımalıdır. Devriye görevlisi görevli olduğu bölgesinde insanlar ile devamlı iletişim içerisinde olarak iyi ilişkiler kurmalıdır. Devriye hizmeti devriye güzergâhı belirlenmiş ve belirlenen güzergâhta sürekli yapılan bir görev olmalıdır. Devriye esnasında devriye görevlisi belli tempoda ani duraksamalar ve geri dönüşler yaparak devriye görevini yerine getirmelidir
- Devriye görevlileri zorunlu olmadıkça görev bölgelerini terk etmemelidir. Birden fazla devriye ekibi varsa bu devriyeler kendi aralarında devamlı haberleşme sağlamalıdır. Devri görevi sonunda devriye hizmeti esnasında meydana gelen olaylar ile ilgili üst makamlara sunmak üzere görev sonu raporu hazırlanmalıdır. Devriye görevlileri görevleri esnasında meydana gelen adli olaylarla ilgili olarak gerekli emniyet tedbirlerini alarak genel kolluk görevlilerine acele haber vermeli ve onlar gelene kadar da olay yerini ve delilleri olduğu gibi muhafaza etmelidir.
- **DEVRIYE GÖREVLİSİNİN GÖREVLERİ**
- Devriye görevlisinin görevlerini şu başlıklar altında inceleyebiliriz:
- **Adli Görevler;** Devriye görevlisinin adli görevleri bir suç niteliği taşıyan olayın meydana gelmesi ile başlamakta ve olay yerine gelen genel kolluğa olay ile ilgili tüm bilgileri, şüphelileri veya olay ile ilgisi olabilecek tüm unsurları teslim etmesi ile son bulmaktadır.
- **Yardım Görevleri;** Devriye görevlisinin yardım görevleri görev alanı içerisinde kendisinden yardım edilmesi istenen durumlarda (adres sorma, eşlik etme, yol tarifi gibi) vatandaşlara nazik ve kibar şekilde yardımcı olmasından ibarettir.
- **Koruma Görevleri;** Devriye görevlisinin koruyucu görevleri genel itibarıyla koruma ve güvenliğinden sorumlu olduğu alanlarda bulunan konut, iş yeri veya diğer mallara zarar gelmesini engellemek ve buralarda bulunan insanların canlarını korumaktır.
- **Önleme Görevleri;** Devriye görevlilerinin görev alanlarında kamu düzenini bozucu eylemleri ve suç faaliyetlerini engelleme suç işleme eğiliminde olacak kişiler üzerinde caydırıcı etki yapmaları önleme görevleri arasındadır.
- **DEVRIYE HİZMETİNİN YAPILIŞ AMACI VE ÖNEMİ**
- Devriye hizmetlerinin öncelikli amacı ve hedefi koruma ve güvenlik hizmeti sunduğu görev alanındaki insanların can ve mal güvenliğine ne şekilde olursa olsun zarar gelmesini engellemek Devriye hizmetinin yaygınlaşması ve daha fazla görünür olması suçla mücadele de daha başarılı olunmasını sağlayacaktır.

DEĞERLENDİRME SORULARI

1. Aşağıdakilerden hangisi devriye çeşitlerinden biri değildir?
 - a) Yaya devriye
 - b) Araçlı devriye
 - c) Atlı devriye
 - d) Köpekli devriye
 - e) Planlı devriye
2. Aşağıdakilerden hangisi devriye yöntemlerinden biri değildir?
 - a) Olağan devriye
 - b) Olağanüstü devriye
 - c) Geriye dönüşlü devriye
 - d) Planlı devriye
 - e) Dairesel devriye
3. Aşağıdakilerden hangisi devriye görevine hazırlık aşamalarından biridir?
 - a) Ekonomik hazırlık
 - b) Sosyal hazırlık
 - c) Hukuksal hazırlık
 - d) Zihinsel hazırlık
 - e) Çevresel hazırlık
4. Aşağıdakilerden hangisi devriye görevlisinin görevli olduğu bölgede dikkat etmesi gereken hususlardan biri değildir?
 - a) Teçhizat tam olmalıdır.
 - b) Devriye en az bir kişi ile yapılmalıdır.
 - c) Devriye bölgesinden ayrılmamalıdır.
 - d) Görev alanı çok iyi tanınmalıdır.
 - e) Vatandaşlarla ikili ilişkilerde nazik ve kibar olunmalıdır.
- I. El feneri
II. Silah
III. Döğük
IV. Not defteri
5. Yukarıdakilerden hangisi ya da hangileri silahsız görev yapan devriye görevlisinde bulunması gereken teçhizatlar doğru olarak verilmiştir?
 - a) Yalnız I
 - b) I ve II
 - c) I, II, III ve IV
 - d) I, III ve IV
 - e) II ve IV

6. Aşağıdakilerden hangisi devriye görevlilerinin yapmış olduğu görevlerden biri değildir?
- a) Adli görevler
 - b) Yardım görevleri
 - c) İdari görevler
 - d) Önleme görevleri
 - e) Koruma görevleri
7. Üniformalı olarak görev yapılması devriye görevlisinin hangi görevinin temelini oluşturmaktadır?
- a) Önleme görevi
 - b) Koruma görevi
 - c) Adli görevi
 - d) İdari görevi
 - e) Yardım görevi
8. Aşağıdakilerden hangisi devriye görevlisinin adli görevlerinden biri değildir?
- a) CMK 90. maddeye göre yakalama yapmak
 - b) CMK 168. maddeye göre yakalama yapmak
 - c) Olay yerini korumak
 - d) Arama sırasında suç unsuru olabilecek aletleri muhafaza altına almak
 - e) Kayıp olan eşyayı emanete alma
9. Aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?
- a) Devriye hizmetinin yaygınlaşması ve daha fazla görünür olması suçla mücadelede daha başarılı olunmasını sağlayacaktır.
 - b) Suç işleme eğiliminde olan kişiler üzerinde devriye hizmetlerinin etkisi olmamaktadır.
 - c) Devriye hizmetleri en az iki kişi ile birlikte üniformalı olarak yerine getirilmelidir.
 - d) En yaygın devriye hizmet çeşidi yaya devriyedir.
 - e) Devriye görevini yerine getirmeden önce fiziksel, psikolojik ve zihinsel hazırlık yapılmalıdır.
10. Aşağıdakilerden hangisi devriye hizmetlerinin amaçlarından biri değildir?
- a) Suç işlenmesini önlemek
 - b) Olaylara müdahale etmek
 - c) Delilleri toplamak
 - d) Vatandaşlara yardımcı olmak
 - e) İnsanların can ve mallarını korumak

Cevaplar Anahtarı

1.e, 2.b, 3.d, 4.b, 5.d, 6.c, 7.a, 8.e, 9.b, 10.c

ÖZEL GÜVENLİK GÖREVLİSİNİN SUÇ ÖNLEMEDEKİ ROLÜ

İÇİNDEKİLER

- İletişim ve Sözsüz İletişim Kavramları
- Kişisel İmaj ve Suç Önleme
- Dış Görünüş, Üniforma ve Teçhizat
- Beden Dili

HEDEFLER

- Bu üniteyi çalıştıktan sonra;
- İletişim ve sözsüz iletişim kavramlarının ne anlama geldiğini kavrayabilecek,
- Kişisel imaj kapsamında özel güvenlik görevlisinin dış görünüş ve kıyafetinin beden dili ve davranışlarının suç önlemedeki önemini anlayabilecek,
- İletişim kurduğunuz kişilerle mesafenizin ve bedensel temasınızın konuşma tarzınızın etkilerinin nasıl olacağını anlayabileceksiniz.

SUÇ ÖNLEME MODELLERİ

ÜNİTE 14

01

İletişim ve Sözsüz
İletişim Kavramları

02

Kişisel İmaj ve Suç
Önleme

03

Dış Görünüş,
Üniforma ve Teçhizat

04

Beden Dili

GİRİŞ

Özel güvenlik görevlisi bulunduğu görev yerindeki insanların can ve mallarını korumakla birlikte görev yaptığı yerin düzen ve intizamını da korumak zorundadır. Yapılan koruma hizmetinin birincil amacı, suçun işlenmeden önlenmesidir. Bu kapsamda özel güvenlik görevlileri gerek fiziki önlemler ile gerek bizzat kendileri tarafından koruma ve güvenlik hizmetlerini eksiksiz bir şekilde yerine getirmelidirler. Suç önlemede geçmişten günümüze kadar geliştirilen teoriler, fiziki ve teknolojik olarak alınan önlemler ne kadar önemli ise özel güvenlik görevlisinin kendisi de bizzat suç önleme faaliyetinde o kadar önem arz etmektedir.

Güvenlik hizmetleri insanlardan bağımsız düşünölemeyeceğinden karşılıklı ilişkiler iletişim aracılığıyla sağlanmaktadır. İletişim insanlar arasındaki etkileşimi sağlayan en önemli unsurdur. İnsanlar sözlü veya sözsüz ifadeler ile birbirlerine kendilerini anlatır ve yaşamlarını devam ettirirler. Suç önlemede özel güvenlik görevlisinin kendi rolü incelenirken öncelikle anlatılması gereken sözsüz iletişimin unsurları ile yani sözlü iletişime anlam veren gerek dış görünüş gerek kıyafet gerekse beden dilinin kullanımı önem kazanmaktadır. Çünkü insanların arasında iletişim, büyük kısmı sözsüz iletişime yüklenen anlamlar sayesinde sağlanmaktadır.

Özel güvenlik görevlisinin görevli olduğu yer ve saatte, üniformasından dış görünüşüne, yapmış olduğu hareketlerinden davranışlarına kadar kendisini ilgilendiren her şey suçun önlenmesinde etkili olmaktadır. Özel güvenlik görevlisinin suç önlemedeki rolünü incelerken onun çevresi ile kurduğu iletişim, giydiği üniforma, dış görünüşü ve davranışlarının ayrı ayrı incelenmesi gerekmektedir. Bu bağlamda özel güvenlik görevlisinin kendisinin bir birey olarak suç önlemedeki rolü kişisel imaj kavramı çerçevesinde anlatılmaya çalışılacaktır.

İnsanın var olması ile ortaya çıkan iletişim kavramının temelinde, bir arada yaşayan insanların paylaşma ihtiyacının giderilmesi gerçeği yatmaktadır.

İLETİŞİM VE SÖZSÜZ İLETİŞİM KAVRAMLARI

İletişim tarihi, insanlık tarihi kadar eskidir. *İnsanın var olması ile ortaya çıkan iletişim kavramının temelinde, bir arada yaşayan insanların paylaşma ihtiyacının giderilmesi gerçeği yatmaktadır.* İlk çağlarda insanların bir av öyküsünü anlatmak için mağara duvarlarına çizdiği resimler, haberleşmek için göğö gönderilen renkli dumanlar, gemicilere yol gösteren fenerler, ressamın tuvaline yansıttığı renkler ve çizgiler, bestecinin notalarla kurduğu ortaklığın neticesinde doğan besteler ve buna benzer daha yaşam içerisinde birçok şey paylaşma ihtiyacının giderilmesi için başvurulan iletişim yollarıdır.

İletişim, hayati bir zorunluluktur. Toplum içerisinde ve sosyal hayatta her davranışın bir anlamı vardır ve bu davranışlarla karşı tarafa bir ileti gönderimi söz konusu olmaktadır. *Hiçbir grup iletişim ilişkisi olmadan, yani üyeleri arasında anlam aktarımı olmadan var olamaz.* İnsanlar ancak iletişimle başkalarına kendini anlatma imkânı bulur (Bakan ve Büyükbeşe, 2004) [1]. *Karşılıklı etkileşimin olmadığı bir ortamda iletişimden söz edilememektedir.*

İletişim semboller yoluyla anlamların karşı tarafa iletilmesidir. İletişim (communication) kavramı, Latince “communis” kavramından gelmektedir.

Communis kavramının kökeninde “common” -ortak- sözcüğü vardır ve bu yönüyle iletişimin kurulabilmesi için iletişimde bulunacak kişilerin arasında her iki tarafın da bildiği *ortak anlamlı sembollerin ve kavramların* bulunması gerekmektedir (Tutar, 2003: 2) [2]. Buna göre iletişimle, gönderici ve alıcı arasında sembol ve kavramlar aracılığıyla bir ortaklık kurma amaçlanır. (Tutar vd., 2003: 6) [2]. Başka bir ifadeyle iletişim farklı kişiler arasında bilgi aktarımı yoluyla ortak bir şeyler paylaşmaktır.

İletişim sözcüğünün temelinde ileti alışverişinden çok, toplumsal nitelikli bir etkileşim ve paylaşım vardır.

İletişimi bir davranış olduğu kadar aynı zamanda da bir süreçtir. Bu süreç kaynak tarafından iletilmek istenen fikir, duygu, düşünce gibi mesajları gönderen ve giden mesajları alan hedef arasında hem zihinsel hem de fiziksel faaliyetleri içermektedir (Özdemir, 2011:4) [3]. *İletişim sözcüğünün temelinde ileti alışverişinden çok, toplumsal nitelikli bir etkileşim ve paylaşım vardır.* Yazmak, okumak, çalışmak vb. gibi insan etkinliklerinin ve ilişkilerinin hepsi iletişimle ilgilidir. İletişim sözcüğü genel olarak, tüm canlı ve cansız sistemlerdeki etki-tepki ve değişim süreçlerini anlatmak için kullanılmaktadır.

Şekil 14.1 İletişim süreci

İletişim kaynak ile hedef arasında kurulur. Kaynak ile hedef arasındaki iletişim, “iletişim kanalları” ile sağlanır. Kaynaktan çıkan mesajlar gerekli kodlamalardan sonra iletim kanalları aracılığıyla hedefe ulaşır. Hedefe kodlanarak ulaşan mesajların kodları çözülerek anlaşılması sağlanır. Hedefin ne anladığı ile ilgili geri bildirim kaynağa yapılarak bu şekilde iletişim süreci devam etmektedir. Mesajların doğru bir şekilde iletilmesi için kanal mesajlara uygun olmalıdır. Kaynak ve hedef birey veya grup olabileceği gibi organizasyon veya kitle de olabilir.

Yapısal olarak ya da kullanılan kodlara göre iletişim ikiye ayrılır:

- Sözel İletişim
 - Konuşma-Dinleme
 - Yazma-Okuma
- Sözsüz İletişim

Konumuz gereği sözel iletişim kavramından bahsedilmeyecektir. Suç önlemede özel güvenlik görevlisinin dış görünüşü üniforması ve davranışlarından bahsedeceğimizden sözsüz iletişim kavramı üzerinde durulacaktır.

Gerçek duygu ve düşüncelerimizi kelimelerin ardına gizlememiz mümkündür ama beden dilimizin göstermiş olduğu tepkileri gizlememiz çoğu zaman mümkün değildir.

İnsan farkında olarak veya olmayarak günlük hayatta sözsüz iletişimi ve beden dilini son derece fazla ve etkili bir biçimde kullanmaktadır. İnsan bedeni yaşam içerisinde karşılaştığı olaylardaki duygu ve düşüncelere göre çoğu zaman kendiliğinden beklenmeyen tepkiler verir. Bu tepkileri kontrol etmek ağızımızdan çıkan kelimeleri kontrol etmek kadar kolay değildir. *Gerçek duygu ve düşüncelerimizi kelimelerin ardına gizlememiz mümkündür ama beden dilimizin göstermiş olduğu tepkileri gizlememiz çoğu zaman mümkün değildir.* Çünkü beden dili ile verilen tepkiler bizim düşüncemizin değil bilinçaltımızın eseridir. Mesela, üzgün olduğumuzda ne kadar neşeliymiş gibi konuşmaya çalışsak da surat ifademiz veya bedenimiz üzgün olduğumuzu karşımızdakilere anlatır.

Sözsüz iletişim, konuşulan dilin dışında, jestler, mimikler ya da diğer sözlü olmayan işaretler aracılığıyla ifade edilen iletişim biçimlerini kapsar. Günlük iletişimin önemli bir kısmı sözsüz iletişime dayanır. *Sözsüz iletişimde iletilecek mesajlar kültüre bağlı değişiklikler gösterdiği gibi cinsiyete bağlı olarak da değişebilir.* Sözsüz iletişim; jestler, mimikler, beden hareketleri gibi görsel göstergeler üzerinden gerçekleşir ve iletişimin, özellikle de yüz yüze iletişimin önemli bir yönünü oluşturmaktadır. *Bu konuda yapılan araştırmalar, kişilerin karşılıklı konuşmalarında mesajın %35'inin sesli, % 65'inin ise sessiz kanallarla iletildiğini göstermektedir. Bunun yanında kelime kullanmadan mesaj anlatımı olarak tanımlanabilecek sözsüz iletişim genel iletişimin yaklaşık %93'ünü oluşturur. Bu oranın içinde genel iletişime oranla %55'in yüz ifadeleri, vücut hareketleri, takılar, mesafe algısı olduğu kabul edilirken %38'in ise ses tonu yoluyla gerçekleştirildiği ileri sürülmektedir.*

Resim 14.2. Sözsüz iletişim

Beden dili vasıtasıyla insanlar; duygu, düşünce, istek, ihtiyaç ve ruhi durumlarını diğer insanlarla paylaşmaktadır. *Duygu ve düşüncelerin sözel olarak anlatılmadığı zamanlarda; bir göz teması, başın bir dönüşü, yüz kaslarının hareketi (mimikler), el, kol ve bacak hareketi (jest) kelimelerden daha fazla şeyler anlatmaktadır.* İnsan, hayatı boyunca farkında olmadan anlatmak istediği düşüncelerinin büyük bir kısmını vücut dili kullanarak anlatmaktadır. Sözlü iletişimde ortaya çıkmayan dile getirilemeyen gerçekler, sözsüz iletişim vasıtasıyla anlaşılabilir. Bu bağlamda sözsüz iletişim, sözlü iletişimin bir tamamlayıcısı konumunda kendine bir yer edinmektedir. *Sözsüz iletişimin kendi içinde; beden*

Kişilerin gerçeği söyleyip söylemediği duruşu, hareketleri, mimikleriyle kolayca anlaşılabilir.

dili, bedeninin duruşu, göstergeler, susma ve ses tonu gibi özellikleri de yer almaktadır. Kişilerin gerçeği söyleyip söylemediği duruşu, hareketleri, mimikleriyle kolayca anlaşılabilmektedir.

Şekil 14.3. Beden dili

Kişiler arası iletişimin genellikle el ve kol hareketleri, yüz ifadelerinden yani beden dilinden oluştuğu varsayılmaktadır. Sözsüz iletişim kurmanın birçok yolu vardır. *Bu yollardan bazıları şu şekilde sıralanmaktadır* (Savaş, 2004: 39) [4]:

- Dış görünüm (kılık kıyafet, makyaj, saç modeli, parfüm vb.)
- Beden dili (gülümseme, el, yüz, göz hareketleri)
- *Duruş mesafesi (kişilere yakın veya uzak durma)*
- Fiziki dokunma (tokalaşma, ellerini tutma)
- Olağanüstü tepkiler (kahkaha atma, esneme)

Kişilerin iletişimde kullandığı el ve yüz hareketleri, iletişim sırasında bıraktığı mesafe, karşılaştığı kişilerle selamlaşma şekli, giyiniş tarzı, gülümsemesi, ağlaması hepsi hakkında bilgi edinmeyi sağlamaktadır. Kişilerle kurulan sözsüz iletişim farkında olarak ya da olmayarak karşıdaki kişinin fikirleri, hisleri ve karakteri ile ilgili ipucu vermektedir.

Sözsüz iletişim fonksiyonları şunlardır:

- Sözsüz jestlerle sözlü mesajı pekiştirmek amacıyla kullanılan olumlama hareketleri veya tekrar,
- Jestlerle kafayı olumsuz anlamda sallayarak yalanlama veya aksini iddia etme,
- Sözlü mesajın yerine geçebilecek bir davranışta bulunma,
- Gözlerle mesaj iletme,
- *Mesajın anlamını tamamlama ve mesajı vurgulamadır.*

Güvenlik ve koruma hizmeti yerine getiren özel güvenlik görevlileri görev alanlarında ve görev saatleri içerisinde suçla mücadele etmek için gerekli tüm fiziki ve teknik imkânları sağladıktan sonra kendilerine de dikkat etmek zorundadır. *Çünkü duruşları, üniformaları, davranışları ve diğer sözsüz iletişim unsurları suç işleme potansiyeli olan kişilerce izlenerek değerlendirilip neticesinde suç işleme yönünde adım atma kararını olumlu ya da olumsuz yönde etkileyebilecektir.*

KİŞİSEL İMAJ VE SUÇ ÖNLEME

İmaj kavramı İlk Çağ Yunan uygarlığından günümüze değin pek çok düşünür ve araştırmacının çalışmalarına konu olmuştur. Başlangıçta kralların; ordularının tanınması ve diğer ülkelerin ordularından ayırt edilmesini sağlamak amacıyla kullandığı bu kavram, zaman içinde taşımacılığın gelişmesiyle değişik alanlarda kullanılmaya başlanmıştır. Bu amaçla, posta arabaları değişik şekillerde dekore edilmiştir. Daha sonra buharlı gemilere, renklendirilmiş bacalar eklenmiştir. Ayrıca, tramvaylar ve otobüslerde trenler gibi renklendirilmiştir.

İmaj kavramının çok farklı anlamlarda kullanıldığını görmekteyiz. Kurumsal imaj, ortak imaj, marka imajı, halk imajı, bireysel imaj ve bunun gibi farklı kullanımlar anlam karışıklığına yol açmaktadır. *Konumuz gereği ilgileneceğimiz kavram bireysel imaj yani kişi imajı kavramıdır. İmaj, bireyin bir öğrenme veya algılama süreci sonunda bir kişi ya da örgüt hakkında sahip olduğu yargı, izlenim ya da değerlendirmelerdir.* İmaj, bir insanın bir nesne ile ilgili olarak ilk intibasında ve düşüncelerinden oluşan inançlar topluluğudur. *Bu tanımlama bize bir düşüncenin benzer inançlardan, hareketlerden ve kişilerden ayırt edilmesine yardımcı olmaktadır.*

İmaj, bir insanın bir nesne ile ilgili olarak ilk intibasında ve düşüncelerinden oluşan inançlar topluluğudur.

Şekil 14.4. Kişisel imaj

Kişisel imaj da tıpkı imaj kavramı gibi farklı açılardan yaklaşıldığında, üzerinde farklı tanımların yapılabileceği bir konudur. Bazıları giyim tarzının ya da gönderilen sözsüz mesajların, diğerleri ise konuşma biçiminin ve ses tonunun kişisel imajı oluşturduğunu söylemektedir. Bunların yanında *kişisel imajı biriyle ilk kez karşılaşıldığında hissedilenler şeklinde de tanımlamak mümkündür.*

İnsanlar içerisinde yaşadığı toplumda çevrelerine karşı farklı düşüncelere sahip olmakla birlikte sosyal yaşamları içerisindeki insanlara karşı da farklı algılamalarda ve düşünceler de bulunurlar. *Kişisel imaj; birinin bir başkası hakkında ilk görüşte veya zamanla oluşan değerlendirmesi, değerlendirmeye konu olan kişinin değerlendiren insanın zihninde oluşan imajıdır.* Kişilerin zihinlerinde başkalarıyla ilgili olumlu ya da olumsuz algıları ve düşünceleridir. *Bu algılar yönetilerek kontrol edilebilmektedir.* İmaj, ünlü insanlar için söz konusu olduğu düşünülen ya da bir kişinin saçında, giyiminde veya kendisiyle ilgili herhangi bir fiziksel bir değişiklik yaptığında "imajını değiştirmiş" gibi kurulan cümlelerden çok

daha öte bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. *Hemen herkes için bir kişisel imaj, bilinçli veya bilinçsiz bir şekilde başka insanların zihninde oluşmaktadır.*

Türkkahraman (2004: 7) [5] imajı bireyin içinde bulunduğu ortamlarda jestler, mimikler, giyiniş tarzı, yapılan hareketler ve sözel ifadeler ve bu ifadelerden oluşmuş pazılın parçalarının birleşiminden oluşan ve bu çerçevede kişinin insanların zihinlerinde bıraktığı izlenim olarak değerlendirmektedir. Kişisel imaja bireyin başkaları tarafından yapılan resmi de denilebilir. Sosyal hayatta kişisel imaj, bireylerin insanlarla olan sosyal ilişkilerini sağlıklı bir biçimde sürdürmesi, geliştirmesi ve sosyal hareketlilik açısından önemli bulunmaktadır.

Kişileri giyiminden, konuşmalarına, beden dilini kullanımından yaşam biçimine yansımalarına kadar pek çok nokta imaj adına önemli fikirler vermektedir. Kişinin kendisinin ya da başkalarının zihninde oluşan, bilgilenme, yargılama, tutum ve davranışlar, ilişkiler gibi etkileşimlerle biçimlenen bir imge olan imaj, kişiye dönük anlamda;

Kişileri giyiminden, konuşmalarına, beden dilini kullanımından yaşam biçimine yansımalarına kadar pek çok nokta imaj adına önemli fikirler vermektedir.

- Öz imaj: Kendimizi nasıl gördüğümüzdür.
- Algılanan imaj: Başkalarının bizi nasıl gördüğüdür.
- İstenen (ideal) imaj: Kendimizi nasıl görmek ve başkalarına nasıl “göstermek” istediğimizi belirleyen, *iki boyutlu imajımızdır.*

Kişisel imajın oluşturulmasında etken olan öğeler görüntümüzden konuşmamıza kadar uzanan geniş bir yelpazede değerlendirilebilen *özellikler olarak sıralanabilir. Bunlar* (Çakır, 2003: 26-27) [6]:

- Görüntü
- Sözlü iletişim (Konuşma ve ses kullanımı)
- Sözsüz iletişim (Beden dili, mekân ve zaman kullanımı, giysiler, genel görüntü, renkler, çevre ve aksesuarlar)
- Diğer iletişim özellikleri (yazma, sunum, dinleme)
- Karakter (karizma, özgüven, özsaygı)
- Yeterlilikler (Birikim, potansiyel, kişisel gelişim, deneyim, göze çarpıklık)
- Davranış ve tavırlar

Sadece kişisel imajın oluşturulması değil bunu çevredeki insanlara da gösterebilmek önemlidir. Kişi imajını etkileyecek olumlu özelliklerini göstermekte güçlük yaşar ve kendine ait farklılıkları ortaya koyamıyorsa istediği kişisel imaja ulaşamayabilir. Profesyonel iş yaşamında kişisel imaj konusunda yapılması gereken, sahip olunan olumlu kişilik özelliklerinin başkaları tarafından fark edilmesini sağlamaktır (www.izgorenakademi.com).

Kişisel imaj oluşumunda ilk izlenimler ve iletişim büyük rol oynamaktadır. *İlk izlenim insanların başkaları hakkında olumlu ya da olumsuz fikirlerinin oluştuğu ilk aşamadır.* Daha sonra karşısındaki ile kurmuş olduğu iletişim fikirlerinin şekillenmesine etki etmektedir. İnsanlar büyük ölçüde kişileri ilk olarak görünüşlerine göre değerlendirirler. Çünkü insanlar daha söze başlamadan, giyimleri, fizikleri ve aksesuarlarıyla kendileri hakkında doğal ve kaçınılmaz bir mesaj iletmış olurlar. *Olumlu ve kalıcı imaj oluşturmanın birinci adımını giyilen kıyafetin tarzı, rengi ve kullanılan aksesuarlar oluşturmaktadır. İkinci adımı*

Olumlu ve kalıcı imaj oluşturmanın birinci adımını giyilen kıyafetin tarzı, rengi ve kullanılan aksesuarlar, ikinci adımı konuşma becerisi, üçüncü adımını ise beden dili oluşturmaktadır.

konusma becerisi, üçüncü adımı ise beden dili oluşturmaktadır (Aytürk, 2011: 190) [7]. Bir kişi hakkında zihnin fikir oluşturması fazla zaman almamaktadır. İlk izlenimler başkaları hakkında ilk bilgiyi alır, beden dilini, neler dediğini ve nasıl karşılık verdiğine dayalı olarak bir süzgeç görevi görür ve bir özet sunar.

Özel güvenlik görevlilerinin kendilerinin suç önlemedeki rolü incelenirken kişisel imaj çerçevesinde algılanan imaj eksenli değerlendirmeler yapılacaktır. Çünkü algılanan imaj kavramının içeriğinde başkalarının kişiyi nasıl algıladığı fikri yer almaktadır. *Dolayısıyla suç işleme niyetindeki kişilerin görev bölgelerindeki özel güvenlik görevlilerini nasıl algıladıkları suçun önlenmesi açısından önem kazanmaktadır.*

DIŞ GÖRÜNÜŞ, ÜNİFORMA VE TEÇHİZAT

İnsanların birbirleriyle kurdukları iletişim seviyesini ve şeklini belirleyen faktörlerden en önemlisi fiziki görünümleridir. İlk defa karşılaşan kişiler üzerinde giyim ve dış görünümün etkisi bulunmaktadır. Dış görünüşlerinde giyim tarzından giydiği elbiselerin rengine kadar her şey kişiler hakkında insanların düşüncelerini etkilemektedir. Yani; insanların başkalarını algılamalarını etkilemektedir.

Özel güvenlik görevlileri üniformalı bir şekilde görev yapmaktadır. Bu görev esnasında hem üniformalı olmalarından hem de konumları itibarıyla hareketlerine ve dış görünüşlerine dikkat etmeleri gerekmektedir. Çünkü suç işleme potansiyeli olan kişilerin suç işleyeceği yerdeki güvenlik önlemlerinin yanı sıra buralarda bulunan özel güvenlik görevlisini görmesi ve *gördüğünü nasıl algıladığı suç işleme fikrinin hayata geçirilip geçirilememesi noktasında kilit rol oynamaktadır.*

İnsanların giyim örnekleri kişisel kimliğin ve içerisinde bulunan rolün işaretleri olarak her zaman özel bir önem taşımıştır ve çağlar boyunca, kuşaktan kuşağa, kültürden kültüre o dönemi yansıtan etkili simgeler olarak işlev görmüştür. Zekice ve bilinçli bir giysi seçimi yoluyla karakter ve tarza ilişkin çok sayıda mesaj iletme imkânı mevcut olabilmektedir. *Örneğin eski Osmanlı ordusunda tüm savaşçıların kıyafetleri askerlerin özelliklerine göre değişik renk ve biçimlerden meydana gelmiştir.* Bununla birlikte hepsinin yaptığı işlerde farklı konulardan oluşmaktaydı.

Renkler fikir ve duygular uyandırmakta, yaratmakta ve bellekte birtakım çağrışımlar yapmaktadır. Her rengin kendine özgü psikolojik özellikleri söz konusudur. Renklerin doğru bileşimlerle ve doğru yerlerde kullanılması iletilerin algılanmasını sağlamakta ve ileti akışının işlerliğini sağlamaktadır. *Renklerin uyandırdığı duyguların bir bölümü kişisel, bir bölümü de genellenebilir duygulardır.* Güvenlik hizmeti sunan tüm kolluk kuvvetleri görev yaptığı zamanlarda ve yerlerde üniforma giymektedir. Giyilen üniformaların renkleri de koyu renklerden seçilmektedir. Örneğin askerlerin üniformaları yeşil, polislerinki ise lacivettir. Bunun yanında güvenlik ve koruma hizmeti veren yardımcı kolluk olan özel güvenlik görevlileri de koyu renk üniforma giymektedir. *Bu renklerde giyilen*

üniforma, dışarıdan bakıldığında güçlü bir devlet otoritesinin olduğunu insanlara hissettirmektedir.

Resim 14.5. Özel güvenlik görevlilerinin üniformaları

Yakası bağı açık pis bir üniforma ile görev yapan kişi potansiyel suçlularda suç işleme yönünde olumlu düşüncelere sebep olacaktır.

Görev alanı içerisinde üniforması temiz, ütülü ve düzenli görünen bir özel güvenlik görevlisine dışarıdan bakıldığında işine ne kadar önem verdiği ve ciddiyetle görevinin başında olduğu anlaşılır. *Bu durum da suç işleme potansiyeli olan kişilerin zihinlerinde olumsuz düşüncelerin oluşmasına, suç işleme düşüncesinden vazgeçmesine veya ertelemesine neden olabilmektedir.* Bunun tam tersi düşünülduğünde de yakası bağı açık pis bir üniforma ile görev yapan kişi potansiyel suçlularda suç işleme yönünde olumlu düşüncelere sebep olacaktır. *Çünkü üniformasına saygısı olmayan bir kişinin kendisine saygısı yoktur.* Kendisine saygısı olmayan kişinin de yaptığı işe saygısı olmayacak ve güvenlik hizmetini sunarken gerekli özeni göstermeyecektir.

Giyinme, aksesuarlar ve takılar toplumsal statü, yaş ve ekonomik düzey göstergesi olmakla birlikte egemenlik güç ve çekicilik göstergeleri de sayılmaktadır. Sözsüz iletişimde giyinme, aksesuarlar ve takılar insanların diğerlerini de stereo tipleştirmek için kullandıkları önemli kodlardır.

Üniforma giyen özel güvenlik görevlileri gerekli araç ve gereci üzerlerinde taşırlar. Bu araç gereçler, kelepçe, cop, kalem, not defteri, düdük, el feneri ve görev alanının silahlı görev yapılması gerekli olan yerlerde silahtır. Özel güvenlik görevlilerinin bu araç gereci üzerinde tam olarak taşıyor olması suç işleme potansiyelindeki kişinin özel güvenlik görevlisinin algılanan imajını kendi açısından olumsuz algılamasına sebep olacaktır. Çünkü bu araç gereçler suç işleme potansiyeli olan kişinin herhangi bir fiilinde sert müdahale ile karşılaşacağını düşünmesine sebep olacaktır. *Ayrıca suçlu yapacağı eylem karşılığında bu araç gereçler ile tepki göreceğini bilmesi hâlinde başarma ihtimalinin zayıflayacağını bilir.* Tam tersi durumda algılanan imaj suç işleme yönünde olumlu olabilecektir. Çünkü herhangi bir şekilde yapılacak suç fiilini engellemeye ve bertaraf etmeye yarayan sadece özel güvenlik görevlisinin bedeni gücü kalacak ve bu da yetersiz olacaktır.

algılama biçimlerine dayalı olarak farklı geleneksel kültürleri, jest ve mimikleri vardır.

Jestler, bedensel jestler ve beden duruşu kendi içinde karşı tarafa bilgi aktarır. *Birçok beden hareketi genel olarak kabul edilmiş onaylama, reddetme, vedalaşma, çağırma vb. bilgiler aktarmaya yaramaktadır.* El kol hareketleri yani jestler ne hissettiklerimizi belirten duyguların en iyi belirtileridir. Bazı davranışlar, heyecanı, gerginliği ve kızgınlığı belirtir. *Grup içerisinde parmakla birini göstermek işaret etmek veya tehdit etmek gibi algılanabilir. Ellerin açık olması ve el içinin yukarı bakması iletişime açık olmayı, ellerin kenetli olması sıkıntı ve iletişime kapalılığı, ellerin içinin yere bakması baskıyı ve hükmetmeyi, ellerin çapraz hareket etmesi ise reddetmeyi ifade eder.*

Göz kontağı, beden dili ile ilişkili olarak farklı bilgiler aktarır. Filmlerde çiftler birbirlerinin gözlerine aşk, tutku ya da büyük bir ilgiyi ifade etmek için dikkatlice bakarlar. Ancak başka durumlarda bu tür bir göz kontağı tehdit ifadesi olabilir. Ancak her iki durumda da göz kontağı olumlu ya da olumsuz yüksek bir duygusal içerik taşır. Göz kontağından kaçınılması, daha çok kişinin ilgili olmadığı mesajı verir. Yine utanma, korkma, kötü haber verme ve yalan söyleme durumlarında da göz kontağından kaçınılır. Kişiler saklanmak veya gizlenmek için de göz kaçırabilir. Göz kaçıran kişi dikkat çekmemek için görünmek istemez. Bazen etkilenmemek veya etkilememek için göz teması kurulmaz.

Yüz ifadeleri de sıcaklık, sempati, karışıklık ya da kızgınlık gibi duyguları ifade edebilir. Bedenin en çok dikkat çeken yeri yüzdür. Yüz ifadelerini anlamak zordur. Çünkü yüz ifadeleri saniye içerisinde bile değişebilir. Kısa bir zaman diliminde yüzden fazla yüz ifadesi gösterilebilir. Yüz ifadeleri mimik hareketleri olarak ifade edilebilir. Neşe ve mutluluk en iyi ağız ve gözle, kızgınlık kaş ve dudakla, hayret, sürpriz ve anılara dalma gözlerle ifade edilir.

Sözsüz iletişimin bir unsuru olan beden dilini şu şekilde alt sınıflara ayırabiliriz:

- Vücut Hareketleri, Vücudun Duruşu ve Baş Hareketleri
- Mimikler (Yüz İfadeleri) ve Jestler (El ve Kol Hareketleri)
- İnsanlar Arası İlişkilerde Mesafe ve Bedensel Temas
- Söyleyiş Tarzı (Sesin Tonu ve Vurgulamalar)

Vücut ve Baş Duruşu ve Hareketleri

Beden dilini oluşturan ana kısım vücut hareketleridir. Farklı toplumlarda ortak kullanılan hareketler olduğu gibi aynı toplumlarda bile farklı beden dili hareketleri vardır. Örneğin bir kültürde kişi “evet” anlamında başını iki yana doğru sallarken, bir başka kültürde aynı hareket “hayır” anlamına gelebilmektedir. Vücut hareketlerinden kaynaklanan sinyallerin incelenmesine dayanan beden dili, farklı demografik özelliklere göre de değişiklikler gösterebilmektedir. Yani yaş, cinsiyet ve sosyal konum gibi özelliklere göre hareketler farklı anlamlandırılabilir. Örneğin işaret parmağını yana sallayarak ikaz etme, çocuklar için kullanılırken yetişkinler için kullanılmaz. Bu nedenle farklı ülke ve kültürlerden insanlar bir araya

Göz kontağından kaçınılması, daha çok kişinin ilgili olmadığı, utanma, korkma, kötü haber verme ve yalan söyleme durumları mesajı verir.

geldiklerinde sadece sözsüz iletişimden kaynaklanan farklı mesajlar nedeniyle yanlış anlaşılmalara neden olabilirler. Bazen aynı dili konuşan insanlar arasında bile bu tür iletişim problemleri yaşanmaktadır.

Bir görevli hizmet verdiği alanda şüpheli bir takım davranışları gözlemlerken, bir başkası da aynı şekilde görevlinin davranışlarını kontrol ediyor olabilir.

Beden dili taraflar arasında karşılıklı bir etkileşime sahiptir. İletişim esnasında kişi karşısındakinin beden dili sinyallerinden etkilenirken, aynı zamanda kendisinden kaynaklanan sinyallerin karşı taraf üzerinde etkili olduğunu unutmamalıdır. Örneğin, *bir görevli hizmet verdiği alanda şüpheli bir takım davranışları gözlemlerken, bir başkası da aynı şekilde görevlinin davranışlarını kontrol ediyor olabilir*. Karşı taraf da görevlinin beden dilini rahatlıkla okuyabilecektir. Bedensel sinyaller vücudun belli bölgeleri esas alınarak incelenebilirse de sinyallerin değerlendirilmesinde bütünlüğe dikkat etmek gerekir.

Vücut hareketlerine bazı örnekler şunlardır:

- Eli bele koymak
- Oturuş biçimleri ve bacak bacak üstüne atmak
- El hareketleri
- Parmak hareketleri
- Yüz ve çeneye dokunmak
- Kolların duruşu (çapraz bağlı vb.)

Bunların ötesinde beden dili (vücut dili/kinesics) ve vücut hareketleri iletişimde bulunan insanların birbirlerine karşı olan durumlarının da ifadesi olabilir. Bir iletişim ortamındaki kişilerden örneğin güçlüyü ifade eden özellikleri şöyle sıralanmak mümkündür:

- Rahat bir duruş
- Dik bir vücut duruşu
- Canlı ve amaçlı jestler
- Sabit ve doğrudan bakışlar
- Konuşma sırasında inişler çıkışlar
- Farklı vücut duruşları
- Dokunmak ve bilgi sahibi olduğunu göstermek
- İletişimi yeri geldiğinde kesmek konusunda rahat olmak
- Dik ve anlamlı bakmak
- Karşısındaki kişiye göre yakın durmak konusunda rahat olmak

Duruş, genelde iletişim içinde bulunan kişiye karşı olan tutumu da açıklar.

İnsanlar sevdiğine yakın, sevmediğine uzak durma eğilimindedir. Kuşkusuz bunda, içinde bulunulan kültürel yapı, bağlam, yaş, toplumsal cinsiyet kalıpları gibi nedenlerle birtakım farklılıklar söz konusu olabilir. İletişimin her iki tarafının da yaptıkları diğerinin tepkisini ve iletişime katılımını belirler. Ayakta duruş şeklinde olduğu gibi, bir insanın oturma biçimi sırasında bedeninin üst (belden yukarı) ve alt (bacaklar)bölümünü kullanma biçimi, onun iç dünyası konusunda fikir verir. *Dik bir oturuş, dik bir duruşta olduğu gibi, canlılık ve hayat enerjisi ifadesidir. Buna karşılık çökük bir oturuş çekingenliği ve kişinin azalmış hayat enerjisini gösterir.*

Oturduğunda ayaklarının pozisyonları ve farklı oturuş biçimleri ile kol, el ve parmak hareketleri de karşısındaki kişiye mesaj verme noktasında önemlidir.

Baş hareketlerinde başın iki yana, arkaya ve öne hareketleri söz konusu olmaktadır. *Başın normal bir pozisyonda dik durması karşılıklı iletişime açık ve tarafsız bir durum sergiler, aşağıya doğru bakan bir baş olumsuzluğu, hafif yana doğru eğilen bir baş hareketi ise etkin dinleme ve kişiye katılmayı ifade etmektedir.*

Eller karşısındaki kişi hakkında önemli mesajlar içerir. Aşağıya bakan veya ceplere saklanan eller iletişimi kapatır. Avuç içleri yukarı bakan eller ise güven verir ve iletişime açıktır. Kollarını kavuşturan bir kişi ise kendini iletişime kapatıyor ya da iç tedirginliğini bastırmaya çalışıyor olabilir. Kolların açık ve aşağıya doğru salınması ise kişinin iletişime açık ve güvenli olduğunu ifade eder.

Resim 14.7. Vücut duruş şekilleri

Özel güvenlik görevlilerinin görev yaptıkları alanlarda suç önleme noktasında vücut hareketlerine ve duruşlarına dikkat etmeleri gerekmektedir. Özel güvenlik görevlisi hizmet verdiği alanda şüpheli birtakım davranışları gözlemlerken bir başkası yani suç işleme niyetinde olan bir kişi de aynı şekilde görevlinin davranışlarını kontrol ediyor olabilir. *Özel güvenlik görevlisinin dik duruşu, emin adımlar ile yürüyüşü, el ve kol hareketleri ile iletişime açık oluşu onun enerjik ve dinamik olduğunu gösterir.* Bu durumda olan bir görevlinin bulunduğu yerde suç işleme niyetinde olan kişiler varsa da bu niyetlerinden vazgeçme ihtimalleri yüksektir. *Çünkü özel güvenlik görevlisi duruşu ve hareketleri ile görevinin ciddiyetinde, duyarlı ve her an olumsuz bir durum olması hâlinde müdahaleye hazır olduğunu göstermektedir.*

Görev alanı içerisinde devamlı oturan ve otururken de sağa sola yatık şekilde, eller çenede hiçbir şey umurunda olmayan bir şekilde oturmak suçlulara davetiye çıkarabilmektedir. Suç işleme niyetinde olan kişi görevlinin içerisinde bulunduğu ruh hâlinin kötü görev yapmaya isteksiz olduğunu anlayarak niyetini fiile dönüştürüp amacına ulaşmak isteyecektir.

Görev alanı içerisinde yapılan gayriciddi hareketler el şakaları ve olumsuz durumlar suçlular tarafından gözlemlenerek suç fiilini işleme yönünde hareketlerin ortaya çıkmasına sebep olabilmektedir. Güvenlik görevini ifa eden görevli kendisine danışmaya veya bir şey sormaya gelen kişilerin hareketlerini izlemeli, onlarla iletişim kurarken hem vücut hareketlerine hem duruşuna hem de baş ve el

Özel güvenlik görevlilerinin görev yaptıkları alanlarda suç önleme noktasında vücut hareketlerine ve duruşlarına dikkat etmeleri gerekmektedir.

hareketlerine azami derecede dikkat etmesi gerekmektedir. *Ayrıca iletişim kurarken başımız dik kendimizden emin ve kollarımız aşağıya doğru açık bir şekilde duruş sergilemeliyiz.* Bu durumda karşıdaki kişi bizim görevimiz başında dikkatli, duyarlı, uyanık ve disiplinli bir şekilde görev yaptığımızı anlasın ve olumsuz düşünceleri varsa fiile dönüştürmeden vazgeçsin. Çünkü iyi niyetli olarak görülen kişinin gerçek amacının ne olduğu tam olarak bilinemez.

Bireysel Etkinlik

- Baş hareketlerinin kültürden kültüre neden farklılık gösterdiğini araştırınız.

Jestler Ve Mimikler

Baltaş Z. ve Baltaş A. (1994) [8], jestler ve mimikleri insanların ortamda bulunan diğer kişilere mesajlar gönderen hareketler olarak tanımlamışlardır. Ancak tüm beden hareketleri jest olarak değerlendirilmemektedir. Jestten söz edilebilmesi için yapılan hareketin diğer kişiler tarafından görülmesi ve yaşanan duygu ve düşünce ile ilgili bir durumun karşıdaki kişiye iletilmesi gerekmektedir. *Yüz kaslarının bir durumu anlatmak amaçlı kullanımı mimikleri; el, kol, ayak, bacak ve bedenin kullanımı da jestleri oluşturmaktadır.*

Yüz kaslarının bir durumu anlatmak amaçlı kullanımı mimikleri; el, kol, ayak, bacak ve bedenin kullanımı da jestleri oluşturmaktadır.

Şekil 14.8. Jestler

Jestler, başka bir ifadeyle el ve kol hareketleri, duyguları anlatmak için kullanılan en güzel davranışlardır. Kızgınlık, korku, tiksinti, sevinç gibi çeşitli duygu ifadeleri sayesinde karşıdaki kişinin sözcüklerle anlatılmak istenilen ifadelerin yerine, karşıdaki kişinin el kol hareketlerine bakarak anlayabiliriz. Bir kişi kendisini kontrol etmeye çalışsa da kızgınlığını, gerginlik ve rahatsız belirten hareketlerinden anlamamız mümkündür. *Kızgın kişi, kendini ne kadar kontrol ederse etsin, yumrukları bir dereceye kadar sıkıdır, kolları önündedir ve kasları gergindir.* Aynı şekilde, bize yaklaşmak isteyen fakat şu veya bu nedenle bunu

belirtmekten çekinen kişi, bize ulaşmak, dokunmak istercesine birtakım belli belirsiz davranışlar yapar.

İnsan yüzü, dikkatli bir gözlemciye çok önemli mesajlar verecek anlamlı bir yapıya sahip ekran niteliğindedir. *Beden dilinin en etkileyici bölümüdür.* İnsan yapısının kartviziti özelliğini taşımaktadır. Bilinçli ya da bir kurala dayanarak yapılsa da insanlar başkalarını öncelikle baş bölgesindeki hareketler olmak üzere, dış görünüşlerine göre değerlendirirler.

Şekil 14.9. Mimikler

Yüz ifadesinin kişi üzerinde bıraktığı izlenim ilişkinin seyrini etkiler. “Yüzü güzel olanın, huyu da güzel olur.”, “Yüzünden düşen bin parça” şeklinde günlük yaşamda kullanılan sözler, bu etkiyi yansıtmaktadır. Bir duygunun değişik aşamalarını yüzdeki değişiklikleri izleyerek değerlendirmek mümkündür. Görsel etki açısından yüz ifadesi, göz teması, bakış açısı, gülümseme, kaşların çatılması, yüzün kızarması gibi çok değerli temel mesajlar içermektedir. *Ancak yüz ifadeleri yanlış anlaşılmalara en açık sinyallerdir.*

Yüzde meydana gelen ifadeler kültürden kültüre değişim göstermesine rağmen altı temel duygunun kültürler arasında ortak yüz ifadeleriyle temsil edildiği ortaya çıkmıştır. Bunlar mutluluk, korku, öfke, hayret, üzüntü ve tiksintidir. Bu duyguların dışında kalan duygular farklı yüz ifadeleriyle anlamlandırılır; söz konusu yüz ifadeleri duyguya göre ve kültürden bağımsız olarak gelişmektedir.

Özel güvenlik görevlileri görev alanı içerisinde yapmış oldukları jest ve mimiklere dikkat etmelidirler. Olumsuz bir durumla karşılaşması hâlinde göstermiş olduğu ani duygusal değişimler yüzüne yansıtacak ve mimikler ile bu karşındaki kişinin dikkatinden kaçmayacaktır. *Suç işleme niyetinde olan bir kişi ile karşılaşılması hâlinde özel güvenlik görevlisinin terleme, göz bebeklerini büyümesi, dudaklarının büzüşmesi gibi korku mimiklerinin yüzünde belirmesi karşısındaki kişiye cesaret verecek ve eylemine devam etmesine sebep olabilecektir.* Bunun tam aksi durumunda ise yani kendine güvenen bir yüz ifadesi, gözlerin dik ve kararlı bir şekilde kişiye yöneltilmesi bunların yanında ellerin bele koyulması veya kolların göğüs hizasında kavuşturulması gibi el ve kol hareketleri ile desteklenmesi kişinin özel güvenlik görevlisinden çekinmesine ve suç işlemekten bulunduğu yerden ayrılmasını sağlayabilecektir.

Özel güvenlik görevlisi görev alanına izinsiz girmek isteyen kişilere yönelik girme anlamında elleri ile dur işareti yapması, savunmaya geçme, olumsuz bakış açısı, karşısındakine tavrı alma, engel oluşturma isteği gibi durumları ifade et-

Özel güvenlik görevlileri, görev alanı içerisinde yapmış oldukları jest ve mimiklere dikkat etmelidirler.

amacı ile yapılan kolları göğüs hizasında birleştirmesi ve buraların hâkimi benim mesajı vermek amacı ile ellerini arkada birleştirmesi alakasız kişilerin bulunduğu görev alanına girmesini engelleyecektir. Bu da suçlar meydana gelmeden önlemeye önemli bir katkı sağlamaktadır.

İnsanlar Arası İlişkilerde Mesafe Ve Bedensel Temas

İnsanlar karşılıklı iletişim hâlindeyken içerisinde bulundukları alanı kullanırken bazı şeylere dikkat ederler. Birbirlerine olan hislerine yönelik olarak aralarında bulunan mesafe ya artar ya da azalır. Bu mesafelerin belirli bir oranda ihlal edilmesi durumunda kişiler saldırganlaşarak birbirlerine zarar verebilmektedir. *Olumsuz durumların önüne geçilebilmesi için alan ihlalleri yapmamaya veya karşımızdakine yaptırmamaya özen göstermeliyiz.*

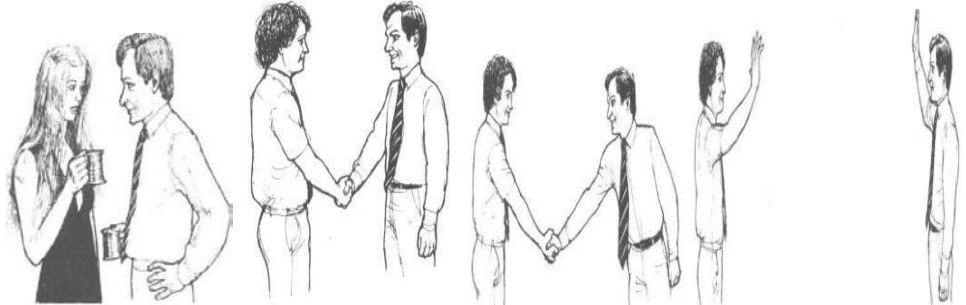

Kişinin diğer insanlarla arasına koyduğu mesafe, onlara karşı olan duyguları ile ilgili bir ipucu olabilmektedir.

Mesafe, insanlar arası ilişkilerde kişilerin birbirlerine verdikleri değeri, önemi gösteren ve kendilerini ilişki içinde koydukları yer konusunda bilgi veren temel belirleyicilerden biridir. *Kişinin diğer insanlarla arasına koyduğu mesafe, onlara karşı olan duyguları ile ilgili bir ipucu olabilmektedir.* İletişim kurulan kişiye ne kadar uzakta durulduğu, mobilyaların nasıl yerleştirildiği, sınır ihlali söz konusu olduğunda nasıl tepki verildiği önemli sözsüz ifadelerdir. İletişimde mesafenin kullanılışı sadece karşıdaki kişiye bağlı değildir. Yapılmakta olan iş ve işle ilgili zaman baskısı da alanın kullanılmasındaki seçimleri etkilemektedir. Toplantı, sunum gibi durumlarda resmiyet ve soğukluk, dinleyicileri uzaklaştırabilir, çok yakın olmak da dinleyicilerin rahatsız olmalarına neden olabilir. Bu koyulan mesafeler insanların kendilerini güvende ve rahat hissettikleri güvenli alanlardır.

Kişisel mekânlarla ilgili olarak, çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Bu araştırmalar arasında Antropolog Edward T Hall'ın Amerikalılar üzerinde yaptığı bir araştırma sonucuna göre kişiler karşısında beslediği duygulara dayanarak seçer ve yine bu yolla, söz konusu kişinin kendisi için ne tür duygular beslediğini öğrenir. Buna bağlı olarak da ;

Mahrem Mesafe, Kişisel Samimi Mesafe, Sosyal Mesafe, Genel Alan olmak üzere 4 ayrı gruba ayrılır.

Şekil 14.10. Kişiler arası mesafeler

Mahrem Mesafe; Ölçülebilen bir uzaklıktır. İnsanların en yakın oldukları mesafedir. Bu alana yakın mesafe de denilmektedir. *İnsanların psikolojik korunma sınırındır ve 0-25 cm'lik bir alanı kapsamaktadır.* Dokunma uzaklığındadır. Duygusal ilişkiler, yakın arkadaşlar ve anne babalarına tutunan çocuklar içindir.

Kişisel Samimi Mesafe; Kişiler arası iletişimde, **25 cm ile 1 m arasındaki mesafe için kullanılan bir terimi ifade eder.** Birbirini tanıyan ve rahat konuşan iki insan bu mesafede kendilerini rahat hisseder. İş toplantılarında, kokteyl veya yemeklerde başkaları ile aramızda olan mesafedir.

Sosyal Mesafe; Tanıdıklarla, iş yerindeki arkadaşlarla, eve gelen tamirci, kapıcı gibi yaşam alanlarında rastlanılabilecek kimselerle kurulan **ilişkilerde 1 m ile 2.5 m arasındaki mesafedir.** Bu mesafe toplantılarda, davetlerde birbirlerini az tanıyan insanlar arasında korunur. İş ortamında ise bu mesafenin korunmasına büro araçları, masalar, koltuklar, sehpa, çiçek veya çeşitli aksesuarlar yardımcı olmaktadır.

Genel Alan; Diğer adı ile ortak bölge ya da toplumsal alan ise kalabalık bir gruba hitap edildiğinde korunan mesafedir. Otobüs durakları, tren istasyonları, büyük otellerin lobileri gibi topluma açık yerlerde birbirlerini hiç tanımayan insanların imkân olduğu takdirde korumaya özen gösterdikleri **2.5 m civarındaki mesafedir.**

Özel güvenlik görevlisi tarafından görev alanında meydana gelen iki grup arasındaki kavgaın hangi aşamada olduğu, grupların üyelerinin kimlerden oluştuğu analiz edilebilir ve kavgayı önlemek için hangi tedbirlerin, kimler için alınabileceğine insanlar arasındaki mesafeye bakarak karar verilebilir. Örnek olarak, kavgaya tutuşan tarafların birbirinin mahrem alanı ve kişisel alanlarından uzak tutulmasının yanı sıra, aynı grubun üyelerinin de birbirinden uzaklaştırılması kavganın kısa sürede yatışmasını sağlayabilir. **Özel güvenlik görevlisi görev alanını mahrem bölgesi kabul ederek suç işleme niyetinde olan kişilerin yaklaşma çabasına karşı bu mesafeyi koruyarak durumu kontrol altında tutmalıdır.**

Suç işleme hazırlığı içinde olduğundan şüphelenilen kişilerin izlenmesi sırasında, kişilerin aralarındaki yakın mesafelerden yola çıkarak iş birlikçiler belirlenebilir ve potansiyel suçluların izlenmesi daha etkili bir şekilde yapılabilir. Bunun yanında görev bölgesinin izlenmesi sırasında aralarında yakınlık olmadığı bilinen iki kişiden birinin diğerine yönelik suç girişiminde olduğunu tahmin edilebilir veya aynı yöntemle, işlenmiş bir suçun faili belirlenebilir.

Özel güvenlik görevlisi görev alanını mahrem bölgesi kabul ederek suç işleme niyetinde olan kişilerin yaklaşmasını engellemelidir.

Bireysel Etkinlik

- Kişiler arası mesafelerde belirtilen uzaklıkların insanların kişilik özelliklerine göre değişip değişmeyeceğiniz tartışınız.

Söyleyiş Tarzı

İletişimde sözü kullanırken ses tonu, sesin yüksekliği, konuşmanın hızı, vurgulamalar, sözsiz olmayan sesler, telaffuz, dili kullanma becerisi ilişkin

Ses ilgiyi, ilgisizliği, mutluluğu, mutsuzluğu, öfkeyi, sevinci, içtenliği, samimiyetsizliği, şaşkınlığı ve depresyonu anlatabilir.

doğasının belirlenmesi ve yürütülmesine katkıda bulunur. Ses ilgiyi, ilgisizliği, mutluluğu, mutsuzluğu, öfkeyi, sevinci, içtenliği, samimiyetsizliği, şaşkınlığı ve depresyonu anlatabilir. Söyleyiş tarzı kelimeleri söylerken kullanılan sesler, konuşan hakkında bilgi verir. *Çoğu zaman, nasıl söylediğimiz, ne söylediğimizden çok daha önemli olabilmektedir.* Dilin nasıl söylendiği, sesin niteliği ile ilgilidir; ses tonu, sesin hızı, şiddeti, hangi sözcüklerin vurgulandığı, duraklamalar ve benzeri özelliklerle gerçekleşir. Örneğin, ses tonları kendi içinde, dört tonda gruplandırılır ve bu ses tonlarını hepsinin etkisi farklıdır (Baltaş A. ve Baltaş Z.; 1992, s. 108) [8].

- *Yumuşak, inandırıcı sesler:* İnsanları yatıştırır, sahibine saygınlık kazandırır.
- *Kızgın, sert sesler:* İnsanları daha da kızdırır, sorunları içinden çıkılmaz hâle getirir, bir anlaşmaya varma olanağını azaltır.
- *Sıcak, sempatik sesler:* Yardım arzusunu gösterir, güven verir, iş birliğini özendirir.
- *Soğuk kayıtsız sesler:* Lütfediyormuş gibi bir duygu uyandırır, çok meşgulmüş izlenimi verir, ilgisizlik gösterir, düşmanlık uyandırır.

Konuşurken sesimize bu dört tondan birini verebiliriz.

Resim 14.11. Söyleyiş tarzı

Özel güvenlik görevlisi görev alanı içerisinde bir olaya müdahale ederken veya bir kişi ile karşılıklı iletişim hâlinde iken sesini uygun bir şekilde kullanmak zorundadır. Örneğin olumsuz bir durum ile karşılaştığında olayların büyümesini engellemek amacı ile karşısındaki insanın durumuna göre ses tonunu ya yumuşatıcı ya da kızgın tonlarda kullanabilir. Eğer soğuk ve kayıtsız bir konuşma ile karşısındakilere yaklaşırsa olayların daha da büyüyerek içinden çıkılmaz hâl almasına sebep olabilir. Yeri geldiği zaman görev bölgesindeki diğer kişiler ile sempatik ve sıcak konuşmalar yaparak insanların güveninin kazanarak onlarla işbirliği sağlayıp suç önlemede daha etkili bir mücadele sergileyebilir. *Ayrıca ortada herhangi bir olumsuz durum söz konusu değilken konuşmalarda aşırıya kaçarak sert yapmak olumsuzlukların başlamasına veya daha da büyümesine neden olmaktadır.*

Son olarak insanların iletişim vasıtası olarak çoğunlukla vücut dilini kullanmaları, birçok meslek dalında başarı fırsatlarını da beraberinde getirmektedir. Buna en belirgin örnek pazarlama görevlileri, insan kaynakları

Özel güvenlik görevlisinin önleyici güvenlik hizmetlerinde yani suç önlemede vücut dilinden etkin olarak yararlanması da oldukça mümkündür.

personeli, fiyat pazarlığı yapan satın alma personeli ve güvenlik personelidir. Kolluk kuvvetlerinin yaptığı soruşturma faaliyetlerinde vücut dilinin okunabilmesi, şüphelinin yalan söyleyip söylemediği, sorulara verdiği cevaplarda herhangi bir şey saklayıp saklamadığını ortaya çıkarılabilir. Şirketlerde yapılan iç soruşturmalar sırasında vücut dilinin önemi çok daha öne çıkmaktadır. Kolluk kuvvetlerinin sahip olduğu birçok kriminal araştırma imkânının hiç birine sahip olmayan şirket iç soruşturma görevlisi, vücut dilinin verdiği anlamları analiz ederek sonuca çok daha kolay ulaşabilecektir.

Soruşturma görevlerinin yanı sıra, genel kolluk ve *özel güvenlik görevlisinin önleyici güvenlik hizmetlerinde yani suç önlemede vücut dilinden etkin olarak yararlanması da oldukça mümkündür*. Etrafta suç fırsatı arayarak dolaşan potansiyel bir suçlunun teşhis edilmesi ve takibe alınması, bu kişinin iş birlikçilerinin ve gözetleyicilerinin belirlenmesi belki de önemli bir suç olayının önceden tespit edilebilmesini sağlayacaktır. Ayrıca, kızgın bir müşteriyi sakinleştirmeye çalışan bir özel güvenlik görevlisi kendi vücut dilini uygun şekilde kullanarak durumu daha kolay yatıştırabilecek, kızgın müşterinin vücut dilini okuyarak bir sonraki gelişmeyi tahmin ederek olayı buna göre yönetebilecektir.

Bireysel Etkinlik

- Beden dilinin etkin bir şekilde kullanılması meydana gelebilecek suçların önlenmesinde ne kadar etkili olabilir?

Özet

•İLETİŞİM VE SÖZSÜZ İLETİŞİM KAVRAMLARI

İletişim tarihi, insanlık tarihi kadar eskidir. İnsanın var olması ile ortaya çıkan iletişim kavramının temelinde, bir arada yaşayan insanların paylaşma ihtiyacının giderilmesi gerçeği yatmaktadır. Konumuz gereği sözel iletişim kavramından bahsedilmeyecektir. Suç önlemede özel güvenlik görevlisinin dış görünüşü üniforması ve davranışlarından bahsedeceğimizden sözel iletişim kavramı üzerinde durulacaktır. İnsan farkında olarak veya olmayarak günlük hayatta sözsüz iletişimi ve beden dilini son derece fazla ve etkili bir biçimde kullanmaktadır. Bu konuda yapılan araştırmalar, kişilerin karşılıklı konuşmalarında mesajın %35'inin sesli, % 65'inin ise sessiz kanallarla iletildiğini göstermektedir. Güvenlik ve koruma hizmeti yerine getiren özel güvenlik görevlileri görev alanlarında ve görev saatleri içerisinde suça mücadele etmek için gerekli tüm fiziki ve teknik imkânları sağladıktan sonra kendilerine de dikkat etmek zorundadır. Çünkü duruşları, üniformaları, davranışları ve diğer sözsüz iletişim unsurları suç işleme potansiyeli olan kişilerce izlenerek değerlendirilip neticesinde suç işleme yönünde adım atma kararını olumlu ya da olumsuz yönde etkileyebilecektir.

•KİŞİSEL İMAJ VE SUÇ ÖNLEME

Konumuz gereği ilgileneceğimiz kavram bireysel imaj yani kişi imajı kavramıdır. İmaj, bireyin bir öğrenme veya algılama süreci sonunda bir kişi ya da örgüt hakkında sahip olduğu yargı, izlenim ya da değerlendirmelerdir. Olumlu ve kalıcı imaj oluşturma birinci adımını giyilen kıyafetin tarzı, rengi ve kullanılan aksesuarlar oluşturmaktadır. İkinci adımı konuşma becerisi, üçüncü adımı ise beden dili oluşturmaktadır.

Özel güvenlik görevlilerinin kendilerinin suç önlemedeki rolü incelenirken kişisel imaj çerçevesinde algılanan imaj eksenli değerlendirmeler yapılacaktır. Çünkü algılanan imaj kavramının içeriğinde başkalarının kişiyi nasıl algıladığı fikri yer almaktadır. Dolayısıyla suç işleme niyetindeki kişilerin görev bölgelerindeki özel güvenlik görevlilerini nasıl algıladıkları suçun önlenmesi açısından önem kazanmaktadır.

•DIŞ GÖRÜNÜŞ, ÜNİFORMA VE TEÇHİZAT

Üniforma giyen özel güvenlik görevlileri gerekli araç ve gereci üzerlerinde taşırlar. Bu araç gereçler, kelepçe, cop, kalem, not defteri, düdük, el feneri ve görev alanının silahlı görev yapılması gerekli olan yerlerde silahtır. Özel güvenlik görevlilerinin bu araç gereci üzerinde tam olarak taşıyor olması suç işleme potansiyelindeki kişinin özel güvenlik görevlisinin algılanan imajını kendi açısından olumsuz algılamasına sebep olacaktır. Çünkü bu araç gereçler suç işleme potansiyeli olan kişinin herhangi bir fiilinde sert müdahale ile karşılaşacağını düşünmesine sebep olacaktır. Ayrıca suçlu yapacağı eylem karşılığında bu araç gereçler ile tepki göreceğini bilmesi hâlinde başarıma ihtimalinin zayıflayacağını bilir. Tam tersi durumda algılanan imaj suç işleme yönünde olumlu olabilecektir.

Çünkü herhangi bir şekilde yapılacak suç fiilini engellemeye ve bertaraf etmeye yarayan sadece özel güvenlik görevlisinin bedeni gücü kalacak ve bu da yetersiz olacaktır.

•BEDEN DİLİ

Sosyologlar, eğitimciler ve dil uzmanları günlük iletişimde kullanılan sözcük sayısının bini geçmediğini belirlemişlerdir. Ama insanlar, sözcüklerin dışında elleriyle, kollarıyla, bedensel duruşları ve hareketleriyle de iletişimlerini gerçekleştirmektedirler.

Sözsüz iletişimin bir unsuru olan beden dilini şu şekilde alt sınıflara ayırabiliriz:

- Vücut hareketleri, vücudun duruşu ve baş hareketleri
- Mimikler (yüz ifadeleri) ve jestler (el ve kol hareketleri)
- İnsanlar arası ilişkilerde mesafe ve bedensel temas
- Söyleyiş tarzı (sesin tonu ve vurgulamalar)

Özet(devamı)

- Özel güvenlik görevlilerinin görev yaptıkları alanlarda suç önleme noktasında vücut hareketlerine ve duruşlarına dikkat etmeleri gerekmektedir. Özel güvenlik görevlisi hizmet verdiği alanda şüpheli birtakım davranışları gözlemlerken bir başkası yani suç işleme niyetinde olan bir kişi de aynı şekilde görevlinin davranışlarını kontrol ediyor olabilir. Özel güvenlik görevlisinin dik duruşu, emin adımlar ile yürüyüşü, el ve kol hareketleri ile iletişime açık oluşu onun enerjik ve dinamik olduğunu gösterir. Bu durumda olan bir görevlinin bulunduğu yerde suç işleme niyetinde olan kişiler varsa da bu niyetlerinden vazgeçme ihtimalleri yüksektir. Çünkü özel güvenlik görevlisi duruşu ve hareketleri ile görevinin ciddiyetinde, duyarlı ve her an olumsuz bir durum olması hâlinde müdahaleye hazır olduğunu göstermektedir.
- Söyleyiş Tarzı
- İletişimde sözü kullanırken ses tonu, sesin yüksekliği, konuşmanın hızı, vurgulamalar, sözsiz olmayan sesler, telaffuz, dili kullanma becerisi ilişkinin doğasının belirlenmesi ve yürütülmesine katkıda bulunur. Örneğin, ses tonları kendi içinde, dört tonda gruplandırılır ve bu ses tonlarını hepsinin etkisi farklıdır;
- Yumuşak, inandırıcı sesler: İnsanları yatıştırır, sahibine saygınlık kazandırır.
- Kızgın, sert sesler: İnsanları daha da kızdırır, sorunları içinden çıkılmaz hâle getirir, bir anlaşmaya varma olanağını azaltır.
- Sıcak, sempatik sesler: Yardım arzusunu gösterir, güven verir, iş birliğini özendirir.
- Soğuk kayıtsız sesler: Lütfediyormuş gibi bir duygu uyandırır, çok meşgulmüş izlenimi verir, ilgisizlik gösterir, düşmanlık uyandırır.
- Konuşurken sesimize bu dört tondan birini verebiliriz.
- Özel güvenlik görevlisi görev alanı içerisinde bir olaya müdahale ederken veya bir kişi ile karşılıklı iletişim hâlinde iken sesini uygun bir şekilde kullanmak zorundadır. Örneğin olumsuz bir durum ile karşılaştığında olayların büyümesini engellemek amacı ile karşısındaki insanın durumuna göre ses tonunu ya yumuşatıcı ya da kızgın tonlarda kullanabilir. Eğer soğuk ve kayıtsız bir konuşma ile karşısındakilere yaklaşırsa olayların daha da büyüyerek içinden çıkılmaz hâl almasına sebep olabilir

DEĞERLENDİRME SORULARI

1. Aşağıdakilerden hangisi iletişim sürecinin unsurlarından biri değildir?
 - a) Kaynak
 - b) Hedef
 - c) Mesaj
 - d) Şifreleme
 - e) Geri bildirim
2. Aşağıdakilerden hangisi sözsüz iletişim unsurlarından biridir?
 - a) Konuşma
 - b) Yazma
 - c) Okuma
 - d) Dinleme
 - e) Mimik
3. Aşağıdakilerden hangisi sözsüz iletişim kurmanın yollarından biri değildir?
 - a) Dış görünüm
 - b) Beden dili
 - c) Konuşma
 - d) Kişiler arası mesafe
 - e) Dokunma
4. Aşağıdakilerden hangisi başkalarının bizi nasıl gördüğünü açıklayan imaj kavramıdır?
 - a) Algılanan imaj
 - b) Öz imaj
 - c) Beklenen imaj
 - d) İdeal imaj
 - e) İstenen imaj
5. Yüzde meydana gelen ifadeler kültürden kültüre değişim göstermesine rağmen altı temel duygunun kültürler arasında ortak yüz ifadeleriyle temsil edildiği ortaya çıkmıştır.
Aşağıdakilerden hangisi ortak yüz ifadelerinden biri değildir?
 - a) Mutluluk
 - b) Hayret
 - c) Korku
 - d) Üzüntü
 - e) Şaşkınlık

6. Aşağıdakilerden hangisi sözsüz iletişimin bir unsuru olan beden dilinin alt sınıflarından biri değildir?
- a) Vücut hareketleri
 - b) Mimikler
 - c) Jestler
 - d) Dinleme
 - e) Söyleyiş tarzları
7. Aşağıdakilerden hangisi sözsüz iletişimin bir unsuru olan kişiler arası mesafelerden biri değildir?
- a) Yakın mesafe
 - b) Uzak mesafe
 - c) Sosyal mesafe
 - d) Genel mesafe
 - e) Kişisel mesafe
8. Ölçülebilen bir uzaklıktır. İnsanların en yakın oldukları mesafedir. Bu alana yakın mesafe de denilmektedir. İnsanların psikolojik korunma sınırındır ve 0-25 cm'lik bir alanı kapsamaktadır. Paragrafta açıklanan kavram aşağıdakilerden hangisidir?
- a) Sosyal mesafe
 - b) Mahrem mesafe
 - c) Kişisel mesafe
 - d) Genel mesafe
 - e) Uzak mesafe
9. Aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?
- a) Beden dili vasıtasıyla insanlar; duygu, düşünce, istek, ihtiyaç ve ruhi zenginliklerini diğer insanlarla paylaşmaktadırlar.
 - b) İnsan, hayatı boyunca farkında olmadan genellikle vücut dilini kullanmaktadır.
 - c) Kişiler, karşılıklı konuşmalarında mesajın %35'inin sessiz, %65'inin ise sesli kanallarla iletmektedirler.
 - d) Sözlü iletişimde ortaya çıkmayan veya dile getirilemeyen gerçekler, sözsüz iletişim vasıtasıyla anlaşılabilir. Sözsüz iletişim, sözlü iletişimin bir tamamlayıcısı konumundadır.

- 10.** Aşağıdakilerden hangisi bir iletişim ortamındaki güçlüyü ifade eden özelliklerden biri değildir?
- a) Sessiz ve tekdüze bir konuşma
 - b) Dik duruş
 - c) Canlı ve amaçlı jestler
 - d) Konuşma sırasında inişler çıkışlar
 - e) Rahat duruş

Cevaplar Anahtarı:

1.d, 2.e, 3.c, 4.a, 5.e, 6.d, 7.b, 8.b, 9.c, 10.a